

RENDŐRSÉGI ALBIZOTTSÁG

RENDŐRSÉGI IGAZGATÁS

RASZB

RENDÉSZETI ALAP- ÉS SZAKVIZSGA BIZOTTSÁG

2016

Szerzők:

- I. fejezet: dr. Molnár Tamás r. őrnagy
Kardos Sándor r. alezredes
Horváth Attila*
- II. fejezet: Ferenc Róbert r. ezredes*
- III. fejezet: Tóth Attila r. alezredes
dr. Brunóczki Margit r. alezredes*
- IV. fejezet: Görbe Attila r. alezredes
dr. Baranyi József ny. r. ezredes
Csőgér Tamás ny. r. alezredes
dr. Gáborjáni Szabó Attila ny. r. ezredes
dr. Kovács Sándor r. ezredes*
- V. fejezet: dr. Bíró Attila r. alezredes
dr. Kovács Sándor r. ezredes
dr. Toldi Tóth Gábor r. alezredes*
- VI. fejezet: Lasztóczy Péter r. alezredes
dr. Andrik Szilárd r. alezredes*
- VII. fejezet: Fülöp Tibor r. alezredes
dr. Szijártó István r. ezredes
dr. Tótyik Zoltán ny. r. alezredes*
- VIII. fejezet: Zsigmond Csaba r. alezredes*
- IX. fejezet: dr. Ambrus Zoltán r. alezredes
dr. Andrik Szilárd r. alezredes
dr. Kővári Lília r. alezredes
Pálmann László r. alezredes*

Szerkesztette: dr. Sárközi Ferenc ny. r. dandártábornok

Szakmai lektor: dr. Tarcsa Csaba r. dandártábornok

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK	3
I. A szolgálati jogviszonnyal összefüggő alapvető szabályozási kérdések	15
1. A hivatásos szolgálati jogviszony mibenléte	15
1.1. A Hszt. alapelvei	15
1.2. A hivatásos állományúak alapvető jogainak korlátozása	16
1.3. A hivatásos szolgálati jogviszonyban korlátozott egyes alapvető jogok	16
1.3.1. A szabad mozgás és a tartózkodási hely szabad megválasztása	16
1.3.2. A véleménynyilvánítás szabadsága	17
1.3.3. A gyülekezési jog	18
1.3.4. Egyesülési jog	18
1.3.5. Az anyanyelv használata	20
1.3.6. Választójog	20
1.3.7. A munka és foglalkozás szabad megválasztása	21
1.3.8. A tulajdonjog gyakorlásának korlátozása	21
2. Szakmai- és érdekképviselet a rendvédelmi szerveknél	22
2.1. A Magyar Rendvédelmi Kar	22
2.1.1. Az MRK feladat- és hatásköre	23
2.1.2. Az MRK szervezete, működése	24
2.1.3. Az MRK és az állami szervek kapcsolata	25
2.2. A rendvédelmi érdekegyeztetés fórumai	26
2.3. A szakszervezet	27
2.3.1. Szakszervezeti érdekegyeztetés a rendvédelmi szervvel	28
2.3.2. Az Országos Közszolgálati Érdekegyeztető Tanács	30
3.1. A fegyelmi eljárás szabályrendszere	30
3.1.1. A fegyelmi eljárás megindításának kötelező új esetei	30
3.1.2. A fegyelmi eljárás főbb szabályai	32
3.1.3. Szabálysértés elbírálása fegyelmi jogkörben	34
3.1.4. Katonai vétség fegyelmi eljárásban történő elbírálása	34
4. A szolgálati beosztásból történő felfüggesztés	35
5. A méltatlansági eljárás	36
6. A kifogástalan életvitel vizsgálata	37
7. A megbízhatósági vizsgálat	37
8. A Becsületbíróóság	38
9. A rendőrség együttműködési feladatai, valamint a rendőri vezetők kötelezettségei	39
9.1. A rendőrség és az önkormányzatok kapcsolata	40
9.1.1. A rendőrfőkapitányok, rendőrkapitányok beszámolósi kötelezettsége	40
9.1.2. A rendőrség és az önkormányzatok közötti szerződéskötés lehetősége	41
9.2. A rendőrség Szervezeti és Működési Szabályzata	41
9.2.1. Az SZMSZ-ből adódó általános vezetői feladatok köre	42
9.3. A normaalkotás szabályai	42
9.4. A rendőrség adatvédelmi feladatai	43

II. Közterületi rendőri tevékenység _____ 44

1. Rendőrség feladata, szervezete, jogállása és irányítása _____	44
1.1. A rendőrség feladata _____	44
1.2. A rendőrség szervezete, irányítása a „három tagozódás” _____	47
1.2.1. Általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv _____	47
1.2.2. A belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv _____	47
1.2.3. A terrorizmust elhárító szerv _____	48
1.2.4. Az Országgyűlési Őrség _____	48
1.3. A rendőrség szolgálati ágai, szolgálatai, szakszolgálatai _____	49
1.4. A rendőri feladatok ellátásának és az utasítás teljesítésének kötelezettsége, az intézkedési kötelezettség és a szolgálati fellépés módja _____	49
1.4.1. A rendőri feladatok ellátásának és az utasítás teljesítésének kötelezettsége _____	49
1.4.2. Az intézkedési kötelezettség _____	50
1.4.3. A szolgálati fellépés módja _____	52
2. A rendőrségnél alkalmazott szolgálati időrendszerek. Általános szabályok _____	53
2.1. A rendőrségnél alkalmazható munkaidőrendszerek _____	54
2.1.1. A hivatali szolgálati időrendszer _____	55
2.1.2. Rugalmas szolgálati időrendszer _____	55
2.1.3. Folyamatos szolgálati időrendszer _____	55
2.1.4. Vezényléses szolgálati időrendszer _____	56
2.1.5. Váltásos szolgálati időrendszerek _____	56
2.1.5.1. Az I. számú váltásos szolgálati időrendszer _____	56
2.1.5.2. A II. számú váltásos szolgálati időrendszer _____	56
2.1.6. Kombinált szolgálati időrendszer _____	57
3. A szolgálati formák _____	57
3.1. A rendőrség szolgálati formái: _____	57
3.1.1. Ügyeleti szolgálati forma _____	57
3.1.2. Körzeti megbízotti szolgálati forma _____	58
3.1.3. Járőr szolgálati forma _____	58
3.1.4. Útlevélezési szolgálati forma _____	58
3.1.5. Őrszolgálati formák _____	58
3.1.6. Személyvédelmi szolgálati forma _____	58
3.1.7. Pénzkísérő szolgálati forma _____	58
3.1.8. Vonatkísérő szolgálati forma _____	59
3.1.9. Védelmi ellenőrzési és felügyeleti szolgálati forma _____	59
3.1.10. Készenléti szolgálati forma _____	59
3.1.11. Felügyeleti szolgálati forma _____	59
3.2. Járőrszolgálat célja, tervezése, szervezése, irányítása _____	59
3.2.1. A járőrszolgálati forma _____	59
3.2.2. A járőrszolgálat tervezése _____	60
3.2.3. A szolgálat szervezése _____	60
3.2.4. A szolgálat irányítása _____	60
3.3. A járőrök és az őrk eligazítása, beszámoltatása _____	63
3.3.1. Eligazítás _____	63
3.3.2. Az egyenruha viselésével kapcsolatos tilalmak _____	63
3.3.3. Beszámoltatás _____	64
3.4. Körzeti megbízotti szolgálat célja, alapvető feladatai _____	65
3.4.1. A körzeti megbízotti szolgálati forma _____	65
3.4.2. A körzeti megbízotti szolgálat célja _____	66

3.4.3.	A körzeti megbízott alapvető feladata	67
3.4.4.	Elemző- értékelő tevékenysége	67
3.4.5.	Rendészeti feladatok	67
3.4.6.	A körzeti megbízott közlekedésrendészeti feladatai	68
3.4.7.	Speciális közlekedésrendészeti feladatok	69
3.4.8.	A körzeti megbízott határrendészeti feladatai	69
3.4.9.	A körzeti megbízott bűnügyi feladatai	70
3.5.	Körzeti megbízotti csoport	71
4.	Egyes rendőri intézkedések és dokumentálásuk	71
4.1.	Intézkedési kötelezettség	71
4.2.	Intézkedés bűncselekmény észlelésekor	74
4.3.	Intézkedés szabálysértés észlelésekor	74
4.4.	Igazoltatás	75
4.4.1.	Az igazoltatás célhoz kötöttsége	75
4.4.2.	Az igazoltatás végrehajtásának szabályai	76
4.5.	Feltartóztatás	77
4.6.	Elfogás és előállítás	77
4.6.1.	Az elfogás estei	77
4.7.	Eljárás diplomáciai vagy nemzetközi jogon alapuló más mentességet élvező személyekkel vagy közjogi tisztséget betöltő személlyel szemben	79
4.7.1.	Diplomáciai vagy nemzetközi jogon alapuló mentesség	79
4.7.2.	Közjogi tisztséget betöltő személyt meghatározott törvény alapján, megillető mentesség	80
4.8.	Elővezetés	80
4.9.	Biztonsági intézkedés	81
4.10.	Intézkedés magánlakásban és közterületnek nem minősülő helyen	82
4.11.	Terület lezárása	83
4.12.	Járványügyi intézkedések tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben	83
5.	Migrációs és mélységi ellenőrzési feladatok a közterületi rendőri tevékenység során	83
5.1.	Migrációs feladatok a közterületi szolgálat során	83
5.1.1.	Tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet	85
5.2.	Mélységi ellenőrzési feladatok	86
6.	Hozzá tartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartás jogintézménye a közterületi állomány vonatkozásában	88
6.1.	A hozzá tartozók közötti erőszak	88
6.2.	A helyszínen történő elsődleges rendőri intézkedés, valamint az ideiglenes megelőző távoltartás és a távoltartás alapvető elhatárolása	89
6.3.	Az ideiglenes megelőző távoltartás	90
6.3.1.	Ideiglenes megelőző távoltartás folyamata	91
7.	A kényszerítő eszközök alkalmazása	91
7.1.	A kényszerítő eszközök alkalmazásának követelményei és közös elvei szabályai	91
7.2.	A kényszerítő eszközök alkalmazásáról készített rendőri jelentés tartalma	92
7.3.	Testi kényszer	93
7.4.	Bilincs	93
7.5.	Vegyiszerkesztő eszköz, elektromos sokkoló eszköz, rendőrbot, kardlap, illetőleg más eszköz alkalmazása	95
7.6.	Szolgálati kutya alkalmazása	95
7.7.	Útzár, megállításra kényszerítés	96
7.8.	Lőfegyverhasználat	98

III.	Igazgatásrendészeti tevékenység	102
1.	Az igazgatásrendészeti szolgálati ág felépítése, hatásköri szabályok	102
1.1.	Az igazgatásrendészeti szolgálati ág felépítése	102
1.2.	Hatásköri szabályok	102
2.	A személy- és vagyonvédelmi, valamint magánnyomozói tevékenység szabályozása	103
2.1.	Alapvető fogalmak	103
2.2.	Az engedélyek és igazolványok fajtái, hatályosságuk, a bejelentéshez kötött tevékenységek	104
2.3.	Az engedélyek és igazolványok kiadásának feltételei, a bejelentés szabályai	104
2.3.1.	A működési engedély kiadásának feltételei	104
2.3.2.	Az igazolványok kiadásának feltételei	105
2.3.3.	A bejelentés szabályai	106
2.4.	A személy- és vagyonvédelmi, valamint magánnyomozói tevékenységet végzők nyilvántartásának adattartalma	106
2.5.	A rendőrség ellenőrzési kötelezettsége és terjedelme, felügyeleti bírság	107
2.5.1.	A rendőrség ellenőrzési kötelezettsége és terjedelme	107
2.5.2.	A felügyeleti bírság	107
2.6.	Az engedélyek és igazolványok visszavonásának, illetve a bejelentéshez kötött tevékenység végzése megtiltásának szabályai	108
3.	A fegyverengedélyügyi szakterület szabályozása	109
3.1.	Alapvető fogalmak	109
3.2.	Az engedélyhez kötött tevékenységek	110
3.2.	Az engedélyek hatályossága	111
3.3.	Az engedélyek kiadásának feltételei	112
3.3.1.	Az engedélyek kiadásának általános feltételei	112
3.3.2.	A lőfegyver, lőszer tárolásának feltételei	112
3.3.3.	Az engedélyek kiadásának tartási célhoz kapcsolódó feltételei	113
3.3.4.	Lőfegyver, lőszer tartása az alábbi szervezeteknek engedélyezhető:	114
3.3.5.	A Flóbert fegyvertartási engedély kiadására vonatkozó eltérő szabályok	115
3.3.6.	A gáz- és riasztófegyver viselési engedély kiadására vonatkozó eltérő szabályok	115
3.3.7.	A színházi fegyvertartási engedély kiadására vonatkozó eltérő szabályok	115
3.4.	A fegyvernyilvántartás adattartalma	115
3.5.	A rendőrség ellenőrzési kötelezettsége és terjedelme	116
3.6.	Az engedélyek visszavonásának és a fegyverek hatósági tárolásának szabályai	116
3.6.1.	Az engedélyek visszavonásának szabályai	116
3.6.2.	A fegyverek hatósági tárolásának szabályai	116
4.	A pirotechnikai tevékenység szabályozása	117
4.1.	Alapvető fogalmak	117
4.2.	Az engedélyhez, illetve bejelentéshez kötött tevékenységek	117
4.2.1.	Az engedélyhez kötött tevékenységek	117
4.2.2.	A bejelentéshez kötött tevékenységek	118
4.3.	Az engedélyek kiadásának feltételei, a bejelentés szabályai	118
4.3.1.	Az engedélyek kiadásának feltételei	118
4.3.2.	A bejelentés szabályai	119
4.4.	A rendőrségi nyilvántartás, a rendőrség ellenőrzési kötelezettsége és terjedelme, szankciók, a felügyeleti bírság	119
4.4.1.	A rendőrségi nyilvántartás	119
4.4.2.	A rendőrség ellenőrzési kötelezettsége és terjedelme, szankciók	120
4.4.3.	A felügyeleti bírság	120
4.5.	Az év végéhez kapcsolódó eltérő szabályozás	121

4.6.	Az engedélyek visszavonásának, illetve a bejelentéshez kötött tevékenységek végzése megtiltásának szabályai _____	121
5. A robbanóanyaggal kapcsolatos tevékenység szabályozása _____		122
5.1.	Alapvető fogalmak _____	122
5.2.	Az engedélyhez kötött tevékenységek _____	122
5.3.	Az engedélyek kiadásának feltételei, hatályosságuk _____	122
5.4.	A rendőrség ellenőrzési kötelezettsége és terjedelme _____	123
6.1.	Alapvető fogalmak _____	123
6.2.	A kábítószer-rendészet feladatai _____	123
6.3.	A kábítószer-rendészet ellenőrzési kötelezettsége _____	124
7. A szabálysértési eljárással összefüggő legfontosabb rendelkezések _____		125
7.1.	A szabálysértés fogalma, szabálysértésért való felelősség, az eljárásban résztvevők _____	125
7.2.	A szabálysértési eljárásban alkalmazható büntetések és intézkedések és a főbb szankció kiszabási elvei _____	126
7.2.1.	Büntetések _____	126
7.2.2.	Intézkedések _____	127
7.2.3.	Főbb szankció kiszabási elvek _____	128
7.2.4.	Az ismételt elkövetés jogintézménye _____	128
7.2.5.	A fiatalokra és a katonákra vonatkozó külön rendelkezések _____	129
7.3.	Szabálysértési hatóságok _____	129
7.4.	Kényszerintézkedések a szabálysértési eljárásban _____	130
7.4.1.	Az elővezetés _____	130
7.4.2.	A szabálysértési őrizet _____	130
7.4.3.	Ruházat, csomag és jármű átvizsgálása _____	131
7.4.4.	A lefoglalás _____	131
7.4.5.	A rendbírság _____	131
7.5.	A szabálysértési eljárás lefolytatásának alapvető szabályai _____	132
7.5.1.	Az eljárás megindulása _____	132
7.5.2.	Meghallgatás nélküli és a meghallgatásos eljárás _____	132
7.5.3.	Döntés az eljárás során _____	133
7.5.4.	Az előkészítő eljárás szabályai _____	135
7.6.	Bíróság elé állítás _____	135
7.7.	A végrehajtásra vonatkozó főbb rendelkezések _____	136
7.8.	A szabálysértési nyilvántartási rendszer _____	136
7.9.	A helyszíni bírság kiszabása _____	137
7.9.1.	A helyszíni bírságotra jogosultak köre _____	137
7.9.2.	A helyszíni bírsággal kapcsolatos eljárás, a feljelentés, szóbeli figyelmeztetés _____	137
8. Az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek szolgálati igazolvánnyal és jelvénnel történő ellátásának szabályozása _____		140
8.1.	Alapvető fogalmak _____	140
8.2.	A szolgálati igazolvány és jelvény kiadása, visszavonása _____	141
8.3.	A rendőrség ellenőrzési kötelezettsége _____	141
IV.	A rendőri csapatszolgálati tevékenység _____	143
1. Csapatszolgálati alapfogalmak _____		143
1.1.	Csapatszolgálat _____	143
1.2.	Csapatszolgálati feladat _____	143
1.3.	Csapatőr _____	143
1.4.	Csapattevékenység _____	143

1.5.	A taktikai eljárások	144
1.5.1.	Zárás	144
1.5.2.	Kutatás	144
1.5.3.	Üldözés	144
1.5.4.	Bekerítés	144
1.5.5.	Figyelőszolgálat	145
1.5.6.	Tömegosztatás	145
1.5.7.	Őrzés	145
1.5.8.	Védelem	145
2.	A gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény rendelkezései	145
2.1.	A rendezvények szervezése és megtartása	146
2.2.	A rendezvény rendjének fenntartása	147
2.3.	A rendezvény rendőrség általi felosztatása	147
2.4.	A 75/2008 AB határozatból fakadó rendőri intézkedések	148
3.	A rendezvénybiztosítás parancsnoki munkájának fázisai	149
3.1.	A bejelentés vétele, megvizsgálása	149
3.1.1.	A gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény (Gytv.) hatálya alá tartozó rendezvények bejelentésével kapcsolatos rendőri teendők	149
3.1.2.	A gyülekezési jogról szóló törvény hatálya alá nem tartozó rendezvények bejelentésével kapcsolatos rendőri teendők	152
3.1.2.1.	Sportrendezvényekre vonatkozó különös szabályok	153
3.1.2.2.	A zenés, táncos rendezvényekre vonatkozó szabályok	160
3.2.	A biztosítási terv elkészítése, tartalmi követelményei	163
3.3.	A rendezvény biztosításának végrehajtása	164
3.3.1.	A rendezvénybiztosítási törzs	164
3.3.1.1.	Törzs	164
3.3.1.2.	A Törzs feladatai	165
3.3.2.	A rendbiztos	165
3.3.3.	A rendezvény biztosítását végrehajtó szolgálati csoportosítás	166
3.3.4.	A biztosítás végrehajtásának szabályai	168
3.4.	A rendezvény megzavarására irányuló jogellenes cselekmények	169
3.5.	Intézkedés jogsértés (veszélyhelyzet) esetén	171
3.5.1.	Jogsértés esetén teendő rendőri intézkedések	171
3.6.	A rendőri intézkedések dokumentálása	172
3.6.1.	A dokumentációs csoportok fajtái	173
3.7.	Jelentési kötelezettség a rendezvény biztosításának végrehajtása után	174
V.	A rendőrségi személyi szabadság korlátozás szabályai	175
1.	Általános szabályok	175
1.1.	Fogolyszökés, fogvatartás helyének engedély nélküli elhagyása	175
1.2.	Jelentés, tájékoztatás rendje	176
2.	Speciális szabályok	177
2.1.	Előállító egység, előállító helyiség	177
2.2.	A fogvatartott kísérése, szállítása	179
3.	Fogda	182
3.1.	A fogdaszemélyzet	183
3.1.1.	A fogdaőri szolgálat ellátása	183
3.1.2.	A fogdaőri személyzet létszáma	184
3.1.2.1.	A fogdaőrre vonatkozó tilalmak	184

3.1.2.2.	A fogdaőrök eligazítása, fogdaszolgálat átadás-átvétele	184
3.1.3.	A befogadás	185
3.1.3.1.	A befogadást végző rendőr feladatai	188
3.1.4.	A fogvatartásra vonatkozó külön szabályok	189
4.	A fogvatartott	189
4.1.	A fogvatartott emberi jogainak érvényesülése	189
4.2.	A rendőrségen fogvatartott személyek jogairól	190
4.2.1.	A fogvatartott panaszjoga és jogorvoslati lehetőségei	190
4.2.2.	A fogvatartott védelemhez való joga	192
4.2.3.	A fogvatartott eljárási iratokba való betekintésének joga	194
4.2.4.	A fogvatartott tolmácsoláshoz és fordításhoz való joga	195
4.2.5.	A konzulhatóságok bevonásához való jog	196
4.3.	A fogvatartott kapcsolattartása	196
4.3.1.	Közös szabályok	196
4.3.2.	Levelezési jog	198
4.3.3.	Távbeszélő használati jog	198
4.3.4.	Csomagküldéshez és csomagfogadáshoz való jog	199
4.3.5.	Látogató fogadása	199
4.4.	A fogdában betartandó magatartási szabályok, fegyelmi felelősség	200
4.4.1.	Magatartási szabályok	200
4.4.2.	Fegyelmi felelősség	200
4.4.3.	Kártérítési felelősség rendje	202
4.5.	Az egészségügyi ellátáshoz való jog	202
4.6.	A fogda biztonsági intézkedései	203
5.	A fogvatartottak kísérése és fogdán kívüli őrzése	204
5.1.	A kísérésre irányadó közös szabályok	204
6.	Eljárás rendkívüli események esetén	205
6.1.	A fogdai rendkívüli esemény fogalma	205
6.2.	Rendkívüli események megelőzése	206
6.3.	Parancsnoki kivizsgálás szempontrendszere	207
7.	Őrzött szállás	208
7.1.	Befogadás	210
7.2.	Az őrzött szállás belső rendje	211
7.3.	Az őrizetes	211
7.3.1.	Az őrizetes jogainak érvényesülése	211
7.3.2.	Az őrizetes kapcsolattartással összefüggő joga	212
7.3.2.1.	Látogató fogadás	212
7.3.2.2.	Az őrizetes levelezési, csomagküldési és fogadási joga	212
7.3.2.3.	Távbeszélőn történő kapcsolattartás	212
7.3.2.	Az őrizetes panaszhoz, kérelemhez való joga	213
VI.	Közlekedésrendészeti ismeretek	214
1.	A közlekedésrendészeti feladatot ellátó szervek, és azok főbb feladatai	214
2.	Közlekedésrendészeti- és az ideiglenes közlekedésrendészeti intézkedések	215
3.	A közúti forgalom ellenőrzése	217
3.1.	Közúti sebesség- és forgalomtechnikai eszközök alkalmazása	218
3.2.	Az ittasság és a vezetési képességre hátrányos szer befolyásának ellenőrzése	219
3.2.1.	Az ittasság ellenőrzésének eszközei, alkalmazásuk feltételei	220

3.2.1.1.	Az alkoholteszter	220
3.2.1.2.	A hiteles mérőeszköz	221
3.2.2.	Vér- és vizeletvételek	221
3.2.3.	A vezetési képességre hátrányos szer befolyásának ellenőrzése	222
3.2.4.	A vér- és vizeletminták rendőrségi ügyeleteken történő tárolásának, nyilvántartásának és továbbításának rendje	223
4.	Közigazgatási bírságolás a közlekedés körében	224
4.1.	Az objektív felelősség körébe tartozó szabályszegések és a bírságolással kapcsolatos speciális szabályok (A Kkt. 21. §-ába ütköző szabályszegések)	225
4.2.	A Kkt. 20. §-ába ütköző szabályszegések és a bírságolással kapcsolatos speciális szabályok	226
4.2.1.	A „k” pontba ütköző szabályszegések	226
4.2.2.	A Kkt. 20. § (1) bekezdés „a-j”, „l” pontjaiba ütköző szabályszegések (közúti áru- és személyszállítással kapcsolatos szabályok megszegése)	227
4.3.	A használati arányos útdíjjal kapcsolatos szabályok ellenőrzése	228
5.	A közlekedési balesetek és a közlekedési bűncselekmények esetén követendő eljárások	229
5.1.	Fogalmak (közlekedési baleset, könnyű-, súlyos-, halálos baleset, tömegszerencsétlenség, halálos tömegszerencsétlenség)	229
5.2.	A balesetek miatti eljárások rendje, a helyszíni szemle, a szemlebizottság és a bizottságvezető	231
5.3.	A rendőrség állományát érintő balesetekre vonatkozó eljárások rendje	233
5.4.	A balesetekkel összefüggő vezetői feladatok	234
6.	A megkülönböztető jelzés használatának főbb szabályai	234
	Közlekedés	234
VII.	Krimináltaktikai ismeretek	236
1.	A szemle	237
1.1.	A szemle kriminalisztikai szempontból	237
1.2.	A helyszínek fajtái	238
1.3.	A szemle végrehajtásának alapelvei	239
1.4.	A szemlét megelőző feladatok	239
1.5.	A szemle végrehajtása	241
1.5.1.	Az általános, összképrögzítő szakasz feladatai	241
1.5.2.	A részletvizsgáló, nyomkutató szakasz feladatai	242
1.5.3.	A halottszemle speciális feladatai	243
1.5.3.1.	Rendkívüli halál fogalma, alapelvei	243
1.5.3.2.	A rendkívüli halállal kapcsolatos hatósági eljárás általános szabályai	243
1.5.3.3.	Az illetékesség megállapítása	244
1.5.3.4.	A szemle általános szabályai	244
1.5.3.5.	A helyszíni szemle	245
1.5.3.6.	A halottszemle	246
2.	Az adat	247
2.1.	Adatgyűjtés	249
2.2.	Adatgyűjtési módszerek	251
2.3.	Titkos információgyűjtés	252
2.3.1.	Bírói engedélyhez nem kötött titkos információgyűjtés	252
2.3.2.	A rendőrség lehetősége a titkos információgyűjtés erőinek és eszközeinek védelme érdekében	253
2.3.3.	Adatkérésre vonatkozó szabályok	253

2.3.4.	Bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés	253
2.3.5.	A különleges eszközök alkalmazására vonatkozó szabályok	254
2.3.6.	A sürgősségi elrendelés szabályai	254
2.4.	Titkos adatszerzés, bírói engedélyekhez kötött titkos adatszerzés	254
2.4.1.	Titkos adatszerzés elrendelésének esetei	255
2.4.2.	Bírói engedély	255
2.4.4.	A titkos adatszerzés eredményének felhasználása	257
2.4.5.	A titkos információgyűjtés eredményének felhasználása	257
3.	Forró nyomon üldözés	258
3.1.	A forrónyomon üldözés feladatai	259
3.2.	Alapelvek	259
4.	A kutatás	260
4.1.	A házkutatás	261
4.1.1.	A házkutatásra történő felkészülés	262
4.1.2.	A házkutatás végrehajtása és eredményének rögzítése	262
4.2.	Nyilvános helyek, többek által lakott és más helyek átkutatásának szabályai	263
4.3.	Járművek átkutatása	263
4.4.	Kutatás nyílt terepen	264
5.	A motozás	264
6.	A lefoglalás, mint jogi és kriminalisztikai kategória	265
6.1.	A lefoglalásra történő felkészülés	265
6.2.	A lefoglalás gyakorlati végrehajtása	265
6.3.	A lefoglalt dolog kezelése, tárolása	266
7.	A személyes szabadságot korlátozó kényszerintézkedések	266
7.1.	Őrizetbe vétel	267
7.2.	Előzetes letartóztatás	267
7.3.	Lakhelyelhagyási tilalom	269
7.4.	Házi őrizet	269
7.5.	Távoltartás	270
7.6.	Ideiglenes kényszergyógykezelés	271
8.	A személy és tárgykörözéssel kapcsolatos feladatok	272
8.1.	A körözés fogalma, fajtái, feladata	272
8.2.	A személy és tárgykörözésről szóló törvény (Sztk. tv.) egyes értelmező rendelkezései	272
8.3.	A körözés elrendelése és visszavonása	273
8.4.	Eltűntnek nyilvánítási eljárás	273
8.5.	A rendőrség körözéssel kapcsolatos tevékenysége	273
8.6.	A Körözési Információs Rendszer (KIR)	274
8.7.	SIS II. (Schengen Information System) – Schengen Információs Rendszer	275
VIII.	Kriminálmetodika	278
1.	Emberölés nyomozása, tényállása	278
2.	A rablás nyomozása	281
3.	Testi sértés nyomozása (164. § (1))	283
4.	Lopás nyomozása	284
5.	Sikkasztás nyomozása	286

6. Csalás nyomozása	287
IX. A rendőrség megelőzési feladatai	291
1. A bűnmegelőzés	291
1.1. A bűnmegelőzés fogalma	291
1.2. A bűnmegelőzési feladatok	291
1.3. A bűnmegelőzésben résztvevő erők	291
1.3.1. A helyi önkormányzatok	292
1.3.2. A rendőrség	292
1.3.3. A polgárőr egyesületek, szövetségek	293
1.3.4. A személy- és vagyonvédelemmel foglalkozó gazdasági társaságok	293
1.3.5. A bűnmegelőzési és közbiztonsági bizottságok, az alapítványok, a civil szervezetek és a lakosság önszerveződésai	293
2. A Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia	293
2.1. A stratégia átfogó céljai	294
2.2. A stratégia prioritásai és beavatkozási területei	295
3. A rendőrség bűnmegelőzési tevékenysége	295
3.1. Általános bűnmegelőzési feladatok	295
3.2. Áldozatvédelem, áldozatsegítés	296
3.2.1. A közvetítői tevékenység (mediáció)	296
3.2.2. Jogi segítségnyújtás	297
3.2.3. Áldozatsegítés	297
3.3. Család-, gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok	298
3.3.1. D.A.D.A, ELLEN-SZER program	299
3.3.2. Iskola rendőr, óvoda rendőr, iskolai bűnmegelőzési tanácsadó, drogpreevenció tiszt	299
3.3.3. Családon belüli erőszak megelőzése	301
3.4. Kábítószer megelőzés	302
3.5. Megelőző vagyon- és gazdaságvédelem	303
3.6. A bűnügyi szakterület bűnmegelőzési tevékenysége	304
3.6.1. A bűnügyi helyszínelés és a forró-nyomos tevékenység	304
3.6.2. A nyomozás során végezhető tevékenység	304
3.6.3. A megszerzett tapasztalatok a bűnmegelőzési munka beépítésébe	304
3.7. Bűnmegelőzési pályázatok	305
3.7.1. Pályázat készítés alapjai	305
3.7.2. Pályázatok végrehajtása, beszámolók elkészítése	306
4. Baleset-megelőzés	307
4.1. Baleset-megelőzési Bizottságok	308
4.2. „Az iskola rendőre” program	309
5. A polgárőrség	309
5.1. A polgárőr egyesület feladatai	309
5.2. A polgárőr egyesület működésének feltételei	310
5.3. A polgárőri szolgálatellátás szabályai	310
5.4. Közbiztonsági tevékenység jogosulatlan végzése	311
6. Közösségi szolgálat	311

Bevezető

A rendészeti szakvizsga szabadon választható vizsgatárgyai közül a rendészeti igazgatás tansegédlete harmadik alkalommal került átdolgozásra. Az elkészült fejezetek közül egyesek jelentősen megváltoztak, míg más fejezetek változatlanok maradtak.

Így, többek között a szolgálattal kapcsolatos aktuális szabályok – fegyelmi, kártérítési, etikai eljárásokra vonatkozóak – kiegészítve, részletesebben szerepelnek a jegyzetben. Maradt a csapatszolgálati ismeretek tartalma, amely továbbra sem bővült az általános taktikai eljárásokkal, így a zárás, üldözés, bekerítés kimaradt, nem mintha ezeket nem kellene adott szakterületen ismerni. Kiemelt maradt a rendezvénybiztosításra és tömegosztatásra vonatkozó sajátos taktikai eljárás köre.

Bővült és változott az igazgatásrendészet, az engedélyügy, a szabálysértésekkel kapcsolatos anyagrészt, hiszen ezek olyan területek, amelyeket valamennyi szolgálati területen dolgozó vezetőnek tudnia kell.

Fontos tartalom, a jelen helyzettel kapcsolatosan, a migráció kezelésére vonatkozó szabályok megismerése.

A fejezeteket önálló szerzők jegyezték. Ami nincs benne ebben a tansegédletben, az a vizsgán hiányos ismeretként továbbra sem kerülhet értékelésre. Azonban az élet ennél sokkal bővebb szakmai ismeretet kíván a testületen belül dolgozóktól. A rendőrtisztviselőtől pedig az is elvárható, hogy a jogszabályok változásait, különösen a saját szakterületére vonatkozóakat ismerje, és kiemelten figyelemmel kísérje.

A vizsgaanyag továbbra is alkalmas és használható segédeszköz a testületbe kerülő pályakezdő másoddiplomások felkészülésére, de alkalmas arra is, hogy már a testületben levők, beosztástól, szakterülettől függetlenül rendszerezék és frissítsék ismeretüket, tudásukat.

A szerzők különös gonddal készítették a jegyzetet, magas fokú felkészültséget tanúsítva. Többnyire érvényesült az elmélet és gyakorlat egysége, az így összeállt kézirat tanulható, az általa közvetített ismeretanyag megfelel a célkitűzéseknek, nevezetesen annak az elvnek, hogy ez a nehezen definiálható, sok és eltérő tudományterületet érintő tananyag elsajátítható, rendszerezhető, visszaadható legyen, és magas fokon közvetítsen ismereteket. Mindez sajnos az oldalak számának további növekedéséhez vezetett, de így a hatályos joganyag egy helyen megtalálható.

Ne felejtsek, egy demokratikus társadalomban a rendőröknek az embereket kell szolgálniuk. A lakosság kiszolgálása a cél, mert csak így javítható a biztonságérzete. A fejlődés, az EU-tagságunk és számos más, új társadalmi kihívás sikeres megválaszolásának egyik fő értékrendje a MINŐSÉG.

I. A szolgálati jogviszonnal összefüggő alapvető szabályozási kérdések

1. A hivatásos szolgálati jogviszony mibenléte

2015. július 1. napján lépett hatályba a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény (továbbiakban: Hszt.). Az új törvény – e rendelkezése tekintetében lényegében megtartva a 2015. június 30-án hatályát veszített régi hivatásos szolgálati törvény, a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati jogviszonyáról szóló 1996. évi XLIII. tv. gondolatait – a hivatásos szolgálati jogviszonyt, a Hszt. 13. § (1) bekezdése értelmében: „*az állam nevében eljáró rendvédelmi szerv és a hivatásos állomány tagja között létrejött különleges közszolgálati jogviszonyként definiálja, amelyben mindkét felet a sajátos szolgálati körülményeknek megfelelő, a szolgálati viszonyra vonatkozó szabályban és más jogszabályban meghatározott kötelezettségek terhelik és jogosultságok illetik meg.*”

1.1. A Hszt. alapelvei

A hivatásos szolgálati jogviszonyt szabályzó törvény tartalmát tekintve lényeges változásokon ment keresztül, mely körülmény indokolta tette egy új joganyag kibocsátását. A változások nem hagyták érintetlenül a törvény szerkezetét sem, így az I. az általános- és értelmező rendelkezéseket tartalmazó fejezet utáni második fejezet tárgyalja a törvény alapelveit.

A részletes kifejtés igénye nélkül – gondolatébresztőként – az alábbi hét alapelvvel találkozhatunk a Hszt. II. fejezetében:

- a) *együttműködési kötelezettség*, amely a szolgálati törvény jogalanyaira vonatkozóan – a magánjogból is ismert – kölcsönös jóhiszeműség és tisztesség elvének megfelelő együttműködést és tájékoztatási kötelezettséget ír elő a jogok gyakorlása és a kötelezettségek teljesítése szempontjából lényeges körülmények tekintetében;
- b) *joggal való visszaélés tilalma*, amely a rendeltetésszerű joggyakorlásra vonatkozó követelmények teljesítését jelenti, a joggal való visszaélés tilalmának hangsúlyozásával;
- c) *egyenlő bánásmód követelménye*, amely bármiféle negatív vagy pozitív megkülönböztetés nélkül, kizárólag az egyén kompetenciáinak és szolgálati idejének szem előtt tartásával biztosítja az előmenetel lehetőségét;
- d) *jognyilatkozatok* tekintetében deklarálja a törvény az ilyen jellegű nyilatkozatok megtételének formai követelményeit és a nyilatkozatok tartalmának közlésének módjait;
- e) *jognyilatkozat megtámadhatóságára, semmisségére* vonatkozóan a jogorvoslat érvényesítésére vonatkozó szabályokat határozza meg a törvény;
- f) az ötödik alapelv a *szolgálati jogviszonnal kapcsolatos igény elévülésének* szabályait ismerteti kogens rendelkezéseivel;
- g) a *határidők számításának* módjait ismerhetjük meg a hetedik alapelv rendelkezéseiből.

1.2. A hivatásos állományúak alapvető jogainak korlátozása

A Hszt. 13. § (2) bekezdésének rendelkezései szerint: *„a hivatásos állomány tagja a szolgálati viszonyból fakadó kötelmeit – a rendvédelmi szerv rendeltetés szerinti feladatainak megvalósítása érdekében – önkéntes vállalás alapján, élethivatásként, szigorú függelmi rendben, akár életének és testi épségének kockáztatásával és egyes alapjogai korlátozásának elfogadásával teljesíti.”*

Az alkotmányos alapjogok korlátozásának igénye abból a speciális feladatból fakad, amelyet a hivatásos állomány tagja a köz, érdekében fejt ki, és amely sokszor egyértelműen háttérbe szorítja a hivatásos egyéni érdekeit a társadalom tagjainak érdekével, tehát a közérdekkel szemben. Az alapvető jogok korlátozása tekintetében garanciális szabály az arányosság elvének érvényesülése. Magában foglalja azon alapvetést, hogy a hivatásos állomány tagja tekintetében szolgálati jogviszonnyal kapcsolatos alapvető jogok korlátozása egyértelműen nem okozhat az elérni kívánt törvényes érdekekkel arányban nyilvánvalóan nem álló hátrányt.

Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) „Szabadság és felelősség” cím I. cikk (3) bekezdése szerint: *„Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”*

A rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjától egyértelműen egy, az átlagnál magasabb társadalmi elvárásnak való megfelelés várható el, melyet a törvény 11. címében felsorolt etikai alapelvek tartalmaznak (hűség, a nemzeti érdek előnyben részesítése, a méltóság és a tisztesség, az előítéletektől való mentesség, a pártatlanság, a felelősségtudat, a szakszerűség, az együttműködés és az arányosság). A vezetőkkel szembeni további elvárások – az általános etikai elveken túlmutatva – a példamutatás, a szakmai szempontok érvényesítése és a számonkérési kötelezettség.

A magas szintű követelményrendszer az állampolgárok, az állami, társadalmi szervek és szervezetek irányából meglévő nagyfokú bizalom és elismertség fenntartását szolgálja. Ennek eléréséhez és szinten tartásához azonban nem elegendő az etikai alapelvek maradéktalan betartása. A hivatásos állomány tagja részéről egy nagyobb áldozatvállalást kíván a jogalkotó azzal a szándékával, hogy az állampolgárokat megillető egyes alapvető, alkotmányos jogait korlátozza. A Hszt. IV. fejezete tartalmazza ezen alapvető jogokat meghatározó rendelkezéseket.

1.3. A hivatásos szolgálati jogviszonyban korlátozott egyes alapvető jogok

1.3.1. A szabad mozgás és a tartózkodási hely szabad megválasztása

Az új Hszt. a hivatásos állományút – szolgálati érdekből – kötelezheti arra, hogy

- a) szolgálatteljesítési időn kívüli elérhetőségét bejelentse;
- b) tartózkodási helyéről a szolgálati elöljárót tájékoztassa;
- c) szolgálatképes állapotát fenntartsa;
- d) külföldre utazását szolgálati elöljárójának bejelentse (azzal, hogy a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok állományába tartozóak esetében a külföldre utazás megtiltható vagy korlátozható).

Ez részben megfelel a korábbi szabályozásban előírtaknak, azonban konkrétabb és szigorúbb rendet határoz meg.

A szolgálati helyre történő visszarendelés lehetőségét az új Hszt. is átvette, ezzel kapcsolatban – szintén változatlanul – rögzíti, hogy visszarendelésre abban az esetben nem kerülhet sor, ha az a szolgálati feladat végrehajtásával arányban nem álló jog- vagy érdeksérelmet okozna. A visszarendelés ellentételezését és az azzal kapcsolatosan felmerült költségek megtérítését kötelezettségként írja elő.

1.3.2. A véleménynyilvánítás szabadsága

A régi szolgálati törvény e címszó alatt tárgyalta a hivatásos állományúakra vonatkozóan a politikai tevékenység folytatásának tilalmát, az új Hszt. ezen alapjog korlátozást elsődlegesen a kapott parancs, intézkedés bírálatának tilalmazásában nevesíti, mely alól egy kivételt nevez meg: amennyiben a kapott parancs bűncselekmény elkövetésére vonatkozna. Tilalmazott továbbá a szolgálati rendet és fegyelmet sértő nyilatkozattétel, illetve a média igénybevételével, hivatalos eljárásban magánvélemény nyilvánítása.

Új elemként jelent meg – az információs társadalom új kihívásaira reagálva –, hogy az országos parancsnok és az országos főigazgató közjogi szervezetszabályzó eszközben megtilthatja, hogy a hivatásos állomány tagja internetes felületen, magánvéleményének hangot adva: „hivatásos állományba tartozására vonatkozó adatot hozzon nyilvánosságra”.

Alapvetően negatív tartalmú nyilatkozatok megfékezését szolgálja a rendelkezés indokolása, de ettől jóval tágabb tilalmat tesz lehetővé a törvény. A tiltható – ez lehetőség – magatartás:

„hivatásos állomány tagja az internetes felületen magánszemélyként való megnyilvánulásakor, magánvélemény nyilvánításakor a hivatásos állományba tartozására vonatkozó adatot hozzon nyilvánosságra”

Ezen rendelkezés nem mérlegeli, hogy a meghatározott módon történő véleménynyilvánítás negatív vagy pozitív kontextusban van jelen az interneten, attól függetlenül már önmagában a vélemény megjelenése is tiltható.

„A szabályozás indoka, hogy az internetes felületeken, különösen a közösségi oldalakon egyre gyakrabban fordul elő, hogy a hivatásos állomány tagjai feltüntetik szervezeti hovatartozásukat, majd egyes témák kapcsán olyan nyilatkozatokat tesznek, amelyek nem méltóak a hivatásos szolgálati viszonyban állók hivatásához és veszélyeztetik a rendvédelmi szervek működéséhez szükséges közbizalom fennmaradását. A rendelkezés alkalmazható az

állomány védelme érdekében is.”¹ A leírt rendelkezések megsértése esetén, fegyelmi vizsgálat kötelező elrendelését helyezi kilátásba a jogalkotó.

Ugyanezen korlátozás alatt a törvény lehetővé teszi az érdek-képviselői szerv tevékenységi körébe eső hirdetményeinek – helyben szokásos módon történő – közzétételét.

Záró bekezdésként deklarálja a jogszabály a politikai függetlenséget, így a hivatásos állomány tagjának politikai nézeteiről vagy pártszimpátiájáról történő nyilatkozattételre kötelezés tilalmát. Egyértelműen meghatározza, hogy a politikai nézetek vagy a pártszimpátia a hivatásos állomány előmenetele szempontjából sem hátrányt, sem pedig előnyt nem jelenthet.

1.3.3. A gyülekezési jog

Tágabb értelemben a véleménynyilvánítás szabadságához tartozó, a gyülekezési jogot is magában foglaló „jogegyüttes” teszi lehetővé az egyén részvételét a társadalmi és politikai folyamatokban. A hivatásos állományú tekintetében a fentebb részletezett alapelvek szerinti független működést azonban sértené a politikai tevékenység gyakorlása. A jogalkotó e jogszabályhelyen, a gyülekezési jog alapján nyilvános rendezvény tartásának engedélyezését eleve parancsnoki engedélyhez köti. Kógens módon szabályozva azonban, nem teszi lehetővé a rendezvény szolgálati helyen való megtartását abban az esetben, ha az

- a) politikai célt szolgál;
- b) a szolgálati feladat, a szolgálati rend és fegyelem ellen irányul vagy azt bírálja;
- c) a rendvédelmi szerv iránti közbizalom megingatására alkalmas, vagy
- d) a rendvédelmi szerv feladataival ellentétes célra irányul.

Ugyanezen korlátozás érinti az egyenruha viselésének szabályait, amikor is a jogalkotó kategorikusan megtiltja, hogy a hivatásos állományú – a rendezvény helyszínén szolgálatot teljesítők kivételével – a választási eljárásról szóló törvényben meghatározott gyűlésen egyenruhát viseljen. Ezen felül az állományilletékes parancsnok jogkörébe utalja annak eldöntését, hogy a hivatásos állományú egyéb politikai rendezvényen, továbbá a gyülekezési jog hatálya alá tartozó nyilvános rendezvényen a rendvédelmi szervet képviselő személyként megjelenhessen.

A törvény rendelkezéseinek megsértése esetén a jogalkotó fegyelmi vizsgálat, kötelező megtartását rendeli el.

1.3.4. Egyesülési jog

Elsőgenerációs, klasszikus szabadságjogként ismert kollektív jog, amely az állammal szemben állít korlátot. Érvényesülése kikényszeríthető, így az alanyi jogok közé soroljuk. Korlátai a jogforrasi hierarchia különböző szintjein is megtalálhatóak, elsőként a jogrendszerünk fundamentumát képező Alaptörvény C) cikk (2) bekezdésében találkozhatunk vele: „Senkinek a tevékenysége nem irányulhat a hatalom erőszakos megszerzésére vagy gyakorlására, illetve kizárólagos birtoklására. Az ilyen törekvésekkel szemben törvényes úton mindenki jogosult és köteles fellépni.”

¹ BM Hszt. vizsga felkészülést segítő oktatási anyaga

A témakör általános szabályait tartalmazó, az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény (a továbbiakban: Ctv.), hivatkozó diszpozícióként visszautal a fentebb idézett Alaptörvényi rendelkezésre, amikor is a 3. § (3) bekezdésében az alábbiakat rögzíti „Az egyesülési jog gyakorlása nem sértheti az Alaptörvény C) cikk (2) bekezdését, nem valósíthat meg bűncselekményt vagy bűncselekmény elkövetésére való felhívást, valamint nem járhat mások jogainak és szabadságának sérelmével. A (4) bekezdés rendelkezései szerint: „Az egyesülési jog alapján szervezet minden olyan tevékenység végzése céljából alapítható, amely összhangban áll az Alaptörvénnyel, és amelyet törvény nem tilt.” Ezen kívül az (5) bekezdés rögzít az egyesülési jog korlátait jelentő tilalmat: „Az egyesülési jog alapján fegyveres szervezet nem hozható létre, valamint törvény alapján kizárólag állami szerv saját hatáskörében ellátható közfeladat megvalósítására irányuló tevékenység nem végezhető.”

A Ctv. 7. §-ában megfogalmazott utaló diszpozíció szerint: „A Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek tagjaira vonatkozóan az egyesülési jog gyakorlásának feltételeit és módját törvény állapítja meg.” Nyilvánvaló, hogy az említett szerveknél az egyesülési jog feltételei az általánoshoz képest csak szigorúbbak lehetnek. A Hszt. e tekintetben, két irányban rendelkezik. Egyfelől az általa meghatározott keretben lehetőséget ad érdekképviselői szervek létrehozására és az azokhoz való csatlakozásra, másfelől tiltja az olyan szervezethez való csatlakozást, amelynek tevékenysége a rendvédelmi szerv feladataival ellentétes.

A leírt általános szabályokon felül a Hszt. rögzíti a hivatásos állomány tagjai vonatkozásában az érdekképviselői szerv létrehozására, az ahhoz való csatlakozásra, továbbá e szervek működésére vonatkozó szabályokat. Egyértelműen kimondja azonban, hogy az érdekképviselői szervek sztrájkot nem szervezhetnek, és tevékenységükkel nem rendíthetik meg a rendvédelmi szervekbe vetett közbizalmat. Ezen kívül nem akadályozhatják: „a rendvédelmi szerv jogszerű és rendeltetésszerű működését, a hivatásos állomány tagjának a parancs és az intézkedés végrehajtására vonatkozó kötelezettségének teljesítését.” A rendelkezés érvényre jutásához a jogalkotó fokozott büntetőjogi felelősséget rendel a témakörben a hivatásos állomány tagjához, aki ez alapján – meghatározott objektív feltételek hiányában – például szolgálati feladatainak ellátását nem tagadhatja meg.

Nyilvánvaló e jogszabályi rendelkezés mögött álló jogalkotói szándék, amely a hivatásos állomány tagjával szemben emelt magas etikai mérce alapján joggal várja el a mindig, minden körülmények között történő helytállást és rendelkezésre állást, amely körülményt a sztrájkjog gyakorlása egyértelműen ellehetetlenítene.

A törvény meghatározza továbbá, hogy: „a hivatásos állomány tagja nem csatlakozhat olyan szervezethez, amelynek tevékenysége a rendvédelmi szerv feladataival ellentétes”, amely rendelkezést sértő magatartást fegyelmi eljárásban kell vizsgálni.

A Ctv. hatálya alá tartozó szervezettel létesíteni tervezett vagy létesített tagsági jogviszonyt a parancsnoknak írásban be kell jelenteni, aki a tagsági jogviszony létesítését vagy fenntartását

– indoklási kötelezettség mellett – írásban megtilthatja, ha az a hivatásos szolgálattal nem egyeztethető össze, továbbá akkor is, ha az a szolgálat érdekeit sérti vagy veszélyezteti.

1.3.5. Az anyanyelv használata

Ez az elv minden állampolgárt megillető alapvető jog, amely a jogegyenlőség elvére vezethető vissza. Azt jelenti, hogy a hivatásos állomány tagja jogosult saját nyelvét szabadon használni, azonban a Hszt. egyértelműen rögzíti, hogy: „A rendvédelmi szerveknél a szolgálati érintkezés nyelve a magyar.”

1.3.6. Választójog

Az Alaptörvény XXIII. cikk (1) bekezdése értelmében: „Minden nagykorú magyar állampolgárnak joga van ahhoz, hogy az országgyűlési képviselők, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek, valamint az európai parlamenti képviselők választásán választó és választható legyen.” Az Alaptörvény megkülönbözteti – a leírtak szerint – az aktív és a passzív választójogot.

Általánosságban elmondható, hogy a választójog gyakorlása a választópolgár szabad elhatározásán alapul.

A Hszt. a passzív választójog tekintetében – mintegy összeférhetlenségi szabályként – szigorú korlátot állít fel, hiszen meghatározza, hogy: „A hivatásos állomány tagja nem lehet országgyűlési, európai parlamenti, helyi önkormányzati vagy nemzetiségi önkormányzati képviselő, és nem tölthet be főpolgármesteri, polgármesteri vagy alpolgármesteri tisztséget.” A választási eljárásban jelöltként történő nyilvántartásba vétel, visszalépés, megválasztás vagy annak elmaradása a leírt tisztségek vonatkozásában az állományilletékes parancsnok felé haladéktalan bejelentési kötelezettséget határoz meg.

A Hszt. 73. § (1) bekezdése szerint: „Szünetel a szolgálati viszonya a hivatásos állomány azon tagjának, akit az országgyűlési képviselők, az Európai Parlament tagjainak, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek vagy a nemzetiségi önkormányzati képviselők választásán jelöltként nyilvántartásba vettek.” a „szünetelés időtartama alatt a hivatásos állomány tagja a szolgálati viszonyból származó jogait nem gyakorolhatja, egyenruhát és szolgálati fegyvert nem viselhet, részére illetmény nem folyósítható, a szolgálati viszonyával kapcsolatos kötelezettségek őt nem terhelik. A hivatásos állomány tagja a választással kapcsolatos tevékenysége során vagy azzal összefüggésben a rendvédelmi szerv állományába tartozását nem használhatja fel. Ha a szünetelésre a próbaidő alatt kerül sor, a szünetelés tartama a próbaidőbe nem számít be.”

A gyakorlati megvalósulás a jelöltként történő nyilvántartásba vétel bejelentését követő személyzeti beszélgetésről szóló jegyzőkönyv felvételét jelenti. Az állományilletékes parancsnok közli a jelölttel, hogy az általa betölteni kívánt tisztség a hivatásos szolgálati jogviszonnyal összeférhetetlen. A hivatásos állomány tagja intézkedjen az összeférhetlenség megszüntetésére, amelyre 30 nap áll rendelkezésére. Amennyiben megválasztják, és a

tisztséget elfogadja, úgy szolgálati jogviszonya a törvény erejénél fogva megszűnik, ellenkező esetben pedig az összeférhetetlenségi ok nem áll be.

Az aktív választójog biztosítása – mint garanciális szabály – lehetővé teszi, hogy a hivatásos állomány tagja az általános szabályok szerint szavazhasson, még abban az esetben is, ha szolgálati érdekből a választás napján a szavazáshoz szükséges ideig nem tartózkodhat lakóhelyén (erről a hivatásost legalább a választás előtt tizenöt nappal értesíteni kell). Ekkor lehetővé kell tenni számára, amennyiben jogszabályból más nem következik, hogy szolgálatteljesítési helyén szavazzon. A választással kapcsolatosan leírtak értendők a népszavazásra is.

1.3.7. A munka és foglalkozás szabad megválasztása

A hivatásos állomány tagja – hivatásos szolgálati jogviszonyán kívül – munkavégzéssel járó egyéb jogviszonyt csak a Hszt-ben leírtak szerint végezhet, melyekre egyrészt a parancsnok által történő engedélyeztetés, másrészt a parancsnok felé történő bejelentési kötelezettség terheli. Az engedélyeztetés és a bejelentés hatálya alá nem tartozó tevékenységek közé sorolhatóak: a szolgálati időn kívül végzett tudományos, oktatói, művészeti, lektori, szerkesztői, a jogi oltalom alá eső szellemi munkavégzés, és a nevelőszülői foglalkoztatási jogviszony létesítése.

A legutóbbi kategória sem engedélyeztetési, sem bejelentési kötelezettséget nem von maga után, a törvény által taxatívén felsorolt tevékenységek minden további nélkül végezhetőek. A meghatározott körön kívüli munkavégzés engedélyezése azonban már az állományilletékes parancsnok mérlegelési jogkörébe tartozik. Általánosságban elmondható, hogy a lakosság részére végzett tipikusan civil vállalkozási vagy szolgáltató tevékenység nem engedélyezhető, mivel e tekintetben a hivatásos a civilekkel kapcsolatba, egy esetleges vállalkozóval pedig elszámolási viszonyba kerülhet, amely viszony egy későbbi rendőri intézkedés során a részrehajlás nélküli rendőri intézkedést gátolhatja. Nem engedélyezhetőek – többek között – a teljesség igénye nélkül pl. a szobafestő mázó, kőműves, kereskedő, kocsmáros, pincér, stb. foglalkozások gyakorlása, mivel a fentebb leírtakon túl a rendőri tekintélyt is sértené az ismerttetett „másodállások” gyakorlása.

Látható tehát, hogy a hivatásos kizárólag olyan munkavégzéssel járó egyéb olyan jogviszonyt létesíthet, amely hivatásos szolgálati jogviszonyával nem összeférhetetlen és a rendvédelmi szervbe vetett közbizalmat nem csorbítja.

A Hszt. a vezetőkre vonatkozóan a munkavégzéssel járó egyéb jogviszony létesítését kategorikusan megtiltja, kizárólag az általános rendelkezések között, az engedélyeztetés és a bejelentés hatálya alá nem tartozó, fentebb felsorolt tevékenységek végzését engedélyezi.

1.3.8. A tulajdonjog gyakorlásának korlátozása

A törvény egy teljesen új, 2015. nyarán bevezetett jogkorlátozó rendelkezése, amely felhatalmazást ad az országos parancsnok, az országos főigazgató vagy az állományilletékes parancsnok részére – munkabiztonsági okból vagy a szolgálatellátás rendjének fenntartása és

ellenőrizhetősége érdekében –, hogy a hivatásos állomány tagjának megtiltsa, az egyes – jogszabályban meghatározott – vagyontárgyakat (pl.: magáncélú telekommunikációs eszközök, valamint meghatározott összeget meghaladó készpénz vagy – a bankkártya kivételével – készpénzt helyettesítő eszköz, 2016. január 1. napjától pedig a SZÉP kártya) tartson magánál. Emellett a fentebb részletezett alanyi kör számára lehetővé teszi, hogy korlátozza a magáncélú telekommunikációs eszközök szolgálatellátás során történő használatát.

A tiltás csak lehetőség. A tiltás nem lehet korlátlan, a miniszter rendeletben határozza meg azt az összeget (10.000,- Ft), amelyet a hivatásos állományú minden esetben magánál tarthat. (21/2015. (VI. 15.) BM rendelet)

2. Szakmai- és érdekképviselő a rendvédelmi szerveknél

2.1. A Magyar Rendvédelmi Kar²

A Kormány a magyar közszolgálat újjászervezése, a karrier-lehetőségek kibővítése és a közszolgálati életpályák összehangolása érdekében kiadta a közszolgálati életpályák összehangolásáról szóló 1207/2011. (VI. 28.) Korm. határozatot. Ennek 1. pontja meghatározta, hogy el kell készíteni a Hszt. hatálya alá tartozó foglalkoztatottak életpályamodelljét tartalmazó ágazati személyzeti stratégiát. A Korm. határozat 2. pontja kimondta, hogy el kell készíteni a Magyar Kormánytisztviselői Karra vonatkozó szabályozást, a 3. pontja pedig meghatározta, hogy meg kell vizsgálni a kamarai típusú érdekképviselő kialakításának feltételrendszerét a rendészeti és honvédelmi szerveknél.

A Kormány a közszolgálati rendszerek átalakítása, a közigazgatási, rendészeti és a honvédelmi életpályák megteremtése érdekében a 1336/2011. (X. 14.) Korm. határozatában döntött a Kormányzati Személyzeti Stratégiáról. A Kormány a további jogalkotási munka alapjául elfogadta a Kormányzati Személyzeti Stratégiát, valamint felhívta az érintett minisztereket, hogy az abban foglaltaknak megfelelően készítsék el a végrehajtáshoz szükséges jogszabályokat.

A közszolgálati életpályák összehangolásáról szóló 1207/2011. (VI. 28.) Korm. határozat alapján kidolgozott Kormányzati Személyzeti Stratégiában meghatározott életpályamodell elemek hivatásos állományra vonatkozó alapvető szabályait törvényi szinten a Hszt. rögzíti.

A rendészeti ágazati stratégia a teljes életpályára kiterjedő, kiszámítható és vonzó, a szervezethez tartozást ösztönző életutatót kínál a hivatásos állomány részére. A rendészeti ágazati stratégia egyes elemeinek bevezetésével lehetővé vált a különböző szakmai életpályák közötti mobilitás, továbbá a szolgálati nyugdíj rendszerének átalakításából fakadó negatív hatások ellentételezése. Az életpályamodell elemei közül több is megvalósult a Hszt. közszolgálati életpályák összehangolásával összefüggő, valamint egyes munkaügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2011. évi CLXXXIV. törvény hatálybalépésével, amely többek

² Hszt. XXIX. Fejezet 291-308. §

között életre hívta a Magyar Rendvédelmi Kart (a továbbiakban: MRK), amely az akkori fegyveres (ma rendvédelmi) szervek hivatásos állományú tagjainak és közalkalmazottainak, önkormányzattal rendelkező, rendvédelmi érdekképviseleti, szakmai köztestülete.

A Hszt. tartalmazza az MRK jogállásával, feladat- és hatáskörével, szervezetével, működésével kapcsolatos szabályokat. A rendvédelmi hivatás megalapozza az MRK köztestületi működését, ezáltal is kifejezésre juttatva a közös értékalapú, egységes rendvédelmi hivatásrendet. Az MRK kötelező tagsági viszony alapján működik.

A Hszt. meghatározza az MRK szerveit és tisztségviselőit, rendelkezik a tagozatokról, amelyek résztestületek. A tagozatok körébe tartozik az Rtv. hatálya alá tartozó szervek személyi állománya, szolgálati jogviszonyban és közalkalmazotti jogviszonyban álló tagjainak elkülönült résztestülete.

Az MRK hat tagozatra osztható:

- a) a rendőrség;
- b) a büntetés-végrehajtási szervezet;
- c) a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló törvény hatálya alá tartozó rendvédelmi feladatokat ellátó szervek;
- d) a hivatásos katasztrófavédelmi szerv;
- e) a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, valamint
- f) az Országgyűlési Őrség.

2.1.1. Az MRK feladat- és hatásköre

„Az MRK:

1. javaslattételi joggal rendelkezik a rendvédelmi szervek tevékenysége minőségének jobbítása érdekében;
2. a miniszter útján kezdeményezheti a Kormánytól a tagjai munkakörülményeit, foglalkoztatási feltételeit és a hivatás gyakorlását érintő jogszabályok megalkotását, módosítását;
3. konzultációs joggal közreműködik a tagjai foglalkoztatásának és hivatásgyakorlásának feltételeit befolyásoló, az előírt szakmai vizsgákkal kapcsolatos, valamint az MRK-t érintő jogszabályok megalkotásában;
4. véleményét ki kell kérni a szolgálati viszonyról, valamint a közalkalmazotti jogviszonnyal összefüggő kérdésekben;
5. kezdeményezheti a miniszternél a szolgálati viszonyról vagy közalkalmazotti jogviszonnyal kapcsolatos jogszabálysértő gyakorlat megváltoztatását, 6. feladat- és hatáskörét érintő bármely kérdésben felterjesztési jogot gyakorol;
7. megalkotja működési szabályait;
8. megalkotja éves költségvetését és elfogadja az éves költségvetés végrehajtásáról szóló, a számviteli törvény szerinti beszámolót;
9. megalkotja a hivatásetikai részletszabályokat, az e törvényben meghatározott keretek között kialakítja az etikai eljárás rendszerét, valamint lefolytatja az etikai eljárásokat;

10. tagjairól és szerveiről nyilvántartást vezet;
11. a kiváló munka elismeréseként díjakat alapíthat és adományozhat;
12. a Kormánytól – a miniszter útján –, a miniszternél, az országos parancsnoknál és az országos főigazgatónál kezdeményezheti kitüntetés vagy más elismerés adományozását, 13. szakmai konferenciákat, tudományos tanácskozásokat, felkészítő továbbképzéseket szervezhet;
14. pályázatokat írhat ki és bírálhat el, továbbá kiadványokat jelentethet meg a rendvédelem fejlesztésére, gyakorlatának egységesítésére, a példaadó rendvédelmi munkamódszerek megismertetésére, a rendvédelem hagyományainak ápolására;
15. tagjai számára kedvezményes szolgáltatásokat nyújthat;
16. megfigyelőként részt vehet tagjai szakmai vizsgáztatásában és továbbképzésében, indokolt esetben törvényességi vagy egyéb intézkedést kezdeményezhet;
17. tagot delegál a Rendészeti Alap- és Szakvizsga Bizottság elnökségébe, továbbá
18. ellátja mindazokat a feladatokat, amelyeket törvény, kormányrendelet vagy az Alapszabály határoz meg.”³

„A rendvédelmi szerv vezetője köteles kikérni az MRK véleményét a hivatásos vagy közalkalmazotti állomány szolgálatteljesítésére vagy munkavégzésére, szolgálatteljesítési idejére vagy munkaidejére, pihenőidejére, jutalmazására, valamint juttatásaira vonatkozó, a hatáskörébe utalt szabályozásról.”⁴

Az MRK jogosult véleményezni a tagjai csoportját érintő munkáltatói intézkedést (döntést) vagy annak tervezetét, ezzel összefüggésben konzultációt kezdeményezni.⁵

2.1.2. Az MRK szervezete, működése

Az MRK feladatait a döntéshozó és végrehajtó szervei útján látja el.

Az MRK szervezete képviseleti, ügyintézői testületekből, tisztségviselőkből és ügyintéző szervekből áll.

Az MRK legfőbb képviseleti, döntéshozó szerve a Közgyűlés. A Közgyűlést szükség szerint, de évente legalább egy alkalommal össze kell hívni. A Közgyűlés kötelező összehívásának más eseteit, továbbá a működés rendjét az Alapszabály állapítja meg.

A Közgyűlés az alábbi feladatokat látja el:

- a) megválasztja saját tagjai közül az elnökét és alelnökeit, a Felügyelőbizottság (a továbbiakban: FB) elnökét és tagjait, az Etikai Bizottság (a továbbiakban: EB) elnökét és tagjait;
- b) megalkotja az Alapszabályt és a Választási Szabályzatot;
- c) gyakorolja az MRK-nak a Hszt-ben, valamint az Alapszabályban meghatározott feladat- és hatáskörét.

³ Hszt. 292. §(4) bek.

⁴ Hszt. 292. § (5) bek.

⁵ Hszt. 292. § (6) bek.

A Közgyűlés feladat- és hatáskörének gyakorlását – a Hszt. illetve az Alapszabály eltérő rendelkezésének hiányában – átruházhatja az MRK szerveire és tisztségviselőire.

A miniszter, az országos parancsnok, valamint az országos főigazgató a Közgyűlés ülésén tanácskozási joggal részt vehet.

Az MRK legfőbb ügyintézői testülete az Elnökség. Az Elnökség tagjai az elnök és az alelnökök.

Az EB elnökét a Közgyűlés választja meg. Az EB az Alapszabályban meghatározott módon háromtagú tanácsban jár el.

Az Etikai Bizottság a Közgyűlés által megválasztott, tagozatonként négy, valamint az Országgyűlési Őrség tagozata esetében egy, összesen huszonegy tagból áll.

A Közgyűlés által megválasztott elnök az MRK képviseletét önállóan gyakorolja, jogkörét az Alapszabályban meghatározott módon átruházhatja. Az elnök munkáját a Közgyűlés által megválasztott, tagozatonként egy-egy, összesen öt alelnök segíti.

A Közgyűlés által megválasztott főtitkár vezeti az MRK Irodáját, valamint ellátja az Alapszabályban meghatározott feladatokat.

Az Elnökség, az elnökség tagjai, a FB és az EB feladat- és hatáskörét, annak átruházási módját, működésük rendjét és választásuk részletes szabályait az Alapszabály határozza meg.

A Hszt. részletesen szabályozza a Közgyűlés tagjainak megválasztását, a tagsági viszonyt és az MRK tagjainak nyilvántartását, továbbá tartalmazza az MRK tisztségviselőire, valamint ügyintézői testületei nem tisztségviselő tagjaira vonatkozó közös szabályokat.

2.1.3. Az MRK és az állami szervek kapcsolata

Az MRK a feladat- és hatáskörét érintő bármely kérdésben az adott kérdésben hatáskörrel rendelkező állami szerv vezetőjéhez fordulhat, és tájékoztatást, adatot, szakmai és jogértelmezési kérdésben állásfoglalást (a továbbiakban együtt: tájékoztatás) kérhet. Javaslatot tehet, intézkedés megtételét kezdeményezheti, az általa irányított szerv működésével, illetve az általa kibocsátott jogszabállyal, közjogi szervezetszabályozó eszközzel és egyéb, az MRK tagjainak csoportját érintő döntésével kapcsolatban véleményt nyilváníthat, kezdeményezheti annak megváltoztatását vagy visszavonását.

A megkeresett szerv a megkeresésre 30 napon belül köteles érdemben válaszolni. Ha a tájékoztatás, illetve a válaszadás vagy az intézkedés nem a megkeresett szerv hatáskörébe tartozik, az köteles a megkeresést három napon belül áttenni a hatáskörrel rendelkező szervhez, és erről a jog gyakorlóját egyidejűleg tájékoztatni.

Az MRK felett a törvényességi ellenőrzést az ügyészség gyakorolja. A törvényességi ellenőrzés nem terjed ki az olyan ügyekre, amelyekben munkaügyi vitának, illetve egyébként bírósági vagy közigazgatási hatósági eljárásnak van helye.

2.2. A rendvédelmi érdekegyeztetés fórumai⁶

A Hszt. rendelkezik az ágazati érdekvédelmi tanács keretében történő érdekegyeztetésről. A Hszt. vonatkozó rendelkezése szerint a rendvédelmi szervvel fennálló szolgálati viszonyt vagy közalkalmazotti jogviszonyt érintő ágazati jelentőségű kérdésekben a személyi állomány érdekeinek egyeztetése, a vitás kérdések tárgyalásos rendezése, valamint a megfelelő megállapodások kialakítása céljából a miniszter az ágazati érdekvédelmi tanáccsal egyeztet.

Az ágazati érdekvédelmi tanács a miniszter, az országos parancsnok, valamint az MRK képviseletében eljáró konzultatív tanács részvételével működik. A konzultatív tanáccsal való együttműködésről a rendvédelmi szerveket irányító miniszterek és az MRK együttműködési megállapodást kötnek. A konzultatív tanácsba a miniszter meghívhatja a Magyar Kormánytisztviselői Kar képviselőjét a rendvédelmi szervekkel és az idegenrendészeti és menekültügyi feladatokat ellátó szervvel kormányzati szolgálati jogviszonyban állók érdekeinek egyeztetése céljából.

Az ágazati érdekvédelmi tanácsot, a konzultatív tanáccsal való együttműködésről a miniszter és az MRK által megkötött együttműködési megállapodásban meghatározott rendben és időközönként kell összehívni.

Az ágazati érdekvédelmi tanács hatáskörébe sorolhatóak az adott ágazatban foglalkoztatott hivatásos állomány tagjainak és közalkalmazottainak élet- és munkakörülményeire, foglalkoztatási feltételeire vonatkozó tárgykörök, továbbá mindazok a tárgykörök, amelyek a Hszt. alapján az MRK feladatkörébe tartoznak. Az ágazati érdekvédelmi tanács tájékoztatáskérésre, illetve javaslattételre jogosult hatáskörébe tartozó egyéb ügyekkel kapcsolatban.

Az ágazati érdekvédelmi tanács szervezetének és működésének szabályait a Kormány nevében eljáró rendészetért felelős miniszter és az MRK közötti megállapodás tartalmazza. Titkársági feladatait a rendészetért felelős miniszter által vezetett minisztérium látja el.

Az ágazati érdekvédelmi tanácsra vonatkozó rendelkezések, alacsonyabb szinten, érdekegyeztető fórum alapítását nem zárják ki.

⁶ Hszt. 308. §

2.3. A szakszervezet⁷

A Hszt. szerint a szakszervezet számára biztosított jogok a rendvédelmi szervnél képviselettel rendelkező szakszervezetet illetik meg.

A Hszt. alkalmazásában szakszervezet olyan érdekképviseleti szerv, amelynek elsődleges célja a hivatásos állomány tagjai szolgálati viszonyával kapcsolatos érdekeinek előmozdítása és megvédése, valamint a rendvédelmi szervnél képviselettel rendelkező szakszervezet, amelyik alapszabálya szerint a rendvédelmi szervnél képviseletére jogosult szervezet működtet vagy tisztségviselővel rendelkezik.

A Hszt. kimondja, hogy a hivatásos állomány tagjai jogosultak a rendvédelmi szervnél szakszervezet létrehozására. A szakszervezet a rendvédelmi szervnél szervezetet működtethet, ezek működésébe tagjait bevonhatja.

A rendvédelmi szerv, illetve a szakszervezet köteles egymást írásban tájékoztatni a képviseletére jogosult, valamint a tisztségviselő személyéről. Tájékoztatáson a szolgálati viszonyral összefüggő információ átadását kell érteni, az információ megismerését, megvizsgálását és az ezzel kapcsolatos vélemény kialakítását és képviseletét lehetővé tevő módon.

A rendvédelmi szerv nem köteles tájékoztatást adni, ha ez olyan tény, információ, megoldás vagy adat nyilvánosságra kerülésével járhat, amely a rendvédelmi érdekeket vagy a rendvédelmi szerv jogos érdekeit, illetve működését veszélyeztetné.

A szakszervezet nevében vagy érdekében eljáró személy olyan tény, információt, megoldást vagy adatot, amelyet a rendvédelmi szerv jogos érdekei, illetve működése, valamint a közszolgálat érdekei védelmében kifejezetten bizalmasan vagy minősített adatként való kezelésre történő utalással hozott tudomására, semmilyen módon nem hozhatja nyilvánosságra és azt az e törvényben meghatározott célok elérésén kívüli tevékenységben semmilyen módon nem használhatja fel.

A szakszervezet nevében vagy érdekében eljáró személy a tevékenysége során tudomására jutott információkat csak a rendvédelmi szerv jogos érdekeinek, valamint a rendvédelmi érdekeknek a veszélyeztetése, illetve a személyiségi jogok megsértése nélkül hozhatja nyilvánosságra.

A rendvédelmi szerv nem követelheti meg, hogy a hivatásos állomány tagja szakszervezethez való tartozásáról nyilatkozzék.

A szolgálati viszony létesítését, illetve fenntartását nem lehet attól függővé tenni, hogy a jelentkező vagy a hivatásos állomány tagja valamely szakszervezetnek tagja-e, illetve

⁷ Hszt. 309. §

megszünteti-e korábbi szakszervezeti tagságát vagy vállalja-e a rendvédelmi szerv által megjelölt szakszervezetbe történő belépést.

Szakszervezethez való tartozása vagy szakszervezeti tevékenysége miatt tilos a hivatásos állomány tagjának szolgálati viszonyát megszüntetni vagy vele szemben bármilyen megkülönböztetést alkalmazni.

Nem lehet jogosultságot vagy juttatást valamely szakszervezethez való tartozástól vagy az attól való távolmaradástól függővé tenni.

A rendvédelmi szervnél működő szakszervezetek vonatkozásában a munkavállalói érdekképviselési tagdíjfizetés önkéntességéről szóló 1991. évi XXIX. törvényt nem kell alkalmazni, a rendvédelmi szerv a hivatásos állomány tagjának illetményéből a szakszervezeti tagdíjat a rendvédelmi szerv és a hivatásos állomány tagjának erre vonatkozó megállapodása esetén vonja le. A rendvédelmi szerv szakszervezeti tagdíj levonásáért és a szakszervezet részére történő átutalásáért ellenértéket nem követelhet.

2.3.1. Szakszervezeti érdekegyeztetés a rendvédelmi szervvel

A rendvédelmi szervnél a szolgálati viszonyal összefüggő érdekegyeztetésben a rendvédelmi szerv kijelölt képviselője és a szakszervezet választott tisztségviselője vesz részt. A tárgyalópartnerek a vitás kérdések egyeztetésébe szakértőket is bevonhatnak. Az állományilletékes parancsnok a szakszervezet által tett észrevételekre, javaslatokra tett álláspontját, illetve a tájékoztatásra adott válaszát legkésőbb 30 napon belül, indokolásával együtt közölni köteles.

A szakszervezet a rendvédelmi szervtől a hivatásos állomány tagjainak szolgálati viszonyal összefüggő gazdasági és szociális érdekeivel kapcsolatban tájékoztatást kérhet.

A szakszervezet jogosult a hivatásos állomány tagját érintő munkáltatói intézkedéssel (döntéssel) vagy annak tervezetével kapcsolatos véleményét a rendvédelmi szervvel közölni. A szakszervezet jogosult továbbá, a hivatásos állomány tagjait az érdekegyeztetéssel és a szolgálati viszonyal összefüggő kérdésekben tájékoztatni.

A rendvédelmi szerv – a szakszervezettel egyeztetve – biztosítja annak lehetőségét, hogy a szakszervezet a tevékenységével kapcsolatos tájékoztatást a rendvédelmi szervnél a szolgálati helyen szokásos vagy más megfelelő módon közlétegye.

A szakszervezet joga, hogy a hivatásos állomány tagjait a rendvédelmi szervvel vagy annak érdekképviselési szervezetével szemben a szolgálati viszonyt érintő körben, anyagi, szociális, valamint élet- és munkakörülményeiket érintő jogaikkal és kötelezettségeikkel kapcsolatban képviselje. A szakszervezet jogosult a tagját – meghatalmazás alapján – szolgálati viszonyát érintő ügyben, valamint gazdasági- és szociális érdekeinek védelme céljából bíróság, hatóság és egyéb szervek előtt képviselni.

A közvetlen felsőbb szakszervezeti szerv egyetértése szükséges a szakszervezetnél választott tisztséget betöltő és a szakszervezet által megjelölt hivatásos állományú tag 15 munkanapot elérő átrendeléséhez vagy vezényléséhez és a szolgálatteljesítési helyének megváltoztatásához, továbbá szolgálati viszonyának a rendvédelmi szerv által felmentéssel történő megszüntetéséhez kivéve, ha a felmentés a Hszt. alapján kötelező. Az utóbbi esetben felmentésről a közvetlen felsőbb szakszervezeti szervet előzetesen értesíteni kell.

A szakszervezet állományilletékes parancsnok által vezetett, önálló állománytáblával rendelkező szervenként a hivatásos állomány legfeljebb egy tagját jogosult megjelölni. A szakszervezet a védelemre jogosult hivatásos állományú tag helyett másikat akkor jelölhet meg, ha a védelemre jogosult szolgálati viszonya vagy tisztsége megszűnt.

A szakszervezet az említett szakszervezeti tisztségviselőt érintő munkáltatói intézkedéssel kapcsolatos álláspontját a rendvédelmi szerv írásbeli tájékoztatásának átvételétől számított 8 napon belül írásban közölheti. Ha a tervezett intézkedéssel a szakszervezet nem ért egyet, a tájékoztatásnak az egyet nem értés indokait tartalmaznia kell. Az indokolás akkor alapos, ha a tervezett intézkedés végrehajtása a szakszervezet érdek-képviseleti tevékenységében történő közreműködés miatti hátrányos megkülönböztetést eredményezne. Ha a szakszervezet véleményét a fenti határidőn belül nem közli a rendvédelmi szervvel, úgy kell tekinteni, hogy a tervezett intézkedéssel egyetért.

A szakszervezet az egyetértés gyakorlására jogosult szervről a védelemre jogosult hivatásos állományú tag megjelölésével egyidejűleg tájékoztatja a rendvédelmi szervet.

Feladata ellátása érdekében a szolgálati beosztás szerinti havi szolgálatteljesítési ideje tíz százalékának megfelelő szolgálatteljesítési időkedvezmény illeti meg. A szolgálatteljesítési időkedvezmény nem vonható össze. A szolgálatteljesítési időkedvezmény igénybevételét legalább tíz nappal korábban be kell jelenteni. Ha a kedvezmény igénybevételét megalapozó indok a hivatásos állomány tagja önhibáján kívüli okból ennél később jut a tudomására, a tudomásszerzést követően köteles haladéktalanul bejelenteni a szolgálatteljesítési időkedvezmény igénybevételére vonatkozó szándékát. A szerv különösen indokolt esetben tagadhatja meg a szolgálatteljesítési időkedvezmény igénybevételét. A szolgálatteljesítési időkedvezmény tartamára távolléti díj jár. A szolgálatteljesítési időkedvezményt pénzben megváltani nem lehet.

A szakszervezet képviselőjében eljáró, szolgálati viszonyban nem álló személy, ha a szakszervezetnek a rendvédelmi szervvel szolgálati viszonyban álló tagja van, a rendvédelmi szerv területére hivatali időben beléphet. A belépés és a rendvédelmi szerv területén tartózkodás során a szakszervezet képviselőjében eljáró köteles betartani a rendvédelmi szerv működési rendjére vonatkozó szabályokat.

A Hszt. továbbra is biztosítja az Országos Közszolgálati Érdekegyeztető Tanács keretében történő érdekegyeztetést, amely a szolgálati viszonyban állók érdekegyeztető fóruma is.

2.3.2. Az Országos Közszolgálati Érdekegyeztető Tanács

Az Országos Közszolgálati Érdekegyeztető Tanács (OKÉT) a valamennyi közszolgálati alkalmazottat – közalkalmazottakat, köztisztviselőket és a rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjait, a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáit – érintő bérpolitikai, munkaügyi és foglalkoztatási kérdésekkel foglalkozik, és 2002. december 20-án alakult.

A tanácsban a Kormány – az alapszabályban meghatározott – országos szakszervezeti szövetségek és országos önkormányzati érdek-képviselői szervezetek képviselőivel egyeztet.

3. A fegyelemkezelés rendszere

A rendőrség működésében, szakmai munkájában jelentős változást hozott 2015. július 1-je. Ezen a napon a korábbi szolgálati törvény⁸ közel 19 év után „adta át a helyét” az új szolgálati törvénynek⁹, a fentebb leírtak szerint. Tekintettel arra, hogy az újonnan hatályba lépő jogszabály a szervezet tevékenységének minden területén olyan mértékű módosítást hozott, amelyre az eltelt csaknem 20 évben nem került sor, a rendőri munkához kapcsolódó alacsonyabb szintű normák rendszerében is (*kormányrendeletek, BM rendeletek, ORFK utasítások, helyi, megyei szintű normák*) jelentős változás történt. A legtöbb belső norma átalakításával, módosításával nem is lehetett követni a törvényi változások nagyságát, ezért teljesen új belső szabályozókat kellett alkotni.

A szolgálati törvény változása természetesen nem kerülte el a fegyelmi szakterületet sem. A korábbi törvényben 30 szakasz¹⁰ terjedelemben került szabályozásra a fegyelemi felelősség rendszere, az új jogszabályban már 46 szakasz¹¹ rendelkezik erről a tevékenységről. A terjedelem növekedése önmagában természetesen nem jelentené a munka jellegének bármilyen szintű megváltozását is. Az új norma viszont, számtalan korábban nem részletezett eljárási szabályt, intézkedési- és eljárási rendet, jogintézményt, általános jogot és kötelezettséget fogalmaz meg a fegyelmi szakterület vonatkozásában.

3.1. A fegyelmi eljárás szabályrendszere

3.1.1. A fegyelmi eljárás megindításának kötelező új esetei

Az új szolgálati törvény – egyezően a korábbi jogszabály szövegezésével – egyértelműen meghatározza a fegyelmi eljárás megindításának alapját: „*Fegyelemsértést követ el és*

⁸ A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény

(Hszt.)

⁹ A rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény („új” Hszt.)

¹⁰ 1996. évi XLIII. tv. 119. § -tól a 149.C. § -ig

¹¹ Hszt. 181. § -tól a 227. §-ig

fegyelmi eljárás keretében kell felelősségre vonni a hivatásos állomány tagját, ha szolgálatteljesítésre, vagy a szolgálati viszonyra vonatkozó kötelezettségét vétkesen megszegi".¹² A jogszabály ezen a normahelyen rendelkezik továbbá a hivatásos állományú rendőr által a szolgálati helyen, illetve a szolgálattal összefüggésben elkövetett szabálysértés kapcsán szükséges fegyelmi intézkedésekről,¹³ valamint a katonai vétségek fegyelmi eljárásban történő elbírálásáról.¹⁴

A korábbi szabályozástól eltérően az általános megfogalmazáson túlmenően új elemként jelentkezik a törvény szövegében négy olyan – a fegyelmi szakterület szabályaitól többségében eltérő törvényhelyen található – konkrét nevesített magatartás, amelyek megszegése a törvény erejénél fogva kötelezően fegyelmi eljárás megindítását vonják maguk után.

A fegyelmi eljárás kötelező megindításának az új szolgálati törvényben meghatározott esetei:

- a) a korlátozott véleménynyilvánítás szabályait megszegő magatartás;¹⁵
- b) a politikai rendezvényen, gyűlésen történő egyenruha-viselés szabályait megszegő magatartás;¹⁶
- c) a rendvédelmi szerv feladataival ellentétes tevékenységű szervezethez csatlakozás tilalmába ütköző magatartás;¹⁷
- d) a rendőrrel szemben közvérdra üldözendő bűncselekmény írásos jelentésére vonatkozó kötelezettség elmulasztása.¹⁸

A felsorolásban jelzett kötelező elrendelési esetek döntően a szolgálati tevékenységen kívüli „szférával” kapcsolatosak. A meghatározott magatartások nem kapcsolódnak közvetlenül a szolgálati tevékenységhez, mégis a szolgálati rend és fegyelem fenntartása érdekében megalkotott fegyelmi eljárások keretében kell ezen eseteket elbírálni. Tudatosan kerültek bevonásra a munkáltatói intézkedések körébe tartozó fegyelemkezelésbe ezek a szolgálaton kívüli magatartási formák. A rendőrnek ugyanis nem kizárólag a szolgálati helyen, illetve a szolgálati tevékenységgel összefüggésben, hanem azon kívül is be kell tartania a szolgálati rend és a szolgálati tekintély fenntartásának alapelveit, egy magasabb elvárási rendszer minden helyzetben megfogalmazódik a rendőrrel szemben. A szolgálati törvényen túlmenően, ezen általános kötelezettséget a rendőrségi törvény¹⁹ és a szolgálati szabályzat²⁰ is megfogalmazza, ezáltal az általános viselkedési és magatartási szabályok a szervezet egészére, az állomány valamennyi tagjára kötelező jelleggel bírnak.

¹² Hszt. 181. § (1) bekezdés

¹³ Hszt. 181. § (2) bekezdés

¹⁴ Hszt. 181. § (3) és (4) bekezdések

¹⁵ Hszt. 21. § (1), (2), (3), (4) bekezdések

¹⁶ Hszt. 23. § (1) és (2) bekezdések

¹⁷ Hszt. 24. § (3) és (4) bekezdések

¹⁸ Hszt. 219. § (1) és (4) bekezdések

¹⁹ A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.)

²⁰ A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról kiadott 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet

3.1.2. A fegyelmi eljárás főbb szabályai

A rendőrség hivatásos állományú tagjaival kapcsolatos fegyelemkezelő tevékenység szabályait a Hszt., valamint a *belügyminiszter irányítása alatt álló fegyveres szervek hivatásos állományú tagjai Fegyelmi Szabályzatáról kiadott 11/2006. (III. 14.) BM rendelet (Fegyelmi Szabályzat)* tartalmazza. A rendőrség egyéb állományú tagjaival (*közalkalmazottakkal, köztisztviselőkkel, kormánytisztviselőkkel, munkavállalókkal*) szembeni fegyelmi intézkedések jogi szabályozására – tekintettel azok specialitásaira – a jegyzet nem tér ki.

A fenytés célja a szolgálati rend és fegyelem védelme, az eljárás alá vont személynek és másoknak a fegyelemsértéstől való visszatartása.²¹ A fegyelmi eljárás elrendelése, továbbá a fenytés kiszabása mellőzhető, ha a fegyelemsértés olyan csekély súlyú, hogy – figyelembe véve a fegyelemsértő magatartását és a szolgálati rendhez való viszonyát – a fenytés célja figyelmeztetéssel is elérhető. A figyelmeztetést írásba kell foglalni. Amennyiben a vétkes kötelezettségzegés elkövetője az eljárás elrendelése nélküli figyelmeztetést nem fogadja el és annak közlésétől számított három munkanapon belül kifogást jelent be, a fegyelmi eljárást haladéktalanul el kell rendelni.

A hivatásos állományú rendőrrel szembeni fegyelmi eljárásban általános szabály szerint elévülés miatt nem indítható fegyelmi eljárás, ha a fegyelemsértés elkövetése óta 3 év eltelt, tovább nem indítható fegyelmi eljárás abban az esetben sem, ha a fegyelmi jogkör gyakorlójának a fegyelemsértésről, szabálysértésről való tudomásszerzésétől számított három hónap eltelt.

A hivatásos állomány tagjával szemben a következő fenytések alkalmazhatók (a fenytések meghatározott sorrendje kifejezi a fenytés súlyosságát):

- a) feddés;
- b) megrovás;
- c) pénzbírság;
- d) egy fizetési fokozattal egy évre való visszavetés;
- e) a fizetési fokozatban való előlépés várakozási idejének meghosszabbítása hat hónaptól két évig terjedő időtartamra;
- f) eggyel alacsonyabb rendfokozatba hat hónaptól két évig terjedő időtartamra történő visszavetés;
- g) alacsonyabb szolgálati beosztásba helyezés, egy évtől két évig terjedő időtartamra, vagy
- h) szolgálati viszony megszüntetése.²²

A fegyelmi fenytésként kiszabott pénzbírság mértéke nem haladhatja meg az egyes szabálysértésekre a szabálysértési jogszabályok alapján kiszabható pénzbírság összegét, ha pedig a szabálysértés miatt helyszíni bírság is kiszabható és a hivatásos állomány tagja a szabálysértés elkövetését elismeri, a pénzbírság mértéke nem haladhatja meg a helyszíni

²¹ Hszt. 182. §

²² Hszt. 185. § (1) bekezdés

bírság jogszabályban meghatározott mértékét. Fegyelmi eljárásban pénzbírság fenyítés nem alkalmazható, ha az eljárás alapjául szolgáló cselekmény miatt, jogszabály alapján, közigazgatási bírság kiszabásának van helye. A pénzbírság legalacsonyabb összege ötezer forint, legmagasabb összege kétszázezer forint.

A fegyelmi jogkör magában foglalja a fegyelmi eljárás elrendelésének, lefolytatásának és a fenyítés kiszabásának jogát, a fegyelmi jogkört – néhány kivétellel – az állományilletékes parancsnok gyakorolja.²³

A fegyelmi eljárást határozattal kell elrendelni, ennek egy példányát az eljárás alá vont személynek kézbesíteni kell. A határozatnak tartalmaznia kell az eljárás alapjául szolgáló tényeket, körülményeket, a kivizsgálással megbízott személy nevét – fegyelmi vizsgáló – és az eljárás befejezésének határidejét.

A fegyelmi eljárás során vizsgálatot kell tartani, amelyet 30 napon belül be kell fejezni. E határidőt az eljárás elrendelője egy alkalommal – legfeljebb 30 nappal – meghosszabbíthatja. Az eljárás alá vont személy a fegyelmi eljárás elrendelésétől kezdve jogi képviselőt vehet igénybe, illetve kérheti, hogy képviselőtében az érdekképviselői szerv járjon el.

A fegyelmi eljárás során a tényállást tisztázni kell. Az eljárás alá vont személy javára és terhére szolgáló körülményeket egyaránt fel kell deríteni, ennek keretében be kell szerezni az ügy szempontjából jelentős bizonyítékokat is. Bizonyítékként felhasználható más hatósági, valamint a bírósági eljárásban keletkezett irat vagy egyéb bizonyíték.²⁴ A fegyelmi eljárás során az eljárási cselekményeket dokumentálni kell. Az eljárás alá vont személy és a tanúk meghallgatását jegyzőkönyvbe kell foglalni, a szemléről és más eljárási cselekményekről jelentés is készülhet.

A vizsgálat befejezésekor a vizsgáló az eljárás alá vont személyt és a képviselőt felhívja, hogy az iratismertetésen jelenjen meg. A vizsgáló az iratismertetés után jelentésben foglalja össze a megállapításait, a keletkezett iratokat és a jelentését a vizsgálat befejezését követően három munkanapon belül átadja az állományilletékes parancsnoknak. Az állományilletékes parancsnok az iratok kézhezvételétől számított három munkanapon belül, a kézhezvételtől számított tizenöt napon belüli időpontra meghallgatást tűz ki. A fegyelmi határozat meghozatalát nem akadályozza, ha az eljárás alá vont személy a meghallgatáson alapos ok nélkül nem jelent meg, vagy írásbeli védekezését a megjelölt határidőn belül nem terjesztette elő.²⁵ A személyes meghallgatást követően az állományilletékes parancsnok öt napon belül elbírálja az ügyet.

A fenyítést a fegyelemsértés tárgyi súlyának, a fegyelemre gyakorolt hatásának, az elkövető vétkességének, a személyi körülményeinek, valamint a szolgálatban tanúsított magatartásának

²³ Hszt. 191-193 §

²⁴ Hszt. 204. § (1) bekezdés

²⁵ Hszt. 205. §, és 206. §

mérlegelésével kell kiszabni. A fegyelmi ügyben indokolt határozatot kell hozni, amelyet az eljárás alá vont személy előtt ki kell hirdetni. A határozat egy példányát - ha minősített adatot nem tartalmaz - kézbesíteni kell az eljárás alá vont személy részére.²⁶

Az egyszerű ténybeli megítélésű, csekély tárgyi súlyú fegyelemsértés esetén a vizsgáló megbízása mellőzhető. A fegyelmi vétség az eljárás alá vont személy állományilletékes parancsnok által történt meghallgatása alapján is elbírálható.

3.1.3. Szabálysértés elbírálása fegyelmi jogkörben

Szolgálati helyen vagy szolgálattal összefüggésben elkövetett szabálysértést – a szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés kivételével – a fegyelmi jogkör gyakorlója a szabálysértési hatóság áttétele vagy hozzá címzett feljelentés, illetve egyéb módon való tudomásszerzés alapján fegyelmi eljárás keretében bírálja el. Az elzárással is büntethető szabálysértések esetében az állományilletékes parancsnok az iratokat haladéktalanul megküldi az előkészítő eljárás lefolytatására illetékes rendőri szervnek.²⁷

Ha a szabálysértési hatóság iratai alapján a tényállás és a felelősség kétséget kizáróan megállapítható, és az eljárás alá vont felelősségét nem vitatja, mellőzni lehet a további bizonyítás lefolytatását és az egyszerűsített eljárás szabályai alkalmazhatók.

A fegyelmi ügyben hozott érdemi határozat ellen a közlését követő nyolc napon belül a hivatásos állomány tagja vagy bejegyzésével a képviselője az előjáró parancsnokhoz panasszal élhet. A panaszt a fenytést kiszabó előjáróhoz kell benyújtani. A panaszt az iratokkal együtt öt munkanapon belül az előjáró parancsnokhoz kell felterjeszteni.²⁸

3.1.4. Katonai vétség fegyelmi eljárásban történő elbírálása

Meghatározott esetben²⁹ a hivatásos állomány azon tagjának, aki a büntető jogszabályok alkalmazása szempontjából katonának tekintendő,³⁰ katonai vétségét fegyelmi eljárásban kell elbírálni.

Ha a fegyelmi eljárás tárgyává tett cselekmény alkalmas katonai vétség megállapítására is, az elrendelt fegyelmi eljárást fel kell függeszteni, amíg a katonai ügyész nem dönt arról, hogy az iratokat fegyelmi eljárásra megküldi vagy a nyomozás folytatására intézkedik.³¹

Ha a folyamatban lévő fegyelmi eljárás tárgyát képező cselekmény katonai vétséget is megvalósít, és a katonai ügyész határozata ellen nem jelentettek be panaszt, a fegyelmi eljárást a katonai vétség tárgyában kell továbbfolytatni, és az érdemi döntést meghozni. Ebben

²⁶ Hszt. 211. § (1) bekezdés

²⁷ A belügyminiszter irányítása alatt álló fegyveres szervek hivatásos állományú tagjai Fegyelmi Szabályzatáról kiadott 11/2006. (III. 14.) BM rendelet 36. § (1) bekezdés

²⁸ Hszt. 212. § (1) és (2) bekezdései

²⁹ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 485/A. §

³⁰ A büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 127. § (1) bekezdés

³¹ 11/2006. (II. 14.) BM rendelet 37.§ (1) bekezdés

az esetben a büntetőeljárás során végrehajtott eljárási cselekményeket a fegyelmi eljárásban nem kell megismételni. A fegyelmi vizsgálatot ebben az esetben alapvetően a fegyelmi eljárásra vonatkozó általános szabályok szerint kell lefolytatni, azonban a vizsgálat során a katonai vétség Btk-ban meghatározott törvényi tényállásának megvalósítását kell bizonyítani. Ha a fegyelmi hatáskörbe utalás a nyomozás megszüntetésével történt, a nyomozás során lefolytatott bizonyítási cselekményeket nem kell megismételni.

A katonai vétség elkövetése miatt pénzbírság is kiszabható, annak mértékére a területileg illetékes törvényszék katonai tanácsánál kialakult gyakorlatot kell alapul venni.

4. A szolgálati beosztásból történő felfüggesztés

Amennyiben a fegyelemsértés súlya vagy jellege miatt az eljárás alá vont személynek a szolgálati helytől való ideiglenes távoltartása szükséges, a fegyelmi eljárás keretében, annak befejezéséig, de legfeljebb két hónapra a szolgálati beosztásából felfüggeszthető.³² Az előjáró parancsnok a szolgálati beosztásból történő felfüggesztést indokolt esetben további egy hónappal meghosszabbíthatja.

Ha a fegyelmi eljárást a fegyelemsértés kapcsán indult büntetőeljárásra tekintettel felfüggesztették fel, a szolgálati beosztásból történő felfüggesztés ennek tartamával meghosszabbítható. Meghatározó új elme a korábbi szolgálati törvény szabályozásához képest *(a korábbi szabályozásban ugyanis a személyzeti kényszerintézkedés időtartama nem volt maximalizálva, az időtartama a cselekmény kapcsán indult büntetőeljárás befejezéséig is fennmaradhatott)*, hogy az új Hszt. alapján a szolgálati beosztásból történő felfüggesztés tartama nem haladhatja meg a tizennyolc hónapot.³³

A szolgálati beosztásból történő felfüggesztést haladéktalanul meg kell szüntetni, ha annak indokai megszűntek, vagy a megjelölt határidő eltelt. A szolgálati beosztásból történő felfüggesztés határidejének leteltét követően, amennyiben a szolgálati helytől való távoltartás továbbra is szükséges, az eljárás befejezéséig az eljárás alá vont személy más szolgálati beosztásban foglalkoztatható vagy más szolgálatteljesítési helyre vezényelhető.

Aki szolgálati beosztásból történő felfüggesztés hatálya alatt áll, a szolgálati beosztásból történő felfüggesztés napjától nem gyakorolhatja hatósági jogkörét, szolgálati előjárói jogait, köteles beszolgáltatni szolgálati okmányait és fegyverét, szolgálati helyére csak az állományilletékes parancsnok előzetes engedélyével léphet be. Egyéb tekintetben megilletik a szolgálati törvényben biztosított jogok, és terhelik a törvényben meghatározott kötelezettségek.

Ha a hivatásos állomány tagjával szemben a szolgálati viszonyból eredő kötelezettségeivel össze nem függő bűncselekmény miatt büntetőeljárás indul, a hivatásos állomány tagja

³² Hszt. 199. § (1) bekezdés

³³ Hszt. 199. § (3) bekezdés

szolgálati beosztásából az eljárás befejezéséig, és egyezően az általános szabályozással, legfeljebb tizennyolc hónapra felfüggeszhető. Ezen esetben a szolgálati beosztásból történő felfüggesztésnek akkor van helye, ha a hivatásos állomány tagjának terhére rótt bűncselekmény a rendvédelmi szerv tekintélyét, működésébe vetett közbizalmat súlyosan veszélyezteti vagy a büntetőeljárás miatt a hivatásos állomány tagjának a szolgálattól való távollattartása indokolt, és az eljárást folytató szerv azt kezdeményezte.³⁴

A szolgálati beosztásból történő felfüggesztés elrendelése vagy meghosszabbítása ellen, valamint a szolgálati beosztásból történő felfüggesztés megszüntetése érdekében az eljárás alá vont az elrendelő vagy a meghosszabbításról rendelkező parancsnok előljáró parancsnokához halasztó hatállyal nem bíró panaszt nyújthat be. A panaszról az előljáró a kézhezvételétől számított tizenöt napon belül indokolással ellátott határozatot hoz. Fontos új eleme a szabályozásnak, hogy a szolgálati beosztásból történő felfüggesztés megszüntetése érdekében újabb panasz legfeljebb az előző panasz elbírálásától számított harminc nap elteltét követően nyújtható be.³⁵

5. A méltatlansági eljárás

A méltatlansági eljárás alapvetően a hivatásos állomány tagjai által a szolgálaton kívül – vagyis a szolgálati tevékenységgel nem összefüggésben – elkövetett normaszegéseinek elbírálására szolgál, mivel a hivatásos állományú rendőrrel szemben a szolgálaton kívül is bizonyos mértékű erkölcsi elvárások fogalmazódnak meg. A méltatlansági eljárás során vizsgálatot kell tartani, amelynek lefolytatására az állományilletékes parancsnok vizsgálatot bíz meg. A vizsgáló tizenöt napon belül lefolytatja a vizsgálatot, ez a határidő egy alkalommal, legfeljebb tizenöt nappal meghosszabbítható. A vizsgálatra egyebekben a fegyelmi eljárás szabályait kell alkalmazni.

Az állományilletékes parancsnok a vizsgálat befejezésétől számított tizenöt napon belül – a vizsgáló javaslata alapján – dönt a méltatlanság fennállásáról vagy hiányáról, a méltatlanságot megalapozó magatartás hiányában az eljárást megszünteti.³⁶ Az eljárás megszüntetéséről vagy a méltatlanság megállapításáról az állományilletékes parancsnok határozattal dönt, a határozat tartalmazza a méltatlanná válás kérdésében hozott döntést, az azt megalapozó tényállást és a döntés indokait, valamint a jogorvoslati lehetőséget.

Ha a döntés alapján a hivatásos állomány tagja a hivatásos szolgálatra méltatlanná vált, az állományilletékes parancsnok öt napon belül köteles a szolgálati viszony megszüntetése érdekében intézkedni. A döntéssel szemben önálló jogorvoslatnak nincs helye, a hivatásos állomány tagja az annak végrehajtásáról rendelkező állományparanccsal vagy határozattal

³⁴ Hszt. 221. § (1) és (2) bekezdés

³⁵ Hszt. 201. § (3) bekezdés

³⁶ Hszt. 223. § (3) bekezdés

szemben – nem halasztó hatályú – szolgálati panaszban kifogásolhatja a döntés jogszerűségét.³⁷

6. A kifogástalan életvitel vizsgálata

A hivatásos állományba jelentkező életvitelét a hivatásos állományba vétel előtt, a rendvédelmi oktatási intézmény ösztöndíjas hallgatója, valamint tanulója életvitelét a hallgatói, tanulói jogviszony létesítése előtt, továbbá a hivatásos állomány tagja, az ösztöndíjas hallgató, valamint a tanuló életvitelét a miniszter által meghatározott gyakorisággal, de legfeljebb évente egy alkalommal a jogviszony fennállása alatt ellenőrizni kell. A szolgálati viszony fennállása alatt a kifogástalan életvitel soron kívüli ellenőrzésére akkor kell intézkedni, ha a kifogástalan életvitel ellenőrzésének kezdeményezésére jogosult tudomására jutott adatokból a kifogásolható életvitelre alapos okkal lehet következtetni.³⁸

A hivatásos állomány tagjának életvitelének nem kifogástalan, ha vele szemben bűncselekmény elkövetése miatt a bíróság jogerősen szabadságvesztés vagy közérdekű munka büntetést szabott ki, továbbá, ha büntetőeljárás során jogerős határozattal kényszergyógykezelését rendelte el, vagy nem felel meg – különös tekintettel a szolgálaton kívüli magatartására, családi és lakókörnyezeti kapcsolataira, anyagi, jövedelmi viszonyaira, valamint a bűncselekményt elkövető vagy azzal gyanúsítható személyekkel fenntartott kapcsolatára – a szolgálat törvényes, befolyástól mentes ellátásának.

A kifogástalan életvitel ellenőrzését a Nemzeti Védelmi Szolgálat (a továbbiakban: NVSZ) végzi. Az ellenőrzés az állományilletékes parancsnok kezdeményezésére indul, annak megállapításairól az ellenőrzést végző összesítő jelentést készít. A kifogástalan életvitel ellenőrzéséről szóló határozatot az NVSZ főigazgatója megküldi a kifogástalan életvitel ellenőrzés kezdeményezőjének. A kezdeményező állományilletékes parancsnok az elvégzett vizsgálat megállapításai, az abban érintett személy meghallgatása alapján és a rendvédelmi szerv szolgálati érdekeit is figyelembe véve dönt arról, hogy a hivatásos állomány tagjának életvitelének kifogásolható-e.³⁹

7. A megbízhatósági vizsgálat

A megbízhatósági vizsgálat célja annak megállapítása, hogy az azzal érintett eleget tesz-e a jogszabályban előírt hivatali kötelezettségének. Ennek megállapítása érdekében a megbízhatósági vizsgálatot végző szerv a munkakör ellátása során a valóságban is előforduló vagy feltételezhető élethelyzeteket hoz mesterségesen létre.⁴⁰ A megbízhatósági vizsgálatot a szükségességének indokolásával a belső bűnmegelőzési és büntetőfelderítési feladatokat ellátó szerv vezetője határozattal rendeli el. A megbízhatósági vizsgálat elrendeléséről és

³⁷ Hszt. 224. (2) és (3) bekezdés

³⁸ Hszt. 42. § (1) bekezdés

³⁹ Hszt. 43. § (4) bekezdés

⁴⁰ A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. tv. 7/A § (1) bekezdés

befejezéséről – az arra vonatkozó határozat, valamint elrendelés esetén a részletes terv megküldésével – az ügyészt haladéktalanul tájékoztatni kell.

Az állomány megbízhatósági vizsgálattal érintett tagját a megbízhatósági vizsgálat megindításáról nem, befejezéséről három munkanapon belül kell tájékoztatni. A védett állomány tagjára vagy tagjaira vonatkozóan megbízhatósági vizsgálatot elrendelni naptári évenként legfeljebb három alkalommal lehet, a megbízhatósági vizsgálat időtartama alkalmanként nem haladhatja meg a 15 napot. A megbízhatósági vizsgálat során végzett tevékenységeket dokumentálni kell. Amennyiben a megbízhatósági vizsgálat során bűncselekmény gyanújára utaló adat merül fel, a belső bűnmegelőzési és bünteljesítési feladatokat ellátó szerv a megbízhatósági vizsgálat befejezését követően haladéktalanul feljelentést tesz a hatáskörrel rendelkező szervnél.

8. A Becsületbíróság

Az új szolgálati törvény teremtette meg a Becsületbíróság jogintézményét. A hivatásos állomány tagja akkor kérheti a Becsületbíróság összehívását⁴¹ – a sérelmezett döntést hozó elöljárónál – a döntés kézhezvételétől számított nyolc napon belül, ha:

- a) szolgálati viszonyát azért szüntették meg, mert a minősítés alapján a hivatásos szolgálatra alkalmatlanná vált, és a felmentés ellen benyújtott szolgálati panaszát elutasították, vagy a felmentés ellen a szolgálati panasz benyújtásának lehetőségét a szolgálati törvény kizárja;
- b) szolgálati viszonyát méltatlanság miatt szüntették meg és a felmentés ellen benyújtott szolgálati panaszát elutasították, vagy a felmentés ellen a szolgálati panasz benyújtásának lehetőségét a szolgálati törvény kizárja, vagy
- c) fegyelmi ügyben vele szemben szolgálati viszony megszüntetés fenyítést szabtak ki, és a fegyelmi ügyben hozott érdemi határozat ellen benyújtott panaszt elutasították, vagy a panasz benyújtásának lehetőségét a szolgálati törvény kizárja.

A Becsületbíróság eljárásában a hivatásos állomány tagja szolgálati viszonyának fenntarthatóságáról dönt, így az alapügyben megállapított tényállást nem bírálhatja felül, a megállapított tényállás alapján kizárólag arról hoz döntést, hogy a szolgálati viszony megszüntetése jogkövetkezményként alkalmazandó, vagy a szolgálati viszony megszüntetését a feltételek hiányában nem tartja indokoltnak

Az országos parancsnok névjegyzéket vezet a hivatás állomány azon tagjairól, akik a Becsületbíróság tagjaként eljárhatnak. A névjegyzék rendfokozati állománycsoportonként legalább tíz, legfeljebb ötven főt tartalmaz, akik példamutató magatartásuk, szolgálatellátásuk alapján méltóak a Becsületbíróság munkájában való közreműködésre. Nem lehet tagja a Becsületbíróságnak, aki az ügyben eljár, a döntéshozatalban részt vett vagy szolgálati beosztása alapján részt fog venni, az érintettel szemben személyében elfogult, továbbá ellene fegyelmi eljárás folyik, vagy aki fenyítés hatálya alatt áll.

⁴¹ Hszt. 225. § (1)

A névjegyzékre vételhez a hivatásos állomány tagjának beleegyezése szükséges.⁴² A névjegyzékre felvett tagok megbízatása öt évre szól, amely megbízatásról az országos rendőrfőkapitány megbízólevelet állít ki.⁴³ A Becsületbíróság névjegyzékét legelső alkalommal 2015. december 30. napjáig kellett összeállítani, melyet a rendvédelmi szervnél üzemeltetett intranetes portálon kellett közzétenni. A Becsületbíróság tevékenységének kezdetekor aktuális Becsületbírósági tagok névjegyzéke a rendőrség intranetes oldalán került közzétételre.⁴⁴

A konkrét esetekben eljáró Becsületbíróság három főből áll, amelynek elnökét a Magyar Rendvédelmi Kar (MRK) Etikai Bizottságától bekért javaslat alapján az MRK Elnöksége jelöli ki a hivatásos állománynak a rendvédelmi szervnél összeállított névjegyzéken szereplő tagjai közül. A további két tagot a Becsületbíróságot összehívó előjáró jelöli ki, a hivatásos állomány névjegyzéken szereplő, az eljárás alá vonttal legalább azonos rendfokozati állománycsoportba tartozó tagjai közül

A Becsületbíróság a meghallgatásokat a kérelmező állományilletékes parancsnoka szervezeti egységének székhelyén folytatja le. A Becsületbíróság zárt ülésen, szavazattöbbséggel hozza meg döntését. A Becsületbíróság mindhárom tagja azonos értékű szavazati joggal rendelkezik.⁴⁵

A Becsületbíróság a döntését határozatba foglalja. A határozatnak tartalmaznia kell az eljárás alapjául szolgáló tényeket és körülményeket, a Becsületbíróság ügyben hozott döntését, a jogorvoslati lehetőségre való felhívást, valamint a döntés rövid indokolását. A határozatot a Becsületbíróság mindhárom tagja aláírja. A határozatot a kérelmezőnek és a képviselőjében eljáró személynek, valamint a sérelmezett döntést hozó előjárónak kell kézbesíteni.

9. A rendőrség együttműködési feladatai, valamint a rendőri vezetők kötelezettségei

A fejezetet tanulmányozva megismeri a rendőrség együttműködési kötelezettségeit, a vezetők feladatait, az érdekképviselői szervek tevékenységét.

A rendőrség együttműködése természetesen nem korlátozódik kifejezetten csak az önkormányzatokra, bár ez a kapcsolat kiemelten fontos a rendőrség társadalmi szerepét illetően.

Az együttműködéssel érintett szervek körét két nagy csoportba sorolhatjuk, egyfelől a kötelező – alkotmányossági/törvényi – együttműködők köre, másrészt a különböző fontos társadalmi részérdekeket lefedő együttműködők.

⁴² Hszt. 227.§ (1)

⁴³ Hszt. 227. § (4)

⁴⁴ <http://intra.police.hu/4502>.

⁴⁵ 11/2006. (III. 14.) BM rendelet 47/G § (1)

A legfontosabb kötelező együttműködők:

- a) ügyészségek;
- b) bíróságok;
- c) önkormányzatok.

Társadalmi részérdekeket lefedő együttműködők (példálózó jelleggel):

- a) polgárőr egyesületek;
- b) vagyonvédelmi szervezetek;
- c) egészségügyi intézmények, turisztikai szervezetek, környezetvédelmi szervezetek;
- d) áldozatvédelmi szervezetek stb.

9.1. A rendőrség és az önkormányzatok kapcsolata

A helyes értelmezés végett megemlítem, hogy itt csak az önkormányzatokkal való kapcsolattartásra szorítkozom, holott a valóságban ez az együttműködés ennél sokkal bővebb.

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) többek között meghatározza a rendőrség feladatát, szervezetét, irányítását, jogállását. Tartalmaz rendelkezéseket a személyi állományra és a feladat ellátására vonatkozóan.

A rendőrségnek a feladata ellátása során több szervvel, így az önkormányzatokkal is szorosan együtt kell működnie. Az Rtv. 8. §-a határozza meg azokat a kötelezettségeket, melyek a rendőrségre hárulnak az önkormányzatokkal kapcsolatban.

A rendőrségnek a következő esetekben ki kell kérnie a települési önkormányzat képviselőtestületének véleményét: a rendőrkapitányság és a helyi rendőrőrs létesítéséhez és megszüntetéséhez, rendőrfőkapitány, rendőrkapitány és a rendőrőrs vezetőjének kinevezését megelőzően.

9.1.1. A rendőrfőkapitányok, rendőrkapitányok beszámolási kötelezettsége

A rendőrkapitány személyesen vagy képviselője útján évente beszámol a rendőrkapitányság illetékességi területén működő települési önkormányzat képviselő-testületének a település közbiztonságának helyzetéről, a közbiztonság érdekében tett intézkedésekről és az azzal kapcsolatos feladatokról. A megyei (fővárosi) önkormányzat felkérésére évente a rendőrfőkapitány számol be.

Ha a beszámolót a települési önkormányzatok többsége, illetőleg a megyei (fővárosi) önkormányzat nem fogadja el, három hónapon belül újabb beszámolót kell tartani. Ismételt elutasítás esetén a települési önkormányzatok többsége a megyei (fővárosi) rendőrfőkapitányhoz, a megyei (fővárosi) önkormányzat közgyűlése az országos rendőrfőkapitányhoz fordulhat, aki köteles átfogó vizsgálatot tartani, ennek keretében a rendőrkapitány (főkapitány) felelősségét, illetve alkalmasságát megállapítani. A vizsgálat eredményéről az érintett önkormányzatot értesíteni kell.

9.1.2. A rendőrség és az önkormányzatok közötti szerződéskötés lehetősége

A települési önkormányzat szerződést köthet a közigazgatási illetékességi területén működő rendőrkapitányság vezetőjével, a következő esetekben:

- a) a helyi közbiztonságot érintő feladatok ellátására;
- b) a rendőrség és az önkormányzati szervek tevékenységének összehangolására;
- c) az illetékességi területén működő rendőri szerv létesítésére, bővítésére és fejlesztésére.

A szerződés megkötésétől a rendőrség elzárkózhat, ha az jogszabályt sért vagy ellentétes a felettes rendőri szerv vezetőjének rendelkezésével, ha annak pénzügyi, anyagi fedezete nem biztosított, tartalma szakmailag megalapozatlan.

A rendőrkapitány, a megyék (főváros) tekintetében a rendőrfőkapitány és az illetékességi területen működő önkormányzatok a közbiztonsággal összefüggő feladatok ellátásának társadalmi segítésére és ellenőrzésére bűnmegelőzési és közbiztonsági bizottságot hozhatnak létre.

9.2. A rendőrség Szervezeti és Működési Szabályzata

A rendőrség szervezeti egységeinek feladatait a Szervezeti és Működési Szabályzat (a továbbiakban: SZMSZ) határozza meg. Az Országos Rendőr-főkapitányság tekintetében a 27/2014. (VII. 28.) ORFK utasítással módosított 7/2013. (II. 22.) ORFK utasítás hatályos, mely az Országos Rendőr-főkapitányság Szervezeti és Működési Szabályzatáról szól.

Az SZMSZ többek között meghatározza:

- a) az ORFK tagozódását, jogállását, irányítását, feladatát;
- b) az ORFK vezetője és helyetteseinek, valamint a közvetlen irányítása alá tartozó vezetők feladatait;
- c) az egyes vezetői jogkörök gyakorlásának és átruházásának szabályait;
- d) az általános és különös (egyes beosztásokhoz kapcsolódó) vezetői feladatokat;
- e) a személyi állományra vonatkozó általános szabályokat;
- f) az ORFK főbb szerveinek feladatait; az ORFK működésének szabályait.

Magyarország rendőrsége központi (országos rendőr-főkapitányság), területi (megyei rendőr-főkapitányságok és a Budapesti Rendőr-főkapitányság), továbbá helyi szintű (rendőrkapitányságok) szervekre tagolható (emellett egy kvázi negyedik szintet jelent a rendőrőrsök szintje, azonban ezen szervek önálló hatáskörrel nem, csak saját illetékességi területtel rendelkeznek). A központi és a területi szerv SZMSZ alapján működik, míg a helyi szervek a magasabb szintű SZMSZ alapján saját ügyrendet adnak ki, melynek felépítése az SZMSZ felépítését tükrözi. A területi szerv SZMSZ-ének jóváhagyására a központi szerv vezetője jogosult, míg a helyi szerv ügyrendjének jóváhagyása az illetékes területi szerv vezetőjének hatásköre.

9.2.1. Az SZMSZ-ből adódó általános vezetői feladatok köre

„Az ORFK főigazgatói, valamint az országos rendőrfőkapitány közvetlen alárendeltségébe tartozó vezetők – az általuk vezetett szervezeti egység feladat- és hatáskörének megfelelően, illetve annak képviselőjeként:

- a) jogosultak együttműködési megállapodás megkötésére;
- b) a szakmai indokok megjelölésével kezdeményezhetik – az utasítás X. fejezet 2. címében foglaltak szerint – csoportos munkavégzés elrendelését az országos rendőrfőkapitánynál;
- c) az utasításban foglaltak szerint részt vesznek a rendszeres vezetői értekezleteken, valamint az országos rendőr-főkapitányi értekezleteken;
- d) szakmai javaslatot terjeszhetnek elő jogszabály, közjogi szervezetszabályozó eszköz kiadása, módosítása, hatályon kívül helyezése érdekében;
- e) normatív intézkedés kiadására jogosultak az irányítása alatt álló szervezeti egységre kiterjedő hatállyal;
- f) elemző-értékelő tevékenységet folytatnak, a szervezet működésére vonatkozó fontosabb információkat tartalmazó rendszeres jelentéseket állítanak össze, koncepciókat készítenek;
- g) nyilvántartási, adatszolgáltatási, jelentési feladatokat látnak el, szakterületüket érintően eleget tesznek a közzétételi kötelezettségnek;
- h) szükség szerint szervezik, koordinálják, végrehajtják a szakterületükhöz kapcsolódó oktatási, képzési feladatokat;
- i) javaslatot tehetnek pályázatok kiírására és azok témaköreire;
- j) egységes ellenőrzési módszereket dolgoznak ki, és a szakirányítás keretei között ellenőrzéseket végeznek;
- k) országos statisztikai kimutatásokat készítenek;
- l) részt vesznek a Rendőrség szakmai stratégiájának kidolgozásában;
- m) gondoskodni kötelesek az alárendeltségükben lévő személyi állomány egészségvédelméről.”⁴⁶

9.3. A normaalkotás szabályai

A magyar jogrendszert alkotó jogforrási hierarchia magában foglalja a jogszabályokat és a közjogi szervezetszabályozó eszközöket. A jogszabályok a hierarchia csúcsától, az Alaptörvénytől az alacsonyabb szintű jogszabályokig az általános szabályoktól a még általánosnak mondható részletszabályokig határozzák meg a követendő jogi normák tartalmát, míg a közjogi szervezetszabályozó eszközök az egyes szervekre vonatkozó részletszabályokat tartalmazzák. Ilyen részletszabályok lehetnek az egyes szervek működésére vonatkozó – részletes rendelkezéseket tartalmazó – alapvetések is, mint például az utasítások vagy az intézkedések. Ezek határozzák meg a szervezetek irányítását.

⁴⁶ 7/2013. (II. 22.) ORFK utasítás az Országos Rendőr-főkapitányság Szervezeti és Működési Szabályzatáról

A szervezet irányításához elengedhetetlenül szükség van bizonyos normák, szabályok megalkotására, amit a Rendőrség Normaalkotási Szabályzatáról szóló 23/2006. (XII. 29.) ORFK utasítás szabályoz. A szabályzat hatálya kiterjed a rendőrség központi, területi és helyi szerveinek normakiadásra jogosult vezetőire, illetve a normaalkotási folyamatban részt vevő és abban érintett valamennyi szervezeti egységre, személyre.

A Normaalkotási Szabályzat a részletszabályok meghatározásával iránymutatást ad a normák kiadásának módjára, annak alaki-, szerkezeti- és tartalmi követelményeire, a normakoordináció folyamatára, a deregulációs tevékenységre stb., ezzel biztosítva, ezen közjogi szervezetszabályozó eszközök országos szintű harmóniáját.

9.4. A rendőrség adatvédelmi feladatai

A rendőrség feladatainak ellátása során különböző adatokkal dolgozik (személyes, különleges, bűnügyi személyes adatok), amelyek minden esetben egy-egy személyhez köthetők. Az ilyen adatok kezelése az adatkezelő szervtől rendkívüli körülményt igényel. Az adatok csak meghatározott adatkezelők által, kizárólag célhoz kötötten és jogszabály rendelkezései alapján kezelhetők.

A jogszabály mellett – a fentebb már ismertetett részletszabályok kidolgozása érdekében – közjogi szervezetszabályozó eszköz kiadása vált szükségessé, amelyet a Rendőrség belső adatvédelmi és adatbiztonsági szabályzatról szóló 23/2013. (V. 17.) ORFK utasítás (a továbbiakban: Szabályzat) szabályoz központi szinten.

A 12. pont h) alpontja értelmében: „A belső adatvédelmi felelős és az adatvédelmi felelős évente március 31-éig jelentésben értékeli az adatkezelő szerv adatvédelmi és adatbiztonsági helyzetét.” E rendelkezés alapján minden rendőri szerv – a minden szervnél kijelölt adatvédelmi felelősön keresztül – köteles éves adatvédelmi jelentését készíteni.

II. Közterületi rendőri tevékenység

A közterületen szolgálatot ellátó állomány a rendőrségnek azon egysége, amelynek feladatában leginkább előtérbe kerül a közbiztonság és a közrend védelme. A munkájuk minőségével párhuzamban a lakosság közvetlenül érzékeli az elkövetett jogsértések, bűncselekmények előfordulását, és az ebből származó személyes tapasztalatok alkalmasak lehetnek arra, hogy rontsák a biztonságérzetet és csökkentsék a rendőrségbe, mint szervezetbe vetett bizalmat. A lakosság, az önkormányzatok és a szakmai vezetés elvárása, hogy közterületi rendőrök mindent tegyenek meg annak érdekében, hogy az emberek objektív és szubjektív biztonságérzete javuljon, elfogadott szinten maradjon. E cél érdekében nagy erőfeszítéseket tesznek, amelynek eredménye remélhetőleg nem csak a statisztikában, hanem az állampolgárok biztonságérzetben is jelentkezik.

A közrendvédelmi területen dolgozó közterületi szolgálatot ellátó állomány irányába történő szakmai, és lakossági elvárások miatt a közterületi rendőrt terheli a legtöbb irányból és a legszélesebb skálájú rendőri feladat. Hiszen az állampolgár számára a közterületi rendőr testesíti meg a rendőrséget, ezért sok múlik azon, hogy az első benyomás (fellépés, határozottság, kulturáltság, szakmai felkészültség, intézkedési kultúra stb.) milyen az intézkedő rendőr vonatkozásában. Ugyanakkor talán a legfiatalabb állománycsoportról beszélünk és az iskolából alig kikerülve rögtön egy igen komoly, és felelősségteljes feladattal bízza meg a rendőrség azokat a személyeket, akikről a későbbiek folyamán általános képet alkot esetenként a szakma, de a lakosság mindenképpen.

1. Rendőrség feladata, szervezete, jogállása és irányítása

1.1. A rendőrség feladata

A rendőrség feladatát Magyarország Alaptörvényének 46. cikk (1) bekezdése határozza meg, amely szerint: *A rendőrség alapvető feladata a bűncselekmények megakadályozása, felderítése, a közbiztonság, a közrend és az államhatár rendjének védelme.*

A bűncselekmények megakadályozása, felderítése valamint az államhatár rendjének védelme jogszabályok által jól körülhatárolt, az egyes feladatok végrehajtása során megfelelően leképezhető és alkalmazható. A közbiztonság és a közrend védelme, mint feladat meghatározása és végrehajtása már nem olyan egyszerű.

A közrend és a közbiztonság meghatározása, definiálása egy igen összetett és komoly tudományos elemzést igényel, arról nem is beszélve, hogy ezen elemzést végzők között nincs feltétlen összhang és egyetértés. Alapvetően két fajta szemléletet állíthatunk egymással szembe. Egyik Szamel Lajos professzor elmélete, miszerint a közrend, közbiztonság a társadalom többsége által megfogalmazott magatartási szabályok jogban történő leképződése és a közösségi életre történő kivételése, amelynek betartása és betartatása közérdek. A másik Szikinger István nézete, amely szerint a közrend, közbiztonság lényegi különbsége az, hogy

még a közrend nem köthető a veszélyelhárításhoz és nagyon fontos, hogy felügyelete nem vonható a rendészethez, azon kívül esik, addig a közbiztonság az ártalmakkal, veszélyekkel szembeni hatékony védelmet jelent, azaz magához a veszélyelhárításhoz köthető, és mint ilyen a rendészeti szervek felügyeletébe tartozhat.

A rendőrség feladatát az Alaptörvényben megfogalmazottakon túl az Rtv. 1. § (1) bekezdése határozza meg, illetve egészíti ki: a rendőrség feladata az Alaptörvényben rögzített feladatok mellett a határforgalom ellenőrzése, a terrorizmus elleni küzdelem és az e törvényben meghatározott bűnmegelőzési, bünfelderítési célú ellenőrzés.

A rendőrség részletes feladatait az Rtv. 1.§ (2) bekezdése és 2. §-a tartalmazza:

A rendőrség az Alaptörvényben, az e törvényben és törvény felhatalmazása alapján más jogszabályban meghatározott bűnmegelőzési, bűnüldözési, államigazgatási és rendészeti feladatkörében:

- a) általános bűnügyi *nyomozó hatósági jogkört gyakorol*, végzi a bűncselekmények megelőzését, megakadályozását és felderítését, valamint a bűncselekményből származó vagyont visszaszerzését;
- b) *szabálysértési hatósági jogkört gyakorol*, közreműködik a szabálysértések megelőzésében és felderítésében;
- c) *ellátja* a közbiztonságra veszélyes egyes eszközök és anyagok előállításával, forgalmazásával és felhasználásával kapcsolatos hatósági feladatokat;
- d) közlekedési hatósági és rendészeti feladatokat *lát el*;
- e) ellátja a közterület rendjének fenntartásával kapcsolatos rendészeti feladatokat;
- f) *gondoskodik* a büntetőeljárásban résztvevők és az eljárást folytató hatóság tagjainak személyi védelméről, valamint a büntetőeljárásban résztvevők, az igazságszolgáltatást segítők Védelmi Programjának (a továbbiakban: Védelmi Program) végrehajtásáról, továbbá védi a Magyarország szempontjából – külön jogszabályban meghatározott – különösen fontos személyek (a továbbiakban: védett személy) életét, testi épségét, őrzi a kijelölt létesítményeket;
- g) *engedélyezi* és felügyeli a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenységet;
- h) büntetés-végrehajtási feladatokat *lát el*;
- i) *ellátja* a rendkívüli állapot, a szükségállapot, a megelőző védelmi helyzet, a veszélyhelyzet és a váratlan támadás esetén a hatáskörébe utalt rendvédelmi feladatokat, továbbá rendkívüli állapot idején és váratlan támadás esetén közreműködik az államhatárt fegyveresen vagy felfegyverkezve átlépő személyek kizorításában, valamint elfogásában és lefegyverzésében;
- j) *őrzi* az államhatárt, megelőzi, felderíti, megszakítja az államhatár jogellenes átlépését, ellátja a hatáskörébe utalt idegenrendészeti és menekültügyi feladatokat;
- k) *ellenőrzi* az államhatáron áthaladó személy- és járműforgalmat, a szállítmányokat – ide nem értve a Közösségi Vámkódex létrehozásáról szóló 2913/92/EGK rendeletben meghatározott vámellenőrzést –, valamint végzi a határátléptetést, továbbá biztosítja a

határátkelőhelyek rendjét, valamint végzi a közúti határátkelőhelyek üzemeltetését, és a fenntartásukra és fejlesztésükre vonatkozó feladatok végrehajtását;

- l) *irányítja* a határesemények kivizsgálásával megbízott magyar szervek tevékenységét, felügyeli az államhatár felmérésével, megjelölésével, a határjelek felújításával kapcsolatos munkák végzését;
- m) *megteszi* az államhatár rendjét közvetlenül veszélyeztető konfliktushelyzet és a tömeges méretű migráció kezeléséhez szükséges intézkedéseket, továbbá elhárítja az államhatár rendje ellen irányuló erőszakos cselekményeket;
- n) *elvégzi* az e törvényben meghatározott belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési célú ellenőrzést;
- o) Magyarország területén
 - *felderíti* a terrorszervezeteket;
 - *megelőzi*, felderíti, illetve elhárítja magánszemélyek, csoportok, szervezetek terrorcselekmény elkövetésére irányuló törekvéseit és megakadályozza azt, hogy bűncselekményt kövessenek el;
 - *megakadályozza*, hogy magánszemélyek, csoportok, szervezetek terrorszervezet működését anyagi források biztosításával vagy más módon elősegítsék.
- p) *elvégzi* a részére törvényben vagy kormányrendeletben megállapított, valamint az Európai Unió kötelező jogi aktusából vagy nemzetközi szerződésből eredő egyéb feladatokat, valamint,
- q) *részt vesz* az Egyesült Nemzetek Szervezete, az Európai Unió, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet, az Észak-atlanti Szerződés Szervezete keretében szervezett, vagy nemzetközi szerződés alapján a béketámogató és polgári válságkezelési feladatokban;
- r) a fenntartó kezdeményezésére *közreműködik* az általános és középiskola rendjének fenntartásában;
- s) *ellátja* a segélyhívó számok fogadásából eredő feladatokat.

A rendőrség védelmet nyújt az életet, a testi épséget, a vagyonbiztonságot közvetlenül fenyegető vagy sértő cselekménnyel szemben, felvilágosítást és segítséget ad a rászorulóknak. A rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.

A rendőrség a feladatának ellátása során

- a) *együttműködik* az állami és a helyi önkormányzati szervekkel, a társadalmi és a gazdálkodó szervezetekkel, az állampolgárokkal és azok közösségeivel;
- b) *segítséget nyújt* — jogszabályban meghatározott esetben — az állami és a helyi önkormányzati szervek hivatalos eljárásának zavartalan lefolytatásához;
- c) *támogatja* a helyi önkormányzatoknak és az állampolgárok közösségeinek a közbiztonság javítására irányuló önkéntes tevékenységét.

A rendőrség a feladatának ellátása során pártbefolyástól mentesen jár el.

A rendőrség külön törvény, az Európai Unió, kötelező jogi aktusa vagy nemzetközi szerződés alapján együttműködik a külföldi és a nemzetközi rendvédelmi szervekkel, fellép a nemzetközi bűnözés ellen. Nemzetközi szerződés vagy az Európai Unió, kötelező jogi aktusa alapján – rendészeti feladatai ellátása során – magyar rendőr külföldön, rendőrségi vagy határrendészeti feladatokat ellátó külföldi szerv tagja Magyarország területén törvényben, illetve nemzetközi szerződésben meghatározott rendőrségi jogosítványokat gyakorolhat.

A rendőrség határrendészeti, bűnüldözési és bűnmegelőzési célból a nemzetbiztonsági szolgálatokkal együttműködve külföldön felderítő tevékenységet végezhet, amely során információkat gyűjt az államhatár rendjét veszélyeztető cselekmények, valamint a terrorizmussal összefüggő cselekmények felderítése és a tömeges méretű migráció kezeléséhez szükséges intézkedések végrehajtása érdekében.

1.2. A rendőrség szervezete, irányítása a „hármastagozódás”

A rendőrség definícióját az Rtv. 4. § (1) bekezdése határozza meg, mely alapján a rendőrség állami, fegyveres rendvédelmi szerv. A rendőrséget – a 4. § (2) bekezdése alapján – az alábbi szervek alkotják:

- a) az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv;
- b) a belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerv (NVSZ);
- c) a terrorizmust elhárító szerv (TEK).

1.2.1. Általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv

Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv központi szervre (ORFK), megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságokra (MRFK, BRFK), rendőrkapitányságokra (városi, kerületi) és határrendészeti kirendeltségekre (HRK) tagozódik. Az előzőeken túl az alábbi területi besorolású szervek tartoznak ide:

- a) Készenléti Rendőrség (KR);
- b) Repülőtéri Rendőr Igazgatóság (RRI);
- c) Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet (BSZKI);
- d) Rendőrségi Oktatási és Kiképző Központ (ROKK);
- e) Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ (NEBEK).

1.2.2. A belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatokat ellátó szerv

A belső bűnmegelőzési és bünfelderítési feladatok ellátására került létrehozásra a Nemzeti Védelmi Szolgálat (NVSZ), amely magában foglalja:

- a) a Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálatát /igazgatóság/ (RSZVSZ);
- b) a Polgári Titkosszolgálatok Védelmi Szolgálatát /igazgatóság/ (PTVSZ), és
- c) a Közigazgatási Szervek Védelmi Szolgálatát/igazgatóság/ (KSZVSZ);
- d) Gazdasági és Humán Igazgatóság (GH).

Az NVSZ feladatrendszerébe tartozik – többek között – a belső bűnmegelőzés és bünfelderítés, a kifogástalan életvitel ellenőrzése és a megbízhatósági vizsgálat lefolytatása.

1.2.3. A terrorizmust elhárító szerv

A Terrorelhárítási Központ szervezete, vezetése, irányítása. A TEK működését az egyes rendészeti tárgyú és az azokkal összefüggő törvények módosításáról szóló 2010. évi CXLVII. törvény 2011. január 1-jei hatálybalépését követően törvényi szinten a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV törvény (a továbbiakban: Rtv.) szabályozza.

A TEK – mint a terrorizmust elhárító szerv – a Rendőrséget alkotó egyik alapvető szerv, az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv, és a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv mellett. Személyi állománya hivatásos állományú rendőrökből, kormánytisztviselőkből, valamint közalkalmazottakból állhat. A TEK a belügyminiszter irányítása alatt álló, országos illetékességű, önállóan működő és gazdálkodó költségvetési szerv.

A TEK székhelye Budapesten található, tekintettel azonban arra, hogy feladatait az egész országra kiterjedő illetékességgel látja el, így vidéki kirendeltségei (osztályok és irodák) számos városban látnak el régiós szintű feladatokat.

A TEK feladatai ellátása érdekében, szakmai szempontok alapján igazgatóságokra oszlik. A fenti feladatok ellátását a Felderítési, Műveleti, Személyvédelmi, Ügyelet- és Objektumvédelmi, valamint az Operatív Technikai és Informatikai Igazgatóság végzi, míg a szervezet törvényes, szakszerű, és gazdaságos működéséért, valamint az adminisztratív igazgatásért a Gazdasági, a HR Igazgatóságok, és a Hivatal szervezete felel. Az igazgatóságok szakmai feladataik alapján főosztályokra, és osztályokra tagolódnak.

1.2.4. Az Országgyűlési Őrség

Az Országgyűlési Őrség bár nem a Rendőrségről szóló törvényben szabályozott, úgynevezett „hármastagozódáshoz” kapcsolódik, azonban a 2012. évi XXXVI. törvény az Országgyűlésről, a 2015. évi XLII. törvény a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló törvényben foglaltak alapján, országos illetékességgel rendelkező, az Országgyűlés elnökének közvetlen irányítása alatt álló, központi költségvetési, fegyveres szerv, mely feladatait szervezeti elemei útján látja el. Az Őrséget a parancsnok vezeti, amely országos parancsnoki beosztás.

Az Őrség illetékessége Magyarország területére terjed ki. Az Őrség az Ogy. törvény alapján kizárólagos hatáskörrel és országos illetékességgel:

- a) ellátja a házelnök személyi védelmét;
- b) az Országház, az Országgyűlés Irodaháza, a Hivatal elhelyezésére szolgáló épületek, a Látogató Központ, a Kossuth téri mélygarázs védelme, valamint az abban tartózkodók biztonsága érdekében létesítménybiztosítási feladatokat lát el.

Az Országgyűlési Őrség feladatai ellátása érdekében, szakmai szempontok alapján három igazgatóságra tagozódik (Objektumvédelmi, Személyvédelmi, Igazgatási és Koordinációs). Az igazgatóságok szakmai feladataik alapján osztályokra tagolódnak.

1.3. A rendőrség szolgálati ágai, szolgálatai, szakszolgálatai

A 30/2011.(IX. 22.) BM rendelet (továbbiakban: RSzSz) 3. § (1) bekezdése alapján a rendőrség feladatainak ellátását szolgálati ágakra, szolgálatokra és szakszolgálatokra lebontva kell megszervezni. Ezt a felosztást szoktuk szolgálati tagozódásnak nevezni.

A szolgálati ágak:

- a) a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési szolgálati ág;
- b) a bűnügyi szolgálati ág;
- c) a határrendészeti szolgálati ág;
- d) az igazgatásrendészeti szolgálati ág;
- e) a közlekedésrendészeti szolgálati ág;
- f) a közrendvédelmi szolgálati ág;
- g) a személy- és objektumvédelmi szolgálati ág;
- h) a terrorelhárítási szolgálati ág;
- i) a kommunikációs szolgálati ág.

A szolgálatok:

- a) az állami futárszolgálat;
- b) a bevetési szolgálat;
- c) a bűnügyi technikai és szakértői szolgálat;
- d) a légirendészeti szolgálat;
- e) a rendőri csapaterő;
- f) a repülőtéri rendőri szolgálat;
- g) a tűzszerész szolgálat;
- h) az ügyeleti szolgálat;
- i) a védelmi igazgatási szolgálat;
- j) a vízirendészeti szolgálat;
- k) a légiközlekedés védelmi szolgálat;
- l) a tanúvédelmi szolgálat.

A szakszolgálatok:

- a) az ellenőrzési szakszolgálat;
- b) a gazdasági szakszolgálat;
- c) a hivatali szakszolgálat;
- d) a humánigazgatási szakszolgálat.

1.4. A rendőri feladatok ellátásának és az utasítás teljesítésének kötelezettsége, az intézkedési kötelezettség és a szolgálati fellépés módja

1.4.1. A rendőri feladatok ellátásának és az utasítás teljesítésének kötelezettsége

Az Rtv. 11. § (1) bekezdése alapján a rendőr köteles a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni, az előjárója utasításainak – az e

törvényben foglaltak figyelembevételével – engedelmessé, a közbiztonságot és a közrendet, ha kell, élete kockáztatásával is megvédeni.

A (2) bekezdés alapján a rendőrség a belső szervezetét és működésének részletes szabályait, az utasítás kiadás rendjét úgy kell kialakítani, hogy az utasítás kiadójának és végrehajtójának egyéni felelőssége mindenkor megállapítható legyen.

Az Rtv. 12. § (1) bekezdése alapján a rendőr a feladata teljesítése során köteles végrehajtani a szolgálati előjáró utasításait. Meg kell tagadnia az utasítás végrehajtását, ha azzal bűncselekményt követne el.

A (2) bekezdés alapján a rendőr a szolgálati előjáró jogszabálysértő utasításának teljesítését – az (1) bekezdésben foglalt kivétellel – nem tagadhatja meg, de az utasítás jogszabálysértő jellegére, ha az számára felismerhető, haladéktalanul köteles az előjáró figyelmét felhívni. Ha az előjáró az utasítást fenntartja, azt az utasított kérelmére köteles írásba foglalva kiadni. Az írásba foglalás megtagadása vagy elmaradása az utasítást adó közvetlen felettesénél bejelenthető, e jog gyakorlásának azonban az utasítás teljesítésére nincs halasztó hatálya.

A (3) bekezdés alapján, ha a törvény rendelkezéseit a rendőr előjárója sérti meg, a rendőr közvetlenül az előjáró felettesénél, vagy ha a törvénysértést a rendőri szerv vezetője követi el, a rendőri szerv felettes szervénél, illetőleg a miniszternél bejelentheti. A bejelentéssel megkeresett szerv vezetője a törvénysértést köteles kivizsgáltatni, és a bejelentőt a vizsgálat eredményéről, a tett intézkedésről – a bejelentés kézhezvételétől számított – 8 napon belül tájékoztatni.

A (4) bekezdés alapján a törvénysértés bejelentése miatt a bejelentőt hátrány nem érheti, az alaptalanul tett bejelentés esetén felelősségre vonás kezdeményezhető.

1.4.2. Az intézkedési kötelezettség

Az Rtv. 13. § (1) bekezdés alapján a rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyet a tudomására hoznak. Ez a kötelezettség a rendőrt halaszthatatlan esetben szolgálaton kívül is terheli, feltéve, hogy az intézkedés szükségességének időpontjában intézkedésre alkalmas állapotban van.

A (2) bekezdés alapján a rendőr köteles a törvény rendelkezésének megfelelően, részrehajlás nélkül intézkedni (objektivitás elve).

A (3) bekezdés alapján, ha a rendőrt az intézkedés megtételében tárgy akadályozza, azt eltávolíthatja, vagy az akadályt más módon elháríthatja, az ezzel okozott kárért a rendőrségnek az intézkedés alapjául szolgáló cselekményben vétlen károsultat kártalanítania kell.

Az Rtv. 14. §-a alapján a rendőr közreműködik a közbiztonságot fenyegető veszélyhelyzet elhárításában. Ha a veszélyhelyzet elhárítása más szerv feladatkörébe tartozik, de beavatkozására csak késedelmesen van lehetőség, a rendőr haladéktalanul gondoskodik a veszély elhárításáért felelős hatóság vagy más szerv értesítéséről.

Az RSzSz 4. § (1) bekezdés alapján a szakképzettséggel nem rendelkező rendőr kizárólag szakképzett rendőr irányításával intézkedhet. Ha a szakképzettséggel nem rendelkező rendőr az Rtv. 13. § (1) bekezdésében meghatározott cselekményt önállóan észleli, illetve ilyen cselekményt hoznak tudomására, köteles arról a legközelebbi rendőrt vagy az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv Rtv. 4/A. § (1) bekezdésében meghatározott szervét értesíteni a rendőri intézkedés kezdeményezése érdekében. A rendészeti szakközépiskolákban a teljes szakképesítés megszerzése mellett, rész-szakképesítés megszerzésére is van lehetőség, amely a rendőrségi feladatok ellátása közül szűkebb szolgálati feladatok ellátását jelenti mind a jogosultságok, mind a kötelezettségek terén (rész-szakképesítés: kormányőr, objektumőr és kísérő, járőr, őr-járőrtárs, csapatszolgálati járőrtárs). A rész-szakképesítéssel rendelkező rendőröknek további tanulmányokat kell folytatniuk a teljes szakképesítés megszerzése érdekében.

A (2) bekezdés alapján több, egy időben szükséges intézkedés közül először a súlyosabb sérelemmel fenyegető helyzetnek megfelelő intézkedést kell foganatosítani. Amennyiben a szolgálatot teljesítő rendőr egyszerre észlel egy szabálysértés és egy bűncselekmény elkövetését, akkor a bűncselekménnyel kapcsolatban kezdeményez intézkedést.

A (3) bekezdés alapján a rendőr meghatározott szolgálati feladat végrehajtása során észlelt vagy tudomására jutott kisebb súlyú jogsértő cselekmény esetén a meghatározott szolgálati feladatának teljesítését folytatja, azonban a szolgálati elöljárónak történő jelentéssel vagy az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv legközelebbi ügyeletének vagy tevékenység-irányítási központjának értesítésével köteles intézkedést kezdeményezni.

A rendőr az életet, testi épséget és a vagyonbiztonságot közvetlenül veszélyeztető magatartás észlelése esetén köteles intézkedni, azonban az alábbi feladatokat ellátó rendőr az intézkedés végrehajtása helyett intézkedés kezdeményezése érdekében jelentést tesz, ha a szolgálati feladat teljesítésének megszakítása:

- a) Magyarország védett vezetői vagy kijelölt létesítményei tekintetében jelentkező személy- vagy objektumvédelmi szolgálati feladat végrehajtásának biztonságát vagy eredményességét;
- b) a terror-elhárítási feladatok végrehajtásának eredményességét;
- c) a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési tevékenységének eredményességét;
- d) a Védelmi Program biztonságos végrehajtását;
- e) a büntetőeljárásban résztvevők, valamint az eljárást folytató hatóság tagjai személyi védelme elrendelésének feltételeiről és végrehajtásának szabályairól szóló 34/1999. (II.

26.) Korm. rendelet 12. § (2) bekezdés e) és f) pontja szerint ellátott személyi védelem biztonságos végrehajtását, vagy

f) a titkos információgyűjtés eredményességét veszélyeztetné.

Szolgálati feladat végrehajtása során a rendőr a számára kijelölt területet csak parancsra vagy a szolgálati előjáró engedélye alapján, valamint végszükség esetén hagyhatja el. Az engedélykérés kivételesen mellőzhető, ha a szolgálati előjáró vagy a rendőri szerv ügyeletesének értesítésére nincs mód, és a működési terület elhagyásával járó intézkedés elmulasztása az élet- és vagyonbiztonságra, valamint a bűnüldözés érdekeire másként el nem hárítható hátrányt jelent. Általános szabály, hogy ha a rendőr a számára kijelölt területen kívül észlel egy bűncselekmény elkövetését (körzet-, város-, kerület- vagy megye határ) akkor területét elhagyhatja és a szükséges intézkedést lefolytathatja, amely nem csak lehetőség a számára, hanem egyben kötelezettség is. A szükséges intézkedés lefolytatása közben vagy után (a helyzettől függően) szolgálati előjárójának szóban (technikai eszközök útján) haladéktalanul jelentést tesz.

A rendőr szolgálaton kívül akkor intézkedik, ha szolgálatban lévő rendőr nincs jelen, és az értesítésével járó késedelem, az intézkedés elmaradása a bűnüldözés érdekeire, az élet- és vagyonbiztonságra másként el nem hárítható hátrányt jelentene, vagy a szolgálatban lévő rendőrnek kell segítséget nyújtani.

A szolgálaton kívül lévő rendőr kizárólag abban az esetben intézkedhet, ha a felmerülő feladat végrehajtására megfelelő szakmai ismeretekkel és képzettséggel rendelkezik, egészséges, nincs szeszestől befolyásolt állapotban, vagy nem áll intézkedési képességére hátrányosan ható gyógyszer, valamint bódító hatású anyag befolyása alatt.

A rendőr intézkedése előtt felméri, hogy rendelkezésére állnak-e azok az eszközök, amelyekkel a megkezdett intézkedését eredményesen be tudja fejezni, ha nem, úgy az intézkedésének megkezdése előtt segítséget kér.

1.4.3. A szolgálati fellépés módja

A RSzSz 5. § (1) bekezdése alapján az intézkedést a rendőr az Rtv. 20. § (2) bekezdésének első mondatában meghatározottak közlését megelőzően (köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni) a napszagnak megfelelő köszönéssel, az intézkedés alá vont nemének, életkorának megfelelő megszólítással, ha a rendőr egyenruhát visel, tisztelgéssel kezdi meg. Az útlevelkezelői fülkében útlevelkezelői szolgálatot teljesítő rendőr a tisztelgést nem hajtja végre. A polgári ruhában intézkedő rendőr az intézkedés megkezdése előtt szolgálati igazolványát és azonosító jelvényét felmutatja.

A (2) bekezdése alapján a rendőri intézkedés eredményességének veszélyeztetésére figyelemmel az (1) bekezdésben meghatározottak intézkedés megkezdését megelőző közlése akkor mellőzhető, ha az ott meghatározott információk előzetes közlése, valamint a szolgálati igazolvány és az azonosító jelvény felmutatása az intézkedés megtételét lehetetlenné teszi,

vagy annak eredményességét aránytalan mértékben veszélyezteti (bűncselekmény megszakítása, verekedők szétválasztása stb.).

A (3) bekezdése alapján, ha az intézkedés alá vont a rendőr felszólításának nem tesz eleget, az intézkedő rendőr „A törvény nevében!” felszólítással figyelmezteti, hogy szigorúbban lép fel.

A (4) bekezdése alapján a rendőri intézkedés során úgy kell eljárni, hogy a rendőr megelőzze megtámadását, lefegyverzését, továbbá akadályozza meg, hogy a figyelmét a szolgálati tevékenységtől elvonják, vagy lekötöttségét jogellenes cselekmény elkövetésére használják fel. Az (5) bekezdése alapján a rendőri intézkedés eredményes befejezését szükség esetén segítség igénybevételével is biztosítani kell.

A (6) bekezdése alapján a rendőr az Rtv. V. Fejezetében foglalt intézkedését vagy az Rtv. VI. Fejezetében foglalt kényszerítő eszköz alkalmazását követően, az Rtv. IX. fejezetében meghatározott panasz lehetőségéről szóló tájékoztató keretében felhívja az intézkedés alá vont személy figyelmét a panasz előterjesztésének határidejére is.

2. A rendőrségnél alkalmazott szolgálati időrendszerek. Általános szabályok

A szolgálatteljesítési idő heti negyven óra. A részben vagy egészben készenléti jellegű szolgálati beosztásban ennél hosszabb, de heti negyvennyolc órát meg nem haladó szolgálatteljesítési idő állapítható meg.

A szolgálatteljesítési idő – a heti szolgálatteljesítési idő figyelembevételével – többheti, de legfeljebb négyhavi vagy tizenhat heti keretben is meghatározható. A folyamatos ügyeleti szolgálat ellátására szervezett, valamint a készenléti jellegű szolgálati beosztásban a szolgálatteljesítési időt a heti szolgálatteljesítési időtartam figyelembevételével legfeljebb hat havi keretben is meg lehet határozni.

A szolgálatteljesítési idő a munkanapokra egyenlőtlenül is beosztható. A napi szolgálatteljesítési idő ilyen esetben sem lehet négy óránál rövidebb, és – a folyamatos ügyeleti szolgálat ellátására szervezett, az őr- és a készenléti jellegű szolgálati beosztásokat, kivéve – tizenkét óránál hosszabb.

Az eligazítás, váltás, valamint a szolgálati felszerelések felvétele és leadása érdekében a napi tizenkét órás szolgálatteljesítési idő legfeljebb harminc perccel meghosszabbítható a hivatásos állomány egy vagy többhavi szolgálatteljesítési időkeretben foglalkoztatott tagjánál, ha a szolgálatteljesítést naponta azonos helyen két fő egymás utáni beosztásával rendelik el.

A szolgálatteljesítési időbeosztást – ide nem értve a túl szolgálat elrendelését – a szolgálati előljáró a szolgálatba lépést megelőzően legalább egy héttel előbb közli a hivatásos állomány tagjával.

A hivatásos állomány:

- a) nő tagját várandóssága megállapításától gyermekének egyéves koráig, továbbá
- b) gyermekét egyedül nevelő tagját gyermekének tízéves koráig, ha annak felügyeletét más nem tudja ellátni,

éjszakai szolgálatteljesítésre, valamint huszonnégy órás szolgálatra nem lehet beosztani.

A hivatásos állomány tagja részére, ha teljesített szolgálata a hat órát meghaladja, munkaközi szünetet kell biztosítani. A munkaközi szünetet a napi szolgálatteljesítési időn belül kell kiadni. A hat órát meghaladó szolgálatteljesítési idő esetén harminc perc, huszonnégy órás szolgálat teljesítése esetén hatvan perc munkaközi szünetet kell biztosítani.

A hivatásos állomány tagja részére a napi szolgálati tevékenység befejezése és a következő napi szolgálatteljesítés megkezdése között legalább nyolc óra egybefüggő pihenőidőt kell biztosítani, amelybe a lakásról a szolgálatteljesítési helyre és az onnan való visszautazás időtartama nem számít bele. A napi pihenőidő, ha az a nyári időszámítás kezdetének időpontjára esik, legalább hét óra.

A hivatásos állomány tagját hetenként két pihenőnap illeti meg, ezeket lehetőleg együtt kell kiadni. A folyamatos ügyeleti szolgálat ellátására szervezett szolgálati beosztásokban szolgálatot teljesítők esetében az egy hónapra eső pihenőnapok közül legalább az egyiknek vasárnapra kell esnie.

A pihenőnap – a jogszabály szerinti fokozottan veszélyes szolgálati beosztást kivéve – a szolgálati elfoglaltság miatt havonta összevontan is kiadható.

Munkaszüneti napon, valamint húsvét- vagy pünkösdvasárnapon teljesített szolgálatért a hivatásos állomány tagját a munkájáért járó illetményén felül távolléti díj is megilleti.

A hivatásos állomány tagjának szolgálatteljesítési időrendszerét az állományilletékes parancsnok határozza meg. Az alkalmazandó szolgálati időrendszert a kinevezésről szóló dokumentumban és a munkaköri leírásban rögzíteni kell.

A szolgálatteljesítési időbeosztást és a pihenőnapokat a szolgálatszervezést végző szolgálati előljáró határozza meg.

2.1. A rendőrségnél alkalmazható munkaidőrendszerek

A hivatásos állomány tagja szolgálati beosztásától függően, a rendvédelmi szerv szervezeti egységének jogszabályban meghatározott feladatai folyamatos ellátása érdekében

- a) hivatali;
- b) rugalmas;
- c) folyamatos;

- d) vezényléses;
- e) váltásos;
- f) kombinált szolgálatteljesítési időrendszerben dolgozik.

A folyamatos és váltásos szolgálatteljesítési időrendszerben dolgozóknál, ahol a szolgálatteljesítést naponta azonos helyen két fő egymás utáni beosztásával rendelik el, az eligazítás, váltás, valamint a szolgálati felszerelések felvétele és leadása érdekében a szolgálatteljesítési idő legfeljebb harminc perccel meghosszabbítható.

2.1.1. A hivatali szolgálati időrendszer

Hivatali szolgálati időrendszer azokban a szolgálati beosztásokban alkalmazható, ahol a szolgálati feladatok csak a nappali időszak meghatározott részében igénylik a szolgálat ellátását. A hivatali szolgálati időrendszerben a hivatásos állomány tagja a hét munkanapján, hétfőtől csütörtökig 7.30 órától 16.00 óráig vagy 8.00 órától 16.30 óráig, pénteki munkanapon 7.30 órától 13.30 óráig vagy 8.00 órától 14.00 óráig teljesíti a heti szolgálatteljesítési idejét. A szolgálatkezdés és a szolgálat befejezésének időpontját az állományilletékes parancsnok szolgálati érdekből vagy kérelemre – a heti negyven órás szolgálatteljesítési idő figyelembevételével – ettől eltérő időpontban is megállapíthatja.

2.1.2. Rugalmas szolgálati időrendszer

Rugalmas szolgálati időrendszer azokban a szolgálati beosztásokban alkalmazható, ahol a szolgálati beosztással járó feladatok nem kötődnek kizárólag a hivatali szolgálati időrendszerben meghatározott időszakhoz, illetve amelyeknél a napi szolgálatteljesítés időtartama előre nem meghatározható és hullámzó jellegű. A rugalmas szolgálati időrendszerben a hivatásos állomány tagja naptári hetenként vasárnap kivételével a hét bármely öt napján teljesít szolgálatot, amelyben a napi szolgálatteljesítési időt – a heti negyven órás szolgálatteljesítési idő figyelembevételével – úgy állapítják meg, hogy a napi szolgálatteljesítési idő nem lehet öt óránál rövidebb és tizenkét óránál hosszabb. A napi szolgálatteljesítési időben meg kell határozni azt az öt órás időszakot, amelyet a hivatásos állomány tagja a szolgálatteljesítési napon szolgálatban köteles tölteni, a fennmaradó időtartamot a hivatásos állomány tagja az általa vagy a szolgálatszervezést végző szolgálati előljáró által meghatározott időpontban tölt szolgálatban.

A rugalmas szolgálati időrendszerben a szolgálatteljesítési időt időkeretben kell megállapítani. A heti pihenőnapokat úgy kell kiadni, hogy négy naptári hetenként két alkalommal a vasárnaphoz szombati vagy hétfői nap kapcsolódjon.

2.1.3. Folyamatos szolgálati időrendszer

Folyamatos szolgálati időrendszer azokban a szolgálati beosztásokban alkalmazható, ahol a megszakítás nélküli működést igénylő feladatok ellátása fokozott figyelmet igényel és a munkaterhelés viszonylag állandó, egyenletes.

2.1.4. Vezényléses szolgálati időrendszer

Vezényléses szolgálati időrendszer azokban a szolgálati beosztásokban alkalmazható, amelyeket olyan feladatokra rendszeresítettek, ahol a szolgálatteljesítési feladat ellátása időszakonként eltérő létszámot igényelhet, továbbá ahol a szolgálati feladatok rendszeres szolgálatteljesítés keretében történő ellátása előreláthatóan a hét bármely napján, annak bármely időpontjában szükségessé válhat. A vezényléses szolgálati időrendszer a hét bármely napján teljesíthető, egyenlőtlenül beosztható, amelyben a napi szolgálatteljesítési idő – a heti negyven órás szolgálatteljesítési idő figyelembevételével – legalább négy óra és legfeljebb tizenkét óra időtartamban határozható meg.

A vezényléses szolgálati időrendszerben a napi szolgálat két részre osztva is teljesíthető. A részidőszakok között legalább 4 óra időtartamnak kell eltelnie, amely a napi szolgálatteljesítési időbe nem számít be.

A heti pihenőnapoknak négy naptári hetenként két alkalommal vasárnapra kell esniük úgy, hogy hozzájuk szombati vagy hétfői nap kapcsolódjon.

2.1.5. Váltásos szolgálati időrendszerek

A váltásos szolgálati időrendszer a folyamatos szolgálatteljesítést igénylő, folyamatos beavatkozási vagy intézkedési feladatok ellátására rendszeresített, továbbá a részben vagy egészben készenléti jellegű szolgálati beosztásokban alkalmazható.

2.1.5.1. Az I. számú váltásos szolgálati időrendszer

- a) Az I. számú váltásos szolgálati időrendszert azokban a folyamatos munkavégzést igénylő beosztásokban lehet alkalmazni, ahol a munkaterhelés egyenletes.
- b) Az I. számú váltásos szolgálati időrendszerben a szolgálatteljesítési időt időkeretben kell megállapítani.
- c) Az I. számú váltásos szolgálati időrendszer váltásonként 12 óra szolgálat 24 óra szabadidő, 12 óra szolgálat 48 óra szabadidő.
- d) A heti pihenőnapoknak négy naptári hetenként két alkalommal vasárnapra kell esniük úgy, hogy hozzájuk szombati vagy hétfői nap kapcsolódjon.

2.1.5.2. A II. számú váltásos szolgálati időrendszer

A II. számú váltásos szolgálati időrendszer a Hszt. 134. § (1) bekezdés szerinti készenléti jellegű szolgálatokban alkalmazható akkor, ha a munkaközi szüneten túl – a halaszthatatlan intézkedést igénylő esetet kivéve – az állomány tagja legalább 4 órát az erre alkalmas helyiségben, a ruházat könnyítése mellett, pihenéssel tölthet.

A II. számú váltásos szolgálati időrendszerben a szolgálatteljesítési időt időkeretben kell megállapítani. A II. számú váltásos szolgálati időrendszer váltásonként 24 óra szolgálat 72 óra szabadidő. A heti pihenőnapoknak négy naptári hetenként két alkalommal vasárnapra kell esniük úgy, hogy hozzájuk szombati vagy hétfői nap kapcsolódjon.

2.1.6. Kombinált szolgálati időrendszer

A kombinált szolgálati időrendszer a váltásos, vezényléses és a hivatali szolgálati időrendszer kombinációjának függvényében alakul. A szolgálati időrendszer váltását a szolgálatteljesítési napot követő szabadidő letelte után lehet végrehajtani.

A kombinált szolgálati időrendszerben a szolgálatteljesítési időt időkeretben kell megállapítani. A kombinált szolgálati időrendszerben az egyes szolgálati időrendszerek váltásakor a meghatározott munkaidőkeretnek való megfelelés a váltásos szolgálati időrendszerben a váltásonként előírt szolgálati idő csökkentésével, ezáltal a két szolgálat között előírt szabadidő növelésével is biztosítható.

A heti pihenőnapoknak négy naptári hetenként két alkalommal vasárnapra kell esniük úgy, hogy hozzájuk szombati vagy hétfői nap kapcsolódjon.

3. A szolgálati formák

A rendőrök a szolgálati feladataikat külön végrehajtási rendelkezések alapján, különböző szolgálati formákban, a szakmai szabályzatokban meghatározott módon hajtják végre, amely előírásokat az adott feladat végrehajtására kijelölt rendőr szolgálati beosztásától függetlenül köteles betartani. A szolgálati eljáró az alárendelt rendőr részére elrendelheti a feladat meghatározott szolgálati formában történő végrehajtását.

3.1. A rendőrség szolgálati formái:

- a) ügyeleti szolgálati forma;
- b) körzeti megbízotti szolgálati forma;
- c) járőr szolgálati forma;
- d) útlevelkezelői szolgálati forma;
- e) őrszolgálati formák;
- f) személyvédelmi szolgálati forma;
- g) pénzkísérő szolgálati forma;
- h) vonatkísérő szolgálati forma;
- i) védelmi ellenőrzési és felügyeleti szolgálati forma;
- j) készenléti szolgálati forma;
- k) felügyeleti szolgálati forma.

3.1.1. Ügyeleti szolgálati forma

A rendőrségi feladatok végrehajtásának, a szervezet működésének, valamint irányításának és vezetésének, továbbá a rendőri munka folyamatosságának biztosítása, az együttműködő szervekkel való kapcsolat állandó fenntartása, a rendkívüli eseményekkel összefüggő halaszthatatlan intézkedések megtétele, az intézkedésre jogosult és köteles szervek, személyek értesítése, illetve a vezetők tájékoztatása érdekében állandó vagy ideiglenes jelleggel ügyeletet kell biztosítani.

Ügyeleti szolgálati formák:

- a) állandó ügyelet;
- c) ideiglenes ügyelet;
- d) vezető ügyeleti szolgálat.

3.1.2. Körzeti megbízotti szolgálati forma

A körzeti megbízott az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv vezetője által meghatározott körzetben teljesít szolgálatot, tevékenységét önállóan szervezi./lásd részletesen a 3.3. pontban/

3.1.3. Járőr szolgálati forma

/lásd részletesen a 3.2.1. pontban/

3.1.4. Útlevelkezelői szolgálati forma

Útlevelkezelői szolgálati formát alkalmaz az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv a határforgalom ellenőrzés végrehajtására, amelynek során az útlevelkezelő a Schengeni határ-ellenőrzési kódexben, valamint a Határőrök gyakorlati kézikönyvében (Schengeni kézikönyv) meghatározottakat hajtja végre.

3.1.5. Őrszolgálati formák

Az őrszolgálat az a szolgálati forma, amelynek során a rendőr a kijelölt őrhelyén, mozgási körzetében állandó vagy ideiglenes jelleggel személyt, meghatározott területet, létesítményt vagy értéket véd, őriz, közbiztonsági szempontból ellenőriz vagy protokolláris feladatot lát el.

Az őrszolgálat formája lehet:

- a) mozgóőr;
- b) objektumőr;
- c) fogdaőr;
- d) kíséző őr;
- e) rendkívüli őr;
- f) díszőr szolgálat.

3.1.6. Személyvédelmi szolgálati forma

A személyvédelmi szolgálat célja a személybiztosítás, a lakásbiztosítás, a programhely-biztosítás, az útvonal-biztosítás, a védett személy biztonságos közúti szállítása, valamint a védett személlyel kapcsolatos nyílt és operatív biztosítás ellátása.

3.1.7. Pénzkíséző szolgálati forma

Ha a Magyar Nemzeti Bank és más pénzintézetek nagy összegű pénz- és értékszállításait a rendőrség kíséri, a pénzkíséret végrehajtása során a pénzkíséző járőr-csoport vezetője folyamatos rádió-összeköttetést tart a területileg illetékes megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság ügyeletével.

3.1.8. Vonatkísérő szolgálati forma

A személyszállító vonatok, valamint a pályaudvarok és vasútállomások rendőri ellenőrzése a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság feladata. Azt a vonatot, amelynek rendőri ellenőrzése közbiztonsági szempontból különösen indokolt, a rendőr-főkapitányság intézkedése alapján közrendvédelmi állománnyal a megye (főváros) területén kísérni kell. A vonatkísérési feladatok végrehajtása mellett, azzal összhangban meg kell szervezni a pályaudvarok és vasútállomások rendőri ellenőrzését.

3.1.9. Védelmi ellenőrzési és felügyeleti szolgálati forma

A védelmi ellenőrzési és felügyeleti feladatra beosztott rendőr nemzetközi repülőtéren felügyeli és fegyveresen biztosítja az utasokat és kézipoggyászaikat, az utasoktól különböző személyeket és személyes tárgyaikat, valamint a feladott poggyászt, árut és postai küldeményt, a légi fuvarozói postai küldeményeket és légi fuvarozói anyagokat, továbbá a fedélzeti ellátmányt.

3.1.10. Készenléti szolgálati forma

Készenlétet az országos rendőrfőkapitány, a bűnügyi országos rendőrfőkapitány-helyettes, a rendészeti országos rendőrfőkapitány-helyettes, a Terrorelhárítási Központ főigazgatója, a Nemzeti Védelmi Szolgálat főigazgatója, a Készenléti Rendőrség parancsnoka, a Repülőtéri Rendőr Igazgatóság igazgatója, a Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet igazgatója, a Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ igazgatója, a Rendőrségi Oktatási és Kiképző Központ igazgatója, a megyei (fővárosi) rendőrfőkapitány, a rendőrkapitány és a határrendészeti kirendeltség vezetője rendelhet el az irányítása alatt álló szerv, szervezeti egység vagy szervezeti elem vonatkozásában.

3.1.11. Felügyeleti szolgálati forma

Felügyeleti szolgálatot olyan, nagyobb számú közönséget vonzó rendezvényeken, kulturális és egyéb létesítményekben lehet szervezni, ahol a közrend, közbiztonság fenntartása érdekében az ilyen szolgálat ellátása szükséges.

3.2. Járórszolgálat célja, tervezése, szervezése, irányítása

3.2.1. A járórszolgálati forma

A járőrözés a közterületek és nyilvános helyek, a határterület és – jogszabályban meghatározott esetekben – a határterületen kívüli területek rendőri vagy határrendészeti ellenőrzésének, továbbá a határőrizetnek egyik formája. A járőrözés során egy vagy több rendőr előre meghatározott körzetben, területen vagy útvonalon, valamint menetvonalon bűnügyi, közrendvédelmi, határrendészeti, közlekedési, továbbá vízi rendészeti feladatot lát el, ellenőrzi a jogszabályok betartását, végzi a jogellenes cselekmények megelőzését, felderítését, megszakítását és az elkövetők elfogását.

Attól függően, hogy a járőr feladatai között a bűnügyi, a közrendvédelmi, a határrendészeti vagy a közlekedést segítő, irányító és ellenőrző feladatok vannak túlsúlyban, a járőr szolgálati forma:

- a) bűnügyi;
- b) közrendvédelmi;
- c) határrendészeti;
- d) közlekedési forgalomellenőrző járőr szolgálati forma lehet.

A járőrszolgálat a közterületeken és nyilvános helyeken a rendőri jelenlét megteremtésének és a törvénytisztelő lakossággal történő együttműködésnek egyik formája. Célja a közterületeken és nyilvános helyeken a közbiztonsági szempontból indokolt rendőri jelenlét és ezen keresztül a közrend biztosítása.

A járőrszolgálat jellege a járőr részére meghatározott fő feladattól függően bűnügyi, közrendvédelmi, közlekedési forgalom-ellenőrző (közúti, vízi és légi), vonatkísérő, határrendészeti vagy igazgatásrendészeti járőrszolgálat lehet. Az előjáró (kijelölt rendőr) a járőrök ellenőrzése során ellenőrző járőrszolgálatot teljesít. Külön rendelkezés további járőrszolgálatokat is megállapíthat.

3.2.2. A járőrszolgálat tervezése

A parancsnok munkájának része, amely során – az illetékességi területe közbiztonsági, közlekedésbiztonsági, bűnügyi, határrendészeti helyzetének elemzése, értékelése, az előjáró utasításai, a lakosság biztonságérzetét befolyásoló tényezők, illetve az önkormányzat közbiztonságra vonatkozó elvárásai, a különböző megkeresések, lakossági jelzések, a közterületi szolgálatot teljesítők beszámoltatása során ismertté vált információk, valamint a rendelkezésre álló erők és eszközök számbavétele – kialakítja döntését a feladatok elosztására, a szolgálatellátás módjára, az ehhez szükséges létszám és technikai eszközök igénybevételére. A járőr- és őrszolgálatok tervezéséért az alosztályvezetők, az őrsparancsnok vagy az osztályvezető felelős.

3.2.3. A szolgálat szervezése

A szolgálat szervezése a parancsnok döntése a rendelkezésre álló létszám és a technikai eszközök feladatok szerinti elosztásáról, a járőrök, őrk részére a feladatok meghatározása, tevékenységük összehangolása. A járőrszolgálatok, őrszolgálatok tervezéséhez és szervezéséhez szükséges feltételek biztosításáért, a tervező-szervező munka szabályszerű végrehajtásáért a rendőri szerv azon szolgálati ágának vezetője a felelős, akinek a járőrszolgálat jellegét, az őrszolgálat módját meghatározó feladatok a hatáskörébe tartoznak. A szolgálatok összehangolásáról a rendőri szerv vezetőjének kell gondoskodnia.

3.2.4. A szolgálat irányítása

A közterületek és nyilvános helyek rendőri ellenőrzésére, az őrszolgálatok ellátására vezényelt járőrök és őrk szolgálat közbeni közvetlen irányítását – a rendőri szerv vezetője által meghatározott rendben – a kijelölt szolgálatparancsnok végzi. Egy rendőri szervnél a járőrök

és az örök feladatuk teljesítésének során – szolgálati ághoz, szolgálathoz való hovatartozásuktól függetlenül – lehetőleg egy szolgálatparancsnok alárendeltségébe tartozzanak.

Ha a járőrszolgálat irányítását ügyelet végzi, szolgálati okmányokkal úgy kell ellátni, hogy rendelkezésére álljanak a járőrökkel, az örökkel, a szomszédos, az alárendelt és az előljáró rendőri szervekkel, valamint más szervekkel történő összeköttetést szolgáló (vezetékes és vezeték nélküli) híradó eszközök, az adatrögzítő és adatkérő informatikai berendezések. Mindenki közvetlenül értesüljön a személyesen vagy telefonon tett bejelentésekről, segélyhívásokról.

Az ügyeletes a járőr kérésére soron kívül köteles minden rendelkezésére álló lehetőség felhasználásával támogatást nyújtani a közterületen intézkedő járőrnek.

Az utasításra küldött járőr tevékenységét az ügyeletes az intézkedés befejezéséig köteles fokozott figyelemmel kísérni. A rendőri szerv folyamatos működése szempontjából kiemelt jelentőségű tervek és más okmányok egy példányát a szolgálatirányító parancsnoknál is el kell helyezni, amelyek átadás-átvétel tárgyát képezik. A járőrök és az örök a szolgálatirányító parancsnok, amennyiben az nem szervezetszerű előljáró, akkor az eligazítás megkezdésekor kerülnek közvetlen alárendeltségébe. Alárendeltségük a beszámoltatást követően szűnik meg.

Azoknál a területi szerveknél, ahol TIK működik, a szolgálatirányító parancsnok a napi eligazítást követően a Robotzsaru NEO alkalmazásán keresztül jelentést tesz a TIK ügyeletes részére arról, hogy a korábban tervezett szolgálatba beosztott erők- eszközökben változás történt - e, valamint arról, hogy az eligazítás során meghatározott feladatok bővültek vagy módosultak, és ha igen, azok milyen módon és milyen mértékben befolyásolják a tevékenységek irányítását, koordinálását, összehangolását. A TIK az új információkat, adatokat kezeli, rögzíti, és a korábbi adatokat, információkat a hatékony irányítás érdekében a szükséges mértékben módosítja és továbbítja.

A szolgálatirányító parancsnok a napi eligazítását megelőzően tájékoztatást kér a TIK ügyeletesétől azon releváns információkról, amelyek a járőrök, örök és a saját tevékenységét segítik. A TIK ügyeletes és a szolgálatirányító parancsnok a járőr kérésére soron kívül köteles minden rendelkezésére álló lehetőség felhasználásával támogatást nyújtani a közterületen intézkedő járőrnek. Az utasításra küldött járőr tevékenységét a TIK ügyeletes és a szolgálatirányító parancsnok az intézkedés befejezéséig köteles fokozott figyelemmel kísérni.

A szolgálatot irányító parancsnok ismerje:

- a) illetékességi területének közbiztonsági, bűnügyi helyzetét;
- b) a végrehajtott rendőri intézkedéseket, a beszámoltatások tapasztalatait;
- c) a tervezett rendezvények, más események adatait;
- d) a végrehajtandó és folyamatban lévő rendőri feladatokat;

- e) az előjáró döntéseit a feladatok végrehajtásáról;
- f) a rendelkezésére álló személyi állomány, technikai eszközök létszámát, mennyiségét, alkalmazásuk lehetőségeit;
- g) a járőrök és őrkök létszámát, feladatát, szolgálati idejét, az ellenőrzés alá vont járőrközetek, mozgóőr-közetek, járőrútvonalak, őrhelyek elhelyezkedését, jellemzőit;
- h) az erők és eszközök összevonásának, átcsoportosításának lehetőségeit;
- i) a rendőri szerv riasztásával, a személyi állomány kiértesítésével, bevonultatásával, a körlet őrzésével és védelmével, az objektumba történő beléptetés és bent tartózkodás rendjével, fokozott ellenőrzések elrendelésével kapcsolatban meghatározott feladatokat;
- j) az együttműködés, értesítés, riasztás rendjét;
- k) a csapaterőbe szervezett állomány létszámát, hadrafoghatóságát, értesítési lehetőségeit, a rendőri csapaterővel kapcsolatos szolgálati feladatokat.

A szolgálatot irányító parancsnok jogosult és köteles:

- a) bejelentések, segélyhívások elbírálására, a szükséges rendőri intézkedések meghatározására;
- b) a szolgálatban lévő járőrök, őrkök részére utasításadásra;
- c) rendőri intézkedés, a járőrközet, járőrútvonal, mozgóőr-közet, őrhely elhagyásának elrendelésére, engedélyezésére, alárendeltségébe tartozó állomány összevonására, átcsoportosítására;
- d) a készenléti ügyeleti szolgálat berendelésére, a készülségi szolgálatot ellátók kirendelésére, feladatuk meghatározására;
- e) a végrehajtott rendőri intézkedések előzetes revíziójára;
- f) jelentések kérésére;
- g) javaslatot tenni elismerésre vagy fegyelmi felelősségre vonásra;
- h) kapcsolattartásra a szomszédos rendőri és más szervekkel, felkérheti őket intézkedésre, tájékoztatásra;
- i) biztosítani a járőrök, őrkök által kért, a szolgálat vagy az intézkedés lebonyolításához szükséges adatokat.

A rendőri szerv vezetője a szolgálatot irányító parancsnok szolgálati feladatkörét bővítheti. A szolgálatot irányító parancsnokhoz érkező bejelentéseket, segélyhívásokat és jelentéseket, az általa tett intézkedéseket, a kiadott utasításokat az időpont (nap, óra, perc), a tartalom, a jelentő (bejelentő, illetve a végrehajtásra közvetlenül kötelezett) adatainak feltüntetésével naplózni kell. A naplózás történhet kézzel vagy informatikai eszközökkel, az iratkezelésre vonatkozó szabályoknak megfelelően visszakereshető legyen.

A Tevékenység-irányítási központok létrehozásával, a szolgálat irányításnak a TIK és a szolgálatirányító parancsnokok közötti szerves együttműködésen, koordináción, hatékony erő- és eszközmegosztáson kell alapulnia, amely során a szolgálatirányító parancsnok a lehetőséghez képest közvetlen helyszíni irányítást gyakorol, míg a TIK a helyszíni tevékenységeket koordinálja, összehangolja.

Fontos megjegyezni, hogy a tananyag készítésekor, már folyamatban van a járőrszolgálati szabályzat és a szolgálati irányítói tevékenységet meghatározó norma alkotása, amely szerves részét képezi e fejezetnek.

3.3. A járőrök és az őrök eligazítása, beszámoltatása

3.3.1. Eligazítás

A járőröket és az őröket a szolgálatba indulás előtt a feladataik végrehajtására fel kell készíteni és el kell igazítani. Az eligazítást a szolgálatparancsnok tartja.

Osztott szolgálat esetén az eligazítás a szolgálatteljesítés mindkét részére szól. Ismételt eligazítást csak indokolt esetben kell tartani. A 22/1997. ORFK utasítás alapján van lehetőség arra, hogy huzamos ideig azonos szolgálati feladatot ellátó járőr, őr eligazítására – amennyiben a feladatára vonatkozó újabb adatok nem merülnek fel – több szolgálatára vonatkozóan is egy eligazítás keretében kerüljön sor, de legalább 5 munkanaponként részére újabb eligazítást kell tartani. Azonban az ORFK szakirányító szerve az utasítás óta eltelt idő tapasztalatait, és kialakult élethelyzetet figyelembe véve ezt a rendelkezést idejétműltnak tekinti, a kontrollnélküliséget túl hosszú időre nyújtja ezért nélkülözhetetlen a járőri állomány napi szintű eligazítása. A fogdaőrt, kísérő őrt, rendkívüli őrt minden szolgálatba lépése előtt el kell igazítani.

Az eligazításon a rendőr a részére szolgálatra meghatározott öltözetben, fegyverzettel és felszereléssel köteles megjelenni. A szolgálatát akadályozó körülményekről azonnal tegyen jelentést. Pontosan rögzítse a részére meghatározott célokat, tegyen javaslatot a célok megvalósítását szolgáló feladatok meghatározására. Az elvégzendő tevékenységhez a rendelkezésre álló feltételek, információk és okmányok megismerését követően az eligazító parancsnok támogatásával válassza ki a feladatai ellátását biztosító munkamódszereket, és készüljön fel azok alkalmazására.

Az eligazító parancsnok az eligazítás során győződjön meg arról, hogy valamennyi eligazításra kötelezett rendőr megjelent, ellenőrizze ruházatukat, felszerelésüket, helyszíni bírságolási és egyéb szolgálati okmányaikat, fegyverzetüket, szolgálatra való alkalmasságukat. Hiányos felszereléssel, ápolatlan vagy a biztonságos szolgálatellátást veszélyeztető külsővel és ruházatban megjelenő rendőr szolgálatba nem léptethető.

3.3.2. Az egyenruha viselésével kapcsolatos tilalmak

Nem engedélyezett:

- a) a rendőrségen kívül létesített munkaviszony vagy más kereső foglalkozás során, továbbá magáncélú külföldre utazás alkalmával egyenruha viselése;
- b) az egyenruházati cikkek polgári ruházati cikkekkel történő vegyes viselése;
- c) a rendőrség tekintélyét sértő, ízléstelen, kopott, gyűrött, szennyezett ruházat viselése;
- d) az egyenruházati és felszerelési cikkeknek a jóváhagyott szabványtól bármilyen eltérést okozó megváltoztatása vagy átalakítása, a méretes ruházatoknak az előírástól eltérő formában való elkészíttetése;
- e) a jelzéseknek, díszítőelemeknek, jelvényeknek és kitüntetéseknek 10/2010. (OT 6.)

- ORFK utasítás IX. fejezetben meghatározottaktól eltérő viselete;
- f) a normákból kivont vagy nem rendszeresített ruházati cikkek viselése;
 - g) az öltözködési rendszabályok önkényes leegyszerűsítése, az egyenruházat – a 10/2010. (OT 6.) ORFK utasítás VII. fejezetében meghatározottakon túli – könnyítése;
 - h) a közterületen gyalogosan történő szolgálatellátáskor – kivéve a halasztást nem tűrő kényszerítő eszköz alkalmazásakor – a sapka levétele;
 - i) szolgálaton kívül munka-, illetve védőruházat, formaruházat, speciális szolgálati egyenruházat viselete;
 - j) egyenruházat viselete a beosztásából felfüggesztett személyi állományak.

Az eligazító parancsnok ismertesse az illetékességi terület – ezen belül hangsúlyozottan a járőrközvet (járőrvonal) – közbiztonsági viszonyait.

Határozzon meg a járőr (őr) részére olyan világos és elérhető célokat, amelyek megvalósítása hozzájárul az adott terület közbiztonságának fenntartásához. Ennek érdekében a járőr (őr) javaslatainak figyelembevételével határozza meg az elvégzendő feladatokat.

Ismertesse és bocsássa rendelkezésre a feladatok ellátását segítő feltételeket, információkat, okmányokat. Nyújtson segítséget a járőrnek a feladatai ellátását szolgáló munkamódszerek kiválasztásához.

Ha az őr a szolgálata megkezdése előtt nem kap minden alkalommal eligazítást, úgy a részére a legutolsó alkalommal tartott eligazításon meghatározottakkal összhangban, önállóan kell felkészülnie. Ebben az esetben lehetővé kell tenni számára, hogy mindazokhoz az információkhoz, okmányokhoz hozzájusson, amelyek a szolgálata eredményes ellátásához szükségesek.

Fel kell hatalmazni az őrt, hogy a rendelkezésre álló feltételeket megismerje, és azokat igénybe vegye. Az eligazításon elhangzottak lényegét, a célokat és feladatokat az eligazítási okmányban vagy ezt kiváltó informatikai módon dokumentálni kell.

3.3.3. Beszámoltatás

A szolgálatból bevonuló járőrt, őrt a bevonulását követően szóban be kell számoltatni a részére meghatározott célok megvalósulásáról és a feladatok végrehajtásáról, tapasztalatairól, intézkedéseiről, a közbiztonsági és közlekedés-biztonsági és bűnügyi helyzetre vonatkozó észrevételeiről, megfigyeléseiről, a bűnmegelőzést szolgáló javaslatairól. A beszámoltató parancsnok tegye lehetővé és követelje meg, hogy a rendőr az intézkedéseivel, tapasztalataival összefüggő iratokat szolgálati időben elkészítse és azokat a beszámolással egy időben adja le. Az a járőr, őr, aki csak időszakos eligazításra kötelezett, a beszámolást híradó (informatikai) eszköz útján is megteheti.

A beszámoltató parancsnok győződjön meg a járőr, őr részére meghatározott feladatok teljesítéséről, a tett intézkedésekről, azok hatásáról és állampolgári fogadtatásáról, jogszerűségéről, tekintse át az elkészített írásos jelentéseket, feljelentéseket, végezze el azok

revízióját. Ellenőrizze a helyszíni bírságot okmányokat, a beszámoltatott rendőr véleményének figyelembevételével elemezze és értékelje az elvégzett szolgálati tevékenységet. Ezek alapján határozza meg a szükséges és változtatásokat segítő feladatokat. Közölje a rendőr következő szolgálatba lépésének időpontját, várható feladatát.

A beszámoltatás végrehajtását, a járőr, őr által tett intézkedéseket, szolgálati tapasztalatait hivatalos okmányban vagy más módon a beszámoltató parancsnoknak (ügyeletesnek) dokumentálni kell úgy, hogy az visszakereshető, értékelhető, a parancsnoki elemző-értékelő munka során felhasználható legyen.

3.4. Körzeti megbízotti szolgálat célja, alapvető feladatai

3.4.1. A körzeti megbízotti szolgálati forma

A körzeti megbízott az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv vezetője által meghatározott körzetben teljesít szolgálatot, tevékenységét önállóan szervezi.

A körzeti megbízott alapvető feladata az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv és a lakosság kapcsolatának fenntartása, bűnmegelőzési tevékenység ellátása, valamint nyomozások elvégzése, a működési területét érintő körözési tevékenység folytatása, szabálysértési ügyekben az előzetes intézkedések foganatosítása, valamint a meghatározott vasúti, légi és vízi rendészeti munka végzése.

A körzeti megbízott szolgálat a személyes felelősség elvén, magas fokú szakértelmen és helytálláson alapul. A körzeti megbízottal szembeni elvárás a példamutató emberi magatartás, a rendezett magánélet, továbbá az állampolgároknak a rendőrség iránti bizalom erősítésének, a bizalom megőrzésének és elősegítésének képessége, valamint hogy önállóan képes legyen a szakmai munkavégzésre, a közösségi kapcsolattartásra és a hatékony kommunikációra.

A körzeti megbízotti szolgálatot úgy kell szervezni, hogy a körzeti megbízotti működési körzetek lefedjék az érintett megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság illetékességi területén lévő valamennyi települést, Budapest valamennyi kerületét, valamint a Margitszigetet. A közbiztonsági helyzet és a helyi sajátosságok figyelembevételével körzeti megbízotti szolgálat szervezhető a vízi-rendészeti rendőrkapitányságok, valamint a vasúti rendőrőrsök illetékességi területén is.

Nem bízható meg körzeti megbízotti feladatokra, valamint nem nevezhető ki körzeti megbízottnak, akivel szemben büntetőeljárás van folyamatban, illetőleg, aki egy fizetési fokozattal való visszavetés, a fizetési fokozatban való előlépés várakozási idejének meghosszabbítása, eggyel alacsonyabb rendfokozatba visszavetés vagy alacsonyabb szolgálati beosztásba helyezés fenytés hatálya alatt áll.

A megyei (fővárosi) rendőrfőkapitányok intézkedésben jelölik ki illetékességi területükön a körzeti megbízotti működési körzeteket és a körzeti megbízotti székhelyeket.

A körzeti megbízott a körzeti megbízotti működési körzetéből eseti jelleggel, kizárólag:

- a) a személyi állomány értesítése (riadó elrendelése) esetén;
- b) fokozott ellenőrzés elrendelése esetén;
- c) különleges jogrend alkalmával;
- d) különösen indokolt, késedelmet nem tűrő rendőri intézkedés (az élet, testi épség, vagyonbiztonság veszélyeztetése) esetén;
- e) csapatszolgálati tevékenység végrehajtása esetén vonható el.

A fenti esetek kivételével, a körzeti megbízotti működési körzetén kívül a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság rendészeti rendőrfőkapitány-helyettesének eseti, írásos engedélye alapján vonható el, legfeljebb 1 hónap időtartamra.

A körzeti megbízott olyan feladattal nem bízható meg, amellyel az eredeti alaptevékenység ellátásától elvonja, így nem osztható be, illetve nem vehető igénybe:

- a) fogdaőri és kísézőőri szolgálatba;
- b) objektumőri szolgálatba;
ügyeleti szolgálati formában történő szolgálatteljesítésre; szolgálatparancsnoki beosztásba, kivéve ideiglenes átrendelés alapján (Hszt. 61. §);
- c) balesethelyszínelői feladatokra;
- d) igazgatásrendészeti feladatokra;
- e) ideiglenes megelőző távoltartást elrendelő határozat, bűnügyi-, szabálysértési őrizetbe vételi határozat elkészítésére, kihirdetésére, kézbesítésére;
- f) a házi őrizetben lévő terhelt őrzésére;
- g) futár-, egyéb szállítási, beszerzési feladatokra.

A körzeti megbízott ideiglenes csapatszolgálati századba beosztható, illetőleg bűnügyi vizsgálói tevékenységre történő szolgálatteljesítésre ideiglenesen átrendelhető.

A körzeti megbízott a körzeti megbízotti működési körzetében szervezett, a gyülekezési jogról szóló törvény hatálya alá tartozó vagy választással összefüggő rendezvényre rendbiztosként nem jelölhető ki.

3.4.2. A körzeti megbízotti szolgálat célja

A körzeti megbízotti szolgálat a rendőrség közrendvédelmi szolgálati ágának egyik szolgálati formája, amelynek alapvető célja a körzeti megbízotti működési körzetben található településeken:

- a) a rendőrség állandó, közvetlen kapcsolatának kialakítása és fenntartása az állampolgárokkal, a települési önkormányzatokkal, a helyi lakossági, civil és gazdálkodó szervezetekkel;
- b) a rendőri jelenlét biztosítása;
- c) a rendőrség hatáskörébe tartozó – jogszabályban, valamint közjogi szervezetszabályozó eszközben meghatározott – helyi bűnmegelőzési, bűnüldözési és rendészeti feladatok folyamatos ellátása.

3.4.3. A körzeti megbízott alapvető feladata

A körzeti megbízott elősegíti a lakossággal történő kapcsolattartást, valamint az ügyei(k) intézését.

A körzeti megbízott köteles megismerni a körzeti megbízotti működési körzetében:

- a) a lakosság hagyományait, a lakosság tagjainak egymáshoz való viszonyát, a lakosság életviszonyait befolyásoló tényezőket;
- b) a környezeti és természeti sajátosságokat;
- c) a gazdasági helyzetet, a jelentősebb értéket képviselő létesítményeket, intézményeket, idegenforgalmi sajátosságokat, különösen az ipar, a mezőgazdaság, a sport, a kultúra, a közlekedés és a pénzügy területén;
- d) a kommunális, egészségügyi és szociális ellátottság helyzetét, a fejlesztésekre vonatkozó elképzeléseket, lehetőségeket;
- e) a jellemző bűncselekmények elkövetési magatartásait, az elkövetést elősegítő okok alapján az áldozattá, sértetté válás megelőzésének lehetőségeit;
- f) az új, korszerű vagyoni- és személyvédelmi eszközöket, azok alkalmazási lehetőségeit;
- g) a jellemző szabálysértéseket és a közigazgatási bírsággal sújtandó közlekedési szabályszegéseket, továbbá az ezekre jellemzően kiszabott jogkövetkezményeket;
- h) a közúti (vasúti, vízi) közlekedés helyzetét, a bekövetkezett balesetek leggyakoribb okait, a megelőzés lehetőségeit;
- i) a gyermekek, fiatalkorúak és időskorúak védelmének feladatait;
- j) a vizek veszélyeit;
- k) a környezet és természet megóvásának aktuális feladatait.

3.4.4. Elemző- értékelő tevékenysége

Éves beszámolójához igazítva, évente írásban értékeli a körzeti megbízotti működési körzetét, különösen:

- a) a közbiztonsági helyzetét;
- b) az ismertté vált bűncselekmények számának, jellegének alakulását (elkövetési hely, idő, módszer, gyakoriság, elősegítő okok, megelőzhetőség);
- c) a közlekedésbiztonság helyzetét, a balesetek számának alakulását;
- d) a szabálysértések alakulásának jellemzőit, intézkedéseinek hatékonyságát;
- e) a gyermek- és ifjúságvédelmi helyzet, valamint „Az iskola rendőre” programok alakulását;
- f) a schengeni külső határon a határ- és idegenrendészeti helyzetet;
- g) a polgárőr egyesületekkel és az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyekkel való együttműködés helyzetét;
- h) az állampolgári bejelentések alapján tudomására jutott információkat.

3.4.5. Rendészeti feladatok

A körzeti megbízott a körzeti megbízotti működési körzetében rendszeresen ellenőrzi a körzetleírásban szereplő bűnügyi és rendészeti szempontból releváns területeket, helyeket.

A körzeti megbízott figyelemmel kíséri a kulturális, sport- és egyéb rendezvényeket, felügyeleti szolgálat ellátásával biztosítja azokat, jelentősebb rendezvények esetén részt vesz a biztosítási feladatokban.

A körzeti megbízott az utasításban meghatározott feladatainak ellátása során különös figyelmet köteles fordítani az adott településen lakó vagy rendszeresen ott tartózkodó, multikulturális környezetben élő közösségekre. A körzeti megbízott figyelemmel kíséri a multikulturális környezetben élő közösségek életviszonyait, valamint az azt befolyásoló tényezők, illetve a multikulturális környezetben élő közösségek egymáshoz, illetve a többségi társadalomhoz való viszonyának alakulását.

A körzeti megbízott ellátja a családon belüli erőszak kezelésével és a kiskorúak védelmével kapcsolatos közjogi szervezetszabályozó eszköz rendelkezései alapján rá háruló feladatait.

A körzeti megbízott figyelemmel kíséri – és külön utasításra ellenőrzi – a körzeti megbízotti működési körzetében lakó, tartózkodó pártfogó felügyelet alatt, illetve lakhelyelhagyási tilalom alatt álló, házi őrizetben lévő és a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazott ideiglenes megelőző és megelőző távoltartásra kötelezett személyek részére meghatározott korlátozások betartását.

A körzeti megbízott részt vehet a szabálysértési előkészítő eljárásban. Ennek keretében, a kapitányságvezető megbízásából az ismeretlen személy által elkövetett, elzárással is büntethető szabálysértési ügyekben, eljárási cselekményeket végezhet.

A körzeti megbízott a körzeti megbízotti működési körzetében:

- a) elvégzi a lakcímkutatásokat és lakcím-megállapításokat;
- b) elkészíti a nyílt rendőri információkat tartalmazó jelentést;
- c) elkészíti a rendészeti feladatainak ellátásával kapcsolatos környezettanulmányokat; foganatosítja az elővezetéseket;
- d) elvégzi a részére szignált egyéb eljárási cselekmények végrehajtását célzó tevékenységeket, valamint ellátja az azok teljesítésével összefüggő jelentéskészítési és egyéb adminisztrációs feladatokat.

A körzeti megbízott kiemelt közlekedésbiztonsági feladata a közlekedésre vonatkozó szabályok betartatása, a közlekedők ellenőrzése és tájékoztatása.

3.4.6. A körzeti megbízott közlekedésrendészeti feladatai

A körzeti megbízott a közúti közlekedéssel kapcsolatos feladatai:

- a) figyelemmel kíséri a közlekedést segítő létesítmények, jelzések, jelzőberendezések, jelzőtáblák és útburkolati jelek állapotát, a közúti közlekedést hátrányosan befolyásoló, egymásnak ellentmondó jelzőtáblák észlelése esetén kezdeményezi a szükséges intézkedéseket;
- b) a közúti közlekedési baleset résztvevőinek segítséget nyújt, szükség szerint orvost, mentőt hív, szemlebizottság helyszínre történő irányítására a tevékenység-irányítási

központ ügyeletésénél intézkedést kezdeményez, elősegíti a jármű mentését, hatáskörébe nem tartozó baleset helyszínén gondoskodik a helyszín biztosításáról;

- c) amennyiben a közlekedés biztonsága megkívánja, a körzeti megbízotti működési körzetében lévő iskolák előtt az érkezési és a távozási időszakban elősegíti a gyalogosok, különösen a gyerekek úttesten történő balesetmentes átkelését;
- d) a közúti forgalom akadályoztatása, torlódása esetén, intézkedik a közlekedés folyamatosságának biztosítására.

3.4.7. Speciális közlekedésrendészeti feladatok

Vasútbiztonsági feladatok:

- a) a vasúti közlekedésre vonatkozó rendelkezések, biztonsági előírások, az ebből adódó rendőri feladatok megismerése;
- b) szoros együttműködés kialakítása a körzeti megbízotti működési körzetben levő vasúti létesítmények dolgozóival, a munkájuk segítése, tőlük segítség kérése;
- c) a közforgalom számára nyitva álló vasúti létesítmények területén az általános bűnmegelőzési és közrendvédelmi feladatok ellátása;
- d) a közúti-vasúti kereszteződések biztonságának fenntartása és fokozott felügyelete.

Vízirendészeti feladatok:

- a) a körzeti megbízotti működési körzetben lévő folyók, tavak és egyéb szabad vizek sajátosságainak, az azokon történő vízi közlekedésre, halászatra, horgászatra, fürdőzésre, jégen tartózkodásra vonatkozó szabályok megismerése, a szabályok betartásának folyamatos ellenőrzése;
- b) a szabad vizekkel kapcsolatos természetvédelmi vonatkozású szabályok megismerése és azok betartásának ellenőrzése;
- c) a vízi rendezvények biztosításában történő részvétel.

3.4.8. A körzeti megbízott határrendészeti feladatai

A körzeti megbízott a schengeni külső határon ellátja az alábbi határrendészeti feladatokat:

- a) az illegális migráció szempontjából gyanús személyeket, csoportokat igazoltatja, a gyanús gépjárműveket ellenőrzi;
- b) részt vesz a tiltott határátlépéssel vagy annak kísérletével, embercsempészettel vagy más, államhatárhoz kapcsolódó szabálysértésekkel és bűncselekményekkel gyanúsítható személyek felkutatásában;
- c) információt gyűjt az illegális migrációval kapcsolatos jogsértésekre vonatkozóan.

A körzeti megbízott közreműködik a külföldiek ellenőrzésében, felderíti a tartózkodásra jogosító engedéllyel nem rendelkező – különösen az engedély nélküli munkavállalást és jövedelemszerző tevékenységet folytató – külföldieket, és szükség esetén jelzéssel él a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatóság felé.

A körzeti megbízottnak ismernie kell a külföldiek magyarországi tartózkodásával kapcsolatos legfontosabb – a lakosságot is közvetlenül érintő – szabályokat.

3.4.9. A körzeti megbízott bűnügyi feladatai

A bűnügyi szolgálati ág tagjai és a körzeti megbízott információátadással, illetve a közös munkában való részvétellel segítik egymás munkáját. A közrendvédelmi szakterületért felelős vezető és a körzeti megbízotti tevékenység összehangolásért felelős parancsnok legalább heti egy alkalommal részt vesz a bűnügyi szolgálati ág tagjai részére tartott eligazításon.

A körzeti megbízott intézkedik a bűncselekményeket kiváltó okok és körülmények felderítésére, azok megszüntetésére, a nyugodt és kiegyensúlyozott közösségi viszonyok fenntartására.

A körzeti megbízott a körzeti megbízotti működési körzetében elkövetett bűncselekmény felderítése és bizonyítása érdekében a bűnügyi szolgálati ág felügyelete és szakirányítása mellett:

- a) a nyomozó hatóság tagjaként – a kapitányságvezető kijelölése alapján – önállóan nyomozati tevékenységet végezhet a rendőrkapitányság hatáskörébe tartozó olyan bűncselekmények esetében, amelyekre a Büntető Törvénykönyv (a továbbiakban: Btk.) három évet meg nem haladó szabadságvesztés büntetés kiszabását rendeli, és a bűncselekménnyel okozott kár értéke nem haladja meg a Btk. szerinti kisebb érték összegét;
- b) a három évet meg nem haladó szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmények esetében bűnügyi megkereséseket teljesíthet;
- c) a hatáskörébe nem tartozó bűncselekmények esetén – a kapitányságvezető utasítására – halaszthatatlan nyomozati cselekményeket fogantatosíthat, adatgyűjtést végezhet;
- d) információvásárlással segíti a bűncselekmény elkövetőinek felderítését.

A körzeti megbízott a nyomozó hatóság tagjaként nem folytathat nyomozást:

- a) ha a bűncselekmény nem a körzeti megbízotti működési körzetében történt, kivéve, ha helyettesítésre kerül sor, a helyettesítés végéig;
- b) olyan esetben, amikor a büntetőeljárásról szóló törvény értelmében az eljárás során védő vagy tolmács részvétele kötelező;
- c) a büntetőeljárás során a rendőrség hatáskörébe tartozó vádelőkészítő (vizsgálati) eljárásban.

A körzeti megbízott a körözési munka szabályai szerint:

- a) a Hermon Körözési Nyilvántartási Rendszer, valamint a Robotzsaru Neo rendszer használatával, figyelemmel kíséri a személy- és dologkörözések, valamint az ismeretlen holttest és holttestrészek körözésének nyilvántartásait;
- b) a körzeti megbízotti működési körzetében a körözési előadóval szorosan együttműködve megszervezi a körözött személyek és dolgok felkutatását, a szükséges intézkedéseket megteszi.

A körzeti megbízott a bűnmegelőzési feladatai keretében a család-, gyermek- és ifjúságvédelmi területen:

- a) részt vesz a gyermek- és fiatalkorúak védelmére vonatkozó jogszabályok végrehajtásában – figyelemmel a hozzátartozók közötti erőszak során elrendelhető távoltartás, valamint családon belüli erőszak alakulására –, valamint együttműködik a szülőkkel, a gyámhatósággal, a gyermekjóléti szolgálattal, a nevelőintézetekkel, a lakásotthon hálózattal, az iskolákkal és a kollégiumokkal, a családsegítő központokkal;
- b) segít felkutatni a veszélyeztetett gyermek- és fiatalkorúakat, az eltűnt vagy intézetből megszökött vagy szülői felügyelet alól magukat kivont gyermekeket;
- c) figyelemmel kíséri a fiatalok deviáns csoportjait, intézkedéseket tesz a jogsértések megelőzésére;
- d) közreműködik a bűnmegelőzést szolgáló információk terjesztésében, részt vesz a rendőrség ifjúságvédelmi iskolai programjainak, így különösen „Az iskola rendőre”, a DADA, az ELLEN-SZER és az „Ovizsaru” bűnmegelőzési program megismertetésében.

3.5. Körzeti megbízotti csoport

A rendőri feladatok összehangolása, a szolgálat ellátásának hatékonysága érdekében az egymással határos körzeti megbízotti működési körzetekben szolgálatot teljesítő körzeti megbízottak, 4-10 fős szolgálati csoportokba szervezhetők (a továbbiakban: körzeti megbízotti csoport). A maximális létszámot úgy kell meghatározni, hogy az utasításban meghatározott feladatok végrehajthatóak legyenek. A körzeti megbízotti csoportok tevékenységét úgy kell szervezni, hogy az egyes körzeti megbízotti csoportba beosztott körzeti megbízott távolléte esetén is, a körzeti megbízotti csoport körzeti megbízotti működési körzetében a folyamatos rendőri lefedettség – akár több körzeti megbízott közös szolgálatellátásával – biztosított legyen.

A körzeti megbízotti csoport vezetője az a főtiszti vagy tiszti (csoportvezető), valamint zászlósi (csoportparancsnok) rendfokozati állománycsoportba tartozó rendőr, aki személyi adottságai és kimagasló szakmai tapasztalatai alapján alkalmas a fent leírt feladatok ellátására.

4. Egyes rendőri intézkedések és dokumentálásuk

4.1. Intézkedési kötelezettség

A rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyet a tudomására hoznak. Ez a kötelezettség a rendőrt halaszthatatlan esetben szolgálaton kívül is terheli, feltéve, hogy az intézkedés szükségességének időpontjában intézkedésre alkalmas állapotban van.

A rendőr köteles a törvény rendelkezésének megfelelően, részrehajlás nélkül intézkedni.

A rendőr szolgálaton kívül akkor intézkedik, ha:

- a) szolgálatban lévő rendőr nincs jelen, és az értesítésével járó késedelem, az intézkedés elmaradása a bűnüldözés érdekeire, az élet- és vagyónbiztonságra másként el nem hárítható hátrányt jelentene, vagy
- b) a szolgálatban lévő rendőrnek kell segítséget nyújtani.

A szolgálaton kívül lévő rendőr kizárólag abban az esetben intézkedhet, ha a felmerülő feladat végrehajtására megfelelő szakmai ismeretekkel és képzettséggel rendelkezik, egészséges, nincs szeszitaltól befolyásolt állapotban, vagy nem áll intézkedési képességére hátrányosan ható gyógyszer, valamint bódító hatású anyag befolyása alatt.

A rendőr intézkedése előtt felméri, hogy rendelkezésére állnak-e azok az eszközök, amelyekkel a megkezdett intézkedését eredményesen be tudja fejezni, ha nem, úgy az intézkedésének megkezdése előtt segítséget kér.

Jogorvoslati lehetőségek a rendőri intézkedés miatt:

Akinek az Rtv. IV-V. fejezetben – kivéve az Rtv. 46/A-46/C. § –, valamint a VI. fejezetben meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása, alapvető jogát sértette, választása szerint:

- a) panasszal fordulhat az intézkedést foganatosító rendőri szervhez;
- b) vagy kérheti, hogy – amennyiben a panasz elintézése nem tartozik más eljárás hatálya alá – panaszát a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően, az érintett rendőri szerv kilététől függően:
 - az országos rendőrfőkapitány;
 - a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv főigazgatója, vagy
 - a terrorizmust elhárító szerv főigazgatója bírálja el.

Cselekvőképtelen személy helyett törvényes képviselője jár el, korlátozottan cselekvőképes személy helyett törvényes képviselője vagy meghatalmazottja is eljárhat. A panasz meghatalmazott vagy jogi képviselő útján is előterjeszthető. Jogi képviselőként jogvédelemmel foglalkozó egyesület vagy alapítvány, nemzetiségi önkormányzat, jogi oktatást végző egyetem állam- és jogtudományi doktori fokozattal rendelkező egyetemi oktatója is eljárhat.

A panaszt az alábbi módon tehetik meg:

A személyesen, szóban előadottakról feljegyzést, kérelemre jegyzőkönyvet kell készíteni. A jegyzőkönyv egy példányát – kérelmére – a bejelentőnek, panaszosnak át kell adni. Amennyiben nem az eljárásra jogosult szervnél terjesztették elő a bejelentést, és a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező szervhez történő átirányítás az állampolgárra indokolatlan költséget vagy egyéb terhet róna, úgy a jegyzőkönyvet fel kell venni, és gondoskodni kell az áttételről.

A telefonon előadott beadványról – ideértve az üzenetrögzítőre tett beadványt is – feljegyzést kell készíteni.

Amennyiben az elektronikus úton érkezett levél tartalma alapján beadványnak tekinthető, úgy azt ki kell nyomtatni, és a Rendőrség Egységes Iratkezelési Szabályzatáról szóló ORFK utasítás vonatkozó rendelkezései szerint ügyiratként, írásban beterjesztett beadványként kell kezelni.

Az írásban tett beadványt a rendőri szerv, szignálásra jogosult vezetője tartalma alapján elbírálja, és dönt arról, hogy azt a rendőrségről szóló törvény alapján meghatározott rendőri intézkedés elleni panaszként vagy a 2013. évi CLXV. törvény a panaszokról és a közérdekű bejelentésekről vagy egyéb módon kell kezelni.

Az eljárások költségmentesek.

A Testülethez a panaszt az intézkedéstől számított húsz napon belül lehet megtenni. Ha a panasz előterjesztője az öt ért jogsérelemlről később szerzett tudomást, akkor ettől az időponttól el lehet térni.

A Testület az alapvető jogot nem sértő, valamint az alapvető jogot csekély mértékben sértő intézkedéssel szemben előterjesztett panaszt az intézkedést foganatosító szerv vezetőjéhez átteszi, illetve ha az áttétel ellen a panaszos előzetesen tiltakozott, az eljárást megszünteti.

A Testület a rendőri szerveknél előterjesztett panaszokról felvilágosítást kérhet, és amennyiben annak feltételei fennállnak, erről a panaszost, illetve az eljáró rendőri szervet értesíti. A panaszos az értesítés kézhezvételétől számított nyolc napon belül kérheti, hogy panaszát az országos rendőrfőkapitány a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően bírálja el. Az eljáró rendőri szerv a Testülettől kapott értesítés kézhezvételekor köteles az eljárását felfüggeszteni.

Amennyiben a panaszos a törvényben előírt határidőben kéri, hogy panaszát az országos rendőrfőkapitány a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően bírálja el, a rendőri szerv köteles a panaszt a Testülethez áttenni. Amennyiben a Testület az eljáró rendőri szervet arról értesíti, hogy a határidő eredménytelenül eltelt, a rendőri szerv köteles az eljárást folytatni.

A Testület a panaszt kilencven nap alatt vizsgálja meg. A Testület az állásfoglalását külső befolyástól mentesen alakítja ki és megküldi az országos rendőrfőkapitánynak.

Az országos rendőrfőkapitány tizenöt napon belül közigazgatási hatósági eljárásban dönt a panaszról. Ha az országos rendőrfőkapitány határozatában eltér a Testület állásfoglalásától, ezt köteles megindokolni.

Az országos rendőrfőkapitány határozatának meghozatalát követően a Testület az állásfoglalását – a személyazonosító adatoktól megfosztva – honlapján közzéteszi, kivéve, ha a közzététel ellen a panaszos előzetesen tiltakozott.

Az országos rendőrfőkapitány határozata ellen a közigazgatási eljárásban fellebbezésnek helye nincs, ellene azonban közvetlenül bírósági felülvizsgálatnak van helye.

Az intézkedést foganatosító szervhez benyújtott panaszt a szerv vezetője közigazgatási hatósági eljárásban bírálja el.

A panaszt az intézkedést követő harminc napon belül lehet előterjeszteni és a beérkezéstől, illetve az áttételtől számított harminc napon belül kell elbírálni.

A fellebbezést az intézkedést foganatosító rendőri szerv vezetője felett irányítási jogkör gyakorló személy bírálja el. Ha a panaszt első fokon az országos rendőrfőkapitány bírálta el, a határozat ellen a közigazgatási eljárásban fellebbezésnek helye nincs, ellenben közvetlen bírósági felülvizsgálatnak van helye.

Amennyiben a benyújtott panasz tartalma alapján nem tekinthető Rtv. IV., V. és VI. fejezetében meghatározott kötelezettség megsértésének, akkor az eljárást a továbbiakban a 2013. évi CLXV. törvény a panaszokról és a közérdekű bejelentésekről, vonatkozó rendelkezései szerint kell eljárni.

4.2. Intézkedés bűncselekmény észlelésekor

A rendőr az általa észlelt vagy tudomására jutott és hivatalból üldözendő bűncselekményről – ha az elkövető ismert, annak megjelölésével – feljelentést tesz, vagy ha a nyomozó hatóság tagja, úgy hivatalból megteszi a szükséges intézkedéseket a büntetőeljárás megindítása érdekében.

A rendőr a magánindítványra büntethető bűncselekmény észlelése esetén a feljelentés megtételére jogosult kérésére megadja a szükséges felvilágosítást.

Ha a szándékos bűncselekmény elkövetésének helyszínén tetten ért vagy a menekülő elkövető elfogására nincs mód, a rendőr haladéktalanul intézkedik az elfogás és – szükség esetén – a helyszín biztosítása iránt.

4.3. Intézkedés szabálysértés észlelésekor

A rendőr szabálysértés észlelése esetén feljelentést tesz, vagy – jogszabály által meghatározott esetekben – helyszíni bírságot szab ki. A szabálysértést észlelő rendőr figyelmeztetést azon szabálysértés esetén alkalmazhat, amely miatt helyszíni bírságot szabhat ki.

A figyelmeztetés során a rendőr a szabálysértés elkövetésén tetten ért személyt felszólítja a tevékenysége abbahagyására, és felhívja, hogy a jövőben tartózkodjon szabálysértés elkövetésétől.

Meg kell említeni, hogy az eljáró szervek a 2012. évi II. törvény egyes szabálysértéseire elzárást is megállapít szankcióként, így amikor a rendőrség feljelentést tesz elzárással is sújtható szabálysértés miatt, akkor lehetőség van gyorsított eljárás keretében szabálysértési őrizet alkalmazására, amennyiben a jogszabályban meghatározott feltételek fennállnak. Jelen esetben az őrizet nem szankció, hanem a szabálysértési feljelentést követő, a gyorsított eljárást biztosító kényszerintézkedés.

4.4. Igazoltatás

4.4.1. Az igazoltatás célhoz kötöttsége

A rendőr igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani.

A rendőri tevékenység során gyakran indokolt, hogy az adott személy megismeréséhez, az intézkedéshez, egy esetleges eljárás megindításához adatok szükségesek. Ennek eszköze a rendőri igazoltatás.

Az igazoltatás – mint minden rendőri intézkedés – célhoz kötött. A célhoz kötöttség alapelvéből következik, hogy az igazoltatás nem cél, hanem eszköz. Ez a gyakorlatban annyit jelent, hogy igazoltatni és az igazoltatás során személyes adatokat rögzíteni csak akkor lehet, ha az érintett személyazonosságának megállapításához további rendőri intézkedéshez vagy eljárás megindításához, adatokra van szükség. Ilyen lehet elsősorban:

- a) szabálysértési, büntetőeljárás lefolytatásához;
- b) személyi szabadságot korlátozó intézkedésnél;
- c) kényszerítőeszköz alkalmazásakor;
- d) közigazgatási hatósági eljárás megindításához (balesetek, talált tárgy, elhagyott robbanóanyag észlelői stb.) szükséges adatok megállapításakor.

Az igazoltatott köteles a személyazonosító adatait, hitelt érdemlően igazolni. A személyazonosságot – a személyazonosító igazolványon túl – minden olyan hatósági igazolvány igazolja, amely tartalmazza a személyazonosításhoz szükséges adatokat. Az igazoltatott kizárólag ezen okmányok egyikének bemutatására kötelezhető. A rendőr más jelen lévő, ismert személyazonosságú személy közlését is elfogadhatja igazolásként.

A személyazonosság igazolásának megtagadása esetén az igazoltatott a személyazonosság megállapítása céljából feltartóztatható, a személyazonosság megállapításának sikertelensége

esetén előállítható, ha a személyazonosítás megállapítása más módon nem biztosítható, a személyazonosság megállapítása céljából az igazoltatottól ujjnyomat vehető, az igazoltatotról fényképfelvétel készíthető, továbbá a külső testi jegyek észlelés és mérés alapján rögzíthetők.

Az igazoltatás vagy a személyazonosság megállapításának sikertelensége esetén az előállítás csak a személyazonosság megállapításához szükséges ideig tarthat.

A rendőr az igazoltatott személy ruházatát, járművét átvizsgálhatja, ha azt a személyazonosság megállapítása, a közrendet, a közbiztonságot fenyegető veszély elhárítása, bűncselekmény vagy szabálysértés elkövetésének gyanúja szükségessé teszi.

Az igazoltatás során rögzített adatokat – kivéve, ha ezek büntető- vagy szabálysértési eljárásban kerülnek felhasználásra – az intézkedés befejezését követő száznolcvanadik napon meg kell semmisíteni. Ez a rendelkezés eltér, amennyiben az igazoltatást az Rtv. 24. § (4) bekezdése szerint foganasították, mivel az igazoltatást kérő az igazoltatást követő 8 napon belül az adatok kiadását nem kéri, vagy a jogosultságát nem igazolja, az igazoltatottnak a felvett adatait meg kell semmisíteni.

4.4.2. Az igazoltatás végrehajtásának szabályai

Az intézkedést a rendőr a napszaknak megfelelő köszönéssel, az intézkedés alá vont nemének, életkorának megfelelő megszólítással, ha a rendőr egyenruhát visel, tisztelgéssel kezdi meg. A polgári ruhában intézkedő rendőr az intézkedés megkezdése előtt szolgálati igazolványát és azonosító jelvényét felmutatja. Ezt követően a rendőr – ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, az intézkedés befejezésekor – köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Az V. és VI. fejezetben foglalt intézkedések, illetve kényszerítő eszközök alkalmazását követően, a rendőr köteles az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni az e törvény szerinti panasz lehetőségéről és az előterjesztésére nyitva álló határidőről.

Az igazoltatás megkezdésekor a rendőr elkéri az állampolgár személyi igazolványát vagy egyéb, személyazonosságát igazoló okmányát. Amennyiben az okmány valódisága kétséges, az intézkedő rendőr ellenőrző kérdéseket tehet fel, illetve felszólíthatja az igazoltatott személyt adatai bemondására, és azokat összehasonlítja a részére átadott okmánnyal. Az intézkedés során minden esetben ellenőrizni kell az igazoltatott személy és a bemutatott okmány adatait a Schengeni Információs Rendszerben (SIS), a körözési információs rendszerben, valamint – szükség szerint – a személyi adat- és lakcímnnyilvántartásban vagy az okmány-nyilvántartásban.

Fontos azt megjegyezni, hogy a közterületi szolgálatot ellátóknak igazoltatás és közlekedésrendészeti intézkedés során minden esetben az ügyeleti szolgálatokon keresztül ellenőrizniük kell, hogy az intézkedés alá vont szerepel-e a körözési nyilvántartásban, valamint a személyi adat és lakcímnnyilvántartásban vagy az okmány nyilvántartásban.

Az intézkedés helyszínének elhagyása előtt, illetve ha az intézkedés helyszínén tovább maradnak (pl.: fokozott ellenőrzés helyszínén), haladéktalanul jelenteni kell az ügyeletnek az intézkedés érdemi lezárását (pl. figyelmeztetés, helyszíni bírság, feljelentés, jelentés, okmányelvétel vagy meghatározott egyéb intézkedés).

Az igazoltatás során meg kell állapítani az igazoltatott személyazonosságát, és – akinél ez a további intézkedéshez, eljáráshoz szükséges, vagy egyéb körülmények ezt indokolják – az igazoltató lapon rögzíteni kell az igazoltottnak az Rtv. 29. § (8) bekezdése szerinti személyazonosító adatait, az igazolványának sorozatát és számát, valamint az igazoltatás helyét, idejét és okát. Az igazoltatás megtagadása, illetve annak sikertelensége esetén az intézkedés alá vont személy e célból feltartóztatható, valamint előállítható.

Az igazoltatást végrehajtó rendőrök biztosítását fokozott figyelemmel kell végezni. Lehetőleg olyan helyen kerüljön végrehajtásra, ahol nincsenek zavaró külső körülmények, illetve az intézkedés sem zavarja az arra közlekedőket.

4.5. Feltartóztatás

A feltartóztatás a rendőrnek az a tevékenysége, amelynek során azt a személyt, aki a személyazonosságának igazolását megtagadja, továbbá azt, akitől felvilágosítást kér, az intézkedés helyszínének elhagyásában korlátozza, vagy a további intézkedés megtételéig a helyszín elhagyásában megakadályozza. A feltartóztatást meg kell szüntetni, ha az intézkedés célját elérte, és további intézkedésre nincs szükség.

4.6. Elfogás és előállítás

4.6.1. Az elfogás estei

A rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt:

- a) akit szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten értek;
- c) aki ellen elfogatóparancsot, nemzetközi elfogatóparancsot, illetve európai elfogatóparancsot adtak ki;
- d) akinek őrizetbe vételét, előzetes letartóztatását rendelték el, vagy akinek ideiglenes kényszergyógykezelését, illetőleg elmeállapotának megfigyelését rendelték el;
- e) aki az őrizetbe vétel, az előzetes letartóztatás, ideiglenes kiadatási letartóztatás, kiadatási letartóztatás, ideiglenes átadási letartóztatás, átadási letartóztatás, a szabadságvesztés vagy az elzárás végrehajtása során megszökött, vagy a fogvatartás helyéről engedéllyel eltávozva oda nem tért vissza, a lakhelyelhagyási tilalom, a házi őrizet, valamint a távolltartás szabályait megszegte, illetőleg, aki az ideiglenes kényszergyógykezelés, az elmeállapotának megfigyelése, a kényszergyógykezelés vagy a javítóintézeti nevelés alól magát kivonta;
- f) akinek előállítását külön törvényben meghatározott feltételek alapján elrendelik;
- g) aki az ország területén jogellenesen tartózkodik;

- h) akinek a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 38. § (5) bekezdése alapján büntetés-végrehajtási őrizetbe vétele szükséges.

4.6.2. Az előállítás esetei

A rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt:

- a) aki a rendőr felszólítására nem tudja magát hitelt érdemlően igazolni, vagy az igazolást megtagadja;
- b) aki bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható;
- c) akitől bűncselekmény gyanúja vagy szabálysértés, valamint közúti közlekedéssel kapcsolatban kiszabható, közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés bizonyítása érdekében vizeletvétel vagy véralkohol-vizsgálat céljából vérvétel, valamint műtétnek nem minősülő módon egyéb mintavétel szükséges;
- d) aki a szülői felügyelet vagy a gyámság, illetőleg az intézeti nevelés hatálya alól engedély nélkül kivonja magát;
- e) aki a pártfogó felügyelet – külön törvényben meghatározott és a rendőrség hatáskörébe tartozó – szabályait megszegi;
- f) aki a szabálysértést az abba hagyásra irányuló felszólítás után is folytatja, illetőleg akivel szemben az eljárás azonnal lefolytatható, továbbá akitől tárgyi bizonyítási eszközt kell megszerezni, vagy elkobzás alá eső dolgot kell visszatartani;
- g) akivel szemben ideiglenes megelőző távoltartás elrendelésének van helye;
- h) akit a Schengeni Információs Rendszerben elhelyezett figyelmeztető jelzés alapján védelem alá kell helyezni.

A rendőrség az előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át korlátozhatja. Ha az előállítás célja még nem valósult meg, indokolt esetben ezt az időtartamot a rendőri szerv vezetője egy alkalommal, 4 órával meghosszabbíthatja. Az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani. Az előállítottat szóban vagy írásban az előállítás okáról tájékoztatni kell, és az előállítás időtartamáról igazolást kell neki kiállítani.

Nemzetközi szerződés rendelkezése alapján elfogott, illetőleg előállított külföldi személy személyi szabadsága legfeljebb az abban meghatározott időtartamig korlátozható.

Az igazolás megtagadása vagy a személyi adatok hitelességének hiánya miatt megkezdett előállítás végrehajtását mellőzni kell, ha az intézkedés alá vont személy az előállítás közben megfelelően igazolja magát vagy személyazonosságát a rendőr megállapította, és ellene bűncselekmény megalapozott gyanúja nem merült fel, kivéve, ha vele szemben kényszerítő eszköz alkalmazására került sor.

Az előállítás akkor is mellőzhető, ha az igazoltatott személy személyazonossága más, egyszerűbb módon tisztázható. A rendőr a megkezdett, de mellőzött előállításról is jelentést készít.

4.7. Eljárás diplomáciai vagy nemzetközi jogon alapuló más mentességet élvező személyekkel vagy közjogi tisztséget betöltő személlyel szemben

Alapvetően meg kell különböztetnünk a mentesség tekintetében a:

- a) diplomáciai vagy nemzetközi jogon alapuló mentességet;
- b) közjogi tisztséget betöltő személyt, meghatározott törvény alapján megillető mentességet.

4.7.1. Diplomáciai vagy nemzetközi jogon alapuló mentesség

A diplomáciai vagy nemzetközi jogon alapuló mentesség esetében a diplomáciai képviselő mentes a fogadó állam büntető joghatósága alól. A diplomáciai képviselő a fogadó állampolgári és államigazgatási joghatósága alól is mentes, kivéve:

- a) a fogadó állam területén fekvő, magántulajdonban álló ingatlanra vonatkozó dologi jogi pert, hacsak a diplomáciai képviselő az ingatlant nem a küldő állam javára, a képviselet céljára tartja birtokában;
- b) az olyan hagyatéki eljárással kapcsolatos pert, amelyben a diplomáciai képviselő magánszemélyként, mint végrendeleti végrehajtó, hagyatéki gondnok, örökös vagy hagyományos és nem a küldő állam képviselőjeként szerepel;
- c) az olyan pert, amely a diplomáciai képviselő által a fogadó államban, hivatalos tevékenysége körén kívül folytatott, és bármilyen szabadfoglalkozással vagy kereskedelmi tevékenységgel kapcsolatos.

A diplomáciai képviselő nem köteles tanúvallomást tenni.

Ha a rendőr az igazoltatás során észleli, hogy az igazoltatott diplomáciai vagy nemzetközi jogon alapuló más mentességet élvező, nem magyar állampolgárságú személy, vagy közjogi tisztséget betöltő személy, akkor rögzíti a tényállást, és a továbbiakban a mentességet élvező személlyel szemben a személyazonosság megállapításán túl további intézkedést nem tesz.

A diplomáciai vagy nemzetközi jogon alapuló más mentességet élvező, nem magyar állampolgárságú személy, illetve a közjogi tisztséget betöltő személy által elkövetett bűncselekmény, szabálysértés vagy közigazgatási hatósági eljárásban elbírálandó közlekedési szabályszegés gyanúja esetén a rendőr nem végezhet olyan eljárási cselekményeket, amelyek a mentességet élvező személy ellen közvetlenül irányulnak. A rendőr ilyen esetben foganatosítja a szükséges helyszíni intézkedést, feljelentést tesz, és végzi a szükséges büntető, szabálysértési vagy közigazgatási eljárási cselekményeket.

A diplomáciai vagy nemzetközi jogon alapuló más mentességet élvező, nem magyar állampolgárságú személlyel szembeni intézkedésről soron kívül értesíteni kell a Külügyminisztérium ügyeletét.

4.7.2. Közjogi tisztséget betöltő személyt meghatározott törvény alapján, megillető mentesség

A bírót az ügyészt és az EP képviselőt országgyűlési képviselővel azonos mentelmi jog illeti meg. (2012. évi XXXVI. tv.; 2011. évi CLXII. tv.; 2011. évi CLXIII. tv.; 2004. évi LVII. tv.)

Fő szabály szerint a 2012. évi XXXVI. törvény (az Országgyűlésről): 74.§ (2) bek. alapján a képviselőt csak:

- a) bűncselekmény elkövetésének tettenérésekor lehet őrizetbe venni, vagy vele szemben más büntető- eljárásjogi kényszerintézkedést alkalmazni;
- b) szabálysértés elkövetésének tettenérésekor lehet – ha a szabálysértési őrizet elrendelésének törvényben meghatározott feltételei fennállnak – szabálysértési őrizetbe venni, vagy vele szemben más szabálysértési kényszerintézkedést alkalmazni.

A KÚRIA 737/2002. számú büntető elvi határozat azonban egyértelművé teszi, hogy a mentelmi jog az országgyűlési képviselőt korlátozott védelemben részesíti.

A mentelmi jog védelme alatt álló képviselő ellen szabálysértési vagy büntetőeljárás megindítása, illetve folytatása, a tettenérés esetén foganatosítandó őrizetbe-vétel kivételével büntető- eljárásjogi kényszerintézkedés alkalmazása kizárt. Minden más a bűncselekmény megelőzését, leplezését, bizonyítását szolgáló egyébként nem a büntetőeljárásról, hanem a rendőrségről szóló törvényben szabályozott intézkedés jogszerű és az országgyűlési képviselő mentelmi joga által nem korlátozott.

4.8. Elővezetés

A rendőr az elővezetést elrendelő határozatban megjelölt személyt, az abban megjelölt helyre kíséri, vagy oda útba indítja. A büntetőeljárás során elrendelt elővezetésre a büntetőeljárásról szóló törvény rendelkezései irányadók. Ha az elővezetés másként nem teljesíthető, az elővezetett személyt a rendőrségen a szükséges ideig – legfeljebb 12 óra időtartamra – vissza lehet tartani. A visszatartás időtartamának számítására az előállításra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.

Az elővezetés elrendelésének törvényességéért az elrendelő a felelős. Elővezetést jogszabályban erre felhatalmazott hatóságok határozata vagy végzése alapján lehet foganatosítani.

Ha az elővezetés elrendelésére jogosult hatóság az intézkedés alá vont személy útba indulásának ellenőrzését rendelte el, a rendőr az elővezetés végrehajtása érdekében csak az útba indulást ellenőrzi.

Az elővezetési határozatot vagy végzést a rendőr előzetes igazoltatás után ismerteti az elővezetendő személlyel, utána kézbesíti.

A rendőr lehetőséget ad arra, hogy az elővezetendő személy az évszakknak megfelelően felöltözzön, pénzt, élelmét, fontos személyi használati tárgyait – a saját és mások testi épségét veszélyeztető eszközökön kívül – magához vegye, a jelenlévő hozzátartozóitól elbúcsúzzon.

El kell állni az elővezetéstől, ha azt a pénzbüntetést, pénzbírságot helyettesítő szabadságvesztés büntetés, elzárás végrehajtása céljából rendelték el, és az elővezetendő hitelt érdemlően igazolja a pénzbüntetés vagy pénzbírság kifizetését. El kell állni az elővezetéstől akkor is, ha elővezetés közben a kiszabott bírságot a postahivatalnál befizeti. Ebben az esetben az elővezetéssel kapcsolatban felmerült költségek megtérítését kezdeményezni kell.

Ha a rendőrnek tudomására jut, hogy az elővezetendő személy a Magyar Honvédség tényleges katonai állományú tagja vagy rendvédelmi szerv hivatásos állományú tagja, az elővezetést nem hajthatja végre, azonban erről jelentést ír, és az elővezetendő személy szolgálati előljáróját az elővezetés foganatosítása érdekében megkeresi.

Ha az elővezetés bármely okból nem hajtható végre, ezt a körülményt a rendőr haladéktalanul jelenti szolgálati előljárójának, aki erről, valamint a végrehajtást akadályozó okról soron kívül tájékoztatja az elrendelőt.

4.9. Biztonsági intézkedés

A rendőr az önveszélyes állapot vagy a személyeket, illetőleg az anyagi javakat közvetlenül fenyegető veszélyhelyzet megszüntetése érdekében:

- a) megteszi a veszélyhelyzet elhárításához, megszüntetéséhez haladéktalanul szükséges, a feladatkörébe tartozó intézkedéseket;
- b) intézkedik az önmagát vagy mást veszélyeztető állapotban lévő személy orvosi vizsgálatára, és közreműködik az egészségügyi intézetbe történő szállíttatásában;
- c) intézkedik az öngyilkosság lehetőség szerinti megakadályozására;
- d) közterületen vagy nyilvános helyen – ha az élet vagy a testi épség védelme megkívánja – intézkedik a magatehetetlen, önkívületben lévő, illetve erősen ittas vagy bódult személynek a lakására vagy kijózanító állomásra, egészségügyi intézetbe kíséréséről, illetőleg szállíttatásáról;
- e) területet lezárhat, és megakadályozhatja, hogy oda bárki belépjen vagy onnan távozzék, illetőleg az ott tartózkodókat távozásra kötelezheti.

A rendőr az önveszélyes állapot vagy a személyeket, illetve az anyagi javakat közvetlenül fenyegető veszélyhelyzet észlelése esetén, a helyszínen:

- a) tájékozik, azonnali elsődleges jelentést tesz, az esemény jellegétől függően a veszély elhárításában közreműködni kötelezetteket riasztja;
- b) gondoskodik az életmentésről és az elsősegélynyújtásról;
- c) intézkedik a vagyonmentésre és a további károk megelőzésére;
- d) jelentést tesz, szükség esetén újabb erőket és eszközöket igényel, valamint javaslatot tesz további intézkedések megtételére;

- e) intézkedik a bűncselekmények megelőzésére és a veszélyhelyzettel összefüggő bűncselekmények felderítésére;
- f) tájékoztatást ad a szolgálati előjáró utasítása szerint, valamint
- g) intézkedik a közrendet zavaró cselekmények megszüntetésére, az illetéktelenek távoltartására, a közúti forgalom esetleges elterelésére, szükség esetén a személyek elszállítására, az állatok elterelésére.

Biztonsági intézkedés keretében terület lezárására kell intézkedni:

- a) természeti vagy ipari katasztrófa, valamint annak veszélye esetén;
- b) tüzeset, műszaki mentés helyszínén;
- c) bűncselekmény, közlekedési és egyéb baleset esetén;
- d) súlyos fertőző betegség, talált sugárzó anyag, robbanóanyag, robbantással történő fenyegetés esetén, valamint
- e) terrortámadás veszélye vagy terrorcselekmény esetén.

4.10. Intézkedés magánlakásban és közterületnek nem minősülő helyen

A rendőr magánlakásba bebocsátás vagy hatósági határozat nélkül nem léphet be, illetve nem hatolhat be, kivéve

- a) segélyhívás esetén vagy öngyilkosság megakadályozása céljából;
- b) bűncselekmény elkövetésének megakadályozása, megszakítása, vagy a bűncselekmény elkövetőjének vagy gyanúsítottjának elfogása és előállítása céljából;
- c) közveszély, továbbá az életet vagy testi épséget fenyegető közvetlen veszély elhárítása, illetőleg az ilyen veszélyben lévők kimentése érdekében;
- d) rendkívüli vagy tisztázatlan okból bekövetkezett halálesettel kapcsolatos intézkedés megtételére;
- e) végrehajtási eljárás lefolytatása céljából, ha az abban való közreműködés – jogszabály alapján – a rendőrség számára kötelező;
- f) az elővezetés végrehajtása érdekében;
- g) a szabálysértést felszólítás ellenére folytató személy előállítása céljából;
- h) személy- és létesítménybiztosítási intézkedés végrehajtására;
- i) ha az előállítás a törvényben meghatározott egyéb okból szükséges;
- j) a Bv. tv-ben meghatározott, az elítélt mozgását nyomon követő elektronikus távfelügyeleti eszköz telepítése, ellenőrzése, karbantartása, valamint eltávolítása céljából.

A végrehajtási eljárásban a rendőr kirendelésének törvényességéért a végrehajtást elrendelő szerv vezetője a felelős.

A birtokos távollétében történt behatolást követően – a végrehajtási eljárásban való közreműködés kivételével – a rendőrség köteles a birtokost tájékoztatni, és a vagyonvédelem érdekében szükséges intézkedést megtenni.

A magánlakásban való tartózkodás csak a feladat végrehajtásához szükséges ideig tarthat. A rendőr a feladata ellátása során – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – beléphet a magánlakásnak nem minősülő egyéb helyre, és ott az intézmény rendjének lehetőség szerinti tiszteletben tartásával intézkedhet.

4.11. Terület lezárása

Terület lezárására kell intézkedni természeti vagy ipari katasztrófa, illetve annak veszélye, bűncselekmény, közlekedési és egyéb baleset, súlyos fertőző betegség, talált robbanóanyag, robbantással történő fenyegetés, terrortámadás veszélye vagy terrorcselekmény esetén. Védett személy utazásának során, rendezvények biztosításakor, illetve védett létesítmények és épületek környezetében a területet ideiglenesen le lehet zárni. A rendőr köteles megakadályozni a lezárt területre illetéktelenek belépését, az illetékteleneket távozásra szólítja fel. A terület lezárásával összefüggő intézkedések betartása kikényszeríthető. A terület lezárását az elrendelés indokának megszűnésekor fel kell oldani.

4.12. Járványügyi intézkedések tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben

A rendőrség a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben, a járványügyi intézkedések biztosítása céljából:

- a) útvonalat, közterületet a forgalom elől elzárhat, a forgalmat korlátozhatja;
- b) nyilvános és közforgalmú intézmények működését korlátozhatja;
- c) magánlakásba – külön írásos utasítás birtokában – ellenőrzés, a helyszín megfigyelése és biztosítása céljából beléphet, és ott tartózkodhat;
- d) területet, épületet lezárhat, és megakadályozhatja, hogy oda bárki belépjen, vagy onnan távozzék, illetve az ott tartózkodókat távozásra kötelezheti.

5. Migrációs és mélységi ellenőrzési feladatok a közterületi rendőri tevékenység során

A rendőrség a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben, a járványügyi intézkedések biztosítása céljából:

- a) útvonalat, közterületet a forgalom elől elzárhat, a forgalmat korlátozhatja;
- b) nyilvános és közforgalmú intézmények működését korlátozhatja;
- c) magánlakásba – külön írásos utasítás birtokában – ellenőrzés, a helyszín megfigyelése és biztosítása céljából beléphet, és ott tartózkodhat;
- d) területet, épületet lezárhat, és megakadályozhatja, hogy oda bárki belépjen, vagy onnan távozzék, illetve az ott tartózkodókat távozásra kötelezheti.

5.1. Migrációs feladatok a közterületi szolgálat során

Magyarország teljes jogú Schengen tagállammá válásával Szlovénia, Ausztria és Szlovákia viszonylatában a határellenőrzés, mint állandó szolgálati tevékenység megszűnt, a magyar államhatár 50 %-a már schengeni belső határ. A belső határellenőrzés megszűnése miatt fellépő biztonságkockázati tényezők megnövekedése (pl.: bűnözők szabad mozgása) miatt

kiemelten fontossá vált kiegészítő (kompenzációs) intézkedések fejlesztése, az integrált határigazgatási rendszer működtetése. A külső határon a határrendészeti tevékenység, valamint a mélységi területen és a belső határon a mélységi ellenőrzések végrehajtása hangsúlyosabb szerepet kapott. A külső határok (Ukrajna, Szerbia és Románia) viszonylatában a határrendészeti feladatokat elsősorban a határrendészeti kirendeltségek, míg a horvát határszakaszon a rendőrkapitányságok végzik. Ennek kiegészítésére a belső határok mentén a külföldiek ellenőrzése a megyei főkapitányságok, helyi szervek (rendőrkapitányságok) feladata.

A határbiztonság fontosságát alátámasztja az a tény, hogy az Európai Unió felé irányuló szárazföldi migrációs útvonalak közül három direkt módon érinti hazánkat. Magyarország az illegális migráció nemzetközi útvonalán jelenleg alapvetően tranzit orszádként jelenik meg, de a hozzá kapcsolódó bűncselekmények meghatározó kockázati tényezőt jelentenek. Az ország területét érintő illegális migráció hátterében alapvetően gazdasági okok állnak. Az érintett állampolgárok egy jobb élet reményében hagyják el hazájukat, és legális vagy illegális keretek között próbálják megélhetésüket biztosítani az adott célországban. Kiváltó okként szerepelnek még a politikai, faji, etnikai, vallási alapon megjelenő feszültségek.

Természetesen nem lehet szó nélkül elmenni a 2015. év második felében bekövetkezett „újkori népvándorlás” mellett, amikor is a migrációs nyomás olyan mértéket öltött hazánkban, ami számos intézkedés (jogi, technikai, humán erőforrás) bevezetését tette szükségessé.

Magyarország földrajzi elhelyezkedésénél és közlekedési infrastruktúrájánál fogva három, befelé irányuló migrációs csatornára fókuszál.

- a) Keleti irányból: az ukrán-magyar határszakaszon keresztül Oroszország, Ukrajna felől.
- b) Dél- Keleti irányból: Törökországból kiindulva Görögországon, Bulgárián, Románián keresztül.
- c) Déli irányból: az ún. *klasszikus balkáni út*, ami Törökországból, Görögországból kiindulva Szerbián keresztül vezet Magyarországra.

Nem hagyhatjuk figyelmen kívül 2015. év második felében bekövetkezett migrációs nyomást mely mennyiségében a déli irányból, majd később a kormány által bevezetett intézkedéseket követően dél-nyugat irányból következett be.

Az elkövetési módszerek rendkívül változatosak:

- a) embercsempészés;
- b) embercsempész nélkül, önállóan történő illegális (beutazás) határátlépés, tartózkodás;
- c) hamis okiratokkal elkövetett illegális határátlépés, jogellenes tartózkodás, továbbutazás;
- d) legális határátlépést követően a tartózkodási szabályok megszegésével történő túltartózkodás, illetve továbbutazás;
- e) vízummal való visszaélés;
- f) menekültügyi eljárással való visszaélés.

Az illegális migráció és az ahhoz kapcsolódó más jogellenes cselekmények elleni hatékony fellépéshez minden rendőri szervnek együttműködést kell kialakítani az állami, társadalmi és civil szervezetekkel. A járőri körzeteírások, és útiránytervek készítésénél figyelemmel kell lenni az illetékességi területen lévő szálláshelyek, valamint migránsok megbújására alkalmas objektumok visszatérő ellenőrzésére. A rendőrség bűnmegelőzési egységeinek tevékenységét ki kell terjeszteni az illegális migráció és a köré szerveződött bűnözés veszélyeinek bemutatását célzó felvilágosító programok megszervezésére, valamint a lakossággal való együttműködés keretében, a szükséges információs csatornák kiépítésére.

5.1.1. Tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet

Jelentős feladatot adott a rendőrség számára a 2015. év második felében bekövetkezett migrációs nyomás, amelyet komplexen kellett kezelni, és aminek egyik eleme volt a menedékjogról szóló törvény és a Btk. módosítása. A jogszabályi módosítással létrehozták a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet jogintézményét és bűncselekménnyé minősítették az alábbiakat:

- a) határzár tiltott átlépése;
- b) határzár megrongálása;
- c) határzárral kapcsolatos építési munka akadályozása.

Tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet rendelhető el, ha:

- a) A Magyarországra érkező elismerést kérők száma:
 - egy hónap átlagában a napi ötszáz főt;
 - két egymást követő hét átlagában a napi hétszázötven főt vagy
 - egy hét átlagában a napi nyolcszáz főt meghaladja.
- b) A Magyarországon a tranzitónában tartózkodók száma – a külföldiek ellátásában közreműködő személyeket nem számítva –:
 - egy hónap átlagában a napi ezer főt;
 - két egymást követő hét átlagában a napi ezeröttszáz főt, vagy
 - egy hét átlagában a napi ezerhatszáz főt meghaladja.

Válsághelyzet rendelhető el az előző két pontban meghatározott eseteken kívül, ha bármely olyan migrációs helyzettel összefüggő körülmény alakul ki, amely valamely település közbiztonságát, közrendjét vagy a közegészségügyet közvetlenül veszélyezteti, különösen, ha az adott településen vagy annak külterületén található befogadó állomáson vagy a külföldiek elhelyezését biztosító egyéb létesítményben zavargás tör ki, vagy erőszakos cselekményeket követnek el.

A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetet az országos rendőrfőkapitány és a menekültügyi hatóság vezetője kezdeményezésére, a miniszter javaslatára a Kormány rendeletben rendelheti el. A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet Magyarország egész, illetve annak meghatározott területére is elrendelhető.

A kormányrendelettel elrendelt válsághelyzet legfeljebb hat hónapig marad hatályban, kivéve, ha a Kormány annak hatályát meghosszabbítja.

Tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetben az állam vagy a helyi önkormányzat tulajdonosi joggyakorlásában vagy vagyonkezelésében, továbbá a többségi állami tulajdonban vagy önkormányzati tulajdonban álló gazdasági társaságok tulajdonában álló ingó és ingatlan vagyontárgyak ideiglenesen, de legfeljebb hat hónap időtartamra a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet kezelésében részt vevő szerv által – a feladatai ellátásához szükséges mértékben, kártalanítás ellenében – igénybe vehetők, amennyiben az igénybevevő szerv a válsághelyzet kezeléséhez szükséges intézkedést saját erőforrásai terhére csak aránytalanul nagy ráfordítással vagy késedelmesen tudná végrehajtani. Az igénybevételt az adott ingatlant és ingó vagyontárgyat bármilyen jogcímen használó harmadik személyek túrni kötelesek.

Tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet fennállásakor az e törvény és a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény hatálya alá tartozó személyek elhelyezésére és fogva-tartására szolgáló létesítmények építésével, telepítésével és üzemeltetésével összefüggő közigazgatási hatósági eljárásokat – az építésügyi eljárás, és kártalanítási eljárás kivételével – nem kell lefolytatni.

5.2. Mélységi ellenőrzési feladatok

A külföldi személyek két fő csoportra oszthatók:

- a) szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek (EU-s, illetve EGT-s állampolgárok, azok családtagjai), vagy
- b) harmadik ország állampolgárai (ide értve a hontalan személyeket is).

Beutazási feltételek harmadik országbeli állampolgárok számára:

- a) érvényes úti okmány;
- b) érvényes vízum;
- c) tartózkodás céljának és a megfelelő anyagi fedezetnek az igazolása;
- d) nem áll beutazási és tartózkodási tilalom (BTT) hatálya alatt (nemzeti vagy SIS);
- e) nem jelent veszélyt a tagállamok közrendjére, belső biztonságára.

Harmadik országbeli állampolgárok úti okmányait mind belépéskor, mind kilépéskor bélyegezni kell, ez igazolja a határátlépés helyét, idejét, amely alapján a túltartózkodás egyértelműen megállapítható.

A mélységi ellenőrzés hatékony végrehajtása érdekében fokozott ellenőrzéseket kell tartani:

- a) az államhatár irányába, illetve irányából vezető nagy forgalmú közutakon a gépjárművek kisorolására alkalmas helyeken;
- b) a folyókon átvezető hidak, kompok forgalmának ellenőrzésére alkalmas helyeken;
- c) az autópályák, autóutak pihenőhelyein;
- d) az államhatár irányába, illetve irányából közlekedő személyszállító, valamint teher- és RO-LA szerelvények ellenőrzésére kijelölt helyeken, vonalakon;
- e) az illegális migráció áthaladási csomópontjait képező nagyobb városok vasútállomásain, a buszpályaudvarokon, a panziókban, a magánszállásokon, a kempingekben, a turistaszállókban;

- f) a külföldi állampolgárok engedély nélküli munkavállalására jellemző területeken;
- g) a külföldi állampolgárok engedély nélküli árusítására kiemelten alkalmas helyszíneken.

Mélységi ellenőrzés során a harmadik országbeli állampolgárok – gépjármű megállítása esetén a járműben utazó valamennyi személy – vonatkozásában ellenőrizendő:

- a) az érvényes úti okmány megléte;
- b) az érvényes vízum, tartózkodási engedély megléte;
- c) az engedélyezett tartózkodási napok számának ellenőrzése a bélyegzőlenyomatok alapján;
- d) az adattári ellenőrzés, miszerint nem áll SIS jelzés vagy beutazási és tartózkodási tilalom (BTT) hatálya alatt (nemzeti vagy SIS);
- e) az úti okmánya, tartózkodási engedélye, vízuma nem áll-e SIS jelzés illetőleg körözés hatálya alatt.

Az érvényes okmány meglétét, adattári ellenőrzés elvégzését a helyszínen el kell végezni a szabad mozgás jogával bíró személy esetében is. Adatellenőrzésre a közös kapcsolattartási szolgálati helyek megkereshetőek, elsősorban a szabad mozgás jogával bíró személyek személyazonosságának, illetőleg a tagállamok által kiállított engedélyek ellenőrzése tekintetében (akár a feltartóztatás ideje alatt is).

A rendőr, azt a harmadik országbeli állampolgárt, aki személyazonosságát nem tudta igazolni, magát lejárt vagy érvénytelen tartózkodásra jogosító engedéllyel igazolta, vagy magyarországi tartózkodásának jogszerűségét nem tudta igazolni, a rendőrség ellenőrzés helye szerint illetékes szervéhez (egyres esetekben a BÁH-hoz) előállítja.

Feladatok az előállítás során:

- a) járőrjelentés (elfogás körülményei, milyen okmányokkal igazolták magukat stb.);
- b) adatfelvétel, adategyeztetés (állampolgárság stb.);
- c) ellenőrzés a nyilvántartásokban:
 - határregisztrációs rendszer;
 - idegenrendészeti nyilvántartás;
 - körözési nyilvántartás (HERMON, SIS);
 - menekültügyi nyilvántartás (BÁH-on keresztül, ha indokolt);
 - AFIS (ujjnyomat) nyilvántartás;
- d) tolmács, ügygondnok kirendelése;
- e) ruházat- és csomagátvizsgálás (csak azonos nemű végezheti, okmányok és magánál nem tartható tárgyak elvétele, értékjegyzőkönyv készítése);
- f) bizonyítékok rögzítése (helyszínvázlat, fotódokumentáció, okmányok fénymásolata);
- g) személyek ellátása, szükség szerint orvosi vizsgálat;
- h) személy tájékoztatása az előállítás okáról, várható időtartamáról, jogairól és kötelességéről – anyanyelvén vagy az általa értett más nyelven, szóban – (elsődleges) meghallgatás;
- i) visszatartás;

- j) személyek kísérése, őrzése – körültekintő figyelem, folyamatos felügyelet, ellenőrzés – (az előállító hatóság az idegenrendészeti hatóság döntéséig őriz);
- k) a meghallgatás alapján hatáskörrel rendelkező szerv elé állítás vagy szabadon bocsátás;
- l) igazolás előállításról, visszatartásról.

Kiemelten fontos bizonyítékként rögzíteni a külföldi által felmutatott, illetve ruházatában, csomagjaiban fellelhető bármilyen tárgyat (okmány, hivatalos irat, menetjegy, vásárlási, szállásfoglalási bizonylat, mobiltelefon, fényképezőgép, informatikai adattároló eszköz, ruházat, csomagoló eszköz), amely a személyazonosságát, származását, tartózkodását, utazásának irányát igazolni tudja.

Az előállítás időtartamát az intézkedés kezdetétől kell számítani. Az előállítás a személyes szabadságot csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át korlátozhatja. Ha az előállítás célja nem valósult meg, indokolt esetben ezt az időtartamot az előállító szerv vezetője egy alkalommal, 4 órával meghosszabbíthatja. Ha az előállítás időtartama alatt a harmadik országbeli állampolgár tartózkodásának jogcíme vagy személyazonossága nem állapítható meg, vele szemben legfeljebb tizenkét óra időtartamra visszatartás intézkedést kell alkalmazni. A visszatartás időtartama az előállítás időtartamának lejártakor kezdődik, és nem haladhatja meg a 12 órát.

Amennyiben a külföldi személyazonosságát, állampolgárságát ezen idő alatt nem sikerült megállapítani, vagy ha a jogszerűtlenül tartózkodó harmadik országbeli állampolgár kétoldalú visszafogadási egyezmény vagy más megállapodás alapján az Európai Unió más tagállama részére kerül visszaadásra, kiutasítást előkészítő őrizetbe vehető. A kiutasítást előkészítő őrizet elrendelése a rendőr-főkapitányság hatáskörébe tartozik.

A külföldi határterületen kívül történt elfogása esetén – a fent említett eseteken túl – az őrizet a BÁH hatáskörébe tartozik.

Kísérő nélküli kiskorú külföldi esetében nincs lehetőség őrizetet elrendelni, így gyermekvédelmi intézetben történő ideiglenes elhelyezése válhat szükségessé a gyermekek védelméről szóló jogszabályok szerint.

SIS találat esetén követendő eljárást külön szabályok szerint kell lefolytatni.

6. Hozzá tartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltagezés jogintézménye a közterületi állomány vonatkozásában

6.1. A hozzá tartozók közötti erőszak

Az Országgyűlés az élethez, testi épséghez és méltósághoz minden embert megillető alapvető emberi jogok védelmében, összhangban a nemzetközi egyezményekkel és az Alaptörvénnyel, a hozzá tartozók közötti erőszak visszaszorítása érdekében törvényben szabályozta azon

magatartásokat, amelyek megvalósulása esetén az eljárásra jogosult szervek beavatkozhatnak olyan mikro szférába, mint a családi közösség.

Hozzá tartozók közötti erőszaknak minősül és az alábbiak szerint definiálhatjuk azt:

- a) a bántalmazó által a bántalmazott sérelmére megvalósított, a méltóságot, az életet, a szexuális önrendelkezéshez való jogot, továbbá a testi és lelki egészséget súlyosan és közvetlenül veszélyeztető tevékenység, (talán a legjellemzőbb);
- b) a bántalmazó által a bántalmazott sérelmére megvalósított, a méltóságot, az életet, továbbá a testi és lelki egészséget súlyosan és közvetlenül veszélyeztető mulasztás (a továbbiakban együtt: hozzátartozók közötti erőszak).

Fontos megemlíteni, hogy a definiált hozzátartozók közötti erőszak alapján már nem csak erőszakos magatartás esetén valósul meg a norma ellenes magatartás, hanem attól tágabb szélesebb vonatkozásban is megállapításra kerülhet a hozzátartozók közötti erőszak. Az már egy másik kérdés, hogy ezen esetben a bizonyíthatóság milyen nehézségekbe ütközik.

6.2. A helyszínen történő elsődleges rendőri intézkedés, valamint az ideiglenes megelőző távoltartás és a távoltartás alapvető elhatárolása

A helyszínen történő elsődleges rendőri intézkedés. Az intézkedő rendőrnek:

- a) nyomatékosan fel kell hívnia a bántalmazó figyelmét a jogsértő magatartás továbbfolytatásától való tartózkodásra, a társadalmilag elfogadott együttélési szabályok betartására;
- b) szükség esetén intézkednie kell a sérültek ellátására;
- c) meg kell győződnie arról, hogy az áldozat biztonságban van-e, és az áldozatot kérésre – amennyiben erre lehetősége van – el kell kísérnie a legközelebbi szállást nyújtó krízismenhelyre;
- d) törekednie kell a cselekmény alapjául szolgáló hatalmi viszony megismerésére, de nem kell kísérletet tenni a felek között békítésre;
- e) tájékoztatnia kell az érintetteket a rendelkezésükre álló jogérvényesítési lehetőségekről, a segítő és információs szolgáltatásokról, illetve szervezetekről, menedékházak, anyaotthonok, hajléktalan szállók igénybevételeének lehetőségeiről.

A rendőri intézkedést az elfogulatlanság és pártatlanság jellemezze, a rendőr tartózkodjon az önálló vélemény-nyilvánítástól, munkáját ugyanazzal az alaposággal és komolysággal végezze, mint más bűncselekmény esetén.

Amennyiben bántalmazás történt a bántalmazás bizonyíthatósága érdekében:

- a) külön-külön meg kell hallgatni a feleket és a helyszínen tartózkodó más személyeket, különös tekintettel a korábbi hasonló cselekmények megismerésére, feltárására;
- b) adatgyűjtést, tanúkutatást kell végezni;
- c) át kell tekinteni a helyszíni körülményeket, figyelemmel kell lenni a bántalmazás esetleges látható jelein túl az ott tartózkodók hangulati-érzelmi állapotára is;

- d) intézkedni kell a bizonyítási eszközök felkutatására és biztosítására;
- e) amennyiben a helyszínen megalapozottan lehet következtetni a hozzátartozók közötti erőszak elkövetésére és a megvalósulásának törvényi feltételei fennállnak, akkor lehet alkalmazni a rendőrség részéről az ideiglenes megelőző távoltartást;
- f) a rendőrség a bántalmazott kérelmére a 606/2013/EU rendelet 5. cikke szerinti tanúsítványt (védelmi tanúsítvány) állít ki.

Ideiglenes megelőző távoltartás és a megelőző távoltartás alapvető elhatárolása:

- a) Ideiglenes megelőző távoltartás:
 - a rendőrség rendeli el és hozza meg a határozatot;
 - az eljárásra 2004. évi CXL. (Ket.) rendelkezéseit kell alkalmazni figyelemmel a 2009. évi LXXII. törvényre;
 - időtartama maximum 72 óra.

- b) Megelőző távoltartás:
 - a megelőző távoltartás elrendeléséről a bíróság nemperes eljárásban dönt;
 - az eljárásra 1952. évi III. (Pp.) rendelkezéseit kell alkalmazni;
 - időtartama legfeljebb 60 nap.

6.3. Az ideiglenes megelőző távoltartás

Törvényi feltételek az ideiglenes megelőző távoltartás elrendeléséhez:

- a) a törvény által meghatározott erőszak – 2009. évi LXXII. törvény 1.§ (1) bek. a) és b) pont – megvalósulása;
- b) a kialakult – a törvény által meghatározott – erőszak hozzátartozók között valósuljon meg;
- c) a törvény értelmében hozzátartozónak kell tekinteni a Ptk. 685. § b) pontjában meghatározott közeli hozzátartozókat és hozzátartozókat, valamint a volt házastársat, a volt bejegyzett élettársat, a gondnokot, a gondnokoltat, a gyámot, a gyámoltat;
- d) valamint az eset összes körülményéből, így különösen a bántalmazó és a bántalmazott által előadott tényekből, a hozzátartozók közötti erőszak helyszínéből, a hozzátartozók közötti erőszakra utaló jelekből, a bántalmazó és a bántalmazott magatartásából és egymáshoz való viszonyából a hozzátartozók közötti erőszak elkövetésére megalapozottan lehet következtetni.

Amennyiben a felsorolt feltételek együttesen fennállnak, abban az esetben a szükséges korlátozó intézkedést, az Ideiglenes Megelőző Távoltartást a rendőr elrendelheti. A határozat meghozatala történhet a helyszínen, de a tapasztalatok azt mutatják, hogy az eljárás hatékonyabb, eredményesebb végrehajtása érdekében indokolt a bántalmazó előállítására, majd ez idő alatt a szükséges dokumentumok beszerzésére kell intézkedni, majd a határozat elkészítése valamint kihirdetése következhet.

A rendőrség az eljárása során a bántalmazóval szemben az előállítás rendőri intézkedést alkalmazza, a rendőrség a határozatot legkésőbb az előállítás időtartamának lejártáig hozza meg.

A rendőrség az ideiglenes megelőző távoltartás elrendelésével egyidejűleg az ideiglenes megelőző távoltartó határozat egyidejű megküldésével, az arra illetékes helyi bíróságnál kezdeményezi a megelőző távoltartás elrendelését.

6.3.1 Ideiglenes megelőző távoltartás folyamata

Az ÉSZLELÉS:

Ez lehet:

- bejelentés, hivatalból induló eljárás, kérelemre.

Észlelheti:

- a szociális jelzőrendszer tagjai (iskola, védőnő stb.);
- rendőrség;
- hozzátartozó;
- bántalmazó.

Az eset kerüljön az eljárásra illetékes szervhez. (A kérelmező együttműködése.)

Tények MEGÁLLAPÍTÁSA:

- megalapozottan lehessen következtetni a hozzátartozók közötti erőszakra.

Tények RÖGZÍTÉSE:

- jelentések, jegyzőkönyvek, orvosi dokumentumok, szemle vagy fénykép, idézés, határozat.

Iratokat hivatalból megküldi a rendőrség a bíróságnak.

7. A kényszerítő eszközök alkalmazása

7.1. A kényszerítő eszközök alkalmazásának követelményei és közös elvei szabályai

A rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége e nélkül is biztosítható.

A rendőr nem alkalmazhat kínzást, kényszervallatást, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódot, az erre vonatkozó utasítást köteles megtagadni. A rendőr az ilyen magatartás tanúsítójával szemben, annak megakadályozása érdekében, a szolgálati beosztására, a rendfokozatára, személyére tekintet nélkül köteles intézkedni.

A rendőri intézkedés során a kényszerítő eszköz alkalmazása esetén lehetőleg kerülni kell a sérülés okozását, az emberi élet kioltását. Az intézkedés folytán megsérült személy részére –

amint ez lehetséges – segítséget kell nyújtani, szükség esetén a rendőr gondoskodik arról, hogy a sérültet orvos elláthassa, kórházi elhelyezése esetén a hozzátartozó vagy más, a sérülttel kapcsolatban álló személy erről értesüljön.

Az Rtv. szerinti kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke, annak Rtv. szerinti alkalmazását indokolja. A nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre vagy sikere eleve kilátástalan.

Az intézkedés alá vont személy magatartása szempontjából a rendőr az alábbiak szerint tesz különbséget:

- a) passzív ellenszegülést tanúsító személy, aki a rendőri intézkedés során a számára jogszerűen adott rendőri utasításokat nem hajtja végre, de tevőleges ellenszegülést nem mutat;
- b) aktív ellenszegülést tanúsító személy, aki nem veti magát alá a jogszerű rendőri intézkedésnek, magatartásával fizikai erő kifejtés útján is igyekszik azt megakadályozni;
- c) támadó magatartást tanúsító személy, aki az intézkedő rendőrre, valamint a támogatására vagy védelmére kelt személyre rátámad.

A kényszerítő eszköz alkalmazását jól hallható, közérthető és határozott módon a következő sorrendben meg kell előznie:

- a) a jogellenes magatartás abbahagyására való felszólításnak, „a törvény nevében” szavak előrebocsátásával, valamint
- b) a figyelmeztetésnek, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása következik.

7.2. A kényszerítő eszközök alkalmazásáról készített rendőri jelentés tartalma

A kényszerítő eszközt a helyszínen alkalmazó rendőr, valamint a csapaterőt, útzár alkalmazását, továbbá a tömegoszlatást elrendelő parancsnok a helyszíni intézkedések után köteles írásos jelentést készíteni. Ha a kényszerítő eszköz alkalmazását személyi szabadságot korlátozó intézkedés követi, a kényszerítő eszközt a helyszínen alkalmazó rendőrnek a jelentést, a személyi szabadságot korlátozó intézkedésről szóló írásos jelentésben kell megtennie.

A kényszerítő eszköz alkalmazásáról készített jelentés tartalmazza:

- a) az alkalmazás alapjául szolgáló magatartás eseményszerű bemutatása mellett annak leírását, hol, mikor, kivel szemben, mennyi ideig, milyen kényszerítő eszköz alkalmazására került sor, és ennek mi volt az indoka;
- b) a jogellenes magatartás abbahagyására történt-e felszólítás, ha nem, ennek mi volt az oka;
- c) a kényszerítő eszköz alkalmazására történt-e előzetes figyelmeztetés, ha nem, ennek mi volt az oka;

- d) keletkezett-e sérülés, és milyen fokú, valamint keletkezett-e anyagi kár;
- e) mi történt a sérülttel, ellátására történt-e intézkedés, ha nem, ennek mi volt az oka, a támadásra használt eszköz leírását, ha támadás miatt történt a kényszerítő eszköz alkalmazása;
- f) a tanúk természetes személyazonosító adatait és lakcímét, valamint
- g) az alkalmazást lehetővé tevő valamennyi jogszabályhelyre történő hivatkozást.

7.3. Testi kényszer

A rendőr – intézkedése során – az ellenszegülés megtörésére testi erővel cselekvésre vagy a cselekvés abbahagyására kényszerítést (testi kényszert) alkalmazhat.

A megfogás, a leszorítás, az elvezetés vagy más, a rendőr által fizikai erő kifejtéssel alkalmazott, valamely cselekvésre vagy cselekvés abbahagyására irányuló kényszerítés (a továbbiakban: testi kényszer) akkor alkalmazható, ha a rendőri erőfölény vagy az intézkedés alá vont személy állapota, magatartása folytán a rendőri intézkedés eredményessége ezzel biztosítható.

A testi kényszer alkalmazása során a rendőr önvédelmi fogásokat is használhat. A rendőr a támadás céljára szolgáló eszköz használatának megakadályozása, továbbá a támadás elhárítása érdekében az ehhez szükséges erejű és irányultságú ütést vagy rúgást alkalmazhat. Nem minősül testi kényszernek, amikor a rendőr – jogszerű intézkedése során, a biztonságos intézkedés végrehajtása érdekében – a felé kartávolságon belülrre lépő, valamint a mozgásának folyamatosságát akadályozó személyt csupán nyújtott kezével, minimális erő kifejtéssel magától távol tartja.

7.4. Bilincs

A rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy:

- a) önkárosításának megakadályozására;
- b) támadásának megakadályozására;
- c) szökésének megakadályozására;
- d) ellenszegülésének megtörésére.

A bilincs alkalmazása kizárólag az Rtv. 48. §-ában meghatározott esetekben, a kényszerítő eszköz alkalmazásának az Rtv-ben és az e rendeletben meghatározott követelményei teljesülése esetén, különösen azzal szemben lehet indokolt:

- a) aki erőszakos, garázda magatartást tanúsít, és ennek abbahagyására testi kényszerrel nem készíthető;
- b) aki az intézkedő rendőrt, annak segítőjét, valamint az intézkedésben közreműködőt megtámadja;
- c) akinek az elfogására bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt került sor, és szökése bilincs alkalmazása nélkül nem akadályozható meg;

- d) akinek a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülése testi kényszerrel nem törhető meg;
- e) aki önkárosító magatartást tanúsít vagy ilyen magatartás tanúsításával fenyeget;
- f) akinek fogvatartása során kísérését rendelték el, illetve – az őrzés idejére – akit az előállító egységen vagy a fogdán kívül őriznek, vagy
- g) akit egyedül intézkedő rendőr állít elő.

Bilincselést az erre a célra rendszeresített eszközzel kell végrehajtani. Ennek hiányában vagy ezek meghibásodása, megrongálódása esetén más, ilyen célra megfelelő eszköz is alkalmazható, de tilos vékony fém- vagy műanyag huzalt, a jellegénél fogva sérülést okozó eszközt alkalmazni.

A bilincselés módjai:

- a) két vagy több ember kezének egymáshoz bilincselése;
- b) kezek előre vagy hátra bilincselése;
- c) indokolt esetben lábak egymáshoz bilincselése;
- d) indokolt esetben tárgyhoz bilincselés.

Tilos a tárgyhoz bilincselést járműben történő szállítás közben alkalmazni. Tilos a bilincs *olyan módon való használata, amely indokolatlanul fájdalmat, sérülést okoz vagy jellegénél fogva megalázó.*

A bilincselés módját az intézkedő rendőr az adott körülmények között a legcélrányosabban választja meg, azaz:

- a) a kezek hátra bilincselése akkor célszerű, ha a bilincs alkalmazására testi kényszer útján kerül sor, vagy alapos okkal tartani lehet rendőr elleni támadástól, valamint szökéstől;
 - az érintett személy szállítása, átkísérése nem az arra a célra kialakított járműben történik;
 - az érintett személyt a rendőr egyedül állítja elő;
 - kivéve, ha az intézkedésben érintett kezei az erre a célra kialakított övhöz vannak bilincselve;
- b) lábbilincselés, valamint kéz és láb bilincselése együttes alkalmazása akkor indokolt, ha arról, akivel szemben alkalmazzák, feltételezhető, hogy önmagában vagy másban kézbilincs alkalmazása esetén is kárt tud okozni, vagy a bűncselekmény jellege azt indokolja;
- c) tárgyhoz bilincselésnek, a Szolg. szab. 41.§ (5) bekezdésben meghatározott korlátozás mellett – akkor van helye, ha a személy önkárosításának, támadásának vagy szökésének megakadályozása, ellenszegülésének megtörése, vagy az intézkedés eredményes befejezése más módon nem biztosítható.

A rendőr az intézkedés alá vont személyt fekvő helyzetben, falnak vagy más tárgynak nyomva megbilincselheti, ha azt a személy aktív ellenszegülése, támadása, erőszakos magatartása vagy ezek kialakulásának megelőzése szükségessé teszi. Intézkedése során a rendőr saját magához mást nem bilincselhet. A bilincset a rendőr szolgálaton kívül nem tarthatja magánál.

7.5. Vegyi eszköz, elektromos sokkoló eszköz, rendőrbot, kardlap, illetőleg más eszköz alkalmazása

A rendőr a szolgálatban rendszeresített vegyi vagy elektromos sokkoló eszközt, illetőleg rendőrbotot vagy kardlapot alkalmazhat:

- a) a mások vagy saját életét, testi épségét, illetőleg a vagyonbiztonságot közvetlenül veszélyeztető támadás elhárítására;
- b) a jogszerű rendőri intézkedéssel szembeni ellenszegülés megtörésére.

A rendőr a szolgálatban rendszeresített gumilövedéket, illetve pirotechnikai eszközt, könnygázgránátot, elfogó hálót, ingerlőgázt, továbbá vízágyút alkalmazhat a mások vagy saját élete, testi épsége, illetőleg a vagyonbiztonság közvetlen veszélyeztetésének elhárítására, vagy ha a lőfegyverhasználat feltételei fennállnak.

A rendőr vegyi eszközt, elektromos sokkoló eszközt, rendőrbotot, kardlapot, valamint más eszközt saját elhatározásából vagy szolgálati előjárója parancsára használhat.

A rendőrbotot egy tekintet alá esik minden más alkalmi eszköz, amelynek hatása – a rendőrbot hiánya esetén – a rendszeresített rendőrbotéval azonos.

A rendőr az intézkedés megkezdésekor a vegyi eszközt, elektromos sokkoló eszközt készenléthe helyezi, a rendőrbotot, a kardot kézébe fogja, és felkészül a támadás elhárítására, az ellenszegülés megtörésére.

Ha műszaki jellemzőiből más nem következik, az elektromos sokkoló eszköz használata elsősorban a végtagokra irányulhat.

A rendőrbot vagy a vele egy tekintet alá eső bármely más eszköz alkalmazásakor az ütés lehetőleg a támadó végtagot érje, kerülni kell, hogy az ütés súlyos sérülést okozzon.

A rendőr a vegyi eszköz, elektromos sokkoló eszköz, rendőrbot, kardlap, valamint más eszköz alkalmazásakor a támadás, ellenszegülés megszűnése, megtörése után azokat nem alkalmazhatja.

A csapaterő alkalmazásával egyidejűleg, valamint tömegoszlatás során a tömeg oszlatására vagy zárt térben kialakult ellenállási góc felszámolására vegyi eszköz alkalmazható.

7.6. Szolgálati kutya alkalmazása

A rendőr szájkosárral ellátott szolgálati kutyát – pórázon vagy anélkül – kényszerítő eszközként akkor alkalmazhat, ha a testi kényszer alkalmazásának feltételei fennállnak. A rendőr csak az adott feladatra kiképzett, egészséges, ápolat és jó erőnlétű kutyával láthat el szolgálatot. A rendőr szájkosár nélküli szolgálati kutyát pórázon vezetve alkalmazhat, ha a jogellenesen összegyűlt tömeg enyhébb kényszerítő eszközzel nem osztható szét, illetve, ha

az a közbiztonságot súlyosan veszélyeztető csoportosulás szétosztatásához vagy a rendőri intézkedéssel szembeni tevőleges ellenállás leküzdéséhez szükséges.

A rendőr szájkosár és póráz nélküli szolgálati kutyát alkalmazhat:

- a) súlyos sérüléssel fenyegető támadás elhárítására;
- b) súlyos bűncselekmény elkövetésével alaposan gyanúsítható személy elfogására;
- c) a személye ellen intézett támadás vagy az életét, testi épségét közvetlenül fenyegető magatartás elhárítására.

A rendőr a szolgálati kutyát az alábbi feltételek szerint alkalmazhatja:

- a) pórázon vezetve, szájkosárral ellátva;
- b) póráz nélkül, szájkosárral ellátva;
- c) pórázon vezetve, szájkosár nélkül;
- d) szájkosár és póráz nélkül.

A rendőr a szolgálati kutyát nyilvános helyre feladata ellátása céljából viheti be.

7.7. Útzár, megállításra kényszerítés

A rendőrség közút forgalmának korlátozását vagy közút lezárását rendelheti el a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy, valamint a bűncselekmény elkövetőjének elfogására és a külön jogszabályban kijelölt létesítmények védelmére, ennek során – a közlekedés biztonságát is figyelembe véve, külön jogszabályban meghatározott feltételekkel – útzárat telepíthet.

Útzár alkalmazása során a rendőrség járművek áthaladását torlaszszerűen vagy más módon lassító, megakadályozó építményt, technikai berendezést vagy ezek hiányában bármilyen eszközt telepíthet, amellyel a rendőri intézkedés foganatosítása előtt járművel menekülő személyek feltartóztatása, elfogása elérhető.

A bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy, valamint a bűncselekmény elkövetőjének elfogása érdekében – ha járművel menekül – a rendőrség mások személyét és biztonságát nem veszélyeztetve a járművet követheti és megállásra kényszerítheti.

Közúton vagy közforgalom számára megnyitott egyéb úton útzár ellenőrző-átengedő pont működtetésével telepíthető.

A telepített útzárat – a forgalomkorlátozáshoz szükséges jelzéseken túl – megkülönböztető fényjelzést működtető jármű vagy villogó sárga fényt adó berendezés elhelyezésével is meg kell jelölni.

Az út szolgálati járművel történő eltorlaszolósa sürgős esetben, az útzár telepítésének elrendelésére jogosult engedélyével hajtható végre. Ebben az esetben a szolgálati jármű megkülönböztető fényjelzését folyamatosan működtetni kell.

Ha az útzár telepítése határátkelőhelyen történik, az illetékes vámszervet is tájékoztatni kell.

Az útzár alkalmazását:

- a) az országos rendőrfőkapitány, a rendészeti országos rendőrfőkapitány-helyettes, a bűnügyi országos rendőrfőkapitány-helyettes, a műveleti országos rendőrfőkapitány-helyettes, vagy – a Terrorelhárítási Központ által védett létesítmények vagy biztosított rendezvények, továbbá a Terrorelhárítási Központ által védett személyek programhelyszíneinek vonatkozásában, illetve a hatásköre szerint ellátott speciális feladatok végrehajtása során – a Terrorelhárítási Központ főigazgatója, továbbá
- b) illetékességi területén – az autópálya és az autóút kivételével – a megyei (fővárosi) rendőrfőkapitány, a rendőrkapitány vagy a határrendészeti kirendeltség vezetője rendeli el.

Az útzár autópályán, autóúton történő alkalmazását az országos rendőrfőkapitány, a rendészeti országos rendőrfőkapitány-helyettes, a bűnügyi országos rendőrfőkapitány-helyettes, a műveleti országos rendőrfőkapitány-helyettes, vagy – a hatásköre szerint ellátott speciális feladatok végrehajtása során – a Terrorelhárítási Központ főigazgatója rendeli el.

Ha az útzár telepítésének elrendelésére jogosult szolgálati előjáró döntésének meghozatala indokolatlan késedelemmel járna, az útzár telepítésének engedélyezésére a feladat- és hatáskörrel rendelkező ügyeletvezető is jogosult.

Az útzár telepítésével végrehajtott rendőri ellenőrzést a KRESZ-ben meghatározott közúti jelzőtáblákkal és egyéb közúti jelzésekkel kell jelezni.

- a) A rendőri ellenőrzés helyén a járművek megállításának vonalában „kötelező megállás” jelzőtáblával „Ellenőrzés, Controll” felirattal, valamint „Egyéb veszély” jelzőtáblával a veszély jellegére utaló „útzár” és a telepítés helyének távolságát jelölő kiegészítő táblával.
- b) A rendőri ellenőrzés előtt – szükség szerint – sebességkorlátozó és „Útszűkület” jelzőtáblák, a lezárt és le nem zárt úttestrészt tengelyvonalában a járművek menetvonalának kijelölésére a KRESZ-ben meghatározott terelőképek és az úttest lezárást jelző piros-fehér színű, nyíl alakban sávozott táblák kihelyezhetők, autópályán és autóúton e jelzések kihelyezése kötelező.
- c) Éjszaka és korlátozott látási viszonyok között az útzárat meg kell jelölni villogó sárga fényt adó lámpával, vagy ennek hiányában az útzár mellett a szolgálati gépjármű megkülönböztető fényjelzésének működtetésével.

Súlyos bűncselekmény menekülő elkövetőjének elfogása érdekében – ha a jelzőtáblák és az egyéb közúti jelzések kihelyezésével járó késedelem az intézkedés eredményességét veszélyeztetné a fentiekben meghatározott feltételek hiányában is – elrendelhető az útzár

alkalmazása. Ebben az esetben a közúti közlekedés résztvevőinek figyelmét a szolgálati gépjármű megkülönböztető fényjelzésének működtetésével és a rendőr által kézzel, jelzőtárcsával, rossz látási viszonyok között kézi lámpával adott fényjelzéssel kell felhívni. Az útzár telepítését elrendelő rendőri vezető köteles haladéktalanul gondoskodni a meghatározott közúti jelzések kihelyezéséről.

Az útzár elhelyezése történhet:

- a) az út teljes keresztmetszetének lezárásával;
 - Az út teljes keresztmetszetű zárására akkor kerülhet sor, ha a járművek ellenőrzése terelőútra, pihenőhelyre történő tereléssel történik. A tüskés útzárat az út teljes szélességében szükséges elhelyezni, az egyéb eszközöket pedig úgy, hogy azokat ne lehessen kikerülni;
- b) az út lépcsőzetes lezárásával;
 - Az út lépcsőzetes lezárásakor az útzár tagokat egymástól olyan távolságra kell elhelyezni, hogy a járművek az egymást követően elhelyezett útzáratok lépésben, kb. 5 km/óra sebességgel ki tudják kerülni, nagyobb sebesség esetén viszont a kikerülési manővert ne tudják végrehajtani.
- c) „zsilip” rendszerűen;
 - A „zsilip” rendszerű telepítés egymástól meghatározott távolságra telepített teljes keresztmetszetű zárást jelent, amely lehetővé teszi a forgalom váltakozó áteresztését, a zárás váltakozó nyitásával.

Megállásra kényszerítés

Az Rtv. 51. § (3) bekezdésében meghatározott megállásra kényszerítéshez a rendőr szolgálati járművet, továbbá gépjármű elfogó hálót is felhasználhat. Ennek során a szolgálati járműben keletkezett kárért – ha az erre vonatkozó vizsgálat a kényszerítő eszközök alkalmazásával kapcsolatos szabályok megsértése miatt más következtetésre nem jut – a rendőrt kártérítési felelősség nem terheli.

7.8. Lőfegyverhasználat

A rendőrt a lőfegyver-használati jog – a jogos védelem és a végszükség esetein kívül – az e törvényben foglaltak szerint illeti meg. A lőfegyverhasználat saját elhatározásból vagy utasításra történhet. Csapatereő zárt alakzatban történő alkalmazása esetén csak utasításra használható lőfegyver.

A rendőr a lőfegyverhasználat során elsősorban a rendőrségnél rendszeresített lőfegyvert használja. Az Rtv. 53. § (2) bekezdése alapján fegyverként használható más dolog lehet a nem rendszeresített lőfegyver és minden olyan eszköz, amely a rendőr feladatának teljesítését elősegíti. Szolgálati elöljárója parancsára a rendőr köteles a lőfegyverét használni. A lőfegyver parancsra történő használatának jogszerűségéért a parancsot kiadó szolgálati elöljáró a felelős. E parancs végrehajtása csak akkor tagadható meg, ha a rendőr tudja, hogy a lőfegyver használatával bűncselekményt követne el.

Mi minősül lőfegyverhasználatnak?

Lőfegyverhasználatnak csak a szándékosan, személyre leadott lövés minősül.

Míg korábban a Rendőrség Szolgálati Szabályzata – 62/2007.(XII. 23.) IRM rendelet 69.§ (2) bek. – taxatívén felsorolta mi nem minősül lőfegyverhasználatnak, addig a jelenleg hatályos Rendőrség Szolgálati Szabályzata már ilyen felsorolást nem tartalmaz. Ez nem jelenti természetesen azt, hogy akkor a figyelmeztető, az állatra, tárgyra, vagy a nem szándékosan bekövetkezett lövés lőfegyverhasználatnak minősül, hiszen az Rtv. csak a szándékosan személyre leadott lövést minősíti lőfegyverhasználatnak, azonban azt rögzíti a szolgálati szabályzat, hogy a tárgyra, állatra irányuló lövésnek feltétele, hogy az ember életét, testi épségét ne veszélyeztesse.

Továbbá a rendőrségről szóló törvény alkalmazása szempontjából nem minősül lőfegyverhasználatnak a rendfenntartás céljára rendszeresített gumilövedék, a pirotechnikai eszköz, a könnygázgránát, az elfogó háló lőfegyverrel vagy az e célra szolgáló egyéb kilövő eszközzel történő célba juttatása.

A rendőr lőfegyvert használhat:

- a) az élet elleni közvetlen fenyegetés vagy támadás elhárítására;
- b) a testi épséget súlyosan veszélyeztető közvetlen támadás elhárítására;
- c) a terrorcselekmény, a jármű hatalomba kerítése vagy a közveszély okozása bűncselekmények megakadályozására vagy megszakítására;
- d) bűncselekmény lőfegyverrel, robbanóanyaggal vagy az élet kioltására alkalmas más eszközzel való elkövetésének megakadályozására;
- e) lőfegyver, illetőleg robbanóanyag jogosulatlan, erőszakos megszerzésére irányuló cselekmény megakadályozására;
- f) az állam működése vagy a lakosság ellátása szempontjából kiemelkedően fontos létesítmény ellen felfegyverkezve intézett támadás elhárítására;
- g) az emberi élet kioltását szándékosan elkövető elfogására, szökésének megakadályozására;
- h) azzal szemben, aki a nála lévő fegyver vagy élet kioltására alkalmas más eszköz letételére irányuló rendőri felszólításnak nem tesz eleget, és magatartása a fegyver vagy más az élet kioltására alkalmas eszköz ember elleni közvetlen felhasználására utal;
- i) az elfogott, bűncselekmény elkövetése miatt őrizetbe vett, vagy bírói döntés alapján fogva tartott személy erőszakos kiszabadításának megakadályozására, az azt megkísérlővel szemben;
- j) a saját élete, testi épsége, személyes szabadsága ellen intézett támadás elhárítására.

Nincs helye lőfegyverhasználatnak – a fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett támadás, fegyveres ellenállás leküzdése, illetőleg a tömegben lévő személlyel szembeni használat kivételével – ha:

- a) olyan személy életét vagy testi épségét veszélyeztetni, akivel szemben a lőfegyverhasználat feltételei nem állnak fenn;
- b) a rendőri intézkedés célja tárgyra vagy állatra leadott lövéssel is elérhető.

A lőfegyverhasználatot a következő sorrendben meg kell előznie:

- a) felhívásnak, hogy a felhívott a rendőri intézkedésnek engedelmeskedjék;
- b) más kényszerítő eszköz alkalmazásának;
- c) figyelmeztetésnek, hogy lőfegyverhasználat következik;
- d) figyelmeztető lövésnek.

A figyelmeztető lövést általában függőleges irányba, a légtérbe kell leadni. Ha ez nem biztonságos, a lövés irányát úgy kell megválasztani, számolva a becsapódást esetlegesen követő gurulattal is, hogy a lövedék életet, testi épséget ne veszélyeztessen, és lehetőleg ne okozzon anyagi kárt.

Ha a támadás közvetett, a támadó ahhoz tárgyat vagy állatot alkalmaz, akkor a rendőr elsősorban tárgyra, állatra ad le lövést. A rendőr az őt vagy segítőjét járművel elütni szándékozó támadó jármű kerekeire, az emberre uszított kutya támadása esetén az állatra leadott lövéssel hárítja el a veszélyt.

Mások személyét, vagyonát közvetlenül veszélyeztető megvadult állatra a rendőr akkor lőhet, ha a veszélyhelyzet elhárítására az adott körülmények között más lehetőség nincs. Szolgálati feladata teljesítésének érdekében a rendőr a testi épségét közvetlenül veszélyeztető állatot lelőheti.

A lőfegyverhasználat és a lőfegyverhasználatnak nem minősülő lövés vizsgálata

A lőfegyvert használó rendőr szolgálati helye szerinti rendőri szerv vezetője öt munkanapon belül köteles kivizsgálni a lőfegyverhasználat, illetve a lőfegyverhasználatnak nem minősülő lövés jogszerűségét, szakszerűségét. Különösen indokolt esetben a határidőt:

- a) az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv
- központi szervénél szolgálatot teljesítő rendőr esetében az országos rendőrfőkapitány;
- egyéb szervénél szolgálatot teljesítő rendőr esetében – az országos rendőrfőkapitány egyidejű tájékoztatása mellett – az illetékes rendőrfőkapitány vagy a rendőrség szerveiről és a rendőrség szerveinek feladat- és hatásköréről szóló 329/2007. (XII. 13.) Korm. rendelet 2. § (1) bekezdésében meghatározott szerv vezetője,
- b) a belső bűnmegelőzési és büntetőrendészeti szervnél szolgálatot teljesítő rendőr esetében az említett szerv főigazgatója, vagy
- c) a terrorizmust elhárító szervnél szolgálatot teljesítő rendőr esetében az említett szerv főigazgatója öt munkanappal meghosszabbíthatja.

A lőfegyvert használó rendőr jelentése a következőket tartalmazza:

- a) mikor, hol, kivel szemben, milyen fegyvert használt, hány lövést adott le, a leadott lövést hová irányította, a fegyver típusát, gyári számát;
- b) a lőfegyverhasználat okát;
- c) a megelőző intézkedéseket;

- d) milyen sérülés történt, sor került-e elsősegélynyújtásra, orvosi ellátásra, hol tartózkodik a sérült;
- e) milyen kárt okozott a lövés, ki a károsult, a rendőr, valamint a károsult mit tett a kár enyhítésére;
- f) a helyszínrre, a tanúkra, a bűnjelekre és az egyéb körülményekre vonatkozó adatokat;
- g) a fegyverhasználatra feljogosító törvényhelyre történő hivatkozást.

A vizsgálatot lezáró jelentés tartalmazza:

- a) a lőfegyverhasználat jogszerűsége minősítésére vonatkozó megállapítást;
- b) a lőfegyverhasználat jogellenessége megállapítása esetén a felelősségre vonási eljárás megindítására vonatkozó döntést;
- c) a sérüléseket, valamint
- d) az okozott kárt.

Ha a lőfegyverhasználatban a lőfegyvert használó rendőr szolgálati helye szerinti rendőri szerv vezetője bűncselekmény megalapozott gyanúját állapítja meg, feljelentést tesz az illetékes ügyészi szervnél, fegyelmi vétség gyanúja esetén intézkedik a fegyelmi eljárás lefolytatására.

A tárgyra vagy állatra irányuló, valamint a figyelmeztető és a nem szándékosan létrejött lövést a rendőr lehetőleg azonnal, szóban jelenti szolgálati elöljárójának, majd írásos jelentést készít, amely tartalmazza:

- a) mikor, hol, milyen célból, hány lövést adott le;
- b) a lövést kiváltó körülményeket, figyelmeztető lövésnél az alkalmazott megelőző intézkedéseket, vagy azok mellőzésének okait;
- c) a lövés irányát és következményét;
- d) ha a lövés sérülést vagy kárt okozott, annak leírását;
- e) a lövést követően tett intézkedéseit, valamint
- f) a helyszínrre, a tanúkra, és az egyéb körülményekre vonatkozó adatokat.

Ha a lőfegyverhasználatnak nem minősülő lövés sérülést vagy kárt okozott, a lőfegyverhasználatra vonatkozó rendelkezések szerint kell a vizsgálatot lefolytatni.

III. Igazgatásrendészeti tevékenység

1. Az igazgatásrendészeti szolgálati ág felépítése, hatásköri szabályok

1.1. Az igazgatásrendészeti szolgálati ág felépítése

ORFK Rendészeti Főigazgatóság Igazgatásrendészeti Főosztály
Rendészeti Osztály
Szabálysértési és Igazgatási Osztály

A megyei rendőr-főkapitányságokon igazgatásrendészeti osztályok, a fővárosban BRFK Rendészeti Szervek Igazgatásrendészeti Főosztály

A rendőrkapitányságokon igazgatásrendészeti/rendészeti osztályok, alosztályok

1.2. Hatásköri szabályok

Az ORFK közigazgatási hatáskörében gondoskodik a hatáskörébe utalt közigazgatási hatósági eljárások lefolytatásáról, ellátja a hatósági, nyilvántartási és ellenőrzési feladatokat, ennek keretében:

- a) felügyeli a fegyverekkel, lőszerekkel és lőterekkel kapcsolatos hatósági feladatok végrehajtását, hatósági feladatokat lát el;
- b) felügyeli a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint magánnyomozói tevékenység hatósági elbírálását;
- c) az atomenergia alkalmazásával összefüggő hatósági feladatokat lát el;
- d) az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról szóló 2012. évi CXX. törvény 8–9. §-a szerinti hatósági feladatokat lát el;
- e) felügyeli a polgári felhasználású robbanóanyagokkal és pirotechnikai termékekkel kapcsolatos hatósági tevékenységet, hatósági feladatokat lát el;
- f) a kábítószerekkel, a pszichotróp anyagokkal és a kábítószer - prekurzorokkal végezhető tevékenységekkel kapcsolatos hatósági feladatokat lát el;
- g) dönt a jogerősen elkobzott kábítószerek, pszichotróp anyagok jogszabályban meghatározott célra történő felhasználásáról;
- h) lefolytatja – az általános rendőri szerv közrendvédelmi, közlekedésrendészeti, valamint határrendészeti szolgálatának közvetlen helyszíni beavatkozásra rendszeresített (vonuló) gépjárművei, valamint a rendőrség és az Országgyűlési Őrség által a védett személyek szállítására rendszeresített gépjárművei kivételével – a rendőrség, továbbá a nemzetbiztonsági szolgálatok, a büntetés-végrehajtás, a hivatásos katasztrófavédelmi szervek, a főfoglalkozású létesítményi tűzoltóság, a tűzoltó egyesület, a Magyar Honvédség, a Legfőbb Ügyészség, illetve a közlekedési balesetek szakmai vizsgálatát végző Közlekedésbiztonsági Szervezet által üzemben tartott gépjárművek

megkülönböztető jelzéseinek felszerelésére és használatára, valamint a hatáskörébe tartozó közúti közlekedés biztonságára vonatkozó hatósági eljárást.

A rendőr-főkapitányság közigazgatási hatáskörében:

- a) ellátja a fegyverekkel, lőszerrel, lőtérrel, robbanóanyagokkal, pirotechnikai eszközökkel kapcsolatos közigazgatási feladatokat;
- b) ellátja a kábítószerekkel, pszichotróp anyagokkal és kábítószer-prekursorokkal kapcsolatos hatósági ellenőrzési feladatokat;
- c) ellátja a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint magánnyomozói tevékenység szakmai felügyeletét, illetve az e tevékenységgel kapcsolatos hatósági feladatokat;
- d) lefolytatja – az Országos Mentőszolgálat, a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek sürgősségi betegellátást végző gépjárművei kivételével – a sürgősségi vér és szervtranszplantációs szállítást, a sürgősségi betegellátást, illetve a közművek által okozott súlyos veszélyhelyzet azonnali elhárítását végző szervek, valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) által üzemben tartott gépjárművek megkülönböztető jelzéseinek felszerelésére és használatára vonatkozó hatósági eljárást;
- e) ellátja az atomenergia alkalmazásával összefüggő hatósági feladatokat.

A rendőrkapitányság közigazgatási hatáskörében:

- a) ellátja a fegyverekkel, lőszerrel, lőtérrel, pirotechnikai termékekkel kapcsolatos hatósági feladatokat;
- b) ellátja a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint magánnyomozói tevékenységgel kapcsolatos feladatokat;
- c) lefolytatja a figyelmeztető jelzés felszerelésére és használatára vonatkozó eljárást.

2. A személy- és vagyonvédelmi, valamint magánnyomozói tevékenység szabályozása

2.1. Alapvető fogalmak

A törvény hatálya az egyéni vállalkozóként, illetve az egyéni cég vagy gazdasági társaság keretében (a továbbiakban együtt: vállalkozás), valamint a személyesen végzett:

- a) személy- és vagyonvédelmi tevékenységre;
- b) vagyonvédelmi rendszert tervező és szerelő tevékenységre (a továbbiakban: tervező-szerelő tevékenység) és
- c) magánnyomozói tevékenységre terjed ki.

A törvény alkalmazásában személy- és vagyonvédelmi tevékenységnek minősül:

- a) a természetes személyek életének és testi épségének védelme;
- b) az ingatlan, illetve ingóság őrzése;
- c) a szállítmány kísérése, pénz és érték szállítása;
- d) a rendezvény biztosítása és
- e) az első négy pontban foglalt tevékenységek szervezése és irányítása.

2.2. Az engedélyek és igazolványok fajtái, hatályosságuk, a bejelentéshez kötött tevékenységek

Működési engedély kizárólag a személy- és vagyonvédelmi tevékenység végzéséhez szükséges, mely öt évig hatályos és hatályossági ideje alkalmanként további öt évre meghosszabbítható, ha a kiadás feltételei – azok ismételt vizsgálata alapján – fennállnak. Az engedélyt a vállalkozás székhelye/telephelye szerint illetékes rendőrkapitányság adja ki.

Bejelentéshez kötött tevékenységek:

- a) vállalkozás keretében végzett tervező-szerelő tevékenység;
- b) vállalkozás keretében végzett magánnyomozói tevékenység.

A bejelentést a vállalkozás székhelye/telephelye szerint illetékes rendőrkapitányságon kell megtenni.

Az igazolványok fajtái:

- a) személy- és vagyonőri;
- b) magánnyomozói;
- c) biztonságtechnikai tervező-szerelő;
- d) biztonságtechnikai szerelő;
- e) mechanikai vagyonvédelmi rendszert tervező-szerelő;
- f) mechanikai vagyonvédelmi rendszert szerelő.

Valamennyi igazolvány öt évig hatályos és hatályossági ideje alkalmanként további öt évre meghosszabbítható, ha a kiadás feltételei – azok ismételt vizsgálata alapján – fennállnak.

Az igazolványokat a kérelmező lakó- vagy tartózkodási helye szerint illetékes rendőrkapitányság adja ki.

A kérelmek adattartalmát, a benyújtandó mellékleteket, továbbá az eljárásokért fizetendő igazgatási szolgáltatási díjakat a BM rendelet határozza meg.

2.3. Az engedélyek és igazolványok kiadásának feltételei, a bejelentés szabályai

2.3.1. A működési engedély kiadásának feltételei

Vállalkozás keretében személy- és vagyonvédelmi tevékenység a rendőrség által a vállalkozás kérelmére kiadott működési engedély birtokában végezhető.

A működési engedély kiadásának feltételei:

- a) a kérelmező személy- és vagyonvédelmi tevékenység végzésében személyesen közreműködő tagja, munkavállalója vagy egyéni vállalkozás, illetve egyéni cég esetében, ha a tevékenységet nem maga látja el, legalább egy foglalkoztatottja, illetve a vállalkozással kötött polgári jogi szerződés alapján a vállalkozás javára tevékenykedő természetes személy – ideértve a tevékenységet szakmailag szervező vagy irányító

személyt is – rendelkezik a tevékenység személyes végzésére jogosító, a rendőrség által kiadott hatósági igazolvánnyal (a továbbiakban: igazolvány);

- b) a kérelmező – ha a törvény kivételt nem tesz – rendelkezik az általa végezni kívánt tevékenységre vonatkozó, a szerződésszegéssel és a szerződésen kívül okozott károk megtérítését, valamint a sérelemdíj megfizetését szolgáló, külön jogszabályban meghatározott kötelező tartalommal bíró felelősségbiztosítási szerződéssel (a továbbiakban: felelősségbiztosítási szerződés).

Személy- és vagyonvédelmi tevékenység végzésére működési engedély nem adható annak:

- a) az egyéni vállalkozónak, aki, vagy annak az egyéni cégnek, illetve gazdasági társaságnak, amelynek vezető tisztségviselője büntetett előéletű, vagy e törvényben meghatározott, a tevékenység gyakorlását kizáró rendelkezés hatálya alatt áll;
- b) az egyéni vállalkozónak, akivel, vagy annak az egyéni cégnek, illetve gazdasági társaságnak, amelynek természetes személy tagja, tulajdonosa olyan vállalkozásnak volt tagja vagy tulajdonosa, amellyel szemben a rendőrség két éven belül felügyeleti bírságot szabott ki, és azt nem fizették meg, és
- c) a jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaságnak, amelyet jogerős ítélet a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló törvényben foglaltak szerint a személy- és vagyonvédelmi tevékenység gyakorlásától eltiltott.

A működési engedély iránti kérelem benyújtásakor igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni.

2.3.2. Az igazolványok kiadásának feltételei

A törvény hatálya alá tartozó tevékenységek (ideértve a magánnyomozói tevékenység szervezését és irányítását is) személyes végzéséhez a rendőrség által kiadott igazolvány szükséges.

Igazolványt – kérelmére – az kaphat, aki:

- a) magyar állampolgár vagy a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkezik;
- b) nagykorú;
- c) cselekvőképes;
- d) a külön jogszabályban meghatározott vagy azzal egyenértékű szakképesítéssel, továbbá a magánnyomozói tevékenység végzéséhez legalább középiskolai végzettséggel rendelkezik.

Az igazolvány kiadását meg kell tagadni, ha a kérelmező **büntetett előéletű**:

- a) a törvényben tételesen felsorolt bűncselekmények valamelyikének szándékos elkövetése miatt elítélték, és a törvényben meghatározott időtartam még nem telt el;
- b) ellene kétévi vagy ennél hosszabb tartamú szabadságvesztéssel fenyegetett szándékos bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt büntetőeljárás folyik, a büntetőeljárás jogerős befejezéséig.

2.3.3. A bejelentés szabályai

Vállalkozás keretében tervező-szerelő vagy magánnyomozói tevékenységet az a vállalkozás végezhet, amely megfelel a jogszabályban meghatározott feltételeknek és:

- a) a tevékenység végzésében személyesen közreműködő tagja, munkavállalója, vagy egyéni vállalkozás, illetve egyéni cég esetében, ha a tevékenységet nem maga látja el, legalább egy foglalkoztatottja, illetve a vállalkozással kötött polgári-jogi szerződés alapján a vállalkozás javára tevékenykedő személy – ideértve a tevékenységet szakmailag szervező vagy irányító személyt is – rendelkezik igazolvánnyal;
- b) rendelkezik az általa végezni kívánt tevékenységre vonatkozó felelősségbiztosítási szerződéssel.

Vállalkozás keretében tervező-szerelő vagy magánnyomozói tevékenységet nem gyakorolhat:

- a) az egyéni vállalkozó, aki, vagy az az egyéni cég, illetve gazdasági társaság, amelynek vezető tisztségviselője büntetett előéletű, vagy e törvényben meghatározott, a tevékenység gyakorlását kizáró rendelkezés hatálya alatt áll;
- b) az egyéni vállalkozó, akivel, vagy az az egyéni cég, illetve gazdasági társaság, amelynek természetes személy tagja, tulajdonosa olyan vállalkozásnak volt tagja vagy tulajdonosa, amellyel szemben a rendőrség két éven belül felügyeleti bírságot szabott ki, és azt nem fizették meg, valamint
- c) a jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaság, amelyet jogerős ítélet a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló törvényben foglaltak szerint a tervező-szerelő vagy magánnyomozói tevékenység gyakorlásától eltiltott.

A vállalkozás köteles a tervező-szerelő vagy magánnyomozói tevékenység végzésére irányuló szándékát a rendőrségnek bejelenteni.

2.4. A személy- és vagyónvédelmi, valamint magánnyomozói tevékenységet végzők nyilvántartásának adattartalma

A rendőrség:

- a) a kiadott működési engedélyekről és igazolványokról;
- b) a kiadásuk alapjául szolgáló, a feltételek igazolásához szükséges adatokról;
- c) az adatváltozásról;
- d) a tervező-szerelő vagy magánnyomozói tevékenység folytatására jogosultakról;
- e) a működési engedély visszavonásáról, a vállalkozás tevékenységének megtiltásáról, és az igazolvány visszavonásáról, bevonásáról;
- f) nyilvántartást vezet.

A nyilvántartás az egyéni vállalkozónak, az egyéni cégek vagy a gazdasági társaság cégbírószághoz bejelentett vezető tisztségviselőjének, a tevékenységet személyesen végzőnek, és a vállalkozással kötött polgári jogi szerződés alapján a vállalkozás javára tevékenykedő

természetes személynek – ideértve a tevékenységet szakmailag szervező vagy irányító személyt is – a természetes személyazonosító adatait és állampolgárságát tartalmazza.

A rendőrség az adatokat a működési engedély vagy az igazolvány visszavonásáig tartja nyilván. A felügyeleti bírsággal sújtott vállalkozások adatait a felügyeleti bírság kiszabását követő két évig tartja nyilván, ha a kiszabott bírságot a bírsággal sújtott vállalkozás a határozat jogerőre emelkedésétől számított két éven belül nem fizeti meg.

2.5. A rendőrség ellenőrzési kötelezettsége és terjedelme, felügyeleti bírság

2.5.1. A rendőrség ellenőrzési kötelezettsége és terjedelme

A hatósági ellenőrzés a tevékenység gyakorlásának jogszerűségére, a felelősségbiztosítási szerződés meglétére, a rendőrség által nyilvántartott adatok valódiságára, a rendőrség által hitelesített naplóba bejegyzett adatokra, és az engedélyezés vagy a tevékenység végzésének feltételeiben beállott változások vizsgálatára terjed ki.

A rendőrség a hatósági ellenőrzést évenként folytatja le, amelynek során – a közbiztonsági feltételek fennállásának ellenőrzése céljából – a büntettek nyilvántartásából, a hátrányos jogkövetkezmények alatt álló, büntetlen előéletű személyek nyilvántartásából, valamint a büntetőeljárás hatálya alatt állók nyilvántartásából – jogosult az adatokat közvetlen hozzáféréssel átvenni, és azokat az ellenőrzés befejezéséig kezelni.

Ha a hatósági ellenőrzés során a rendőrség a tevékenység gyakorlását kizáró okot tár fel és az igazolvány visszavonására vagy a tevékenység folytatásának megtiltására eljárást indít, az átvett adatokat az eljárás jogerős befejezéséig kezelheti.

2.5.2. A felügyeleti bírság

A rendőrség felügyeleti bírsággal sújthatja azt:

- a) aki a személy- és vagyónvédelmi, illetve magánnyomozói tevékenységet (ideértve a magánnyomozó tevékenység szervezését és irányítását is) személyes végzésre jogosító igazolvány nélkül végzi;
- b) aki a törvényben meghatározott tevékenység végzésére jogosító szabályokat megszegi;
- c) a vállalkozást, amely a törvény hatálya alá tartozó tevékenységet jogosulatlanul végzi, továbbá a tevékenységre vonatkozó, a törvényben meghatározott előírásokat ismételtelen vagy súlyosan megsérti.

A vállalkozás jogosulatlanul végzi tevékenységét, ha azt:

- a) működési engedély hiányában folytatja;
- b) a működési engedély kiadásához szükséges feltételek hiányában folytatja;
- c) olyan vállalkozással vagy természetes személlyel végezteti, aki a tevékenység végzésére nem jogosult vagy
- d) bejelentés hiányában folytatja.

A törvényben meghatározott tevékenységet személyesen végzőkkel szemben kiszabható felügyeleti bírság legkisebb összege a kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) fele, legnagyobb összege a kötelező legkisebb munkabér kétszerese.

A vállalkozással szemben kiszabható felügyeleti bírság legkisebb összege a kötelező legkisebb munkabér négyszerese, legnagyobb összege a kötelező legkisebb munkabér negyvenszerese.

Nincs helye felügyeleti bírság kiszabásának, ha a cselekmény elkövetése óta két év eltelt.

2.6. Az engedélyek és igazolványok visszavonásának, illetve a bejelentéshez kötött tevékenység végzése megtiltásának szabályai

A rendőrség a működési engedélyt:

- a) visszavonja, ha kiadásának bármely feltétele megszűnt;
- b) hat hónapra felfüggeszti, ha a vállalkozás a törvény szabályait súlyosan megsértette.

A rendőrség az igazolványt:

- a) visszavonja, ha kiadásának valamely feltétele már nem áll fenn;
- b) hat hónapra bevonja, ha az igazolvány jogosultja a törvény szabályait súlyosan megsértette;
- c) a büntetőeljárás jogerős befejezéséig bevonja, ha az igazolvány birtokosával szemben kétévi vagy ennél hosszabb tartamú szabadságvesztéssel fenyegetett szándékos bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt büntetőeljárás folyik.

A rendőrség a működési engedélyt vagy az igazolványt visszavonja, ha a jogosult, a működési engedély alapjául szolgáló tevékenység folytatását befejezi, és ezt a rendőrségnek bejelenti.

Ha a személy- és vagyonvédelmi tevékenységet személyesen folytató személyt, kétévi vagy ennél hosszabb tartamú szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten érik, a rendőr az igazolványt a helyszínen átvételi elismervény ellenében elveszi.

Ha a tervező-szerelő vagy magánnyomozói tevékenység végzésére jogosult személyt kétévi vagy ennél hosszabb tartamú szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten érik, a rendőr a tervező-szerelő vagy magánnyomozói tevékenység végzésétől a helyszínen eltiltja.

A rendőr a tevékenység megtiltásáról haladéktalanul értesíti – a megtiltás okának megjelölésével – a bejelentést nyilvántartó hatóságot.

Ha az ellenőrzés során a rendőrség megállapítja, hogy a tevékenység gyakorlását kizáró feltétel áll fenn, a működési engedélyt, illetve az igazolványt visszavonja, a vállalkozás

keretében végzett tervező-szerelő vagy magánnyomozói tevékenység esetén a tevékenység folytatását megtiltja.

3. A fegyverengedélyügyi szakterület szabályozása

3.1. Alapvető fogalmak

A törvény hatálya nem terjed ki:

- a) a Magyar Honvédség és a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat;
- b) a Magyarország területén állomásozó fegyveres szervek;
- c) a Nemzeti Adó- és Vámhivatal;
- d) a rendvédelmi szervek;
- e) a fegyveres biztonsági őrség;
- f) az Országgyűlési Őrség;
- g) a rendészeti, illetve katonai képzést folytató felsőoktatási intézmény által jogszerűen birtokolt lőfegyverekre, lőszerre és egyéb fegyverekre, valamint ezeknek a felsorolt szervek által történő megszerzésére és az általuk üzemeltetett lőterekre;
- h) rendelkezései nem alkalmazandók a haditechnikai termékek gyártásának és a haditechnikai szolgáltatások nyújtásának engedélyezéséről szóló törvényben haditechnikai terméként meghatározott eszközök tekintetében a hadiipari tevékenység végzéséhez szükséges engedély alapján végzett tevékenységek hatósági engedélyezésére.

A törvény, valamint a végrehajtására kiadott jogszabályok alkalmazásában:

- a) *flóbert rövid lőfegyver*: olyan peremgyújtású egylövetű rövid tüzfegyver, amelynek teljes hossza 28 cm-nél rövidebb, kizárólag flóberttöltény működtetésére alkalmas és az Európai Közösségek Tanácsának a fegyverek megszerzésének és tartásának ellenőrzéséről szóló 91/477/EGK irányelve szerint a „B” engedélyköteles kategóriába tartozik;
- b) *hatástalanított lőfegyver*: lőszer, illetve lövedék kilövésére véglegesen alkalmatlanná tett lőfegyver;
- c) *hosszú lőfegyver*: a rövid lőfegyvernek nem minősülő lőfegyver;
- d) *légfegyver*: a 15 joule vagy annál kisebb csőtorkolati energiájú festéklövő fegyver kivételével a sűrített levegővel vagy egyéb sűrített gáz felhasználásával üzemeltetett, szilárd anyagú lövedék kilövésére alkalmas fegyver;
- e) *lőfegyver*: a tüzfegyver, valamint az a légfegyver, amelyből 7,5 joule-nál nagyobb csőtorkolati energiájú, szilárd anyagú lövedék lőhető ki;
- f) *lőfegyvertartás*: a birtoklás, a viselés és a tárolás;
- g) *lőszer*: olyan egybeszerelt töltény, amely lövedéket, lőport, továbbá gyúelegyet tartalmaz;
- h) *muzeális fegyver és lőszer*: az elöltöltő fegyver, továbbá a korszerű perem vagy központi, illetve elektromos gyújtású lőszer használatára alkalmatlan tüzfegyver, és az ilyen fegyverekhez használható 1945 előtt gyártott lőszer;

- i) *rövid lőfegyver*: olyan lőfegyver, amelynek csöve nem haladja meg a 30 cm hosszúságot, vagy amelynek teljes hossza nem haladja meg a 60 centimétert;
- j) *tűzfegyver*: olyan, a mellékletben meghatározott „A”, „B”, „C” vagy „D” kategóriába tartozó – vagy ilyené átalakított – eszköz, amelyből gyúlékony hajtóanyag segítségével szilárd anyagú lövedék lőhető ki, kivéve, ha a jogszabályban meghatározott módon hatástalanították, riasztásra, jelzésre, életmentésre, állatok leölésére vagy szigonnyal történő halászatra, illetve ipari vagy műszaki célokra tervezték, feltéve, hogy rendeltetésszerűen csak e célokra használható, vagy a jogszabály rendelkezése alapján muzeális fegyvernek minősül;
- k) *festéklövő fegyver*: olyan sűrített levegő vagy egyéb sűrített gáz felhasználásával működő eszköz, amelynek csövéből 15 joule vagy annál kisebb mozgási energiával lőhető ki festéklövedék;
- l) *gáz- és riasztófegyver*: olyan eszköz, amely rendeltetésszerűen csak gáztöltény és riasztótöltény működtetésére alkalmas;
- m) *színházi fegyver*: kifejezetten vaktöltény működtetésére készült, lőfegyverből kialakított fegyver, amelynek csövét (forgódobját) úgy alakították át, hogy az a fegyverhez eredetileg használható lőszer befogadására nem alkalmas, illetve a csőben elhelyezett szűkítések megakadályozzák ürméretes lövedékek kilövését, továbbá az a lövedék kilövésére alkalmatlan gáz- és riasztófegyver, amelyet színházi fegyverként kívánnak használni;
- n) *fegyver*: a lőfegyver, a gáz- és riasztófegyver, a légfegyver, a festéklövő fegyver, a muzeális fegyver, valamint a színházi fegyver;
- o) *fegyverviselés*: fegyvernek a természetes személy testén, illetve a testén lévő ruházatán rejtett vagy nyílt módon történő elhelyezése;
- p) *lőfegyver behozatala, kivitele, átszállítása*: a lőfegyver átvitele Magyarország államhatárán;
- q) *lőfegyvertartási cél*: az önvédelem, a munkavédelem, a filmgyártás, a céllövészet, az oktatás, a sportlövészet, a személy- és vagyónvédelem, valamint a vadászat;
- r) *házi lőszer szerelés és újratöltés*: lőszer saját felhasználás céljára történő házi lőszer gyártása (lőszer elemekből és egyéb alkatrészekből történő összeszerelése), amelyre a lőszer gyártástól eltérő szabályok vonatkoznak;
- s) *sportlőfegyver*: az országos sportági szakszövetség versenyszabályzatában meghatározott, sportlövészeti célra használható lőfegyver;
- t) *vadászlőfegyver*: a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló törvény szerint vadászatra használható lőfegyver.

3.2. Az engedélyhez kötött tevékenységek

Rendőrség által kiadott engedély szükséges:

- a) a lőfegyver, a lőfegyverdarab (a továbbiakban együtt: lőfegyver), a muzeális lőszer kivételével a lőszer, a flóberttöltény gyártásához, javításához, forgalmazásához, a lőfegyver hatástalanításához, a lőfegyver kiállításához és a házi lőszer szereléshez és újratöltéshez;

- b) a festéklövő fegyver, a gáz- és riasztófegyver, a gáztöltény, a riasztótöltény, a vaktöltény, a légfegyver, a lőszerelem, a színházi fegyver gyártásához, javításához, forgalmazásához;
- c) a tűzfegyver, a lőfegyverdarab, az e törvény alapján lőfegyvernek minősülő légfegyver, a színházi fegyver, a lőszer, a lőszerelem és a hangtompító tartásához, továbbá az ország területére történő behozatalához, az ország területéről történő kiviteléhez, az ország területén történő átszállításához;
- d) a gáz- és riasztófegyver viseléséhez;
- e) a muzeális fegyver gyártásához, javításához, forgalmazásához, valamint sportlövészeti célú használatához, valamint
- f) a polgári rendeltetésű lőtér, a lőfegyver- és lőszer-tárolóhely üzemeltetéséhez, valamint lövészetvezetői tevékenység végzéséhez.

A jogszerűen tartott lőfegyverhez használható lőszer megszerzéséhez a lőfegyvernek a tartására jogosító engedély meglétét igazoló hatósági igazolványba történő bejegyzése szükséges.

Filmgyártási célra tartott lőfegyverhez lőszer nem szerezhető meg.

Lőfegyvernek az Európai Unió valamely tagállamába történő – nem kereskedelmi vagy elidegenítési célú – kiviteléhez a rendőrség által kiadott európai lőfegyvertartási engedély szükséges. Európai lőfegyvertartási engedély a lőfegyver tartására jogosult természetes személynek adható.

Az engedélyeket a Kormányrendeletben meghatározottak szerint a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságok, illetve a rendőrkapitányságok adják ki.

A kérelmek adattartalmát, továbbá a benyújtandó mellékleteket a Kormányrendelet szabályozza.

Az engedélyek kiadására irányuló eljárásokban fizetendő igazgatási szolgáltatási díjat az 50/2004. (VIII. 31.) BM rendelet határozza meg.

A továbbiakban kizárólag a fegyverek tartására vonatkozó szabályokat részletezem. A fegyverek, lőszer, töltények gyártására, kereskedelmére, javításra, hatástalanítására, kiállítására, kereskedelmi célú behozatalára és kivitelére, továbbá a lőterekre vonatkozó szabályok nem kerülnek kifejtésre.

3.2. Az engedélyek hatályossága

A lőfegyver megszerzésére vonatkozó engedély – mely határozatban történik, és kizárólag az első fegyver megszerzésére vonatkozik – 90 napig hatályos.

A lőfegyver, – kivéve a következő bekezdésben meghatározott célok valamelyikére kiadott lőfegyver tartására vonatkozó engedély – a színházi fegyver tartására, a muzeális fegyver

sportlövészeti célú használatára, a gáz- és riasztófegyver viselésére, továbbá a házilagos lőszerszerelésre és újratöltésre jogosító engedély visszavonásig érvényes.

Az önvédelmi célú lőfegyver, valamint a szervezet részére saját vagy mások vagyonának hivatásszerű őrzésére, vagy mások életének, testi épségének hivatásszerű védelmére kiadott lőfegyver tartására jogosító engedély öt évig hatályos. Hatályossága kérelemre alkalmanként további öt évre meghosszabbítható, ha az engedély kiadására vonatkozó feltételek – azok ismételt vizsgálata alapján – biztosítottak, és a kérelmező az engedély meghosszabbítását legalább harminc nappal a hatályossága lejártát megelőzően kérelmezi.

3.3. Az engedélyek kiadásának feltételei

3.3.1. Az engedélyek kiadásának általános feltételei

Az engedély abban az esetben adható ki, ha az engedélyt kérelmező természetes személy:

- a) tizennyolcadik életévét betöltötte;
- b) cselekvőképes;
- c) a fegyvertartáshoz – és a házilagos lőszerszerelés és újratöltés esetén az e tevékenységhez – szükséges elméleti és jártassági követelményeket teljesítette;
- d) a jogszabályban meghatározottak szerint a lőfegyver biztonságos használatához előírt egészségi alkalmasságát igazolja;
- e) a lőfegyver, lőszer tárolásának feltételeivel rendelkezik.

Az engedély nem adható, illetve hosszabbítható meg, ha a kérelmező:

- f) büntetett előéletű;
- g) büntetlen előéletű, de a törvényben tételesen felsorolt bűncselekmények valamelyikének szándékos elkövetése miatt szerepel a hátrányos jogkövetkezmények alatt álló, büntetlen előéletű személyek nyilvántartásában és a törvényben meghatározott időtartam még nem telt el;
- h) a törvényben tételesen felsorolt bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt büntetőeljárás hatálya alatt áll, a büntetőeljárás jogerős befejezéséig;
- i) szabálysértési felelősségét a törvényben tételesen felsorolt szabálysértések valamelyikének elkövetése miatt a szabálysértési hatóság jogerősen megállapította, a határozat jogerőre emelkedését követő hat hónapig;
- j) az engedély kiadására vonatkozó kérelmében valótlan adatot közöl, a kérelemmel összefüggő valós adatot elhallgat vagy a fegyverre, lőszerre (töltényre) lőszerelemre, lőtérre vonatkozó, jogszabályban meghatározott kötelezettségét súlyosan megszegi, a kérelem benyújtását vagy – ha ezen ok miatt az engedély visszavonása iránt eljárás indul – az engedélyt visszavonó határozat jogerőre emelkedését követő hat hónapig.

3.3.2 A lőfegyver, lőszer tárolásának feltételei

A lőfegyvert a tartására jogosult személy által állandóan lakott vagy rendszeresen, illetve alkalmanként visszatérő módon látogatott lakásban – szervezet esetén őrzött, vagy riasztó berendezéssel védett épületben – üritett állapotban, a számottevő mértékű külső erőhatásnak is

ellenálló anyagból készült és biztonsági zárral ellátott szekrényben, illetéktelen személyektől elzárva kell tárolni.

Rövid lőfegyvert a fentiekben meghatározott egyéb feltételek betartása mellett, falhoz, padlóhoz vagy szekrényhez rögzített, a számottevő mértékű külső erőhatásnak is ellenálló anyagból készült és biztonsági zárral ellátott dobozban is lehet tárolni.

A lőszer a lőfegyvertől elkülönítve, a számottevő mértékű külső erőhatásnak is ellenálló anyagból készült és biztonsági zárral ellátott szekrényben vagy falhoz, padlóhoz, szekrényhez rögzített, a számottevő mértékű külső erőhatásnak is ellenálló anyagból készült és biztonsági zárral ellátott dobozban, illetéktelen személyektől elzárva kell tárolni.

A tárolásra szolgáló helyiség nyílászáróit acélráccsal vagy ultraerős biztonsági fóliával kell ellátni, valamint, a tároló helyet őrszemélyzettel kell őrizni vagy távfelügyeleti rendszerbe bekötött elektronikus riasztóberendezéssel kell ellátni.

„A” kategóriába tartozó lőfegyver:

- a) 10 darabot meghaladó számú lőfegyver, illetve 1000 darabot meghaladó számú lőszer, vagy
- b) a sportegyesület vagy lőtér részére kiadott engedéllyel tartott lőfegyvernek vagy lőszernek tárolása esetén.

A lőfegyver és a hozzá tartozó lőszer a tartásukra jogosult személy folyamatos jelenléte esetén elzárás, illetve elkülönítés nélkül is tárolható.

3.3.3 Az engedélyek kiadásának tartási célhoz kapcsolódó feltételei

a) *Munkavégzési célra:*

- lőfegyver-kereskedő egyéni vállalkozónak, lőszerpróbára;
- lőtér üzemeltetésére engedéllyel rendelkező egyéni vállalkozónak, a lőtér üzemeltetési engedélyben és a lőtér szabályzatban meghatározott lőfegyverre;
- igazságügyi fegyverszakértőnek feladatköréhez kapcsolódóan;
- és annak a személynek engedélyezhető, akinek a foglalkozása gyakorlásához a szolgálati lőfegyver tartását törvény írja elő.

b) *Sportlövészetre* lőfegyver tartása annak a sportolónak engedélyezhető, aki sportegyesületnél leigazolt, az országos sportági szakszövetség által kiadott, érvényes versenyengedéllyel rendelkező minősített sportlövő és rendszeres sporttevékenysége alapján a saját tulajdonú lőfegyver tartását az országos sportági szakszövetség javasolja. Minősített sportlövő az, akinek az országos sportági szakszövetség által kiadott minősítése van.

Sportlövőnek sportlőfegyver tartása engedélyezhető. A 22 Short, 22 Long Rifle kaliberjelű sportlőfegyver tartását a rendőrség a tizenhatodik életévét betöltött sportlövő részére - a törvényes képviselő hozzájárulásával - engedélyezi.

- c) *Vadászatra* lőfegyver tartása annak a személynek engedélyezhető, aki a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvényben a vadászati tevékenység gyakorlásához meghatározott személyi feltételeinek megfelel. Vadásznak a Vtv - ben nem tiltott lőfegyver tartása engedélyezhető.
- d) *Önvédelmi célra* rövid lőfegyver és lőszer tartása annak engedélyezhető, aki bizonyítja, hogy élete, testi épsége – tűzfegyverrel elhárítható veszélyhelyzet fennállása miatt – fokozott védelmet igényel.
Önvédelmi célra kettő darab rövid lőfegyver tartása engedélyezhető.

3.3.4. Lőfegyver, lőszer tartása az alábbi szervezeteknek engedélyezhető:

- a) hosszú lőfegyverre az erdő- és vadgazdálkodással, vadászattal, vadkereskedelemmel, erdészettel, természetvédelemmel foglalkozó gazdálkodó szervezet, közigazgatási szerv, egyesület, egyesületek megyei és országos szövetsége, a hivatásos és sportvadászok kamaraként működő köztestülete, tudományos kutatóintézet, felsőoktatási intézmény, nevelési-oktatási intézmény, ha bizonyítja, hogy feladatainak ellátásához szükséges a lőfegyver;
- b) sportlőfegyverre a sportegyesület, ha az országos sportági szakszövetség a szövetségi tagságot igazolja;
- c) sportlövészetre, illetve lövészeteti oktatásra az a szervezet, amely az adott típusú és kaliberjelű lőfegyverre kiadott lőtér-üzemeltetési engedéllyel, valamint lőtér szabályzattal rendelkezik;
- d) a polgári célra felhasználható lőfegyverek, lőszer és hatástalanított lőfegyverek vizsgálatára, valamint lőfegyverek és lőszer hatástalanítására jogosult szervezet, feladatai ellátására;
- e) igazságügyi fegyverszakértői vizsgálati tevékenységet folytató szervezet, valamint muzeális intézmény a feladatköréhez kapcsolódóan;
- f) lőszerpróbára az a szervezet, amely lőszer gyártására jogosító engedéllyel rendelkezik;
- g) rövid lőfegyverre az a szervezet, amely a saját vagy mások vagyonát hivatásszerűen őrzi, mások életét, testi épségét hivatásszerűen védi, ha bizonyítja, hogy feladatainak ellátásához szükséges a lőfegyver;
- h) filmgyártási célra az a gazdálkodó szervezet, amelynek – illetve közvetlen jogelődjének – tevékenységi köre legalább tíz éve kiterjed a filmes fegyvertechnikai és pirotechnikai szolgáltatás nyújtására, feltéve, hogy rendelkezik a lőfegyver gyártására feljogosított taggal, illetve alkalmazottal.

Muzeális fegyver sportlövészeti célú használata csak sportegyesületnek engedélyezhető.

Színházi fegyver színházak, színpadi és egyéb előadások megtartásával foglalkozó vagy filmforgatásban közreműködő gazdálkodó szervezetnek és hagyományőrző egyesületnek engedélyezhető, feltéve, hogy megfelel a Kormányrendelet mellékletében meghatározott műszaki követelményeknek.

3.3.5. A Flóbert fegyvertartási engedély kiadására vonatkozó eltérő szabályok

A kizárólag 7,5 joule vagy annál kisebb csőtorkolati energiájú lövedék kilövésére alkalmas tűzfegyver tartása céllövészetre:

- a) abban az esetben engedélyezhető, ha jogi személy szervezet kérelmező esetén annak vezető tisztségviselője;
- b) jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet kérelmező esetén a tevékenységért felelős vezető;
- c) annak a természetes személynek engedélyezhető, aki megfelel a törvényben meghatározott feltételeknek, akivel szemben nem áll fenn a jogszabályban meghatározott kizáró körülmény.

3.3.6. A gáz- és riasztófegyver viselési engedély kiadására vonatkozó eltérő szabályok

Gáz- és riasztófegyver viselése kizárólag önvédelmi célra engedélyezhető, annak a természetes személynek:

- a) aki megfelel a törvényben meghatározott feltételeknek,
- b) akivel szemben nem áll fenn a jogszabályban meghatározott kizáró körülmény,

3.3.7. A színházi fegyvertartási engedély kiadására vonatkozó eltérő szabályok

A színházi fegyver tartására vonatkozó engedély kiadásának feltétele, hogy a kérelmező a színházi fegyverek kezeléséért és tárolásáért felelős személyt bízjon meg.

A színházi fegyverek kezeléséért és tárolásáért felelős személy:

- a) tizennyolcadik életévét betöltött;
- b) cselekvőképes;
- c) büntetlen előéletű

személy lehet.

3.4. A fegyvernyilvántartás adattartalma

A rendőrségi központi nyilvántartást vezet:

- a) a rendőrség által kiadott engedélyekről és az engedéllyel rendelkezőkről – az engedély érvényességi idejének lejártától számított húsz évig – a következő adattartalommal:
 - az engedély érvényességi ideje és száma;
 - a lőfegyver, lőszer tulajdonosának, a lőfegyver, lőszer forgalmazásakor a vevő, az eladó (szállító), illetve a megrendelő, az engedéllyel rendelkező jogi személy vezető tisztségviselői, egyéb szervezet esetén a tevékenységért felelős vezető és a szervezet lőfegyverét, lőszerét ténylegesen birtokló személyek természetes személyazonosító adatai, állampolgársága, lakóhelye, a személyazonosság igazolására alkalmas igazolvány száma, szervezet esetében a cégszerű megnevezésben szereplő – annak hiányában az azonosításhoz szükséges – adatok;
 - az engedéllyel rendelkező személy egészségügyi alkalmasságának időtartama;
 - a nyilvántartásba vett lőfegyver fajtája (tűzfegyver vagy légfegyver), típusa, gyártója, gyártási száma, kaliberjele, tűzfegyver esetében kategóriájának betűjele és száma (a

továbbiakban: a lőfegyver azonosító adatai), a lőfegyver műszaki érvényességének időtartama;

- a tűzfegyver fődarab e törvény szerinti megnevezése, gyártási száma, a lőszer azonosítását lehetővé tevő adatok, valamint
- b) a gyártó által gyártott és raktározott lőfegyverről, tűzfegyver fődarabról, lőszerrel – a gyártásra jogosító engedély érvényességi idejének lejártától számított húsz évig – a jogszabályban meghatározott adattartalommal, a lőfegyver műszaki érvényességének kivételével.

3.5. A rendőrség ellenőrzési kötelezettsége és terjedelme

A rendőrség hatósági ellenőrzése során az engedélyek kiadásának előéleti feltételei fennállását legalább évente egy alkalommal vizsgálja. A hatósági ellenőrzés során a rendőrség közvetlen adathozzáférési jogosultsága útján a bűnügyi nyilvántartásokból és a központi szabálysértési nyilvántartási rendszerből az adatokat átveszi és kezeli.

Az engedélyek kiadásának egyéb feltételeit a rendőrség az engedélyek kiadásakor, továbbá az engedélyek hatályosságának ideje alatt – pl.: tárolási szabályok betartása –, továbbá az engedélyek hatályosságának meghosszabbításakor ellenőrzi.

3.6. Az engedélyek visszavonásának és a fegyverek hatósági tárolásának szabályai

3.6.1. Az engedélyek visszavonásának szabályai

Az engedélyt, valamint az európai lőfegyvertartási engedélyt, az engedély meglétét igazoló hatósági igazolvánnyal együtt:

- a) vissza kell vonni, ha a kiadásának valamely feltétele nem áll fenn;
- b) a rendőrség – a cselekmény súlyához, jellegéhez, gyakoriságához, illetve következményeihez mérten – visszavonhatja, ha az engedéllyel rendelkező az adott tevékenység, illetve az engedélyben megjelölt célt szolgáló lőfegyver vonatkozásában az Ftv- ben vagy a végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározott kötelezettségét megszegi.

3.6.2. A fegyverek hatósági tárolásának szabályai

A lőfegyvertartási engedély visszavonása esetén az engedéllyel együtt 5 napon belül, azonnali végrehajtás esetén haladéktalanul át kell adni az engedély szerinti lőfegyvert és a hozzá tartozó lőszer (töltényt) az engedély visszavonását elrendelő hatóságnak.

A lőfegyvertartási engedéllyel rendelkező személy halála vagy a szervezet megszűnése esetén a lőfegyvert, lőszer (töltényt) az azokat birtokoló személy köteles a rendőrséghez haladéktalanul bejelenteni, és az őrzésről a rendőrség kéréséig gondoskodni. A bejelentett lőfegyver, lőszer átvételére és tárolására jegyzőkönyv kiállításával a rendőrség intézkedik.

A tulajdonos az engedély visszavonásától számított 180 napon belül – az addig felmerült tárolási és karbantartási díj megfizetése mellett – kérheti a lőfegyver, lőszer (töltény)

lőfegyver-kereskedőnél történő értékesítését, vagy megszerzési engedéllyel rendelkező személynek, szervezetnek történő elidegenítését, kezdeményezheti annak hatástalanítását, megsemmisítését vagy érték nélküli leadását.

4. A pirotechnikai tevékenység szabályozása

4.1. Alapvető fogalmak

Polgári célú pirotechnikai tevékenység: a pirotechnikai termék gyártása, forgalomba hozatala, forgalmazása, tárolása, kiállítása, felhasználása, birtoklása, vizsgálata, valamint megsemmisítése.

Vállalkozás: az egyéni vállalkozó, az egyéni cég és a gazdasági társaság. A vállalkozás tagjára, tulajdonosára, illetve vezető tisztségviselőjére vonatkozó rendelkezéseket az egyéni vállalkozóra, illetve az egyéni cégre is alkalmazni kell.

4.2. Az engedélyhez, illetve bejelentéshez kötött tevékenységek

4.2.1. Az engedélyhez kötött tevékenységek

A rendőrség által kiadott hatósági engedély szükséges – kivéve, ha a törvény, vagy a polgári célú pirotechnikai tevékenységekről szóló kormányrendelet eltérően rendelkezik –

- a) a polgári célú pirotechnikai tevékenységhez, valamint
- b) a polgári célú pirotechnikai termék nem EGT-tagállamba történő kiviteléhez, és onnan történő behozatalához.

A rendelkezések nem alkalmazhatóak a csillagszóró forgalmazására, birtoklására, felhasználására, tárolására.

Nem kell engedély a polgári célú pirotechnikai tevékenységhez, ha az alábbi polgári célú pirotechnikai termékhez kapcsolódik:

- a) gyufa;
- b) a polgári felhasználású robbanóanyagok forgalmazásáról és felügyeletéről szóló jogszabályban meghatározott robbanóanyag;
- c) a fegyverekről és lőszerkekről szóló jogszabályokban meghatározott lőszer és töltény;
- d) a tengeri hajók felszereléseiről és ezek megfelelősége feltételeiről és tanúsításáról szóló jogszabályban meghatározott felszerelés;
- e) a gyermekjátékszerek biztonsági követelményeiről, vizsgálatáról és tanúsításáról szóló jogszabályban meghatározott, kifejezetten játékokhoz szánt gyújtólapocskák;
- f) a repülésben, illetve az űrrepülésben való felhasználásra szánt pirotechnikai termék.

Nem kell engedély a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, továbbá a Magyarország területén állomásozó fegyveres szervek által nem kereskedelmi jellegű felhasználásra szánt polgári célú pirotechnikai termék gyártásához, forgalomba hozatalához, vizsgálatához, forgalmazásához, tárolásához, kiállításához, felhasználásához, birtokolásához, valamint megsemmisítéséhez.

4.2.2. A bejelentéshez kötött tevékenységek

Az EGT-tagállamban polgári célú pirotechnikai termék vizsgálatára, forgalmazására, tárolására, kiállítására, illetve megsemmisítésére vonatkozó engedéllyel rendelkező, ha e tevékenységét határon átnyúló szolgáltatás keretében végzi.

Az 1-3. pirotechnikai osztályba tartozó tűzijáték termék felhasználása maximum 20 kg összes nettó hatóanyag-tartalomig.

Az 1. és 2. valamint a T1. és P1. pirotechnikai osztályba tartozó tűzijáték termék forgalmazása.

4.3. Az engedélyek kiadásának feltételei, a bejelentés szabályai

4.3.1. Az engedélyek kiadásának feltételei

A tevékenység helye szerint illetékes megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság az engedélyt akkor adja ki, ha a kérelmező a tevékenységhez a jogszabályokban előírt követelményeket biztosította. Az egyes követelmények maradéktalan teljesüléséhez szükséges feltételeket az engedélyben kell meghatározni.

Engedély olyan vállalkozásnak adható, amelynek a polgári célú pirotechnikai tevékenység végzésében, illetve irányításában személyesen közreműködő tagja, munkavállalója vagy legalább egy foglalkoztatottja, illetve a vállalkozással kötött polgári jogi szerződés alapján a vállalkozás javára tevékenykedő személy a követelménynek megfelelő pirotechnikus.

Polgári célú pirotechnikai tevékenység nem engedélyezhető annak:

- a) a vállalkozásnak, amelynek tagja, tulajdonosa, vezető tisztségviselője büntetett előéletű, vagy a szabálysértésekről szóló törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott, a polgári célú pirotechnikai tevékenységgel, illetve a polgári célú pirotechnikai termékkel összefüggő szabálysértés elkövetése miatt két éven belül ismételten elmarasztalták, az elmarasztaló döntésre vonatkozó adatnak a központi szabálysértési nyilvántartásból történt törléséig;
- b) a vállalkozásnak, amelynek tagja vagy tulajdonosa olyan vállalkozásnak volt tagja vagy tulajdonosa, amellyel szemben a rendőrség két éven belül felügyeleti bírságot szabott ki, és azt nem fizették meg;
- c) a jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaságnak, amelyet jogerős ítélet, a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló törvényben foglaltak szerint, a robbanóanyaggal vagy pirotechnikai termékkel kapcsolatos tevékenység gyakorlásától eltiltott.

Az egyes tevékenységek végzéséhez szükséges engedély iránti kérelmek adattartalmát és formáját, illetve a kérelmek benyújtásához szükséges melléletek felsorolását a Kormányrendelet határozza meg.

Az eljárásokért fizetendő igazgatási szolgáltatási díjak mértékét a BM rendelet tartalmazza.

4.3.2. A bejelentés szabályai

Az a vállalkozás, amely valamely EGT-tagállamban polgári célú pirotechnikai termék vizsgálatára, forgalmazására, tárolására, kiállítására, illetve megsemmisítésére vonatkozó engedélyt szerzett, e tevékenységét határon átnyúló szolgáltatás keretében, köteles a rendőrségnek bejelenteni.

Az 1-3. pirotechnikai osztályba tartozó tűzijáték terméket a felhasználási engedély benyújtására jogosult vállalkozás felelős pirotechnikusa – maximum 20 kg összes nettó hatóanyag-tartalomig – engedély nélkül, előzetes bejelentési kötelezettség mellett felhasználhat.

A bejelentést – a felhasználás megkezdését megelőzően legalább nyolc nappal – a felhasználás helye szerint illetékes rendőrkapitányságon kell megtenni.

Ha a bejelentés alapján a jogszabályok előírásainak megfelelő, biztonságos felhasználás és tárolás feltételei nem biztosítottak, a felhasználás megkezdése előtt legalább két nappal a tevékenység végzését a rendőrkapitányság megtiltja.

Az 1. és 2. valamint a T1. és P1. pirotechnikai osztályba tartozó tűzijáték termék forgalmazását, a tevékenység megkezdése előtt legalább tizenöt munkanappal, be kell jelenteni a forgalmazás helye szerint illetékes rendőrkapitányságon.

Ha a bejelentés alapján a jogszabályok előírásainak megfelelő, biztonságos forgalmazás és tárolás feltételei nem biztosítottak, a forgalmazás megkezdése előtt legalább öt nappal, a tevékenység végzését a rendőrkapitányság megtiltja.

Az 1. és 2. pirotechnikai osztályba tartozó tűzijáték termék – kivéve e termék év végi, konténerből történő ideiglenes forgalmazását – csak az e célra szakosodott nyílt árusítású üzletben, vagy egyéb üzlet megfelelően elkülönített részében árusítható.

A bejelentések adattartalmát és formáját a Kormányrendelet határozza meg.

4.4. A rendőrségi nyilvántartás, a rendőrség ellenőrzési kötelezettsége és terjedelme, szankciók, a felügyeleti bírság

4.4.1. A rendőrségi nyilvántartás

A rendőrség az engedély megadásával egyidejűleg az engedéllyel rendelkezőket nyilvántartásba veszi.

A nyilvántartás tartalmazza:

- a) az engedéllyel rendelkező nevét;
- b) az engedéllyel rendelkező lakcímét, vállalkozás esetén székhelyét;
- c) az engedélyezett tevékenység megjelölését;
- d) az engedély számát és a tevékenység megkezdésének vagy folytatásának az engedélyben foglalt területi és időbeli korlátait.

A rendőrség a nyilvántartásból törli azt az engedéllyel rendelkezőt, aki a tevékenység végzésére a továbbiakban nem jogosult. A nyilvántartott adatok közérdekből nyilvánosak.

A rendőrség a bejelentést tett vállalkozásokról a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól szóló törvénynek megfelelően nyilvántartást vezet.

4.4.2. A rendőrség ellenőrzési kötelezettsége és terjedelme, szankciók

A rendőrség a hatósági ellenőrzéskor az előéleti feltételek fennállását vizsgálja, amelynek során jogosult a büntetettek nyilvántartásából, a hátrányos jogkövetkezmények alatt álló, büntetlen előéletű személyek nyilvántartásából, a büntetőeljárás hatálya alatt állók nyilvántartásából, a bírósági cégnyilvántartásból, a rendőrség által a felügyeleti bírsággal sújtott vállalkozásokról vezetett nyilvántartásból, valamint a központi szabálysértési nyilvántartásból az adatokat közvetlen hozzáféréssel átvenni.

A hatósági ellenőrzés során átvett adatokat a hatósági ellenőrzés befejezéséig kezelheti, az ellenőrzést követően az adatokat törli.

Ha a hatósági ellenőrzés során a tevékenység gyakorlását kizáró okot tár fel és az engedély visszavonására, illetve a tevékenység végzésétől való eltiltásra eljárást indít, az átvett adatokat az eljárás jogerős befejezéséig kezelheti.

A rendőrség a hatósági ellenőrzést évente köteles elvégezni.

4.4.3. A felügyeleti bírság

A rendőrség a polgári célú pirotechnikai tevékenységet jogosulatlanul végző, továbbá a tevékenységére vonatkozó előírásokat ismételtén vagy súlyosan megsértő vállalkozást, felügyeleti bírsággal sújtja.

A vállalkozással szemben kiszabható felügyeleti bírság legkisebb összege a kötelező legkisebb munkabér négyszerese, legnagyobb összege a kötelező legkisebb munkabér negyvenszerese. A felügyeleti bírság összegét a rendőrség az eset összes körülményeinek – így különösen a jogsértés súlyának, a jogsértő állapot tartamának, a jogsértő magatartás ismételt tanúsításának, illetve a jogsértés következményeinek – figyelembevételével és az arányosság követelményének szem előtt tartásával állapítja meg.

A vállalkozás jogosulatlanul végzi tevékenységét, ha azt:

- a) engedély hiányában folytatja;
- b) engedéllyel nem rendelkező vállalkozással vagy a biztonsági követelményeknek nem megfelelő pirotechnikussal, vagy pirotechnikus végzettséggel nem rendelkező személlyel végezteti.

4.5. Az év végéhez kapcsolódó eltérő szabályozás

Nem kell engedély a nagykorú személynek a 3. pirotechnikai osztályba tartozó tűzijáték termék december 28-a és 31-e között történő megvásárlásához, és a használati és kezelési útmutatóban meghatározottak szerint december 31-én 18.00 órától a következő naptári év január 1-jén 06.00 óráig történő felhasználásához.

A 3. pirotechnikai osztályba tartozó tűzijáték termék használati és kezelési útmutatójának tartalmaznia kell a termék magánszemély általi engedélyhez nem kötött felhasználhatóság időtartamát.

A fel nem használt vagy hibás, 3. pirotechnikai osztályba tartozó tűzijáték terméket január 5-ig a vevő köteles a forgalmazónak visszaszállítani, aki ezt köteles térítésmentesen és költség felszámítása nélkül visszavenni.

Az 1-3. pirotechnikai osztályba tartozó tűzijáték termék év végi forgalmazása, és ehhez kapcsolódó tárolása forgalmazási engedéllyel rendelkező részére ideiglenes tárolóhelyre is engedélyezhető, legfeljebb két hónap időtartamra.

4.6. Az engedélyek visszavonásának, illetve a bejelentéshez kötött tevékenységek végzése megtiltásának szabályai

Az engedélyező hatóság az engedélyt visszavonja, ha:

- a) kiadásának valamely feltétele nem áll fenn, vagy megszűnt;
- b) az engedélyes az e rendeletben előírt, illetve az engedélyben meghatározott kötelezettségét ismételten megszegi;
- c) az engedélyes a polgári célú pirotechnikai termékek felhasználásával, valamint a felhasználáshoz szükséges segédeszközök használatával kapcsolatos biztonsági szabályzatban meghatározott rendelkezéseket – a hatóság figyelmeztetése ellenére – ismételten megsérti.

Az engedélyes halálával vagy megszűnésével az engedély hatálya megszűnik. Az engedélyes örököse vagy jogutóda az engedélyes halálát vagy megszűnését követő nyolc napon belül ennek tényét – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – az engedélyező határozatnak a rendőrség részére történő leadásával bejelenti.

Az engedély visszavonása esetén a rendőrség intézkedik a pirotechnikai termék helyszínen történő zárolásáról.

Az engedélyes örököse vagy jogutóda a rendőrség által zárolt pirotechnikai terméket arra jogosult részére a kereskedelmi tevékenységek végzésének feltételeiről szóló jogszabály rendelkezéseinek megfelelően értékesítheti, vagy megsemmisítését kezdeményezheti.

5. A robbanóanyaggal kapcsolatos tevékenység szabályozása

5.1. Alapvető fogalmak

A rendelet hatálya a polgári felhasználású robbanóanyagokra, a polgári robbantási tevékenységekre, a polgári felhasználású robbanóanyag forgalmazására, a hatósági engedélyezés feltételeire a robbanóanyag-szektorban működő vállalkozásokra és mindezek hatósági felügyeletére terjed ki.

A rendelet hatálya nem terjed ki:

- a) azokra a robbanóanyagokra és lőszerre, amelyeket a Magyar Honvédség, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal, a rendvédelmi szervek, továbbá a Magyarország területén állomásozó fegyveres szervek birtokolnak;
- b) a polgári célú pirotechnikai termékek felügyeletéről szóló, külön jogszabályban meghatározott pirotechnikai termékekre;
- c) a polgári felhasználású lőszerre.

A lőszer szállításának szabályait külön jogszabály állapítja meg.

5.2. Az engedélyhez kötött tevékenységek

A robbanóanyag szállítását és belföldi átadását a rendőrség egyedileg engedélyezi. Az engedélyt, szállítás esetén az Országos Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: ORFK), belföldi átadás esetén, a kérelmező tevékenysége (telephelye) szerint területileg illetékes megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság adja ki.

5.3. Az engedélyek kiadásának feltételei, hatályosságuk

A szállítási engedély iránti kérelem adattartalmát a Kormányrendelet határozza meg.

A szállítási engedély a kiállítását követő három hónapig hatályos.

A szállítás, illetve a részszállítások lebonyolításáról az engedéllyel rendelkező, öt napon belül köteles értesíteni az engedélyt kiállító hatóságot.

A belföldi átadási engedély iránti kérelem adattartalmát és a csatolandó mellékleteket a Kormányrendelet határozza meg. Az engedély a kiállítástól számított egy évig terjedő hatállyal állítható ki.

5.4. A rendőrség ellenőrzési kötelezettsége és terjedelme

A belföldi átadási engedélyt és a szállítási engedélyt az ellenőrzésére jogosult hatóság felszólítására be kell mutatni. A belföldi átadási engedélyt és a szállítási engedélyt a címzetthez történő megérkezésig a robbanóanyaggal együtt kell szállítani.

Az életet, testi épséget, egészséget, a környezet élővilágát, illetve a vagyonzbiztonságot veszélyeztető robbanóanyag átadásának megkezdésével, folytatásával kapcsolatban a rendőrség intézkedhet, a tevékenységet korlátozhatja vagy megtilthatja.

A polgári robbantási tevékenység, a robbanóanyag forgalmazása, átadása nem veszélyeztetheti:

- a) senki életét, testi épségét, egészséget, vagyonát;
- b) a természeti és az épített környezetet.

6. A kábítószer-rendészeti tevékenység szabályozása

6.1. Alapvető fogalmak

- *kábítószerért felelős személy*: a nem gyógyászati célú tevékenységi engedélyben, az eseti kutatási engedélyben, valamint a nyilvántartásba vétel során a hatósági bizonyítványban megjelölt személy, aki a kábítószerekkel, pszichotróp anyagokkal és új pszichoaktív anyagokkal folytatott tevékenységgel kapcsolatos feladatokat ellátja és felügyeli, és akire az e rendeletben a kábítószer-felelősre előírt szabályok vonatkoznak, a speciális végzettség kivételével;
- *kábítószer-felelős és helyettese*: a gyógyászati tevékenységi engedély kiadását kérelmező vezetője által javasolt, az engedélyben kijelölt személyek, akik a kábítószerekkel és pszichotróp anyagokkal folytatott tevékenységgel kapcsolatos feladatokat ellátják és felügyelik az engedélyesnél.

6.2. A kábítószer-rendészet feladatai

A kábítószerekkel és a kábítószer-prekursorokkal kapcsolatos engedélyezési, nyilvántartásba vételi, hozzájárulási, valamint véleményezési feladatokat az ORFK Rendészeti Főigazgatóság Igazgatásrendészeti Főosztály Rendészeti Osztálya (a továbbiakban: Rendészeti Osztály) végzi.

A Rendészeti Osztály:

- a) engedélyezi a kábítószer kémiai profil meghatározásához szükséges mintájának, a visszaélés szempontjából veszélyes új szer mintájának kivitelét és behozatalát;
- b) engedélyezi, és az engedélyben meghatározza a kábítószer gyanúját keltő anyagok, kábítószerek és egyes kábítószer-prekursorok ideiglenes tárolására szolgáló tároló helyek működtetésének rendészeti feltételeit;
- c) nyilvántartásba veszi az állatgyógyászati intézmények és állatgyógyászati készítmények kiskereskedelmi forgalmazóinak kábítószerekkel kapcsolatos tevékenységét;

- d) szakhatóságként közreműködik a kábítószerekkel és a kábítószer-prekurzorokkal kapcsolatos tevékenységi, illetve az ipari mákkal és magas THC tartalmú kenderrel végezhető egyéb tevékenységekkel kapcsolatos engedélyek kiadásában, valamint hozzájárulást ad a kábítószer-felelős, a kábítószerért, pszichotróp anyagért felelős személy, illetve ezek helyetteseinek kinevezéséhez;
- e) kezdeményezheti a kábítószerekkel folytatott valamennyi engedélyköteles tevékenység esetében az engedély visszavonását vagy felfüggesztését;
- f) dönt a jogerősen elkobzott kábítószerek és egyes kábítószer-prekurzorok – megsemmisítéstől eltérő – jogszabályban meghatározott célra történő igénybevételéről.

6.3. A kábítószer-rendészet ellenőrzési kötelezettsége

A Rendészeti Osztály szakreferensei:

- a) felügyelik, és rendészeti szempontból ellenőrzik a kábítószerekkel folytatott valamennyi engedélyköteles tevékenységet;
- b) felügyelik, és rendészeti szempontból ellenőrzik a nyilvántartásba vett állatgyógyászati készítmények kiskereskedelmi forgalmazóinál, állatgyógyászati intézményeknél, a magán-állatorvosoknál és az egészségügyi szolgáltatóknál a kábítószerek felhasználását, tárolását, nyilvántartását;
- c) felügyelik, és rendészeti szempontból ellenőrzik a kábítószer-prekurzorokkal folytatott gyártási (előállítási, regenerálási), feldolgozási, felhasználási, forgalmazási és tárolási (raktározási) tevékenységeket;
- d) felügyelik, és rendészeti szempontból ellenőrzik az engedélyezett tároló helyeket;
- e) felügyelik, és rendészeti szempontból ellenőrzik a kábítószerek és a kábítószer-prekurzorok – az Egészségügyi Engedélyezési és Közigazgatási Hivatal (EEKH), illetve a Magyar Kereskedelmi Engedélyezési Hivatal (MKEH) által engedélyezett – megsemmisítését;
- f) kezelik a vonatkozó jogszabályok által előírt adatbázisokat;
- g) szakmai iránymutatást adnak a szakelőadóknak a munkájukhoz, és gondoskodnak arról, hogy az ellenőrzés az egész ország területén egységes szempontok szerint történjen;
- h) együttműködnek az illetékes hatóságok képviselőivel, a társadalmi és gazdálkodó szervezetekkel a kábítószer-szenvedély elleni küzdelemben, illetve a kábítószer-prekurzorok illegális felhasználásnak megakadályozásában.

A megyei rendőr-főkapitányságok szakelőadói:

- a) illetékességi területükön ellenőrzik a 6.3. bek. a)-e) alpontokban meghatározottakat;
- b) a kábítószer-prekurzorokkal tevékenykedők ellenőrzését – a sürgős intézkedést igénylő eset, illetve a gyógyszerterek és az állatgyógyászati készítmények kiskereskedelmi forgalmazói kivételével – a Rendészeti Osztály által megküldött ütemterv, illetve utasítása alapján, az ellenőrzésre jogosult más hatóságokkal együtt hajtják végre;
- c) a bünyügyi társszervekkel és a szakmai ellenőrzést végző humán-, illetve állategészségügyi szervekkel együttműködve kiszűrik a vényhamisításokat és a hamisítókat;

- d) rendészeti szempontból kivizsgálják az egészségügyi szervek – kábítószerrel, kábítószer-prekurzorral történt visszaélés gyanújával kapcsolatos – bejelentéseit, és az illetékes szervekkel együttműködve megteszik a szükséges intézkedéseket;
- e) részt vesznek illetékességi területükön a megelőző, valamint a propaganda és felvilágosító munkában.

Az ellenőrzések során:

- a) vizsgálni kell az engedély, illetve a bejelentés-köteles tevékenység esetén a nyilvántartásba vételi igazolás meglétét, érvényességét;
- b) vizsgálni kell a kábítószer, illetve a kábítószer-prekurzorok tárolásának körülményeit, biztonságát;
- c) vizsgálni kell a jogszabályok által előírt nyilvántartások (külső és belső anyagforgalmi, tárolási/raktározási, készletezési, selejtezési, illetve ártalmatlanítási dokumentációk) meglétét, pontosságát.

7. A szabálysértési eljárással összefüggő legfontosabb rendelkezések

7.1. A szabálysértés fogalma, szabálysértésért való felelősség, az eljárásban résztvevők

A szabálysértés fogalma a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) alapján:

A szabálysértés a törvény által büntetni rendelt tevékenység vagy mulasztás, amely a bűncselekményként történő büntetni rendeléshez szükségesnél kisebb fokban sérti vagy veszélyezteteti az Alaptörvény szerinti állami, társadalmi vagy gazdasági rendet, a természetes és jogi személyek, valamint a jogi személyiség nélküli szervezetek személyét vagy jogait.

Nem kerülhet sor szabálysértés megállapítására, ha a cselekmény bűncselekményt valósít meg, vagy annak elkövetésére jogszabály közigazgatási bírság alkalmazását rendeli.

Szabálysértés miatt az vonható felelősségre, akinek a cselekménye szándékos vagy gondatlan kivéve, ha szabálysértést meghatározó jogszabály csak a szándékos elkövetést bünteti.

Szabálysértés miatt nem vonható felelősségre, akivel szemben büntethetőséget kizáró ok áll fenn, valamint a Rtv-ben felsorolt szabálysértés miatt megbízhatósági vizsgálatot folytató személy, ha jogszabályban meghatározott feladat ellátása során követi el a szabálysértést.

A büntethetőséget kizárja:

- a) a gyermekkor;
- b) a kóros elmeállapot;
- c) a kényszer és a fenyegetés;
- d) a tévedés;
- e) a jogos védelem;
- f) a végszükség;
- g) a jogszabály engedélye;

- h) a törvényben meghatározott egyéb ok (pl.: nemzetközi jog alapján kiváltságot és mentességet élvező személyek, mentelmi joggal rendelkezők).

Az eljárásban résztvevő személyek:

- a) eljárás alá vont személy az, akivel szemben a szabálysértési eljárás folyik, szabálysértési eljárás csak természetes személy ellen folytatható;
- b) sértett az, akinek a szabálysértés a jogát vagy a jogos érdekét sértette vagy veszélyeztette;
- c) a feljelentő nem minden esetben sértett.

Az eljárás alá vont személy és a sértett képviselője, törvényes képviselőjük, avagy az a nagykorú személy lehet, akit az eljárás alá vont személy, a sértett vagy bármelyikük törvényes képviselője írásban meghatalmaz.

7.2. A szabálysértési eljárásban alkalmazható büntetések és intézkedések és a főbb szankció kiszabási elvei

7.2.1. Büntetések

- a) Szabálysértési elzárás
- b) Pénzbírság
- c) Közérdekű munka

A szabálysértési elzárás

Szabálysértési elzárást csak bíróság szabhat ki, egy naptól hatvan napig terjedő időtartamban. Az elzárás tartamába be kell számítani az őrizet teljes idejét, valamint a négy órát meghaladó előállítás tartamát. Elzárás kiszabására a járásbíró jogosult.

Elzárás büntetéssel is fenyegetett szabálysértések a magánlaksértés, az önkényes beköltözés, a távoltartó határozat szabályainak megszegése, a rendzavarás, a garázdaság, a közbiztonsági tevékenység jogosulatlan végzése, a tiltott prostitúció, a veszélyes fenyegetés, a feloszlott egyesület tevékenységében való részvétel, a valótlan bejelentés, a hivatalos személy által elkövetett hamis statisztikai adatszolgáltatás, a járművezetés az eltiltás hatálya alatt, a tulajdon elleni szabálysértés, a jogosulatlan vadászat és a tulajdonosi hozzájárulás nélküli építés.

Pénzbírság

A pénzbírság legalacsonyabb összege 5000 Ft, legmagasabb mértéke 150 000 Ft, elzárással is büntethető szabálysértések esetén 300 000 Ft. A Szabs. tv. az egyes tényállásokhoz kapcsolódóan nem határozza meg a pénzbírság felső határát, csupán a generális maximumot. A pénzbírság összegébe be kell számítani az őrizet teljes idejét, valamint a négy órát meghaladó tartamú előállítás tartamát. A pénzbírságot 30 napon belül kell megfizetni.

A 63/2012. (IV. 2.) Kormányrendelet egyes közlekedési szabálysértési tényállásokra vonatkozóan megállapítja a kiszabható pénzbírság kötelező mértékét (a továbbiakban: fix bírság).

Közérdekű munka

A közérdekű munka órákban kerül meghatározásra, legkisebb mértéke 6, leghosszabb mértéke 180 óra lehet. Közérdekű munka csak meghallgatást követően és csak abban az esetben szabható ki, ha az eljárás alá vont azt vállalja.

7.2.2. Intézkedések

- a) Járművezetéstől eltiltás
- b) Elkobzás
- c) Kitiltás
- d) Figyelmeztetés

Járművezetéstől eltiltás

Az eljárás alá vont személy eltiltható, illetve meghatározott esetben el kell tiltani a járművezetéstől, ha a szabálysértést engedélyhez kötött járművezetés szabályainak megszegésével követte el.

Közveszély színhelyén, a 7500 kg-ot meghaladó megengedett legnagyobb össztömegű tehergépkocsival, vontatóval, valamint e járműből és pótkocsiból álló járműszerelvényt

- az úton való haladásra;
- az előzésre és kikerülésre, valamint
- a lezárt útszakaszra történő behajtásra

vonatkozó szabályok megszegésével elkövetett szabálysértés miatt járművezetéstől eltiltást alkalmazni kell.

Az eltiltás időtartama 1 hónaptól 1 évig terjedhet, vonatkozhat járműkategóriára, illetve járműfajtára is.

Elkobzás

A törvény értelmében el kell kobozni azt a dolgot, amelyet a szabálysértés elkövetéséhez eszközül használtak vagy arra szántak, amelynek a birtoklása jogszabályba ütközik, vagy veszélyezteti a közbiztonságot, ami a szabálysértés elkövetése útján jött létre, amire a szabálysértést elkövették, vagy amelyet a szabálysértés befejezését követően e dolog elszállítása céljából használtak, amelyet az eljárás alá vont személy a szabálysértés elkövetéséért a tulajdonostól vagy annak hozzájárulásával mástól kapott. Egyes esetekben az elkobzás mellőzhető, ha az az eljárás alá vont személyre vagy a dolog tulajdonosára a szabálysértés súlyával arányban nem álló méltánytalan hátrányt jelentene feltéve, hogy az elkobzás mellőzését

nemzetközi jogi kötelezettség nem zárja ki. Az elkobzás önállóan és akkor is alkalmazható, ha az eljárás alá vont személy nem vonható felelősségre.

Kitiltás

A sportrendezvényen való részvétellel, az odautazással vagy az onnan történő távozással összefüggő szabálysértés miatt az eljárás alá vont személy kitiltható bármelyik sportszövetség versenyrendszerében megrendezésre kerülő sportrendezvényről, valamint sportlétesítményből, továbbá kereskedelmi tevékenységgel összefüggő szabálysértés miatt a kereskedelmi létesítményből vagy kereskedelmi tevékenység helyéül szolgáló egyéb helyszínről. A kitiltás 6 hónaptól 2 évig terjedhet.

Figyelmeztetés

Figyelmeztetés abban az esetben alkalmazható, ha a szabálysértés az elkövetés körülményeire tekintettel csekély súlyú és ettől az intézkedéstől kellő visszatartó hatás várható. Ezzel az intézkedéssel a hatóság rosszállását fejezi ki és felhívja az eljárás alá vont személyt arra, hogy tartózkodjon szabálysértés elkövetésétől.

7.2.3. Főbb szankció kiszabási elvek

A büntetés kiszabása

A Szabs. tv. elrendeli, hogy a büntetést és az intézkedést a szabálysértést meghatározó jogszabály keretei között úgy kell megállapítani, hogy igazodjék a szabálysértés súlyához.

A súlyosító és enyhítő körülményeket a következők szerint kell értékelni:

a) súlyosító körülmény:

- a szabálysértés elkövetésének időpontját megelőző két éven belül az eljárás alá vont személy szabálysértés miatt történt felelősségre vonása;
- a szabálysértés adott helyzetben való veszélyessége;
- a szabálysértés elszaporodottsága.

b) enyhítő körülmény:

- az eljárás alá vont hatósággal való együttműködése;
- korábbi felelősségre vonásának hiánya;
- az eljárás alá vont enyhítő személyi körülményei (betegsége, alacsony jövedelem, több eltartott személyről kell gondoskodnia stb.).

7.2.4. Az ismételt elkövetés jogintézménye

Az ismételt elkövetéssel járó szankcionálás vonatkozik egyrészt a hat hónapon belül harmadik alkalommal elkövetett – nem közlekedési – szabálysértések szigorúbb elbírálására, másrészt az engedélyhez kötött járművezetés szabályainak hat hónapon belül harmadik alkalommal történő megszegésével elkövetett szabálysértésekre. Az első esetben elzárás büntetés alkalmazható, így ebben az esetben a bíróság jár el, az engedélyhez kötött járművezetés szabályainak megszegésével elkövetett közlekedési szabálysértés esetén pedig a járművezetéstől történő eltiltást kötelezően alkalmazni kell.

7.2.5. A fiatalok és a katonákra vonatkozó külön rendelkezések

Fiatalok az, aki a szabálysértés elkövetésekor a tizennegyedik életévét betöltötte, de a tizenharmadikat még nem. Fiatalokkal szemben az elzárás leghosszabb tartama harminc, halmazati büntetés esetén negyvenöt napig terjedhet. A pénzbírság legmagasabb összege ötvenezer forint, szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértések esetén százezer forint, a helyszíni bírság legmagasabb összege huszonezer forint. Pénzbírságot és helyszíni bírságot csak akkor lehet alkalmazni, ha a fiatalok annak megfizetését vállalja, helyszíni bírság törvényes képviselő jelenléte nélkül nem szabható ki. Közérdekű munka abban az esetben alkalmazható, ha a fiatalok a határozat meghozatalakor a 16. életévét betöltötte és azt vállalja.

Katona a Magyar Honvédség tényleges állományú tagja, a rendőrség, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, a büntetés-végrehajtási szervezet, valamint a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, valamint az Országgyűlési Őrség hivatásos állományú tagja. A katonával szemben a szolgálati viszony tartama alatt, szolgálati helyen, illetve a szolgálattal összefüggésben elkövetett szabálysértést – a szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés kivételével – fegyelmi eljárás keretében kell elbírálni. Ha a katona szolgálati viszonya a fegyelmi eljárás befejezése előtt megszűnt, a szabálysértést a szabálysértési hatóság, illetve a bíróság bírálja el.

Katonával szemben elzárást, valamint járművezetéstől eltiltást bíróság, illetve szabálysértési hatóság szabhat ki. Amennyiben a katonával együtt polgári személlyel szemben is szabálysértési eljárást kell indítani, vagy a polgári személy a szabálysértés sértettje, az eljárást a szabálysértési hatóság, illetve a bíróság folytatja le. A tényállás megállapítását követően a fegyelmi fenyítést a katona előjárója szabja ki.

7.3. Szabálysértési hatóságok

Szabálysértési hatóságok:

- a) fővárosi, megyei kormányhivatal járási (fővárosi kerületi) hivatala, mint általános szabálysértési hatóság;
- a) rendőrkapitányság vagy az egyes feladatok ellátására létrehozott rendőri szerv;
- b) Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszerve.

A hatásköri szabályok alapján állapítható meg, hogy az adott szabálysértési tényállás tekintetében melyik hatóság járhat el (járási hivatal, rendőrség).

Az illetékesség szabálya arra ad választ, hogy az azonos hatáskörű szabálysértési hatóságok közül melyiknek kell eljárnia.

Általános illetékesség az eljárás alá vont személy lakóhelye.

Kivételes illetékesség (a gyorsaság és az eredményesség érdekében):

- a) az eljárás alá vont tartózkodási helye, munkahelye;

- b) a szabálysértés elkövetésének helye;
- c) a szabálysértés felderítésének helye.

Speciális (különös) illetékesség:

- a) a közúti közlekedési baleseti ügyben;
- b) a szabálysértés elkövetője ismeretlen;
- c) a magyarországi lakóhellyel, tartózkodási hellyel nem rendelkező külföldi esetében;
- d) bíróság;
- e) az elzárással is büntethető szabálysértés miatt a járásbíróság jár el.

Illetékesség:

- a) általános illetékesség:
 - elzárással is büntethető szabálysértés miatt az elkövetés helye;

b) kivételes illetékesség:

- az eljárás alá vont lakóhelye, tartózkodási helye;
- munkahelye;
- a szabálysértés felderítésének helye.

7.4. Kényszerintézkedések a szabálysértési eljárásban

7.4.1. Az elővezetés

Az elővezetés személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedés, az érintett jelenlétének a biztosítása céljából, illetve az elzárás végrehajtása érdekében. Amennyiben az eljárás alá vont személy vagy tanú a szabályszerű idézésre nem jelenik meg, és távolmaradását előzetesen nem menti ki, elővezetése rendelhető el. Az elővezetés az elrendelő hatóság rendelkezése alapján útba-írással is foganatosítható. A szabálysértési hatóság az elővezetését rendeli el annak az eljárás alá vont, illetve a helyszíni bírsággal sújtott személynek, aki a szabályszerűen kézbesített felhívás ellenére a pénzbírság, a közérdekű munka, a helyszíni bírság helyébe lépő szabálysértési elzárás végrehajtására a kijelölt büntetés-végrehajtási intézetben a megadott határnapon nem jelenik meg és a pénzbírságot sem fizeti meg. Elrendelése határozattal történik, ellene jogorvoslatot a törvény nem biztosít. Az eljárás alá vont mentesül az elővezetés foganatosítása alól, amennyiben a pénzbírság az elővezetés megkezdésekor vagy annak foganatosítása alatt hiánytalanul megfizetésre kerül. Az elővezetés elrendeléséről az ügyészt haladéktalanul értesíteni kell, amennyiben az ügyész azzal nem ért egyet, az elővezetési határozatot hatályon kívül helyezi. Ez esetben az elővezetés nem hajtható végre. Az elővezetés költségének a megfizetésére az elővezetést elrendelő határozatban megjelölt személyt kell kötelezni.

7.4.2. A szabálysértési őrizet

A szabálysértési elzárás büntetéssel sújtható szabálysértés elkövetésén tetten ért személyt, a gyorsított bírósági eljárás lefolytatása céljából, a rendőrség őrizetbe veheti. Az őrizet a bíróság érdemi végzésének meghozataláig, de legfeljebb 72 óráig tart. Az eljárás alá vont személyt

nyomban szabadon kell bocsátani, ha az őrizet tartama alatt a bíróság a gyorsított eljárást nem folytatta le vagy nem szabott ki elzárást. A tettenérésre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni akkor is, ha a szabálysértés helyszínéről elmenekült elkövetőt a rendőrség az elkövetéstől számított negyvennyolc órán belül elfogja. Az őrizet tartama fellebbezés esetén a másodfokú bíróság végzésének meghozataláig, vagy a nem jogerősen kiszabott szabálysértési elzárás tartamáig, de legfeljebb a meghosszabbítástól számított tíz napig tarthat. Az őrizetbe vétellel szemben fellebbezésnek van helye, amelyet a járásbíróság tárgyaláson bírál el. Az őrizet meghosszabbítása miatt bejelentett fellebbezést a törvényszék az érdemi végzés ellen bejelentett fellebbezéssel együtt bírálja el.

Az őrizet elrendeléséről értesíteni kell az eljárás alá vont által megjelölt hozzátartozót, vagy az általa megjelölt más személyt, katona esetén a parancsnokát.

7.4.3. Ruházat, csomag és jármű átvizsgálása

A rendőrség, illetve a – hatáskörébe utalt szabálysértések esetén – a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszerve átvizsgálhatja annak a személynek a ruházatát, csomagját, a helyszínen lévő járművét, akiről feltételezhető, hogy tárgyi bizonyítási eszközt tart magánál. Az átvizsgálás megkezdése előtt az érintettet fel kell szólítani, hogy a keresett tárgyat önként adja át. Ruházat átvizsgálását csak az átvizsgálendő személlyel azonos nemű személy végezheti.

7.4.4. A lefoglalás

A szabálysértési hatóság, valamint a helyszíni bírság kiszabására jogosult lefoglalhatja azt a dolgot, ami tárgyi bizonyítási eszköz, illetve, amelynek elkobzását a szabálysértést meghatározó törvény elrendeli. A lefoglalás érdekében a dolog birtokosát fel kell szólítani, hogy a keresett dolgot adja át. Postai küldeményt – kézbesítés előtt – az ügyész írásbeli határozata alapján lehet lefoglalni, addig csak visszatartásra van mód. A lefoglalást haladéktalanul meg kell szüntetni, amennyiben az eljárás érdekében arra már nincs szükség.

7.4.5. A rendbírság

A rendbírságot a szabálysértési hatóság és a bíróság alkalmazhatja annak érdekében, hogy az eljárási kötelezettségek teljesítése megvalósuljon, illetve az eljárás rendje helyre álljon. Így kiszabható például, ha az eljárás alá vont személy és a sértett nem veti magát alá a szakértői vizsgálatnak, aki a lefoglalást, ruházat, csomag vagy gépjármű átvizsgálását akadályozza, aki a meghallgatás vagy tárgyalás rendjét zavarja. A rendbírság 5000 Ft-tól 100 000 Ft-ig terjedhet, ismételt esetben 150 000 Ft-ig, a bírósági eljárásban 5000-150 000 Ft-ig, ismételt esetben 200 000 Ft-ig szabható ki. Kiszabása ellen halasztó hatályú panasszal lehet élni, illetve a bíróság esetében fellebbezésnek van helye.

7.5. A szabálysértési eljárás lefolytatásának alapvető szabályai

7.5.1. Az eljárás megindulása

A szabálysértési eljárás feljelentés a szabálysértési hatóság vagy a bíróság hivatalai hatáskörében szerzett tudomása, illetve a helyszíni bírság kiszabására jogosult szerv vagy személy általi észlelés, valamint magánindítványra üldözendő szabálysértés esetén, a sértett kívánsága alapján indul meg.

A feljelentésnek tartalmaznia kell:

- a) a feljelentett cselekmény helyének és idejének, továbbá az elkövetés körülményeinek a leírását;
- b) a bizonyítási eszközök megjelölését;
- c) ha az eljárás alá vont személy ismert, személyi adatait;
- d) károkozás esetén – amennyiben ismert – a károkozó és a károsult megnevezését, a kár jellegét, hozzávetőleges mértékét, a biztosítást igazoló okirat számát, a biztosító megnevezését, biztosítási fedezet hiányában annak tényét;
- e) a lefoglalás érdekében visszatartott dolog megnevezését, azonosító adatait és jegyeit, illetve a dolog megőrzésével megbízott személy nevét és az őrzés helyét;
- f) lőfegyverrel kapcsolatos szabálysértés esetén a lőfegyvertartási engedély számát, az engedélyt kiállító hatóság megnevezését, a fegyver fajtáját, kategóriáját, gyártóját, típusát, gyártási számát, kaliberjelét, illetve a lőszer darabszámát és azonosítási adatait;
- g) az engedélyhez kötött járművezetés szabályainak megszegésével elkövetett szabálysértés esetén a jármű forgalmi rendszámát, a vezetésre jogosító okmány számát, típusát, kategóriáját, a jármű üzemben tartójának nevét és címét;
- h) okmány elvétele esetén annak tényét és az átvételi elismervény sorszámát;
- i) kitiltás szabályainak megszegése esetén a kitiltást elrendelő határozat számát, az elrendelő hatóság megnevezését, a kitiltásra vonatkozó adatokat;
- j) a helyszínen alkalmazott intézkedéseket, eljárási cselekményeket;
- k) az eljárás alá vont személy nyilatkozatát a szabálysértés elkövetésének körülményeiről, illetve saját felelősségéről.

Ha az eljárás alá vont személy a személyi, családi körülményeire, valamint anyagi, jövedelmi viszonyaira, munkahelyére nézve nem nyilatkozik, ezt a tényt a meghallgatásáról felvett jegyzőkönyvben, illetve az ügy irataiban rögzíteni kell.

Ha lehetőség van rá, a bizonyítási eszközöket csatolni kell a feljelentéshez.

7.5.2. Meghallgatás nélküli és a meghallgatásos eljárás

Ha az eljárás iratai alapján a szabálysértési tényállás tisztázott és az eljárás alá vont személy vagy az eljárásban részt vevő más személy meghallgatása, valamint egyéb bizonyíték megszerzése nem szükséges, a szabálysértési hatóság meghallgatás nélkül hozza meg a határozatát.

Az így hozott döntéssel szemben az eljárás alá vont személy meghallgatást kérhet, amelynek alapján a szabálysértési hatóságnak meg kell hallgatnia.

Amennyiben az ügyben az iratok alapján nem lehet megalapozott döntést hozni, a tényállás tisztázása érdekében bizonyítást kell lefolytatni, valamint a feljelentőt további adatok közlésére kell felszólítani. Ennek érdekében meghallgatást kell tartani és a szükség szerinti bizonyítási eljárást le kell folytatni.

A bizonyítás eszközeit a hatóság a törvényi keretek között szabadon választhatja meg. A bizonyítás eszközei:

- a) a tanúvallomás;
- b) a szakértő és a szakvélemény;
- c) a tárgyi bizonyítási eszköz;
- d) az okirat;
- e) a szemle;
- f) a szembesítés;
- g) az eljárás alá vont személy vallomása.

7.5.3. Döntés az eljárás során

A feljelentés elutasítása: amennyiben a feljelentésből vagy az előkészítő eljárás során beszerzett adatokból megállapítható, hogy a feljelentett cselekmény nem szabálysértés, a büntethetőséget kizáró ok áll fenn, ugyanazon szabálysértés miatt szabálysértési eljárás van folyamatban, a cselekményt szabálysértési vagy büntetőeljárás, illetve közigazgatási eljárás keretében jogerősen elbírálták, vagy elkobzás alkalmazása szükséges felelősségre vonás nélkül, illetve a szabálysértés elévült.

A szabálysértési eljárás felfüggesztése: ha az ügy érdemi elbírálása olyan előzetes kérdés eldöntésétől függ, amelyben a döntés más szerv hatáskörébe tartozik, vagy az eljárás alá vont személy ismeretlen helyen vagy külföldön tartózkodik és távollétében az ügy érdemi elbírálása nem lehetséges, a szabálysértési hatóság vagy a bíróság az ügyet közvetítői eljárásra utalja, továbbá amennyiben a bíróság az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezi.

A szabálysértési eljárás megszüntetése:

- a) amennyiben az eljárás során megállapítást nyer, hogy a cselekmény nem szabálysértés;
- b) az eljárás adatai alapján nem állapítható meg szabálysértés elkövetése, az eljárás alá vont személy kiléte;
- c) a szabálysértést az eljárás alá vont személy követte el és az eljárás folytatásától sem várható eredmény;
- d) a szabálysértést nem az eljárás alá vont személy követte el;
- e) az eljárás alá vont személy meghalt;
- f) büntethetőséget kizáró ok áll fenn;
- g) a cselekményt szabálysértési vagy büntetőeljárás illetve közigazgatási eljárás keretében jogerősen elbírálták;
- h) ugyanazon cselekmény miatt szabálysértési vagy büntetőeljárás, illetve közigazgatási eljárás van folyamatban;

- i) elévülés miatt nincs helye felelősségre vonásnak;
- j) elkobzás alkalmazása szükséges az eljárás alá vont személy felelősségre vonása nélkül;
- k) a közvetítő a közvetítői eljárás eredményes lefolytatásáról tájékoztatta a szabálysértési hatóságot vagy a bíróságot.

Az eljárás alá vont személy elmarasztalása: az eljárás alá vont személy felelősségének megállapítása esetén a szabálysértési hatóság vagy a bíróság büntetést szab ki vagy intézkedés alkalmazásáról dönt.

A döntéssel szembeni jogorvoslatok:

a) panasz

A szabálysértési hatóságnak az elővezetés kivételével a kényszerintézkedés tárgyában hozott, a feljelentést elutasító, illetve a szabálysértési eljárást megszüntető, valamint a kézbesítési vélelem megdöntésére irányuló kérelmet elutasító határozatával, illetve intézkedésével szemben az eljárás alá vont személy és képviselője, a sértett és képviselője, valamint a rendbírsággal sújtott személy, továbbá egyéb, nem az ügy érdemében hozott határozatával, intézkedésével szemben – a törvény eltérő rendelkezése hiányában – panasszal élhet az, akire a határozat rendelkezést tartalmaz, illetve akit az intézkedés érint.

b) kifogás

Az érdemi (elmarasztaló) határozattal szemben az eljárás alá vont személy vagy képviselője, a kár megtérítésére kötelezés esetén, kizárólag e vonatkozásban a sértett is kifogást nyújthat be. A kifogást, ha az alapján a szabálysértési hatóság a határozatát nem változtatja meg, vagy nem vonja vissza, a bíróságnak küldi meg elbírálás végett.

c) fellebbezés

Az elzárással is büntethető szabálysértés esetén a bíróság tárgyaláson hozott végzésével szemben az eljárás alá vont személy és a képviselője, az előkészítő eljárást lefolytató szerv, a kár megtérítésére kötelezés esetén e vonatkozásban a sértett fellebbezhet.

Az őrizettel, illetve annak tartamát meghosszabbító végzéssel szemben az eljárás alá vont személy vagy képviselője által benyújtott fellebbezésnek van helye.

Méltányosságra vonatkozó szabályok:

- a) nem jogorvoslatként kezelendő, azonban az alkalmazott szankciók tekintetében könnyítésre irányul a méltányossági kérelem, amely a szabálysértési hatóság, a bíróság által kiszabott büntetés, illetve intézkedés elengedése, illetve mérséklése iránt nyújtható be a pénzbírság megfizetésére nyitva álló határidőig, egyéb esetben a végrehajtás megkezdéséig, egy alkalommal;

b) a bíróság által kiszabott elzárás és pénzbírság esetén a méltányossági jogkört a belügyminiszter felterjesztése alapján a köztársasági elnök gyakorolja, a szabálysértési hatóság által kiszabott pénzbírság esetén a szabályozásért felelős belügyminiszter dönt.

7.5.4. Az előkészítő eljárás szabályai

Az elzárással is büntethető szabálysértés miatt a feljelentést a rendőrségnél kell megtenni, ha a feljelentést máshol tették, vagy a szabálysértésről egyéb módon szereztek tudomást, a feljelentést, illetve az egyéb jelzést a rendőrséghez kell haladéktalanul továbbítani.

A rendőrség a tényállás felderítése, az elkövető kilétének megállapítása, valamint a bizonyítási eszközök felkutatása és biztosítása érdekében előkészítő eljárást folytat le. A tulajdon elleni szabálysértések szabálysértéssé nyilvánító értékhatára 50 000 Ft.

Az előkészítő eljárás befejezését követően az előkészítő eljárás során keletkezett iratokat, adatokat, megállapításokat tartalmazó jelentést haladéktalanul meg kell küldeni a bíróságnak. Amennyiben érték-egybefoglalás vagy üzletszerűség alapján bűncselekmény megállapítására kerül sor, az ügyben büntetőeljárást kell lefolytatni. Amennyiben büntethetőséget kizáró vagy megszüntető ok áll fenn a rendőrség megszünteti az eljárást.

7.6. Bíróság elé állítás

A szabálysértési elzárás büntetéssel sújtható szabálysértés elkövetésén tetten ért személyt a rendőrség a bíróság érdemi határozatáig, de legfeljebb 72 óráig őrizetbe veheti. A szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés miatt őrizetbe vett személyt a rendőrség a gyorsított bírósági eljárás lefolytatása céljából a bíróság elé állítja. A rendőrség a bíróság elé állítás időpontjáról haladéktalanul értesíti a sértettet, valamint gondoskodik arról, hogy a bizonyítási eszközök a tárgyaláson rendelkezésre álljanak. Az eljárás alá vont személlyel közölni kell, hogy milyen szabálysértés miatt és milyen bizonyítékok alapján állítják bíróság elé. A rendőrség ügyvédet rendel ki, ha az eljárás alá vontnak nincs ügyvédje. A tárgyalás időpontjáról a képviselőt is értesíteni kell és gondoskodni kell arról, hogy az ügyet megismerhesse, illetve az eljárás alá vont személlyel a tárgyalás előtt érintkezessen.

A rendőrség képviselője az iratokat és a tárgyi bizonyítási eszközöket átadja a bíróságnak és szóban előterjeszti a feljelentést.

A bíróság nem tart tárgyalást, ha megállapítja, hogy az őrizetbe vétel feltételei nem álltak fenn vagy az őrizetbe vételtől több mint hetvenkét óra telt el.

Ha a tárgyalás megtartásának nincs akadálya, a bíróság a feljelentés előterjesztése után meghallgatja az eljárás alá vont személyt, szükség esetén a sértettet, illetve a tanúkat. Ennek alapján végzéssel megszünteti az eljárást vagy megállapítja az eljárás alá vont személy bűnösségét és büntetést szab ki, illetve intézkedést alkalmaz, rendelkezik a szabálysértési költség viseléséről és a feltételek fennállása esetén az eljárás alá vontat a kár megtérítésére kötelezi.

A végzés kihirdetése után a rendőrség képviselője, az eljárás alá vont személy, a képviselője nyilatkozatot tesz arra vonatkozóan, kíván-e fellebbezéssel élni. Fellebbezés esetén a bíróság a végzését írásba foglalja, és az érintetteknek átadja, valamint az őrizetet meghosszabbítja, majd az iratokat haladéktalanul felterjeszti a törvényszékhez.

7.7. A végrehajtásra vonatkozó főbb rendelkezések

A szabálysértési elzárást büntetés-végrehajtási intézetben kell végrehajtani. A szabálysértési elzárást a szabálysértési őrizetet foganatosító rendőrség székhelye szerinti rendőrségi fogdában kell végrehajtani, ha az elkövető a rendőrség őrizetében van, és a Szabs. tv-ben meghatározott beszámítást követően az elzárás hátralevő tartama a két napot nem haladja meg. Ha az elkövető rendőrségi fogdába történő befogadására férőhely hiányában nincs lehetőség, az elkövetőt büntetés-végrehajtási intézetbe kell szállítani.

A pénzbírságot, a helyszíni bírságot, a rendbírságot, a szabálysértési költséget és az okozott kárt a határozat jogerőre emelkedésétől, helyszíni bírság esetén a tudomásul vételtől számított 30 napon belül kell megfizetni.

Elzárásra kell átváltoztatni a meg nem fizetett pénzbírságot és helyszíni bírságot. Az átváltoztatásról a bíróság dönt, ellene jogorvoslatnak helye nincs. A pénzbírság bármikor megfizethető, ez esetben az elkövető elővezetésétől el kell tekinteni, vagy az elzárás végrehajtását meg kell szüntetni.

Az elzárásra átváltoztatást megelőzően a Szabs. tv. megteremti a meg nem fizetett pénzbírság, illetve a helyszíni bírság közérdekű munkával történő megváltásának a lehetőségét. Ennek érdekében az elkövetőnek a befizetésre rendelkezésre álló határidőt követő három munkanapig be kell jelentkeznie az állami foglalkoztatási szervnél. Elmulasztása esetén a hatóság az elzárásra átváltoztatásra intézkedik. A közérdekű munka végrehajtásáról az állami foglalkoztatási szerv gondoskodik.

A büntetésként kiszabott közérdekű munka végrehajtásáról az állami foglalkozási szerv gondoskodik, amelynek végrehajtása érdekében az elkövetőnek a határozat jogerőre emelkedését követő három munkanapon belül kell e szervnél jelentkezni. Ha az elkövető a közérdekű munkát nem kezdi meg vagy annak nem teljes mértékben tesz eleget, elzárásra átváltoztatására intézkedik a hatóság.

Adók módjára történik továbbra is behajtása a szabálysértési költségnek, a rendbírságnak, és az okozott kárnak, továbbá a pénzbírságnak és a helyszíni bírságnak, amennyiben nincs helye elzárásra történő átváltoztatásnak és közérdekű munkával sem váltották azt meg.

7.8. A szabálysértési nyilvántartási rendszer

A szabálysértési nyilvántartási rendszer közhiteles nyilvántartás, adatkezelői feladatait a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala (a továbbiakban: KEKKH) látja el.

A szabálysértési nyilvántartási rendszer tagozódása:

- a) szabálysértést elkövetettek (jogerősen elmarasztaltak);
- b) helyszíni bírságoltak;
- c) szabálysértési eljárás hatálya alatt állók (folyamatban lévő ügyek);
- d) a nyilvántartási rendszer használatára jogosultak nyilvántartása.

7.9. A helyszíni bírság kiszabása

7.9.1. A helyszíni bírságolásra jogosultak köre

A rendőrség bármely szabálysértés miatt jogosult helyszíni bírság kiszabására.

Amennyiben azt a tényálláshoz kapcsolódóan a Szabs. tv. lehetővé teszi – a szabálysértés észlelése esetén – helyszíni bírság kiszabására jogosult továbbá:

- a) járási hivatal arra felhatalmazott ügyintézője;
- b) a Nemzeti Adó- és Vámhivatal vámszerve;
- c) a hivatásos katasztrófavédelmi szerv arra felhatalmazott ügyintézője;
- d) a közlekedési hatóság ellenőre;
- e) a közterület-felügyelő;
- f) a természetvédelmi őr, az önkormányzati természetvédelmi őr;
- g) az erdészeti hatóság arra felhatalmazott ügyintézője;
- h) a halászati őr;
- i) a mezőőr.

7.9.2. A helyszíni bírsággal kapcsolatos eljárás, a feljelentés, szóbeli figyelmeztetés

Helyszíni intézkedés során a szabálysértés elkövetését elismerő személlyel szemben helyszíni bírság kiszabásának van helye.

Ha a jogszabály helyszíni bírság kiszabását lehetővé teszi és a helyszíni bírság kiszabására jogosult szerv vagy személy a helyszíni bírság kiszabása mellett dönt, ezt közli az eljárás alá vont személlyel, egyben tájékoztatja a jogkövetkezményekről.

Közúti közlekedési szabálysértés miatt kiszabott helyszíni bírság esetén, ha a jogszabály közúti közlekedési előéleti pontot rendel a szabálysértéshez, úgy a helyszíni bírságot kiszabó személy erről is tájékoztatja az eljárás alá vontat, illetve rögzíti a meghatározott pontszámot a helyszíni bírságolás kiszabásáról szóló nyomtatványon.

A helyszíni bírság összege ötezer forinttól ötvenezer forintig, hat hónapon belül újabb szabálysértés elkövetése esetén hetvenezer forintig terjedhet.

A helyszíni bírság összegét úgy kell megállapítani, hogy az maradék nélkül osztható legyen 1000 forinttal.

A Szabs. Tv. XXVII. és a XXVIII. fejezetben meghatározott egyes szabálysértések esetén a Kormány – a helyszíni bírság legalacsonyabb és legmagasabb mértékére vonatkozó rendelkezés keretei között – rendelettel megállapíthatja a helyszíni bírság kötelező mértékét.

Ha a kormányrendeletben meghatározott kötelező mértékű helyszíni bírsággal sújtandó, a XXVII. és a XXVIII. fejezetben meghatározott szabálysértés elkövetése miatt eljárás alá vont személyt az elkövetés időpontját megelőző hat hónapon belül a XXVII. és a XXVIII. fejezetben meghatározott szabálysértés miatt helyszíni bírsággal sújtották, akkor:

- a) a második, kötelező mértékű helyszíni bírsággal sújtandó szabálysértés elkövetése esetén az ahhoz rendelt kötelező mértékű helyszíni bírság kétszeresét kell kiszabni;
- b) a harmadik, illetve az azt követő, kötelező mértékű helyszíni bírsággal sújtandó szabálysértés elkövetésekor az ahhoz rendelt kötelező mértékű helyszíni bírság háromszorosát kell kiszabni, de az nem haladhatja meg a hetvenezer forintot.

A helyszíni bírság kiszabása során, ha kötelező mértékű helyszíni bírsággal sújtandó több szabálysértés elbírálására kerül sor, az elkövetett szabálysértésekhez rendelt helyszíni bírságok közül a legmagasabb bírságot kell alkalmazni.

Ha kötelező mértékű helyszíni bírsággal sújtandó szabálysértés és más szabálysértés egyidejű elbírálására kerül sor, a kiszabható helyszíni bírság nem lehet kevesebb, mint a kötelező mértékű helyszíni bírság, de az nem haladhatja meg az ötvenezer forintot, ismételt elkövetés esetén a hetvenezer forintot.

Ha az eljárás alá vont személy a helyszíni bírság kiszabását – a helyszíni bírság meg nem fizetése esetén alkalmazandó jogkövetkezményekről szóló tájékoztatás után – aláírásával igazoltan tudomásul veszi, a helyszíni bírság ellen nincs helye jogorvoslatnak.

A helyszíni bírság kiszabására jogosult szerv vagy személy három példányban (eredeti, másodlat és tőpéldány) tölti ki a helyszíni bírságotól használt nyomtatványt.

A nyomtatvány kitöltése előtt a személyazonosság megállapítására alkalmas igazolványból meg kell állapítani az eljárás alá vont személy személyi adatait.

A helyszíni bírságotól használt sorszámmal ellátott nyomtatványnak tartalmaznia kell:

- a) az eljárás alá vont személy családi nevét, utónevét, születési helyét, idejét, anyja nevét, lakcímét, állampolgárságát;
- b) személyazonosításra alkalmas igazolványának, vagy engedélyhez kötött járművezetés szabályainak megszegésével elkövetett szabálysértés esetén a vezetői engedély számát és típusát;
- c) az elkövetés helyét, idejét, az elkövetett cselekmény leírását, az elkövetett szabálysértés megnevezését, gépjárművel elkövetett szabálysértés esetén a forgalmi rendszámot, valamint jogszabályban meghatározott, a közúti közlekedés biztonságát fokozottan veszélyeztető szabálysértés esetén a közlekedési előéleti pont számát;
- d) a kiszabott helyszíni bírság összegét;
- e) tájékoztatást arról, hogy – a gépjárművezető távollétében kiszabott helyszíni bírság kivételével – a meg nem fizetett helyszíni bírságot 5000 forintként 6 óra közérdekű

munkával válthatja meg, amelynek érdekében az állami foglalkoztatási szervnél a bírság megfizetésére nyitva álló határidő lejártát követő három munkanapon belül jelentkezhet, valamint azt, hogy a bíróság a meg nem fizetett és közérdekű munkával meg nem váltott helyszíni bírságot 5000 forintonként egy napi szabálysértési elzárásra változtatja át;

- f) a helyszíni bírság kiszabására jogosult szerv nevét, az intézkedő személy azonosító számát, vagy nevét;
- g) a fiatalkorú eljárás alá vont személy nyilatkozatát, hogy a helyszíni bírság megfizetését vállalja és aláírását;
- h) a fiatalkorú eljárás alá vont személy törvényes képviselőjének aláírását.

A fiatalkorú eljárás alá vont személyt a helyszíni bírságoláshoz használt nyomtatvány kitöltése előtt tájékoztatni kell, hogy vele szemben csak akkor szabható ki helyszíni bírság, ha annak megfizetését vállalja, továbbá arról, hogy nem szabható ki helyszíni bírság a törvényes képviselője jelenléte nélkül.

A helyszíni bírság kiszabására jogosult szerv vagy személy a nyomtatvány másodlati példányát a csekkszelvénnyel együtt az eljárás alá vont személynek átadja. Az átadott csekkszelvény tartalmazza a helyszíni bírságoláshoz használt nyomtatvány sorszámát, a helyszíni bírság kiszabására jogosult megnevezését, a számlaszámát, a nemzetközi fizetési számlaszámot (IBAN), a nemzetközi banki azonosító (BIC) kódot és a helyszíni bírság összegét.

Az eljárás alá vont személy a helyszíni bírságot:

- a) ha annak feltételei adottak, a helyszínen erre alkalmas, erre a célra a hatóság által rendszeresített elektronikus eszközön teljesítve, készpénz-kímélő fizetési mód alkalmazásával is teljesítheti;
- b) ha az a) pontban meghatározott lehetőség nem vehető igénybe vagy az eljárás alá vont személy azzal nem él, a részére átadott csekkszelvényen vagy banki átutalással a helyszíni bírság összegének az e törvényben meghatározott határidőn belül történő megfizetésével, átutalásával teljesítheti.

Ha az elkövető a megadott határidőn belül nem fizeti meg a helyszíni bírságot, a meg nem fizetett helyszíni bírság végrehajtására intézkedni kell.

Ha az eljárás alá vont személy a helyszíni bírság kiszabását aláírásával igazoltan nem veszi tudomásul, a helyszíni bírság kiszabására jogosult a helyszíni bírságolás alkalmazásától eláll és közli az eljárás alá vont személlyel, hogy feljelentést tesz.

Gépjárművezető távollétében kiszabható helyszíni bírság

A gépjárművel elkövetett szabálysértés miatt a helyszíni bírságot a gépjárművezető távollétében is ki lehet szabni. Ilyenkor a gépjármű forgalmi rendszáma alapján megállapított üzemben tartó címére kell a kiszabott összeget tartalmazó csekkszelvényt megküldeni.

A gépjárművezető távollétében kiszabott helyszíni bírságról szóló tájékoztatást a gépjármű szélvédőjére, amennyiben az nem lehetséges, egyéb helyen jól látható módon kell elhelyezni.

A tájékoztatás tartalmazza:

- a) a helyszíni bírságot kiszabó szerv megnevezését, székhelyét és telefonszámát;
- b) az intézkedés időpontját és helyét, a gépjármű rendszámát;
- c) a jogszabályi alap megjelölését, valamint a jogsértő cselekmény rövid leírását, továbbá
- d) a helyszíni bírság kiszabására jogosult személy azonosító számát és aláírását.

Ha a gépjármű üzemben tartója a helyszíni bírság kiszabását nem veszi tudomásul, a szabálysértési eljárást az egyébként irányadó rendelkezések szerint kell lefolytatni. Így kell eljárni akkor is, ha a gépjármű üzemben tartójának megküldött csekkszelvényen vagy banki átutalással a helyszíni bírságot az e törvényben meghatározott határidőn belül nem fizetik meg.

Ha a helyszíni bírságot kiszabó szerv vagy személy a helyszíni bírság tudomásul vételének, illetve a bírság befizetésének hiányában szabálysértési feljelentést tesz, az ezt követően befizetett helyszíni bírságot vissza kell téríteni. A visszatérítésről a helyszíni bírságot kiszabó szerv vagy személy gondoskodik.

Szóbeli figyelmeztetés

Helyszíni intézkedés során a helyszíni bírság kiszabására jogosult szerv vagy személy a szabálysértés elkövetését elismerő személlyel szemben szóbeli figyelmeztetést alkalmazhat, ha az elkövetett cselekmény oly csekély mértékben veszélyes a társadalomra, hogy még a helyszíni bírság kiszabása is szükségtelen.

8. Az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek szolgálati igazolvánnyal és jelvénnel történő ellátásának szabályozása

8.1. Alapvető fogalmak

A vonatkozó törvényben foglaltakat kell alkalmazni:

- a) formaruházat tekintetében a fegyveres biztonsági őrre;
- b) az alkalmazási feltételek, az intézkedéssel, kényszerítő eszközzel szembeni panasz és kivizsgálása, valamint a képzés és vizsgáztatás tekintetében a személy- és vagyonőrre;
- c) a természetvédelmi őrre;
- d) az erdővédelmi szolgálat tagjára;
- e) a hegyőrre;
- f) a hivatásos vadászra;
- g) a rendészeti feladatokat ellátó erdészeti szakszemélyzetre;
- h) a rendészeti feladatokat ellátó jogosult erdészeti szakszemélyzetre;
- i) halászati őrre;
- j) közterület-felügyelőre;
- k) az önkormányzati természetvédelmi őrre;
- l) mezőőrre.

A rendészeti feladatokat ellátó személy, valamint személy és vagyonőr az a magyar állampolgár – személy és vagyonőr, hegyőr, mezőőr esetében a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy is – lehet, aki a tizennyolcadik életévét betöltötte, cselekvőképes, a feladat ellátásához törvényben és jogszabályban előírt képesítési feltételekkel rendelkezik.

Nem lehet rendészeti feladatokat ellátó személy, akivel szemben a törvényben meghatározott kizáró okok fenn állnak.

8.2. A szolgálati igazolvány és jelvény kiadása, visszavonása

A rendészeti feladatokat ellátó személy részére – igazgatási szolgáltatási díj ellenében – a szolgálati igazolványt, valamint a szolgálati jelvényt a rendőrség a munkáltató kezdeményezésére állítja ki.

Ha a rendészeti feladatokat ellátó személynek a jogviszonya a törvényben meghatározott okból megszűnik, a munkáltató a rendészeti feladatokat ellátó személy szolgálati igazolványát és szolgálati jelvényét bevonja és a rendőrség tájékoztatásával egyidejűleg a szolgálati igazolványt és a szolgálati jelvényt megküldi.

A rendőrség haladéktalanul, de legkésőbb a tudomásra jutástól számított tizenöt napon belül a szolgálati igazolványt és a jelvényt visszavonja, ha:

- a) a rendészeti feladatokat ellátó személy jogviszonya megszűnt;
- b) a szolgálati igazolványban szereplő adatok megváltoztak;
- c) a törvényben meghatározott kizáró körülmény bekövetkezett;
- d) a rendészeti feladatokat ellátó erdészeti szakszemélyzet, a rendészeti feladatokat ellátó jogosult erdészeti szakszemélyzet esetében a személy szakszemélyzeti jogosultsága külön jogszabály szerinti okból megszűnt.

8.3. A rendőrség ellenőrzési kötelezettsége

A jogviszony létesítésekor az alkalmazási feltételeket az érintett igazolja. A rendészeti feladatokat ellátó személy alkalmazásának kizáró okait – a jogviszony fennállása alatt – a rendőrség évente ellenőrzi.

A rendőrség a kizáró okok ellenőrzése során a büntettek nyilvántartásából, a hátrányos jogkövetkezmények alatt álló, büntetlen előéletű személyek nyilvántartásából, valamint a büntetőeljárás hatálya alatt állók nyilvántartásából jogosult közvetlen hozzáféréssel a meghatározott feltételekre vonatkozó adatokat átvenni és kezelni.

Ha az ellenőrzés során a rendőrség megállapítja, hogy a rendészeti feladatokat ellátó személlyel szemben kizáró ok áll fenn, a rendőrség felhívja a munkáltatót a szolgálati igazolvány és szolgálati jelvény bevonására, valamint annak a rendőrség részére 8 napon belül történő megküldésére.

Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv központi szerve a rendészeti feladatokat ellátó személy számára kiadott szolgálati igazolványról, valamint az egyedi azonosító számmal ellátott szolgálati jelvényről a kizáró okok ellenőrzése, a szolgálati igazolványok hitelességének és a rendészeti feladatokat ellátó személy azonosításának céljából nyilvántartást vezet.

IV. A rendőri csapatszolgálati tevékenység

1. Csapatszolgálati alapfogalmak

Bizonyos rendőri feladatok teljesítése csapaterő alkalmazása nélkül nem elképzelhető, így különösen a nagy területen történő helyszínbiztosítás, eltévedt gyermek, eltűnt idős személy felkutatása, rendezvénybiztosítás stb. A csapaterőben történő fellépés sajátos vonása, hogy a rendőr nem egyéni elhatározás, hanem parancsnoki utasítás szerint jár el, amely meghatározza az intézkedés típusát és az alkalmazható kényszerítő eszközök körét. Szükségessé válik a rendőri erők koncentrációja és sajátos szolgálati tevékenység végrehajtása.

1.1. Csapatszolgálat

A rendőrségi feladatok megoldásához alkalmazott sajátos szolgálati forma, a csapaterőbe szervezett rendőrök szolgálati alkalmazásának összessége. A csapatszolgálat alkotórészei a csapatszolgálati feladat, a csapaterő és a csapattevékenység.

1.2. Csapatszolgálati feladat

Azoknak a rendőrség hatáskörébe tartozó bűnmegelőzési, bűnüldözési, államigazgatási és rendészeti feladatoknak vagy egyes eljárási cselekményeknek az összefoglaló megnevezése, amelyek a személyi állomány összevonását, kötelékbe szervezését, egyszemélyi parancsnoki vezetés alá helyezését és sajátos eljárások alkalmazását teszik szükségessé. A csapatszolgálati feladatok körét törvény határozza meg.

1.3. Csapaterő

A rendőrség állományából és eszközeiből szervezetszerűen vagy ideiglenes jelleggel létrehozott szervezeti egységek, alegységek és szolgálati csoportok, amelyek rendeltetése a csapatszolgálati feladatok végrehajtása.

1.4. Csapattevékenység

Azoknak a sajátos eljárási módoknak az összessége, amelyek alkalmazásával a csapaterő a csapatszolgálati feladatait végrehajtja.

Elemei:

- a) csapaterő vezetése;
- b) taktikai eljárások;
- c) manőver;
- d) csapaterő alkalmazásának kiegészítő tevékenységei;
- e) mindenoldalú biztosítás.

1.5. A taktikai eljárások

Azokat az alkalmazási formákat és módszereket tartalmazza, amelyekkel a csapatszolgálati feladat a leghatékonyabban teljesíthető.

Taktikai eljárások körébe tartozik a zárás, a kutatás, a bekerítés, az üldözés, a figyelőszolgálat, a biztosító szolgálat, a tömegosztatás, az őrzés, valamint a védelem.

A taktikai eljárásokat a csapaterő alkalmazhatja egyenként, illetve kombináltan. Ezt mindig a csapaterő alkalmazását kiváltó ok, esemény jellege, helyszínének nagysága és jellege, az elkövetőkről, vagy eltűntekről rendelkezésre álló adatok, valamint a bevethető csapaterő nagysága határozza meg.

1.5.1. Zárás

Valamely terület elszigetelése, körbezárása az adott területen folytatott más rendőri tevékenység sikeres végrehajtásához, meghatározott objektumok, személyek megóvásához, a közrend fenntartásához szükséges feltételek megteremtése érdekében.

1.5.2. Kutatás

A rendőri csapaterő olyan tevékenysége, amely meghatározott területen (körzetben):

- a) súlyos bűncselekményt elkövető, szökésben lévő fegyveres személy felkutatására, elfogására;
- b) eltűnt személy vagy tárgy;
- c) bűncselekmény elkövetésével kapcsolatos tárgyi bizonyítási eszköz felkutatására;
- d) védett személy, veszélyes szállítmány vagy az állam működése, a lakosság ellátása szempontjából kiemelten fontos létesítmény biztonságát veszélyeztető körülmények felderítésére;
- e) katasztrófa, elemi csapás áldozatainak felkutatására irányul.

1.5.3. Üldözés

A szökésben lévő bűnözők, menekülők elfogása érdekében alkalmazott taktikai eljárás. Előfeltétele, hogy a menekülés és az üldözés megkezdése között viszonylag rövid idő teljen el, ismert legyen a menekülő személy személyleírása, a rendelkezésre álló adatok alapján legyen behatárolható a menekülés valószínű iránya, továbbá álljanak rendelkezésre az üldözéshez szükséges személyi és tárgyi feltételek.

1.5.4. Bekerítés

Létesítmények, területek lezárásának sajátos és legaktívabb formája, amely a keresett bűnözők, fegyveres személyek elfogása érdekében akkor alkalmazható, amikor ismert azok pontos tartózkodási helye. A bekerítés során a rendőr alegységekből létrehozott szolgálati csoportok körbezárják a keresett személyek tartózkodási helyét, megakadályozzák menekülésüket, meggátolják kitörésüket és végrehajtják az elfogást.

1.5.5. Figyelőszolgálat

A rendőri csapatereő nagy területre kiterjedő felderítő tevékenysége. Alkalmazására akkor kerül sor, amikor nem állnak rendelkezésre megbízható információk fegyveres vagy más bűnözőcsoportok, illetve személyek, a közbiztonságra kedvezőtlen hatást gyakorló egyéb események pontos megjelenési helyéről és idejéről, de a várható cselekmények közege nagy biztonsággal behatárolható.

1.5.6. Tömegosztatás

A jogellenesen összegyűlt, illetőleg a jogellenes magatartást tanúsító tömeg felosztatásának legvégső eszköze. A csapatereő által alkalmazott eljárások, kényszerítő intézkedések és korlátozó rendszabályok összessége, amely törvénybe ütköző tevékenység céljából összegyűlt vagy ilyen tevékenységet folytató vagy személyeket, illetőleg anyagi javakat közvetlenül fenyegető veszélyhelyzet helyszínén jelen lévő tömeggel szemben határozott fellépést, aktív, folyamatos ráhatást fejez ki. A tömegosztatás a jogellenes tömegtevékenység megszűnését, a törvényes rend helyreállításához és fenntartásához, illetőleg a veszélyhelyzet elhárításához szükséges feltételek megteremtését eredményezi.

1.5.7. Őrzés

A csapatereő olyan szolgálati tevékenysége, amelynek célja állandó vagy ideiglenes jelleggel személyek, létesítmények, meghatározott területek vagy értékek közbiztonsági szempontból történő ellenőrzése, az ellenük irányuló bűncselekmények megelőzése, behatolás vagy kijutás megakadályozása, valamint a szükséges feltételek megteremtése a védelemben történő átmenetbe.

1.5.8. Védelem

Az objektumok őrzésére, valamint az őrzés megerősítésére rendelt csapatereőnek az a tervszerű tevékenysége, amelynek célja, hogy biztosítsa a meghatározott objektum sérthetlenségét, felderítse a támadók szándékát, megakadályozza személyek vagy csoportok erőszakos behatolását, visszaverje támadását és kedvező feltételeket teremtsen a támadók elfogásához.

2. A gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény rendelkezései

A Magyar Köztársaság Országgyűlése az Alkotmányba foglalt alapvető állampolgári jog biztosítása érdekében megalkotta a gyülekezési jogról szóló törvényt. A törvény szerint a békés gyülekezés joga mindenkit megillet, rendezvényeken a résztvevők szabadon kinyilváníthatják véleményüket. Ezen gyülekezési jog gyakorlása azonban nem valósíthat meg bűncselekményt, illetve arra történő felhívást és nem járhat mások jogainak és szabadságának sérelmével. A törvény nem ad felsorolást a hatály alá tartozó rendezvényekről, hanem csak a kivételeket állapítja meg. E szerint tehát nem tartoznak a gyülekezési törvény hatálya alá:

- a) a választási eljárásról szóló törvény gyűlései;
- b) a törvényesen elismert egyházak és vallásfelekezetek területén szervezett vallási szertartások, rendezvények és a körmenetek;

- c) a kulturális és sportrendezvények;
- d) a családi eseményekkel kapcsolatos rendezvények.

2.1. A rendezvények szervezése és megtartása

A törvény meghatározza a rendezvények szervezőjét, aki

- a) magyar állampolgár;
- b) a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodás jogával rendelkezik;
- c) a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény hatálya alá tartozik, és bevándorolt, illetve letelepedett jogállású vagy tartózkodási engedéllyel rendelkező személy.

A közterületen tartandó rendezvény szervezését a rendezvény helye szerint illetékes rendőrkapitányságnak (Budapesten a Budapesti Rendőr-főkapitányságnak) legalább 3 nappal a rendezvény megtartásának tervezett időpontját megelőzően köteles írásban bejelenteni. A bejelentésnek tartalmaznia kell:

- a) a tervezett rendezvény kezdetének és befejezésének várható időpontját, helyszínét, illetőleg útvonalát;
- b) a rendezvény célját, napirendjét;
- c) a rendezvényen résztvevők várható létszámát, a rendezvény zavartalan lebonyolítását biztosító rendezők számát;
- d) a rendezvényt szervező szerv vagy személyek és a szervezők képviselőjére jogosult személy nevét és címét.

A bejelentés átvétele után az illetékes rendőrkapitányságnak a törvény előírásaiban meghatározott mérlegelési joga van. A törvény szerinti 3 nap indoka, hogy a rendőrségnek ezen időszak alatt vizsgálnia kell a közlekedés rendjének és fenntartásának lehetőségeit, valamint a közérdek és mások jogainak esetleges sérelmét. Vizsgálja továbbá, hogy ezen a területen esetleg más adott-e be hasonló tartalmú kérelmet, és ilyen kérelem esetén a rendőrség egyeztetést tarthat a felek között. Abban az esetben, ha a bejelentéshez kötött rendezvény megtartása a népképviselői szervek vagy a bíróságok zavartalan működését súlyosan veszélyeztetné, vagy ha a közlekedés más útvonalon nem biztosítható, a rendőrség a bejelentésnek a hatóságához való beérkezésétől számított 48 órán belül a rendezvénynek a bejelentésben megjelölt helyszínen vagy időben a megtartását megtilthatja.

A rendőrség ezen eljárása a közigazgatási hatósági eljárás általános szabályai szerint történik és a döntés határozat formájában születik. A határozatot 24 órán belül közölni kell a szervezővel. A rendőrség határozata ellen fellebbezésnek helye nincs, azonban a szervező a határozat közlésétől számított 3 napon belül kérheti annak bírósági felülvizsgálatát. A bíróság a kérelem beérkezésétől számított 3 napon belül – nemperes eljárásban – határoz és a kérelemnek helyt ad vagy elutasítja. A bíróság határozata ellen nincs helye jogorvoslatnak.

Ha a bíróság a rendőrség határozatát a rendezvény bejelentésben megjelölt időpontját követően helyezi hatályon kívül, a rendezvény megtartásának tervezett új időpontjáról a

szervezőnek a bejelentést elbíráló rendőrséget 24 órával a rendezvény megtartását megelőzően tájékoztatnia kell. Amennyiben a rendezvény közúton kerül megtartásra a rendőrség erről a közút kezelőjét tájékoztatni köteles.

2.2. A rendezvény rendjének fenntartása

A rendezvény rendjének fenntartásáért a szervezőt terheli a felelősség, mivel a törvény szerint annak biztosításáról a szervező gondoskodik. Emellett azonban a szervező kérésére a rendőrség (illetve illetékes más szerv) közreműködik a rend biztosításában és intézkedik a rendezvényt megzavaró személyek eltávolításáról. A rendezvényen nem jelenhet meg az, aki lőfegyvert vagy robbanóanyagot tart magánál, illetve az, aki erőszak vagy fenyegetés alkalmazása érdekében az élet kioltására vagy testi sértés okozására alkalmas eszközt tart magánál.

A rendezvényen résztvevők a bejelentésben megjelölt befejezés időpontjában kötelesek a rendezvény helyszínét elhagyni.

2.3. A rendezvény rendőrség általi felosztatása

Ha a rendezvény résztvevőinek magatartása a rendezvény törvényességét veszélyezteti, s a rend másként nem állítható helyre a szervező köteles a rendezvényt felosztatni. A törvény alapján tehát a szervező elsődleges feladata a közrendet veszélyeztető rendezvény felosztatása. Abban az esetben, ha a gyülekezési jog gyakorlása bűncselekményt, bűncselekmény elkövetésére való felhívást valósít meg, valamint mások jogainak vagy szabadságának sérelmével jár, a rendőrség a rendezvényt felosztatja. Felosztatja továbbá, ha a rendezvényen résztvevők fegyveresen, illetve felfegyverkezve jelennek meg, és ha a bejelentéshez kötött rendezvényt tiltó határozat ellenére tartják meg.

Önmagában az a tény, hogy a bejelentés köteles rendezvény résztvevői eltérnek a bejelentésben foglaltaktól (napirend, útvonal, helyszín, időtartam, cél) még nem alapozza meg a rendezvény felosztatására vonatkozó rendőri kötelezettséget. Ezekben az esetekben mindig egyedi mérlegelési kötelezettsége van a rendőrségnek. A mérlegelés alapja, hogy a rendezvény megalapozza-e az előzőekben bemutatott osztatási kötelezettséget. A bejelentésbe foglaltaktól való eltérés azonban – az osztatás elmaradása esetén is – a szabálysértési törvénybe foglalt „gyülekezési joggal való visszaélés” szabálysértése miatti eljárást vonhatja maga után. Kötelező szabály, hogy a rendezvény felosztatását figyelmeztetésnek kell megelőznie. A rendezvény résztvevője által okozott kárért a károsult harmadik személlyel szemben a szervező a károkozóval együtt egyetemlegesen felel, kivéve, ha bizonyítja, hogy a rendezvény szervezése és megtartása során úgy járt el, ahogy ez az adott helyzetben általában elvárható. Amennyiben a rendezvényt felosztatják a rendezvény résztvevője a felosztatástól számított 15 napon belül pert indíthat a felosztatás jogellenességének megállapítására.

2.4. A 75/2008 AB határozatból fakadó rendőri intézkedések

Az 1950-ben Rómában aláírt Emberi Jogok és az Alapvető Szabadságok Védelméről szóló Római Egyezmény 10. és 11. cikkelyének megsértése a véleménynyilvánítás és gyülekezési szabadság kérdésében a 2007. július 17-én, az Emberi Jogok Európai Bírósága által kihirdetett jogerős ítélete jogerősen elmarasztalta a Magyar Kormányt egy sajátos ügy miatt. (2002. december elsején a Román Köztársaság Budapesti Nagykövetsége előtt zajló spontán tüntetés rendőrségi felosztatása). Az esetet a magyar bíróságok megvizsgálták, a felperes keresetét elutasították és a rendőrség álláspontját elfogadták. A Strasbourgi Bíróság a Római Szerződés 10. és 11. cikkelye aránytalan korlátozását mondta ki az ügyben és kifejtette, hogy az előre bejelenthető tüntetés jogszerűnek tekinthető mindaddig, míg békésen, rendbontás nélkül, a közrendet nem veszélyeztető módon zajlik.

Az Alkotmánybíróság határozata alapján tehát meg kell különböztetnünk:

- a) spontán tüntetéseket: egymástól független személyek nem tervszerűen megszervezett rendezvénye;
- b) flashmob (villámcsődület): amelynek célja közös véleménynyilvánítás, meghökkentő, figyelemfelkeltő megjelenés útján, hagyományos értelemben vett szervező nélkül, a résztvevők gyors információcseréjét követően, általában rövid ideig, meghatározott tevékenység véghezviteléig tart.

Ezeknek az eseteknek nincs meghatározott szervezője, napirendje, rendezői.

Külön kategóriát képeznek a bejelentési kötelezettség alá tartozó rendezvények, melynek két formáját különböztetjük meg:

- a) a Gytv. hatálya alá tartozó és a szerint elbírálandó rendezvények, amelyekkel kapcsolatban a rendőrség lefolytatja a bejelentés elbírálására meghatározott eljárást (tiltó okok megállapítása esetén határozatban tilt, tiltó ok hiányában pedig tudomásul veszi a rendezvényt);
- b) az ún. gyors tüntetések, melynek jellemzője, hogy a rendezvényre okot adó esemény miatt rendkívül rövid időn belül kerül megtartásra, mivel a későbbi megtartás a véleménynyilvánítás céljának elérését megakadályozná.

A felsorolt esetekkel kapcsolatosan különféle rendőri intézkedések végrehajtása indokolt:

- a) bejelentési kötelezettség alá nem tartozó spontán tüntetés esetén intézkedni kell a rendőri biztosítás azonnali bevezetésére, biztosítás parancsnokának, illetve rendbiztosnak kijelölésére;
- b) flashmob észlelése esetén intézkedni kell a közrend, közbiztonság esetleges helyreállítására, és a szükséges mértékű rendőri biztosításra.

Fontos annak megállapítása, hogy történt-e jogsértés (esetleges szabálysértés) és fennáll-e a Gytv-ben megfogalmazott oszlatási ok.

Amennyiben oszlatási okot megállapítani nem lehet, úgy az nem oszlatható fel. A Gytv. hatálya alá tartozó rendezvények bejelentésének elbírálása és a rendezvény biztosítása a hatályos szabályzók szerint történik.

A gyorstüntetések két fajtája:

- a) abban az esetben, ha a gyorstüntetést a rendelkezésre álló három napos határidőn belül jelentik be a rendőri szervnek (késedelmes bejelentés) a rendőri szerv a bejelentést megvizsgálja és mérlegeli a tudomásul vétel, valamint a tiltás lehetőségeit. A mérlegelés alapja a közlekedés sérelme, illetve, hogy a rendőri szerv lehetségesnek látja-e a biztosítás megszervezését, valamint hogy a rendőri szervek szakterületeinek elegendő idő áll-e rendelkezésre szakvéleményük elkészítésére;
- b) amennyiben a gyorstüntetést előzetesen a rendőrségnek nem jelentik be, úgy az illetékes rendőri szerv köteles megtenni a rendezvénnyel összefüggő, közrend megóvását célzó intézkedéseit. Bejelentés hiányában tiltó határozat meghozatalára nincs lehetőség. Önmagában azért, mert a rendezvény bejelentés nélkül szerveződött, felosztatni nem lehet, míg az békés jellegét el nem veszíti, és a hatályos Gytv-ben foglalt felosztatási okok valamelyike arra indokot nem ad.

3. A rendezvénybiztosítás parancsnoki munkájának fázisai

Az 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.) 58. § 1. bekezdés g) pontja alapján a rendőrség csapaterő alkalmazásával biztosíthatja a gyülekezési jogról szóló törvény hatálya alá tartozó, vagy más jelentős rendezvények rendjét. A Sportról szóló 2004. évi I. törvény 49. § k) pontja szerint az állam gondoskodik a sportrendezvényeken a közbiztonságról, hozzájárul a sportrendezvények biztonságos lebonyolításához.

3.1. A bejelentés vétele, megvizsgálása

3.1.1. A gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény (Gytv.) hatálya alá tartozó rendezvények bejelentésével kapcsolatos rendőri teendők

A Gytv. 6. §-a alapján a közterületen tartandó rendezvény szervezését a szervező a rendezvény helye szerint illetékes rendőrkapitányságnak (Budapesten a Budapesti Rendőr-főkapitányságnak) legalább 3 nappal a rendezvény megtartásának tervezett időpontját megelőzően köteles bejelenteni. A törvény szövege 3 napos, és nem 72 órás határidőt említ, ami – a bíróság által elfogadott gyakorlat szerint annyit jelent, hogy a bejelentés törvényes határideje a rendezvény megtartását megelőző 3. nap 24. órájában jár le. A bejelentés történhet szóban, távirati úton, levélben, telefaxon, telexen. Az elektronikus úton (e-mail) történő bejelentés fogadása a hatályos 15/1990. BM rendelet alapján nem kötelező jellegű, bár kétségtelen, hogy az ilyen módon történő bejelentések a jövőben elszaporodni látszanak és a biztonságos fogadás (pl.: e-mail postafiók folyamatos figyelemmel kísérése) feltételeinek megteremtése hamarosan szükségszerűvé válik.

Az írásbeli bejelentésnek tartalmaznia kell:

- a) a tervezett rendezvény kezdetének és befejezésének várható időpontját;
- b) a rendezvény helyszínét az utca és házszám, vagy a közterület pontos megjelölésével, illetve útvonalát teljes részletességgel;
- c) a rendezvény célját;
- d) a rendezvény napirendjét, a lefolyás menetét;
- e) a rendezvényen résztvevők várható létszámát;
- f) a zavartalan lebonyolítást biztosító rendezők számát, megkülönböztetését;
- g) a rendezvényt szervező szerv vagy személyek, és a szervezők képviselőjére jogosult személy nevét és címét.

Szóbeli bejelentésről jegyzőkönyvet kell felvenni (telefonon történő bejelentésre nincs lehetőség). A bejelentés átvétele után 2 példányos igazolást kell kiállítani, amelyben fel kell tüntetni a bejelentés átvételének időpontját nap és óra pontos megjelölésével. Az egyik példányt a bejelentőnek át kell adni, a másik példányt a leendő ügyirathoz kell csatolni. Amennyiben a bejelentés nem tartalmazza a kötelező tartalmi elemeket, a bejelentőt – határidő tűzésével – hiánypótlásra kell felhívni. A személyesen benyújtott bejelentés esetén a bejelentő természetesen azonnal elvégezheti a hiánypótlást. Ha a hiány helyben nem pótolható, a hiánypótlásra történő felhívást és a határidő kitűzését írásba kell foglalni. Hiánypótlásra legkorábbi határidőként a rendezvény megtartásának tervezett időpontját megelőző 3. nap jelölhető meg. Ha a szervező az előírt hiánypótlást határidőben elvégzi, a bejelentést szabályszerűnek kell tekinteni. Ha a hiányt a határidőre nem pótolja, a vezető a rendelkezésre álló adatok alapján dönt.

Az objektív döntéshez szükséges szakvélemények beszerzése miatt tájékoztatja az érintett szolgálati ágak vezetőit. A megkeresett szervek vezetői a szakvéleményeket a legrövidebb időn belül, de legkésőbb 24 órán belül megküldik a közbiztonsági szerv vezetőjének. Ez általában jogi, közlekedésrendészeti, illetve közrendvédelmi szakvéleményt jelent, de szóba jöhet pl.: a Terrorelhárítási Központ és a Büntetés Végrehajtási Intézet véleménye is.

A közrendvédelmi szerv vezetője tájékozódik, hogy a bejelentett rendezvény tervezett ideje és helye nem veszélyezteti-e súlyosan népképviselői szerv vagy bíróság zavartalan, rendeltetészerű működését, valamint megvizsgálja a közlekedés más útvonalon való biztosíthatóságát.

Amennyiben olyan körülmény merül fel, amely veszélyezteti vagy kétségessé teheti a bejelentett rendezvény legitim módon történő megtartásának lehetőségét, akkor erre felhívja a szervező figyelmét, és a tájékoztatást követően alternatív helyszín és időpont megjelölésére tesz javaslatot. Mindez különösen akkor indokolt, ha a bejelentésben megjelölt helyszínre és/vagy időpontra már korábban tudomásul vett bejelentés történt és a rendezvények egymás mellett történő megtartása objektív okok (pl.: jelentősen ellentétes érzelmű résztvevő csoportok egymás melletti rendezvénye, a helyszín szűkösége, a rendezvény helyének

korlátozott megközelíthetősége) miatt túlzott biztonsági kockázatot jelent, illetve tiltásra okot adó körülmény valószínűsíthető.

Minden esetben vizsgálni kell, hogy a rendezvény jellegéhez mérten elegendő-e a rendezők létszáma. Ha nem elegendő, úgy a vizsgálatot végző vezető tegyen javaslatot, és erről a szervezőt tájékoztassa.

A közrendvédelmi szerv vezetője a szakvéleményeket, valamint az egyéb keletkezett iratokat felterjeszti a szerv vezetőjének döntéshozatal céljából. A bejelentés vizsgálata során és a döntés meghozása előtt célszerű egyeztető tárgyalást tartani.

Egyeztető tárgyalás összehívása szükséges:

- a) minden olyan esetben, ha a rendezvényt népképviselői szerv, bíróság előtt vagy közvetlen környezetében kívánják megtartani;
- b) ha rendőrség által őrzött, vagy a nemzetgazdaság szempontjából különösen fontos objektumok, épületek közvetlen környezetébe jelentették be;
- c) nagy tömeget vonzó rendezvények esetén;
- d) kiemelt sajtóérdeklődésre számot tartó rendezvény esetén;
- e) vonulós rendezvény esetén;
- f) közút igénybevételével járó, forgalomlassító rendezvények esetén;
- g) védett személyek részvételével tervezett, bejelentett rendezvények esetén;
- h) több rendezvény időben és térben ütközése esetén;
- i) ha több rendőrkapitányság illetékességi területét érinti a rendezvény;
- j) ha olyan információ érkezik, amelynek alapján tartani lehet a rendezvény megzavarásától vagy ellentüntetők megjelenésétől.

Ezekon kívül azonban semmi sem zárja ki, hogy a rendőrség más esetben is kezdeményezze egyeztető tárgyalás megtartását a fontosnak ítélt kérdések tisztázása érdekében. Az egyeztető tárgyalásról a 2004. évi CXL. törvény a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól (a továbbiakban: Ket.) előírásainak megfelelő jegyzőkönyvet kell készíteni.

A bejelentés tartami elmeit érintő aprólékos vizsgálat eredményeképp hozza meg a döntésre jogosult a döntését a rendezvényt kapcsolatosan. Amennyiben a Rendőrség a bejelentést elfogadja, erről határozatot nem hoz. Esetleges tiltás esetén határozathozás kötelező, amit a rendőri szerv a bejelentés vételét követő 48 órás határidő (a döntés meghozására rendelkezésre álló idő) lejártát követő 24 órán belül az erre vonatkozó jogszabály szerint kézbesíti a szervezők képviselőjére jogosult személynek (távollétében a rendező szerv vagy a rendezők bármelyikének). A határozat kézbesítésekor az iraton fel kell tüntetni az átvétel pontos idejét (óra, perc megjelölésével). A határozat 1 példányát a kézbesítést követően fel kell terjeszteni az országos rendőrfőkapitány rendészeti helyettesének, valamint meg kell küldeni a biztosításban érintett szerveknek.

3.1.2. A gyülekezési jogról szóló törvény hatálya alá nem tartozó rendezvények bejelentésével kapcsolatos rendőri teendők

A gyülekezési törvény hatálya alá nem tartozó rendezvények:

- a) a választási eljárásról szóló törvény hatálya alá tartozó rendezvények;
- b) a törvényesen elismert egyházak és vallásfelekezetek területén szervezett vallási szertartások, rendezvények és körmenetek;
- c) a kulturális és sportrendezvények;
- d) családi eseményekkel kapcsolatos rendezvények.

A rendezvény bejelentése ugyanúgy történhet, mint a gyülekezési törvény hatálya alá tartozó rendezvényeken, azzal a különbséggel, hogy normatív szabályozás híján, az elektronikus úton (e-mail) tett bejelentés is elfogadható bizonyos rendezvényeknél (pl.: családi esemény bejelentése). A szóbeli bejelentés vételét ajánlatos írásos formában dokumentálni, mivel a későbbi rendőri biztosítás alapját képezheti. A bejelentés (mind az írásos, mind pedig a szóbeli) vétele után legfontosabb feladat annak eldöntése, hogy a megrendezni kívánt rendezvény a gyülekezési törvény hatálya alá tartozik vagy sem. Amennyiben megállapításra kerül, hogy a rendezvény a gyülekezési törvény hatálya alá nem tartozik, úgy a rendőri szerv vezetője a hatályos szabályok (23/1011. Kormányrendelet, 54/2004. Kormányrendelet 30/2011. BM rendelet, 11/1998. ORFK utasítás, 8/2010. (OT 5.) ORFK utasítás) szerint dönt a rendőri biztosítás esetleges megszervezéséről. A rendőri szerv közrendvédelmi szolgálati ága (illetve annak illetékese) a döntés-előkészítéskor köteles a kapcsolatot felvenni a rendezvény szervezőivel, és lehetőség szerint egyeztető értekezletet kell szervezni. Az egyeztetés során konkretizálni kell a rendezvény idejét, helyét, időtartamát és a rendezvény célját. Pontos ismereteket kell szerezni a rendezők számáról és tevékenységéről, a kapcsolattartás módjáról.

Nagyon fontos gyakorlati teendő a szervező kérésének leképezése a rendőri tevékenységre, elkerülve ezzel az esetleges túlzó vagy a problémákat elbagatellizáló szervezői elvárásokat (pl.: iskolai futóverseny vagy egyházi körmenet miatt területrészt indokolatlan lezárása). Az értekezletet szervező rendőr feladata, hogy a szervezőt felvilágosítsa a rendőri tevékenységre vonatkozó előírásokról, illetve az esetleges egyéb körülményekről. Fontos, hogy az egyeztető értekezlet konszenzussal záródjon és az esetleges rendőri biztosítás személyi és anyagi feltételeit elfogadják.

Az egyeztetést követően az egyeztetést végző annak eredményét jelentse a rendőri szerv vezetőjének, és javaslatát terjessze elő.

Az információk birtokában a vezető a közrend és közbiztonság védelme és a rend fenntartása érdekében dönthet a felügyeleti szolgálati forma alkalmazásáról (ahol a közrend és közbiztonság fenntartása ilyen szolgálat ellátásával is biztosítható), illetve dönthet a rendezvénybiztosítás végrehajtása mellett is.

3.1.2.1. Sportrendezvényekre vonatkozó különös szabályok

A sportrendezvények biztosítását a 2004 évi I. törvény, valamint az 54/2004. Kormányrendelet az alábbiak szerint szabályozza.

Az 54/2004. Kormányrendelet az alábbi sportrendezvényekre terjed ki:

- a) a labdarúgás, a kézilabda, a kosárlabda, a vízilabda, a jégkorong sportágak országos sportági szakszövetsége által, illetve közreműködésével szervezett versenyrendszer legmagasabb bajnoki osztályában szervezett mérkőzésekre, a legmagasabb bajnoki osztályban szereplő sportszervezetek részvételével megtartott nemzeti kupamérkőzésekre, a nemzetközi kupamérkőzésekre, valamint a nemzeti válogatottak mérkőzéseire;
- b) az előző pontban megjelölt sportágak esetében minden, az ott meg nem határozott mérkőzésre – labdarúgás sportág esetén ideértve a második legmagasabb bajnoki osztályban szervezett mérkőzéseket, az edzőmérkőzéseket és a nem versenyrendszerben szervezett mérkőzéseket (sportrendezvényeket) is –, feltéve, hogy azokon néző jelen lehet, és
- c) a résztvevő sportszervezetek szurkolóival szemben – a csapatuk részvételével megrendezett sportrendezvénnyel összefüggésben a sportrendezvény időpontját megelőző 1 évben – jogsértő cselekmény elkövetése miatt rendőri intézkedésre került sor,
 - a sportszervezetet a sportrendezvény szervezésével összefüggő mulasztás miatt a sportszövetség fegyelmi eljárás során jogerősen elmarasztalta,
 - olyan körülmény merült fel, amely a szurkolók, illetve a szurkolótáborok közötti várható összecsapásra utal,
 - a mérkőzést megelőzően három munkanappal értékesített belépőjegyek, illetve bérletek száma meghaladja a sportlétesítmény befogadóképességének 70%-át, de legalább az ezer főt, vagy
 - a vendégszurkolók részére a mérkőzést megelőzően három munkanappal értékesített jegyek száma meghaladja a rendelkezésükre bocsátott jegyek 90%-át, de legalább az ötszáz darabot;
- d) ha a közterületen megtartott sportrendezvényen a résztvevők és a nézők együttes száma az ötezer főt várhatóan eléri, vagy a sportrendezvény megrendezése jelentős forgalomkorlátozással, illetve forgalomeltereléssel jár.

A sportszervezet, szakszövetség vagy sportági szövetség által szervezett sportrendezvényeknek a kockázati tényezőket figyelembe véve három fajtája van:

- a) normál;
- b) fokozott;
- c) kiemelt minősítésű.

A minősítésekről a Sportrendezvényeket Biztonsági Szempontból Minősítő Bizottság javaslata alapján az Országos Rendőr-főkapitányság – a közigazgatási hatósági eljárás általános szabályai szerint – dönt.

A Minősítő Bizottságba az alábbi tagok kerülnek delegálásra:

- a) az ORFK;
- b) a katasztrófavédelem;
- c) az Országos Mentőszolgálat;
- d) az Országos Bírósági Hivatal elnöke;
- e) a Legfőbb Ügyészség;
- f) a sportigazgatási szerv;
- g) a sportágak országos sportági szakszövetségei által delegált szakértők.

A bizottságba az ORFK 6 tagot, a többi résztvevő 1-1 tagot delegál. A Minősítő Bizottság elnökét az országos rendőrfőkapitány jelöli ki.

A kockázati fokozatok az alábbi szabályok betartását teszik kötelezővé:

- a) Normál és fokozott biztonsági kockázatú sportrendezvényeken, a sportlétesítményen belüli biztonságért a szervező felel. A fokozott biztonsági kockázatú sportrendezvény szervezője annak időpontját megelőző 15 napon belül köteles felkérni a sportrendezvény helye szerint illetékes helyi rendőrkapitányságot a sportlétesítményen belüli rend fenntartásában térítés ellenében történő közreműködésre. Normál biztonsági kockázatú sportrendezvényen a szervező a rendőrség közreműködését térítés ellenében igénybe veheti.
- b) Fokozott biztonsági kockázatú sportrendezvény esetében a szervező a biztonságos lebonyolítás érdekében köteles:
 - a sportrendezvény térítés ellenében történő sportlétesítményen belüli biztosítását kezdeményezni;
 - a belépésre jogosító igazolások számáról a rendőrség részére tájékoztatást adni;
 - a rendezői létszámot a rendőrség által meghatározott számra emelni;
 - a szurkolók parkoltatását, az elhelyezett gépjárművek őrzését szervezni és biztosítani, valamint
 - a rendezői listát előzetesen a rendőrség részére átadni.
- c) Kiemelt biztonsági kockázatú sportrendezvény esetében a rendőrség a sportrendezvény sportlétesítményen belüli biztosítását közfeladatként végzi.
- d) A labdarúgás sportág tekintetében a kiemelt biztonsági kockázatú sportrendezvényre utazó sportszervezet vagy annak biztonsági felelőse a sportesemény biztonságos lebonyolítása érdekében köteles:
 - megszervezni a vendégjátéokra utazó szurkolók szervezett utaztatását;
 - intézkedni a sportszervezet szurkolóinak létszámával arányban álló számú, a vendég sportszervezet által biztosított utazó rendező biztosításáról, valamint
 - részt venni a szurkolói beléptetésben és a vendégszektor biztosításában.

A normál és a fokozott biztonsági kockázatú sportrendezvény térítés ellenében végzett biztosításához szükséges rendőri erő- és eszközigényt, valamint annak ellenértékét a rendőrség és a szervező a tervezett rendezői létszám, a sportlétesítmény biztonságtechnikai

állapota, a sportrendezvény időtartama, valamint a szükséges rendőri létszám figyelembevételével határozzák meg.

Rendőri biztosítás esetén, a szolgáltatás díjára a felek megállapodása az irányadó, amely azonban nem lehet kevesebb a szolgáltatás önköltségénél. A szerződésnek a rendőrök igénybevételének időtartamát, a rendőrök feladatait tartalmaznia kell, amely nem lehet ellentétes a rendőrségre vonatkozó jogszabályokkal.

A rendőri biztosításra kötött szerződésben foglalt díjazás ellenében a biztosításban a rendőrség hivatásos szolgálati állományú tagja önkéntesen, szabadideje terhére részt vehet. Ebben az esetben a munkavégzés nem minősül túlszolgálatnak, illetőleg túlmunkának.

A rendőrség a sportrendezvény megkezdése előtt jogosult a szerződéskötés időpontjában még nem ismert új körülményre tekintettel a szerződésben meghatározottnál nagyobb rendőri létszám készenlétének biztosítására, feltéve, hogy az a sportrendezvény biztonságos lebonyolítása érdekében szükséges, és a szerződés módosítására nincs mód. Az így keletkezett igazolt többletköltségeket a szervező a rendőrség részére megtéríti.

Amennyiben a szervező az ide vonatkozó jogszabályokban meghatározott kötelezettségei megszegése következtében a biztosításban résztvevőkön kívül rendőri erők alkalmazása, további rendőri erők összevonása, átcsoportosítása válik szükségessé, a szervező köteles megtéríteni a rendőrségnek az intézkedéssel összefüggésben felmerült – igazolt – költségeit.

A szervező a sportrendezvények biztosítása érdekében köteles rendező szervet vagy rendezőt megbízni, és annak személyét az országos sportági szakszövetségnek a versenyrendszer megkezdését megelőzően legalább 15 nappal korábban írásban bejelenteni. A megbízott rendező személyében történt változásról az országos sportági szakszövetséget és a rendőrséget a sportrendezvényt megelőzően legalább 3 nappal tájékoztatni kell. Rendező hiányában a sportrendezvény nézők részvételével nem tartható meg.

A sportrendezvény szervezéséről az annak helye szerint illetékes rendőrkapitányságot, a fővárosban a Budapesti Rendőr-főkapitányságot legalább tizenöt nappal a sportrendezvény megtartásának tervezett időpontját megelőzően – nemzetközi vagy nemzeti kupamérkőzés, illetve a bajnokság lebonyolítási rendszerében alkalmazott, a versenynaptár összeállításakor még figyelembe nem vehető helyosztó mérkőzések (rájátszás) esetén, ha a sorsolás és a mérkőzés között kevesebb, mint tizenöt nap van, a sorsolást követő munkanapon – írásban tájékoztatni kell. Ha a sportrendezvény több rendőrkapitányság illetékességi területét érinti, a sportrendezvény megtartásáról a sportrendezvény helye szerint illetékes valamennyi rendőrkapitányságot, illetve a fővárosban a Budapesti Rendőr-főkapitányságot kell tájékoztatni. A tájékoztatási kötelezettség a szervezőt terheli.

Az írásbeli tájékoztatásnak tartalmaznia kell:

- a) a tervezett sportrendezvény megnevezését, kezdetének és befejezésének várható időpontját, helyszínének leírását és vázlatrajzát, illetve útvonalát;

- b) a szervező képviselőjére jogosult személy nevét és címét;
- c) a sportrendezvény zavartalan és biztonságos megtartásával megbízott rendező szerv, rendező nevét, székhelyét, illetve lakcímét;
- d) a sportrendezvény biztosítását ellátó személy- és vagyonvédelmi tevékenységet végző szervezet megnevezését, valamint a szervezet képviselőjének nevét és címét;
- e) az érvényes bérletek és a kibocsátott belépőjegyek, illetve egyéb, a belépésre jogosító igazolások számának megadásával a sportrendezvényen résztvevők várható létszámát és a jegyeladás alapján a szurkolótáborok megoszlásának előrejelzését;
- f) a sportrendezvényen résztvevő nézők szervezett utaztatására tett intézkedéseket, illetve a nézők valószínűsíthető utazási módját és útvonalát;
- g) a sportrendezvény biztonsági tervét.

Az írásbeli tájékoztatásban foglaltak változásáról a sportrendezvény szervezője legkésőbb a sportrendezvényt megelőző ötödik napon köteles tájékoztatást adni.

Az írásbeli tájékoztatáson kívül a szervező az illetékes rendőri szervnek megküldi a versenynaptárt az abban meghatározott első sportrendezvény időpontját megelőző 20 nappal, és az abban foglalt időpontok változásáról értesítést küld 3 nappal a sportrendezvényt megelőzően. A versenynaptárban nevesített kiemelt biztonsági kockázatú sportrendezvény időpontját annak megrendezését megelőző 8 napon belül csak abban az esetben lehetséges módosítani, ha ahhoz az illetékes rendőri szerv előzetesen, írásban hozzájárult.

A sportlétesítményekben

- a) a rendőrség;
- b) a tűzoltóság;
- c) a katasztrófavédelem;
- d) az Országos Mentőszolgálat;
- e) az egészségügyi államigazgatási szerv;
- f) a sportszövetség;
- g) a létesítményt használó sportszervezet;
- h) a tulajdonos;
- i) az üzemeltető;
- j) a sportrendezvényt szervező és az azzal szerződéses viszonyban álló egészségügyi szolgáltató, a rendező szerv;
- k) a Sportrendezvényeket Biztonsági Szempontból Minősítő Bizottság képviselője

a versenyrendszerben szervezett első verseny előtt legalább 30 nappal, évente legalább egy alkalommal köteles biztonságtechnikai ellenőrzést végrehajtani.

Az ellenőrzés a sportlétesítmény vizsgálata során kiterjed:

- a) a külső kerítés állapotára;
- b) a vendégszurkolók részére szolgáló külön pénztárak meglétére;
- c) a parkolási lehetőség biztosítására;
- d) a bejáratoknál szűkítő folyosók meglétére és ezek állapotára;
- e) a beléptető rendszer alkalmazása esetén annak működőképességére;

- f) a bejáratoknál és a sportlétesítmény területén a nézői magatartási szabályokra vonatkozó figyelmeztető táblák meglétére, és azok előírásoknak megfelelő tartalmára.

Az ellenőrzés a nézőtéri lelátó vagy szektor vizsgálata során kiterjed:

- a) a figyelmeztető, útbaigazító táblák és jelzések meglétére, ezek állapotára;
- b) a mellékhelyiségek, büfék állapotára;
- c) az ülőhelyek, aljzatbeton állapotára;
- d) az elsősegélynyújtó hely meglétére, felszereltségére;
- e) a hazai és vendégszurkolói tábor fizikai szétválasztásának biztosítására;
- f) a szurkolók vándorlásának megakadályozására, a szektorelválasztó kerítés állapotára;
- g) az állóhelyi szektorokban tömeghullámvárást megakadályozó korlátok meglétére, állapotára;
- h) a közlekedő folyosókon, a kijáratoknál és a menekülési útvonalakon a nézők akadálymentes közlekedésének biztosítottóságára;
- i) az átjárók, kijáratok, menekülési útvonalak szünetmentes áramforrásról működtethető világító jelzőtáblákkal történő jelölésére;
- j) a nézőteret a játéktérrel elválasztó kerítés állapotára;
- k) a biztonsági irányítócsoporthoz rendelkezésre álló helyiség állapotára;
- l) a beépített műszaki (elektronikus, távközlési) berendezések működőképességére.

Az ellenőrzés a biztonságtechnikai berendezések vizsgálata során kiterjed:

- a) a beléptető rendszer alkalmazása esetén annak működőképességére;
- b) a kamerarendszer alkalmazása esetén annak működőképességére;
- c) a hangosbemondó rendszer működőképességére, az arra való műszaki csatlakozás lehetőségeire;
- d) a szünetmentes áramforrásra;
- e) a menekítő kapuk meglétére, azok azonnali kinyithatóságára, a szünetmentes áramforrásról működtethető jelzőtáblákkal történő jelölésekre, ezek állapotára;
- f) a rendezési forgatókönyv meglétére;
- g) a kiürítési, menekítési terv meglétére és tartalmára;
- h) a belépőjegyek biztonsági jelölésére, a nézői magatartási szabályok feltüntetésére.

Az ellenőrzést végző szervek az ellenőrzés eredménye alapján döntenek arról, hogy a sportlétesítményben nézők részvételével vagy a nézők számának korlátozásával a sportrendezvény biztonságosan megrendezhető-e. Az ellenőrzésről a Minősítő Bizottság képviselője jegyzőkönyvet vesz fel, amit 8 napon belül megküld az ellenőrzést végző szervezeteknek, illetve az ellenőrzést végző szervek az ellenőrzés eredményéről nyolc napon belül írásban értesítik az illetékes országos sportági szakszövetséget.

A fenti éves ellenőrzésen kívül a sportrendezvény szervezési feltételeinek meglétét a rendőrség a sportrendezvény helyszínén – a szervező felé tett előzetes bejelentés alapján – bármikor ellenőrizheti.

A rendőrség határozattal megtiltja a sportrendezvény nézők részvételével történő megtartását, vagy korlátozza a nézők számát, ha:

- a) a biztonságos megrendezésnek az e törvényben és a sportrendezvények biztonságáról szóló kormányrendeletben meghatározott feltételei hiányoznak;
- b) az előzetesen meghatározott biztonsági szabályokat a szervező – rendező alkalmazása esetén a rendező – nem tartja be, vagy
- c) a biztonságtechnikai ellenőrzés elmaradt.

A tiltó vagy korlátozó határozatot a döntéstől számított 24 órán belül közölni kell a sportrendezvény szervezőjével. A határozat a nézők részvételét a sportlétesítmény meghatározott részére is korlátozhatja. Az első fokon eljáró szerv határozata ellen fellebbezés nyújtható be a sportrendezvény helye szerint illetékes megyei rendőr-főkapitánysághoz, a fővárosban az ORFK-hoz, aki a fellebbezést a kézhezvételt követő naptól számított öt napon belül elbírálja. A határozatot a döntéstől számított 24 órán belül közölni kell a sportrendezvény szervezőjével.

Amennyiben a sportrendezvény kiemelt vagy fokozott biztonsági kockázatú minősítést kapott, de a sportrendezvényen néző nem lehet jelen, a sportrendezvény sportlétesítményen belüli biztosításában a rendőrség nem vesz részt.

A tiltás vagy korlátozás másik formája a helyszínen történő döntés. E szerint abban az esetben, ha a rendőrség a jogszabályban meghatározott feltételek alapján a rendőrség a sportrendezvény nézők részvételével történő megtartásának megtiltásáról, vagy a nézők számának korlátozásáról a sportrendezvény helyszínén, annak közvetlen megtartása előtt dönt, a rendőrség a határozatát haladéktalanul közli a szervezővel. A határozat ellen fellebbezésnek helye nincs.

Abban az esetben, ha mérkőzés közben a sportrendezvény résztvevőinek magatartása vagy egyéb körülmény a biztonságos megrendezést veszélyezteti, a rendőrség a sportrendezvény nézők részvételével történő megtartásának megtiltásáról vagy a nézők számának korlátozásáról dönt. Ha a sportrendezvényen résztvevők, valamint a nézők testi épségének, életének, illetve a sportlétesítmény megóvásának érdekében szükséges, a sportrendezvényt meg kell szakítani. A rendőrség jelen lévő képviselője a szervezővel, a vendég sportszervezet képviselőjével, valamint a játékvezetővel lefolytatott egyeztetést követően kezdeményezi a játékvezetőnél a mérkőzés befejezetté nyilvánítását. A játékvezető a rendőrség kezdeményezésének köteles eleget tenni és a mérkőzést befejezetté nyilvánítani. A mérkőzés befejezetté nyilvánítása esetén a szervező a sportrendezvényt befejezetté nyilvánítja.

A biztonsággal összefügg, hogy a sportrendezvények biztonságáról szóló kormányrendelet hatálya alá tartozó sportrendezvénnyel összefüggésben, a jogszabályban meghatározott biztonsági előírások megsértése esetén a sportrendezvény helye szerint illetékes megyei rendőr-főkapitányság a jogsértés súlyától, az okozott kár mértékétől, a közbiztonságra való veszélyesség fokától, valamint a jogsértés ismétlődésétől függően kétszázezettől kétmillió forintig terjedő összegű közigazgatási bírságot szabhat ki a szervezővel, valamint a

rendezővel szemben. A közigazgatási bírság ismételt kiszabása vagy meg nem fizetése esetén a rendőrség határozattal korlátozza a sportrendezvényen a nézőszámot, vagy megtiltja a nézők részvételével történő megrendezést.

Közigazgatási bírság kiszabására:

- a) a biztonságtechnikai ellenőrzéssel kapcsolatos tájékoztatási és egyéb kötelezettségek elmaradása;
- b) a sportrendezvény lebonyolítása során a biztonsági tervben foglaltak nem szabályszerű végrehajtása;
- c) a sportrendezvény lebonyolításával kapcsolatos bejelentési kötelezettségek elmaradása és a szükséges dokumentációk benyújtásának hiánya miatt van lehetőség.

A nézők biztonságos távozása érdekében a rendőrség a nézőket az ellenérdekű szurkolói csoportok sportlétesítményből, a rendőri biztosítás működési körzetéből, illetve a szurkolók kíséresi útvonalából történő eltávozásáig a sportlétesítményben visszatarthatja. Az ellenérdekű szurkolói csoportok közterületi összecsapásának megakadályozása érdekében a rendőrség – amennyiben azt a biztonság fenntartása érdekében szükségesnek ítéli – a szervezeten vagy szervezetlenül érkező szurkolói csoportokat a közterület egy bizonyos részének elkerülésével, illetve meghatározott útvonalon a sportlétesítménybe kísérheti.

A rendőrség a sportrendezvények látogatásától a szervező által eltiltott, valamint a szabálysértési hatóság vagy a bíróság által a sportrendezvényről, illetve a sportlétesítményből kitiltott személyek e törvény alapján nyilvántartott személyes adatait a sportrendezvények biztonságának védelme, az erőszak és a rendzavarás megelőzése, a nemzetközi rendőrségi együttműködési kötelezettségek teljesítése, mások jogainak védelme, a jegyértékesítés, valamint a sportrendezvényre történő belépés megtagadásának megállapítása céljából kezeli. Ez a sportrendészeti nyilvántartás.

A rendőrség a nyilvántartás adatait az eltiltás, valamint a kitiltás időtartamáig kezeli. Törölni kell annak a személynek az adatait, akire vonatkozóan a nyilvántartási idő eltelt.

A sportrendezvény látogatásától eltiltás időtartama hat hónapnál rövidebb nem lehet és a szervező által szervezett minden sportrendezvényre vonatkozó eltiltás esetén a két évet, míg a meghatározott sportlétesítményre vonatkozó eltiltás esetén a négy évet nem haladhatja meg.

A sportrendészeti nyilvántartásból a rendőrség

- a) a közrend és a közbiztonság védelme, az erőszak és a rendzavarás megelőzése, a nemzetközi rendőrségi együttműködési kötelezettségek teljesítése, továbbá mások jogainak védelme céljából a külföldi rendőri szerv részére;
- b) a rendezvények biztonságának védelme, valamint a sportrendezvény látogatásának, továbbá a jegyértékesítés megtagadásának céljából a sportrendezvény szervezőjének, rendező alkalmazása esetén a rendezőnek, valamint a jegyértékesítést a szervező megbízásából végző személynek

adatokat továbbít.

A rendőrség az adatszolgáltatásokról adattovábbítási nyilvántartást vezet, amely tartalmazza

- a) az adatigénylő megnevezését, székhelyének, telephelyének címét, továbbá az adatigénylő szerv nevében eljáró személy nevét vagy egyedi azonosítóját;
- b) a továbbított adatok körének megnevezését és az adattovábbítás időpontját;
- c) az adatszolgáltatás célját és jogalapját, valamint
- d) az adatszolgáltatás alanyának nevét.

A rendőrség az adattovábbítási nyilvántartásba bejegyzett adatot az adatszolgáltatástól számított öt évig kezeli.

3.1.2.2. A zenés, táncos rendezvényekre vonatkozó szabályok

A West Balkán nevű szórakozóhelyen 2011. január 15-én történt sajnálatos tragédia rávilágított arra, hogy a zenés, táncos rendezvények jogszabályi szinten történő szabályozása nem tűr halasztást. Az átlátható biztonsági követelmények lefektetése a 23/2011. (III. 8.) Kormányrendeletben történt meg.

A rendelet hatálya kiterjed azokra az alkalmi vagy rendszeres zenés, táncos rendezvényekre, amelyeket:

- a) az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. Korm. rendeletben meghatározott tömegtartózkodásra szolgáló építményben, építményen, tömegtartózkodásra szolgáló helyiséget tartalmazó építményben, építményen, vagy tömegtartózkodásra szolgáló helyiségben (építmény) tartanak;
- b) az előző pontban foglaltak kivételével a szabadban tartanak (szabadtéri rendezvény) és a résztvevők létszáma az 1000 főt meghaladja.

Zenés, táncos rendezvények esetében a helyiség akkor minősül tömegtartózkodásra alkalmasnak, ha az egyidejűleg 300 személynél nagyobb befogadóképességű. Tömegtartózkodásra szolgál továbbá az építmény, ha van benne tömegtartózkodásra alkalmas helyiség, illetve ha nincs is olyan helyisége, de bármikor egyidejűleg 300 főnél több személy tartózkodása várható (pl.: híd, kilátó). A szabadtéri rendezvények esetében nem a jelenlévők száma, hanem a szabadtéri tartózkodásra szolgáló terület befogadóképessége a meghatározó.

A rendeletet nem kell alkalmazni:

- a) a gyülekezési jogról szóló törvény hatálya alá tartozó rendezvényekre;
- b) a választási eljárásról szóló törvény hatálya alá tartozó gyűlésekre;
- c) a törvényesen elismert egyházak és vallásfelekezetek által szervezett vallási szertartásokra, rendezvényekre;
- d) a családi eseményekkel kapcsolatos rendezvényekre és
- e) a közoktatási intézményekben az intézmény által szervezett rendezvényekre.

Zenés, táncos rendezvény csak rendezvénytartási engedély (a továbbiakban: engedély) birtokában tartható.

Az engedély nem mentesíti az engedély jogosultját a tevékenység végzéséhez, illetve a meghatározott termékek forgalmazásához szükséges további, külön jogszabályban meghatározott feltételek teljesítése alól.

Az engedélyt a zenés, táncos rendezvény helye szerinti települési, Budapesten a kerületi önkormányzat jegyzője adja ki. Az engedély iránti kérelem elbírálásának ügyintézési határideje 20 nap.

Az engedélyezési eljárásban szakhatóságként vesz részt:

- a) a fővárosi és megyei kormányhivatal kistérségi (fővárosi kerületi) népegészségügyi intézete;
- b) az építésügyi hatóság;
- c) a környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőség, másodfokú eljárásban az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség;
- d) a tűzvédelmi hatóság;
- e) a rendőrség.

Az engedély iránti kérelmet a zenés, táncos rendezvénynek helyt adó építmény üzemeltetője, szabadtéri rendezvény esetében a rendezvény szervezője nyújtja be. Az engedély iránti kérelemben meg kell jelölni a zenés, táncos rendezvénynek helyt adó építmény használatának jogcímét.

Az engedély iránti kérelemhez a kérelmező csatolja:

- a) a zenés, táncos rendezvénynek helyt adó építmény, terület azonosításához szükséges, továbbá alapterületére, befogadóképességére vonatkozó adatokat;
- b) a kérelmező nevét, valamint székhelyét, cégjegyzékszámát, az egyéni vállalkozó nyilvántartási számát;
- c) a zenés, táncos rendezvény megnevezését;
- d) a zenés, táncos rendezvényhez kapcsolódó szolgáltatások megnevezését;
- e) a zenés, táncos rendezvény gyakoriságáról, megtartásának napjairól, kezdésének és befejezésének időpontjáról szóló nyilatkozatot;
- f) a biztonsági tervet;
- g) amennyiben ezt külön jogszabály kötelezővé teszi, a tűzvédelmi szabályzatot;
- h) az építésügyi hatóság szakhatósági közreműködéséhez szükséges, külön jogszabályban meghatározott építészeti-műszaki dokumentációt két példányban és a tervezői nyilatkozatot.

Az engedélyezési eljárásban a jegyző a szakhatóságokkal közös helyszíni szemle megtartásáról intézkedik. A helyszíni szemlén résztvevő szakhatóságok szakhatósági állásfoglalásukat a szemle megállapításairól felvett jegyzőkönyvbe foglalhatják. A helyszíni szemléről a jegyző értesíti az Országos Mentőszolgálatot.

Az engedély feltétele a kérelmező által benyújtott biztonsági terv, amelynek tartalmaznia kell:

- a) a zenés, táncos rendezvény helyszínének alaprajzát, befogadóképességét és az oda való belépés és eltávozás rendjét;
- b) a zenés, táncos rendezvény helyszínének baleset, elemi csapás, tömeges rendbontás esetére vonatkozó kiürítési, menekítési tervét;
- c) a biztonsági követelmények érvényesítésében közreműködők tevékenységének leírását;
- d) a biztonsági személyzet létszámát;
- e) az egészségügyi biztosítás feltételeinek meglétére vonatkozó utalást; valamint
- f) szabadtéri rendezvények esetében az Országos Meteorológiai Szolgálat előrejelzését.

A zenés, táncos rendezvény biztosítását a zenés, táncos rendezvény és a helyszín jellegzetességeihez, valamint a helyszín befogadóképességéhez igazodó számú biztonsági személyzet végzi.

Fontos szabály, hogy ha a jóváhagyott biztonsági tervben a biztonsági személyzet létszáma a tíz főt eléri, akkor a biztonsági személyzet legalább egy tagjának biztonságsszervezői, legalább három tagjának rendezvénybiztosító képzettséggel kell rendelkeznie. A rendezvény szervezője, illetve a biztonsági személyzet tagja a képzettségét igazoló okiratot vagy annak másolatát a zenés, táncos rendezvény ideje alatt köteles magánál tartani és hatósági ellenőrzés esetén felmutatni.

Zenés, táncos rendezvények ellenőrzésére jogosult:

- a) a jegyző;
- b) valamennyi, az engedélyezési eljárásban részt vett szakhatóság;
- c) bármely hatóság, amelyet más jogszabály az ellenőrzésre feljogosít.

A hatóság – az építésügyi hatóság kivételével – egy éven belül legalább egyszer köteles a rendszeres rendezvények helyszínét ellenőrizni olyan időben, amikor ott nem tartanak zenés, táncos rendezvényt.

Az alkalmi rendezvényt a hatóság szükség szerint ellenőrzi.

A rendszeres rendezvény helyszínén a zenés, táncos rendezvények időpontjában egy éven belül – az építésügyi hatóság, valamint a munkaügyi és munkavédelmi hatóság kivételével – minden hatóság köteles legalább két ellenőrzést végezni. Az ellenőrzés végrehajtása során a hatóságnak törekednie kell arra, hogy a zenés, táncos rendezvény résztvevőit a lehető legkisebb mértékben zavarja.

A hatóság az ellenőrzés során tapasztalt hiányosságokra, jogsértésekre tekintettel az alábbi intézkedéseket alkalmazhatja:

- a) figyelmeztetés, ha a zenés, táncos rendezvény helyszínén a hatóság első ízben állapított meg jogsértést,
- b) felszólítás a hiányosságok meghatározott időn belüli pótlására;

- c) a tapasztalt jogsértésről ideiglenes intézkedés nélkül értesíti a jegyzőt és eljárást kezdeményez;
- d) a zenés, táncos rendezvény folytatását a helyszínen felfüggeszti.

Nem alkalmazható figyelmeztetés amennyiben az ellenőrzést végző hatóság az alábbi jogsértéseket tapasztalja:

- a) a rendezvényhelyszín engedély iránti kérelemben meghatározott befogadóképességének nyilvánvalóan jelentős túllépése;
- b) a biztonsági tervben meghatározott számú biztonsági személyzet hiánya;
- c) az engedély hiánya;
- d) a zenés, táncos rendezvény folytatása az élet- vagy testi épség veszélyeztetésével jár;
- e) a zenés, táncos rendezvény folytatása a közbiztonságot vagy a közrendet közvetlenül és súlyosan veszélyezteti.

Ezekben az esetekben az ellenőrzést végző köteles ideiglenes intézkedés keretében a zenés, táncos rendezvény folytatását a helyszínen felfüggeszteni.

3.2. A biztosítási terv elkészítése, tartalmi követelményei

A rendőri biztosítás előkészítésének egyik legfontosabb momentuma a rendezvénybiztosítás tervének elkészítése. A biztosítási tervet a rendőri biztosítás parancsnoka készíti el, és annak vezetője hagyja jóvá. A biztosítási tervnek tartalmaznia kell:

- a) a rendezvényről rendelkezésre álló adatokat (a rendezvény megnevezését, megtartásának helyét, kezdetének és befejezésének időpontját, a résztvevők várható létszámát, összetételét, a rendezvény programját, a rendező szerv megbízottjának nevét, címét, a rendezvény alatti tartózkodási helyét, a vele való összeköttetés rendjét);
- b) a közbiztonsági helyzet értékelését (a rendezvény megzavarására, jogellenes cselekmények elkövetésére irányuló előkészületekről, a korábbi hasonló rendezvények tapasztalatairól rendelkezésre álló adatokat és az abból levont rövid következtetéseket);
- c) a rendőri biztosítás elgondolását (a rendőri biztosítás módja, célja, időszakai, milyen feladatokra kell a figyelmet fordítani, a biztosítás körzete, a rendelkezésre álló erők és eszközök, létrehozott csoportosítások, átcsoportosítások, összevonások rendje, a bevetésre tervezett biztonsági és korlátozó rendszabályok, a kényszerítő intézkedések rendje, a kényszerítő eszközök);
- d) a biztosítás parancsnoki állományát és a szolgálati csoportok megalakításának rendjét (parancsnok, beosztott létszám és technikai eszköz, feladat);
- e) a szolgálati csoportok feladatait;
- f) a személyi állomány felkészítésének és eligazításának rendjét, szempontjait és azok rövid tartalmát;
- g) a magatartási rendszabályokat jogsértő cselekmények elkövetése esetén;
- h) az együttműködés és a biztosítás rendjét (az együttműködés feladatai a biztosító szolgálat egyes időszakában, és azok tartalma, a jogsértő cselekmények felfedése, dokumentálása, a vezetőség és információs rendszer védelme, a saját erők és eszközök megóvása, anyagi ellátás, a személyi állomány öltözete, felszerelése, fegyverzete, a

technikai eszközök kiszolgálása, a személyi állomány egészségügyi biztosítása érdekében végrehajtandó feladatok);

- i) a készenléti és más időpontokat;
- j) a jelentések rendjét (ki, mikor, mit, hogyan jelentsen szóban és írásban);
- k) a vezetés rendjét (a vezetési pont, a figyelőpont helye, az esetleges áttelepülés rendje, ideje, a vezetés átvételének rendje a vezetési pont kiesése esetén).

A rendezvénybiztosítás tervének mellékleteként vázlatot (vázlatokat) kell készíteni, amely tartalmazza:

- a) a helyszín, létesítmény közvetlen és távolabbi környezetét, a fokozott ellenőrzés alá vont területeket, parkolóhelyeket, megközelítési útvonalakat, a tömegközlekedési eszközök megállóhelyeit, haladási irányait, az ellenőrzést igénylő csomópontokat és más kiemelt, illetve védett objektumokat, lezárt útszakaszokat, a forgalomterelés irányait;
- b) a létesítmény alaprajzát, a nézőtér szektorokra bontását, befogadóképességét ülőhelyek és állóhelyek szerint, bejáratokat és vészkijáratokat, a résztvevők elkülönítését biztosító berendezéseket, mozgási lehetőségeket, a tűzcsapok és tűzoltó készülékek helyét, büfét, kommunális létesítményeket, elsősegélyhelyet, a veszélyhelyzet esetén rendelkezésre álló kiürítési irányokat,
- c) a vezetési pontot, az alárendelt parancsnokok tartózkodási helyét, az egyes szolgálati csoportok működési helyét, körzetét, útvonalát, összpontosítási, megindulási, várakozási, gyülekezési körleteit, feladatait, a tartalékok elhelyezkedését, az alkalmazási terepszakaszokat, az előállítás helyét, az alegységek mozgatásának menetvonalát;
- d) a rendező szerv részéről kijelölt felelős személy tartózkodási helyét.

A biztosítási tervhez mellékelni kell a személyeket és az anyagi javakat közvetlenül fenyegető veszélyhelyzet esetén a létesítmény kiürítésének, illetve jogellenes magatartást tanúsító tömeg feloszlatásának tervét is (a tömegoszlátási tervet).

3.3. A rendezvény biztosításának végrehajtása

3.3.1. A rendezvénybiztosítási törzs

A jelentős tömegeket vonzó rendezvények rendőri biztosítását fokozott rendőri létszámmal kell végrehajtani. Ezen rendőri egységek figyelemmel kísérését, logisztikai kiszolgálását, irányítását, mozgatását egyetlen vezető nem tudja figyelemmel kísérni, ezért a biztosítás parancsnokának háttértevékenységét a Törzsbe beosztott állomány dolgozza ki és hajtja végre.

3.3.1.1. Törzs

Olyan ideiglenes működésű, önálló jogi személyiséggel és költségvetéssel nem rendelkező szervezet, amelyet rendőri műveletek irányítás céljából hoznak létre, és közvetlenül vesz részt

az alárendeltek feladatainak megtervezésében, a végrehajtás szervezésében és irányításában. Működhet béke és minősített időszakban is.

Országos jelentőségű vagy több megyét érintő, illetve területi szervnél jelentősnek minősíthető események esetén ORFK Országos Törzsset, egyéb esetben területi szinten működő Törzsset kell létrehozni. Az Országos Törzs vezetője az ORFK Közrendvédelmi Főosztály vezetője, a BRFK Törzs vezetője a BRFK Közrendvédelmi Főosztály vezetője, MRFK Törzs vezetője az MRFK Közrendvédelmi Osztály vezetője, a Készenléti Rendőrség Törzsének pedig a KR Közbiztonsági Igazgatója a vezetője.

A Törzs részleges működtetése esetén a szervek vezetői egyéb személyt is kijelölhetnek vezetői feladatra.

A Törzs közbiztonsági, bűnügyi, híradó, anyagi, technikai, egészségügyi és összekötő csoportokból áll. Az Országos Törzsben szükség esetén külön személy- és létesítménybiztosítási csoport is működhet. Amennyiben a végrehajtandó feladat jellege szükségessé teszi, hogy a vezetést más, rendőrségen kívüli szervek döntési jogkörrel rendelkező képviselői is segítsék, úgy ezek a személyek általában nem a törzsben, hanem a rendőrfőkapitány (rendőri szerv vezetője) mellett működő külön tanácsadó, segítő testületben (operatív bizottságban, vezetői válságkezelő csoportban) tevékenykednek.

3.3.1.2. A Törzs feladatai

A Törzs feladatai a következők:

- a) a közbiztonsági és bűnügyi helyzetre, valamint a rendőri és együttműködő szervek helyzetére vonatkozó adatok állandó ismerete, azok gyűjtése, nyilvántartása, elemzése, értékelése;
- b) a biztosítás parancsnoka vagy a rendőrfőkapitány elhatározásának meghozatalához szükséges számvetések, javaslatok elkészítése;
- c) az alkalmazási tervek, írásos intézkedések, jelentések, tájékoztatások kidolgozása, a szóban kiadott parancsok rögzítése;
- d) a feladatoknak az alárendeltekhez való eljuttatása és azok végrehajtásához a felkészülés megszervezése;
- e) a vezetési pont működtetése;
- f) a tapasztalatok gyűjtése, tanulmányozása, elemzése, általánosítása, az alárendeltekhez és az elöljáróhoz való eljuttatása;
- g) az alárendeltek részére megszabott feladatok végrehajtásának segítése és ellenőrzése;
- h) a sokoldalú biztosítás feladatainak megtervezése és végrehajtásuk összehangolása;
- i) a híradás és az együttműködés fenntartása;
- j) a feladat végrehajtása után összefoglaló jelentés készítése.

3.3.2. A rendbiztos

A 15/1990. BM rendelet szerint a Gytv. hatálya alá tartozó rendezvényeken a vezető hatáskörébe tartozik a rendőrség rendezvényen jelenlévő képviselőjének (a továbbiakban:

rendbiztos) és a biztosítás parancsnokának kijelölése. A vezető döntése alapján a két feladatkört egy személy is elláthatja. A területileg illetékes rendőrhatóságot a Gytv. hatálya alá tartozó rendezvényen a rendbiztos képviseli. Rendbiztost kell kijelölni minden olyan rendezvényre, amelyen a szervezők a rend fenntartásához a rendőrség közreműködését kérték. A rendbiztos – a magánlakásban megtartásra kerülő rendezvények kivételével – más esetekben is kijelölhető.

A rendbiztos olyan hivatalos személy, aki egy személyben képviseli a Rendőrséget a különböző rendezvényeken, sport és kulturális eseményeken, vallási ünnepeken, valamint más, nagy tömegeket vonzó demonstrációkon.

Feladata során folyamatosan verbális kapcsolatot tart a rendezvény főszervezőjével, segíti munkáját, figyelemmel kíséri a rendezvény lebonyolításának menetét. Felügyeletet gyakorol, hogy az eseményeket a törvényes keretek között, a bejelentett célnak, valamint az egyeztető tárgyalásokon megkötött megállapodásnak megfelelően tartsák meg.

Tájékoztatót ad a szervezőknek a rendezvényt kapcsolatos jogszabályokról, a követendő magatartási szabályokról és előírásokról.

Összekötő kapocsként működik a biztosítás parancsnoka, a végrehajtásban érintett rendőri és társszervek vezetői, valamint a biztosított esemény szervezői között.

A biztosítás során folyamatosan figyelemmel kíséri az eseményeket, és amennyiben jogsértést tapasztal, haladéktalanul felhívja a rendezők figyelmét azok megszüntetésére.

A rendbiztos személyének kiválasztása során ügyelni kell a kiválasztandó személy személyiségi jegyeire (pszichológiai ismeretek, határozott, nyugodt, kiegyensúlyozott jellem, jó verbális képesség, jó konfliktuskezelés, problémamegoldó készség, átlagosnál magasabb stresszkezelés). Kiemelkedő szerepe van a külső megjelenésnek, ápoltságnak, illetve az öltözködésnek. Mindezek mellett nagyon fontos és döntő szerepű a jelölt szakmai felkészültsége, és előny a jogi képzettség. Nem célszerű az a gyakorlat, hogy a rendbiztos egyben a biztosítás parancsnoka is, csupán azoknál a rendezvényeknél, ahol a biztosítás nem igényel nagyobb rendőri és rendezői létszámot. Külön személy esetén a rendbiztos a biztosítás parancsnokának közvetlen alárendeltségében végzi feladatát. A feladat ellátása során ne viseljen rendőri ruházatot és jelzést, azonban fontos – különösképp a rendezvény rendőri feloszlátása során – egyedi azonosító kidolgozása (pl.: karszalag). Alapvető a rendbiztos hírösszeköttetésének megszervezése, azonban itt is kerülni kell a rendőri jellegű eszközöket (pl. rádió helyett mobiltelefon). A testi épség védelme érdekében indokolt a kényszerítő eszközök rejtett viselése a lőfegyver kivételével.

3.3.3. A rendezvény biztosítását végrehajtó szolgálati csoportosítás

A rendezvények biztosítására rendelkezésre álló rendőri erők a vezetési pontra, a rendezvény helyszínén (a létesítményen) belüli belső biztosító csoportosításra, a rendezvény (létesítmény)

helyszínének közvetlen és távolabbi körzetében szolgálatot teljesítő külső biztosító csoportosításra, a biztosításparancsnoki közvetlen szolgálati csoportokra, valamint tartalékra tagozódhatnak.

A vezetési pont a helyi körülményektől függően, a rendezvény helyszínén belül vagy közvetlenül mellette, a közönség elől elzárt, védett helyen helyezkedjen el. A helyszín magas, jó rálátást biztosító pontján külön figyelőpont lehet, ahol a rendezvény időszakában a biztosítás parancsnoka és néhány segítőtje tartózkodhat. A figyelőpont berendezése biztosítsa az állandó híradó és lehetőség szerint a képi információs összeköttetést valamennyi alárendelttel, valamint a vezetési pont többi elemével.

A vezetési pont, vezetési csoportra, híradóközpontra, biztosító csoportra és dokumentáló csoportra tagozódik. A vezetési pont létrehozásának helyét és idejét a biztosítás parancsnoka határozza meg.

A belső biztosítócsoporthozás állományába a beléptető pontokon a belépési jogosultságot ellenőrző, a biztonsági ellenőrzést végző rendezők mellett szolgálatot teljesítő biztosító őrök, az egyes szektorokban a rend fenntartásáért felelő biztosítócsoporthoz, rendfenntartó járőrök, a rendbontók kiemelését végző kiemelő csoportok, lezárt területre a behatolást megakadályozó záró-csoportok, a kijelölt személyek védelmét ellátó fedező-csoport, valamint a belső biztosítás tartaléka tartozhat.

A külső biztosítócsoporthozás záró-csoportból, a parkolóhelyeken biztosító őrökből, rendfenntartó és biztosító járőrökből, forgalomirányítókból és a külső biztosítócsoporthozás tartalékából állhat.

A biztosítás parancsnoka a saját közvetlen alárendeltségében tarthatja:

- a) az események képi rögzítését végző dokumentációs csoportot;
- b) a felderítő, bűncselekményeket megelőző tevékenységet folytató bünygyi nyomozó és polgári ruhás közbiztonsági felderítő-csoportot;
- c) a biztosítás során a tömeg közül kiemelt jogsértő személyeket a rendőrségi objektumba vagy külön, a helyszínen kijelölt előállító helyre kísérő előállító-csoportot;
- d) a jogsértő személyekkel szembeni eljárást megindító elszámoltató-csoportot;
- e) az adott település egész területére kiterjedően feladatokat ellátó közlekedésrendészeti csoportot;
- f) a kísérő, elvlasztó, az összetűzéseket megakadályozó biztosítócsoporthoz;
- g) a kiemelt objektumok őrzését ellátó biztosító-, illetve rendfenntartó csoportokat;
- h) egyéb közrendvédelmi járőr-szolgálatokat.

A biztosítás parancsnokának tartaléka álljon készen a különböző szolgálati csoportok megerősítésére, feladataik részbeni vagy teljes átvételére, valamint nagyobb rendbontó csoportosulással szemben határozott fellépésre. A tartalék nagysága általában az összevont

rendőri létszám 10-15%-a legyen. Szükség esetén a biztosítás körzetében más önálló szolgálati és anyagi, technikai, egészségügyi biztosító csoportok is alkalmazhatók.

3.3.4. A biztosítás végrehajtásának szabályai

A fokozott kockázattal járó sport- vagy más jelentős rendezvényre érkező tömeg utazását, az általuk igénybe vett főbb útvonalakat a rend fenntartása és a közlekedés biztonsága érdekében ellenőrizni kell. Az utazások rendőri ellenőrzését, a biztosításért felelős rendőri szerv megkeresése alapján, az útvonallal érintett rendőri szervek a rendezvényt megelőzően és azt követően kötelesek végrehajtani.

A közútvonalakon megerősített járőrszolgálatot kell szervezni. Ennek során kiemelt figyelmet kell fordítani a parkolóhelyekre, benzinkutakra, a vendéglátóhelyekre. Az ellenőrzött útszakaszon tartalék járőrscsoportok is elhelyezhetők, készen az esetleges csoportos vagy tömeges jogsértés esetén az intézkedő járőrök megerősítésére, az azonnali reagálásra és beavatkozásra.

A rendezvény helye szerinti település bevezető útjain, arra alkalmas helyen nagy erejű Ellenőrző Áteresztő Pontok (EÁP-ok) szervezhetők a résztvevőket szállító járművek ellenőrzése, a közbiztonságra különösen veszélyes eszközök felfedése (előzetes szűrés) érdekében.

A településeken belül a vasútállomásokon, autóbusz-pályaudvarokon, a tömegközlekedési eszközökön, az állomások és a rendezvény helyszíne közötti útvonalakon rendfenntartó járőrszolgálatot kell szervezni.

A gyalogosan haladó csoportokat biztosítócsoportokkal kell kísélni. Meg kell akadályozni az ellenérdekű csoportok összekeveredését, erőszakos cselekmények kialakulását.

A rendezvény helyszínének beléptető pontjain (bejáratoknál) külön elrendelés esetén a közbiztonságra különösen veszélyes eszközök felfedése, bevitelük megakadályozása, az eszközöket birtoklókkal szemben szükséges eljárások kezdeményezése érdekében a belépők ruházatának, csomagjának, szükség esetén járműveinek átvizsgálását kell végrehajtani. Az átvizsgálást lehetőleg a rendezők végezzék, tevékenységük biztosítására járőröket kell alkalmazni.

A közbiztonságra különösen veszélyes eszközök körén túl, szükség esetén a rendőri szerv vezetője kezdeményezze, hogy a rendezvény szervezője a biztonságra veszélyt jelentő más eszközök (pl. esernyő, sétatob, zászlórúd) bevitelét tiltsa meg, és azokat a rendezvény végéig helyeztesse letétbe. A letétbe helyezett tárgyak kezelését, megőrzését és visszaszolgáltatását a rendezők végezzék.

A rendezvény körzetében fokozott rendőri jelenlétet kell biztosítani. Kiemelt figyelmet kell fordítani a jegyárúsító helyek, a parkolóhelyek, az engedély (jegy) nélküli bejutásra alkalmas

helyek biztosítására, sportrendezvényeken a szurkolótáborok elválasztására. A hatékonyság növelése érdekében a létesítmény és a rendőrség birtokában lévő kordoneszközök széleskörűen alkalmazhatók.

Gondoskodni kell arról, hogy a beavatkozások végrehajtásához a rendőri erők a szükséges feltételekkel rendelkezzenek. Ennek érdekében a külső zárási, forgalomszervezési, parkolási rendet úgy kell megállapítani, hogy a rendőri alegységek, a szolgálati csoportok részére a szabad mozgási (kijutási, manőverezési) lehetőségek biztosítottak legyenek.

A szolgálati állatok elsősorban a külső biztosítócsoporthoz állományában alkalmazhatók. Lovas rendőrt sportlétesítmény belső területére (a pályára) vezényelni tilos.

A rendezvények biztosítása során a rendezvény környezetét, az odavezető vagy átmenő közutakat a rendőrség ideiglenesen lezárhatja (közlekedésrendészeti intézkedés).

3.4. A rendezvény megzavarására irányuló jogellenes cselekmények

A rendezvények rendjének megbomlását veszélyhelyzetnek kell tekinteni. Ezen veszélyhelyzetek lehetnek emberi tevékenység következményei, de egyéb okból is bekövetkezhetnek.

A sportlétesítményekben a személyeket és anyagi javakat közvetlenül fenyegető veszélyhelyzetnek kell tekinteni:

- a) a nézőknek az engedélyezett stadionkapacitáson (szektor befogadóképességen) felüli beléptetését, behatolását, összezsúfolódását;
- b) a szektorokat elválasztó, illetve a játékteret a nézőtértől elválasztó kerítés, a menekülőkapuk mérkőzés alatti bedöntését, átszakítását;
- c) a feljárók, lépcsők eltorlaszolását, lelátók, korlátok, támfalak, kerítések, állványzatok, oszlopok túlterhelését, megrokkánását, a lezuhanás, omlás vagy leszakadás közvetlen veszélyét;
- d) az építmények, berendezési tárgyak tömeges méretű, felfegyverkezésre irányuló megbontását, megrongálását;
- e) a szurkolótáborok között vagy azokon belül kialakuló tömegverekedéseket;
- f) a csapatok, játékvezetők, illetve más közreműködők elleni közvetlen támadást;
- g) a keletkezett tüzek terjedését.

A veszélyhelyzetek felismerésében és felszámolásában különösen nagy felelőssége van a biztosítás parancsnokának, aki

- a) köteles a rendezvényen jelen lenni, figyelemmel kísérni a közönség magatartását;
- b) a rendezvény rendjét sértő cselekmények esetén hívja fel a szervező figyelmét a rend helyreállítására;
- c) intézkedjen a rendőri beavatkozást igénylő körülmények esetén a szükséges erők helyszínre irányítására, a szükséges intézkedések megtételére;
- d) soron kívül tegyen jelentést a rendőri szerv vezetőjének és az ügyeleti szolgálatnak minden olyan eseményről, amely tömeges rendbontást vagy jogsértést valósít meg,

amely a létesítmény egy részének vagy egészének kiürítését, a rendezvény megszakitását, a rend fenntartásához vagy a közlekedés rendjének biztosításához tovább rendőri erők helyszínre irányítását teszi szükségessé.

A közbiztonságra leginkább veszélyes csoportok elhelyezésére szolgáló terület (szektor) elválasztása záró eszközökkel (pl.: kordonelemek) és záró-csoporttal (sorfal) is biztosítható. A jogsértő cselekmények és a jogsértő személyek felderítése, azonosítása, a nyílt rendőri erők helyszínre irányításának segítése érdekében a rendezvény résztvevői között polgári ruhás rendőrök helyezhetők el. Megfelelő fedésükről, védelmükről, a rejtett összeköttetés biztosításáról, felismerési jelekről, nagyobb erejű beavatkozás esetén előzetes kivonásukról gondoskodni kell.

A tömegrendezvényeken az alábbi Btk-ban nevesített bűncselekmények valósulhatnak meg:

- a) az alkotmányos rend erőszakos megváltoztatás;
- b) rombolás;
- c) testi sértés;
- d) segítségnyújtás elmulasztása;
- e) nemzeti, etnikai, faji vagy vallási csoport tagjai elleni erőszak;
- f) személyi szabadság megsértése;
- g) kiskorú veszélyeztetése;
- h) a választás, a népszavazás, a népi kezdeményezés rendje elleni bűncselekmény;
- i) hivatalos személy elleni erőszak;
- j) közfeladatot ellátó személy elleni erőszak;
- k) hivatalos személy támogatója elleni erőszak;
- l) bűnpártolás;
- m) közérdekű üzem működésének megzavarás;
- n) visszaélés lőfegyverrel vagy lőszerrel;
- o) törvény vagy hatósági rendelkezés elleni izgatás;
- p) közösség elleni izgatás;
- q) önkényuralmi jelkép használata;
- r) garázdaság;
- s) rendbontás.

A szabálysértési törvényben nevesített jogsértések köre:

- a) rendzavarás;
- b) garázdaság;
- c) gyülekezési joggal visszaélés;
- d) tulajdon elleni szabálysértések.

Az egyes szabálysértésekről szóló kormányrendeletben:

- közbiztonságra különösen veszélyes eszközzel kapcsolatos szabálysértés;
- jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség.

3.5. Intézkedés jogsértés (veszélyhelyzet) esetén

A rendezvényeken a rendőrséget (a rendőrt) intézkedési kötelezettség akkor terheli, amikor olyan tényt vagy körülményt észlel, illetőleg hoznak tudomására, amely rendőri beavatkozást igényel.

Általában rendőri beavatkozást igénylő ténynek vagy körülménynek kell tekinteni:

- a) a bűncselekményeket;
- b) a szabálysértéseket;
- c) felkérésre más személy igazoltatását, ha az igazoltatást kérő valószínűsíti, hogy az igazoltatáshoz jogsérte érdeke fűződik;
- d) a közbiztonságra különösen veszélyes anyagok, eszközök lefoglalását, illetőleg azoknak a rendezvény helyszínére való bevitelének megtiltását;
- e) a nyilvános forgalom számára nyitva álló helyen őrizetlenül hagyott, a közbiztonságra veszélyt jelentő tárgy eltávolítását, megsemmisítését;
- f) önmagát vagy más veszélyeztető állapotban lévő személy elszállítását, az öngyilkosság lehetőség szerinti megakadályozását, a magatehetetlen, önkívületben lévő személy lakásra, kijózanító állomásra, egészségügyi intézetbe kísérését, szállíttatását;
- g) a balesetveszély megelőzése érdekében a közút forgalmának irányítását, korlátozását, illetve szüneteltetését a feltétlenül szükséges mértékben és időtartamra;
- h) személyeket, illetőleg anyagi javakat közvetlenül fenyegető veszélyhelyzet elhárítását, ennek megszüntetése érdekében a terület lezárását, oda a belépés vagy eltávozás megakadályozását, illetve az ott tartózkodók távozásra kötelezését.

3.5.1. Jogsértés esetén teendő rendőri intézkedések

A rendezvények biztosítása során jogsértés észlelése esetén gyakran indokolt adott személyek adatainak megállapítása. Ennek eszköze a rendőri igazoltatás. Az igazoltatás legfontosabb alapelve a célhoz kötöttség. Ez a gyakorlatban annyit jelent, hogy igazoltatni és az igazoltatás során személyes adatokat rögzíteni csak akkor lehet, ha az érintett személyazonosságának megállapítására további rendőri intézkedéshez, vagy valamilyen eljárás megindításához, lefolytatásához szükséges adatok biztosítása érdekében van szükség.

Az igazoltatás alkalmával igazoltató lapon rögzített személyes adatokat csak akkor lehet nyilvántartani a „Robotzsaru NEO” integrált ügyviteli és ügyfeldolgozó rendszerekben, ha azok további eljárások során felhasználásra kerülnek.

Az igazoltatás oka lehet például:

- a) bűncselekmény, szabálysértés elkövetésének gyanúja;
- b) különféle engedélyhez kötött tevékenységet végző személyek igazoltatása az engedély meglétének ellenőrzése céljából;
- c) eljárás lefolytatásának lehetősége (büntető, szabálysértési);
- d) személyi szabadságot korlátozó intézkedés;
- e) kényszerítő eszköz alkalmazása;

- f) közigazgatási hatósági eljárás megindításához (balesetek, talált tárgy, elhagyott robbanóanyag észlelői, stb.) szükséges adatok megállapítása;
- g) más rendőri intézkedésnél a rendőr jogainak védelme érdekében történő igazoltatás (például, ha a szabálysértés észlelése esetén a rendőr csak figyelmeztetést alkalmaz szankcióként, akkor a figyelmeztetett személy adatait fel kell jegyeznie és arról köteles jelentést készíteni);
- h) más magánszemély – jogos érdekének érvényesítése során tett – felkérésére történő igazoltatás.

Az igazoltatás mindig az ide vonatkozó normák előírásai szerint történjen, az intézkedő rendőr minden esetben maximálisan tartsa be azokat (pl.: azonosító szám viselése, név és azonosító közlése, napszakknak megfelelő köszönés). Az igazoltatás lehet a tömegoszlatást megelőző első intézkedés. Tapasztalatok szerint ez az intézkedés sok esetben eléri a célját, és nem kerül sor súlyosabb következményekkel járó rendőri műveletre. Ez az igazoltatási forma a tömeg felszólítása után kezdődjön.

A rendőri intézkedést be kell fejezni, amíg a rendőr a szükséges adatokat nem rögzítette, illetve nem végezte el a szükséges ellenőrzéseket, az intézkedés alá vont személyt tartóztassa fel, ne engedje távozni. Az intézkedés alá vont személy ruházatát, csomagját (jellemző a hátizsák viselése), amennyiben indokolt át kell vizsgálni, különös tekintettel a közbiztonságra veszélyes eszközökre. Amennyiben a megállapított körülmények a személy előállítására jogi lehetőséget adnak és az indokolt, akkor azt a rendőr hajtsa végre.

Az igazoltatás megtagadása, illetve annak sikertelensége esetén az intézkedés alá vont személy e célból feltartóztatható, valamint előállítható.

3.6. A rendőri intézkedések dokumentálása

Az Rtv. szerint, a rendőrség a rendőri intézkedéssel összefüggésben az intézkedéssel érintett személyről, a környezetről, illetőleg a rendőri intézkedés szempontjából lényeges körülményről, tárgyról kép- és hangfelvételt készíthet. A rendőrség közterületen, közbiztonsági célból képfellevőt helyezhet el olyan módon, hogy annak jelenléte az állampolgárok számára nyilvánvalóan észlelhető legyen. A felszerelt képfellevő elhelyezéséről, működtetéséről tájékoztatni kell a lakosságot. A rendőrség által készített kép- és hangfelvételek, illetőleg az abban szereplő személyes adatok csak az esemény helyszínén elkövetett bűncselekmény vagy szabálysértés miatt kezdeményezett eljárás során, valamint körözött személy azonosítása céljából használhatók fel.

Ha az esemény helyszínén kép- és hangfelvételen rögzített cselekmény miatt büntető- vagy szabálysértési eljárás nem indult, továbbá, ha az abban levő adatok nem képeznek maradandó értéket, a kép- és hangfelvételt legkésőbb az esemény időpontjától számított hat hónap elteltével meg kell semmisíteni.

A színvonalas dokumentálás érdekében a törzseket és a vezetési pontot (pontokat) el kell látni a kor színvonalának megfelelő, a nyomozati és ítélkezési munkában felhasználható bizonyítékokat rögzíteni képes hang és képrögzítő eszközökkel, illetve olyan számítástechnikai eszközökkel, amelyek az adatok komplex kezelését lehetővé teszik.

A pontosan és szakszerűen végrehajtott dokumentálás elősegíti a tényállás objektív megállapítását, és ezzel megalapozza a büntetőeljárás sikeres lefolytatását. Az adatok rögzítése érdekében dokumentációs csoportot kell létrehozni.

A személyi szabadság korlátozásával járó rendőri intézkedések – elfogások, előállítások – dokumentálására, egységes módszertan szerint kell eljárni. A rendőri műveletek végrehajtása során, a művelet helyszínén tartózkodjon olyan kijelölt koordinációs tiszt (bűnügyi vizsgáló vagy szabálysértési előadó), aki az elfogott, előállított személyekkel kapcsolatos dokumentálást végzi.

A sport, kulturális, gyülekezési törvény választási és egyéb rendezvények helyszínén – figyelemmel a résztvevők létszámára, magatartására, összetételére és a rendezvény céljára – biztosítani kell a rendezvények résztvevőinek és a rendőri műveletben résztvevő szolgálati csoportok intézkedéseinek és kommunikációjának teljeskörű dokumentálását.

A teljeskörű dokumentáltság magába foglalja:

- a) a technikai adatrögzítést (hang- és képfelvétel);
- b) az informatikai adatrögzítést (iratok, digitalizált egyéb adatok rögzítése);
- c) papíralapú dokumentálás (feljegyzési lap, füzet, nyomtatvány, napló stb.).

3.6.1. A dokumentációs csoportok fajtái

- a) a törzsek dokumentációs csoportjai;
- b) a Mozgó Vezetési Ponton működő helyszíni irányítás dokumentációs csoportja;
- c) a szolgálati csoportok (bevetési századok, szakaszok parancsnokai, biztosítási parancsnokok) dokumentációs csoportjai.

A dokumentációs csoportok a művelet parancsnokának közvetlen alárendeltségében látják el a feladatot.

A dokumentációs csoport tagjainak feladatai:

- a) az adatrögzítő jegyzi az eligazításon meghatározott feladatokat, a helyszínen megjelenő tömegek sajátosságait és a rendőri biztosítással összefüggő egyéb körülményeket;
- b) az operatőr felvételt készít:
 - a rendőri intézkedésre okot adó cselekményekről;
 - az ezzel kapcsolatban lefolytatott rendőri intézkedésekről;
 - a különböző transzparensokról;
 - az esetleges tiltott, önkényuralmi jelképekről;
 - az azokat tartó vagy viselő személyekről, csoportokról.

A dokumentálás két fontos területe a rendőri intézkedés, beavatkozások rögzítése, és az előállított személyről felvétel készítése.

A dokumentációs tevékenységbe be kell vonni a területen esetlegesen működő térfigyelő rendszert is. Az elkészült jegyzetek, képek, felvételek a későbbiek során a különféle eljárásokban felhasználhatók (az eljárásokba történő bevonással). A dokumentálás szerepe az elmúlt időben jelentősen megnőtt, így a korszerű eszközök beszerzése és módszerek kidolgozása elengedhetetlen a rendőri biztosításban résztvevők számára.

3.7. Jelentési kötelezettség a rendezvény biztosításának végrehajtása után

A rendezvénybiztosítás végrehajtása után a biztosítás parancsnoka részletes jelentést ír. A jelentésben szerepelnie kell a biztosított rendezvény megnevezésének, pontos idejének és helyének. Szerepelnie kell továbbá, hogy a biztosítás mikor kezdődött és mikor ért véget (a rendezvény, illetve a rendezvénybiztosítás ideje eltérő lehet), illetve, hogy azt megközelítőleg hány fő látogatta (résztevő, néző, szurkoló stb.).

Sportrendezvények biztosítása utáni jelentésben szerepeltetni kell, hogy a rendezvény szervezője eleget tett-e a rendőrség tájékoztatására vonatkozó kötelezettségeinek (54/2004. Kormányrendelet alapján), előzetes vizsgálat alapján észlelt hiányosság esetén megtörtént-e a hiánypótlás, történt-e szerződéskötés a sportrendezvény biztosítására. A jelentés lényegi része továbbá, hogy a rendezvényen történt-e rendkívüli esemény (rendbontás, rendzavarás, stb.), szükség volt-e a rendőri erők átcsoportosítására és a rendezvény biztosítása során milyen rendőri intézkedések történtek. A jelentés ezen részének minden egyes momentumra ki kell térnie az esetleges későbbi rekonstruálás érdekében. Kiemelt kockázattal járó sportesemény rendőri biztosítása után a jelentésnek tartalmaznia kell rendőri erők pontos létszámát, valamint a használt eszközök pontos megnevezését is a költségek kiszámolása érdekében (a jelentés e része táblázatos formában kerül kidolgozásra).

V. A rendőrségi személyi szabadság korlátozás szabályai

1. Általános szabályok

Az Rtv. rendelkezései értelmében fogvatartott az, akit törvény, illetőleg törvény alapján kiadott hatósági határozat alapján a szabad mozgáshoz és tartózkodási hely szabad megválasztásához való jogában korlátoznak (őrizetbe vett, előzetesen letartóztatott, közbiztonsági őrizetben lévő, elfogott és előállított, elővezetett).

Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv (a továbbiakban: rendőrség) kötelessége, hogy gondoskodik a fogvatartott elhelyezéséről, valamint a fogvatartás miatt bekövetkező egészségkárosodás megelőzéséhez szükséges ellátásáról, a sérült, beteg vagy más okból sürgős orvosi ellátásra szoruló fogvatartott orvosi vizsgálatáról.

A fogvatartott jogait csak annyiban lehet korlátozni, amennyiben az a szökés vagy elrejtőzés, a bizonyítási eszközök megváltoztatásának vagy megsemmisítésének megakadályozását, újabb bűncselekmény elkövetésének megelőzését, illetőleg az őrzés biztonságát, a fogda rendjének megtartását szolgálja.

Képzés

A fogdaszolgálat ellátásához előírt vizsgát a fogvatartásra és az őrzésre vonatkozó hatályos jogszabályokból, belső normákból, valamint az elsősegélynyújtás alapismereteiből a fogvatartásért felelős által írásban kijelölt kéttagú bizottság előtt kell letenni. A dokumentált módon történő vizsgáztatást kétévenként meg kell ismételni. A fogvatartottak őrzését, kísérését csak az végezheti, aki az ORFK rendészeti főigazgatója által kiadott vizsgakérdések alapján az előírt vizsgakövetelményeket teljesítette. Az eredményes vizsgáról kiállított igazolás az érintett személyi anyagában kerül elhelyezésre.

1.1. Fogolyszökés, fogvatartás helyének engedély nélküli elhagyása

Az a fogvatartott, aki a büntetőeljárás alatt, illetve a szabadságvesztés vagy az elzárás végrehajtása során a hatóság őrizetéből megszökik, a Btk. szerint fogolyszökés büntettét követi el.

Az a fogvatartott, aki abból a célból, hogy az ellene folytatott büntetőeljárás alól kivonja magát, a lakhelyelhagyási tilalom tartama alatt a számára kijelölt területet, körzetet vagy a házi őrizet tartama alatt a kijelölt lakást és az ahhoz tartozó bekerített helyet a kényszerintézkedés szabályainak megszegésével elhagyja, a Btk. szerint fogolyszökés vétségét követi el.

A fogolyszökés elkövetője csak büntetőeljárás, vagy büntetés-végrehajtás alatt álló fogoly lehet. A bűncselekmény elkövetési magatartása a szökés, amely a fogoly minden olyan

tevékenysége, amely arra irányul, hogy a hatósági őrizet alól időlegesen vagy véglegesen kivonja magát oly módon, hogy a kényszertartózkodásra kijelölt helyet engedély nélkül elhagyja.

Az előzőekben leírtakra figyelemmel, az a fogvatartott, aki nem áll büntetőeljárás vagy büntetés-végrehajtás alatt, de személyi szabadság korlátozása alól kivonja magát az egyes szabálysértésekről szóló kormányrendelet szerint „jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség” szabálysértését követi el.

1.2. Jelentés, tájékoztatás rendje

A rendőrség tevékenység-irányítási központjai (TIK), egyes rendőri szervek ügyelei, valamint a segélyhívásokat fogadó központok egységes működéséről szóló ORFK utasítás, illetve az egyes eseményekkel kapcsolatos parancsnoki kivizsgálások szempontrendszeréről és jelentési rendjéről szóló ORFK utasítás szerint a rendőrségi fogdán, őrzött szálláson, előállító helyiségben (a továbbiakban együtt: objektumok), valamint a rendőri intézkedés során a fogvatartással kapcsolatosan bekövetkezett, valamint a fogvatartott által elkövetett valamennyi rendkívüli eseményről az eseménnyel közvetlenül érintett rendőr legalább osztályvezető besorolású szolgálati előjárója köteles 5 munkanapon belül összefoglaló jelentést készíteni.

Az összefoglaló jelentést a szolgálati út betartásával állásfoglalás céljából a helyi szerv a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság rendészeti szakterülete vezetőjének, a területi szervnél történt esemény esetén az összefoglaló jelentést készítő szolgálati előjáró a területi szerv szakmailag érintett vezetőjének megküldi.

Az objektumokban bekövetkezett rendkívüli eseménnyel kapcsolatban készült összefoglaló jelentést és az állásfoglalást az összefoglaló jelentés beérkezésétől számított 3 munkanapon belül az ORFK Rendészeti Főigazgatóság Közrendvédelmi Főosztálya vezetőjének meg kell küldeni. Az országos szakirányító szerv szakmai revízió keretében azt megvizsgálja, értékeli, szükség esetén azzal kapcsolatban intézkedést kezdeményez.

A rendőrség ügyeleti szolgálata és a közreműködésével teljesítendő jelentési és tájékoztatási kötelezettség rendjéről szóló ORFK utasítás (a továbbiakban: jelentésszolgálati norma) szerint a „rendészeti objektumok”, „rendőrségi fogdák” és „idegenrendészeti fogdák” rendjének súlyosabb megzavarása esetén, valamennyi eseményről a szerv vezetője 5 munkanapon belül köteles értékelő jelentést készíteni az eseménnyel kapcsolatosan. A jelentést állásfoglalás céljából az illetékes megyei közrendvédelmi vagy határrendészeti osztály vezetőjének, Budapesten a budapesti rendőrfőkapitány illetékes szakmai helyettesének, az NNI igazgatóhelyettesének kell felterjeszteni.

A „rendészeti objektumok”, „rendőrségi fogdák” tekintetében a személyi szabadság korlátozásával összefüggő rendkívüli eseményekről felterjesztett és az állásfoglalással kiegészített értékelő jelentést további 3 munkanapon belül az ORFK Rendészeti Főigazgatóság Közrendvédelmi Főosztálya vezetőjének, valamint az őrzött szálláson

bekövetkezett rendkívüli eseményről a fentiek figyelembevételével az ORFK Rendészeti Főigazgatóság Határrendészeti Főosztálya vezetőjének kell megküldeni. Az országos szakirányító szerv szakmai revízió keretében azt megvizsgálja, értékeli, szükség esetén azzal kapcsolatosan intézkedést kezdeményez.

A rendőrség munkavédelmi- és közegészségügyi-járványügyi főfelügyelője részére történő tájékoztatás érdekében az állandó ügyeleti szolgálatot működtető szervek ügyeletei az ORFK főügyeletének kötelesek jelenteni az előállított, az őrizetes, valamint egyéb fogvatartott bármely okból történő balesetét, súlyos sérülését, elhalálózását (pl.: fogvatartott öngyilkossága). Továbbá a rendőrségi fogdáknban, előállító helyiségekben vagy őrzött szálláshelyeken bekövetkezett bármely rendkívüli járványügyi eseményt, függetlenül attól, hogy az a személyi állomány tagját vagy a fogvatartottakat érinti (pl.: tetvesség, rühesség, HIV, Hepatitis-B, vagy HCV fertőzött fogvatartott befogadása). Az ORFK főügyelet (minden nap 06.00-21.00 óra között, ezen időponton túl bekövetkezett esemény kapcsán az azt követő munkanapon 06.00 órakor) telefonon tájékoztatni köteles a rendőrség munkavédelmi vagy közegészségügyi-járványügyi főfelügyelőjét.

2. Speciális szabályok

2.1. Előállító egység, előállító helyiség

A rendőrkapitányság, a határrendészeti kirendeltség, valamint a rendőrőrs vezetője köteles a fogvatartott személy biztonságos elhelyezésére szolgáló előállító egységet kijelölni. A Repülőtéri Rendőr Igazgatóság, a Készenléti Rendőrség és a megyei (fővárosi) rendőrfőkapitányság esetében előállító egység kijelölésére indokolt esetben a szerv vezetője jogosult. A fogvatartott tényleges elhelyezésére az előállító egységen belül az előállító helyiségben kerül sor.

Ha a fogvatartott személy elhelyezésére az előállító egységben kerül sor, az előállító egységben történő elhelyezés időtartama nem haladhatja meg a 12, idegenrendészeti eljárásban történő visszatartás elrendelése esetén a 24 órát. Előállító egységben – a harmadik országbeli állampolgárok által gyakorolt szülői felügyeleti jog alatt álló, és vele együtt előállított eltartott gyermekkorú személy kivételével – gyermekkorú személy nem helyezhető el.

Az előállító egységben történő elhelyezést megelőzően a fogvatartott személynél lévő tárgyakról, letéti tárgyakról szóló, 3 példányos jegyzéket kell készíteni. A letétként kezelt fizetőeszközt címletenként és – amennyiben sorszámmal rendelkezik – sorszám szerint, a többi letétként kezelt tárgyat megnevezésük, számuk és egyedi azonosítást lehetővé tevő jellemzőik feltüntetésével kell a jegyzékben feltüntetni. A jegyzék eredeti példánya a letét őrzési helyén, a másolati példányok közül egy a fogvatartottnál, egy pedig az átíró tömbben kerül elhelyezésre.

A letétként kezelt tárgyak letételkori, valamint megfelelő állapotban történő megőrzéséről az előállító egységet üzemeltető rendőrkapitányság, határrendészeti kirendeltség, rendőrőrs,

illetve az előállító egység üzemeltetője gondoskodik. Az elhelyezés megszüntetését követően a fogvatartott személy részére a letéti tárgyai átadásra kerülnek. A letéti tárgyak nem igazolt hiányának, megrongálódásának vagy megsemmisülésének okát – jegyzőkönyv felvételét követően – parancsnoki kivizsgálás keretében kell megállapítani.

Elhelyezéskor a fogvatartottat nyilatkoztatni kell sérüléséről, esetleges panaszáról. Betegség vagy sérülés esetén orvosi ellátásban kell részesíteni, ruházatát támadás vagy önveszély okozására alkalmas tárgy elvétele céljából a felügyeletet ellátó rendőrnek át kell vizsgálnia. A ruházat átvizsgálását a fogvatartottal ellentétes nemű személy nem végezheti, valamint nem lehet jelen, kivéve, ha az átvizsgálás technikai eszközzel történik.

Az előállítás biztonsági követelményeire figyelemmel, valamint az esetleges önkárosítás megelőzése érdekében az előállító helyiségben a fogvatartott saját tulajdonú alsó- és felsőruházatát nadrágszjij nélkül, lábbelijét cipőfűző nélkül tarthatja magánál.

Gondoskodni kell az előállító helyiségben elhelyezett, azonos ügyben fogvatartott személyek, férfiak és nők, felnőttkorúak és fiatalok elkülönítéséről, valamint rendkívüli őr felállításával biztosított őrzéséről.

Az előállító egységben történő elhelyezéssel egyidejűleg a fogvatartott elhelyezéséről a fogvatartás során keletkezett iratanyagokkal együtt tárolandó nyomtatványt kell kitölteni, amely tartalmazza:

- a) a fogvatartott személy személyazonosító adatait;
- b) az elhelyezés kezdő és befejező időpontját (év, hónap, nap, óra, perc megjelöléssel);
- c) a felügyeletet ellátó nevét, rendfokozatát, valamint
- d) az étkeztetésre, valamint a fogvatartott ellátásával – különösen az egészségügyi ellátásával, az esetleges sérüléseivel, illetve panaszával, valamint a fogvatartásának kapcsán meghatározott értesítési kötelezettségekkel – összefüggő jogszabályi előírások végrehajtására vonatkozó adatokat.

A személyi szabadság korlátozásának első 5 óráját követően az intézkedést foganatosító rendőri szerv gondoskodik a fogvatartott személy étellel történő ellátásáról. A fogvatartott személy étkezése az előállító helyiségben történik. Az étel kiosztását a felügyeletet ellátó rendkívüli őr végzi. Ha a rendkívüli őr nem rendelkezik az étel kiosztásához szükséges ételkészítési alapismereti vizsgával és érvényes egészségügyi könyvvel, akkor az ételkészítés kiegészítését nem végezheti. Ilyen esetben a fogvatartottat előre csomagolt ételkészítéssel és az annak elfogyasztásához szükséges egyszer használatos evőeszközökkel kell ellátni.

Az előállított őrzését végrehajtó, rendkívüli őr feladatokkal megbízott rendőr lőfegyvert, illetve gumilövedék, pirotechnikai eszköz, könnygázgránát vagy elfogó háló kilövésére rendszeresített eszközt nem viselhet. A rendkívüli őr részletes feladatait őrtasításban kell meghatározni, amelyet két példányban kell elkészíteni, amelyből egyet az őr részére az eligazításon át kell adni.

Az őrutasítás tartalmazza:

- a) az őrzendő objektum pontos megnevezését, helyét;
- b) az őrszolgálat formáját;
- c) az őrhely számát;
- d) az őr felállítási helyét, mozgási körletét, feladatát, a magatartási rendszabályokat;
- e) az objektum biztonságára vonatkozó előírásokat;
- f) az őr tevékenységének rendjét rendkívüli eseménykor;
- g) az őrutasítás készítésének idejét;
- h) az őrutasítást készítő és jóváhagyó parancsnok aláírását.

A rendkívüli őri feladatokkal megbízott rendőr löfegyverét ezen feladat ellátása alatt nem viselheti, tilos az őrhelyét külön parancs vagy előjáró engedélye nélkül elhagyni, valamint minden olyan tevékenységet folytatni, amely elvonja figyelmét a szolgálat maradéktalan teljesítésétől.

A büntetés-végrehajtási intézetből kikért és a rendőrség épületébe átkísért személyek biztonságos őrzésére az előállító helyiségben vagy a rendőrségi fogda ideiglenes elhelyezésre szolgáló helyiségében kerülhet sor, a helyiségben történő tartózkodás időtartama nem haladhatja meg a 12 órát.

2.2. A fogvatartott kísérése, szállítása

A kísérőőr feladata a felügyeletére bízott fogvatartott személy meghatározott helyre történő kísérése.

A fogvatartott kísérése a végrehajtás módja szerint rendes vagy megerősített kísérés lehet a következők szerint:

- a) rendes a kísérés módja, ha a kísért személynél az előzetes ismeretek alapján nincs olyan körülmény, amelynek folytán szökésétől vagy a rendőr elleni támadásától lehet tartani;
- b) megerősített a kísérés módja, ha a kísért személy szökésétől vagy támadásától lehet tartani, vagy a kísérés nehéz körülmények között történik.

A légi járművön történő kísérést kivéve mindig a megerősített kísérési módot kell alkalmazni, ha a kísérés belföldről külföldre vagy külföldről belföldre irányul.

A kísérésre vonatkozó utasítást a fogvatartás elrendelésére jogosult vezető adja. Ha a belföldről külföldre irányuló vagy a külföldről belföldre történő kísérésre vonatkozó utasítás végrehajtásához külföldi állami szervekkel való kapcsolatfelvétel szükséges, akkor a végrehajtás módját a Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ vezetőjével kell egyeztetni.

A kísért személy figyelmét fel kell hívni a kísérés alatt tanúsítandó magatartásra, figyelmeztetni kell, hogy szökés, támadás vagy a kísérő őrnök való ellenszegülés esetén kényszerítő eszköz alkalmazására kerül sor. Ha a kísért személy veszélyessége ezt indokolja, a kísért személyt meg kell bilincselni. Ha a kísérő őrnök a kísérés biztonságát veszélyeztető körülményt észlel, haladéktalanul a legközelebbi rendőrséghez fordul.

A kísérés során a kijelölt útvonaltól csak abban az esetben lehet eltérni, ha az eredeti útvonalon történő haladás a biztonságos kísérést veszélyezteti. Ha a kísért személy megszökött, elfogására azonnal meg kell tenni a szükséges intézkedéseket. Ha az elfogásra tett haladéktalan intézkedés nem vezetett eredményre, azonnal jelentést kell tenni a legközelebbi rendőrség ügyeletesénél.

A fogvatartott fogdán kívüli kísérését és őrzését

- a) bűnügyi őrizetes, előzetesen letartóztatott, valamint nyomozási cselekmény elvégzése érdekében kiadott elítélt és javítóintézeti nevelés alatt álló fiatalok esetén a fogvatartottal kapcsolatos eljárást folytató nyomozó hatóság;
- b) szabálysértési őrizetes, közbiztonsági őrizetes, valamint a büntetés-végrehajtási őrizetbe vett elítélt esetén a fogvatartásért felelős által kijelölt rendőri szerv;
- c) bíróság vagy ügyészség által elrendelt fogvatartás esetén a fogvatartást végrehajtó szerv

hajtja végre.

A kísérést, őrzést úgy kell megszervezni, hogy a fogvatartott támadásának elhárítására, esetleges szökési kísérletének megakadályozására azonnal intézkedni lehessen. A kísérés biztonságos körülményeinek megteremtéséért, az ehhez szükséges feltételek meglétéért és a kísérés szakszerű végrehajtásáért a kísérésre utasítást adó, valamint az útbaindító parancsnok és a kísérőőr külön-külön is felelősséggel tartozik.

A kísérőőri feladatra a rendőrség hivatásos állományú tagja jelölhető ki. A kísérést végrehajtó rendőr szolgálati feladatát a rendszeresített felszerelés, bilincsre szerelt vezetősíjjal és – amennyiben az átkísérési utasítás azt előírja – bilincsrögzítő övvel teljesíti. A kísérő őrnök a rendszeresített felszerelésen kívül csak olyan kisméretű tárgyak lehetnek, amelyek a mozgásban nem zavarják. Kísérési feladatot kizárólag átkísérési utasítás alapján lehet végrehajtani.

Az átkísérési utasításban kell meghatározni a fogvatartott kísérésének módját, a kísérőőrök létszámát, fegyverzetét, felszerelését, a kényszerítő eszköz alkalmazását vagy az alkalmazás lehetőségét, a fogdán kívüli kísérés időpontját, helyét; büntetés-végrehajtási intézetbe, törvénykezési épületbe történő kísérés esetén a felsoroltakon kívül a személy átvételéhez szükséges adatokat is. A kísérést elrendelő parancsnok meghatározhatja, hogy a kísérőőr gépkarabéllyal is legyen felszerelve. A kísérés megszervezése a kísérést végrehajtó rendőr parancsnokának a feladata.

Az 56/2014. (XII. 5.) BM rendelet 10. § (1) bekezdés a) pontja esetén az átkísérési utasítást a rendőrség eljárást folytató nyomozó szervének vezetője, a BM rendelet 10. § bekezdés b) pontja esetén az átkísérési utasítást a fogvatartásért felelős által kijelölt vezető állítja ki. Ha a rendelkezési jogkör gyakorlója nem rendőri szerv, akkor a fogvatartott kísérésére vonatkozó utasítást a fogvatartásért felelős által kijelölt vezető állítja ki.

A fogvatartott fogdán kívüli kísérése során felmerült őrzés végrehajtásának szabályait az átkísérési utasításban kell részletesen meghatározni. Amennyiben az átkísérés során a fogvatartott őrzése válik szükségessé, és annak végrehajtását nem az átkísérést végző rendőr hajtja végre, akkor az őrzést rendkívüli őrral kell biztosítani. A kísérőőrököt lehetőség szerint a fogvatartott neméhez, testi alkatához, fizikumához és veszélyességi fokához igazodva kell kiválasztani.

A kísérést úgy kell megszervezni és végrehajtani, hogy az az eljáráshoz, a bizonyításhoz fűződő érdekeket ne veszélyeztesse.

A kísérés során a kísérőőrnek tilos a kísért személyt a meghatározott helyen kívül más helyre kísélni, a fogvatartottal magánjellegű beszélgetést folytatni, a kíséréssel összefüggő szolgálati feladatokon kívül más tevékenységet folytatni.

A megerősített kíséréshez szükséges, a rendes kísérés mértékét meghaladó létszám- és eszközszükségletet a kísérést elrendelő vezető és a végrehajtás megszervezéséért felelős parancsnok együttesen határozza meg. A megerősített kíséréshez beépített adó-vevő készülékkel és kézi rádióval felszerelt, rabszállítót kell biztosítani.

Kísérés során a fogvatartott az őr kíséretében mehet szükségletei elvégzésére. A bilincs a fogvatartott kezéről nem távolítható el, kizárólag az egyik kéz tehető szabaddá, a vezetősíj alkalmazása ebben az esetben is kötelező. A fogvatartott által használni kívánt helyiséget – használat előtt – a kísérőőr őrzésbiztonsági szempontból köteles ellenőrizni. Ennek keretében megvizsgálja, hogy a fogvatartott nem juthat-e támadásra alkalmas eszközhöz, illetve fennáll-e a szökés lehetősége. Amennyiben a helyiségben támadásra alkalmas eszköz található, azt el kell távolítani. A helyiséget, annak használatát követően az őr köteles átvizsgálni, amelynek során meg kell győződni arról, hogy a fogvatartott nem vett magához idegen, vagy nem hagyott hátra birtokában levő tárgyat. A fogvatartott által használt helyiség ajtaját olyan mértékben szabad becsukni, hogy az őr a fogvatartott magatartását figyelemmel tudja kísélni. Külső és belső kísérés során a rendőrségi objektumban a fogvatartott a szükségleteit, ha előállító egység rendelkezésre áll, kizárólag az abban az e célra kialakított mellékhelyiségben végezheti.

A kísérés fajtája lehet:

- a) belső kísérés;
- b) külső kísérés.

Belső kísérés:

- a) a fogvatartottal kapcsolatos nyomozási cselekményt lehetőleg a fogda területén kialakított őrzésbiztonságnak megfelelő helyiségben kell végrehajtani;

- b) a kísérőőri létszám fogvatartottanként legalább egy fő rendőr;
- c) a kísérést végrehajtó állomány lőfegyverrel történő felszerelése az őrzésbiztonsági feltételek figyelembevételével mellőzhető;
- d) a belső kísérés biztonságos végrehajtását a helyi sajátosságok figyelembevételével a fogvatartásért felelős intézkedésben szabályozza.

Külső kísérés

- a) a rendes kísérés alkalmával a kísérőőrök létszámának legalább egy fővel meg kell haladnia a kísért fogvatartottak létszámát, amennyiben a kísérés nem rabszállítóval történik;
- b) a kísérés közben szükséges pihenőre rendőrségi objektumban kerülhet sor. Ebben az esetben a fogvatartott elhelyezése előállító helyiségben történik.

A szolgálati gépjárművel történő kísérés

A szolgálati gépjármű valamennyi ajtajának biztonságos bezárásáról, az ajtók belső nyitás elleni védelméről a gépkocsivezető gondoskodik. A balesetből származható életveszélyre tekintettel a kísért személyt – az RSzSz 41. § (5) bekezdésében foglalt tilalom betartása mellett – tilos a másik kísért személlyel összebilincselni. A szolgálati gépkocsiban kialakított biztonsági övet a fogvatartott esetében alkalmazni kell.

A nem kísérésre kialakított ötszemélyes személygépkocsiban azonos időben kizárólag egy fő fogvatartott szállítható. A fogvatartott a gépkocsivezető mögött nem foglalhat helyet.

Rabszállítóban történő kísérés közben a fogvatartott bilincsrögzítő övvel történő bilincselése a kísérés módját meghatározó parancsnok külön utasítása alapján történik.

A megbilincselte fogvatartott kísérése közben a fogvatartott kezeinek bilincselése nem szüntethető meg. A fogvatartott kezeiről a bilincs ideiglenesen egészségügyi vizsgálat vagy hatósági eljárás lefolytatása érdekében, annak időtartamára távolítható el. Ezen időszak alatt a kísérőőr köteles a rendkívüli esemény bekövetkezésének megakadályozására felkészülni.

Ha a kísért személy megszökött, és az elfogására tett intézkedések nem vezettek eredményre, a fogdát működtető rendőri szerv TIK ügyeletvezetője, a KR esetében a KR ügyeletvezetője haladéktalanul köteles a szökött személy elfogására intézkedni.

A fogvatartott súlyosan beteg hozzátartozójának meglátogatására, vagy a fogvatartott temetésén való részvételére a fogvatartásért felelős által jóváhagyott terv alapján kerülhet sor.

3. Fogda

A fogda a fogvatartottak elhelyezésére, biztonságos őrzésére szolgáló, huzamos emberi tartózkodásra alkalmas épület vagy épületrész. A zárka a fogdán belül elhelyezkedő, a fogvatartottak elhelyezésére szolgáló olyan helyiség, amelynek nyílászárói a külön rendelkezésekben meghatározott biztonsági követelményeknek megfelelnek. A fogda

befogadó egységből, zárkaegységből és a szabad levegőn tartózkodás céljára szolgáló helyiségből (udvarból) áll.

A fogda a befogadóképességétől függően:

- a) 30 fő felett I. kategóriájú;
- b) 15-30 fő között II. kategóriájú;
- c) 15 fő alatt III. kategóriájú.

3.1 A fogdaszemélyzet

A fogdaőr a fogdában, a kijelölt őrhelyen, a meghatározott mozgási körzetben végzi a fogvatartottak őrzését.

Fogdaőri szolgálatot az láthat el, aki

- a) a fogdaőri szolgálatra egészségileg és fizikailag alkalmas;
- b) alapvizsgát tett a fogvatartásra és az őrzésre vonatkozó hatályos rendelkezésekből, valamint az elsősegélynyújtási alapismeretekből;
- c) nem áll büntetőeljárás hatálya alatt;
- d) fogdaszolgálati fegyelemsértés miatt nem áll fegyelmi eljárás hatálya alatt.

A fogdaszolgálat folyamatos biztosítása, képzése és továbbképzése a fogdát működtető és a fogdaszolgálatot vezénylő rendőri szerv vezetőjének a feladata, illetve felelőssége. A fogdaszolgálat ellátásához előírt vizsgát – a fogvatartásra és az őrzésre vonatkozó hatályos jogszabályokból, belső normákból, valamint az elsősegélynyújtás alapismereteiből – a fogvatartásért felelős által írásban kijelölt kétagú bizottság előtt kell letenni. A dokumentált módon történő vizsgáztatást kétévénként meg kell ismételni. A fogvatartottak őrzését, kísérését csak az végezheti, aki – az ORFK rendészeti főigazgatója által kiadott vizsgakérdések alapján – az előírt vizsgakövetelményeket teljesítette. Az eredményes vizsgáról kiállított igazolás az érintett személyi anyagában kerül elhelyezésre.

A fogda állománya:

- a) a fogda irányítását végző alosztályvezetőből (fogdaparancsnok);
- b) az őrparancsnokokból;
- c) a fogdaőrökből;
- d) a kíséréőrökből;
- e) a felcserből;
- f) a több munkafolyamatot ellátó ügyviteli alkalmazottakból, valamint
- g) közalkalmazottakból állhat.

3.1.1. A fogdaőri szolgálat ellátása

A fogdaőr a munkaköri leírásában szereplő feladatokat látja el. Feladatát lőfegyver nélkül, egységes rendészeti gyakorló öltözetben, hímzett azonosító ruházatán való feltüntetésével, gumitalpú cipőben, rendőrbottal, bilincessel, vegyi eszközzel és egyéb rendszeresített

felszereléssel látja el. A fogdaőrök kötelesek a zárkában elhelyezett fogvatartottak viselkedését folyamatosan figyelemmel kísérni, azt legalább 20 percenként, előzetes figyelmeztetés nélkül a betekintő sávon keresztül szemrevételezéssel ellenőrizni. Gyakrabban – szükség esetén folyamatosan – kötelesek ellenőrizni azokat a fogvatartottakat, akik rendkívüli eseményt eredményező cselekményt követtek el, vagy akikről viselkedésük alapján a rendkívüli eseményt eredményező cselekmény elkövetése alaposan feltehető. A fogdaszolgálatot ellátó rendőr a fogdában az élelmiszer és annak elfogyasztásához szükséges eszközön kívül csak olyan tárgyat tarthat magánál, amely szolgálata ellátásához szükséges, és nem veszélyezteti a fogda őrzésbiztonságát. A fogdában szolgálatot ellátó állomány csak az erre kijelölt helyen öltözködhet, illetve ruházatot csak itt tárolhat.

3.1.2. A fogdaóri személyzet létszáma

Az őrzésbiztonsági követelmények fenntartása érdekében a fogda működtetéséhez 1 fő őrparancsnok és legalább kettő fogdaőr állandó jelenléte szükséges. A befogadó egységben az őrparancsnok és egy fogdaőr, a zárkaegységben húsz fő fogvatartotti létszámgig egy, húsz fő feletti fogvatartotti létszám esetén legalább két fogdaőr szolgálatteljesítését kell biztosítani. A fogvatartásért felelős a fogda kategóriájára, valamint az előzőekben írtakra figyelemmel meghatározza a szolgálatellátáshoz szükséges fogdaőrök létszámát, az őrhelyek számát, a helyiségek összetételét és számát. A fogdaparancsnok, akadályoztatása esetén az őrparancsnok – a fogdaparancsnok jóváhagyásával, haladéktalan esetben utólagos értesítése mellett – az őrzésbiztonságot veszélyeztető körülmény esetén kezdeményezheti a biztonságos zárkanyitáshoz szükséges létszámú megerősítő őrt fogdába történő irányítását. Az irányításról a fogvatartásért felelős szervnél működő TIK ügyelvezetője gondoskodik.

3.1.2.1. A fogdaőrre vonatkozó tilalmak

A fogdaszolgálatot ellátóknak a fogdán belül tilos a fogvatartással összefüggő szolgálati feladatokon kívüli más tevékenység folytatása. A fogdaszolgálatot ellátóknak az őrhelyet engedély és váltás nélkül elhagyni tilos. A fogdaszolgálatot ellátóknak az előírt pihenő- (étkezési) időt – a fogvatartottak étkezési idején kívül – az arra kijelölt helyiségben kell biztosítani. A fogdaszolgálatot ellátók a szolgálat letelte után a következő szolgálatba lépésig a zárkaegységbe nem léphetnek be, ott nem tartózkodhatnak, a fogda befogadó egységébe a fogdaparancsnok eseti engedélyével léphetnek be, ott tartózkodhatnak.

3.1.2.2. A fogdaőrök eligazítása, fogdaszolgálat átadás-átvétele

A fogdaszolgálatot ellátóknak az eligazítást a fogdaparancsnok – akadályoztatása esetén a helyettesítésével megbízott őrparancsnok – köteles megtartani, valamint a közalkalmazottak feladatait meghatározni. Az eligazítást a Robotzsaru integrált ügyviteli, ügyfeldolgozó és elektronikus iratkezelő rendszerben dokumentálni kell.

Az eligazítás során ki kell térni:

- a) a feladatokra, a fogdaszolgálatra vonatkozó új szabályok ismertetésére;
- b) a rendkívüli események megelőzésének lehetőségeire;
- c) az ellenőrzési tapasztalatokra;

- d) a szolgálatellátásra való alkalmasság ellenőrzésére;
- e) az őrzésbiztonsággal kapcsolatos követelményekre;
- f) a napirendre;
- g) a szolgálat átadás-átvétel végrehajtásának módjára és
- h) az egyéb aktuális feladatokra.

Az eligazításon a fogdaszolgálatot ellátók az előírt szolgálati öltözetben és felszereléssel kötelesek megjelenni.

A fogdaszolgálat átadás-átvétele a fogdában történik. Ennek keretében:

- a) a szolgálatot átadó tájékoztatja a szolgálatot átvevőt:
 - a fogvatartottak létszámáról, összetételéről, tartózkodási helyéről, gyógyszerellátásukról, a velük kapcsolatos egyéb feladatokról, megtörtént vagy várható eseményekről, engedményekről, fenyítésekéről és jutalmakról;
 - az esetleges műszaki meghibásodásokról, az elvégzendő és elvégzett – javító, karbantartó – munkákról, ezzel összefüggésben megtett intézkedésekről;
- b) a szolgálatot átadó és a szolgálatot átvevő közösen ellenőrzik:
 - a letéti tárgyak, pénz és értékek meglétét;
 - az őrszolgálati okmányok meglétét, a nyilvántartások vezetettségét;
 - a fogda rendjét, tisztaságát;
 - az őrzésbiztonsági berendezések és eszközök – a jelző-, ellenőrző- és riasztórendszerek – állapotát, működőképességét, a fogda és a szolgálatparancsnok a fogda és a TIK közötti összeköttetést;
 - a fogdaszolgálatot ellátók használatára kiadott kulcsok meglétét;
 - a nyílászáró szerkezetek, rácsok, falak, berendezési tárgyak állapotát, a zárkák felszerelését, a fogvatartottaknál nem tartható tárgyakat.

A fogdaszolgálat átadás-átvétel végrehajtását, annak pontos időpontját, megállapításait a szolgálatot átvevő őrsparancsnok távbeszélőn jelenti a fogdát működtető rendőri szerv TIK ügyeletvezetőjének, illetve a rendőri szerv szolgálatparancsnokának. A szolgálat átadás-átvétel megtörténtét, annak időpontját fogdaszolgálat átadási-átvételi naplóba kell bejegyezni.

A szolgálat átadás-átvételének ideje alatt fogvatartottak befogadása, elbocsátása és mozgatása csak különösen indokolt esetben, a fogdaparancsnok, akadályoztatása esetén az őrsparancsnok engedélyével történhet.

3.1.3. A befogadás

A fogvatartott befogadásához a fogvatartásért felelős rendelvényt állít ki, amely tartalmazza:

- a) a fogvatartottak személyi adatait;
- b) a fogvatartás alapjául szolgáló határozatot, megjelölve a fogvatartást elrendelő szervet;
- c) a fogvatartás kezdő és befejező időpontját, év, hónap, nap, óra és perc megjelöléssel.

Rendelvényt akkor is ki kell állítani és a befogadáskor ellátandó feladatokat akkor is végre kell hajtani, ha a fogvatartott fogdai elhelyezése korábban más jogcímen alapult.

Befogadáskor a fogvatartott ruházatát és csomagját támadásra vagy önvészély okozására alkalmas tárgy elvétele céljából át kell vizsgálni. A ruházat átvizsgálását a fogvatartottal ellentétes nemű személy nem végezheti. A ruházat átvizsgálásakor a fogvatartottal ellentétes nemű személy nem lehet jelen, kivéve, ha az átvizsgálás technikai eszközzel történik.

A Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek, az Országgyűlési Őrség és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományú, illetve nyugállományba helyezett, továbbá a rendvédelmi szervek különleges foglalkoztatási állományú tagjait egyenruhában, valamint a rendvédelmi szervek állományába tartozó vagy közfeladatot ellátó személyeket formaruhában a fogdába befogadni tilos.

Befogadáskor a fogvatartottnál lévő tárgyakról jegyzőkönyvet kell készíteni. A letétként kezelt pénzt egy összegben, a külföldi fizetőeszközöket címletenként és sorszám szerint, a többi – letétként kezelt – tárgyat megnevezésük, számuk és jellegzetességük feltüntetésével kell jegyzőkönyvbe foglalni. Külön kell felsorolni azokat a tárgyakat, amelyeket a fogvatartott magánál kíván tartani.

A fogvatartott birtokában nem tartható, és szobahőmérsékleten nem tárolható élelmiszereket a befogadáskor meg kell semmisíteni, amelyről külön jegyzőkönyvet kell felvenni.

A jegyzőkönyveket a fogvatartottal is alá kell íratni, és egy példányát részére át kell adni.

A letétként kezelt tárgyak letételkori, valamint megfelelő állapotban történő megőrzéséről a fogvatartást végrehajtó szerv gondoskodik. A fogvatartott a birtokában tartható személyes tárgyait a zárkában az erre kijelölt helyen tarthatja.

A szabálysértési és közbiztonsági őrizetést a befogadásakor írásban, az általa értett nyelven egyszerűen, közérthető módon kell tájékoztatni:

- a) az anyanyelvhasználat jogáról;
- b) az egészségügyi ellátáshoz való jogáról;
- c) a kapcsolattartás formáiról;
- d) a rendőrségi fogdában betartandó magatartási szabályokról, a fegyelmi felelősségről és a fegyelmi eljárás rendjéről;
- e) a biztonsági intézkedésekről;
- f) a kártérítési felelősség rendjéről.

A fent meghatározott jogokról szóló írásbeli tájékoztatót a szabálysértési és közbiztonsági őrizetes magánál tarthatja.

A tájékoztatás megtörténtét és annak tudomásul vételét írásban kell rögzíteni. Ha a szabálysértési és közbiztonsági őrizetes írni, olvasni nem tud, a tájékoztatást szóban – két tanú jelenlétében – kell elvégezni, és annak megtörténtét írásban kell rögzíteni.

Ha a tájékoztatás időpontjában az írásbeli tájékoztató a szabálysértési és közbiztonsági őrizetes által értett nyelven nem áll rendelkezésre, a tájékoztató lefordítása és átadása érdekében haladéktalanul intézkedni kell.

A fogvatartott a fogdában csak akkor helyezhető el, ha az előzetes orvosi vizsgálat során az orvos írásban állást foglalt arról, hogy a fogvatartott az egészségi állapotára figyelemmel a fogdában elhelyezhető. Amennyiben az elkülönítése indokolt, az orvos arról is írásban foglal állást.

A fogvatartott csak akkor fogadható be, ha az orvosi vizsgálat során írásban rögzítették a fogvatartotton lévő külsérelmi nyomokat, valamint az azok keletkezési körülményeire vonatkozó, vagy a külsérelmi nyomok hiányát megállapító orvosi véleményt.

Ha a fogvatartott a hatóság tagja általi bántalmazását panaszolja, orvosi láttelelet is kell készíttetni. A fogvatartást végrehajtó szerv az orvosi láttelelet és vélemény alapján a bántalmazásról szóló panaszt jegyzőkönyvben rögzíti, amelyet a fogvatartásért felelős a láttelelettel együtt a büntetés-végrehajtás törvényességi felügyeletét ellátó ügyésznek megküld.

A fogvatartottra vonatkozó egészségügyi dokumentációval kapcsolatos iratbetekintésre és másolat kiadására az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló törvény rendelkezéseit kell alkalmazni.

A fogvatartott részére az orvos által rendelt gyógyszert a fogda területén zárható gyógyszereszekrényben gyógyszercsoportonként elkülönítve a fogdaórség kezeli.

A fogvatartott részére az orvos által előírt, egészségügyi szakképzettséggel rendelkező személy által kiadagolt napi gyógyszer mennyiséget személyre szóló gyógyszerdobozban kiadagolva a gyógyszer beadása időpontjáig biztonságos helyen kell tárolni.

A fogvatartottnak az orvos által előírt mennyiségű gyógyszer kiosztásáról a fogdaórség gondoskodik. E feladat egészségügyi személyzet útján is biztosítható. A gyógyszer bevitelét a fogdaórség ellenőrzi.

A fogvatartott fogdán történő elhelyezése során a Bv. tv-nek (2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról) az egyes fogvatartások végrehajtására előírt elkülönítési szabályait alkalmazni kell. Az őrizet végrehajtása során ezen túlmenően el kell különíteni:

- a) a bűnügyi, a szabálysértési és a közbiztonsági őrizeteket egymástól;

- b) a bűnügyi, a szabálysértési és a közbiztonsági őrizettest a büntetés-végrehajtási őrizetbe vett vagy a fogdán elhelyezett elítélttől, a fogdán elhelyezett javítóintézeti nevelés alatt álló fiatakorútól, a szabálysértési elzárás büntetést töltő személytől, továbbá az előzetesen letartóztatottól.

A zárkában csak a befogadóképességnek megfelelő számú fogvatartottat lehet elhelyezni. Ha nincs elég férőhely vagy nincs lehetőség a kötelező elkülönítésre, a fogvatartottat más fogdában kell elhelyezni.

3.1.3.1. A befogadást végző rendőr feladatai

A befogadást végző rendőr ellenőrzi, hogy a rendelvény megfelel-e az alaki és tartalmi követelményeknek, amennyiben hiányosságot tapasztal, az előzetes orvosi vizsgálat hiányát észleli, vagy gyanú merül fel arra, hogy a fogvatartott egészségi állapota eltér az előzetes orvosi vizsgálat során tett megállapításoktól, különös tekintettel a külsérelmi nyomokra, a befogadást felfüggeszti, és erről a rendőri szerv TIK ügyeletes vezetőjén keresztül tájékoztatja a rendelvény aláíróját. Az orvosi véleményt a rendelvényhez kell csatolni.

A befogadást végző rendőr felszólítja a fogvatartottat a nála lévő tárgyak bemutatására, a magánál nem tartható tárgyak átadására, majd a fogvatartott ruházatát átvizsgálja. Indokolt esetben a testüregre is kiterjedő vizsgálat iránt intézkedik.

A befogadást végző rendőr a fogvatartottnál lévő összes, letétként kezelendő tárgyról négy példányban jegyzőkönyvet vesz fel. A letéti jegyzőkönyv első (eredeti) példányát a letéti tárgyakhoz, a második példányt a rendelvényhez kell csatolni, a harmadik példányt a fogvatartottnak át kell adni, a negyedik példány a tömbfüzetben marad. A fogvatartott fogdából történő végleges elbocsátása esetén a letéti jegyzőkönyv első (eredeti) példányát a tömbfüzetben maradt példányhoz kell csatolni. A jegyzőkönyvet a befogadást végző rendőr, a fogvatartott és a ruházatátvizsgáláson jelenlévők (lehetőség szerint a fogvatartott kísérését végrehajtó rendőr) írják alá.

A fogvatartott zárkába bevihető, magánál tartható tárgyait jegyzéken kell felsorolni. A befogadást végző rendőr a letéti tárgyak közül a pénzt (értékpapírt), az értéktárgyakat és az okmányokat a felvett jegyzőkönyv egy példányával együtt az erre a célra rendszeresített – azonosítóval ellátott – tasakban vagy egyéb zárható tárolóban, majd zárt lemezszekrényben vagy letéti raktárban, fülkében helyezi el.

A befogadást végző rendőr a napirendet a fogvatartott részére anyanyelvén vagy az általa értett más nyelven a befogadást követően írásban, haladéktalanul átadja. A napirendet a fogvatartott magánál tarthatja.

A fogdaőrnek befogadáskor, szabálysértési és közbiztonsági őrizetes esetén a 3.1.3 fejezetben meghatározott befogadásra vonatkozó szabályokat, tájékoztatást kell alkalmazni.

A befogadást végző rendőr a fogvatartottat a fogdakönyv rovatainak kitöltésével nyilvántartásba veszi, a nyilvántartási számot a fogvatartottal szóban közli, majd a zárkában elhelyezi.

A fogvatartás alapjául szolgáló, a jogok korlátozásának elrendelésével kapcsolatos iratokat a befogadásról, a fogvatartást megszüntető határozatot a szabadlábra helyezésről szóló rendelvénnyel együtt, annak mellékleteként kell kezelni.

A zárkában történő elhelyezés során el kell különíteni:

- a) a férfiakat a nőktől;
- b) a nyomozó szerv vezetőjének döntése szerint az ugyanabban a büntetőeljárásban szereplő gyanúsítottakat egymástól;
- c) az egészségeseket a betegektől, a betegek közül a fertőzőeket a nem fertőzőektől, a HIV fertőzötteket a többi fogva tartottól;
- d) a fiatalokat a felnőtt korúaktól;
- e) a közbiztonsági őrizetben lévőket más fogvatartottaktól;
- f) lehetőség szerint a büntetett előéletűeket a büntetlen előéletűektől.

3.1.4. A fogvatartásra vonatkozó külön szabályok

A letéti tárgyak nem igazolt hiánya, megrongálódása vagy megsemmisülése esetén a kivizsgálást azonnal le kell folytatni, amely során a fogvatartott és az értékkezeléssel megbízott személy meghallgatását soron kívül végre kell hajtani. Kár keletkezése esetén az eljárást a Bv. tv.-ben és a Polgári Törvénykönyvben foglalt kártérítésre vonatkozó szabályok szerint, a kár jellegétől függően, az érintett szakterület szakértelemmel rendelkező ügyintézőjének bevonásával a kárbiztos végzi.

4. A fogvatartott

A Fogdarendelet szerint fogvatartott a bűnügyi, a szabálysértési, a közbiztonsági és a büntetés- végrehajtási őrizetes, az előzetesen letartóztatott, valamint szabadságvesztés büntetésre és javítóintézeti nevelésre elítélt, továbbá a szabálysértési elzárást töltő, amennyiben számára a fogvatartás helyéül rendőrségi fogdát jelöltek ki.

4.1. A fogvatartott emberi jogainak érvényesülése

A jogállamiság, az emberi jogok tiszteletben tartásának követelménye a rendőrségi fogdában fogvatartott személyeket is megilleti. A fogvatartott személyek azzal, hogy rendőrségi fogdába kerülnek, alapvető emberi jogaikban csorbát nem szenvedhetnek. A Fogdarendelet deklarálja az emberi méltóság védelmét, amely alapján a fogvatartás során a fogvatartottal az emberi méltóság tiszteletben tartásával kell bánni. Hazánk az 1995. évi III. törvény elfogadásával és kihirdetésével elfogadta az 1987. november 26-án Strassbourgon kelt, Kínzás és az embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzéséről szóló európai egyezményt. Ennek kinyilatkoztatása található a Fogdarendeletben, amikor kimondja: Tilos a fogvatartottat kínzásnak alávetni, kegyetlen, embertelen, megalázó bánásmódban

részesíteni. Rajta orvosi kísérletet vagy tudományos vizsgálatot vagy kísérletet még beleegyezésével sem lehet végezni.

A Fogdarendelet a Magyarország Alaptörvényének III. cikk (1) pontjára alapozva tiltja a fogvatartottak közötti hátrányos megkülönböztetést faji, bőrszíni, nemi, politikai vagy bármilyen más vélemény, nemzeti és társadalmi hovatartozás, születés, társadalmi vagy bármilyen más helyzet különbözősége miatt. Mindezek alapján megállapíthatjuk, hogy a fogvatartott személyek esetében messzemenően érvényesülnek a minden embert megillető alapvető emberi és állampolgári jogok.

4.2. A rendőrségen fogvatartott személyek jogairól

4.2.1. A fogvatartott panaszjoga és jogorvoslati lehetőségei

Fogvatartással összefüggő ügyben

Ha jogszabály másként nem rendelkezik, a fogvatartottnak a fogvatartással összefüggő ügyében hivatalból vagy kérelemre a fogda parancsnoka dönt. A fogvatartott a fogvatartással összefüggő ügyében – a kérelem vagy bejelentés tárgyának megjelölése nélkül – személyes meghallgatást kérhet a fogda parancsnokától vagy a fogvatartásért felelőstől, hozzájuk írásban is közvetlenül fordulhat.

A fogvatartott a fogvatartással összefüggő ügyében hozott döntés (intézkedés, határozat), illetve annak elmulasztása miatt panasszal élhet. A panaszt a fogvatartott a döntés közlésétől, illetve elmulasztásától – ha a panasz megtételében akadályoztatva van, a panaszt az akadályoztatás megszűnésétől – számított 15 napon belül terjesztheti elő. A panaszt a jogosulthoz érkezésétől számított 30 napon belül kell elbírálni, a határidő indokolt esetben egyszer 30 nappal meghosszabbítható. A panasz elbírálásáról, illetve a határidő meghosszabbításáról a fogvatartottat tájékoztatni kell. A panasz elbírálásáról hozott döntés végrehajtható. Jogszabályban meghatározott esetekben a fogvatartott a döntés ellen keresettel fordulhat a bírósághoz.

A fogvatartott a fogvatartásával kapcsolatos ügyében – a panasz mellett – közvetlenül fordulhat a büntetés-végrehajtás törvényességi felügyeletét ellátó ügyészhez, kérheti az ügyész általi meghallgatását. A fogvatartott közvetlenül fordulhat továbbá:

- a) a fogvatartás alatt gyakorolható állampolgári jogainak a sérelme esetén az alapvető jogok biztosához;
- b) személyes adatainak kezelésével vagy a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jogainak gyakorlásával összefüggő jogsérelem esetén a Nemzeti Adatvédelmi és Információs szabadság Hatóság elnökéhez;
- c) kérelemmel, illetve panasszal a külön jogszabályokban meghatározott nemzetközi szervezetekhez.

Büntetőeljáráshoz

Az előzetes letartóztatás megszüntetése iránti indítványt a bíróság érdemben megvizsgálja, és erről indokolt határozatot hoz. Ha a terhelt, illetőleg a védő az ismételt indítványban új körülményre nem hivatkozik, a bíróság az indítványt érdemi indokolás nélkül elutasíthatja, kivéve, ha az előzetes letartóztatás elrendelése, meghosszabbítása, illetőleg fenntartása óta három hónap eltelt.

Az óvadék a bíróság által meghatározott összeg, amely a terheltnek az eljárási cselekményeken való jelenlétét biztosítja. A bíróság, ha az előzetes letartóztatásra a terhelt szökésének vagy elrejtőzésének veszélyére tekintettel vagy azért került sor, mert más okból megalapozottan feltehető, hogy az eljárási cselekményeknél a jelenléte másképp nem biztosítható, a terhelt előzetes letartóztatását megszüntetheti, ha a bűncselekményre és a személyi körülményekre tekintettel az eljárási cselekményeknél a terhelt megjelenését az óvadék letétele valószínűvé teszi. Óvadék megállapítását a terhelt vagy a védő az előzetes letartóztatásról döntésre jogosult bíróságnál indítványozhatja. Az óvadék megállapításának tárgyában – ha azt nem a tárgyaláson indítványozzák – a bíróság ülést tart, ezen az ügyészt, a terheltet és a védőt meghallgatja. Ha a védő az ülésen értesítés ellenére nem jelent meg, az ülés a védő távollétében is megtartható. A bíróság az óvadék összegét a terhelt személyi körülményeire és vagyoni helyzetére is figyelemmel állapítja meg. A bíróság a határozatban lakhelyelhagyási tilalmat, valamint házi őrizetet is elrendelhet. A bíróság az óvadék megállapításáról az előzetes letartóztatást elrendelő határozatában is rendelkezhet.

Akire nézve az ügyész vagy a nyomozó hatóság határozata közvetlen rendelkezést tartalmaz, a határozat ellen a közléstől számított nyolc napon belül panasszal élhet. A panasznak nincs halasztó hatálya. Kivételesen indokolt esetben a határozatot hozó, illetőleg a panaszt elbíráló a határozat végrehajtását a panasz elbírálásáig felfüggesztheti. A panasz elbírálásáról a panaszt tevőt – a határozat hatályon kívül helyezése, illetőleg a megváltoztatása esetén azokat is, akikkel a határozatot közölték – értesíteni kell. A panaszt elbíráló határozat ellen további jogorvoslatnak nincs helye. Az őrizetbe vételt elrendelő határozat ellen tett panasz elbírását mellőzni kell, ha az ügyész a terhelt előzetes letartóztatásának elrendelésére indítványt tesz a bíróságnak.

Akire nézve az ügyész vádemelésre vonatkozó eljárásában hozott határozata közvetlen rendelkezést tartalmaz, a határozat ellen a közléstől számított nyolc napon belül panasszal élhet. Ha az ügyész a panaszhoz három napon belül nem ad helyet, azt haladéktalanul köteles felterjeszteni a felettes ügyészhez. A felettes ügyész a panaszt a hozzáérkezésétől számított tizenöt napon belül határozattal bírálja el. A felettes ügyész – ha a panaszt alaposnak találja – a határozatot megváltoztathatja, vagy hatályon kívül helyezheti, és a határozatot hozó ügyészt új határozat hozatalára utasíthatja, ellenkező esetben a panaszt elutasítja. A panaszt el kell utasítani akkor is, ha az elkésett, vagy nem jogosulttól származik.

A nyomozási bíró határozata ellen az jelenthet be fellebbezést, akivel a határozatot közölték. A kihirdetés útján közölt határozat elleni fellebbezést a kihirdetés után nyomban be kell jelenteni. Az a jogosult, aki a határozat kihirdetésén nem vett részt, a fellebbezését az üléstől számított három napon belül jelentheti be. A kézbesítés útján közölt határozat ellen a

fellebbezést a jogosult a kézbesítéstől számított három napon belül jelentheti be. A nyomozási bíró a határozat elleni fellebbezést a nyilatkozatok beérkezését, illetve a fellebbezési határidő lejártát követően haladéktalanul, közvetlenül a fellebbezés elbírálására illetékes törvényszéknek küldi meg. Fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtható a személyi szabadságot elvonó kényszerintézkedés elrendelése. A személyi szabadságot elvonó kényszerintézkedés megszüntetése miatt bejelentett ügyészi fellebbezés – feltéve, hogy a megszüntetést nem az ügyész indítványozta – halasztó hatályú.

Szabálysértési eljárásban

A szabálysértési őrizettel és az annak tartamát meghosszabbító végzéssel szemben az eljárás alá vont személy és az eljárás alá vont személy képviselője a kihirdetéskor fellebbezést jelenthet be. A szabálysértési őrizettel szemben benyújtott fellebbezést a járásbíró a tárgyaláson bírálja el. A szabálysértési őrizet tartamának meghosszabbítása miatt bejelentett fellebbezést a törvényszék az érdemi végzés ellen bejelentett fellebbezéssel együtt bírálja el.

Rendőri intézkedéssel szemben

Akinek a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása, vagy a rendőrség működésének általános elveivel és szabályaival összefüggő kötelezettség megsértése (a továbbiakban együtt: intézkedés) alapvető jogát sértette, választása szerint

- a) panasszal fordulhat az intézkedést foganatosító rendőri szervhez, vagy
- b) kérheti, hogy – amennyiben a panasz elintézése nem tartozik más eljárás hatálya alá – panaszát a Független Rendészeti Panasztestület által lefolytatott vizsgálatot követően az országos rendőrfőkapitány bírálja el. Akinek az intézkedés jogát vagy jogos érdekét érintette, panasszal fordulhat az intézkedést foganatosító rendőri szervhez.

4.2.2. A fogvatartott védelemhez való joga

Büntetőeljárásban

A terheltet megilleti a védelem joga. A bíróság, az ügyész és a nyomozó hatóság biztosítja, hogy az, akivel szemben a büntetőeljárást folytatják, a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározott módon védekezhessen. A védő részvétele a büntetőeljárásról szóló törvény alapján fogvatartott terhelt esetén kötelező. A büntetőeljárásban fogva lévő terhelt büntetőeljárási jogait gyakorolhatja, jogosult arra, hogy a védőjével a kapcsolatot felvegye, vele írásban és szóban ellenőrzés nélkül érintkezzen.

Szabálysértési eljárásban

Szabálysértési eljárásban fogva lévő eljárás alá vont személyt megilleti a védekezéshez való jog. A szabálysértési hatóság és a bíróság köteles biztosítani, hogy az eljárás alá vont személy az e törvényben meghatározott módon védekezhessen. Az eljárás alá vont személy érdekében a szabálysértési eljárás bármely szakaszában törvényes képviselője vagy az általa vagy törvényes képviselője által írásban meghatalmazott nagykorú személy (a továbbiakban együtt: az eljárás alá vont személy képviselője) járhat el. Az eljárás alá vont személy képviselőjének

kérdezési, indítványtételi és iratmegtekintési jogaira az eljárás alá vont e jogára vonatkozó szabályozás az irányadó.

Fogvatartással összefüggő ügyben

A fogvatartással kapcsolatos ügyben az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott képviselőt hatalmazhat meg, akinek a képviseleti jogosultságát igazolni kell. A képviselő tevékenysége nem sértheti vagy veszélyeztetheti a fogvatartás biztonságát, illetve a végrehajtás rendjét. Nem járhat el képviselőként, akit a rendelkezési jogkör gyakorlója vagy a végrehajtásért felelős szerv vezetője a fogvatartottal való kapcsolattartásból kizárt.

Ha a képviselő magatartása súlyosan sérti vagy veszélyezteti a fogvatartás biztonságát vagy a végrehajtás rendjét, a végrehajtásért felelős szerv vezetője a képviselőt indokolt határozattal az elítélttel vagy az egyéb jogcímen fogvatartottal való kapcsolattartásból kizárja. Az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott és a képviselő a határozat ellen bírósági felülvizsgálati kérelmet nyújthat be.

4.2.3. A fogvatartott eljárási iratokba való betekintésének joga

Büntetőeljárásban

A büntetőeljárásban fogva lévő terhelt jogosult arra, hogy – ha törvény másképp nem rendelkezik – az eljárási cselekményeknél jelen legyen, az eljárás során az őt érintő iratokba betekintsen. A gyanúsított és a védő az esetleges vádemelés alapjául szolgáló összes iratot – kivéve a zártan kezelt iratokat – megismerheti. Az iratok megtekintésének határnapjáról a gyanúsítottat és a védőt értesíteni kell, a fogva levő gyanúsítottat a határnapra – kérésére – elő kell állítani. A gyanúsított és a védő az iratok megtekintésének határnapját követően is jogosult arra, hogy megismerje a keletkezett iratokat.

Szabálysértési eljárásban

Szabálysértési eljárásban fogva lévő eljárás alá vont személy jogosult megismerni, hogy mely cselekmény miatt, milyen tények és bizonyítékok alapján folyik ellene szabálysértési eljárás. Az eljárás alá vont személy – ha a szabálysértési eljárásról szóló törvény eltérően nem rendelkezik – jogosult az eljárási cselekményeknél jelen lenni, az eljárás bármely szakaszában észrevételt, indítványt tehet, kérdést intézhet, a szabálysértési hatóságtól és a bíróságtól felvilágosítást kérhet, megtekintheti az ügy iratait, azokról másolatot kérhet, illetve készíthet. A minősített adatot tartalmazó másolatot a hatóság épületéből nem viheti ki.

Fogvatartással összefüggő ügyben

A büntetés, az intézkedés és a szabálysértési elzárás végrehajtása, valamint a kényszerintézkedés foganatosítása során keletkezett iratokat a fogvatartott, valamint védője és képviselője, a fiatalkorú törvényes képviselője tekintheti meg. A jogosultságot, ha ez az iratokból nem állapítható meg, hitelt érdemlően igazolni kell.

A fogvatartott, védője és képviselője, a fiatalkorú törvényes képviselője az előzőek szerint az iratokat megtekintheti, azokról feljegyzést készíthet, valamint – jogszabály eltérő rendelkezése hiányában – saját költségén másolat kiadását kérheti. A másolat kiadásának

megtagadásáról indokolt határozatot kell hozni. A határozattal szemben bírósági felülvizsgálati kérelmet lehet benyújtani.

4.2.4. A fogvatartott tolmácsoláshoz és fordításhoz való joga

Büntetőeljáráshoz

A büntetőeljárás nyelve a magyar. A magyar nyelv nem tudása miatt senkit sem érhet hátrány. A büntetőeljárásban mind szóban, mind írásban mindenki az anyanyelvét, törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződés alapján, az abban meghatározott körben regionális vagy nemzetiségi nyelvét, vagy – ha a magyar nyelvet nem ismeri – az általa ismertként megjelölt más nyelvet használhatja. Annak a határozatnak és más hivatalos iratnak a lefordításáról, amelyet e törvény szerint kézbesíteni kell, az a bíróság, ügyész, illetőleg nyomozó hatóság gondoskodik, amelyik a határozatot meghozta, illetőleg a hivatalos iratot kibocsátotta. Ha törvény eltérően nem rendelkezik, a kézbesítendő iratot nem kell lefordítani, ha erről az érintett kifejezetten lemond.

Ha nem magyar anyanyelvű személy az eljárás során az anyanyelvét – törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződés alapján, az abban meghatározott körben –, regionális vagy nemzetiségi nyelvét kívánja használni, tolmácsot kell igénybe venni. Ha az anyanyelv használata aránytalan nehézségbe ütközne, a magyar nyelvet nem ismerő személy által ismertként megjelölt más nyelv használatát kell tolmács útján biztosítani. Ha a kihallgatandó személy hallássérült, kérésére jelnyelvi tolmács közreműködésével kell kihallgatni, vagy a kihallgatás helyett írásban is nyilatkozatot tehet. Ha a kihallgatandó személy siketvak, kérésére jelnyelvi tolmács közreműködésével kell kihallgatni. Ha a kihallgatandó személy beszéd fogyatékos, kérésére a kihallgatás helyett írásban tehet nyilatkozatot.

Szabálysértési eljárásban

A szabálysértési eljárás nyelve a magyar. A magyar nyelv ismeretének hiánya miatt senkit sem érhet hátrány. A szabálysértési eljárásban mind szóban, mind írásban mindenki anyanyelvét, törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződés alapján, az abban meghatározott körben regionális vagy kisebbségi nyelvét, vagy – ha a magyar nyelvet nem ismeri – az általa ismertként megjelölt más nyelvet használhatja.

Ha a nem magyar anyanyelvű személy az eljárás során az anyanyelvét kívánja használni, vagy e törvény szabályai szerint más nyelv használatát kéri, tolmácsot kell igénybe venni. Ha a meghallgatandó személy hallássérült, siketvak, kérésére jelnyelvi tolmács közreműködésével kell meghallgatni. Ha a meghallgatandó személy beszéd fogyatékos, kérésére a meghallgatás helyett írásban tehet nyilatkozatot. A tolmács díját és költségeit az állam viseli.

Fogvatartással összefüggő ügyben

A magyar nyelv nem tudása miatt az elítéltet vagy az egyéb jogcímen fogvatartottat nem érheti hátrány. A végrehajtás során az elítélt és az egyéb jogcímen fogvatartott mind szóban, mind írásban anyanyelvét, törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződés alapján, az abban

meghatározott körben regionális vagy nemzetiségi nyelvét, vagy – ha a magyar nyelvet nem ismeri – az általa ismert más nyelvet használhatja.

A fogvatartással kapcsolatos ügyben a végrehajtásért felelős szerv kellő nyelvismerettel rendelkező tagja eseti tolmácsként eljárhat. A fogvatartással kapcsolatos ügyben a határozatot akkor kell írásban lefordítani az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott anyanyelvére, törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződés alapján, az abban meghatározott körben regionális vagy nemzetiségi nyelvre, vagy az általa ismert más nyelvre, ha ezt a határozat közlésekor tett nyilatkozatában kifejezetten kéri. Ezen jogára a fogvatartottat figyelmeztetni kell.

4.2.5. A konzulhatóságok bevonásához való jog

A büntetőeljárásban fogva lévő külföldi állampolgár terhelt jogosult arra, hogy az államának konzuli képviselőjével a kapcsolatot felvegye, vele írásban és szóban ellenőrzés nélkül érintkezzék, valamint kérelmére a gyanúsítottkénti vagy a tanúkénti kihallgatásán jelen legyen államának konzuli tisztviselője.

Törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződés rendelkezése alapján

- a) a külföldi állampolgár gyanúsított ellen, illetőleg
- b) a külföldi állampolgár sértett sérelmére elkövetett bűncselekmény miatt indult eljárás során lehetővé kell tenni, hogy a nyomozási cselekményen a külföldi állam hatóságának tagja jelen lehessen. Az értesítés mellőzhető, ha a késedelem veszéllyel jár. Ebben az esetben a külföldi állam hatóságát az elvégzett nyomozási cselekményről utólag haladéktalanul értesíteni kell.

A külföldi állampolgár vádlott ellen, illetőleg a külföldi állampolgár sértett sérelmére elkövetett bűncselekmény miatt indult eljárás során lehetővé kell tenni, hogy a tárgyaláson a külföldi állampolgár államának konzuli tisztviselője, illetőleg törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződés rendelkezése alapján a külföldi állam hatóságának tagja jelen lehessen.

4.3. A fogvatartott kapcsolattartása

4.3.1. Közös szabályok

A kapcsolattartás formái:

- a) levelezés;
- b) telefonbeszélgetés a fogda által biztosított telefontal;
- c) csomag küldése és fogadása;
- d) látogató fogadása.

Az elítélt és az egyéb jogcímen fogvatartott védőjével mind írásban, mind szóban és – a fogvatartást foganatosító szerv rendjének a megtartásával – személyesen, ellenőrzés nélkül érintkezhet.

Ha az elítélt és az egyéb jogcímen fogvatartott nem magyar állampolgár, jogosult államának diplomáciai, illetve konzuli képviseletéhez fordulni, és annak képviselőjével kapcsolatot tartani. Ha az elítélt és az egyéb jogcímen fogvatartott hontalan, jogosult az Egyesült Nemzetek Szervezete Menekültügyi Főbiztosságához fordulni és annak képviselőjével kapcsolatot tartani.

A fogvatartással kapcsolatos ügyben vagy bármely más ügyben az elítélt és az egyéb jogcímen fogvatartott képviselőjével mind írásban, mind szóban és – a fogvatartást foganatosító szerv rendjének a megtartásával – a látogatás során személyesen, ellenőrzés mellett érintkezhet. Nem ellenőrizhető a személyes kapcsolattartás az érintett bv. intézet eljárásával kapcsolatban az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott és őt nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv, így különösen az Emberi Jogok Európai Bírósága elé terjesztett ügyben képviselő személy között, kivéve abban az esetben, ha a képviselő az elítélt, vagy az egyéb jogcímen fogvatartott hozzátartozója.

A külföldi elítélt és az illetékes külképviselet tagja a konzuli kapcsolatokról szóló nemzetközi egyezmény, valamint az érintett államok által kötött szerződésekben foglaltak szerint, a Bv. tv-ben foglaltak figyelembevételével tartanak kapcsolatot. A kapcsolat felvétele csak a külföldi elítélt beleegyezésével történhet.

Kapcsolattartásra jogosult a fiataikorú a hozzátartozójával, szülői felügyeleti jogát gyakorló szülőjével, más törvényes képviselőjével, ha a kapcsolattartást kizáró ok nem merült fel.

Ellenőrzés nélkül kapcsolattartásra jogosult a fiataikorú

- a) a védővel;
- b) hazája Magyarországon akkreditált diplomáciai képviselőjével, konzuli tisztségviselőjével, ennek hiányában az érdekei képviseletét ellátó állam képviselőjével;
- c) nevelésbe vétele esetén a gyermekvédelmi gyámmal;
- d) a pártfogó felügyelővel;
- e) jogszabályok által az alapvető jogok védelmére feljogosított szervezet tagjával, a nemzeti megelőző mechanizmus feladatainak teljesítésére felhatalmazott munkatársával;
- f) vallásgyakorlás céljából a hitéleti szolgálatot ellátó egyházi személlyel és a vallási tevékenységet végző szervezet vallásos szertartást hivatásszerűen végző tagjával.

A javítóintézeti nevelés hatálya alatt álló fiataikorú kapcsolatot tarthat az oktatási-nevelési intézménye pedagógusával tanulmányi és vizsgakötelezettsége, valamint személyiségfejlődése érdekében. A rendelkezési jogkör gyakorlójának tiltó rendelkezése hiányában az őrizetbe vett személy az általa megjelölt hozzátartozóval tarthat kapcsolatot. Az őrizetbe vett személy más személlyel – ide nem értve a védőt, államának konzuli tisztviselőjét – csak a rendelkezési jogkör gyakorlójának engedélyével tarthat kapcsolatot. Az előzetesen letartóztatott (őrizetes) a büntetőeljárásban készített feljegyzéseit magánál tarthatja, azokat védőjének ellenőrzés nélkül átadhatja. A védő az előzetesen letartóztatottal (őrizetessel) való

megbeszélésről készített feljegyzést vagy hangfelvételt a fogvatartó intézetből ellenőrzés nélkül kiviheti. A védő a hangfelvevő készüléket – a belépéskor történő bejelentés mellett – külön engedély nélkül viheti be az intézetbe.

Őrizetes kapcsolattartására irányadó speciális szabályok

A rendelkezési jogkör gyakorlójának tiltó rendelkezése hiányában az őrizetbe vett személy az általa megjelölt hozzátartozóval kapcsolatot tarthat. Az őrizetes a hozzátartozójával naponta egyszer tíz perc időtartamban telefonhívást kezdeményezhet. Az őrizetbe vett személyt hozzátartozója naponta, hivatali időben – a fogda parancsnokával előzetesen egyeztetett időpontban – meglátogathatja. Az őrizetbe vett személy a látogatás alkalmával csak egy látogatót fogadhat, a látogatási idő harminc perc. Az őrizetbe vett személy más személlyel – ide nem értve a védőt, államának konzuli tisztviselőjét – csak a rendelkezési jogkör gyakorlójának engedélyével tarthat kapcsolatot. A kapcsolattartás joga nem gyakorolható, ha az őrizetbe vett személlyel szemben eljárási cselekményt folytatnak. A kapcsolattartás pótlását, ha arra még hivatali időn belül sor kerülhet, engedélyezni kell.

4.3.2. Levelezési jog

A levelek gyakorisága és terjedelme nem korlátozott. A fogvatartott által írt, illetve a részére érkezett levelet – ha jogszabály másként nem rendelkezik – legkésőbb a második munkanapon továbbítani, illetve kézbesíteni kell. A levelezés biztonsági ellenőrzésének célja a fogvatartás biztonságának a fenntartása, a biztonságot sértő vagy veszélyeztető cselekmények megelőzése.

A fogvatartottnak a hatóságokkal, törvényben kihirdetett nemzetközi egyezményben elismerten erre hatáskörrel rendelkező nemzetközi jogvédő szervezetekkel, az alapvető jogok biztosával, valamint a nemzeti megelőző mechanizmus szervezetével vagy munkatársával és a védővel való levelezése tartalmilag nem ellenőrizhető. Ha alapos indok merül fel arra, hogy az elítélt részére érkező vagy az általa küldött levelek nem a borítékban megjelölt hatóságtól, nemzetközi szervezettől vagy a védőtől származnak, vagy nem a címzetteknek szólnak a levelet az elítélt jelenlétében – jegyzőkönyv egyidejű felvétele mellett – kell felbontani. Az ellenőrzés csak a feladó azonosítására szolgálhat.

4.3.3. Távbeszélő használati jog

Telefonon történő kapcsolattartás során, ha a beszélgetés nem ellenőrizhető, a fogdaszolgálatot ellátó állománya jogosult a hívást kezdeményező védő vagy képviselő, illetve az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott híváskezdeményezése esetén a hívott fél személyazonosságáról meggyőződni, ennek érdekében a beszélgetés megszakítható. A telefonbeszélgetés csak a fogda által biztosított, a beszélgetés ellenőrzését technikailag lehetővé tevő készüléken, a fogvatartott költségén, a fogda napirendjében meghatározott időben történhet. Amennyiben a kapcsolattartás nem tartozik a nem ellenőrizhető, fentiek szerinti esetek közé, a beszélgetés ellenőrzés mellett zajlik, ellenőrzés tényéről a fogvatartottat tájékoztatni kell.

Az elítélt a szabadságvesztés végrehajtási fokozataira és rezsimejére vonatkozó rendelkezések szerinti gyakoriságban és időtartamban telefonhívást kezdeményezhet. A szabálysértési elzárásra ítélt hetente legalább három alkalommal tíz perc időtartamban távbeszélő használatára jogosult. A fiatalokú telefonkészülék használatára hetente két alkalommal legalább tíz perc időtartamban jogosult. A fiatalokú a javítóintézet által kijelölt telefonkészüléket használhatja.

Az előzetesen letartóztatott (örizetes) kapcsolattartójával (az a személy, aki az elítélttel vagy az egyéb jogcímen fogvatartottal jogszabály vagy engedély alapján kapcsolattartásra jogosult) naponta, alkalmanként legalább tíz perc időtartamban telefonbeszélgetés kezdeményezésére jogosult. Az előzetesen letartóztatott (örizetes) a védőjével – és ha nem magyar állampolgár, államának konzuli tisztségviselőjével – telefonon – a befogadás időpontjától – ellenőrzés nélkül érintkezhet. Az előzetesen letartóztatott (örizetes) a védőt a fogvatartó intézet által kijelölt telefonkészüléken hívhatja fel. A védő hetente egyszer – az előzetesen letartóztatott büntetőeljárás jogainak gyakorlása érdekében – a házirendben megállapítottak szerint, egy óra időtartamban jogosult telefonbeszélgetés kezdeményezésére.

4.3.4. Csomagküldéshez és csomagfogadáshoz való jog

Az elítélt havonta fogadhat vagy küldhet csomagot. Az elzárásra ítélt hetente, az előzetesen letartóztatott (örizetes) havonta jogosult csomag fogadására.

A csomag fogadására egy naptári héten belül legfeljebb két alkalommal, egy munkanapon és egy munkaszüneti vagy pihenőnapon kerülhet sor. A csomag tartalmát – a csomag átadójának, postai küldemény esetén címzettjének jelenlétében felnyitva – ellenőrizni kell. A fogvatartott részére nem továbbítható élelmiszereket, tárgyakat, cikkeket tartalmazó, vagy az 5 kg-nál nagyobb tömegű csomag továbbítását meg kell tagadni, azt a csomagot hozó személynek vissza kell adni, illetve a feladó részére – a postai díjak címzett általi megfizetését jelentő többletszolgáltatással feladott csomagként – vissza kell küldeni.

4.3.5. Látogató fogadása

Látogató fogadására a fogvatartást elrendelő vagy a fogvatartást végrehajtó szerv (fogda) épületében, előzetesen egyeztetett időpontban kerülhet sor. A látogató tervezett fogadásáról a fogvatartásért felelőst értesíteni kell.

A látogató a látogatás során nem tarthat magánál:

- a) számítástechnikai és mobilkommunikációs eszközt,
- b) kép- és hangrögzítő eszközt;
- c) az emberi élet kioltására, illetve testi sérülés okozására alkalmas tárgyat.

A látogatást be kell fejezni, ha a fogvatartott vagy a látogató jogszabályt sértő vagy a fogvatartás rendjébe ütköző magatartást tanúsít, illetve az ellenőrzés melletti látogatás ideje alatt olyan információt vagy tárgyat ad át, amely a fogvatartás alapjául szolgáló eljárás eredményességét, vagy a fogvatartás biztonságát veszélyezteti. A fogvatartott nem kötelezhető látogató fogadására. Az ellenőrzés nélküli kapcsolattartás eseteinek kivételével a beszélgetés ellenőrizhető, ennek tényéről a látogatót tájékoztatni kell.

Az elítélt a rezsim szabályokhoz igazodóan havonta legalább egyszer, alkalmanként hatvan percen, de legfeljebb kilencven percen, egyidejűleg négy fő látogatót fogadhat. A kapcsolattartók általi látogatást (egyszerre legfeljebb négy fő) a fiatalok részére kéthetente egy alkalommal kell engedélyezni, legalább harminc perc és legfeljebb két óra időtartamban. Egyházi jogi személy, civil szervezet vagy karitatív szervezet képviselője részéről a fiatalok részére kéthetente egyszer jogosult látogató fogadására.

Az előzetesen letartóztatott látogató fogadására legalább havonta két alkalommal jogosult, ennek időtartama alkalmanként egy óra.

4.4. A fogdában betartandó magatartási szabályok, fegyelmi felelősség

4.4.1. Magatartási szabályok

A fogvatartotti jogok gyakorlása nem lehet ellentétes a fogda rendjével, nem veszélyeztetheti a fogvatartottal szemben folyamatban lévő eljárást.

A fogvatartott köteles:

- a) a fogda rendjét megtartani, a kapott utasításokat teljesíteni;
- b) a fogda helyiségeinek tisztántartásában – a munkavédelmi tájékoztatás megismerését követően – díjazás nélkül közreműködni;
- c) a szükséges orvosi vizsgálatnak és gyógykezelésnek magát alávetni, ruházatának átvizsgálását és a birtokában nem tartható tárgyak elvételét tűrni;
- d) az okozott kárt megtéríteni;
- e) a magánál tartható tárgyait áttekinthető, ellenőrizhető módon, a rögzített nyitott tároló polcon elhelyezni;
- f) az ébresztőt, tisztálkodást követően felsőruházatba öltözve a zárkában tartózkodni;
- g) a rögzített fekhelyet takarodóig letakarva, rendezetten tartani;
- h) a BM rendelet 1. melléklet 6. pontjában szereplő zsebrádió, televízió működtetését a takarodótól az ébresztő időpontjáig szüneteltetni.

A fentiekén kívül a fogvatartott a szabad levegőn tartózkodás céljára szolgáló területen eszköz nélkül, társait nem zavarva végzett tornagyakorlatok közben, sétálás során az udvar, a helyiség falára, rácsozatára, egyéb tárgyra, illetve másik személyre nem állhat, nem függeszkedhet fel.

4.4.2. Fegyelmi felelősség

Fegyelmi vétség fogalma, fenyegethető személyi kör

Fegyelmi vétséget követ el és fenyegetéssel sújtható az az előzetesen letartóztatott, elítélt vagy szabálysértési elzárás büntetését töltő személy (a továbbiakban együtt a fegyelmi eljárás vonatkozásában: eljárás alá vont személy), aki jogszabályban meghatározott kötelezettségét vétkesen megszegi, más fogvatartottat köteleességszegésre hív fel, vagy jogaik gyakorlását, kötelezettségeik teljesítését akadályozza.

Fegyelmi eljárás

A fegyelmi jogkört a fogvatartás alapjául szolgáló eljárást folytató szerv vezetője gyakorolja. A fegyelmi eljárást – az anyanyelv használata jogának biztosítása mellett – a fegyelmi vétségnek a fegyelmi jogkör gyakorlója tudomására jutásától számított 5 napon belül kell lefolytatni. Ennek során a határozat meghozatala előtt az eljárás alá vont személyt meg kell hallgatni, amelyről jegyzőkönyvet kell felvenni. Az eljárás alá vont személy a fegyelmi eljárás során a jogi képviselőjére ügyvédet hatalmazhat meg. Fenyítést csak határozatban lehet kiszabni.

Az eljárás alá vont személy által elkövetett egy eljárás során elbírált fegyelmi vétségek miatt – ha törvény másként nem rendelkezik – egy fenyítést lehet kiszabni. Az eljárás alá vont személy a fenyítést kiszabó határozat ellen – a magánelzárás kiszabásának kivételével – panasszal élhet.

A panasz elbírálására jogosult:

- a) a rendőrkapitány, ha a megtámadott határozatot a rendőrkapitányság szervezeti elemének vezetője hozta;
- b) a rendőrfőkapitány, ha a megtámadott határozatot a rendőr-főkapitányság szervezeti elemének vezetője hozta;
- c) a Készenléti Rendőrség parancsnoka, ha a megtámadott határozatot a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda vezetője hozta.

A panaszt a határozat kihirdetésekor kell bejelenteni, amelyet a fegyelmi jogkör gyakorlója az iratokkal együtt 3 munkanapon belül felterjeszt a panasz elbírálására jogosultnak. A panasz elbírálására jogosult a panaszt a kézhezvételétől számított 5 napon belül elbírálja, amelynek során

- a) a panaszt – mint alaptalant – elutasítja;
- b) enyhébb fenyítést szab ki;
- c) a fegyelmi eljárást megszünteti, vagy
- d) a fenyítést kiszabó határozatot hatályon kívül helyezi és új eljárás lefolytatását rendeli el.

Fegyelmi fenyítések

A kiszabható fenyítések:

- a) feddés;
- b) a magánál tartható tárgyak körének korlátozása, amely legalább egy, legfeljebb hat hónapig tarthat;
- c) a személyes szükségletekre fordítható összeg csökkentése, három hónapig terjedő időre;
- d) öttől huszonöt napig, fiatalkorú esetén öttől tíz napig terjedő magánelzárás.

A magánelzárás kiszabása ellen az előzetesen letartóztatott a büntetés-végrehajtási bíróhoz bírósági felülvizsgálati kérelmet nyújthat be, minden más fenyítéssel szemben panasszal élhet.

A fenytés végrehajtása nem akadályozhatja az elözetesen letartóztatottat a büntetőeljárasi jogainak gyakorlásában és kötelezettségeinek teljesítésében.

4.4.3. Kártérítési felelősség rendje

A fogvatartott kárigényét – kivéve, ha szabadult – annál a fogvatartásért felelősnél terjesztheti elő, ahol a kár bekövetkezett. A kártérítési igényt határozattal kell elbírálni, amely ellen a fogvatartott a közléstől számított harminc napos jogvesztő határidőn belül, a határozatot hozó fogvatartásért felelős székhelye szerint illetékes bírósághoz keresettel élhet. A fogvatartottat ért kárért a fogvatartásért felelős a Polgári Törvénykönyv szabályai szerint felel.

Ha a fogvatartott szabadult, kártérítési igényét a Polgári Törvénykönyv alapján, elévülési időn belül közvetlenül a fogvatartásért felelős székhelye szerint illetékes bírósághoz benyújtott keresettel érvényesítheti. A kárt a fogvatartásért felelős viseli, ha a károkozásért a fogvatartott felelőssége nem állapítható meg, továbbá ha a fogvatartottat a kár megtérítése alól részben vagy egészben mentesítették, vagy a tartozást törölték.

A fogvatartott a fogvatartás végrehajtása során okozott kárért a Polgári Törvénykönyv alapján felelős. Ebben az esetben a kártérítési eljárást a fogvatartásért felelős folytatja le. Ha a fogvatartottat az általa okozott kár megtérítésére a fogvatartásért felelős határozattal kötelezte, ellene a határozatot hozó fogvatartásért felelős székhelye szerint illetékes bíróságnál a közléstől számított harminc napos jogvesztő határidőn belül keresettel élhet. A kereset benyújtása a kár összegének a fogvatartott bv. intézet által kezelt letéti számlájáról történő levonására nincs halasztó hatálya.

4.5. Az egészségügyi ellátáshoz való jog

A fogvatartott jogosult alap- és szakorvosi ellátásra, terhesgondozásra, illetve – törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén – terhességének megszakítására, valamint kórházi kezelésre. Az ellátás igénybevételének feltételeit a fogvatartásért felelős biztosítja. A fogvatartottak orvosi ellátását a fogvatartásért felelős, elsősorban a rendőrorvosi szolgálat, ennek hiányában az állami, önkormányzati egészségügyi szolgálat útján biztosítja. Ha a fogvatartott kórházi kezelése válik szükségessé, őrzéséről a fogvatartást végrehajtó szerv vezetője gondoskodik. Az orvos által rendelt gyógyszert fogvatartottként elkülönítve a fogdaórség kezeli. A gyógyszer bevitelét a fogdaórség ellenőrzi. A fogvatartott gyógyszer térítés nélkül kap, az elözetesen letartóztatott gyógyszer- és gyógyászati segédeszköz juttatása külön jogszabályban meghatározottak szerint történik.

A fogvatartott szándékos egészségkárosítása, illetőleg az étkezés megtagadása miatt szükségessé váló orvosi ellátással összefüggő szállítási, őrzési költségek a fogvatartottat terhelik.

4.6. A fogda biztonsági intézkedései

A fogvatartottakkal szemben alkalmazható biztonsági intézkedések:

- a) biztonsági elkülönítés;
- b) elektronikus megfigyelési eszköz alkalmazása;
- c) az ajtók zárva tartásának elrendelése;
- d) egyes jogok gyakorlásának felfüggesztése.

A biztonsági elkülönítés egyéni kockázatelemzés alapján alkalmazhatók. Indokolt esetben több biztonsági intézkedés együtt is alkalmazható. A fogvatartott biztonsági elkülönítésére akkor kerülhet sor, ha

- a) a fogda rendjét, biztonságát súlyosan sérti vagy veszélyezteti;
- b) csoportos ellenszegülésben vesz részt;
- c) az utasítás végrehajtását, a munkavégzést megtagadja, vagy
- d) ön- vagy közveszélyes magatartást tanúsít.

A biztonsági elkülönítés elrendelésére és megszüntetésére a fogdaparancsnok jogosult. A biztonsági elkülönítés csak az elrendelésre okot adó körülmény megszűnéséig, de legfeljebb tíz napig tarthat, ezt egy alkalommal legfeljebb tíz nappal a fogdaparancsnok meghosszabbíthatja. Az elkülönítés tartamába minden megkezdett nap beszámít.

A biztonsági elkülönítés ideje alatt az elítélt a fogdában

- a) állandó felügyelet alatt áll;
- b) a fogda területén engedéllyel és felügyelettel mozoghat, zárkáját zárva kell tartani;
- c) látogatójával biztonsági beszélőfülkében vagy biztonságtechnikai eszközön keresztül érintkezhet;
- d) önképzést folytathat;
- e) magánál tartható tárgyainak köre és mennyisége korlátozható.

A meghatározott korlátozások együttesen vagy külön-külön alkalmazhatók, erről az elrendelőnek írásban kell határoznia. Az ön- vagy közveszélyes magatartást tanúsító elítéltet az erre a célra kialakított helyiségben kell elhelyezni, és haladéktalanul intézkedni kell orvosi vizsgálata iránt. Az elkülönítés legfeljebb hat óra időtartamú lehet, és annak szükségességét kétóránként felül kell vizsgálni.

A fiatalkorúval szemben biztonsági intézkedésként:

- a) biztonsági ellenőrzés, vizsgálat és szemle, személyes használati tárgyainak és ruházatának átvizsgálása, csomag átvizsgálása, valamint elektronikus megfigyelési eszköz alkalmazható;
- b) biztonsági elkülönítése rendelhető el.

A biztonsági elkülönítés az orvos által szükségesnek tartott ideig, de legfeljebb huszonnégy óráig tarthat.

5. A fogvatartottak kísérése és fogdán kívüli őrzése

5.1. A kísérésre irányadó közös szabályok

A kísérést, őrzést úgy kell megszervezni, hogy a fogvatartott támadásának elhárítására, esetleges szökési kísérletének megakadályozására azonnal intézkedni lehessen. A kísérés biztonságos körülményeinek megteremtéséért, az ehhez szükséges feltételek meglétéért és a kísérés szakszerű végrehajtásáért a kísérésre utasítást adó, valamint az útbaindító parancsnok és a kísérőőr külön-külön is felelősséggel tartozik.

A kísérőőri feladatra a rendőrség hivatásos állományú tagja jelölhető ki. A kísérést végrehajtó rendőr szolgálati feladatát a rendszeresített felszereléssel, bilincsre szerelt vezetősíjjal és – amennyiben az átkísérési utasítás azt előírja – bilincsrögzítő övvel teljesíti. A kísérőőrnél a rendszeresített felszerelésen kívül csak olyan kisméretű tárgyak lehetnek, amelyek a mozgásban nem zavarják.

Kísérési feladatot kizárólag átkísérési utasítás alapján lehet végrehajtani. Az átkísérési utasításban kell meghatározni a fogvatartott kísérésének módját, a kísérőőrök létszámát, fegyverzetét, felszerelését, a kényszerítő eszköz alkalmazását vagy az alkalmazás lehetőségét, a fogdán kívüli kísérés időpontját, helyét; büntetés-végrehajtási intézetbe, törvénykezési épületbe történő kísérés esetén a felsoroltakon kívül a személy átvételéhez szükséges adatokat is. A kísérést elrendelő parancsnok meghatározhatja, hogy a kísérőőr gépkarabéllyal is legyen felszerelve. A kísérés megszervezése a kísérést végrehajtó rendőr parancsnokának a feladata.

A fogvatartott fogdán kívüli kísérése során felmerült őrzés végrehajtásának szabályait az átkísérési utasításban kell részletesen meghatározni. A bűnügyi őrizetes, előzetesen letartóztatott, valamint nyomozási cselekmény elvégzése érdekében kiadott elítélt és javítóintézeti nevelés alatt álló fiatalok esetén a fogvatartottal kapcsolatos eljárást folytató nyomozó hatóság hajtja végre az átkísérést. Az ehhez szükséges átkísérési utasítást a Rendőrség eljárást folytató nyomozó szervének vezetője állítja ki. Szabálysértési őrizetes, közbiztonsági őrizetes, valamint a büntetés-végrehajtási őrizetbe vett elítélt esetén a fogvatartásért felelős által kijelölt rendőri szerv hajtja végre az átkísérést. Ebben az esetben az átkísérési utasítást a fogvatartásért felelős által kijelölt vezető állítja ki. Bíróság vagy ügyészség által elrendelt fogvatartás esetén a fogvatartást végrehajtó szerv hajtja végre az átkísérést a fogvatartásért felelős által kiállított átkísérési utasítás alapján.

Amennyiben az átkísérés során a fogvatartott őrzése válik szükségessé, és annak végrehajtását nem az átkísérést végző rendőr hajtja végre, akkor az őrzést rendkívüli őrral kell biztosítani. A kísérőőröket lehetőség szerint a fogvatartott neméhez, testi alkatahoz, fizikumához és veszélyességi fokához igazodva kell kiválasztani. A kísérést úgy kell megszervezni és végrehajtani, hogy az az eljáráshoz, a bizonyításhoz fűződő érdekeket ne

veszélyeztesse. A kísérés során a kísérőőrnek tilos a kísért személyt a meghatározott helyen kívül más helyre kísérni, a fogvatartottal magánjellegű beszélgetést folytatni, a kíséréssel összefüggő szolgálati feladatokon kívül más tevékenységet folytatni.

Kísérés során a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (a továbbiakban: RSzSz) 76. § (2) bekezdését kell alkalmazni. A rendkívüli őr feladatait az RSzSz 77. §-ára figyelemmel őrutasításban kell részletesen meghatározni.

A megerősített kíséréshez szükséges, a rendes kísérés mértékét meghaladó létszám- és eszközszükségletet a kísérést elrendelő vezető és a végrehajtás megszervezéséért felelős parancsnok együttesen határozza meg. A megerősített kíséréshez beépített adó-vevő készülékkel és kézi rádióval felszerelt rabszállítót kell biztosítani.

Kísérés során a fogvatartott az őr kíséretében mehet szükségletei elvégzésére. A bilincs a fogvatartott kezéről nem távolítható el, kizárólag az egyik kéz tehető szabaddá, a vezetősíj alkalmazása ebben az esetben is kötelező. A fogvatartott által használni kívánt helyiséget – használat előtt – a kísérőőr őrzésbiztonsági szempontból köteles ellenőrizni. Ennek keretében megvizsgálja, hogy a fogvatartott nem juthat-e támadásra alkalmas eszközhöz, illetve fennáll-e a szökés lehetősége. Amennyiben a helyiségben támadásra alkalmas eszköz található, azt el kell távolítani. A helyiséget, annak használatát követően az őr köteles átvizsgálni, amelynek során meg kell győződni arról, hogy a fogvatartott nem vett magához idegen, vagy nem hagyott hátra birtokában levő tárgyat. A fogvatartott által használt helyiség ajtaját olyan mértékben szabad becsukni, hogy az őr a fogvatartott magatartását figyelemmel tudja kísérni. Külső és belső kísérés során a rendőrségi objektumban a fogvatartott a szükségleteit, ha előállító egység rendelkezésre áll, kizárólag az abban az e célra kialakított mellékhelyiségben végezheti.

6. Eljárás rendkívüli események esetén

6.1. A fogdai rendkívüli esemény fogalma

Fogdai rendkívüli esemény a fogvatartást érintő természeti vagy ipari katasztrófa, továbbá minden olyan esemény, tevékenység vagy mulasztás, amely a fogvatartott, a fogdaórság, az ellenőrző életét, testi épségét, egészségét, a fogda rendjét, az őrzésbiztonságot sérti vagy súlyosan veszélyezteti, így különösen:

- a) a fogvatartott által a fogdában elkövetett bűncselekmény vagy szabálysértés;
- b) a fogdaórság jogszerű eljárásával szembeni ellenszegülés;
- c) a fogda rendjének megzavarása;
- d) a fogvatartott balesete, fertőző megbetegedése, halála;
- e) a fogvatartott öngyilkossági kísérlete vagy szándékos egészségkárosítása;
- f) az étkezés csoportos megtagadása, ételmérgezés.

A fogdában vagy a szállítás során bekövetkező rendkívüli események megelőzésére, felszámolására – így különösen a fogvatartott fertőző betegsége, annak gyanúja vagy

kórokozó tünetmentes hordozása, illetve a fogda közegészségügyi vagy járványügyi veszélyeztetettsége esetére vonatkozó előírásokat – a fogvatartási hely sajátosságaira, a bekövetkezett rendkívüli események tapasztalataira figyelemmel, az ORFK rendészeti főigazgatója által a szakmai irányítás körében meghatározott kötelező tartalmi elemek alapulvételével a fogdaparancsnok köteles az EIT-ben rögzíteni. Az EIT-et a fogvatartásért felelős hagyja jóvá. A fogda személyi állománya a rendkívüli esemény bekövetkezése esetén végrehajtja az EIT-ben meghatározott feladatokat.

Az életet, testi épséget, az őrésbiztonságot veszélyeztető, más rendőr segítségét igénylő rendkívüli esemény észlelése vagy tudomására jutása esetén a fogda jelző- és riasztórendszerét működtetni kell. A fogda riasztórendszerének működésbe lépése esetén a napirendtől való eltérést, a fogvatartott jogainak korlátozására vonatkozó részletes szabályokat, a szükséges intézkedéseket, a segítségnyújtást és a megerősítő őrök vezénylésének módját – a fogda kategóriája, kialakítása és más helyi sajátosságok alapján – a fogvatartásért felelős intézkedésben szabályozza.

Rendkívüli esemény bekövetkezése esetén a fogdaszolgálatot ellátót az erről szóló jelentés elkészítésének idejére helyettesíteni, indokolt esetben a szolgálat teljesítése alól mentesíteni kell. A fogda területén bekövetkezett rendkívüli események esetén a fogvatartásért felelős intézkedik az eseményt kiváltó ok, illetve okok megszüntetésére. A rendkívüli esemény kivizsgálásában nem vehet részt az a személy, akinek felelősségét a rendkívüli esemény vonatkozásában vizsgálni szükséges.

6.2. Rendkívüli események megelőzése

A rendkívüli esemény bekövetkezéséhez szükséges előkészületi cselekmények – ágynemű csíkokra tépése, ruházat célirányos rongálása, berendezési- vagy használati tárgyak rendeltetéstől eltérő használata – során a fogvatartott lelki-, kedélyállapotának, magatartásának változása figyelmeztető jelként szolgálhat arra vonatkozóan, hogy készül valamilyen, a fogda működési rendjét megzavaró esemény.

A fogvatartás során kiemelt figyelmet kell fordítani a fogvatartottak mentális állapotára, a szándékos egészségkárosításaira, az öngyilkosság elkövetésére tett kijelentéseikre, korábban elkövetett hasonló magatartásaikra, valamint a lelkiállapotuk idő közben bekövetkező romlására. A fogvatartás során törekedni kell, hogy a fogvatartottak a lehető legrövidebb időre se maradjanak egyedül a zárkáikban, soron kívül kell intézkedni a kötelezően előírt ellenőrzések fogvatartottak által kiszámíthatatlan végrehajtására.

A zárkában elhelyezett fogvatartottak viselkedésének ellenőrzése során a fogdaőrnek nem elegendő a fogvatartott „meglétét” konstatálni, kiemelt figyelmet kell fordítani a berendezési, használati, valamint a magánál tartható tárgyak, fektetési anyagok, ágyneműk elhelyezkedésére, rendeltetéstől eltérő használatára, a személy megváltozott viselkedésére, a fentiekben említett figyelmeztető jelekre (pl.: csavarkötések épségére, világítótestek,

kapcsolók, szellőző rendszerek burkolatának, WC öblítőtartály és tartozékainak sértetlenségére).

Amennyiben a zárka ajtajának betekintő sávján keresztül történő ellenőrzés során a helyiség, holtterek nélküli vizsgálata nem lehetséges (különösen, ha a zárkában kialakításra került vizes helyiség), ezért a feladat maradéktalan végrehajtása érdekében elengedhetetlen, hogy a fogdaőr a nem látható helyek szemrevételezése érdekében a helyiségbe bemenjen, vagy a bent tartózkodó személyt utasítsa, hogy lépjen a látható térbe.

A kötelező kontroll végrehajtása során nem fordulhat elő, hogy a fogdaőr – figyelemmel a napszak szerinti pihenőidőre, valamint a fogvatartott magánszférájára – úgy hagyja el az ellenőrzés helyszínét, hogy nem győződött meg arról, hogy a zárkában tartózkodó személyek viselkedése, az ott folytatott tevékenysége nem veszélyezteti az őrzésbiztonságot, illetve nem vezet rendkívüli esemény bekövetkezéséhez.

Azokat a fogvatartottakat, akik korábban fogdai rendkívüli cselekményt követtek el, vagy akikről viselkedésük alapján a rendkívüli cselekmény elkövetése alaposan feltételezhető, a kötelezően előírttól gyakrabban – szükség esetén pontosan meghatározott helyen és időtartamon keresztül, rendszeresen – kell ellenőrizni.

6.3. Parancsnoki kivizsgálás szempontrendszere

A rendőrségi fogdában, őrzött szálláson, előállító helyiségben, rendőrségi előállító egységben, valamint ezekkel egy tekintet alá eső helyiségekben, illetőleg az ezeken kívüli kísérés, valamint a rendőri intézkedés során bekövetkezett, a fogvatartással összefüggő, illetve a fogvatartott által elkövetett rendkívüli események bekövetkezése esetén a parancsnoki kivizsgálásról készített összefoglaló jelentés általánosan az alábbiakat tartalmazza:

- a) az eseményben érintett rendőri szerv megnevezése;
- b) a rendőri intézkedést foganatosító, az őrzést, kísérést végző rendőr(ök) neve, rendfokozata, beosztási helye;
- c) a rendkívüli esemény megnevezése, bekövetkezésének ideje, helye;
- d) a rendkívüli eseménnyel érintett személy(ek) neve, adatai;
- e) a rendkívüli esemény részletes leírása, kiemelten:
 - az esemény helyszíne;
 - a cselekmény elkövetésének módja és lefolyása;
 - az elkövetésre használt eszköz;
 - a keletkezett sérülések mértéke;
 - személyi sérülés esetén a megállapítható gyógytartam;
 - az okozott kár jellege és mértéke;
 - a rendkívüli eseményt elősegítő, kiváltó okok, például: vallási, etnikai ellentétek, verbális, nonverbális kommunikációs problémák, az intézkedés alá vont személyhez kapcsolódó információ hiánya;
- f) a rendkívüli esemény bekövetkezésével összefüggésben történt kényszerítő eszköz alkalmazásának, használatának jog- és szakszerűsége, arányossága;

- g) a rendkívüli eseménnyel összefüggésben tett intézkedésekre, azok jog- és szakszerűségére, valamint a személyi felelősségre vonatkozó parancsnoki megállapítások;
- h) az illetékes büntetés-végrehajtási felügyeleti ügyész értesítésével kapcsolatban tett intézkedések, az ügyész rendelkezései;
- i) helyszíni szemle megállapításai;
- j) keletkezett iratok felterjesztésére, megküldésére vonatkozó információk.

A parancsnoki kivizsgálásról készített összefoglaló jelentés a rendkívüli esemény típusától függően egyéb speciális elemeket is tartalmaz.

7. Őrzött szállás

Alkalmazott jogszabályok és közjogi szervezetszabályozó eszközök:

- a) a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény;
- b) a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény;
- c) a menedéjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény;
- d) az idegenrendészeti eljárásban elrendelt őrizet végrehajtásának szabályairól szóló 27/2007. (V. 31.) számú IRM rendelet;
- e) az Országos Rendőr-főkapitány 21/2014. (VII.4.) ORFK utasítása a rendőrség őrzött szállásainak szolgálati szabályzatáról és a menekültügyi őrzött befogadó központokban végrehajtandó rendőrségi feladatokról

Az Európai Gazdasági Térség állampolgáraival vagy családtagjaival, illetve harmadik országbeli állampolgárral szemben (a továbbiakban: őrizetes) idegenrendészeti eljárásban elrendelt őrizet (a továbbiakban: őrizet) végrehajtásának helye – kivéve, ha biztonsági vagy egyéb okból nem lehet végrehajtani – az elrendelő idegenrendészeti hatóság székhelye szerint illetékes rendőrség által fenntartott őrzött szállás.

Az őrzött szállás az idegenrendészeti eljárás során elrendelt fogvatartás céljaira sajátosan kialakított, az őrizetesek őrzéséért, kíséréséért, szállításáért és ellátásáért, valamint e feladatokat végrehajtó állomány irányításáért felelős személyek elhelyezésére szolgáló körletrész, az előállító helyiséget, a befogadó egységet, az őrizetesek lakóterét, valamint kerítéssel körülhatárolt sétáló udvart magában foglaló, a vonatkozó ORFK utasításban felsorolt objektum. (pl.: Kiskunhalasi Őrzött Szállás)

Az őrzött szállás működésére vonatkozó előírások – az épület sajátos kialakítása, a benne elhelyezett személyek állampolgársági összetétele miatt – az alábbi eltérések figyelembevételével megegyeznek a rendőrségi fogdára vonatkozó szabályokkal.

Az őrzött szállás személyi állománya:

- a) az őrzött szállás vezetője és helyettese;

- b) szolgálai csoportvezető;
- c) segédelőadók (őr, kísérorőr és idegenrendészeti);
- d) fegyveres biztonsági őrök (személyőr, kísérorőr);
- e) egészségügyi asszisztens;
- f) több munkafolyamatot ellátó alkalmazottak (ügyviteli, gazdasági, gondnok);
- g) gépjárművezetői feladatokat ellátó alkalmazottak.

Az őrzött szállás vezetője szolgálati előjárója és közvetlen vezetője az őrzött szállás teljes személyi állományának.

A szolgálat ellátás rendje

A napi szolgálati feladatok végrehajtását a szolgálatirányító parancsnok koordinálja, akit az őrzött szállás szolgálati csoportvezető vagy segédelőadói és a feladatra felkészített állományából kell kijelölni.

A szolgálatba lépők részére eligazítást kell tartani, amelynek tartalmáról feljegyzést kell készíteni.

Az eligazítást az őrzött szállás vezetője, helyettese vagy az általuk kijelölt szolgálati csoportvezető vagy szolgálatirányító parancsnok tartja.

Az eligazítás tartalmára, valamint a szolgálat átadás-átvételére vonatkozó előírások megegyeznek a fogda idevonatkozó előírásaival.

Az őrzés biztonsága érdekében törekedni kell arra, hogy őrizetes egyedül ne kerüljön elhelyezésre önálló hálókörletben.

Az őrök kötelesek az őrizetesek viselkedését figyelemmel kísérni.

Gyakrabban – szükség esetén folyamatosan – kell ellenőrizni azokat az őrizeteseket, akik:

- a) rendkívüli eseményt idéztek elő;
- b) akikről viselkedésük alapján rendkívüli esemény előidézése alaposan feltételezhető.

Folyamatosan kell őrizni azokat, akiknek biztonsági elkülönítését rendelték el.

A szolgálatot mindenkor az évszaknak megfelelő egyenruhában, illetve rendszeresített formaruhában kell ellátni.

Szolgálati felszerelés:

- a) vegyi eszköz;
- b) rendőrbot;
- c) bilincs;
- d) szolgálati lőfegyver (külső kísérés, illetve őrszolgálat esetén).

A szolgálati csoportvezetőnek, segédelőadóknak, valamint a fegyveres biztonsági őrseg tagjának – a munkaközi szünet vagy pihenő kivételével – az őrzött szálláson belül tilos olyan

tevékenységet folytatnia, amely a figyelmét az őrizetesek biztonságos őrzésétől elvonja, **így különösen:**

- a) aludni, öltözni, fürödni, olvasni;
- b) szórakoztató elektronikai vagy hírszolgáltató média akusztikus berendezéseket hallgatni vagy nézni;
- c) bármilyen módon játszani;
- d) rendszeresített szolgálati telefonon magánbeszélgetést folytatni.

Tilos továbbá a szolgálati helyet engedély nélkül elhagyni!

Az őrizettest napszaknak és nemének megfelelő köszönéssel – és amennyiben az őrizetes név szerint is ismert – teljes nevén kell szólítani, tegezni nem lehet. Az őrizetes meghatározott esetekben utasítható.

7.1. Befogadás

A befogadáshoz szükséges dokumentumok:

- a) az elrendelő hatóság őrizetet elrendelő határozata;
- b) a határozat szerint kiállított rendelvény;
- c) az őrizetes értéktárgyairól és pénzéről készített jegyzék másolata;
- d) külsérelmi nyom esetén orvosi láttelelet;
- e) legalább két darab arcfénykép.

Amennyiben a befogadáskor valamely okmány hiányzik – az őrizetet elrendelő határozat kivételével nem lehet indok a befogadás megtagadására – a szolgálati csoportvezető intézkedik azok pótlására.

A befogadáskor meghatározott minőségű arcfényképet kell készíteni a fényképes nyilvántartóban történő elhelyezés céljából.

Befogadáskor az őrizetes ruháját az általános szabályok szerint át kell vizsgálni, a nála lévő tárgyairól egyedi azonosítást lehetővé tevő módon jegyzőkönyvet kell készíteni.

Az őrizettest anyanyelvén vagy az általa ismert más nyelven tájékoztatni kell:

- a) jogairól kötelezettségeiről;
- b) a vele szemben alkalmazható kényszerítő eszközök alkalmazásának a lehetőségéről;
- c) jogorvoslatról;
- d) Nemzetközi Migrációs Szervezet hazautazáshoz nyújtott segítségének lehetőségéről.

A tájékoztatás történhet írásos tájékoztató átadásával vagy szóban, de a megtörténtéről jegyzőkönyvet kell készíteni.

A befogadáskor – lehetőség szerint – figyelemmel kell lenni – a kiskorú érdekeinek szem előtt tartásával – a család egységének a fenntartására.

A családok, illetve házastársak számára a családi együttélés alapvető feltételeinek megfelelő elkülönítést, lakóteret kell biztosítani.

Az őrizetes csak orvosi vizsgálatot követően fogadható be. Az orvos a vizsgálat alapján általános belgyógyászati szakvéleményt ad, amely tartalmazza az őrizetes életfontosságú szervei működésének mérhető és fizikális módszerrel megítélt szakmai adatait, illetve az esetleges fertőző betegségére vonatkozó információkat. A vizsgálat eredményét ún. Egészségügyi Törzslapon kell rögzíteni.

Az orvosi vizsgálat eredménye alapján az alábbi minősítések adhatók:

- a) közösségben elhelyezhető;
- b) közösségben egészségügyi ellenőrzés mellett helyezhető el;
- c) elkülönítendő;
- d) csak szakvizsgálat eredménye alapján helyezhető el közösségben;
- e) azonnal egészségügyi intézménybe kell szállítani.

7.2. Az őrzött szállás belső rendje

Az őrzött szállás belső rendjét alapvetően a napirend szabályozza, amelytől eltérni csak kivételes esetben lehet.

A napirendet a befogadott részére anyanyelvén vagy az általa értett más nyelven ismertetni kell, több nyelven elkészítve ki kell függeszteni, illetve elektronikus formában is elérhetővé kell tenni.

Napirend kötelező tartalmi elemei:

- a) ébresztő és pihenőidő kezdete;
- b) étkezések időpontja;
- c) orvosi rendelési idő;
- d) szabad levegőn tartózkodás ideje;
- e) távbeszélő és az internetszolgáltatás használatának időtartama;
- f) kifogás, kérés, panasz, közérdekű bejelentés előterjesztésének rendje.

7.3. Az őrizetes

Őrizetes az a személy, akinek kiutasítását előkészítő, idegenrendészeti vagy kitoloncolási, illetve menekültügyi őrizetét az arra jogosult hatóság elrendelte, továbbá akinek az őrizetét a bíróság elrendelte.

7.3.1. Az őrizetes jogainak érvényesülése

Az őrizetes a kijelölt körletrészen a közművelődési és sportolási lehetőségeket, a könyvtárat szabadon használhatja, rádióműsort hallgathat, a televízió műsorát nézheti.

Az őrzött szálláson családjával tartózkodó kiskorúnak biztosítani kell a korának és fejlettségének megfelelő oktatási és szabadidős tevékenységhez szükséges feltételeket, illetve

eszközöket, így különösen játszószoza használatát, gyermekpedagógus vagy speciálisan képzett szociális gondozó által nyújtott foglalkoztatást. A tanköteles kiskorú őrizetes fejlettségi szintjén megfelelő oktatás biztosítása érdekében az őrzött szállás vezetője haladéktalanul megkeresi az őrzött szállás helye szerint illetékes fővárosi és megyei kormányhivatal járási (fővárosi, kerületi) hivatalát.

Az őrizetes számára a megfelelő személyi, felszerelési tárgyakat, szükség szerint évszaknak megfelelő ruházatot, a tisztálkodáshoz szükséges eszközöket az őrzött szállás biztosítja.

Az őrizetesnek az őrizet végrehajtásával összefüggő jogai gyakorlásához és kötelezettségei teljesítéséhez szükséges tolmácsolás és fordítás költsége az őrzött szállást terheli.

Ha az őrizetes az őrizet végrehajtásával össze nem függő ügyben tolmács közreműködését igényli, a tolmácsot az őrizetes költségére kell biztosítani.

7.3.2. Az őrizetes kapcsolattartással összefüggő joga

7.3.2.1. Látogató fogadás

Az őrizetes és hozzátartozója, valamint a biztonsági felügyelet mellett ellenőrzés nélküli kapcsolattartásra jogosult látogatók fogadása, előzetes egyeztetés szerinti időpontban történhet. A látogató fogadására munkanapon csak hivatali munkaidőben, továbbá munkaszüneti napon a hivatali munkaidőnek megfelelő időben kerülhet sor.

A látogatás időtartama 45 perc, amely kérelemre további 30 perccel meghosszabbítható.

Külföldről érkező látogató esetén – lehetőség szerint soron kívül – legalább 60 perc időtartamot kell biztosítani. A látogatás gyakorisága nem korlátozható.

7.3.2.2. Az őrizetes levelezési, csomagküldési és fogadási joga

Az őrizetes kapcsolattartása levelezés útján is gyakorolható.

A fogvatartás ellenőrzésére jogosult hatósághoz címzett, a fogvatartással kapcsolatos kifogást, kérést, panaszt, közérdekű bejelentést tartalmazó, illetve az emberi jogok védelmét ellátó meghatározott szervezethez címzett levelet soron kívül, egyéb levelet 2 munkanapon belül kell továbbítani.

Hetente két alkalommal – meghatározott tartalommal – csomagot fogadhat.

Az őrizetes csomagot küldhet. A levelezés és csomagküldés gyakorisága nem korlátozható.

A levél, illetve csomag tartalma csak kivételes esetben – biztonsági, illetve közegészségügyi szempontból – ellenőrizhető.

7.3.2.3. Távbeszélőn történő kapcsolattartás

A kapcsolattartás az őrzött szállás által biztosított készüléken az őrizetes költségére történik. A telefonbeszélgetés időbeli korlátozása biztonsági okból, illetve pihenőidő alatt lehetséges. A telefonbeszélgetés tartalma – meghatározott esetek kivételével – biztonsági okból

ellenőrizhető, szükség esetén megszakítható. Az ellenőrzés lehetőségéről az őrizettest tájékoztatni kell.

7.3.2. Az őrizetes panaszhoz, kérelemhez való joga

Az őrizetes a fogvatartása során alkalmazott intézkedés vagy annak elmulasztása miatt panaszt, illetve a fogvatartás körülményeire vonatkozóan kérelmet terjeszthet elő, amelyről az őrzött szállás vezetője dönt. Az őrizetes a döntés ellen az illetékes megyei (fővárosi) rendőrfőkapitányhoz, illetve a Repülőtéri Rendőr Igazgatóság igazgatójához fordulhat.

Ha a panasz bántalmazásra vagy embertelen, megalázó bánásmódra utal az őrzött szállás vezetője köteles azt a törvényességi felügyeletet ellátó ügyészhez továbbítani, akihez egyébként fogvatartással kapcsolatos ügyben az őrizetes közvetlenül is fordulhat.

Szintén közvetlenül fordulhat az őrizetes az országgyűlési biztoshoz, valamint az emberi jogok védelmét ellátó meghatározott szervezetekhez.

VI. Közlekedésrendészeti ismeretek

A közlekedés az ember számára létfontosságú tényező. Napjainkban az már alapvető elvárás, hogy kellően gyors, kényelmes és biztonságos módon közlekedhessünk útjainkon. A rendőrség és ezen belül a közlekedésrendészeti szolgálat alapvető feladata, hogy – elsősorban a közúti – közlekedés biztonságát megteremtse, elősegítse a közlekedési útvonalakon a járművek zavartalan közlekedését, a feltárt jogsértéseket pedig a hatályos jogszabályoknak, belső utasításoknak megfelelően szankcionálja. A közlekedésrendészet széles feladatkörébe a forgalomirányításon, forgalomellenőrzésen, forgalomszervezésen túl közigazgatási, szabálysértési, bűnügyi és megelőzési tevékenység is beletartozik. E szakterület az elmúlt években jelentős változáson esett át, tekintettel arra, hogy a korábbi tevékenységek mellett új feladatkörök is jelentek meg, illetőleg számos jogszabály és belső utasítás is megváltozott. A fejezet a közlekedésrendészet lényegesebb tevékenységeit fogja át, képet adva ezzel e szakág aktuális feladatairól.

1. A közlekedésrendészeti feladatot ellátó szervek, és azok főbb feladatai

A közlekedésrendészeti szervek a rendőrség általános felépítéséhez igazodva szintén háromszintű hierarchikus rendszer alapján működnek.

Az Országos Rendőr-főkapitányság szervezetén belül, a Rendészeti Főigazgatósághoz tartozóan a Közlekedésrendészeti Főosztály három osztályból áll – Közlekedésrendészeti Osztály, Autópálya-felügyeleti és Baleset-megelőzési Osztály, és a Közigazgatási Hatósági Osztály.

A megyei rendőr-főkapitányságokon közlekedésrendészeti osztály működik, de a helyi sajátosságok alapján lehetnek eltérések. A megyei osztályok alárendeltségében végzik munkájukat az autópálya alosztályok, és a forgalomellenőrző alosztályok.

A helyi szervek közlekedésrendészeti osztályain – illetve a „kis” kapitányságokon az alosztályokon – elsősorban balesethelyszínelők és vizsgálók teljesítenek szolgálatot.

A közlekedésrendészeti főosztály – a már említett hármastagozódásnak megfelelően – szervezi, irányítja és ellenőrzi a rendőrség balesetmegelőzési tevékenységét – amire a rendőrség alapvető közlekedésrendészeti feladatai épülnek –, részt vesz az ezzel kapcsolatos nemzetközi feladatok végrehajtásában, a közlekedési balesetekkel kapcsolatos hatósági tevékenységgel összefüggően szakirányítási feladatokat végez, továbbá a közúti közlekedéssel összefüggő közigazgatási eljárásokban a megyei rendőr-főkapitányságok tekintetében a másodfokú eljárásokat folytatja le.

A megyei rendőr-főkapitányságok közlekedésrendészeti osztályai szakirányítói feladatot látnak el a helyi szervek közterületi szolgálatot ellátó állományára tekintetében, területi szinten végeznek balesetmegelőzési tevékenységet, valamint amennyiben rendelkeznek gyorsforgalmi útszakasszal, úgy biztosítják a folyamatos balesethelyszínelői tevékenység ellátását.

Nyomozást folytatnak a hatáskörükbe utalt közlekedés körében elkövetett bűncselekmények vonatkozásában, illetve a közúti közlekedési bírság kiszabásával kapcsolatos ügyekben első és másodfokú hatóságként működnek.

A helyi közlekedésrendészeti szervek szintén végeznek balesetmegelőzési tevékenységet, elsődleges feladatuk a közlekedési balesetekkel kapcsolatos gyors, szakszerű helyszínelés. Ezen túlmenően üzemeltetik a sebességmérő berendezéseket, és eljárnak a hatáskörükbe utalt közúti közlekedési bírsággal kapcsolatos közigazgatási ügyekben.

Speciális közlekedésrendészeti szervként működik még három vízirendészeti rendőrkapitányság a Balaton, a Duna és a Tisza vonatkozásában, illetve légi rendészeti feladatokat lát el a Készenléti Rendőrség kötelékében a Légirendészeti Szolgálat.

2. Közlekedésrendészeti- és az ideiglenes közlekedésrendészeti intézkedések

Az Rtv. alapján a rendőr a következő közlekedésrendészeti intézkedéseket teheti meg:

a) a közúti forgalmat irányíthatja, korlátozhatja, illetve szüneteltetheti

A forgalomirányítás általánosságban a forgalom segítését, a forgalmi áramlatok szabályzását jelenti, amelyre leggyakrabban útkereszteződésekben, útfelbontások során, balesetek helyszínein kerülhet sor. A szabályzás alapját az 1/1975. (II.5.) KPM-BM együttes rendelet (továbbiakban: KRESZ) adja.

A forgalomkorlátozás tekintetében a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX.22.) BM rendelet 24. §-a ad iránymutatást, amely az ideiglenes közlekedésrendészeti intézkedésekről rendelkezik. Ennek keretében, a rendőrség és a Terrorelhárítási Központ a közbiztonság védelme érdekében, katasztrófa, tüzeset vagy baleset, valamint rendezvény helyszínén a feltétlenül szükséges mértékben és időtartamban elrendelheti:

- egyes útvonalak, utcák, terek, városrészek közúti forgalmának teljes vagy részleges lezárását, a forgalom elterelését vagy korlátozását;
- a megállás vagy várakozás tilalmát, valamint az arra kijelölt helyen a várakozás megszüntetését, továbbá
- egyéb közlekedési tilalmak feloldását, az egyirányú forgalmú utcában a közlekedés irányának megváltoztatását.

A rendőrség és a Terrorelhárítási Központ az ideiglenes intézkedések megtételekor a szükséges mértékben gondoskodik a közúti jelzőtáblák ideiglenes kihelyeztetéséről, valamint az állandó jelleggel kihelyezett közúti jelzőtáblák leszerelés vagy letakarás útján történő feloldásáról. A közút lezárása vagy forgalmának korlátozása érdekében kihelyezett közúti jelzéseket az ok megszűnésekor el kell távolítani, az állandó jelleggel ott lévő közúti jelzőtáblák hatályát vissza kell állítani.

b) közlekedési rendszabályok megtartásának ellenőrzése

Ennek keretében a rendőr:

- a közlekedési rendszabályok megtartását;
- a járműhasználat szabályszerűségét;
- az okmányokra és a felszerelésekre vonatkozó előírások megtartását;
- a jármű birtoklásának jogszerűségét;
- az üzemben tartó, illetőleg a használó személyazonosító adatait;
- a jármű közlekedésbiztonsági állapotát és adatait a forgalomban és a telephelyen – a jogszabályban meghatározottak alapján – ellenőrizheti.

A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kkt.) 44. §-a szerint az ellenőrző hatóság jelzésére a jármű vezetője a járművet köteles megállítani, személyazonosságát és járművezetési jogosultságát igazolni, a jármű és tartozékai, a rakomány, az okmányok ellenőrzésével kapcsolatos felhívásnak eleget tenni. Az ellenőrzés során az ellenőrző hatóság a járműhöz és tartozékaihoz, a rakományhoz tartozó okmányokat a helyszínen időlegesen elveheti, továbbá a jármű műszeres ellenőrző vizsgálatát vagy kötelező javítását rendeli el, amelynek a helyszínére történő közlekedésre a jármű vezetőjét utasíthatja.

A közlekedési rendszabályok megtartásának ellenőrzése során többnyire az alábbi jogszabályokra, normákra kell figyelemmel lenni:

- a KRESZ;
- a közúti járművek műszaki megvizsgálásáról szóló 5/1990. (IV. 12.) KöHÉM rendelet;
- a közúti járművek forgalomba helyezésének és forgalomban tartásának műszaki feltételeiről szóló 6/1990. (IV. 12.) KöHÉM rendelet;
- a közúti közlekedési igazgatási feladatokról, a közúti közlekedési okmányok kiadásáról és visszavonásáról szóló 326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet.

A feltárt jogsértések eredményeként általános jelleggel figyelmeztetést vagy helyszíni bírságot kell kiszabni, vagy szabálysértési eljárást (pl.: balesetveszélyes műszaki állapot, lejárt forgalmi engedély, stb.) – a Kkt. 20. §-ába ütköző szabályszegések (pl. biztonsági öv, menetlevél hiánya, túlsúly, túlméret stb.) esetén pedig közigazgatási eljárást – kell kezdeményezni.

c) ittas, vagy bódult állapot ellenőrzése

A jármű vezetőjét a rendszerített eszközzel légzésminta – ha nála a vezetési képességére hátrányosan ható szer befolyása vagy alkoholfogyasztás miatt bűncselekmény vagy szabálysértés, illetve a közúti közlekedéssel kapcsolatban kiszabható, közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés elkövetésének gyanúja merül fel –, az egészségügyi szolgálat igénybevételeivel vér-, vizelet és mütétnek nem minősülő módon egyéb minta adására kötelezheti.

A szeszes ital fogyasztásából származó alkohol szervezetben való jelenléte ellenőrzésének és az ellenőrzéshez rendelkezésre álló eszközök és mintavételi

lehetőségek alkalmazásával kapcsolatosan a 27/2010. (OT.14.) ORFK utasítás, illetve a bódító hatású szertől befolyásolt állapotú járművezetőkkel, valamint a kábítószerrel összefüggő bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személyekkel szemben alkalmazandó rendőri intézkedésekről a 32/2014. (VIII.25.) ORFK utasítás tartalmaz konkrét rendelkezéseket, amelyeket később részletezünk. A közúti járművezetés során felmerülő ittasság esetén légalkohol, valamint a vér- és vizeletvizsgálat alapján közizgatási vagy büntetőeljárást kell indítani.

d) okmányok helyszíni elvétele

A járművezetésre jogosító engedélyt (okmányt), a jármű üzemben tartására vonatkozó hatósági engedélyt (okmányt), a rakományhoz tartozó okmányokat, valamint a jármű hatósági jelzését – a külön jogszabályban meghatározottak szerint – a helyszínen elveheti.

A 326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet szabályozza a vezetői engedély, illetőleg a forgalmi engedély, ideiglenes forgalomban tartási engedély, adott esetben a hatósági jelzés helyszíni elvételnek eseteit. A helyszínen átvételi elismervényt kell kiállítani az elvett okiratokról, és utóbbiakat – az intézkedésről készült jelentés (feljelentés) egy példányával együtt – 5 napon belül meg kell küldeni az üzemben tartó lakóhelye (székhelye) szerint illetékes közlekedési igazgatási szervnek, míg a szabályszegés tekintetében a szükséges intézkedéseket meg kell tenni. Az okmányok esetében elkövetett bűncselekmények gyanúja (pl.: okirat hamisítás) esetén, azokat le kell foglalni és a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező nyomozó szervnél büntetőeljárást kell kezdeményezni.

e) forgalomban való részvétel megtiltása

A forgalomban való részvételt megtilthatja, ha a jármű vagy vezetőjének állapota a közúti forgalom biztonságát veszélyezteti, és a további jogellenes járműhasználat megakadályozása céljából a jármű kulcsait elveheti, illetőleg a járművet más módon mozgásában korlátozhatja vagy elszállíthatja.

Ezen intézkedésekre elsősorban a közlekedés biztonságának védelme érdekében kerülhet sor, így pl. ittas vezetésen tetten ért járművezetőtől a jármű kulcsainak időleges elvétele az újabb vezetésének megakadályozása érdekében.

Az Rtv. 45. §-a szerint a rendőrség, valamint a rendőr a feladata ellátása során jogosult – a külön jogszabályban (ld. 143/1995. (XI.30.) Korm. rendelet) meghatározott módon – a közterületen szabálytalanul elhelyezett járművet elszállíttatni, vagy egyéb módon eltávolíttatni, ha az a közúti forgalom biztonságát vagy a közbiztonságot veszélyezteti.

3. A közúti forgalom ellenőrzése

A közúton történő közlekedés csak abban az esetben lehet zavartalan, ha a közlekedés résztvevői betartják a rájuk vonatkozó szabályokat, illetőleg az erre feljogosított hatóságok a közlekedés rendjének megtartását saját hatáskörükben ellenőrzik. A Kkt. 44. §-a a rendőrség

ellenőrző jogköréről is rendelkezik, többek között a közlekedés rendje tárgyában. Utóbbi ellenőrzési skálája széles. Jelen fejezetben két jelentős témát, a sebességellenőrzést és az ittas (vezetési képességre hátrányos szer hatása alatt álló) vezetők ellenőrzését emeljük ki.

3.1. Közúti sebesség- és forgalomtechnikai eszközök alkalmazása

A közlekedési jogsértést dokumentáló technikai eszközök rendőrségi alkalmazásáról a 26/2013. (VI.28.) ORFK utasítás rendelkezik, amelynek tárgyi hatálya kiterjed a megengedett legnagyobb sebességre, a járműforgalom irányítására szolgáló fényjelző készülék jelzéseire, a vasúti átjárón való áthaladásra vonatkozó rendelkezések megtartásának elmulasztását dokumentáló technikai eszközökre és azok alkalmazására, amennyiben arra a felsorolt közúti közlekedési szabályok megsértésének, megszegésének dokumentálása céljából kerül sor.

A sebességmérő berendezések hitelesítésének tényét és a hitelesség érvényességi idejét a mérésügyi hatóság által feljogosított szervezet által kiadott okirat, a hitelesítési bizonyítvány tanúsítja. Az eszköz időszakos hitelesítését a KGEI Vagyongazdálkodási Szolgálat Rendészettechnikai Osztály vezetője kezdeményezi a hitelesítésre feljogosított szervezetnél, a sebességmérő fennálló hitelessége érvényességi idejének lejáratát megelőzően. A sebességmérő tevékenység során, annak helyszínén a kezelőnek rendelkeznie kell a sebességmérő eredeti hitelesítési bizonyítványának egy papír alapú másolatával. Azon ellenőrzések során, amikor a jogsértés elkövetőjének megállítása érdekében a sebességmérő telepítési helyén vagy annak közelében kerül sor, a kezelő az elkövető kérésére, részére bemutatja a hitelesítési bizonyítvány másolatát, illetve – ha a körülmények lehetővé teszik – a jogsértést bizonyító képi dokumentumot. Szolgálati érdekből a kérés megtagadható, amelyet indokolni kell.

Sebességmérővel joghatással járó mérést kizárólag az adott típusra érvényesített kezelői igazolvánnyal rendelkező személy végezhet. Kezelő csak hivatásos állományú, önálló intézkedési jogosultsággal felruházott személy lehet. Kezelői jogosultság és az ezt igazoló kezelői igazolvány megszerzésének feltétele a kezelői oktatáson történő részvétel, és a vizsga eredményes teljesítése.

Valamennyi rendőri szerv vezetőjének minden év decemberében felül kell vizsgálnia a kezelői igazolvánnyal rendelkező állományának kezelői tevékenységét. Akik beosztásukból, feladataikból és egyéb körülményekből fakadóan nem végeznek, vagy a felülvizsgálatot megelőző egy évben nem végeztek dokumentált kezelői tevékenységet, vagy nem látnak el oktatási feladatot, kezelői igazolványukat leadják. Az ORFK Közlekedésrendészeti Főosztály által az igazolványok érvénytelenítésre kerülnek.

A norma tárgyi hatálya alá tartozó jogsértések technikai eszközzel történő ellenőrzése során a technikai eszköz működtetője, a sebességmérő berendezés kezelője települési naplót köteles vezetni. Fontos kiemelni, hogy ebben a körben technikai eszköz lehet egy kamera vagy digitális fényképezőgép is, amely pl.: vasúti átjárón való áthaladásra vonatkozó rendelkezések megtartásának elmulasztását rögzíti. A közlekedési jogsértésről készített és azzal összefüggő

képi dokumentációt a technikai eszköz működtetője a technikai eszköz adottságainak megfelelően a szolgálat során vagy annak befejezésekor online módon továbbítja a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező elsőfokú hatóságához. Ez objektív felelősség alapján – megállítással nélkül – készült sebességmérő által készült felvételek esetén a Vas-, vagy a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság Közigazgatási Hatósági Szolgálatához történő továbbítást jelent. Amennyiben a technikai eszköz nem rendelkezik online továbbítási móddal, úgy a technikai eszköz működtetője adathordozón adja át a képi dokumentációt a beszámoltató parancsnoknak. Külön szabályok vonatkoznak továbbá a telepített kezelői felügyelet nélkül működő technikai eszközökre, amelyet itt nem részletezünk.

A sebességmérőt üzemeltető területi és helyi szerv kimutatást vezet az illetékességi területének azon útszakaszairól és helyszíneiről, ahol a baleseti statisztikai adatok és egyéb közlekedésbiztonsági szempontok alapján sebességmérést végez. A kimutatás egyedi azonosító szerint tartalmazza az egyes mérési helyeket, azok megnevezését, jellemzőit. Sebességmérőt kizárólag a kimutatásban szereplő helyszínen lehet üzemeltetni. A kimutatást (vagy annak kivonatát) a kezelő a mérés idején köteles magánál tartani.

A sebességmérőt üzemeltető rendőri szervnek havi vezénylési tervet kell készítenie, és azt a területi közlekedésrendészeti szerv részére jóváhagyásra felterjeszteni. A területi közlekedésrendészeti szerv a jóváhagyott terveket összesíti és minden hónap 20. napjáig elektronikusan megküldi a rendőrség internetes honlapján történő megjelentetés céljából.

A területi szerv vezetőjének rendészeti helyettese – a területi közlekedésrendészeti szerv vezetőjének javaslata alapján – jogosult a sebességmérőket a területi szerv szervei és szervezeti elemei között elosztani, átcsoportosítani. A területi szervek között történő átcsoportosításra az ORFK rendészeti főigazgatója – az ORFK gazdasági főigazgatójának ellenjegyzésével – jogosult.

3.2. Az ittasság és a vezetési képességre hátrányos szer befolyásának ellenőrzése

A szeszes ital fogyasztásából származó alkohol szervezetben való jelenléte ellenőrzésének és az ellenőrzéshez rendelkezésre álló eszközök és mintavételi lehetőségek alkalmazásával kapcsolatosan a 27/2010. (OT.14.) ORFK utasítás határoz meg konkrét rendelkezéseket. Az utasítás szerint kell eljárni a – közúti, vasúti, vízi és légi – közlekedés szabályai megtartásának jogszabályi felhatalmazás alapján történő ellenőrzése, továbbá mindazon személyek ellenőrzése során, akiknél a cselekmény elkövetése kapcsán a szeszes ital fogyasztásából származó alkohol szervezetben való jelenléte vizsgálatot igényel.

Fontos megjegyezni, hogy a KRESZ módosítása alapján 2014. év július 19-től, amennyiben a kerékpáros biztonságos vezetésre képes állapotban van, esetükben nem kell alkalmazni a KRESZ 4. § (1) bekezdés c) pontjában a járművezető szervezetében szeszes ital fogyasztásából származó alkohol jelenlétére vonatkozó korlátozást. Azaz, a kerékpárossal szemben csak abban az esetben lehet ittas állapot miatt eljárást kezdeményezni, ha a kerékpáros nincs biztonságos vezetésre képes állapotban.

3.2.1. Az ittasság ellenőrzésének eszközei, alkalmazásuk feltételei

A rendőr feladatának ellátása során ittasság ellenőrzését kizárólag a rendszeresített elektromos alkoholeszterrel (a továbbiakban: alkoholeszter), Spiratest alkoholkimutató indikátorcsővel (a továbbiakban: alkoholszonda) és hiteles elektromos légalkoholmérő berendezéssel (a továbbiakban: hiteles mérőeszköz) hajthat végre.

3.2.1.1. Az alkoholeszter

A rendőri munkában korábban széles körben alkalmazott, egyszerű működésű Spiratest alkoholszondák használata visszaszorulóban van, szerepüket egyre inkább átveszik az elektromos alkoholeszterek (pl.: LION, Dräger 6810-es készülék), amelyek nem hitelesített műszerek, azonban alkalmasak a szervezetben jelenlevő ittasság helyszíni megállapítására. Alkoholszonda alkalmazására már csak alkoholeszter hiányában kerülhet sor, illetőleg közlekedési baleset esetén, ahol a rendőr alkoholeszterrel vagy alkoholszondával köteles ellenőrizni – lehetőleg már a helyszínen, az intézkedés kezdetén – a balesetben részes járművek vezetőit és azokat a személyeket, akiknek magatartása a felelősség megítélésében jelentőséggel bírhat (pl. személyzet, utas, gyalogos).

Az ittasság ellenőrzését a cselekmény időpontját követően a lehető legrövidebb időn belül, de legkorábban a szeszesital-fogyasztás befejezésétől számított 10 perc elteltével kell végrehajtani.

Amennyiben az alkoholeszterrel végzett mérés eredménye közúti gépi meghajtású járművet vezetőnél a 0,15 mg/l, közúti nem gépi meghajtású járművet, vasúti vagy légi járművet, gépi meghajtású úszólétesítményt vezetőnél a 0,25 mg/l, a nem gépi meghajtású úszólétesítményt vezetőnél a 0,3 mg/l, egyéb esetben a 0,5 mg/l légalkohol értéket nem haladja meg, és nem áll fenn vér- és vizeletminta vétel esete, valamint a jogsértést nem büntetőeljárásban értékelik, ha az intézkedés alá vont nyilatkozata szerint a mérési eredményt elfogadja, a nyilatkozat kitöltésével további mintavételre intézkedni nem kell.

Alkoholeszter helyett hiteles mérőeszkőzzel történő mérést kell végrehajtani, ha:

- a) az intézkedés alá vont a mérési eredményt nem fogadja el, és szóban úgy nyilatkozik, hogy hajlandó magát alávetni a hiteles mérőeszkőzzel történő vizsgálatnak;
- b) az alkoholeszterrel végzett mérési eredmény közúti gépi meghajtású járművet vezetőnél a 0,15 mg/l, közúti nem gépi meghajtású járművet, vasúti vagy légi járművet, gépi meghajtású úszólétesítményt vezetőnél a 0,25 mg/l, a nem gépi meghajtású úszólétesítményt vezetőnél a 0,3 mg/l, egyéb esetben a 0,5 mg/l légalkohol értéket meghaladja, és az intézkedés alá vont szóban nyilatkozik arról, hogy nem szenved tüdőbetegségben, illetve nincs testhőmérséklet-emelkedése, illetőleg hajlandó magát alávetni a hiteles légalkoholmérő vizsgálatnak.

3.2.1.2. A hiteles mérőeszköz

A hiteles mérőeszköz (pl. Seres Ethylometer, Drager 7110-es készülék) alkalmas joggal bíró (bizonyító erejű) mérés végzésére, ezért eredményes alkalmazását követően – eltekintve a normában foglalt egyes kivételektől (pl.: jegyzőkönyv aláírásának megtagadása) – az ittasság megállapítására irányuló intézkedés lezárul.

A hiteles mérőeszközzel 15 perc különbséggel két mérést kell elvégezni úgy, hogy az első mérés a cselekmény időpontjától számított 30 percen belül megtörténjen.

Nem hajtható végre hiteles mérőeszközzel a mérés, ezért vér- és vizeletminta vételre kell intézkedni, ha

- a) az intézkedés alá vont személy a nyilatkozat megtételét megtagadja, illetve
- b) nyilatkozata szerint tüdőbetegségben szenved, vagy úgy nyilatkozik, hogy testhőmérséklet emelkedése van, avagy
- c) szervezetében a vezetési képességre hátrányosan ható szer jelenléte valószínűsíthető.

A hiteles mérőeszközzel történő mérés végrehajtása előtt a mérést végrehajtó (intézkedő) rendőr köteles meggyőződni arról, hogy az eszköz hitelesítése nem vesztette-e hatályát. A hitelesítési bizonyítvány másolatát az intézkedést követően az intézkedés alá vont személy erre irányuló kérelme esetén részére be kell mutatni, ezért azt az eszközzel együtt kell tartani. A dokumentálást a normában meghatározottak szerint kell végrehajtani.

3.2.2. Vér- és vizeletvétel

Az alkoholfogyasztásra vonatkozó szakértői vizsgálathoz szükséges vérvételre, és lehetőleg közel azonos időben végzett vizeletminta vételre kell intézkedni, amelyet a cselekményt követően a legrövidebb időn belül végre kell hajtani, ha az intézkedés alá vont személy

- a) az alkoholszondával, az alkoholeszterrel vagy a hiteles mérőeszközzel végzett ellenőrzést megtagadja;
- b) olyan állapotban van, amely meggátolja az alkoholszonda, alkoholeszter, a hiteles mérőeszköz eredményes alkalmazását;
- c) nyilatkozata szerint tüdőbetegségben szenved, vagy testhőmérséklet emelkedése van, és az ittasság ellenőrzés eredménye, illetve az ittasság érzékelhető külső jegyei alapján a szeszital-fogyasztás gyanúja fennáll;
- d) az egészségi állapotára (tüdőbetegségére, testhőmérséklet emelkedésére) vonatkozó nyilatkozat megtételét vagy annak aláírását megtagadja;
- e) hiteles mérőeszközzel történő első mérés fogatosítása a cselekmény időpontjától számított 30 percen belül nem hajtható végre;
- f) a jegyzőkönyv aláírását megtagadja;
- g) a hiteles mérőeszköz mérési eredményét kétségbe vonja és véralkohol-vizsgálatot kér;
- h) nyilatkozata, vagy az ez irányú ellenőrzés eredménye alapján szervezetében a vezetési képességre hátrányosan ható szer jelenléte valószínűsíthető, és az ittasság-ellenőrzés eredménye, illetve az ittasság érzékelhető külső jegyei alapján a szeszital-fogyasztás gyanúja fennáll;

- i) sérülést, vagy annál súlyosabb kimenetelt eredményező közlekedési, illetve a közlekedés körében segítségnyújtás elmulasztása, vagy cserbenhagyás bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható, és az ittasság-ellenőrzés eredménye, illetve az ittasság érzékelhető külső jegyei alapján a szeszesital-fogyasztás gyanúja fennáll;
- j) a gyanú szerint a cselekmény után szeszes italt fogyasztott vagy az ittasság-ellenőrzés előtt a helyszínt elhagyta, és az ittasság-ellenőrzés eredménye, illetve az ittasság érzékelhető külső jegyei alapján a szeszesital-fogyasztás gyanúja fennáll.

Ha a vizeletminta biztosítása nem lehetséges, kétszeri vérvételre kell intézkedni úgy, hogy a második vérvételre az első mintavételt követő 30-45 perc között kerüljön sor. A vér- és vizeletvétellel összefüggésben az alkoholos állapot és alkoholos befolyásoltság orvosszakértői vizsgálatáról és véleményezéséről szóló Országos Igazságügyi Orvostani Intézet 13. számú módszertani levelében foglaltakra is figyelemmel kell lenni.

3.2.3. A vezetési képességre hátrányos szer befolyásának ellenőrzése

Részletes szabályait a bódító hatású szertől befolyásolt állapotú járművezetőkkel, valamint a kábítószerrel összefüggő bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személyekkel szemben alkalmazandó rendőri intézkedésekről szóló 32/2014. (VIII.25.) ORFK utasítás tartalmazza.

A rendőri intézkedés során okkal feltételezhető az intézkedés alá vont személy kábítószer-fogyasztása, ha

- a) az intézkedés alá vont személyen a kábítószer okozta bódult állapotra jellemző testi és pszichikai tünetek észlelhetőek;
- b) az intézkedés alá vont személyen az egyes kábítószerek fogyasztása okozta jellemző elvonási tünetek észlelhetőek, vagy
- c) az intézkedés alá vont személy kimutatható időn belüli kábítószer-fogyasztásról nyilatkozik.

Kábítószer-fogyasztás gyanúja esetén:

- a) ha a fenti felsorolás első alpontja alapján merül fel, vér- és vizeletminta vételére kell intézkedni a rendszeresített „A kábítószeres befolyásoltság (élő személynél) megállapítására alkalmas vér- és vizeletvételi – II. számú – egységdoboz” (a továbbiakban: II. számú egységdoboz);
- b) ha az kizárólag a fenti felsorolás második, harmadik alpontjai alapján merül fel, egyszeri vizeletvétellel kell intézkedni a rendszeresített „A kábítószer-fogyasztás (élő személynél) megállapítására alkalmas vizeletvételi – I. számú – egységdoboz” (a továbbiakban: I. számú egységdoboz) alkalmazásával.

Járművezető bódult állapotának gyanúja esetén először az ittasság helyszíni ellenőrzését kell végrehajtani. A járművezető bódult állapotának gyanújára utal, ha:

- a) a járművezető ittasság ellenőrzésének eredménye negatív, és olyan testi és pszichikai tünetek észlelhetőek, amelyekből a bódult állapotra lehet következtetni, vagy

- b) az ittasság-ellenőrzés pozitív eredménye mellett olyan testi és pszichikai tünetek észlelhetőek, amelyek a szeszesital-fogyasztásából származó alkohol szervezetben való kizárólagos jelenléte esetére nem jellemzőek, vagy
- c) a mért alkoholkoncentrációval nincsenek összhangban.

A bódult állapot gyanúját erősíti, ha az előbbieken foglaltakon túl a járművezető bódító hatású szernek a vezetést megelőző 24 órán belüli fogyasztásáról nyilatkozik.

A járművezető bódult állapotának felmerülő gyanúja esetén vér- és vizeletvételre is kell intézkedni. A mintákat a II. számú egységdobozban kell biztosítani.

A biológiai mintavétel alapját képező körülmények észlelését követő lehető legrövidebb időn belül kell végrehajtani a mintavételezést. Az I. és II. számú egységdoboz kizárólag kábítószer-fogyasztás vagy bódult állapot gyanúja esetén használható fel.

Kábítószer-fogyasztás vagy bódult állapot gyanúja esetén az intézkedés alá vont személy ruházatát, csomagját és a hozzá kapcsolható járművet minden esetben át kell vizsgálni. A tárgyi bizonyítási eszközként szóba jöhető kábítószer gyanúját keltő anyag, kábítószer élvezetéhez használatos eszközök, tárgyak feltalálása esetén a büntetőeljárás szabályoknak megfelelő lefoglalás érdekében kell intézkedni, amelynek végrehajtásáig a helyszínt biztosítani kell.

3.2.4. A vér- és vizeletminták rendőrségi ügyeleteken történő tárolásának, nyilvántartásának és továbbításának rendje

A vér- és vizeletminták rendőrségi ügyeleteken történő tárolásának, nyilvántartásának és továbbításának rendjéről szóló 10/2008. (OT 7.) ORFK utasítás szerint a biológiai minták vételéhez az e célra rendszerbe állított, központilag beszerzett, sérülésmentes állapotban lévő egységcsomagokat (a továbbiakban: mintavételi eszköz) szabad felhasználni. A mintavételi eszköz felnyitása és alkalmazása csak a mintavétellel érintett személy, az intézkedést foganatosító rendőr és a mintát vevő orvos (rendőrorvos, házi orvos, valamint egészségügyi intézmény orvosa) jelenlétében történhet. Az ügyeletes vagy a szolgálatirányító parancsnok a mintavételi eszközöket a bevételezés sorrendjében, manuális úton (ráírással) sorszámmal látja el, és a felhasználók részére történő kiadásukig oly módon tárolja, hogy illetéktelen személy ne férhessen hozzájuk.

A mintavételi eszközök felhasználók részére történő kiadását, felhasználás utáni visszavételét, valamint az utasítás mellékleteiben meghatározott nyilvántartások vezetését az ügyeletes vagy a szolgálatirányító parancsnok végzi.

A szabályszerűen lezárt, biológiai mintát tartalmazó egységcsomagot az intézkedő rendőr – szolgálati (szolgálat ellátási) helyére történő bevonulása után – az illetékes szerv ügyeletes vagy a szolgálatirányító parancsnoka részére azonnal, a biológiai minta vételének alapjául szolgáló cselekményről (eseményről) készült feljelentést (jelentést) a szolgálati előjárójának soron kívül átadja.

Az ügyeletes vagy a szolgálatirányító parancsnoknak a biológiai mintát tartalmazó doboz átvételekor ellenőrizni kell a mintavételi eszköz azonosíthatóságát, épségét, sérülésmentességét, szabályos lezártóságát, az orvosi bélyegzőlenyomatok meglétét, az orvos aláírását, amelynek át kell érnie a zárócímkén és a műanyag mintavételi dobozon. Rögzíteni kell az intézkedő rendőr nevét, rendfokozatát, a mintavétel időpontját, az intézkedés alá vont személy nevét, születési idejét, lakcímét (elérhetőségét), a mintavétel okát, a mintavételi eszköz visszavételének időpontját, továbbá a visszavevő ügyeletes vagy szolgálatirányító parancsnok aláírását.

A rendőri szerv épületében az átvett biológiai mintát tartalmazó dobozt annak továbbításáig az erre kijelölt helyiségben lévő és kizárólag a biológiai minta tárolására rendszeresített, zárható hűtőszekrényben kell tárolni. A hűtőszekrény kulcsát az ügyeletesnek vagy a szolgálatirányító parancsnoknak a szolgálati ideje alatt magánál vagy felügyelete alatt kell tartania.

További szabályokat tartalmaz a belügyminiszter irányítása alá tartozó nyomozó hatóságok nyomozásának részletes szabályairól és a nyomozási cselekmények jegyzőkönyv helyett más módon való rögzítésének szabályairól szóló 23/2003. (VI. 24.) BM-IM együttes rendelet (NYOR), a közlekedési balesetek és a közlekedés körében elkövetett bűncselekmények esetén követendő rendőri eljárás szabályairól szóló 60/2010. (OT.34.) ORFK utasítás, valamint az 1/1968. (V. 12.) BM-EüM együttes rendelet a kábítószer termelésének, gyártásának, feldolgozásának, forgalomba hozatal raktározásának és használatának szabályozásáról.

4. Közigazgatási bírságolás a közlekedés körében

A Kkt. 20.§ (1) bekezdés a-j) pontjaiban szabályozott személy- és áruszállítással kapcsolatos jogsértései vonatkozásában 2007. évtől új bírságolási forma jelent meg. Ekként az említett szabályszegések már nem a szabálysértési jog tényállásaiba ütköztek, hanem önálló bírságrendeletben nyertek szabályzást, és a közigazgatási eljárás keretein belül került a bírság is kiszabásra. A Kkt. 20. §-ba ütköző szabályszegések köre 2009. évtől fokozatosan bővül, és már nemcsak a korábbi tárgyú, hanem a Kkt. 21.§-ában rögzített jogsértések is megjelennek. A Kkt. egy újabb módosulásával a jogalkotó a gyakran előforduló, fokozottan veszélyes és magasabb látenciájú szabálysértések tekintetében közigazgatási bírság kiszabását tette lehetővé 2008. május 1-jei hatállyal. A Kkt. 21.§-ában meghatározott, vétkességtől független, objektív felelősség elve alapján elsősorban az üzembentartó tartozik felelősséggel, az általa üzemeltetett gépjárművel elkövetett szabályszegések esetén, amelynek kimentésére a jogszabály alapján csak szűk körben van lehetőség. Az objektív felelősséggel kapcsolatos eljárások elsőfokú lefolytatására kezdetben hét megyei rendőr-főkapitányság, jelenleg pedig a Vas-, és a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Rendőr-főkapitányság van kijelölve (a Kkt. 21. § (1) bekezdés h) pontja esetében kizárólag a Vas Megyei Rendőr-főkapitányság).

4.1. Az objektív felelősség körébe tartozó szabályszegések és a bírsággal kapcsolatos speciális szabályok (A Kkt. 21. §-ába ütköző szabályszegések)

A gépjármű üzemben tartója, illetve meghatározott esetben a gépjárművet használatra átvevő személy felel azért, hogy az általa üzemeltetett, illetve használt gépjárművel az alábbi előírások betartásra kerüljenek:

- a) a megengedett legnagyobb sebesség;
- b) a vasúti átjárón való áthaladás;
- c) a járműforgalom irányítására szolgáló fényjelző készülék jelzései;
- d) az autópálya leálló sávjának igénybevétele;
- e) a behajtási tilalom, a korlátozott övezet (zóna), a kötelező haladási irány;
- f) a természet védelmére vonatkozó szabályok;
- g) a díjköteles útszakaszok használatáért fizetendő, megtett úttal arányos útdíj.

A bírság összege 10.000 forinttól 300.000 forintig terjedhet, amelynek pontos összegét a közigazgatási bírsággal sújtandó közlekedési szabályszegések köréről, az e tevékenységekre vonatkozó rendelkezések megsértése esetén kiszabható bírságok összegéről, felhasználásának rendjéről és az ellenőrzésben történő közreműködés feltételeiről szóló 410/2007. (XII.29.) Korm. rendelet állapítja meg. Fontos előírás továbbá az is, hogy a meghatározott közigazgatási bírság kiszabásának kizárólag a 18/2008. (IV.30.) GKM rendelet szerinti technikai eszközzel készített és továbbított felvétellel dokumentált szabályszegés esetén van helye (pl. olyan sebességmérővel készült felvételek, és azok adatai, amelyek online módon, zárt rendszerben kerülnek megküldésre a feldolgozó szervhez). A Kkt. 21. § (2) bekezdése szerinti közigazgatási bírságot kiszabó, elsőfokú határozat meghozatala informatikai eszközzel, automatizált módon történhet.

A hatóságnak határozatát az ügyfél részére az előírás megszegését követő 90 napon belül kézbesíteni kell, míg a szabályszegés miatt indult elsőfokú eljárást az előírás megszegését követő hat hónapon belül be kell fejezni.

A Kkt. 21. §-ában meghatározott szabályszegések alól történő mentesülésekre speciális rendelkezéseket tartalmaz a jogszabály, amelyek formai és tartalmi követelménye konkrétan meghatározott (pl. teljes bizonyító erejű magánokirat, menetlevél, fuvarlevél, stb.).

A mentesüléssel kapcsolatos rendelkezések:

- a) az üzemben tartó mentesül a kiszabott közigazgatási bírság megfizetése alól, ha a gépjármű – a szabályszegés időpontját megelőzően – jogellenesen került ki a birtokából és igazolja, hogy a jogellenességgel összefüggésben – a bírságot kiszabó határozat kézbesítését megelőzően – kezdeményezte a megfelelő hatóság eljárását;
- b) ha a gépjárművet az üzemben tartó a szabályszegést megelőzően más természetes személy vagy nem természetes személy használatába adta, és ezt a használatba vevő személy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt, a jogszabályban meghatározottak szerinti adatokat tartalmazó nyilatkozatával igazolja, vagy – azon gépjárművek esetében, amelyek külön jogszabály alapján a közúti forgalomban menetlevéllel, illetve

fuvarlevéllel vehetnek részt – olyan menetlevéllel, illetve fuvarlevéllel igazolja, amelyek a jogszabály szerinti adatokat tartalmazzák, a közigazgatási bírságot a használatba vevő személlyel szemben kell kiszabni;

- c) az üzemben tartó mentesül a kiszabott közigazgatási bírság megfizetése alól, ha számára a szabályszegést más törvény lehetővé teszi.

A nyilatkozatnak, menetlevélnek, illetve fuvarlevélnek az alábbi adatokat kell tartalmaznia:

- a) a gépjármű hatósági jelzését;
- b) a természetes személy üzemben tartó és használatba vevő nevét, születési idejét, születési helyét, lakcímét, nem természetes személy üzemben tartó és használatba vevő esetén annak megnevezését és székhelyének (telephelyének) címét;
- c) azon időszak megjelölését, amelyre a gépjármű használatát a használatba vevő az üzemben tartótól átvette.

4.2. A Kkt. 20. §-ába ütköző szabályszegések és a bírsággal kapcsolatos speciális szabályok

4.2.1. A „k” pontba ütköző szabályszegések

A „k” pont kapcsolata az objektív felelősséggel:

- a) a bírság kiszabására hatáskörrel – eltérően az objektív felelősségtől – a rendőrkapitányságok (rendőr-főkapitányságok) rendelkeznek;
- b) nem jogszabályi kötelezettség a technikai eszközzel történő képi rögzítés sem;
- c) nemcsak a gépjárművekre, hanem bármely járműre kiterjed a hatálya;
- d) vétkességi felelősség alapján, a szabályszegést elkövetővel (járművezetővel) szemben történik meg a bírság kiszabása, vagy indul meg a közigazgatási eljárás;
- e) általában megállítással történik a jogsértő személyének megállapítása, míg az objektív felelősségnél ez nem szükségszerű;
- f) a Kkt. 21.§-a (2a) bekezdése rögzíti azt is, hogy amennyiben a 20. § (1) bekezdés k) vagy m) pontjában foglalt szabályszegést elkövető kiléte a helyszíni intézkedés, vagy a közigazgatási hatósági eljárásban ismertté válik, a (2) bekezdésben meghatározott bírság helyett a jármű vezetőjével szemben a 20. § (4) bekezdés szerinti bírságot kell kiszabni.

A k) pont az alábbi jogsértésekre terjed ki a közúti közlekedési szabályok közül:

- a) a megengedett legnagyobb sebességre („gyorshajtás”);
- b) a biztonsági öv használatára;
- c) a járműforgalom irányítására szolgáló fényjelző készülék jelzéseire;
- d) a járművezető szervezetében a szeszes ital fogyasztásából származó alkohol tilalmára („ittas vezetés”);
- e) a vasúti átjárón való áthaladásra;
- f) a behajtási tilalomra, a korlátozott övezetre (zóna), a kötelező haladási irányra;
- g) az autópálya leálló sávjának igénybevitelére vonatkozó rendelkezések.

A k) pontra vonatkozó eljárás

A jogszabály alapján 10 000 forinttól 300 000 forintig terjedő bírság szabható ki, amelynek pontos összegét a közúti áru fuvarozáshoz, személyszállításhoz és a közúti közlekedéshez kapcsolódó egyes rendelkezések megsértése esetén kiszabható bírságok összegéről, valamint a bírsággal összefüggő hatósági feladatokról szóló 156/2009. (VII.29.) Korm. rendelet állapítja meg.

A törvény lehetővé teszi, hogy ezeknél a tényállásoknál a helyszíni ellenőrzés alkalmával a bírság kiszabására határozathozatal nélkül kerüljön sor. A közúti forgalomban történő ellenőrzés során, ha az elkövető személye a helyszínen megállapítást nyer, a hatóság eljáró tagja határozathozatal nélkül szabja ki a bírságot és döntését közli az elkövetővel. Az elkövető, ha a jogsértés tényét nem vitatja, a döntéssel szemben fellebbezésnek nincs helye, amiről az ügyfelet a helyszínen tájékoztatni kell. A behajtási tilalomra, a korlátozott övezetre (zóna), a kötelező haladási irányra vonatkozó rendelkezéseknél, ha a közúti forgalomban történő ellenőrzés során az elkövető személye a helyszínen nem válik ismertté, és a szabályszegést a külön jogszabályban meghatározott technikai eszközzel nem rögzítették, a bírságot a gépjármű forgalmi rendszáma alapján megállapított üzemben tartóval szemben kell kiszabni. Ilyenkor az üzemben tartó címére kell a kiszabott összeget tartalmazó csekkszelvényt megküldeni. Ha a gépjármű üzemben tartója az így kiszabott közigazgatási bírságot nem veszi tudomásul, a közigazgatási hatósági eljárást az egyébként irányadó rendelkezések szerint kell lefolytatni.

4.2.2. A Kkt. 20. § (1) bekezdés „a-j”, „l” pontjaiba ütköző szabályszegések (közúti áru- és személyszállítással kapcsolatos szabályok megszegése)

A Kkt. 20. § (1) bekezdése taxatív felsorolást ad a közúti áru- és személyszállítással összefüggő szabályszegésekről, amelyek esetében közigazgatási bírság szabható ki:

- a) a meghatározott engedélyhez és meghatározott okmány meglétéhez kötött belföldi vagy nemzetközi közúti közlekedési szolgáltatás (áru fuvarozás és személyszállítás);
- b) a meghatározott okmány meglétéhez kötött saját számlás áru- és személyszállítás;
- c) a közúti szállítás szociális előírásaira, a vezetési időre, a szünetre, illetve a megszakításra és a pihenőidőre (AETR);
- d) a közúti közlekedésben használt menetíró készülék és tachográf-korong, valamint a digitális tachográfokhoz szükséges kártyák használatára;
- e) a veszélyes áruk szállítására, a szállítóra (fuvarozóra), a közúti járműre és annak személyzetére, az áru feladójára, átmeneti tárolójára, a csomagolóra, a berakóra, a töltőre, a címzettre és a veszélyes áru szállítási biztonsági tanácsadó kinevezésére és képezésére (ADR);
- f) a gyorsan romló élelmiszerek és élő állatok közúti szállítására;
- g) a bérelt járművekkel végzett közúti áruszállításra;
- h) a közúti járművek közúti közlekedésben való részvételéhez előírt műszaki, biztonsági és környezetvédelmi tulajdonságokra, a megengedett legnagyobb össztömeget, tengelyterhelést és méretet meghaladó járművek közúti közlekedésére, a rakomány rögzítésére, továbbá az ömlesztett áruk szállítására;
- i) nemzetközi kombinált áru fuvarozást elősegítő kedvezményekre;
- j) a nehéz tehergépkocsi közlekedésének korlátozására vonatkozó rendelkezések.

A 20. § (1) bekezdés „l” pontja ugyanakkor a magyarországi illetőségű személynek vagy szervezetnek a külföldi hatósági jelzéssel ellátott jármű belföldi üzemeltetésére, használatára vonatkozó rendelkezések megszegőit rendeli büntetni.

A szabályszegés típusok konkrét tartalmát jogszabályok és a közösségi jogi aktusok adják. A rendelkezés megsértőjével szemben – ide nem értve a regisztrációs adóról szóló törvény szerinti gépjárműflotta-üzemeltetőtől bérbe vett személygépkocsi bérlőjét, vezetőjét, ha a személygépkocsi után a regisztrációs adót megfizették, és ezt a személygépkocsi vezetője a vámhatóság által kiállított igazolás bemutatásával bizonyítja – 10 000 forinttól 800 000 forintig terjedő bírság szabható ki, amely pontos mértékét a 156/2009. (VII.29.) Korm. rendelet melléklete szabályozza. A bírságot a rendelkezés megsértéséért felelős köteles megfizetni. Amennyiben valamely rendelkezés megsértéséért többen is felelőssé tehető, a bírság összegét a jogsértésben való felelősségük arányában kötelesek megfizetni.

4.3. A használatlalt arányos útdíjjal kapcsolatos szabályok ellenőrzése

2013. július 1-jétől Magyarország gyorsforgalmi útjain, főútjain a 3,5 tonna feletti megengedett legnagyobb össztömeget meghaladó tehergépjárművek útdíjat kötelesek fizetni, amelynek ellenőrzését (szankcionálását) a rendőrség teljesíti. Az ellenőrzés a Nemzeti Útdíjfizetési Szolgáltató Zártkörűen működő Részvénytársaság (a továbbiakban: NÚSZ) által üzemeltetett informatikai rendszer (UD rendszer) által szolgáltatott adatok alapján jogosulatlan úthasználattal érintett járművekkel kapcsolatos, közigazgatási bírság kiszabására irányuló, nyílt rendőri ellenőrzés.

Az autópályák, autóutak és főutak használatáért fizetendő, megtett úttal arányos díjról szóló törvényben foglalt, rendőri szerveket érintő feladatok végrehajtásáról szóló 16/2014. (V.30.) ORFK utasítás alapján az autópályák, autóutak és főutak használatáért fizetendő, megtett úttal arányos díjról szóló 2013. évi LXVII. törvény (a továbbiakban: EDtv.), az autópályák, autóutak és főutak használatáért fizetendő megtett úttal arányos díjról szóló 2013. évi LXVII. törvény végrehajtásáról szóló 209/2013. (VI. 18.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Vhr.), valamint az útdíj mértékéről és az útdíjköteles utakról szóló 25/2013. (V. 31.) NFM rendelet (a továbbiakban: EDr.) rendelkezései alapján végrehajtott ellenőrzést kizárólag az erre a célra kiképzett, az ellenőrzés helye szerint illetékes területi, vagy helyi rendőri szerv állományába tartozó, vagy oda vezényelt rendőr végezhet. Az ellenőrzés történhet állandó ellenőrzőpontokon (épületben, gépjárművel), valamint mozgó ellenőrzésként. Az ellenőrzési feladatot ellátó rendőr ezen tevékenység végzése alatt – az Rtv-ben foglalt intézkedési kötelezettség teljesítését kivéve – egyéb, nem közlekedésrendészeti ellenőrző tevékenységre csak a területi rendőri szerv helyettes vezetője vagy annál magasabb beosztású rendőri vezető utasítása alapján vehető igénybe.

Útdíjköteles gépjárművet ellenőrzés céljából kizárólag akkor lehet megállítani, ha az UD rendszer automatikus értesítése vagy az abból történő lekérdezés alapján a járművel kapcsolatosan jogosulatlan úthasználat gyanúja merült fel.

Az épületben kialakított állandó ellenőrzőponton úgy kell az ellenőrzést végezni, hogy az UD rendszer által észlelt, jogsértő útdíjköteles gépjárművek az ország területét a rendőri ellenőrzés elkerülésével ne hagyhassák el.

Ha az UD rendszer rövid időn belül, egymást követően több útdíjköteles gépjármű jogosulatlan úthasználatát jelzi, csak annyi járművet kell megállítani és ellenőrzés alá vonni, amennyi az ellenőrzés helyszínének adottságai és az ellenőrzés időpontja alapján biztonságosan, a közúti forgalom zavarása nélkül ellenőrzés alá vonható, illetve nem késlelteti jelentősen a megállított járművek ellenőrzésének megkezdését.

Jogsértés esetén az eljáró hatóság a meghatározott közigazgatási bírságot szabja ki. Ha a külföldivel (járművezetővel, üzembentartóval) szemben kiszabott bírságot vagy a pénzkövetelést a helyszínen nem fizetik meg, úgy a megfizetés igazolásáig – a vonatkozó jogszabályi feltételek fennállása esetén, a jogszabályi előírások figyelembevételével – indokolt a jármű visszatartását elrendelni.

5. A közlekedési balesetek és a közlekedési bűncselekmények esetén követendő eljárások

5.1. Fogalmak (közlekedési baleset, könnyű-, súlyos-, halálos baleset, tömegszerencsétlenség, halálos tömegszerencsétlenség)

A 2011. március 1-jén hatályba lépett közlekedési balesetek és a közlekedés körében elkövetett bűncselekmények esetén követendő rendőri eljárás szabályairól szóló 60/2010. (OT 34.) ORFK utasítás értelmében közlekedési baleset: „a legalább egy mozgó közúti-, vasúti-, vízi vagy légi jármű, továbbá – a közúti közlekedés körében – állatot hajtó (vezető) személy részvételével vagy ilyen jármű mozgásából eredően bekövetkezett, általában a közlekedési szabályok szándékos vagy gondatlan megszegésével gondatlanságból, illetőleg vétkesen előidézett olyan váratlan esemény, amellyel ok-okozati összefüggésben egy vagy több személy meghalt, megsérült, vagy dologi kár keletkezett”.

A közúti közlekedési balesetek kimenetelük szerint – ami a KSH által végzett statisztikai adatgyűjtés alapja is – négy nagy kategóriába sorolhatók: anyagi káros, könnyű sérüléssel (nyolc napon belül gyógyuló), súlyos sérüléssel (nyolc napon túl gyógyuló) és halálos kimenetelű.

A balesetek kapcsán lefolytatandó eljárások során egyéb minősítő körülmények is megállapításra kerülnek, amelyek alapján kerül meghatározásra az eljárás típusa is, annak szem előtt tartásával, hogy az eljárások megindításánál okozó által másnak okozott sérülés az irányadó.

Szabálysértési eljárásra kerül sor:

- a) sérülés nélküli (anyagi káros) baleset;

- b) könnyű sérüléssel járó baleset (amelynek következtében kizárólag 8 napon belül gyógyuló testi sérülés vagy betegség következett be) esetén.

Büntető eljárásra kerül sor:

- a) súlyos sérüléssel járó baleset (amelynek következtében legalább egy személy 8 napon túl gyógyuló testi sérülést vagy betegséget szenvedett);
- b) maradandó fogyatékoságot, súlyos egészségromlást okozó baleset;
- c) halálos kimenetelű baleset (amelynek következtében legalább egy személy a helyszínen, vagy később, a közlekedési balesettel ok-okozati összefüggésben meghalt);
- d) kettőnél több ember halálát okozó baleset;
- e) tömegszerencsétlenség (amelynek következtében legalább egy személy súlyos testi sértést, és legkevesebb kilenc más személy pedig legalább könnyű testi sértést szenvedett), valamint
- f) halálos tömegszerencsétlenség (amelynek következtében legalább egy személy meghalt, és további legalább kilenc más személy pedig legalább könnyű testi sértést szenvedett) esetén.

Az egyes közlekedési ágazatok szerint az alábbi baleseteket különböztetjük meg:

- a) közúti közlekedési baleset (KRESZ szerinti járművezető, vagy állatot hajtó személy részvételével kapcsolatos);
- b) vasúti közlekedési baleset (a vasúti közlekedésről szóló törvény hatálya alá tartozó, személyszállításra és árutovábbításra szolgáló kötöttpályás közlekedési rendszert és annak tartozékait, a vasúti pályát és annak tartozékait, az üzemi létesítményeket és a vasúti járműveket érintő, a vasúti közlekedés során bekövetkező közlekedési baleset);
- c) vízi közlekedési baleset (a víziközlekedésről szóló törvény hatálya alá tartozó víziközlekedési tevékenység folytatása során bekövetkezett, vízijárművel vagy úszólétesítménnyel kapcsolatos közlekedési baleset), valamint
- d) légi közlekedési baleset (a légiközlekedésről szóló törvény hatálya alá tartozó légiközlekedési tevékenység folytatása során a repülés tartama alatt bekövetkezett, légi járművel kapcsolatos közlekedési baleset).

5.2. A balesetek miatti eljárások rendje, a helyszíni szemle, a szemlebizottság és a bizottságvezető

A balesetről történt tudomásszerzést követően a lehető legrövidebb időn belül ki kell vonulni a helyszínre, és meg kell kezdeni a tényállás tisztázását. A helyszíni munkát gyorsan, precízen, szakszerűen, rekonstruálhatóan és hitelesen kell lefolytatni. A kikerülő rendőr elsőként tisztázza, hogy

- a) hol, mikor, hogyan, miért történt a baleset;
- b) kik a résztvevői és milyen minőségben (járművezető, utas, gyalogos stb.);
- c) a sérült (elhunyt) személyek száma, a sérülés mértéke;
- d) mely járművekkel vettek részt az eseményben;
- e) a helyszínen történt-e valamilyen változás vagy változtatás, amennyiben történt, mi változott, mit változtattak meg, és azt ki, mikor és milyen okból tette;

f) felmerül-e bűncselekmény vagy szabálysértés gyanúja, illetve történt-e rendkívüli halál.

Az összegyűjtött elsődleges adatokat értékelni kell abból a szempontból, hogy felmerül-e bűncselekmény vagy szabálysértés gyanúja, illetve történt-e rendkívüli halál. Amennyiben ezek közül valamelyik felmerül, úgy a helyszíni eljárást a baleset jogi minőségének megfelelően a büntetőeljárás, a szabálysértési eljárás, illetve a közigazgatási hatósági eljárás szabályai alapján kell lefolytatnia a helyszínelőnek, illetve a bizottságnak.

Szemle megtartása kötelező, ha a balesettel összefüggésben bűncselekmény gyanúja, vagy rendkívüli halál merül fel, illetőleg ha – szabálysértés gyanúja miatt – a szabálysértési eljárás helyszíni megindítására kerül sor, amelyről jegyzőkönyvet kell felvenni. Amennyiben ugyancsak szabálysértés gyanúja merül fel, de a szabálysértési eljárás helyszíni megindítására nincs mód, abban az esetben a helyszín megszemlélése során tett megállapításokat jegyzőkönyvben kell rögzíteni. A szemléket a megfelelő eljárásjogi szabályoknak megfelelően kell lefolytatni.

A szemlét jegyzőkönyvben kell rögzíteni, ami magába foglalja a helyszín állapotának leírását, a mérések eredményét tartalmazó helyszínvázlatot, valamint a rögzített fénykép (videó) felvételeket. Figyelmeztetést alkalmazni vagy helyszíni bírságot kiszabni csak abban az esetben lehet, ha a baleset személyi sérülést nem eredményezett, és közlekedési vagy közlekedés körében elkövetett más bűncselekmény gyanúja nem merül fel.

Fenti eseteken kívül az intézkedő rendőr jelentést készít, amely tartalmazza a meghallgatott személyek által elmondottakat, valamint a helyszín megtekintése során megállapított tényeket. Fényképfelvételeket ilyen esetben is kötelező készíteni.

A szemlejegyzőkönyvhöz mellékelni kell a baleset résztvevőinek, sértettjeinek, tanúinak, egyéb érintettjeinek meghallgatásáról készített rendőri jelentést is.

Súlyosabb kimenetelű balesetek esetén, így ha

- a) a baleset maradandó fogyatékoságot, tömegszerencsétlenséget vagy halált okozott;
- b) a Btk. által háromévi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetéssel fenyegetett bűncselekmény gyanúja merült fel, vagy
- c) arra az előljáró utasítást ad,

a szemlét bizottságnak kell lefolytatnia.

A bizottság a közlekedési baleset helyszínén történő eljárásra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező rendőri szerv, illetve ügyészség tagjaiból, a szemle végrehajtása céljából létrehozott, legalább két főből álló csoport, amit a bizottságvezető irányít. A bizottságvezetői feladatokat – kivéve, ha az ügyész veszi át a bizottság vezetését, vagy ha a késedelem elháríthatatlan kárral vagy veszéllyel járna – a baleset helye szerint illetékes, hatáskörrel rendelkező rendőri szerv vezetője által az alábbi személyek közül kijelölt köteles ellátni:

- a) szerven belüli feladatmegosztásnak megfelelő szervezeti elem vezetője, vagy a szervezeti elem állományába tartozó tiszti rendfokozatú vagy vizsgáló beosztású személy;

- b) rendőri szerv állományába tartozó vezető beosztású személy;
- c) autópálya alosztály esetén szolgálatparancsnok.

A helyszíni tevékenység jog-, és szakszerűségéért, valamint a törvényességért ilyenkor a bizottságvezető felel.

A helyszíni szemle lefolytatására az általános szabályokat kell alkalmazni azzal a specifikummal, hogy tisztázni kell a feltalált nyomok baleseti összképbe való illeszkedését, kiemelt jelentőséget tulajdonítva a baleset bekövetkezésének és folyamatának körülményeire.

A helyszíni tevékenység során rögzíteni kell a helyszín jellemzőit, sajátosságait, a résztvevő személyek, valamint járművek adatait, így különösen:

- a) a baleset helyének pontos megnevezését és megjelölését, az alkalmazandó közlekedési szabályok szerinti besorolását;
- b) az időjárási, látási, forgalmi és útviszonyokat;
- c) a baleset helyszínének általános és speciális jellemzőit, a baleset helyszínének méreteit;
- d) a látást, láthatóságot, észlelést, észlelhetőséget befolyásoló körülményeket, a megvilágítás jellemzőit;
- e) a közlekedési pálya méreteit, minőségét, állapotát, esetleges hibáit;
- f) a forgalomszervezési sajátosságait, a közlekedést szabályozó jelzéseket, a járművekre vonatkozó megengedett legnagyobb sebességérték(ek)et;
- g) a forgalomirányítás módját és annak rendjét, az ott lebonyolódó forgalom jellemzőit, összetételét;
- h) a járművek, forgalomtechnikai eszközök és egyéb tárgyak elhelyezkedését, a baleset következtében a közlekedési pályán, járművekben és személyeken bekövetkezett változásokat (nyomokat);
- i) a személyekre vonatkozó adatokat (személyazonosító adatokat, lakcím, telefonszám, járművezetők esetén a vezetésre jogosító okmány megnevezése, sorszáma, orvosi érvényességi ideje, érvényesített kategóriák, és azok megszerzésének dátuma stb.);
- j) a személyekre vonatkozó jellemzőket (biztonságos közlekedés szempontjából jelentőséggel bíró csökkent képesség, a sérült vagy meghalt személy jellemzői, a passzív biztonsági eszközök használatára vonatkozó megállapításokat, és a vezetési képességre hátrányosan ható szer, alkoholos befolyásoltság tüneteit, továbbá ezek fogyasztására utaló jeleket);
- k) a járművekre vonatkozó adatokat (pl.: tulajdonos adatai, hatósági jelzés, jármű kategóriája, gyártmánya, típusa, színe, tömeg adatai, szállítható személyek száma, felelősségbiztosítás megléte stb.);
- l) a járművekre vonatkozó jellemzőket (pl.: műszaki állapotra vonatkozóan adatok, aktív és passzív biztonsági berendezések megléte, világító-, jelzőberendezések állapota stb.).

5.3. A rendőrség állományát érintő balesetekre vonatkozó eljárások rendje

Az általános szabályoktól eltérően, a helyszíni munka elfogulatlan és részrehajlástól mentes lefolytatása érdekében, amennyiben a helyszíni eljárásra kötelezett rendőri szerv szerinti megyei rendőrfőkapitány (Budapest rendőrfőkapitánya), azok helyettese, valamint a megyei

közlekedésrendészeti osztály vezetője (főosztályvezetője) a baleset résztvevője, a helyszíni eljárást másik (szomszédos) megyei rendőr-főkapitánysághoz tartozó rendőri szervnek kell lefolytatnia.

Amennyiben a baleset érintette a helyszíni eljárásra kötelezett szervezeti elem állományába tartozó rendőr, a helyszíni eljárást a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság vezetője által kijelölt másik rendőrkapitányságnak, megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság szervezeti elemének állományába tartozó rendőr esetén pedig a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság vezetője által kijelölt valamelyik rendőrkapitányságnak, eljárási hatáskörrel rendelkező rendőrkapitányság hiányában az ORFK Ügyeleti és Védelmi Igazgatási Osztály által kijelölt másik megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságnak kell lefolytatnia. Ezen eljárási rend független a baleset kimenetelétől és attól, hogy szolgálatban vagy szolgálaton kívüli rendőr az érintett.

5.4. A balesetekkel összefüggő vezetői feladatok

A balesetknél helyszíni tevékenységet végző, valamint baleset körülményeit vizsgáló rendőr parancsnoka általános parancsnoki feladatok (gyakorlati végrehajtás ellenőrzése, revízió, ügyirat ellenőrzés, képzés, szervezés, ügykezelés) ellátása mellett speciális feladatokat is végez. Ezen tevékenysége során:

- a) köteles gondoskodni a feladatok elvégzéséhez szükséges technikai eszközök meglétéről, használatáról;
- b) intézkedik a szakértői, szaktanácsadói és tolmácsjegyzékek összeállításáról és negyedévenkénti aktualizálásáról;
- c) a balesetet követő munkanapon gondoskodik az ügyirat szabálysértési hatósághoz történő továbbításáról, amennyiben a szemle során gépjármű-visszatartást rendeltek el;
- d) intézkedik a statisztikai adatlapok baleset helye szerinti megyei főkapitányságra, Budapesten történt baleset esetén a BRFK Közlekedésrendészeti Főosztályának megküldéséről;
- e) írásban értesíti az illetékes szervet azon forgalmi, forgalomtechnikai vagy járműkarbantartási körülményről, amelyek a baleset létrejöttében szerepet játszottak.

6. A megkülönböztető jelzés használatának főbb szabályai

Közlekedés megkülönböztető jelzéssel:

- a) a KRESZ szerint a megkülönböztető fény- és hangjelzését együttesen használó gépjármű vezetője a közúti jelzéseket – a rendőr és a vasúti átjárót biztosító jelzőberendezések jelzéseit kivéve –, illetőleg egyes KRESZ szabályokat (24-43.§) figyelmen kívül hagyhatja, ha magatartásával a közlekedés biztonságát, valamint a személy- és vagyonbiztonságot nem veszélyezteti, és meggyőződött arról, hogy a közlekedés többi résztvevője az akadálytalan továbbhaladást lehetővé tette;
- b) megkülönböztető jelzéseket használó gépjárművek találkozása esetében – egymás közti viszonyukban – az általános szabályok az irányadók. Megkülönböztető hangjelzést álló járművön használni nem szabad, ha pedig a jármű olyan helyen áll meg, ahol a megállás

- egyébként tilos a megkülönböztető fényjelzést működtetni kell. A megkülönböztető jelzéseket használó gépkocsit tompított fényszóróval ki kell világítani;
- c) amennyiben a gépjármű kizárólag a megkülönböztető fényjelzést használja, akkor a gépjármű vezetője a megengedett legnagyobb sebességre vonatkozó rendelkezéseket figyelmen kívül hagyhatja, ha magatartásával a közlekedés biztonságát, valamint a személy- és vagyonbiztonságot nem veszélyezteti.

VII. Krimináltaktikai ismeretek

Kriminológia a bűnözéssel, mint társadalmi tömegjelenséggel és az egyedi bűnelkövetések reális vonatkozásaival foglalkozó tudomány. A kriminalisztika, más néven bűnügyi nyomozástan a kriminológia gyakorlati kérdésekkel foglalkozó ága, amely a bűncselekmény elkövetésének lehetséges eszközeivel, felderítésének és bizonyításának módszereivel foglalkozik.

Tárgya a bűnözés megelőzése céljából a bűncselekmények lehetséges okainak és az elkövetésüket lehetővé tévő körülmények megszüntetésére és korlátozására irányuló ajánlások kidolgozása. Feladata a bűncselekmények és bűnelkövetők felderítése, a bűnelkövetési körülményekkel kapcsolatos bizonyítási eljárások végrehajtása. A kriminalisztika a folyamatos technikai fejlődés figyelembevételével, más tudományok eredményeire támaszkodva módszereket és eljárásokat dolgoz ki a bűnözés, a bűncselekmények megelőzésére, felderítésére, bizonyítására. Önálló tudományként eredményeinek hasznosítása útján hozzájárul más tudományok fejlődéséhez.

A kriminalisztika a rendvédelem általános szakmai műveltséghez tartozik. A megszerzett ismeretek későbbi, önálló alkalmazásához minimálisan szükséges, kriminalisztikai elméleti és tudományos módszertani, illetőleg gyakorlati szakterülethez tartozó feladatok ellátását megalapozó korszerű krimináltechnikai, krimináltaktikai és kriminálmethodikai ismereteket foglalja magába. Általános (kriminalisztika általános elmélete, krimináltechnika, krimináltaktika) és különös részre (kriminálmethodika) bontható.

A kriminalisztika általános elmélete kidolgozza a kriminalisztikai megismerés elméleti tételeit, megállapítja és összefoglalja az egyes kriminalisztikai módszerek és eszközök kidolgozására, alkalmazására, fejlesztésére vonatkozó általános szabályokat, feltárja törvényszerűségeiket.

A krimináltechnika a tudományos ismeretek alapján kidolgozott technikai eszközök, módszerek, ajánlások rendszere, amely a bizonyítási eszközök felkutatását, összegyűjtését, rögzítését, vizsgálatát a technika módszereinek és eszközeinek alkalmazásával a bűncselekmények felderítését, bizonyítását, a megelőzésére szolgáló más intézkedéseket segíti elő, természettudományos és műszaki, technikai eszközöket és módszereket használ fel.

A krimináltaktika azoknak a tudományos tételeknek és ajánlásoknak a rendszere, amelyek meghatározzák a bűncselekmény megelőzéséhez, felderítéséhez és bizonyításához szükséges nyomozási cselekmények végrehajtásának módjait. A bizonyítékszerzési mozzanatok főbb sajátosságainak összessége.

A kriminálmethodika a konkrét bűncselekmények felderítési és bizonyítási módszereinek, ajánlásainak kialakításával, a krimináltechnikai és taktikai eszközök és módszerek

leghatékonyabb, legcélszerűbb felhasználásával (a nyomozás tervezésével, szervezésével) foglalkozik.

1. A szemle

Többféle hatósági eljárásban és széles körben alkalmazott cselekmény. Lényegét a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.) 56. § 1-2 bek., a szabálysértésekről szóló 2012. évi II. törvény (Sztv.) 70.§ (1-3 bek., illetőleg a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be. 119. § 1-4 bek. fogalmazza meg. Fontosságát az alkalmazási kör sokrétősége jelzi, amelyek közül a büntetőeljárás törvényben rögzített szemlét tárgyaljuk részletesen.

A szemle kriminalisztikai, nyomozati szempontból a történeti tényállás megállapítása, tisztázása érdekében foganatosított nyomozati cselekmény, amelyet a Be. a bizonyítási eljárások körében első helyen rögzít. Lényege a ténymegállapítás, tényrögzítés, ami a nyomok, elváltozások felkutatásából, rögzítéséből, dokumentálásából áll. A büntetőeljárás törvény 119.§ megfogalmazása szerint:

- a) szemlét a bíróság, illetőleg az ügyész rendel el, és tart, ha a bizonyítandó tény felderítéséhez vagy megállapításához személy, tárgy vagy helyszín megtekintése, illetőleg tárgy vagy helyszín megfigyelése szükséges;
- b) a szemlénél – ha szükséges – szakértőt is lehet alkalmazni;
- c) a szemle alkalmával a bizonyítás szempontjából jelentős körülményeket részletesen rögzíteni kell. A szemlén fel kell kutatni és össze kell gyűjteni a tárgyi bizonyítási eszközöket, és gondoskodni kell a megfelelő módon történő megőrzésükről. A szemle tárgyáról, ha lehetséges és szükséges, kép- vagy hangfelvételt, illetve képet és hangot egyidejűleg rögzítő felvételt, rajzot vagy vázlatot kell készíteni, és azt a jegyzőkönyvhöz kell csatolni;
- d) ha a szemle tárgyát egyáltalán nem, vagy csak jelentős nehézség, illetve költség árán lehetne a bíróság, az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság elé vinni, a szemlét a helyszínen kell megtartani.

1.1. A szemle kriminalisztikai szempontból

A szemle kriminalisztikailag olyan cselekménysorozat – ténymegállapítás, állapotörögzítés, nyomkutatás, nyomörögzítés, nyomvizsgálat –, amely a talált állapot és a nyomok, elváltozások felkutatása, rögzítése segítségével bizonyítani képes, hogy az adott történés során ki vagy mi, mikor, hol, hogyan, mivel, miért, mit tett vagy hozott létre, ezáltal választ ad a kriminalisztika alapkérdéseire. Olyan (büntető-) eljárási cselekmény, amelynek során a büntetőeljárás jog által meghatározott alakiságok és a kriminalisztikai ajánlások betartása mellett felkutatásra és rögzítésre kerül:

- a) a helyszínen talált állapot, helyzet, körülmény;
- b) nyom, nyomhordozó, nyomokozó, anyagmaradvány;
- c) egyéb elváltozás.

A helyszín állapota visszatükrözi a múltbeli eseményt, cselekményt, ezzel lehetővé teszi a hatóság számára ennek rekonstrukcióját.

Az alkalmazás során elérendő cél tehát azon állapotok, tények, anyagi elváltozások, anyagmaradványok felkutatása, rögzítése és lefoglalása, amelyek elősegítik az elkövető kilétének és az elkövetett cselekmény lényeges elemeinek megállapítását, bizonyítását. A szemle eredményei adatokat nyújtanak, tényeket bizonyítanak, objektíven tükrözik a valóságot.

Minden esetben, ha a nyomozás, illetőleg a későbbi bizonyítás szempontjából jelentős tény, adatot egy helyszín megvizsgálásával lehet megállapítani, a hatóság szemlét tart. A nyomozás során a múltban lejátszódott történést, eseményt, az „okot” kell megállapítani, míg a helyszín állapota maga az „okozat”, így következtetve a részből, részekből az egészre.

Általános kriminalisztikai tapasztalatok szerint a személyi bizonyítékok köréből a félrevezető szubjektív elemeket rendkívül nehéz kizárni, ezért a büntetőeljárásban a tárgyi bizonyítékok – objektív voltak miatt – kiemelkedő jelentőségűek. Ezen tárgyi bizonyítékok különböző szakértői vizsgálatok alapját képezik, képezhetik, a szemle célja pedig a látható és nem látható elváltozásokat, anyagmaradványokat bizonyításra alkalmas módon felkutatni, rögzíteni.

A szemle adatai kiindulópontot nyújtanak, illetőleg meghatározzák a nyomozás irányát vagy irányait, az elkövetésre vonatkozó verziókat, továbbá a büntetőeljárás során a bűncselekmény, a bűnösség, és az elkövető személyére vonatkozó, minden kétséget kizáró bizonyítékot, bizonyítékokat képeznek. A szemle során, a helyszínen rögzített adatok egyediek és mással nem helyettesíthetőek, ezért rögzítésük során rendkívül fontos a szükséges szakértelem és szakmai tapasztalat.

1.2. A helyszínek fajtái

- a) *eredeti helyszín*: az a hely, ahol a bűncselekményt elkövették és az a felfedezéskori, eredeti, változatlan állapotában van.
- b) *megváltoztatott helyszín*: két formája van:
 - *spontán módon változtatott helyszín*: a sértett vagy felfedező személy az adott helyszínen járva tapasztalja az elkövetést (pl.: zárt helyiségbe belép), és közben változtatja – mintegy véletlenszerűen – az eredeti helyszínt;
 - *szándékosan megváltoztatott helyszín*: többnyire a bűncselekmény elkövetője vagy a tettesi körbe tartozó személyek hozzák létre félrevezető szándékkal.
- c) *koholt helyszín*: amikor az elkövető beállítja a helyszínt azért, hogy a valóságban meg nem történt bűncselekmény látszatát megteremtse.
- d) *egyes helyszín*: az elkövető egy, jól körülhatárolható helyen hátramaradt tevékenységének eredményét tartalmazza.
- e) *többes helyszín*: az alaphelyszínen történő elkövetés után a bűncselekmény befejezése vagy az onnan származó tárgy elrejtése máshol történik, vagy a törvényi tényállási elemek több helyszínen, együttesen vagy külön-külön valósulnak meg.
- f) *álló helyszín*: sérülés vagy rongálódás nélkül nem elmozdítható hely.

- g) *mozgó helyszín*: olyan közlekedési eszköz, eszközök, amelyen elkövették a bűncselekményt, és magán viseli annak nyomait.
- h) *nyitott helyszín*: szabad területen, nyílt téren, bármikor szabadon hozzáférhető.
- i) *zárt helyszín*: jellege folytán nem szabadon hozzáférhető (pl.: őrzött területen lévő).
- j) *élő helyszín*: amikor a helyszín a bekövetkezett események vagy egyéb körülmények miatt nem maradhat az elkövetéskori állapotban (pl.: katasztrófák, robbanások, szállodai tüzek esetében).

1.3. A szemle végrehajtásának alapelvei

- a) *törvényesség*: a szemle törvényben szabályozott, szigorú eljárásjogi alakszerűségekhez kötött nyomozati cselekmény, amelynek adatai kizárólag akkor használhatóak fel bizonyítékként, ha azokat a törvényi előírásoknak megfelelően hajtották végre.
- b) *objektivitás*: a helyszínen található valamennyi dolgot, jelenséget fel kell kutatni és rögzíteni kell annak objektív állapotát. Személyes előítéletek ebben nem játszhatnak szerepet.
- c) *tervszerűség*: alapos, előzetes tájékozódás után történik az elvégzendő feladatok sorrendjének és végrehajtási módjainak meghatározása (ki, milyen sorrendben léphet be a helyszínre, mi a feladata, hogyan kell végrehajtania).
- d) *gyorsaság*: az időmúlással a nyomok megváltozhatnak, megsemmisülhetnek, a tanúk emlékezete elhalványul.
- e) *szakszerűség*: a kriminalisztikai előírásoknak, törvényszerűségeknek megfelelő, a krimináltechnikai eszközöket és módszereket szakszerűen, az előírásoknak megfelelően alkalmazó tevékenység.
- f) *rendszerezettség*: a helyszín vizsgálata mindig az adott helyzetnek megfelelő rendszerezettséggel, alapossággal történik. A helyszín egészét, illetőleg minden lehetséges részletének átvizsgálását megtervezve hajtjuk végre. A rögzített nyomokat és elváltozásokat a későbbi pontos eredet és azonosíthatóság érdekében rendszerezve, megszámozva, megfelelően becsomagolva kell szállításra előkészíteni.

Szigorú elvárás, hogy a szemle végrehajtásakor pontosan meghatározott körülmények között történjen a kutatás és rögzítés folyamata, az elkövetőre utaló információk beszerzése. A szemle szakaszainak célját és módját azok elnevezése is kifejezi: általános, összképrögzítő (statikus), nyomkutató, részletvizsgáló (dinamikus) szakasz. A végrehajtáskor fontos a rendszerszemlélet szem előtt tartása.

1.4. A szemlét megelőző feladatok

A szemle végrehajtható halaszthatatlan nyomozati cselekményként, illetőleg már elrendelt nyomozás során. A gyakorlatban leggyakrabban a halaszthatatlan nyomozati cselekményként való végrehajtás történik. A gyors és szakszerű végrehajtást befolyásolja a bűncselekmény elkövetési és felfedezési ideje között eltelt idő, és a hatóság tudomására jutásának módja is (feljelentés, bejelentés, felfedező személy, rendőri intézkedés, saját észlelés, lakossági

információk). A 24 órás ügyeleti rendszer, valamint a legalább havonta, előre tervezett szemlebizottságok a gyorsaság követelményét szolgálják.

A tudásra jutás alkalmával tisztázni kell a következő körülményeket:

- a) a bejelentő mikor és milyen körülmények között észlelte a bűncselekményt (helyszínfajták);
- b) hol történt a bűncselekmény, illetve hol van a helyszín (más jellegű intézkedéseket igényel egy zárt, ill. egy nyílt helyen lévő helyszín biztosítása);
- c) milyen jellegű bűncselekmény történt (élet elleni, vagyon elleni stb. Btk. minősítés);
- d) szükséges-e élet- és vagyonmentés, orvosi segítségnyújtás, kármentés, kárelhárítás (mentők, tűzoltók, műszaki alakulatok stb.).

A fenti adatok alapján intézkedni kell:

- a) a bejelentés rögzítéséről (ha a késedelem nem jár veszéllyel);
- b) a helyszín biztosításáról, terület lezárásáról;
- c) a hatáskör és illetékesség megállapításáról;
- d) a szükséges összetételű szemlebizottság összeállításáról (orvos, egyéb szakértő);
- e) technikai szükségletek biztosításáról (szállítás, hírközlés, technikai eszközök, stb.);
- f) forrónyomon üldözésről;
- g) nyomozócsoport helyszínre irányításáról.

A szemle megkezdését megelőző feladat az élet- és vagyonmentés. A Be. meghatározza azt a személyi kört, akik a szemlén jelen lehetnek, ezek: a sértett, a szakértő, a szaktanácsadó, a terhelt, a terhelt védője, a képviselők és a segítők. A helyszínre érkezést követően a szemlebizottság vezetője a helyszínbiztosító jelentése alapján dönt a további intézkedések megtételéről. Ha nem volt helyszínbiztosítás, akkor a felmerülő feladatokat (élet-, vagyonmentés, közveszély elhárítás, intézkedések a tettes elfogására, nyombiztosítás, forrónyomon üldözés, közlekedési fennakadások elhárítása, közrend helyreállítása, adatgyűjtés a sértettől, tanúktól, jelenlévőktől, közelben tartózkodóktól, illetéktelenek távoltartása a helyszíntől) át kell venni és végrehajtani.

A bizottságvezetőnek fel kell mérnie a szemléhez szükséges személyi és tárgyi feltételek meglétét. A helyszíni tevékenység előkészítése elsősorban a bizottságvezető feladata, kezdeményeznie kell a forrónyomon üldözést is, a továbbiakban – a szemle lefolytatásának ideje alatt – az információk megosztása érdekében, ha szükséges, a forrónyomon üldöző csoport vezetőjével folyamatosan együtt kell működnie. Az előkészítés keretében eligazítja a szemlebizottság tagjait az elvégzendő feladatok sorrendjéről és módozatairól. Amennyiben a Be. ezt kötelezővé teszi (pl.: az érintett személy írni-olvasni nem tud, illetve a 14. életévét nem töltötte be) hatósági tanút kér fel a szemlén való részvételre, akit jogairól, kötelességeiről előzetesen felvilágosít.

A végrehajtás során fel kell jegyezni, hogy ki, mikor érkezik és távozik a helyszínről, mivel a tapasztalatok szerint az elkövető gyakran végignézi a szemlét, információkat igyekszik

szerezni arról, hogy milyen terhelő adatokat gyűjtöttek össze. A kíváncsiskodókat, illetékteleneket távol kell tartani. A munka során a teljességre kell törekedni, minden bizonyítékot fel kell kutatni és rögzíteni. Figyelemmel arra, hogy a szemle idején adott állapot általában egyszeri és nem megismételhető, ezért különös gondossággal kell eljárni.

1.5. A szemle végrehajtása

A szemle alapvető sajátossága, hogy a helyszínen felkutatott és rögzített okozatok (helyzet, nyomok, körülmények, elváltozások, anyagmaradványok stb.) a bizonyítási folyamattal állandó kapcsolatban vannak, így lehetségessé válik, hogy ezek egésze vagy összetevőinek bármelyike bizonyítékká váljon.

1.5.1. Az általános, összképrögzítő szakasz feladatai

E szemleszakasz alapvető feladata a helyzetmegállapítás, az összképi rögzítés, a helyszínen lévő valamennyi közvetlenül érzékelhető jelenség megállapítása. Az összképet úgy kell rögzíteni, hogy a helyszínt egységes, összefüggő egészként, rendszerként lehessen vizsgálni és értelmezni, ezáltal a múltban lejátszódott történésekre helyesen kell következtetni, rekonstruálni. Ezen szakaszban a helyszínen lévő dolgok, jelenségek csak nyugalmi (statikus) állapotukban képezik a szemle tárgyát, elhelyezkedésük, egymáshoz való viszonyuk így kerül rögzítésre különböző módszerekkel (rajz, leírás, fénykép, magnetofon, diktafon, videofelvétel).

A helyszín és környékének szemrevételezését követően a bizottságvezető meghatározza a feladatok sorrendiségét, tér-, és időbeli elhatárolását, a helyszínen történő pontos mozgási útvonalakat. Szükség esetén intézkedik a helyszín részekre való bontásáról, szelvényezéséről, kockázásáról. Mozogni, tartózkodni csak olyan helyen szabad, amelynek részletes vizsgálata előzőleg megtörtént. A bizottságvezető vagy a bizottsági tag által rögzítésre kerülnek a helyszínen jellemző körülmények: a megközelítési útvonal, a helyszín jellege, állapota, a tárgyak elhelyezkedése, egymáshoz való viszonya, a látható elváltozások. A bűnügyi technikus – a bizottságvezető utasításai alapján – a helyzetnek megfelelő típusú fényképfelvételeket készít (áttekintő, panoráma, középponti, részletfelvételek).

A szemle ezen szakaszában nem kerül megváltoztatásra az eredeti állapot, azonban az általános és a részletvizsgáló szakasz válthatja egymást (pl.: a belépés is csak úgy lehetséges, hogy előzőleg az ott lévő nyom rögzítése megtörtént).

A tettes tevékenységére utaló, helyszínen meglévő egyedi jellegzetességeket analógia segítségével hasonlíthatjuk össze a tapasztalati modellekkel, amelyek a következők:

- a) a tettesnek voltak-e a helyszínen lévő környezeti rendszerről előzetes ismeretei, azok milyen mérvűek voltak, ismerte-e a helyszínt;
- b) a tettes és a sértett, illetve az áldozat között volt-e kapcsolat (ismerős, idegen);
- c) a tettesek száma, külső adottságaik (méret, fizikai erő);
- d) a cselekmény indító oka;
- e) az elkövetés módszere, az elkövető személyisége;

- f) a bűncselekmény elkövetési ideje;
- g) a bűncselekmény konkrét célja;
- h) a bűncselekmény leplezésére, megváltoztatására vagy koholt bűncselekményre utaló szituációk.

Az összképrögzítés során keresni kell az összefüggéseket, logikai úton következtetéseket kell levonni, vizsgálni kell a helyszínt, mint rendszert, meg kell állapítani, hogy a bűncselekmény minden mozzanata az adott helyszínen játszódott-e le, a szemlét ki kell-e terjeszteni, esetleg másik helyen folytatni. A szemlén fontos a jó helyzetfelismerési képesség, hogy az összkép alapján helyben következtetni lehessen a pontos történésekre. Meg kell tudni állapítani a tettes érkezési útvonalát, a behatolás helyét, a tettes mozgásának, tevékenységének, illetőleg távozásának helyét, útvonalát. Az általános, összképrögzítő szakaszban feltárt helyzetképek a következő szakaszban természetesen kiegészülnek a szabad szemmel nem látható nyomokkal, elváltozásokkal, anyagmaradványokkal, amelyek erősíthetik vagy cáfolhatják az eddigi elgondolásokat.

Az összképrögzítés befejezése után a bizottság megkezdi a szemle második, nyomkutató szakaszának munkáját.

1.5.2. A részletvizsgáló, nyomkutató szakasz feladatai

Ebben a szakaszban fel kell kutatni, meg kell vizsgálni és rögzíteni a helyszínen lévő valamennyi olyan dolgot, nyomot, elváltozást és jelenséget, amelynek az ott történt cselekménnyel kapcsolatban jelentősége van vagy lehet, amely támpontot adhat a bűncselekmény, az elkövető felderítéséhez, és amely tárgyi bizonyítási eszközt képezhet. Ennek érdekében a helyszínen lévő dolgokat – felkutatás, szemrevételezés után – azok rögzítése céljából, eredeti helyzetükből el kell mozdítani. A nyomkereső szakasz a nyomokban, anyagmaradványokban visszatükröződő egyedi sajátosságokat, a tettel, annak cselekedeteivel való konkrét kapcsolatokat bizonyíthatja. Ennek érdekében kell a rendszerezettség elvét szem előtt tartani.

Folyamatosan mérlegelni kell, hogy a helyszín területei és tárgyai közül melyeket kell részletes vizsgálat alá venni, minek lehet jelentősége a bizonyítás szempontjából a rendelkezésre álló adatok alapján.

A vizsgálatra kerülő nyomok, tárgyak, elváltozások helyét a kimondás előtt egy vagy két állandó ponthoz viszonyítva pontosan, jól azonosíthatóan meg kell határozni. Ha a tárgyaknak, nyomoknak kiterjedése van, akkor a helyzetmeghatározás során a szilárd tárgyakat két ponton kell bemérni. A vizsgált tárgy helyzetének meghatározása során – amennyiben az nem tömeggyártású, nem szabványtermék – le kell mérni a hosszát, szélességét, mélységét, szükség esetén a súlyát, térfogatát, úrtartalmát, sűrűségét is.

A dolgokat, tárgyakat a külső megsejtelést követően értékelni kell. Abban az esetben, ha valamely tárgynak nincs jelentősége, elegendő jegyzőkönyvi felsorolása, fényképi rögzítése.

A bizottságvezető szelektáló tevékenysége alapos körültekintést igényel, vigyázni kell arra, hogy lényeges körülmények, tárgyak ne maradjanak ki a vizsgálandó körből, ugyanakkor a részletes vizsgálatot nem igénylő, a bűnügy szempontjából lényegtelen dolgok ne kerüljenek a vizsgálat alá vontak közé. Az egyes tárgyak vizsgálatát, illetve a nyomok rögzítését olyan eljárásokkal, módszerekkel és olyan, a szakma szabályainak megfelelő sorrendben kell végezni, hogy azok ne veszélyeztessék, ne zárják ki a későbbi eredményes vizsgálatok lehetőségét (pl. nyomot és nyomképzőt külön kell csomagolni). Egy szemle lefolytatása, a jogi alakítások és kriminalisztikai ajánlások betartása mind a bizottságvezető és a tagok, illetve a bűnügyi technikusok részéről kellően alapos szakmai tudást és tapasztalatot követel meg.

A szemle lefolytatása során kialakult személyes benyomásokról, feltevésekről, verziókról, szubjektív következtetésekről, külön jelentést vagy feljegyzést kell készíteni.

1.5.3. A halottszemle speciális feladatai

Holtan talált személy vagy öngyilkosság esetén, illetőleg élet elleni bűncselekmény elkövetésekor, ha a helyszínen holttest található, elengedhetetlenül szükséges orvosszakértő bevonása a szemlebizottság munkájába, mivel ilyenkor a helyszíni szemle kiegészül a halottszemlével.

1.5.3.1. Rendkívüli halál fogalma, alapelvei

Rendkívüli halálnak minősül, ha a természetes módon való bekövetkezését a körülmények kétségesse teszik, így

- a) a halált baleset okozta, vagy a körülmények arra utalnak;
- b) a halált öngyilkosság okozta, vagy a körülmények arra utalnak;
- c) a halál bekövetkezésének előzményei, körülményei ismeretlenek és nem állnak rendelkezésre olyan adatok, amelyekből megalapozottan következtetni lehet a halál természetes okból történő bekövetkezésére;
- d) fogvatartott elhalálózása esetén.

1.5.3.2. A rendkívüli halállal kapcsolatos hatósági eljárás általános szabályai

- a) a hatósági eljárás során a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvény (Ket.) rendelkezéseit kell alkalmazni, valamint a rendkívüli halállal kapcsolatos hatósági eljárásról szóló 351/2013. (X.4.) kormányrendeletet és a rendkívüli halál esetén követendő rendőri eljárásról szóló 24/2014. (VII.11.) ORFK utasítást;
- b) az eljárást hivatalból kell lefolytatni;
- c) célja a halál okának és körülményeinek megállapítása, bűncselekményre utaló adatok felmerülésének kizárása;
- d) ügyféli jogokat elsősorban a halott eltemetésére köteles személy gyakorolhatja.

1.5.3.3. Az illetékesség megállapítása

Az elsődleges és a halaszthatatlan intézkedéseket a holttest megtalálásának helye szerint illetékes első fokú rendőri szerv köteles megtenni, és az ügyben mindaddig eljárni, amíg az esetleges hatásköri és illetékességi vita el nem dől.

1.5.3.4. A szemle általános szabályai

Rendkívüli halál esetén a szemle lefolytatása szükséges, amit olyan részletességgel köteles a szemlebizottság végrehajtani és rögzíteni, hogy az – ha a későbbi eljárás során bűncselekmény gyanúja merül fel – a keletkezett dokumentációkkal megfeleljen a büntetőeljárás jogszabályai szerint lefolytatott helyszíni szemle alaki és tartalmi követelményeinek.

A szemlebizottság tagjai:

- a) a szemlebizottság vezetője;
- b) a bűnügyi technikus(ok).

A szemlebizottság munkáját segítheti:

- a) a jegyzőkönyvvezető;
- b) a helyszínbiztosító;
- c) a szakértő;
- d) az eseti szakértő (pl.: elektromos művek, gázszolgáltató, kéményseprő vállalat munkatársa);
- e) a tolmács;
- f) a kutyavezető (bűnügyi).

A szemlebizottság munkáját a szemlebizottság vezetője irányítja, aki felelős a szemle jogszerűségéért és szakszerű lefolytatásáért.

Amennyiben a helyszíni szemle és a halottszemle térben és időben eltér egymástól, úgy ennek a készült iratokból megállapíthatónak kell lennie.

A helyszínről, a holttest eredeti állapotáról és fontosabb részleteiről jegyzőkönyvet, fényképfelvételt és helyszínrajzot vagy helyszínvázlatot kell készíteni. Amennyiben a körülmények indokolják, a helyszínről, a halottszemléről és a boncolásról kép- és hangfelvétel is készíthető.

A szemle során fel kell kutatni és rögzíteni kell a holttesten és környezetében található mindazon tárgyakat, nyomokat, anyagmaradványokat és elváltozásokat, amelyek a halál okának és bekövetkezése körülményeinek bizonyítására alkalmasak.

A szemlén és a holttesttel kapcsolatos egyéb krimináltechnikai munka során a hatóság eljáró tagja köteles a megfelelő, egyszer alkalmazható védőfelszerelést használni. Intézkedni kell az elhasznált eszközök, védőfelszerelések helyszínről történő biztonságos elszállítására, vagy –

amennyiben a hulladék különleges kezelést nem igényel – a helyszín közelében lévő hulladéktárolóban való elhelyezésére.

Ha a hozzátartozó vagy az elhunyt eltemettetésére kötelezett más személy a szemlén nincs jelen, és a halálesetről nincs tudomása, úgy a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet 19. § (2) bekezdésében meghatározott értesítési kötelezettség végrehajtása iránt az ügyben eljáró rendőri szerv köteles intézkedni. A tett intézkedésről feljegyzést kell készíteni.

A szemlebizottság vezetője haladéktalanul intézkedni köteles a felügyelet nélkül maradt kiskorú elhelyezéséről, a gondozás nélkül maradt állatok ellátásáról, továbbá az egyéb értéktárgyak biztonságba helyezéséről.

Ha a szemle során bűncselekmény gyanúja merül fel, vagy a körülmények arra utalnak, azt azonnal meg kell szakítani, és haladéktalanul jelenteni kell a TIK-nek. A további intézkedést a kapott utasításnak megfelelően kell végrehajtani.

1.5.3.5. A helyszíni szemle

A helyszíni szemle során a haláleset jellegétől függően a szemlebizottság köteles vizsgálni és rögzíteni különösen:

- a) a ház, a lakás, az egyéb helyiség vagy a gépjármű valamennyi nyílászárójának állapotát, működésüket, és a működtetésükhöz szükséges eszközök, kulcsok hollétét;
- b) a légnylások (pl.: kémény, szellőzőablak, ajtó- és ablakrések) állapotát, tömítésük, elzárásuk esetén az arra szolgáló eszközök, anyagok fajtáját és – ha az a szemle során tényyszerűen megállapítható – származási helyét;
- c) a fűtő-, főző-, sütőberendezések üzembiztonságát, a kapcsolók helyzetét, a hozzájuk tartozó kémény állapotát;
- d) az elektromos berendezések működőképességét, azok vezetőkeinek állapotát, a holttesten ezek működésétől származható esetleges áramjegyeket, illetve a készülékek olyan meghibásodásait, amelyek a halállal összefüggésbe hozhatók;
- e) a halállal nagy valószínűséggel összefüggésbe hozható folyadékok, gyógyszerek kiszerezését, színét, feliratát, feltalálási és – ha ez a szemle során tényyszerűen megállapítható – eredeti tárolási helyét (az említett anyagokat eredetben vagy minta biztosításával), továbbá a felsorolt anyagok szervezetbe vitelére szolgáló eszközt;
- f) önakasztás esetén a holttest hosszát, az akasztáshoz használt eszköz anyagát, méreteit, eredeti helyét, az azon lévő hurkot, csomót, annak jellemzőit, a rögzítési és felfüggesztési pont közötti méreteket, azok padozattól mért távolságát, a fellépéshez igénybe vett tárgy tulajdonságait, magasságát, nagyságát és – ha ez a szemle során tényyszerűen megállapítható – annak eredeti tartási, tárolási helyét;
- g) lőfegyvernek minősülő – vagy annak minősíthető – eszközzel elkövetett öngyilkosság esetén a lövéshez használt eszközt (annak típusát, azonosítóját), a rajta lévő nyomokat, anyagmaradványokat, mindkét kézen található esetleges anyagmaradványokat, valamint a lövéssel összefüggésben keletkezett minden elváltozást;

- h) magasból, emeletről való leesésnél, leugrásnál a leesés, leugrás feltételezett helyét, annak környezetét, a létrehozott vagy visszahagyott nyomokat, elváltozásokat, a holttest pontos helyét, a holttest feltalálási helyét és helyzetét, az elhunyt lábbelijét, az azokon fellelhető nyomokat, anyagmaradványokat;
- i) a helyszínrre vezető vagy onnan távolodó nyomokat, azok méreteit, jellegzetességeit.

Amennyiben olyan mérgezés gyanúja áll fenn, amelyet illó gázok, gőzök, oldó- vagy ragasztószerek, továbbá más hasonló anyagok okozhattak, indokolt esetben az orvossal vagy a halottvizsgálati szaktanácsadóval a helyszínen vérmintát kell biztosítani a lágyékhajlatban a combvisszéréből a szükséges szakértői vizsgálatok végrehajtása érdekében.

Marószeres mérgezés gyanúja esetén a mérgező anyag savas vagy lúgos eredetű pH értékének a megállapítására indikátorpapírt vagy pH-mérő berendezést kell alkalmazni.

Vízbefulladás gyanúja esetén a holttest feltalálása, illetve a vízbefulladás megállapítható vagy vélt helyén – amennyiben a vízbefulladás feltehetően természetes élővízben történt – vízmintát kell biztosítani a későbbi összehasonlító diatóma (kovamoszat) vizsgálat céljából.

1.5.3.6. A halottszemle

- a) a szemlét elsősorban a halottszemlével kell kezdeni, azonban a szemlebizottság vezetője a helyszíni adatok mérlegelése alapján, indokolt esetben ettől eltérhet;
- b) a halottszemle során kötelező biztosítani a helyszíni halottvizsgálatot végző orvos részvételét;
- c) a holttest eredeti helyét dokumentálni kell, annak érdekében, hogy az a későbbi vizsgálatok alkalmával pontosan rekonstruálható legyen;
- d) a halottszemle során a holttestet lemeztelenített állapotban kell vizsgálni. A halál feltehető okának és a holttesten lévő esetleges sérüléseknek a megállapítása érdekében a holttestről a ruhát a halottszemlén részt vevő orvos iránymutatásainak figyelembevételével, indokolt esetben közreműködésével kell eltávolítani;
- e) a szemlebizottság a holttestet az eredeti megtalálási helyéről elmozdíthatja, ha ez a helyszíni halottszemle elvégzése érdekében kegyeleti, szakmai, illetve kriminalisztikai okból indokolt, de a szemlének ki kell terjednie a holttest eredeti feltalálási helyére is;
- f) amennyiben a holttest elszállítása a helyszínről szükséges és indokolt, azt úgy kell végrehajtani, hogy az ne veszélyeztesse a halál bekövetkezése körülményeinek tisztázását;
- g) a holttestet hullazsákban kell elszállíttatni;
- h) az elszállítást megelőzően a helyszínen a holttestről és annak környezetéről fényképfelvételt vagy kép- és hangfelvételt kell készíteni;
- i) amennyiben a holttesten olyan értéktárgy (pl. ékszer) található, amelynek eltávolítása a helyszínen nem megoldható, úgy azt átvételi elismervénnyel kell átadni a holttest elszállítását végző vállalkozás munkatársának;

- j) a halottszemlére Budapest közigazgatási határán belül a Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet (a továbbiakban: BSZKI) ügyeletes bűnügyi orvosát, Budapest közigazgatási határán kívül a BSZKI bűnügyi orvosát, akadályoztatása, illetve hiánya esetén a háziorvost, ügyeletes orvost, a rendőrség alkalmazásában álló orvost vagy az Igazságügyi Szakértői és Kutatóintézet orvosszakértőjét kell kirendelni, illetve igénybe venni;
- k) közlekedési balesetek helyszíni szemléjének keretében lefolytatott halottszemlén – indokolt esetben – a BSZKI bűnügyi orvosa is részt vesz. Ha az egészségügyi intézményben a gyógykezelés során, de nem az orvosi kezeléssel összefüggésben következett be a rendkívüli halál, a halottszemle lefolytatására a BSZKI bűnügyi orvosát, akadályoztatása, illetve hiánya esetén a háziorvost, ügyeletes orvost vagy a rendőrség alkalmazásában álló orvost kell kirendelni, illetve igénybe venni.

2. Az adat

Az adat:

- a) valakinek, valaminek a megismeréséhez, jellemzéséhez hozzásegítő tény, részlet;
- b) a valóság egy mozzanatát alkotó tény;
- c) valamely vizsgálat, kísérlet, mintavétel eredményeképpen megállapított olyan tény, ismeret, amelynek további feldolgozásával tanulmányozható a vizsgált jelenség;
- d) tudományos adat: műszerrel lemérhető vagy kísérlettel megállapított számszerű tény, eredmény;
- e) a számítástechnikában: tények, fogalmak, jelenségek egyezményesen ábrázolt alakja, amely lehetővé teszi ezek tárolását és feldolgozását.

Mint a lexikonokból kigyűjtött példákból látható, a megközelítés módjától függően sokféle meghatározás lehetséges, ezekre – adott szituációban – a kriminalisztikai elmélet és gyakorlat is támaszkodik. Amikor viszont a nyomozásról, az adat jogalkalmazásbeli szerepéről – és például nem tudományos kutatásról – van szó, akkor a kriminalisztikában a jogtudományokra jellemző értelmezést használjuk, amely szerint az adat tényre vonatkozó ismeret. A továbbiakban erről lesz szó.

Az adatoknak a nyomozás elméletében és gyakorlatában betöltött szerepét vizsgálva azt tapasztaljuk, hogy a nyomozás során beszerzett adat

- a) bármire vonatkozhat – pontosabban bármilyen tényre, a szó köznapi értelmében (így személyre, tárgyra, az éppen vizsgált vagy más eseményre, annak valamely kísérő jelenségére stb.);
- b) bármely forrásból származhat (pl.: közvetlen megfigyelésből, bizonyítási eszközből, nyilvántartásból, de lehet tudományos eredmény, előzetes ismeret stb. is), továbbá
- c) formáját és jellegét tekintve is bármilyen lehet (a nyomozásban adat a személyek magatartása, elmeállapota, külső megjelenése; a mérési eredmény, az egyezményes jel; a nyom, az anyagmaradvány; a helyszín állapota; a vélemény, amely egy számításba vehető alternatívát jelöl meg stb.; sőt, a hamis állítás is).

Az már viszont az adat tartalmától és minőségétől függ, hogy a nyomozásban mire (a vizsgált esemény megismerésére, azaz a felderítésére és/vagy a bizonyítására, az eljárás előbbre vitelére, illetve más célra, más ügyben, avagy semmire sem) és hogyan (adatként, információként, bizonyítékként) használható fel.

E szempontokra figyelemmel történik az adatok feldolgozása (az adatok elemzése és értékelése).

Fontos dolog (ez a fentebb említett meghatározásokból is kitűnik), hogy az adat ismerete nem azonos annak a dolognak az ismeretével, amelyre az adat vonatkozik. A megismeréshez az adatot (adatbázist) fel kell dolgozni. Például, ha a tanú annyit mond, hogy az egyik személy, akit ő látott, kövér, akkor ugyan van az illetőről egy adatunk, csak hogy hiába tudjuk, hogy a szó mit jelent, mégis egy sor tisztázandó kérdés merül fel. Például: a tanú szerint ki a kövér? Az illető kihez-mihez képest kövér? Az ott lévő más (sovány vagy éppen kövér) személyekhez, avagy a saját magasságához képest? Mennyire kövér – kicsit, nagyon? Miért kövér? Ilyen az alkata – ami viszonylag hosszabb távon felhasználható adat, avagy csupán átmeneti állapotról van szó (pl.: emésztési zavarok miatt „felfúvódott”, ami rövid időn belül el is múlhat), esetleg csupán a ruházata tévesztette meg az adatszolgáltatót, vagy éppen rejtegetett valamit a kabátja alatt? Mindemellett a kövérség értelmezhető objektív módon, mindenki számára azonos jelentésű mérőszámokban is, pl.: súly, derékbőség, és hozzájuk a testmagasság. Csak az a kérdés, hogy a tanú tud-e ilyen pontos adatokkal szolgálni, egyáltalán mi az, amiről a fentebbiek közül valamely módon tudomást szerezhetett, mennyire biztosak az ismeretei és jól emlékszik-e? És így tovább.

A szakmai gyakorlatban az adat minőségének, illetőleg az egyes adatcsoportoknak a megjelölésére/értelmezésére kialakult néhány elnevezés (szakkifejezés).

Elsődleges adatnak nevezzük azt az adatot, amely valamely új, a hatóság (illetve tagja) előtt eddig nem ismert tényre/eseményre vonatkozik. Alapvető jellemzője, hogy nincs mihez kapcsolni, illetve tisztázatlan, hogy az egy új vagy egy már folyamatban lévő – egyáltalán valóságos, létező – ügghöz tartozik-e.

Általában elsődleges adatnak minősül a feljelentés, a bejelentés, valamint a hatóság (tagja) számára adott tájékoztatás (a megkezdett nyomozás folyamán beszerzett adatok csak akkor tartoznak ebbe a körbe, ha újabb, még nem ismert eseményre vonatkoznak).

Tárgyától/jellegétől függően eljárás megindítására, vagy más szükséges intézkedésre kerülhet sor (pl.: ellenőrzés, illetékes szervnek átadás, a bűnügyi operatív munka során felhasználás, stb.).

Az elsődleges adatok egyik csoportját az ellenőrizetlen adatok képezik, amelyek közvetlen felhasználásra csak korlátozottan alkalmasak, hiszen kétséges a megalapozottságuk, a hitelt érdemlőségük. A másik csoportba pedig az ellenőrzött adatok tartoznak, amelyek valóságtartalmáról, használhatóságáról valamilyen formában már meggyőződtek. Az ellenőrizetlen/ellenőrzött minősítő megjelölést természetesen más adatok esetében is használjuk.

Induló adatok alatt azt az adatbázist értjük, amely abban az időpontban áll a rendelkezésünkre, amikor arról kell dönteni, hogy meginduljon-e az eljárás, s ha igen, akkor milyen formában, milyen cselekményekkel. E körbe minőségétől függetlenül minden, az eddig az időpontig megismert adat beletartozik (elsődleges adatok, rendőri intézkedések eredményei, nyilvántartásban szereplő adatok, bizonyítékok stb.).

A rendelkezésre álló adatok körébe (alapértelmezésben) azokat az adatokat soroljuk, amelyeket a hatóság érintett tagja az adott ügyről adott időpontban ténylegesen ismer.

E megjelölés nemcsak a szakmai szóhasználatban, hanem igen sok kriminalisztikai tételben is szerepel, hiszen a nyomozás – és az annak során meghozott minden döntés, állásfoglalás – erre a folytonosan változó adatbázisra támaszkodik.

Ez azonban egy igen relatív kategória, mert egyáltalán nem biztos, hogy amit az ügyről a benne dolgozók (nyomozásvezető, előadó, nyomozócsoport tagjai) tudnak, az megegyezik a hatóság(ok) és tagjaik által ismert összes, az ügyvel kapcsolatos adattal.

Az eltérés nem feltétlenül szakmai hiba következménye. Nem mindig nyilvánvaló sem az ügyek közötti összefüggés (lásd például a sorozatelkövetések eseteiben az adatok térbeli-időbeli szóródását), sem az, hogy a meglévő adatok azonos ügghöz tartoznak; bizonyos idő kell az adatok szabályszerű továbbításához stb., így szükségszerűen bekövetkezik, hogy az adatok nem egy kézben összpontosulnak. Amiről pedig a döntési helyzetbe került személy valamely oknál fogva nem tud, azt nyilván nem is képes figyelembe venni.

Az viszont már valóban hiba, ha felületesség (pl.: prioritálás, ellenőrzés, tájékozódás, elemzés elmulasztása, információ-kezelési hiányosság stb. miatt), vagy éppen a hatóságok/szervek/személyek közti rivalizálás következménye, hogy az adatról az illetékes nem szerez tudomást.

Mivel nem kapcsolódnak szorosan a témánkhoz, elegendő csak megemlíteni a következőket: jogi rendelkezések határozzák meg, hogy mit kell személyazonosító, személyes, különleges, közérdekű, illetve minősített adatnak tekinteni. Kriminalisztikai szempontból pedig – a már említetteken túl – megkülönböztetjük az azonosítást, illetve a felismerést biztosító adatokat is. Ezekről a krimináltaktika vonatkozó tételei (pl.: adatgyűjtés, körözés) kapcsán lesz szó.

2.1. Adatgyűjtés

Az adatgyűjtés kriminalisztikai kategória, nyomozástaktikai tevékenység. A Be. nem a bizonyítási eljárások, hanem a nyomozás lefolytatása körében, a nyomozóhatóság egyéb adatszerző tevékenységeként határozza meg.

A nyomozóhatóság, a büntetőeljárás megindítása után, annak megállapítására, hogy vannak-e bizonyítási eszközök és ezek hol találhatóak, adatszerzést végezhet. Ennek során igénybe veheti a bűnüldöző szervek külön törvényben meghatározott bűnüldözési adatbázisait, a

megkeresésre vonatkozó szabályok szerint bárkitől okiratok és adatok rendelkezésre bocsátását, valamint felvilágosítás adását, a feljelentő vagy a sértett állami, helyi önkormányzati szerv, közttestület, gazdálkodó szervezet, alapítvány, közalapítvány vagy társadalmi szervezet vezetőjétől, illetőleg vizsgálatra jogosult szervtől vizsgálat tartását és a kár megállapítását kérheti, a bűncselekmény helyszínét megtekinthet, szaktanácsadót vehet igénybe, és a megszerzett adatokat ellenőrizheti.

A nyomozóhatóság az adatszerzés során fénykép vagy más adathordozón rögzített kép bemutatásával személyt vagy tárgyat kiválaszthat, illetőleg a bemutatott személyről vagy tárgyról felvilágosítást kérhet (Be. 178. §).

A nyomozóhatóság az adatszerző tevékenysége során az ügyész engedélyével a nyomozóhatóság olyan tagját is igénybe veheti, aki e minőségét leplezi (fedett nyomozó), valamint az irányadó törvény szerint más, bírói engedélyhez nem kötött titkos információgyűjtést is végezhet. Adatgyűjtés a nyomozás elrendelése előtt, az információk beszerzése, illetőleg egyéb adatszerzés céljából is alkalmazható (pl.: tárgy hollétének, bűncselekmény gyanújának megállapítására).

Az adatgyűjtést a 23/2003. (VI. 24.) BM-IM együttes rendelet (a továbbiakban: NYER) a nyomozás tervezése körében említi (116, 117, 118. §), taxatív taglalva, hogy a nyomozás során a keletkezési időtől függetlenül milyen iratokat, tárgyakat kell beszerezni. Az adatgyűjtésről készített jelentés a nyomozás irataihoz történő csatolást követően az okiratra (az a bizonyítási eszköz, amely valamilyen tény, adat valóságának, esemény megtörténtének vagy nyilatkozat megtételének bizonyítására készül és arra alkalmas) vonatkozó szabályok szerint használható fel bizonyítékként.

Az Rtv. 32. § csupán általánosságban, a felvilágosítás körében tárgyalja a rendőri feladatok teljesítéséhez szükséges adatszerző tevékenységet („a rendőr bárkihez kérdést intézhet, felvilágosítást kérhet...”).

Az adatgyűjtés tehát törvényes körülmények között folytatott olyan információszerző tevékenység, amely a bizonyítandó tények, tárgyi és személyi bizonyítékok, tényállási elemek megállapítása érdekében, illetőleg eltűnt személyek, ismeretlen holttestek, körözött személyek, tárgyak felkutatása miatt történik. Az adatgyűjtésből nyert információ megalapozza, megalapozhatja más nyomozati cselekmények, bizonyítási eljárások végrehajtásának (tanúkihallgatás, szemle, helyszíni kihallgatás stb.) szükségességét.

Az adatgyűjtés széles körben, szerteágazó módon folytatott, sokrétű kriminalisztikai alaptevékenység, amelynek céljai a következők: a bűncselekmény gyanújának megállapítása vagy kizárása, a megelőzést, megszakítást, felderítést szolgáló információk összegyűjtése, az elkövetést elősegítő okok, körülmények feltárása, a bizonyítékok felkutatása, az elkövetési idő és hely, a bűncselekményben szereplők kilétének megállapítása, körözött személyek, tárgyak felkutatása, ismeretlen holttestek azonosítása. Az adatgyűjtésről beszerzett információk nyomozati cselekményekkel realizálhatók, a vallomások tartalma ellenőrizhető, újabb

bizonyítási eszközök, kényszerintézkedések fogatosítása történhet meg, illetőleg a célok körében már megfogalmazott eredmények elérhetővé válnak.

2.2. Adatgyűjtési módszerek

Nyílt informálódás:

- a) a gyanúsítottat ismerő személyek felkeresése;
- b) adatokkal rendelkező más szervek írásos megkeresése;
- c) saját nyomozó szerv birtokában lévő vagy más rendőri szervtől beszerezhető adatok bekérése (ezek különösen: az Rtv. alapján végzett igazoltatás, ruházat és csomagátvizsgálás, felvilágosításkérés, műszeres ellenőrzés, közterületen, közbiztonsági célból elhelyezett képfelvevő működtetése során keletkezett adatok, közlekedésrendészeti intézkedés, jármű átvizsgálás, fedett nyomozó igénybevétele, titkos információgyűjtés, egyéb, a felderítés érdekében fogatosított rendőri intézkedés során keletkezett adatok, iratok, tárgyak biztosítása).

Taktikai módszerek alkalmazása:

- a) puhatolás (az eljárás célját leplező, irányított beszélgetéssel vagy tevékenységgel történő adatgyűjtés, adatellenőrzés);
- b) megfigyelés (a bűncselekménnyel összefüggésbe hozható személyek, tárgyak, helyek, és események vizuális figyelemmel kísérése a megelőzés, felderítés, bizonyítás érdekében);
- c) környezettanulmány (bizonyítási eszköz, Be. 453. §).

Megfigyelési módok:

- a) rejtett (a megfigyelést végző a megfigyelés tárgya, illetve a környezet előtt rejtve marad);
- b) álcázott (a megfigyelő feladatát öltözetében, viselkedésében, tevékenységében a környezetéhez alkalmazkodva, valamely tevékenységgel fedve, álcázva a rendőr kiléte és a megfigyelés tárgya titokban marad).

Az előkészítés és megszervezés szempontjából a megfigyelés tárgyai lehetnek: személyek, tárgyak, helyiségek, események, terep-, útvonalszakaszok.

A személyi vonatkozások körében a megfigyelés irányulhat pl.: a megfigyelt magatartására, tevékenységére, kapcsolataira, életmódjára, életvitelére.

Fontos még a lakosság bevonása az adatgyűjtésbe a közvélemény széleskörű informálása a tömegkommunikációs eszközök segítségével, az állami, társadalmi, önkormányzati, gazdasági, ellenőrző szervek, szervezetek, polgárőrség, mezőőrség, erdőőrség szervezeteinek bevonásával.

A fentiekén kívüli, egyéb módokon és eszközökkel történő adatgyűjtés információit – az iratokhoz csatolás érdekében – kötelezően írásban is rögzíteni kell.

2.3. Titkos információgyűjtés

A rendőrség bűncselekmény elkövetésének megelőzése, felderítése, megszakítása, az elkövető kilétének megállapítása, elfogása, körözött személy felkutatása, tartózkodási helyének megállapítása, bizonyítékok megszerzése, valamint a büntetőeljárásban részt vevők és az eljárást folytató hatóság tagjainak, az igazságszolgáltatással együttműködő személyek védelme, valamint az e törvényben meghatározott költségvetési szervek bűnmegelőzési, bünfelderítési célú ellenőrzése érdekében – törvény keretei között – titokban információt gyűjthet.

2.3.1. Bírói engedélyhez nem kötött titkos információgyűjtés

A rendőrség a bírói engedélyhez nem kötött titkos információgyűjtés során:

- a) informátort, bizalmi személyt vagy a rendőrséggel titkosan együttműködő más személyt vehet igénybe;
- b) az eljárás céljának leplezésével (puhatolás) vagy a kilétét leplező fedett nyomozó igénybevételeivel információt gyűjthet, adatot ellenőrizhet;
- c) saját személyi állománya, valamint a vele együttműködő személy és rendőri jelleg leplezésére, védelmére fedőokiratot állíthat ki, használhat fel, fedőintézményt hozhat létre, és tarthat fenn;
- d) a bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható és vele kapcsolatban lévő személyt, valamint a bűncselekménnyel kapcsolatba hozható helyiséget, épületet és más objektumot, terep- és útvonalszakaszt, járművet, eseményt megfigyelhet, arról információt gyűjthet, az észlelteket hang, kép, egyéb jel vagy nyom rögzítésére szolgáló technikai eszközzel (a továbbiakban: technikai eszköz) rögzítheti;
- e) a bűncselekmény elkövetőjének leleplezésére vagy a bizonyítás érdekében – sérülést vagy egészségkárosodást nem okozó – csapdát alkalmazhat;
- f) mintavásárlás végzése érdekében informátort, bizalmi személyt, a rendőrséggel titkosan együttműködő más személyt vagy fedett nyomozót, továbbá – az ügyész engedélyével – álvásárlás, bizalmi vásárlás, bünszervezetbe való beépülés, illetve ellenőrzött szállítás folytatása érdekében fedett nyomozót alkalmazhat;
- g) ha a bűncselekmény megelőzésére, felderítésére, az elkövető elfogására, kilétének megállapítására nincs más lehetőség, a sértettet szerepkörében – életének, testi épségének megóvása érdekében – rendőr igénybevételeivel helyettesítheti;
- h) hírközlési rendszerekből és egyéb adattároló eszközökből információt gyűjthet.

A rendőrség nem kezdeményezhet munkaviszonyt:

- a) bíróságnál;
- b) ügyészségnél;
- c) Alkotmánybíróságnál;
- d) Állami Számvevőszéknél;
- e) Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóságnál;
- f) Országgyűlési Biztosok Hivatalánál;
- g) Köztársasági Elnök Hivatalánál;
- h) Országgyűlés Hivatalánál.

2.3.2. A rendőrség lehetősége a titkos információgyűjtés erőinek és eszközeinek védelme érdekében

A rendőrség az informátor, a bizalmi személy, a rendőrséggel titkosan együttműködő más személy, a fedett nyomozó, valamint a fedőokirat és a fedőintézmény védelme érdekében:

- a) közigazgatási nyilvántartásokban;
- b) így különösen a személyiadat- és lakcímnnyilvántartásban;
- c) személyi igazolvány nyilvántartásban;
- d) anyakönyvi nyilvántartásban;
- e) úti okmány nyilvántartásban;
- f) gépjárművezetői engedély és gépjármű nyilvántartásban;
- g) ingatlan-nyilvántartásban;
- h) cégnyilvántartásban fedőadatokat helyezhet el.

A fedőadatokat törölni kell, ha az elhelyezés alapjául szolgáló bűnüldözési érdek megszűnt.

A feljelentés elutasításának vagy a nyomozás megszüntetésének kilátásba helyezése céljából a rendőrség az ügyész hozzájárulásával a feljelentés elutasításának vagy a nyomozás megszüntetésének kilátásba helyezésével információszolgáltatásban állapodhat meg a bűncselekmény elkövetőjével, ha a megállapodással elérhető bűnüldözési célhoz fűződő érdek jelentősebb, mint az állam büntetőjogi igényének érvényesítéséhez fűződő érdek.

2.3.3. Adatkérésre vonatkozó szabályok

Adatkérés során a rendőrség titkos információgyűjtésre felhatalmazott nyomozó szervének vezetője az ügyész jóváhagyásával a kétévi vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő, szándékos bűncselekmény felderítése érdekében az üggyel összefüggő adatok szolgáltatását igényelheti az adóhatóságtól, a szolgáltatást nyújtó postai szolgáltatótól, elektronikus hírközlési szolgáltatótól, az egészségügyi és a hozzá kapcsolódó adatot kezelő szervtől, továbbá a banktitoknak, fizetési titoknak, értékpapírtitoknak, pénztártitoknak és egyéb üzleti titoknak minősülő adatot kezelő szervtől. A nyomozó szerv az adatszolgáltatás teljesítésére határidőt jelölhet meg. Az adatszolgáltatás ingyenes és nem tagadható meg. Az így kapott információ csak a megjelölt célra használható fel.

2.3.4. Bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés

A rendőrség a bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés során:

- a) magánlakást titokban átkutathat, az észlelteket technikai eszközökkel rögzítheti;
- b) a magánlakásban történeteket technikai eszközök segítségével megfigyelheti és rögzítheti;
- c) postai küldeményt, valamint beazonosítható személyhez kötött zárt küldeményt felbonthat, ellenőrizheti, és azok tartalmát technikai eszközzel rögzítheti;
- d) elektronikus hírközlési szolgáltatás útján továbbított kommunikáció tartalmát megismerheti, az észlelteket technikai eszközzel rögzítheti, valamint
- e) számítástechnikai eszköz vagy rendszer útján továbbított, vagy azon tárolt adatokat megismerheti, rögzítheti és felhasználhatja.

A felsorolt eszközök alkalmazása során gyűjtött, a titkos információgyűjtés alapjául szolgáló eljárásban nyilvánvalóan nem érintett személyekre vonatkozó adatokat haladéktalanul meg kell semmisíteni, azok a továbbiakban nem kezelhetők és nem használhatók fel.

2.3.5. A különleges eszközök alkalmazására vonatkozó szabályok

A különleges eszköz alkalmazása iránti kérelmet a rendőrség hatáskörrel és illetékességgel rendelkező felderítő szervének vagy nyomozó hatóságának vezetője terjeszti elő.

A kérelemnek tartalmaznia kell:

- a) a különleges eszköz alkalmazásának helyét, az alkalmazással érintett nevét, illetőleg az azonosításra alkalmas – rendelkezésre álló – adatot;
- b) az alkalmazni kívánt különleges eszköz megnevezését;
- c) az alkalmazás tervezett kezdetét és végét napban és órában meghatározva;
- d) az alkalmazás törvényi feltételeinek meglétére vonatkozó indokolást.

A különleges eszköz alkalmazását az engedélyt kérő nyomozó hatóság székhelye szerint illetékes helyi bíróságnak a megyei (fővárosi) bíróság elnöke által kijelölt bírója engedélyezi. A bíró a különleges eszköz engedélyezése iránti kérelem benyújtásától számított 72 órán belül indokolt végzéssel határoz, a kérelemnek helyt ad, vagy azt a törvényi feltételek hiánya miatt elutasítja.

A bíró a különleges eszköz alkalmazását, illetve az eszköz igénybevételét esetenként legfeljebb 90 napra engedélyezheti, illetőleg kérelemre 90 nappal ismételten meghosszabbíthatja.

2.3.6. A sürgősségi elrendelés szabályai

Ha a különleges eszköz alkalmazásának engedélyezése olyan késsedelemmel járna, amely az adott ügyben nyilvánvalóan sértené a bűnüldözés eredményességéhez fűződő érdeket, a nyomozó hatóság vezetője elrendelheti a titkos kutatást, illetőleg 72 óra időtartamra a különleges eszköz alkalmazását. A sürgősségi elrendelés esetén az engedélyezés iránti kérelmet egyidejűleg be kell nyújtani. A kérelem elutasítása esetén sürgősségi elrendelésnek ugyanabból a célból, változatlan indok vagy tényállás alapján ismételten nincs helye.

2.4. Titkos adatszerzés, bírói engedélyekhez kötött titkos adatszerzés

Az ügyész és a nyomozó hatóság bírói engedély alapján az elkövető kilétének, tartózkodási helyének megállapítása, elfogása, valamint bizonyítási eszköz felderítése érdekében a nyomozás elrendelésétől a nyomozás iratainak ismertetéséig az érintett tudta nélkül

- a) a magánlakásban történeteket technikai eszközzel megfigyelheti és rögzítheti;
- b) postai küldeményt, beazonosítható személyhez kötött zárt küldeményt felbonthat, ellenőrizhet, és azok tartalmát technikai eszközzel rögzítheti, valamint elektronikus hírközlési szolgáltatás útján továbbított kommunikáció tartalmát megismerheti, az észlelteket technikai eszközzel rögzítheti;

- c) számítástechnikai eszköz vagy rendszer útján továbbított, vagy azon tárolt adatokat megismerheti, rögzítheti és felhasználhatja (a továbbiakban: titkos adatszerzés).

2.4.1. Titkos adatszerzés elrendelésének esetei

A titkos adatszerzés elrendelésének esetei a következők:

- a) öt évig terjedő vagy ennél súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény;
- b) üzletszerűen vagy bűnszövetségben elkövetett, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény;
- c) a lelkiismereti és vallásszabadság megsértése, a kitarottság, a hivatali visszaélés bűncselekménye;
- d) az emberkereskedelem, a tiltott pornográf felvétellel visszaélés, a kerítés, az embercsempészség, a bűnpártolás, a vesztegetés, a vesztegetés nemzetközi kapcsolatban, a környezetkárosítás, a természetkárosítás, a hulladékgazdálkodás rendjének megsértése három évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett alakzata;
- e) a visszaélés minősített adattal cím alá tartozó bűncselekmények.

Titkos adatszerzés elrendelésének esetein kívül csak akkor van helye, ha megalapozottan feltehető, hogy más módon a bizonyíték beszerzése kilátástalan, vagy aránytalanul nagy nehézséggel járna, és a titkos adatszerzéssel a bizonyíték beszerzése valószínűsíthető.

A titkos adatszerzést elsősorban a gyanúsítottal, illetve azzal a személlyel szemben lehet alkalmazni, aki a bűncselekmény elkövetésével a nyomozás addigi adatai alapján gyanúsítható (Be., 202. § (1) bekezdés). A titkos adatszerzés mással szemben akkor alkalmazható, ha az (1) bekezdésben megjelölt személlyel való bűnös kapcsolattartásra adat merült fel, vagy ilyen kapcsolat megalapozottan feltehető. A titkos adatszerzésnek nem akadály, ha az kívülálló személyt elkerülhetetlenül érint. Az ügyben védőként eljáró ügyvéd magánlakásában és irodájában, illetőleg az ügyvéd birtokában lévő telefonvezetékre vagy más hírközlési rendszerre, az ügyvéd levelezésére, ideértve a számítástechnikai rendszer útján történő levelezést is, akkor végezhető titkos adatszerzés, ha az ügyvéddel szemben a terhelt ellen folyamatban lévő ügygel összefüggő bűncselekmény megalapozott gyanúja merült fel.

A rendőrségi fogdában, illetőleg a büntetés-végrehajtási intézetben levő ügyvédi beszélő helyiségben akkor végezhető titkos adatszerzés, ha az ügyvéddel szemben a terhelt ellen folyamatban lévő ügygel összefüggő bűncselekmény megalapozott gyanúja merült fel.

2.4.2. Bírói engedély

A titkos adatszerzés engedélyezéséről a bíróság az ügyész indítványára külön eljárásban határoz.

Az indítványnak tartalmaznia kell:

- a) a nyomozást végző ügyészi szerv vagy nyomozó hatóság megnevezését, a nyomozás elrendelésének időpontját, az ügy számát;

- b) a titkos adatszerzés tervezett alkalmazásának helyét, telefonlehallgatás esetén a kapcsolási számot is;
- c) a titkos adatszerzés tervezett alkalmazásával érintett nevét, illetőleg az azonosításra alkalmas adatot, valamint a titkos adatszerzés vele szemben alkalmazni kívánt eszközének, illetőleg módszerének megnevezését;
- d) az alkalmazás tervezett tartamának kezdő és befejező időpontját, naptári napban és órában meghatározva;
- e) az alkalmazás 201. §-ban és 202. §-ban meghatározott feltételeinek a meglétére vonatkozó részletes leírást, így különösen az alapul szolgáló bűncselekmény megnevezését és a bűncselekmény gyanújára okot adó adatokat, a titkos adatszerzés elkerülhetetlen alkalmazását indokoló körülményeket, az alkalmazás célját és annak valószínűsítését, hogy a bizonyíték a titkos adatszerzés során alkalmazott eszközzel, illetőleg módszerrel beszerezhető;
- f) halaszthatatlan elrendelés [(6) bekezdés] esetén annak okát és időpontját.

Az indítványhoz csatolni kell az indítványban foglaltakat megalapozó iratokat. Az alkalmazás meghosszabbítására vonatkozó indítvány előterjesztésével egyidejűleg be kell mutatni a korábbi engedélyezés óta keletkezett iratokat is. A bíróság az indítvány előterjesztésétől számított hetvenkét órán belül határoz. Ha a bíróság az indítványnak helyt ad vagy részben ad helyt, meghatározza, hogy kivel szemben, a titkos adatszerzés mely eszköze, illetőleg módszere mettől meddig alkalmazható. A titkos adatszerzés legfeljebb kilencven napra engedélyezhető, ez ismételt indítványra egy alkalommal legfeljebb kilencven nappal meghosszabbítható. Ha a bíróság az indítványnak helyt ad, és az engedélyezés idején a titkos adatszerzés indítvány szerinti kezdő időpontja már elmúlt, az alkalmazás kezdő időpontja az engedélyezés napja.

Ha az engedélyezés olyan késedelemmel járna, amely a titkos adatszerzés sikerét veszélyeztetné, az ügyész legfeljebb hetvenkét óra időtartamra elrendelheti a titkos adatszerzést (halaszthatatlan elrendelés). Ez esetben az elrendeléssel egyidejűleg az engedélyezés iránti indítványt is elő kell terjeszteni. Ha a bíróság az indítványt elutasította, változatlan ténybeli alapon újabb halaszthatatlan elrendelésnek nincs helye.

2.4.3. A titkos adatszerzés végrehajtása

A titkos adatszerzést külön törvényben meghatározott szervezet hajtja végre. A hírközlési szolgáltatást, a postai küldemények, illetőleg a számítástechnikai rendszer útján rögzített adatok továbbítását, feldolgozását, kezelését végző szervezetek kötelesek a titkos adatszerzés végrehajtását biztosítani és a titkos adatszerzésre jogosult hatóságokkal együttműködni. A hírközlési szolgáltatást, valamint a postai küldemények továbbítását végző szervezetek kötelezettségeiről és az együttműködés részletes szabályairól külön jogszabály rendelkezik. A titkos adatszerzést az ügyész, illetőleg a nyomozó hatóság vezetője haladéktalanul megszünteti, ha

- a) halaszthatatlan elrendelés esetén a bíróság az indítványt elutasította;
- b) az engedélyben meghatározott célját elérte;

- c) az engedélyben megállapított időtartam eltelt;
- d) a nyomozást megszüntették;
- e) nyilvánvaló, hogy a további alkalmazástól sem várható eredmény.

A titkos adatszerzés végrehajtásáról jelentést kell készíteni, amely részletesen tartalmazza a titkos adatszerzés lefolyását, így különösen azt, hogy annak során milyen eszközt, illetőleg módszert, meddig és hol alkalmaztak, a titkos adatszerzés – a fedett nyomozó kivételével – amely természetes vagy jogi személyt, illetőleg jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetet érintett, a titkos adatszerzés során milyen adatot, milyen módon, milyen forrásból hol és mikor szereztek meg. A jelentést úgy kell elkészíteni, hogy abból a bíróság engedélyező végzésében foglaltak megtartása megállapítható legyen. A jelentésben ki kell térni arra is, hogy a titkos adatszerzés elérte-e a célját, és ha nem, akkor annak milyen akadálya volt. A jelentést, a titkos adatszerzést folytatott ügyészi szerv, illetőleg nyomozó hatóság vezetője írja alá.

2.4.4. A titkos adatszerzés eredményének felhasználása

Ha az ügyész a titkos adatszerzés eredményét a büntetőeljárásban bizonyítékként kívánja felhasználni, a titkos adatszerzés engedélyezése iránti indítványt, a bíróság határozatát és a titkos adatszerzés végrehajtásáról készített jelentést csatolja a nyomozás irataihoz. Ha az iratok csatolása a nyomozás iratainak megismerése (193. §) után történt, a gyanúsítottat és a védőt erről értesíteni kell, és lehetőséget kell adni a csatolt iratok megismerésére.

A titkos adatszerzés végrehajtásáról készített jelentés a nyomozás irataihoz történő csatolást követően az okiratra vonatkozó szabályok szerint használható fel bizonyítékként.

A titkos adatszerzés eredménye annak a bűncselekménynek a bizonyítására, és azzal szemben használható fel, amely miatt és akivel szemben a titkos adatszerzést a bíróság engedélyezte. Akivel szemben a titkos adatszerzést a bíróság engedélyezte, a titkos adatszerzés eredménye olyan bűncselekmény bizonyítására is felhasználható, amelyet az engedélyben nem jelöltek meg, feltéve, hogy a titkos adatszerzés e törvényben meghatározott feltételei utóbbi bűncselekmény tekintetében is fennállnak.

Annak a bűncselekménynek a bizonyítására, amely miatt a titkos adatszerzést a bíróság engedélyezte, a titkos adatszerzés eredménye minden elkövetővel szemben felhasználható.

2.4.5. A titkos információgyűjtés eredményének felhasználása

A bűnüldözési célból folytatott bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés, valamint a nem bűnüldözési célból folytatott bírói engedélyhez, illetve az igazságügyért felelős miniszter engedélyéhez kötött titkos információgyűjtés eredménye a büntetőeljárásban bizonyítékként akkor használható fel, ha

- a) a titkos adatszerzés engedélyezésének e törvényben meghatározott feltételei fennállnak a bizonyítani kívánt bűncselekmény tekintetében;

- b) a titkos információgyűjtés engedélyezését kérő szerv a büntetőeljárásban felhasználni kívánt információ megszerzését követően a nyomozást haladéktalanul elrendelte vagy a feljelentési kötelezettségének haladéktalanul eleget tett.

A titkos információgyűjtés engedélyezését kérő szerv a nyomozás elrendelésével vagy a feljelentés megtételével egyidejűleg kezdeményezi az illetékes ügyésznél a titkos információgyűjtés eredményének a büntetőeljárásban bizonyítékként történő felhasználásra való alkalmasságának megállapítását, ha

- a) a bűnüldözési célból folytatott titkos információgyűjtés során keletkezett és rögzített adat az engedélyben nem megjelölt személyre, illetve nem megjelölt bűncselekményre;
b) a nem bűnüldözési célból folytatott titkos információgyűjtés során keletkezett és rögzített adat az engedélyben nem megjelölt személyre vonatkozik.

A felhasználásra való alkalmasságról történő döntés érdekében az ügyész hetvenkét órán belül a nyomozási bíróhoz fordul. A titkos információgyűjtés eredménye akkor alkalmas a büntetőeljárásban bizonyítékként történő felhasználásra, ha meghatározott feltételek fennállnak és megalapozottan feltehető, hogy más módon a bizonyíték beszerzése kilátástalan, vagy aránytalanul nagy nehézséggel járna. A nyomozási bíró a felhasználásra való alkalmasságról indokolt végzéssel határoz. A felhasználásra való alkalmasság tárgyában hozott döntés a titkos információgyűjtés során keletkezett és rögzített adat minősített jellegét nem érinti. A büntetőeljárásban bizonyítékként történő felhasználásra való alkalmasság megállapítása esetén az érintett adatot csak akkor kell megsemmisíteni, ha az ügyész az adat bizonyítékként történő felhasználását nem indítványozta.

A bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés tényét a törvényszék elnöke igazolja. Az igazolás tartalmazza a bíróság megjelölését, az engedéllyel érintett ügy számát és tárgyát, az érintett személy nevét, a titkos információgyűjtés engedélyezésére irányuló előterjesztés, illetve az engedély kereteit.

3. Forró nyomon üldözés

A forró nyomon üldözés azt jelenti, hogy a rendvédelmi szervek – a büntetőeljárás törvényben meghatározott bizonyítási eszközök beszerzése érdekében – már a nyomozás elrendelése előtt vagy annak kezdeti szakaszában soron kívüli intézkedéseket foganatosítanak, az e célra összeállított, különböző feladatot ellátó csoportok összehangolt tevékenysége folytán (pl.: az elkövető elfogása érdekében).

Kivitelezéséhez, az üldözést végző nyomozócsoportok kialakításához egyszerre több emberre és technikára van szükség, de a várható jelentős mennyiségű információ, illetőleg a lehetséges eredmény (elkövető elfogása) kiváltja a később huzamosabb időn keresztül végzendő, aprólékos nyomozati tevékenységet. Általában halaszthatatlan nyomozati cselekmények formájában valósul meg. Elrendelésére túlnyomórészt tipikusan helyszínes bűncselekmények esetében kerül sor, amely a helyszíni munkák (szemle) gyors elvégzését is feltételezi.

Célja és feladatai részben egymást átfedik. Célja a gyors és hatékony intézkedésekkel a meghatározott feladatok végrehajtása, a bűncselekmény elkövetőjének megállapítása, elfogása, a személyi és tárgyi jellegű bizonyítékok, adatok beszerzése.

3.1. A forrónyomon üldözés feladatai

A forrónyomon üldözés feladatai a következők:

- a) újabb bűncselekmény elkövetésének megakadályozása;
- b) a még folyamatban lévő bűncselekmény megszakítása;
- c) az elkövető üldözése, elfogása, kilétének megállapítása;
- d) életmentés, elsősegélynyújtás, közveszély-, kárveszély elhárítása;
- e) a közrend helyreállítása;
- f) a személyi és tárgyi bizonyítékok felkutatása, az adatok rögzítése, elemzése, értékelése, az üldözés megkezdéséhez szükséges következtetések levonása.

3.2. Alapelvek

- a) *Gyorsaság*: az információk felkutatása, továbbítása, értékelése, a kapott adatok alapján történő haladéktalan intézkedés. A gyorsaság azonban nem történhet a munka minőségének rovására, nem vezethet kapkodáshoz.
- b) *Törvényesség*: a mindenkor hatályos, vonatkozó törvényi és más jogszabályi előírásoknak, (és kriminalisztikai ajánlásoknak) megfelelően kell a végrehajtandó feladatokat, cselekményeket meghatározni. A nem törvényes módon beszerzett bizonyítási eszközök bizonyítékként nem értékelhetők.
- c) *Tervezettség*: a feladatokat forrónyomon üldözés esetén is meg kell tervezni, kivitelezésüket össze kell hangolni. A forrónyomon üldözés egy vagy azonos időben, több irányban is kivitelezhető.
- d) *Szakzszerűség*: az üldözésben résztvevők ismerjék a törvényi, jogszabályi, belső normák által meghatározott kereteket, kriminalisztikai elméleti és gyakorlati követelményeket, amelyeket magas színvonalon kell alkalmazniuk. Elvárás a végrehajtók részéről a kellő hely és személyi ismeret, szakmai tapasztalat.
- e) *Szervezettség*: a résztvevők ismerjék az elérendő célt, pontos feladataikat, az üldözés irányítójával történő kapcsolattartás, információcsere módját.
- f) *Rugalmasság*: a beszerzett adatoktól függően folyamatosan kell a feladatokat meghatározni, kiegészíteni, irányokat váltani.
- g) *Adminisztráltság*: a bizonyítás szempontjából minden lényeges adatot, információt írásban rögzíteni kell.

A forrónyomon üldözés megszervezése rendkívül összetett tevékenység, olyan feladatrendszer, amely nagymérvű koordinációt követel meg a résztvevőktől (ügyeletes, szemlebizottság, helyszínbiztosítók, kihallgatást folytatók, járőrök, KMB-sek, nyomozókutya vezetők, bevont más rendőri szervek, útvonalzárást /EÁP-ot/, területzárást fenntartók), akiknek személyre szabott feladatát folyamatosan meg kell határozni, tevékenységét össze kell hangolni, biztosítva a kapcsolattartást is.

A gyakorlati végrehajtás során a forrónyomon üldözést folytató csoport parancsnokának a beszerzett adatok függvényében folyamatosan intézkednie kell a szükséges körzések (személy, tárgy, gépjármű) elrendeléséről, az üldözés irányainak meghatározásáról, útvonal-, illetőleg terület lezárásáról, a sértett és a tanúk gyors, törvényes kihallgatásáról, a szemle adatainak elsődleges értékeléséről, a beszerzett információk alapján további feladatok kijelöléséről, további erők-, eszközök, nyilvántartások igénybevételéről, a beérkező adatok folyamatos elemzéséről, értékeléséről.

Az elemző tevékenység által nyújtott összkép alapján a parancsnok intézkedik újabb üldözési irányok meghatározásáról, a vezetők soron kívüli tájékoztatásáról. A beosztott résztvevők kötelesek a parancsnokot folyamatosan tájékoztatni az ügy szempontjából lényeges adatokról.

A forrónyomon üldözés során az információáramlás sokoldalú, legalább kettős kapcsolatot jelent az irányítást folytató(-k) és a végrehajtásban résztvevők között. Fontos eleme az összehangolt, egy központból jövő feladat meghatározás. Az üldözésben résztvevők számát az ügy jellege, súlya határozza meg, amely lehet 1-3 fős, de akár nagy létszámú csapaterőben végrehajtott tevékenység is.

Előfordulhat, hogy a kivitelezés során – a szituáció függvényében – el kell térni a parancsnok által meghatározottaktól, többet vagy kevesebbet lehet a feladatokból végrehajtani, melyet azonban a szervezetlenség elkerülése érdekében a vezetőnek jelezni kell. A beosztottaktól azonban elvárható, hogy adott részfeladat végrehajtása során szakszerűen és felelősen önálló döntéseket is hozzanak, és ne várjanak minden apró részletre parancsnoki utasítást (pl.: adott feladtból következő további feladatok önálló végrehajtása).

4. A kutatás

A krimináltaktikában a kutatás azoknak a cselekményeknek az összefoglaló megnevezése, amelyekkel a nyomozó hatóságok meghatározott helyeken a felderítés és bizonyítás érdekében igyekeznek megtalálni a bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható vagy körözött személyeket, eltűnt személyeket, holttesteket, tárgyi bizonyítási eszközöket és a bűncselekménnyel összefüggő nyomokat, anyag- maradványokat. Kényszerintézkedés, mely a személyiségi jogokra is kiterjedhet, korlátozhatja a vagyontárgyakkal való szabad rendelkezést.

Az elkövetett bűncselekmény jellegétől, a rendelkezésre álló adatoktól és az ezekből levonható következtetésektől, feltevésektől függően a kutatás kiterjedhet az emberi testre, annak üregeire, lakó-, vagy egyéb helyiségekre, műtárgyakra, terepre, járművekre, valamint a föld, illetve a vizek mélyére. Tervszerű tevékenység, az adatgyűjtés egyik fontos eszköze, amely folytatható megfigyeléssel, manuális tevékenységgel, illetve technikai eszközökkel. Segítségével lehetővé válhat a bűncselekmény helyszínének megtalálása, adatokat szolgáltatathat lefoglalás, zár alá vétel, elkobzás elrendeléséhez.

A kutatás során fel kell tární, és rögzíteni kell mind a terhelő, mind a mentő körülményeket alátámasztó bizonyítékokat, adatokat, továbbá azokat a tényeket, amelyek a bűncselekmények elkövetését elősegítő okokra és körülményekre vonatkoznak, bűnös kapcsolatokra utalnak. A Be. a kényszerintézkedések körében nevesíti a házkutatást és a motozást, mint kutatási tevékenységet, melyet a kriminalisztika kiegészít a fenti helyek kutatásával.

4.1. A házkutatás

A házkutatás a ház, lakás, egyéb helyiség vagy azokhoz tartozó bekerített hely, továbbá az ott elhelyezett jármű átkutatása, illetőleg számítástechnikai vagy ilyen rendszer útján rögzített adatokat tartalmazó adathordozó átvizsgálása az eljárás eredményessége érdekében (Be. 149. §).

A bűncselekmények megelőzése, megszakítása és felderítése megkívánja, hogy egyes állampolgári jogok (pl.: lakás sérthetlensége) a törvényi feltételek fennállása esetén csorbát szenvedjenek.

Házkutatásra csak bűncselekmény gyanúja miatt kerülhet sor, amelynek objektív tényeken, körülményeken kell alapulnia, a szubjektív megítélés, feltételezés törvénysértéshez vezethet. Fogatosításának akkor van helye, ha feltehető, hogy az a bűncselekmény elkövetőjének kézrekerítésére, a bűncselekmény nyomainak felderítésére, illetőleg a bizonyítási eszközre elkobozható vagy vagyoneklobzás alá eső dolog megtalálására vezet.

A házkutatás tárgyi jellegű kényszerintézkedés, amelyet a nyomozóhatóság – a törvényi előfeltételek megléte esetén – a bűncselekménnyel összefüggésbe hozható gyanúsított vagy bármely személy (orgazda, felbujtó, bűnpártoló, jóhiszemű más személy) házában, lakásában, egyéb helyiségében, hozzájuk tartozó bekerített helyen alkalmazhat. Célja a bűncselekmény elkövetőjének elfogása, eltűnt vagy bűncselekmény áldozatává vált, illetőleg körözött személyek megtalálása, tárgyi bizonyítási eszközök felkutatása és lefoglalása, további nyomozati cselekményekhez adatok gyűjtése. Segítségével lehetővé válik a bűncselekményből származó tárgyak elkövetésnél használt eszközök, szerszámok, ujjnyomok megtalálása.

A házkutatást lehetőleg az érintett (házkutatást szenvedő) személy jelenlétében, lehetőleg nappal kell elvégezni, annak megkezdése előtt ismertetni kell a házkutatást elrendelő határozatot, közölni kell a megalapozó bűncselekményt és – a halaszthatatlan nyomozási cselekmény esetét kivéve – fel kell szólítani, hogy a keresett dolgot, tárgyat, számítástechnikai rendszeren tárolt adatot adja elő. Ha az érintett felszólításra a keresett dolgot előadja, a házkutatás nem folytatható. Amennyiben a házkutatást szenvedő, illetőleg védője, képviselője, a megbízott hozzátartozója nincs jelen, úgy érdekeinek védelmére képviselőt kell kirendelni.

Házkutatási határozat meghozatala nélkül is megtartható házkutatás, ha halaszthatatlan nyomozati cselekményként, a késedelem veszéllyel jár, a tetten ért elkövető megszökött, olyan személyt kell előkeríteni, akinek a bíróság előzetes letartóztatását elrendelte, továbbá

bűncselekmény elkövetését kell megakadályozni. A jegyzőkönyvben a halaszthatatlanság tényét és az ezt megalapozó körülményeket fel kell tüntetni.

4.1.1. A házkutatásra történő felkészülés

Általában elrendelt nyomozás esetén van lehetőség a felkészülésre. A résztvevők száma elsősorban a kutatandó terület nagysága, a helyiségek száma, berendezései, a keresett tárgy vagy személy elrejtésének, elrejtőzési lehetőségeinek függvényében kerül meghatározásra. A házkutatás végrehajtásánál a nyomozóhatóság hatósági tanút alkalmazhat (Be. 183. §), amelyre az érdekeltet figyelmeztetni kell. Amennyiben házkutatással érintett személy írni-olvasni nem tud, illetőleg a tizennegyedik életévét nem töltötte be, a hatóság hivatalból rendel ki hatósági tanút. Fentieken túl a gyanúsított, a védője, a házkutatással érintett személy indítványára is hatósági tanút kell alkalmazni.

Hatósági tanúként történő közreműködésre senki sem kötelezhető, a nyomozóhatóság tagjai, az ügyben érdekelt személyek, illetve ezek közvetlen hozzátartozói nem lehetnek hatósági tanúk.

A nyomozási cselekmény előtt a hatósági tanút a jogairól és kötelezettségeiről fel kell világosítani. A nyomozási cselekményre észrevételt tehet, költségtérítésre, illetve a törvény (Be.) rendelkezései alapján személyi védelemre jogosult. A nyomozási cselekmény során tudomására jutott tényekre, adatokra nézve titoktartási kötelezettség terheli.

A házkutatás megkezdése előtt eligazítást kell tartani, amelyben ki kell térni a kutatás helyére, céljára, az elvégzéshez szükséges személyi és tárgyi, technikai (pl.: fémkereső, ultrahangos, vagy sugármérő készülék) feltételekre, a helyszínen várhatóan jelenlévőkre, arra, hogy mely tárgyakat kell lefoglalni, azokat hogyan, hová kell elszállítani, meg kell határozni a kapcsolattartás, hírosszekötetés módját és a résztvevők egyéni feladatait.

4.1.2. A házkutatás végrehajtása és eredményének rögzítése

Akár határozat alapján, akár halaszthatatlan nyomozati cselekményként kerül végrehajtásra, a házkutatásról jegyzőkönyvet kell felvenni. A jegyzőkönyvben fel kell tüntetni az eljáró hatóság megnevezését, az eljárás jogalapját, az eljárók (hatóság tagjai, szaktanácsadó, szakértő, hatósági tanúk) megnevezését, valamint az elszenvedő megnevezését, adatait. A kétséget kizáró bizonyításhoz szükséges részletességgel kell leírni az eljárás menetét, eredményét, a lefoglalt tárgyat, tárgyakat, azok megtalálási helyeit, azonosítási adatait, rögzítésének egyéb módjait (hang-, fénykép-, videofelvétel). Amennyiben rongálással, bontással, más károkozással lehet a bizonyítási eszközt beszerezni, ezt jelezni kell a jegyzőkönyvben, a várható költséggel együtt. A házkutatási jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell a házkutatást átélő (ha azon részt vett, a hatósági tanú) észrevételeit, nyilatkozatait.

A bizonyítási eszközök, bűnjelke bizonyítékként csak akkor használhatók fel, ha eredetükhöz kétség nem fér. Ezért a házkutatás során úgy kell a bűnjelkeket lefoglalni, csomagolni, bűnjelcímkével ellátni, biztosítani, hogy méreteik, alakjuk külső ismertetőjegyeik, állaguk ne változzon, a rajtuk lévő nyomok, anyagmaradványok sértetlenek maradjanak, a külön-külön

lefoglalt bűnjelek egymással ne érintkezzenek. A csomagoláson jelezni kell a veszélyességre (sugárzó, mérgező anyag), törékenységre utaló jellemzőket.

Ellene kétféle jogorvoslati lehetőség áll fenn, egyrészt a házkutatás ténye, törvényessége, másrészt a végrehajtás módja (esetleges rongálás, károkozás) miatt tehető panasz, melyet a jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell.

A jegyzőkönyv egy példányát a házkutatást szenvedőnek, érdekeltnek vagy képviselőjének át kell adni, az átvételi elismervény dokumentumként szolgál az elvitt tárgyról. Egyéb, részletezett szabályait a Be. 149. § és a NYER 76-83. § tartalmazza.

4.2. Nyilvános helyek, többek által lakott és más helyek átkutatásának szabályai

Nyilvános helyek, üdülők, sport-, kulturális létesítmények, vendéglátóipari helyek, irodák, üzletek raktárak stb., illetve ezekhez tartozó helyiségek átkutatása lényegében megegyezik a házkutatással, de vannak eltérő vonásai is. Mindenekelőtt figyelembe kell venni, hogy a végrehajtás során más – a bűncselekmény elkövetéséhez nem köthető személyek – jogai is sérülhetnek. A házkutatást ilyen esetekben olyan időpontra kell tervezni, amikor a nyilvános helyeken kevesen tartózkodnak. A nyitvatartási vagy munkaidőhöz kötött helyek esetében (szállodák, munkahelyek, irodák) kívánatos az érdekeltek jelenléte. Előzőleg ellenőrizni kell az egyes helyiségek használóinak személyazonosságát. A sikeresség érdekében be kell vonni a helyi vezetőt vagy alkalmazottat, aki jól ismeri az épületet, annak helyiségeit, berendezéseit, munkaeszközeit, az ott dolgozókat.

Ha a kutatás alá vont személy, gyanúsított mással közös lakrészben, szobában lakik, őt fel kell kérni saját dolgainak kiválogatására. Ilyen esetben a jegyzőkönyvet annyi példányban kell készíteni, hogy az érintett cég, szálloda, stb. képviselője is kapjon.

4.3. Járművek átkutatása

Történhet általános rendőri intézkedés keretében (Rtv. 30. §) bűncselekmény elkövetőjének elfogása, előállításra, közbiztonságot veszélyeztető cselekmény, esemény megelőzése, megakadályozása érdekében.

Kriminalisztikai értelemben a jármű kifejezést kiterjesztően alkalmazva a kutatás kiterjedhet személy-, tehergépjárművekre, vasúti közlekedési eszközökre, autóbuszokra, hajókra, uszályokra, repülő- gépekre, egyéb járművekre. Módja szerint kiterjedhet a jármű egészére vagy részére, történhet szerkezeti elemek megbontásával, szétszereléssel, műszeres átvilágítással, speciálisan kiképzett kutya igénybevételevel. Célja tárgyi bizonyítási eszközök, elkövetők felkutatása. Kivitelezéséhez célszerű szakértőt, szaktanácsadót felkérni.

A kutatást szenvedővel közölni kell a járműkutatás célját és fel kell szólítani, hogy a keresett tárgyat adja elő. A közúti forgalomban résztvevő jármű átkutatása esetén először el kell venni az indítókulcsokat, a jármű hivatalos okmányait, a benne tartózkodók személyazonosító okmányait.

A gépjárművek különféle rejtekhelyek kialakítására alkalmasak, amelyek általánosságban a következők: ülések, ajtók kárpitozása mögötti üregek, gumik, lámpaburák, műszerfal, benzintank, légszűrő, légfűvő üreges részei, küszöbök, karosszéria és motorelemek részei.

4.4. Kutatás nyílt terepen

Nyílt terepen, illetve az olyan bekerített területen végzett kutatás végrehajtása során, amely nem tartozik a személyi tulajdonjog fogalmkörébe, jegyzőkönyvet készíteni nem kell. Az ilyen helyen végzett kutatás során a kutatóknak törekedniük kell minden négyzetméternyi terület átvizsgálására, figyelni a talajnak általánostól eltérő jelenségeire (frissen kikelt vagy elszáradt növényzet, növényzet hiánya stb.).

A kutatást lehet folytatni láncot alkotva, parcellákra felosztottan, a légtérből figyelve, különböző eszközöket (fém-detektor) alkalmazva. A végrehajtás során minden jogszabályba ütköző tárgy birtoklását, előfordulását figyelni kell.

A keresett és megtalált tárgyakról lefoglalási jegyzőkönyvet, a megtalálási körülményekről jelentést kell készíteni.

5. A motozás

A motozás, bizonyítási eszköz vagy elkobozható, illetőleg vagyoneklobzás alá eső dolog megtalálása céljából a terhelt és az olyan személy ruházatának és testének átvizsgálása, akiről megalapozottan feltehető, hogy bizonyítási eszközt tart magánál, vagy olyat, amely elkobozható vagy vagyoneklobzás alá eshet. Végrehajtása során a motozás alá vont személy járműve, csomagja, más tárgya is átvizsgálható.

Akkor alkalmazzuk, ha a büntetőeljárás során valamely személy alaposan gyanúsítható azzal, hogy bűncselekmény bizonyításához szükséges, jogszabály által tiltott, illetőleg támadásra alkalmas eszközt, tárgyat tart magánál. Célját tekintve tehát tárgyi bizonyítási eszközök felkutatására irányuló kényszerintézkedés. Erről jegyzőkönyvet kell készíteni, amelyen fel kell tüntetni, hogy a tárgy honnan, milyen helyről került elő.

Az érintett testének átvizsgálását csak a motozottal azonos nemű személy végezheti, ami azonban nem vonatkozik a résztvevő orvosra. A személymotozás halaszthatatlan nyomozati cselekményként is végrehajtható. Kiterjedhet a test egész felületére, a test üregeire, a ruházatra, testi őrizetében lévő tárgyakra, csomagokra. Ennek megfelelően ügyelni kell a biztonsági szempontokra (kés, egyéb fegyver). A motozottat fel kell szólítani, hogy a keresett tárgyat adja elő, ellenkezés esetén a cselekmény túsérésére kényszeríthető.

A motozást is lehetőleg nappal kell végrehajtani, ügyelve a magánélet körülményeinek tiszteletben tartására, a felesleges károkozás elkerülésére.

6. A lefoglalás, mint jogi és kriminalisztikai kategória

A lefoglalás a gyanúsított vagy más személy tulajdonában, illetve birtokában lévő dolgokra irányuló tárgyi jellegű kényszerintézkedés. Ebből eredően az eljárásjogi szabályozás szerint a lefoglalást akadályozó személyt annak tűrésére lehet kényszeríteni.

A lefoglalás a bizonyítás érdekében vagy az elkobzás, illetőleg a vagyoneklobzás a dolog birtokának elvonása a birtokos rendelkezése alól. A hatóság a birtokjog és a tulajdon korlátozásával biztosítja azokat a tárgyakat, amelyeket szakértői vizsgálatoknak kívánunk alávetni. Célja az eredményes eljárás lefolytatásának biztosítása, tárgyi bizonyítási eszköz beszerzése, a tényállás bizonyítása érdekében. Elrendelése határozattal, rögzítése jegyzőkönyvben történik.

6.1. A lefoglalásra történő felkészülés

A lefoglalásra történő felkészülés azt jelenti, hogy kitől, mit, hogyan, honnan kell lefoglalni és a biztosított dolog kapcsán szükség van-e szakértői vizsgálatra. Az ügy jellegétől függően már a lefoglaláskor szükség lehet szakértő, szaktanácsadó jelenlétére (pl.: számítástechnikai eszköz lefoglalásakor), így előzetesen biztosítani kell a szükséges személyi és technikai eszközöket, tároló-, szállító, és állagmegóváshoz szükséges eszközöket.

Amennyiben nem halaszthatatlan nyomozati cselekményként kerül alkalmazásra, előzetesen elrendelő határozatot kell készíteni, amelyet a lefoglalást szenvedőnek vagy képviselőjének át kell adni.

6.2. A lefoglalás gyakorlati végrehajtása

A lefoglalásról jegyzőkönyvet kell készíteni, amely tartalmazza az eljáró hatóság megnevezését, az eljárás alapját képező nyomozáselrendelés bűnügyi számát, a résztvevők nevét, adatait, eljárásjogi alanyiságát. Rögzíteni kell, hogy a lefoglalt dolog hol, milyen körülmények között került megtalálásra, amennyiben jelen volt a birtokos, önként adta-e át, a cselekménynél milyen magatartást tanúsított (ideges, feszült vagy nyugodt volt stb.).

A lefoglalt dolgot egyedi azonosításra alkalmas módon kell leírni (pl.: gyári szám, méret, típus, darabszám), nagyobb értékkel bíró tárgy esetén ajánlott az általánosító megfogalmazás (arany-, ezüst-, drágakőnek látszó tárgy). Mivel a lefoglalt dolgok bűnjelnek minősülnek bűnjeljegyzéket kell készíteni róluk. Amennyiben a gyanúsított is jelen van, a lefoglalás motozással is egybeköthető, így a kutatás a testi őrizetben lévő tárgyakra is kiterjed. A jogszabályi előírások alapján le kell foglalni az engedély nélkül készített, megszerzett vagy tartott robbanóanyagot, robbantószeret, lőfegyvert, lőszeret, sugárzó anyagot, mérget és kábítószeret, a mérlegelési lehetőség ezen esetekben kizárt.

A lefoglalás, mint önálló nyomozati cselekmény, akkor kap különös jelentőséget, ha nem eljárásjogi alakításokhoz kötött cselekményekkel együtt végezzük (pl.: beépítetlen zárt helyen, gépkocsiban végzett kutatás), mivel a szabályos lefoglalással a későbbi alaptalan védői, gyanúsított kiadásoknak elejét lehet venni. A lefoglalásnál már a kérdéses dologra,

tárgyra, eszközre egyidejűleg gondolni kell, hogy ezzel a későbbi szakértői véleményadás alapja meglegyen, így különös gondossággal kell eljárni a leírás és rögzítés során.

6.3. A lefoglalt dolog kezelése, tárolása

A lefoglalt dolgok, tárgyak a nyomozóhatóság épületében lévő zárt, ellenőrzött, külön erre a célra kialakított bűnjeltároló helyiségben kerülnek elhelyezésre. A szakértői vizsgálat vagy a tárolás során keletkezett állagromlásról, sérülésről jegyzőkönyvet kell felvenni, a tulajdonos kártérítése érdekében. A gyorsan romló vagy hosszabb idejű tárolásra nem alkalmas dolog értékesítéséről a vádirat benyújtásáig az ügyész, majd a bíróság határoz. Értékesítés után az ellenérték lép a lefoglalt dolog helyébe.

A lefoglalás csak addig tarthat, amíg az eljárás érdekében erre szükség van. A megszüntetéséről annak a hatóságnak kell gondoskodnia, amely előtt az eljárás folyik. Amennyiben hanyagságból vagy feledékenységből a lefoglalás megszüntetése elmarad és ezzel bizonyíthatóan károkozás történik, a mulasztó felelősséggel tartozik. A tárgyak, dolgok kiadásánál ügyelni kell arra, hogy azok, amelyek birtoklása jogszabályba ütközik, nem adhatók vissza. Általánosságban a dolgot, dolgokat annak kell visszaadni, akitől lefoglalásra került.

7. A személyes szabadságot korlátozó kényszerintézkedések

A kényszerintézkedések szigorú anyagi jogi és alaki feltételekhez kötött, törvényi garanciákkal biztosított nyomozati cselekmények, amelyek az eljárás sikere érdekében a törvényes időtartam alatt személyes szabadságot vagy más állampolgári jogosultságot korlátozhatnak.

A személyes szabadságot korlátozó kényszerintézkedések krimináltaktikailag képezhetik a kihallgatás lényegi elemét, amennyiben a jogszabályi lehetőségek ismertetése pszichikai hatást is kivált, amely beismerő vallomáshoz vezethet.

A személyes szabadságot korlátozó kényszerintézkedések szabályozása a büntetőeljárásról szóló törvényben, illetőleg más jogszabályok alapján történik, amelyek a következők:

- a) elfogás, előállítás, elővezetés (Rtv. 33-34. § és Szolgálati Szabályzat 42-47§. és 49-50. §);
- b) közbiztonsági őrizet (Rtv. 38. §);
- c) szabálysértési őrizet, elővezetés (1999. évi LXIX. törvény a szabálysértésekről 77-78.§);
- d) elzárás (a büntetések és intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. tvr. 122-125. §);
- e) őrizetbe vétel, előzetes letartóztatás (Be. 126-135. §).

Jegyzetünkben a Be. alá tartozó személyes szabadságot korlátozó kényszerintézkedések (őrizetbe vétel, előzetes letartóztatás, lakhelyelhagyási tilalom, házi őrizet, távollattartás, ideiglenes kényszergyógykezelés) kerülnek részletes kifejtésre.

7.1. Őrizetbe vétel

Az őrizetbe vétel rövid ideig tartó szabadságelvonással járó kényszerintézkedés, amely szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény gyanúja – különösen tettenérés – esetén rendelhető el, feltéve, hogy a terhelt előzetes letartóztatása valószínűsíthető. Elrendelésére a nyomozó szerv vezetője, szolgálati időn kívül az ügyelet vezetője, az ügyész és a bíróság jogosult.

Az őrizetbe vétel ideje legfeljebb 72 óráig tarthat, ennek elteltével a terheltet, ha a bíróság előzetes letartóztatását nem rendelte el, szabadon kell bocsátani. Az őrizetbe vétel időtartamába beszámít az egyéb korlátozó intézkedések időtartama is (elfogás, előállítás, kihallgatás megkezdése). Ugyanazon bűncselekmény miatt, ha a körülmények nem változtak, újabb őrizetbe vétel nem rendelhető el. Az őrizetbe vétel elrendelését – szigorú tartalmi és alaki kellékek betartásával – határozatba kell foglalni, amelyet a terhelt számára ki kell hirdetni. Az őrizetbe vétel elrendeléséről és a fogvatartás helyéről 24 órán belül értesíteni kell a terhelt által megjelölt hozzátartozót, ennek hiányában a terhelt által megjelölt más személy is értesíthető.

A határozat rendelkező részében pontosan meg kell jelölni az intézkedés alapjául szolgáló törvényhelyet és a konkrét, a fogvatartás alapjául szolgáló okot. Az indokolási részben tömören le kell írni az elrendelés okát, az alátámasztó tényeket, különösen a gyanú alapjául szolgáló jogellenes cselekményt, az elkövető társadalomra való veszélyességének fokát. Az őrizet ellen a terhelt nem élhet halasztó hatályú panasszal.

Az őrizetbe vett személy felügyelet nélkül maradt kiskorú gyermekét, illetőleg az általa gondozott más személyt gondozás céljából a hozzátartozónak vagy az arra alkalmas intézménynek (gyámhatóság) kell átadni. Intézkedni kell a terhelt felügyelet nélkül maradó vagyonának, lakásának biztonságba helyezéséről is.

Az őrizetbe vételt követően lefolytatott kihallgatáson tett beismerő vallomás esetén is be kell szerezni a lehetséges személyi és tárgyi bizonyítékokat, azon releváns adatokat, amelyek a terhelt személyi körülményeire, vagyoni helyzetére, életvitelére vonatkoznak.

A fentiekben nem részletezett szabályokat a Be. 126-128. §. és a NYER 57-62. § tartalmazza.

7.2. Előzetes letartóztatás

Az előzetes letartóztatás a terhelt személyi szabadságának bírói elvonása a jogerős ügydöntő határozat meghozatala előtt. Előzetes biztonsági kényszerintézkedés, amely a személyi szabadságot jelentősen, hosszabb ideig is korlátozhatja.

Kizárólag szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatti eljárásban és akkor van helye, ha a terhelt:

- a) megszökött a bíróság, az ügyész, illetve a nyomozóhatóság elől, elrejtőzött vagy szökést kísérelt meg, illetőleg az eljárás során ellene újabb, szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény miatt eljárás indult;
- b) szökésének vagy elrejtőzésének veszélyére tekintettel vagy más okból megalapozottan feltehető, hogy az eljárási cselekményeknél a jelenléte másképp nem biztosítható;
- c) megalapozottan feltehető, hogy szabadlábban hagyása esetén, különösen a tanúk befolyásolásával vagy megfélemlítésével, tárgyi bizonyítási eszköz, okirat megsemmisítésével, meghamisításával vagy elrejtésével megghiúsítaná, megnehezítené vagy veszélyeztetné a bizonyítást;
- d) megalapozottan feltehető, hogy szabadlábban hagyása esetén a megkísérelt vagy előkészített bűncselekményt véghezvinné, vagy szabadságvesztéssel büntetendő újabb bűncselekményt követne el.

Az előzetes letartóztatásról a nyomozószerv előterjesztése alapján, ügyészi indítványra a bíróság határoz. Az előzetes letartóztatásnak csak a nyomozás elrendelése után van helye, a törvényi okok fennállása esetén. Elrendeléséhez kizárólag bírói, megszüntetéséhez szintén bírói vagy a nyomozási szakban ügyészi döntésre van szükség.

Szükségességének felmerülése esetén a nyomozási szakban a nyomozóhatóság vezetőjének az illetékes ügyésznél írásbeli előterjesztést kell tenni, amelyben részletezni kell, hogy milyen törvényben meghatározott előfeltételek állnak fenn és ezt indokolni is kell. Meg kell nevezni a bűncselekmény gyanúját alátámasztó bizonyítékokat, amelyek az elrendelést is alátámasztják. Ügyészi igény esetén a nyomozó hatóság egyéb adatot szerez be, szóbeli, írásbeli kiegészítést fűz a meglévő adatokhoz. Amennyiben az ügyész úgy dönt, hogy nem ad helyet az előterjesztésnek, akkor az indítványtételt mellőzi, amelynek okáról írásos tájékoztatást ad. Az előzetes letartóztatás kezdeményezésekor a feltételek vizsgálatánál egyaránt figyelembe kell venni a gyanúsított személyét, előéletét, életkörülményeit és az elkövetett cselekmény társadalmi veszélyességét.

Az előzetes letartóztatásba vétel okaként nem elegendő a hivatkozott törvényhely szövegét leírni, hanem az okokat meghatározó konkrét körülményeket is részletezni kell (pl.: miért kell a szökésétől, elrejtőzésétől tartani). Fontos, hogy a hivatkozott okot, okokat a nyomozás egyéb iratai, bizonyítékai is alátámasszák, illetve, hogy ezekkel ne legyenek logikailag ellentétesek. A nyomozási adatoknak mind tartalmilag, mind időbelileg szinkronban kell lenniük az előterjesztés indokolásával. A megfelelő törvényhelyre való utalásnak, a bűncselekmény jogi minősítésének pontosnak és helytállónak kell lennie. Az indokolásban leírtaknak megfelelő alapot kell nyújtaniuk az érdemi döntéshez, ezért kellően részletezett és közérthető megfogalmazásra van szükség.

Krimináltaktikailag azonban nem helyes a szükségesnél több bizonyítékra hivatkozni, hanem csak azokra, amelyekről a gyanúsított már tud vagy eljárásjogi helyzetéből következően tudomást szerezhet róla.

Amennyiben a bíróság elrendeli az előzetes letartóztatásba vételt, a nyomozás irataiból ki kell tűnnie, hogy mikor, milyen intézkedések kerültek foganatosításra a gyermek, gondozott, más

személy, illetőleg a vagyontárgyak megóvása érdekében. Végrehajtása büntetés-végrehajtási intézetben történik, meghosszabbítására a lejárát előtt 10 nappal kell intézkedni.

A vádirat benyújtása előtt elrendelt előzetes letartóztatás tartama legfeljebb egy hónap, amelyet a nyomozási bíró alkalmanként legfeljebb 3-3 hónappal, összesen legfeljebb egy évig hosszabbíthat. Ha az elrendelt előzetes letartóztatás tartama a három évet eléri, az előzetes letartóztatás megszűnik. Amennyiben feltételei előbb megszűnnek, soron kívül intézkedni kell a megszüntetésére.

7.3. Lakhelyelhagyási tilalom

A lakhelyelhagyási tilalom a terhelt mozgási szabadságát és a lakóhely szabad megválasztásának jogát korlátozza. A lakhelyelhagyási tilalom hatálya alatt álló a meghatározott területet, körzetet engedély nélkül nem hagyhatja el, tartózkodási helyét, lakóhelyét nem változtathatja meg. A lakhelyelhagyási tilalom a terhelt mozgási szabadságát enyhén korlátozó kényszerintézkedés, amelynek elrendeléséről a bíróság határoz. Alkalmazására csak a nyomozás elrendelése után kerülhet sor. Célja a gyanúsított, terhelt idézése esetén a hatóság előtti megjelenés biztosítása.

Akkor rendelhető el, ha a bűncselekmény jellegére, a terhelt személyi és családi körülményeire, egészségi állapotára, idős korára, vagy az eljárás során tanúsított magatartására tekintettel az előzetes letartóztatással elérni kívánt célok ezzel is biztosíthatók. A tilalmat elrendelő, annak fenntartásáról, részleges feloldásáról, megszüntetéséről szóló határozatról kiállított értesítőlapot, a határozat két példányát a bíróság haladéktalanul megküldi a terhelt lakóhelye szerint illetékes rendőrkapitányságnak. Az elrendelt korlátozások betartását a rendőrség ellenőrzi.

7.4. Házi őrizet

A házi őrizet a terhelt mozgási szabadságát és tartózkodási helye szabad megválasztásának jogát korlátozó kényszerintézkedés. Akkor rendelhető el, ha a bűncselekmény jellegére és a büntetőeljárás időtartamára, vagy a terhelt eljárás során tanúsított magatartására tekintettel az előzetes letartóztatással elérni kívánt célok ezzel is biztosíthatók. Elrendelése esetén a bíróság által kijelölt lakást és az ahhoz tartozó bekerített helyet a terhelt csak a bíróság határozatában meghatározott célból, különösen a mindennapi élet szokásos szükségleteinek biztosítása vagy gyógykezelés céljából az ott írt időben és távolságra (úti célra) hagyhatja el.

A bíróság a házi őrizet elrendeléséről, meghosszabbításáról, fenntartásáról, megszüntetéséről szóló határozatot megküldi a terhelt házi őrizet céljára kijelölt lakóhelye szerint illetékes rendőrkapitányságnak (6/2003. IM-BM rendelet). A bíróság a terhelt hozzájárulásával úgy is rendelkezhet, hogy a házi őrizet előírásainak megtartását a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszközzel is ellenőrizheti.

A rendőrség a kötelezettségeket illetően ellenőrzi, hogy a terhelt:

- a) a kijelölt lakáson tartózkodik-e;

- b) a kijelölt lakást a bíróság határozatában megjelölt célból, az ott írt időben és távolságra (úticélra) hagyta-e el;
- c) a mozgását nyomon követő technikai eszközt nem távolította-e el vagy nem tette-e működésképtelenné, illetőleg, hogy azon más, a rendeltetészerű működést befolyásoló változtatást nem végzett-e el.

A rendőrség a házi őrizet végrehajtása során a szükséges mértéken túl, törvényes ok nélkül nem zavarhatja a terhelt magánéletét, illetőleg biztosítani kell, hogy a magánéletnek az ügygel össze nem függő körülményei ne kerüljenek nyilvánosságra.

Ha a terhelt a lakhelyelhagyási tilalmat, illetőleg a házi őrizet szabályait megszegi, vagy az eljárási cselekményen idézés ellenére nem jelenik meg, és ezt alapos okkal nem menti ki, vagy az akadály megszűnését alapos okkal nyomban nem igazolja, őrizetbe vehető, továbbá házi őrizet esetén az előzetes letartóztatása, lakhelyelhagyási tilalom esetén a házi őrizete vagy az előzetes letartóztatása rendelhető el. Amennyiben ez nem szükséges, rendbírósággal sújtható.

7.5. Távoltartás

A távoltartás intézményét a 2006. évi LI. törvény 59. §-a vezette be. Az intézkedés – a lakhelyelhagyási tilalomhoz, és a házi őrizethez hasonlóan – a szabad mozgáshoz, tartózkodási hely megválasztásához való jogot korlátozza.

A távoltartás hatálya alatt álló terhelt a bíróság határozatában megállapított szabályok szerint köteles:

- a) a meghatározott lakást elhagyni, és onnan a bíróság által meghatározott ideig távol maradni;
- b) a meghatározott személytől, illetőleg e személy lakó-, és munkahelyétől, az e személy által látogatott nevelési és nevelési-oktatói intézménytől, gyógykezelés céljából rendszeresen látogatott egészségügyi intézménytől, vallásgyakorlása során rendszeresen látogatott épülettől a bíróság által meghatározott ideig távol maradni;
- c) tartózkodni attól, hogy a meghatározott személlyel közvetlenül vagy közvetve érintkezésbe lépjen.

Szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény megalapozott gyanúja esetén – amennyiben az elérni kívánt célok ezzel biztosíthatók – akkor rendelhető el, ha az előzetes letartóztatás nem szükséges, de megalapozottan feltehető, hogy a lakókörnyezetben hagyása esetén a sértett tanú befolyásolásával vagy megfélemlítésével megghiúsítaná vagy veszélyeztetné a bizonyítást, illetve a megkísérelt vagy előkészített bűncselekményt véghezvinné, vagy a sértett sérelmére újabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekményt követne el. E körben a bíróságnak különösen azt kell vizsgálnia, hogy az eljárás tárgyát képező cselekmény jellege megalapozhatja-e a sértettnek a terhelttől való félelmét.

Elrendeléséről a bíróság határoz, tíztől harminc napig terjedő időtartamra rendelhető el. Ha a büntetőeljárásnak magánindítványra van helye, magánindítványra is elrendelhető. A távollattás elrendelését indítványozhatja:

- a) az ügyész;
- b) a magánvádló;
- c) a pótmagánvádló;
- d) a sértett;
- e) a cselekvőképtelen vagy korlátozottan cselekvőképes sértett törvényes képviselője;
- f) a terhelttel közös háztartásban élő kiskorú személy törvényes képviselője.

Lényeges kiemelni, hogy a terhelt az adott ingatlanból a használat jogcímétől függetlenül eltávolítható, vagyis nemcsak közös tulajdonú vagy közösen bérelt lakás, illetve a sértett saját lakása vonatkozásában lehet elrendelni a távollattást, hanem akkor is, ha az adott lakásnak mindkét fél szívésségi használója, vagy ha a terhelt a lakás tulajdonosa, míg a lakásban maradó fél a szívésségi lakáshasználó. Ha a terhelt a távollattás szabályait szándékosan megszegi, és ezt utólag nem menti ki, előzetes letartóztatása rendelhető el, vagy ha ez nem szükséges, rendbírsággal sújtható.

7.6. Ideiglenes kényszergyógykezelés

Az ideiglenes kényszergyógykezelés a kóros elmeállapotú terhelt személyi szabadságának bírói elvonása jogerős ítélet nélkül. Akkor van helye, ha megalapozottan lehet következtetni arra, hogy a terhelt kényszergyógykezelését kell elrendelni. Elrendelésére az előzetes letartóztatásra vonatkozó szabályok irányadók. Ha a terhelt előzetes letartóztatásban van, az ideiglenes kényszergyógykezelés elrendelésével egyidejűleg az előzetes letartóztatást meg kell szüntetni.

A bíróság által a Btk. 74. §-a alapján elrendelt kényszergyógykezelést, a Be. 140. §-a alapján elrendelt ideiglenes kényszergyógykezelést, valamint a Be. 141. §-ának (2) bekezdése alapján az előzetes letartóztatást, amennyiben az előzetesen letartóztatott pszichiátriai kezelése szükséges, de ideiglenes kényszergyógykezelésére nincs alap, az IMEI (Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézet) hajtja végre (36/2003. IM rendelet). A hozzátartozók értesítése, a vagyontárgyak biztosítása az őrizetbe vétellel egyezően itt is kötelező.

A kivitelezés során értékelni kell az adatokat, amelyek alapján el lehet dönteni, hogy mikor, milyen körülmények között, milyen létszámmal, egyéb szükséges intézkedésekkel lehet a gyanúsított szállítását végrehajtani. Előzetesen fel kell készülni a terhelt dühkitöréseire, támadó szándékára, öngyilkossági kísérletének lehetőségére, és intézkedni kell a szükségesnek ítélt kényszerítő eszközök alkalmazásáról. Az adminisztratív feladatok körében az elrendelő határozat közlése, aláíratása, a panaszjog ismertetése, az arra történő írásbeli nyilatkozattétel nem maradhat el. A határozat egy példányát át kell adni a kényszerintézkedést elszenvedőnek.

8. A személy és tárgykörözéssel kapcsolatos feladatok

A körözést a körözés elrendelésére feljogosított hatóság határozata alapján a körözési nyilvántartási rendszerről és a személyek, dolgok felkutatásáról és azonosításáról szóló 2013. évi LXXXVIII. törvényben meghatározottak szerint (Sztk. tv.) a rendőrség folytatja.

8.1. A körözés fogalma, fajtái, feladata

A körözés: személy esetén törvényben, holttest és dolog esetén jogszabályban meghatározottak szerinti döntés, valamint az elfogató parancs, európai elfogató parancs és a nemzetközi körözés révén az ismeretlen helyen tartózkodó személy vagy tárgy felkutatása, illetve ismeretlen személy vagy holttest személyazonosságának megállapítása érdekében végzett intézkedések összessége.

8.2. A személy és tárgykörözésről szóló törvény (Sztk. tv.) egyes értelmező rendelkezései

- a) *Körözés* elrendelés: „személy vagy tárgy felkutatására, illetve személy vagy holttest személyazonosságának megállapítására irányuló határozat, illetőleg személy felkutatását, egyben elfogását és meghatározott hatóság elé állítását elrendelő határozat (elfogatóparancs) meghozatala”.
- b) *Nemzetközi körözés*: „nemzetközi szerződés, valamint viszonyossági gyakorlat alapján büntető-, polgári vagy közigazgatási ügyben magyar hatóság kezdeményezésére más állam hatósága által az adott állam területén, illetve külföldi állam hatósága kezdeményezésére magyar hatóság által a Magyar Köztársaság területén végzett körözés, kivéve az európai elfogatóparancs alapján végzett körözést”.
- c) *Európai elfogatóparancs*: „olyan igazságügyi hatósági határozat, amelyet egy EU tagállamban bocsátanak ki, és azt a célt szolgálja, hogy egy másik tagállam büntetőeljárás, szabadságvesztés büntetés, illetve szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtása céljából a keresett személyt elfogja és átadja, illetőleg a keresett tárgyat felkutassa, lefoglalja és átadja”.
- d) *Terepkutatás*: „köz-, vagy magántulajdonba álló ingatlan – kivéve a magánlakást – vagy meghatározott részét (ideértve az ingatlanon található járművet is) technikai eszköz igénybevételel vagy anélkül történő átkutatása a körözött személy, illetve tárgy megtalálása érdekében”.
- e) *Egyedi azonosításra alkalmas tárgy*: „amely számokból, betűkből, írásjelekből, matematikai műveleti jelekből, illetve ezek kombinációjából álló jelsorozattal, így különösen okmányszámmal, alvázszámmal, vázazonosítóval, motorszámmal, rendszámmal, gyártási számmal, gyári számmal rendelkezik, illetve okmányazonosító jelet tartalmaz, egyéb egyedi ismerve alapján – a fentiek hiányában is – kétséget kizáróan azonosítható”.

8.3. A körözés elrendelése és visszavonása

A körözést személy esetén törvényben, holttest és tárgy esetén – az elveszett, eltulajdonított, megsemmisült okmányok kivételével – jogszabályban meghatározott hatóság, szerv, személy rendeli el.

A körözést az elveszett, eltulajdonított, megsemmisült okmányok esetén e ténynek az okmányra vonatkozó központi hatósági nyilvántartásba történő bejegyzése alapján kell lefolytatni.

A körözést a körözés elrendelésére feljogosított hatóság határozata alapján a törvényben meghatározottak szerint a rendőrség folytatja. A körözést az a rendőrkapitányság, illetve rendőr-főkapitányság folytatja, amelyik a körözési információs rendszerben a körözés elrendelését rögzítette.

8.4. Eltűntnek nyilvánítási eljárás

Ha a bejelentés vagy hatósági észlelés alapján eltűnés miatt körözött személy felkutatására, hollétének megállapítására tett intézkedések nem vezetnek eredményre, a rendőrség a körözött személyt a körözés elrendelésétől számított 90 nap elteltével, határozattal eltűntnek nyilvánítja.

A határozatot a rendőrség megküldi

- a) az eltűnés bejelentőjének;
- b) az eltűnt személy házastársának, élettársának, törvényes képviselőjének, ezek hiányában egyéb cselekvőképes hozzátartozójának;
- c) kiskorú esetében a kiskorú utolsó ismert lakóhelye szerinti illetékes gyámhivatalnak.

Az eltűntnek nyilvánításra vonatkozó határozat meghozatalával a körözési eljárás nem zárul le. A körözés elrendelésétől számítva legalább évente felül kell vizsgálni, hogy szükséges-e további intézkedés megtétele.

8.5. A rendőrség körözéssel kapcsolatos tevékenysége

A rendőrség a körözés végrehajtása során az alábbi tevékenységeket végezheti:

- a) azokat a személyeket, akik a körözött személlyel, holttesttel, tárggyal kapcsolatban feltehetően információval rendelkeznek, meghallgathatja;
- b) az a) pontban meghatározott személyeket poligráf alkalmazásával is ellenőrizheti, ha ahhoz az ellenőrizni kívánt személy – gyermekkorú vagy fiatalkorú esetében törvényes képviselője – előzetesen hozzájárult;
- c) igazoltatást végezhet egy meghatározott helyen megjelenő, illetve tartózkodó személyek személyazonosságának megállapítására;
- d) terepkutatást végezhet;
- e) a közszolgálati műsorszolgáltatónak minősülő rádióban és televízióban díjmentesen közérdekű közleményt, illetve a sajtóban és az interneten felhívást tehet közzé;
- f) a körözött személy nevét, képmását, adatait, a valószínű megjelenési, tartózkodási helyét és a nyilvánosságra hozatal okát nyomós közérdekből vagy különös méltánylást

- érdemlő magánérdekből nyilvánosságra hozhatja, kivéve, ha azt a körözést elrendelő hatóság kifejezetten megtiltotta;
- g) a körözött tárgy fényképét, rajzát, egyedi azonosításra alkalmas jelsorozatát, egyéb jellemzőit nyilvánosságra hozhatja, kivéve, ha azt a körözést elrendelő hatóság kifejezetten megtiltotta;
 - h) tájékoztatást kérhet arról, hogy a körözött személy szerepel-e a kórházi fekvőbetegek, továbbá mentőszolgálat, valamint más mentésre, illetve betegszállításra jogosult által szállított személyek nyilvántartásában; a jogszabály által rendszeresített nyilvántartásokból a körözött személy, illetve tárgy azonosításához, továbbá lehetséges tartózkodási, illetve megtalálási helyének megállapításához szükséges adatokat igényelheti, és azokat kezelheti;
 - i) az Rtv. 42. §-a alapján a rendőri intézkedéssel összefüggésben az intézkedéssel érintett személyről, a környezetéről, illetőleg az intézkedés szempontjából lényeges körülményről, tárgyról készített képfelvételt, hangfelvételt, kép- és hangfelvételt, valamint az azokban szereplő adatokat felhasználhatja;
 - j) a központi személyiadat- és lakcímnnyilvántartásban, valamint a határforgalom ellenőrzését szolgáló nyilvántartási rendszerekben a cél megjelölésével, – az érintett feltartóztatását vagy adatváltozás esetén értesítés adását előíró – jelzések elhelyezését rendelheti el;
 - k) a Schengeni Végrehajtási Egyezmény keretében történő együttműködésről és információcseréről szóló törvény rendelkezései szerint a Schengeni Információs Rendszerben figyelmeztető jelzés elhelyezése céljából adatot továbbíthat, illetve körözési feladatok ellátása céljából a SIRENE Iroda útján adatot igényelhet;
 - l) a központi közlekedési nyilvántartásból, a személyiadat- és lakcímnnyilvántartásból, az útiokmány-nyilvántartásból, az idegenrendészeti nyilvántartásból az elveszett, eltulajdonított, megsemmisült okmányokról a körözési feladatok ellátása céljából adatokat vehet át.

8.6. A Körözési Információs Rendszer (KIR)

A személyek, holttestek és tárgyak körözésével kapcsolatban a törvényben meghatározott személyes adatokat, valamint jogszabályban meghatározott egyéb adatokat, továbbá az adatokban bekövetkezett változásokat körözési információs rendszerben kell kezelni. A körözési információs rendszer számítógépes adatbázisban rögzített, számítástechnikai eszközzel olvasható és kinyomtatott formában is megjeleníthető körözési tájékoztató rendszerből (KTR) és körözési nyilvántartásból áll. A KIR-t a rendőrség kezeli.

A körözés elrendelését, visszavonását, az arról rendelkező határozat meghozatalát, illetve kézhezvételét követően haladéktalanul – legkésőbb 24 órán belül – rögzíteni kell a KIR-ben.

A rögzítés annak a rendőrkapitányságnak, illetve rendőr-főkapitányságnak a feladata:

- a) amelyik a hatáskörébe tartozó ügyben körözés elrendeléséről, illetve visszavonásáról határozatot hozott;
- b) amelynek más hatóság a körözés elrendeléséről, illetve visszavonásáról hozott határozatát megküldte;

- c) amelynek a bíróság a nemzetközi elfogatóparancs vagy az európai elfogatóparancs kibocsátásáról, illetve visszavonásáról hozott határozatát megküldte.

A körözési nyilvántartás célja az ismeretlen helyen lévő személyek és tárgyak felkutatásának, valamint az ismeretlen személyek és holttestek azonosításának elősegítése a büntető- és más hatósági eljárások gyors és hatékony lefolytatása, továbbá az érintettek érdekeinek védelme és jogainak biztosítása érdekében. A nyilvántartásban a körözött személy, holttest, tárgy Sztk. tv-ben meghatározott adatait kell nyilvántartani, annak törvényességi felügyeletét az ügyész látja el.

A körözési nyilvántartásban lévő körözés kiegészíthető, módosítható. A kiegészítést bármely rendőri szerv elvégezheti, illetve köteles kiegészíteni, amennyiben olyan adatok birtokában van, amelyek a körözést kiemeltté minősíthetik, az azonosíthatóság valószínűségét növelhetik, vagy a körözés végrehajtását egyéb módon segíthetik.

A körözést csak az eljáró, vagy a körözésirányító szerv módosíthatja, illetve szükség szerint köteles módosítani az eredeti körözésben megjelent adatok megváltoztatásával. A körözés alapjául szolgáló irat átadása (egyesítés, elkülönítés, áttétel) esetén a további eljárást folytató szerv kötelezett az eljáró vagy a körözésirányító szerv (szüksége esetén a körözés egyéb) adatainak módosítására. Az adatmódosítást mindazon rendőri szerveknek kötelessége kezdeményezni a körözésirányító szervnél, amelyek olyan adatok birtokában vannak, amelyek a körözés végrehajtását eredményesebbé tehetik.

A körözést haladéktalanul vissza kell vonni, ha annak oka megszűnt. A körözés visszavonásának okát, a megtalálás (elfogás) helyét, idejét, körülményeit és a végrehajtó szerv megnevezését minden esetben rögzíteni kell a körözési nyilvántartásban. A körözést csak az eljáró szerv vonhatja vissza, a visszavonás elmulasztása, vagy késedelmes teljesítése miatt bekövetkezett anyagi vagy erkölcsi kárért a mulasztó anyagi és fegyelmi felelősséggel tartozik.

8.7. SIS II. (Schengen Information System) – Schengen Információs Rendszer

Olyan személy- és tárgynyilvántartási, körözési rendszer, amely a tagállamok egymástól független, nemzeti adatbázisára épülve európai hálózatot alkot. A rendszerből bármely tagállam lekérhet információkat, de nem módosíthatja, nem változtathatja meg más tagállamok adatait, bejegyzéseit. Fontos hangsúlyozni, hogy a Schengeni Információs Rendszer nem az Unió egységes, közös rendszere. Minden tagállam maga határozza meg, hogy milyen szempontok alapján, milyen adatokat, személyeket tesz fel a körözési vagy tiltó listára. (Természetesen vannak bizonyos közös eljárási irányelvek.)

A SIS II. központ, tehát az információs rendszer hardware Strasbourgban található. Ezen keresztül zajlik a tagállamok közötti kommunikáció. Minden tagállamnak, így például Magyarországnak is, létre kellett hoznia a saját adatbázisát és hozzá kellett kapcsolnia a rendszerhez.

A SIS II. strasbourgi székhelyű hálózat, amely a tagországok rendőri és bírói szerveitől beszerzett információkkal rendelkezik körözött személyekről és elloptott tárgyakról. A SIS megfelel a személyi adatvédelmi törvényeknek.

A SIS II. rendszeren kívüli adatbázisok:

- a) OZIRIS (esemény-adatbázis);
- b) HIDRA (menedékjogi adatbázis);
- c) NEKOR (hamis iratok adatbázis).

A Határ Ellenőrző és Regisztrációs Rendszerben (HERR) a következő adatok érhetők el:

- a) körözött személyek;
- b) gépjármű nyilvántartás;
- c) kitöltött okmányok;
- d) kitöltetlen okmányok;
- e) elfogató parancsok;
- f) vízumok;
- g) személyes adatok;
- h) személyes okmányok;
- i) vezetői engedélyek;
- j) tartózkodási engedélyek;
- k) bünygyi nyilvántartás;
- l) eltiltások, kitiltások;
- m) bevándorlási nyilvántartás;
- n) utazási okmányok.

A schengeni államok rendőri hatóságai konkrét gyanúra okot adó körülmények vagy konkrét veszély felmerülésekor nemzeti jogszabályaikra is figyelemmel együttműködhetnek:

- a) gépjármű tulajdonosok és gépjárművezetők azonosítása;
- b) gépjárművezetői engedélyekkel kapcsolatos tudakozódás;
- c) tartózkodási hely és lakóhely megállapítása;
- d) távközlési előfizetők (telefon, fax, internet) azonosítása, feltéve, hogy ez az információ nyilvánosan hozzáférhető;
- e) érintett személyek által önkéntesen nyújtott információk rendőrség által történő beszerzése;
- f) személyazonosság ellenőrzése;
- g) rendőrségi adatbázisokban vagy iratokban található rendőrségi információk átadása, amennyiben az adatvédelemre vonatkozó jogszabályok lehetővé teszik;
- h) tervek készítése és felkutatási intézkedések összehangolása a körözés terén, továbbá azonnali körözés megindítása (függetlenül a SIS útján történő körözéstől);
- i) tárgyak, elsősorban fegyverek és járművek eredetének felderítése (értékesítési csatornák felderítése);
- j) nyomok vizsgálata (például járműkárok szemrevételezése cserbenhagyásos balesetknél, törlések az okmányoknál, stb.) területén.

Jellemzőit tekintve a SIS II. közösségi adatállománya nem más, mint a tagállamok saját nemzeti személy- és tárgyközzési nyilvántartási, valamint tiltólista adatainak a Központi SIS II. (C. SIS) adatbázisába schengeni szabályoknak megfelelően bedolgozott összessége, ahonnan azok a tagállamok megjelölt hatóságainak minden felhatalmazott tagja számára lekérdezhetők.

Ezen adattartalom tekintetében:

- a) *jelzés*: a SIS II-be bevitt adathalmaz, amely alkalmas lehet személyek és tárgyak az illetékes hatóságok által történő azonosítására, további intézkedések céljából;
- b) *kiegészítő információ*: olyan információk, amelyek nincsenek a SIS II adatbázisában tárolva, de kapcsolódnak a jelzésekhez, ami a további intézkedések céljából szükséges;
- c) *pótlólagos adat*: olyan adat, amely a SIS II adatbázisában tárolva van, továbbá kapcsolódik a SIS II jelzésekhez, és segíti az illetékes hatóságokat a megfelelő intézkedések meghozatalában.

Kiegészítő információk cseréje

A tagállamok kiegészítő információkat kizárólag a SIRENE hatóságokon keresztül cserélnek. Az ilyen információkat abból a célból cserélik ki a tagállamok, hogy konzultálni és értesíteni tudják egymást, amennyiben jelzést visznek be, vagy találat esetén, ha a megkívánt intézkedés az adott tagállam nemzeti joga szerint nem végrehajtható, a SIS II adatai minőségének, a jelzések kompatibilitásának vizsgálatokor, végül a hozzáférési joguk érvényesítése céljából. A kiegészítő információk cseréjére vonatkozó részletes szabályokat a 61. cikkben rögzített eljárás szerint kézikönyv formájában fogadják el (SIRENE Kézikönyv).

Magyarországon a SIRENE hatóság jogkörét az ORFK NEBEK gyakorolja. Minden SIS alkalmazással kapcsolatos kérdéssel, panasszal, továbbá a találatokat követően minden esetben a NEBEK SIRENE ügyeletéhez kell fordulni.

VIII. Kriminálmetodika

1. Emberölés nyomozása, tényállása

Aki mást megöl bűntettet követ el, és öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Emberölés nyomozása előtt végrehajtandó feladatok

Tudomásra jutási módok

A nyomozó hatóság emberölésről az alábbi módokon szerezhet tudomást:

- a) hivatalból észleli;
- b) állampolgári bejelentés holttest, holttestrészlet találásáról;
- c) egészségügyi intézmények, kórházak bejelentése alapján;
- d) rendkívüli halálesetek boncolása során tett megállapítások alapján;
- e) bejelentés gyanús eltűnésről;
- f) elkövető önfeljelentése;
- g) sértett bejelentése emberölés kísérletéről.

Emberölés gyanújának észlelése esetén elsődleges feladat soron kívül a helyszín biztosítása, helyszíni szemle lefolytatása.

Helyszínbiztosító feladatai:

- a) gyors helyszínre érkezés;
- b) életmentés;
- c) felfedező meghallgatása;
- d) gyanús személyek igazoltatása;
- e) a helyszínen keletkezett nyomok, elváltozások megóvása;
- f) megakadályozni, hogy illetéktelen személyek a helyszínre belépjenek.

Emberölés helyszíni szemléjének specialitása, hogy a szemlebizottságon kívül azon részt vesz: rendőr orvos, kutyavezető járőr, lőfegyveres elkövetés esetén fegyverszakértő, tűz esetén a katasztrófavédelem szakértője.

Az emberölés helyszíni szemléjének része a halottszemle.

Emberölés esetén a nyomozás során sor kerül az elhunyt boncolására, amelyet két igazságügyi orvos szakértő végez. Emberölés kísérlete esetén a sértett sérüléseinek vizsgálatára kell orvos szakértőt kirendelni.

Emberölés nyomozása során az ismeretlen tettes kilétének megállapítása érdekében:

- a) a nyomozás kezdetén verziókat kell felállítani, melyek ellenőrzésére nyomozó párokat célszerű kialakítani;
- b) a nyomozás kezdetén célszerű a bűncselekmény lehetséges motívumait felderíteni, amely a tettes kilétének megállapításához is közelebb vihet. Lehetséges motívumok: nyereségvágy, személyi-konfliktus, szexuális jellegű, ideológiai (politikai, vallási) leplezés jellegű (más vagyon elleni vagy személy elleni bűncselekmény leplezése);
- c) adatgyűjtés, tanúkutatás a helyszínen és közvetlen környékén;
- d) felfedező tanú kihallgatása;
- e) szakértő kirendelése;
- f) poligráf alkalmazása.

Emberölés tényállási elemeinek vizsgálata

A bűncselekmény tárgya: az emberi élet.

Elkövetési tárgy - passzív alany: csak élő ember lehet.

A nyomozás során annak bizonyítására, hogy a sértett élt, amikor a tettes az ölési cselekményt végrehajtotta igazságügyi orvosszakértő kirendelése szükséges. Ugyanígy a tettes ölési cselekményének mechanizmusára, a használt eszközre, a halál idejének beálltára, egyéb keletkezett sérülések tisztázása miatt is szükséges az orvosszakértő bevonása.

Elkövetési magatartás: az emberölés ún. nyitott törvényi tényállás, amelynek lényege, hogy a tényállás nem fogalmazza meg az elkövetési magatartást, csupán az eredményt: mást megöl – vagyis az elkövető más halálát okozza. A nyitott törvényi tényállás azt jelenti, hogy minden olyan magatartás, legyen az tevés vagy mulasztás, emberölésnek minősül, amellyel szoros okozati összefüggésben a sértett halála bekövetkezik. Így ide tartoznak például az erőszakos jellegű cselekmények a sértett leszúrása, fojtogatása, lelövése, megkéselése, stb.

Ölési magatartás lehet külsőre erőszakosnak nem tűnő magatartás is, pl.: az elkövető a sértett italába mérget kever. Ahogy fentebb írtuk lehet mulasztás, amikor nem az elkövető indítja el a halálhoz vezető folyamatot, azonban arról tudomást szerezve a sértett halálát kívánva vagy abba belenyugodva szándékosan nem teszi meg azt a cselekményt, ami a halálhoz vezető folyamatot megállítja.

Az elkövetési magatartást tanúk vallomásával, helyszíni szemle adataival, orvosszakértői véleménnyel, vagy a gyanúsított vallomásával lehet tisztázni.

Eredményokozati összefüggés

Befejezett emberölésnél eredmény a halál, vagy kísérlet esetén a halál bekövetkezésének reális esélye. A kialakult eredmény és az elkövető magatartása között közvetlen okozati összefüggésnek kell fennállnia. Nincs közvetlen okozati összefüggés, ha az eredményhez vezető logikai láncolatban az elkövető magatartása és az eredmény között további láncszem(ek) van(nak). Pl.: az elkövető súlyos testi sértést követ el, és a sértettet kórházba szállítják, ahol szakszerűtlen orvosi ellátásban részesül, amelynek következtében meghal.

Hiába az elkövető súlyos testi sértése indította el a láncolatot, a következő láncszem a szakszerűtlen orvosi ellátás, amelynek következtében meghal a passzív alany, így halála nem írható a testi sértést elkövető terhére.

A közvetlen okozati összefüggés fennállása elsősorban igazságügyi orvosszakértői véleménnyel bizonyítható.

Alany: általános

Bűnösség: szándékos (egyenes, eshetőleges) vagy gondatlan.

Szándékos emberölés vizsgálatakor bizonyítani kell, hogy az elkövető cselekményével és annak a halált előidéző alkalmasságával tisztában volt-e, illetve a halál bekövetkezését kívánta vagy bekövetkezésébe belenyugodott.

Emberölési ügy vizsgálata során a szándékot, és annak fajtáját tisztázni a helyszíni szemle adataival (használt eszköz), tanúk vallomásaival (elkövető személyisége, kiváltó motívumok, elkövető sértett érzelmi kapcsolata), igazságügyi orvosszakértői vélemény (sérülés helye, jellege, erőkifejtés mértéke), illetve a gyanúsított vallomása segítségével lehet.

Gondatlan emberölés vizsgálata során azt kell tisztázni, hogy az elkövető eleget tett-e objektív gondossági kötelességének, arra képes volt-e, a tőle elvárhatóságot tanúsította-e (hanyag gondatlanság), vagy cselekménye következményeit előre látva könnyelműen bízott azok elmaradásában (tudatos gondatlanság).

Gondatlan emberölés (hanyag) vizsgálata során az objektív gondossági kötelesség sokszor megállapítható megszilárdult íratlan szabályok alapján (pl.: gyermeket nem hagyunk bezárva tűző napon egy gépkocsiban). Meg kell jegyezni azonban, hogy az élet produkálhat olyan jellegű ügyeket, amelyeknél nem alakult ki megszilárdult szabályrendszer, a gondossági kötelesség meghatározása egyénenként más és más lehet (más várható el egy egyetemi tanártól, vagy egy iskolázatlan, analfabéta embertől), ezért eseteként az elkövető személyiségének, intelligenciájának vizsgálata fontos lehet. Ennek érdekében igazságügyi elmeorvos szakértőt kell kirendelni, illetve célszerű egyes esetekben környezettanulmányt készíteni az elkövető személyiségének megismerése érdekében.

Emberölés minősített esetei:

- a) előre kitervelten;
- b) nyereségvágyból;
- c) aljas indokból vagy célból;
- d) különös kegyetlenséggel;
- e) hivatalos személy vagy külföldi hivatalos személy sérelmére, hivatalos eljárása alatt, illetve emiatt, közfeladatot ellátó személy sérelmére, e feladatának teljesítése során, továbbá a hivatalos, a külföldi hivatalos vagy a közfeladatot ellátó személy támogatására vagy védelmére kelt személy sérelmére;

- f) több ember sérelmére;
- g) több ember életét veszélyeztetve;
- h) különös visszaesőként;
- i) tizennegyedik életévét be nem töltött személy sérelmére;
- j) védekezésre képtelen személy sérelmére vagy
- k) a bűncselekmény elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére elkövetett.

2. A rablás nyomozása

A rablás tényállása

A Btk. szerint rablást követ el, aki idegen dolgot jogtalan eltulajdonítás végett úgy vesz el másától, hogy evégből

- a) valaki ellen erőszakot, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz, vagy
- b) öntudatlan vagy védekezésre képtelen állapotba helyezi.

A nyomozóhatóság rablásról a sértett feljelentésével, szemtanúk bejelentésével, vagy tetten éréssel szerezhet tudomást.

Ismeretlen tettes ellen indult nyomozás során a tettes kilétének felderítése érdekében végrehajtandó halaszthatatlan nyomozati cselekmények:

- a) sértett tanúkihallgatása, grafikai rajz készítése a tettes(ek)ről;
- b) helyszíni szemle;
- c) adatgyűjtés és tanúk felkutatása a helyszínen és környékén;
- d) egyéb bizonyítékok felkutatása, pl.: térfigyelő kamerák;
- e) rendőrségi sajtóközleményben nyilvános felhívás tanúk jelentkezésére, díjkitűzés;
- f) az eltulajdonított tárgyak körözése.

Rablás vizsgálata során tisztázandó tényállási elem az elkövetési tárgy és az idegen dolog.

- a) Elkövetési tárgy: idegen, értékkel bíró, ingó dolog.
- b) Idegen dolog, ami nem az elkövető tulajdona.

Ennek tisztázására szükséges a sértett, tanúk vallomása a tárgy tulajdonjogával, értékével kapcsolatban. Ha a tulajdonos a saját dolgát veszi vissza erőszakkal, vagy nem valósít meg bűncselekményt, vagy önbíráskodást valósít meg. A nyomozás során az elkövetés tárgyát fel kell kutatni (házkutatás, kutatás) és le kell foglalni.

Az elkövetési magatartás két mozzanatból áll:

- a) kényszerítésből és
- b) a dolog elvételéből.

A kényszerítés négy módját fogalmazza meg a Btk.:

- a) Erőszak alkalmazásával, amely a sértettre gyakorolt ellenséges fizikai ráhatás, ami a gyakorlatban megnyilvánulhat bántalmazásban, leszorításban. E tényállási elem

megvalósulását a sértett, a tanúk vallomásaival, helyszíni szemle adataival lehet elsősorban bizonyítani.

- b) Élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés alkalmazása: a sértett ellen irányuló pszichikai ráhatás, amely szóban, vagy tettekben is megnyilvánulhat, pl.: az elkövető fegyvert vagy kést fog a sértettre. A tényállási elemet a sértett, tanúk vallomásaival lehet bizonyítani. Ha a fenyegetéshez eszközt alkalmaznak, az eszközt (helyszíni szemlén vagy házkutatásnál) fel kell kutatni, és le kell foglalni.
- c) Öntudatlan állapotba helyezés: ebben az állapotban a sértettnek nincs önálló akarata, így nem tudja a vagyoni jogai elleni támadást elhárítani. Ilyen állapotba kerül a sértett, ha alvó, kábult vagy ájult állapotba kerül az elkövető magatartása folytán. A gyakorlatban ilyen magatartások lehetnek, ha az elkövető altatót vagy kábító hatású anyagot tesz a sértett italába (BH) vagy a sértettet leüti. Ezt a tényállási elemet a sértett, a tanúk vallomásaival, helyszíni szemle adataival lehet bizonyítani. Altató vagy kábító hatású anyaggal elkövetett rablások esetén igazságügyi orvos, toxikológus és vegyész szakértő bevonása szükséges.
- d) Védekezésre képtelen állapotba helyezés: ha a sértett az ellenállást fizikai okból képtelen kifejezni, pl.: rázárták az ajtót, megkötözték. A tényállási elemet a sértett, a tanúk vallomásaival, helyszíni szemle adataival lehet bizonyítani.

A dolog elvétele: az elkövető az idegen dolog feletti uralmat megszerzi, a dolgot birtokba veszi, amellyel a helyszínről eltávozik. Vagy maga az elkövető szerzi meg a dolog feletti hatalmat, vagy a sértett adja át pszichikai vagy fizikai kényszer hatására. A tényállási elem fennállását a sértett és tanúk vallomásaival lehet bizonyítani.

A bűncselekmény alanya: bárki lehet, kivéve a dolog tulajdonosát (lásd feljebb)

A rablás csak szándékosan követhető el. Az elkövető szándéka egyrészt a vagyon elleni támadás lehetővé tételére (a sértett kényszerítésére), másrészt a dolog megszerzésére irányul. Az elkövetői szándékot a sértett, a helyszínen lévő tanúk vallomása, a helyszíni szemle adatai, a gyanúsított beismerő vallomása tisztázhatja.

A rablás második alapesetét fogalmazza meg a Btk. 365. § (2) bekezdése.

Rablás az is, ha a tetten ért tolvaj a dolog megtartása végett erőszakot, illetve az élet vagy a testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz.

Ennél a rablási tényállásnál gyakorlatilag megfordul az elkövetési magatartások sorrendje. Először kerül sor az elvétele, majd ezt követően a kényszerítésre. Fontos hangsúlyozni, hogy amennyiben az elkövető az eltulajdonítást követően csak a menekülése miatt (pl.: menekülés közben eldobja a lopott dolgot) alkalmaz erőszakot, cselekménye nem minősíthető rablásnak, csupán lopásnak. A tényállás fennállása a sértett, a tanúk vallomásaival, a helyszíni szemle adataival bizonyítható.

A rablás gyakori előfordulási formái a gyakorlatban:

- a) utcán, éjjel, rossz megvilágítású, kihaltabb helyeken elkövetett ún. „útonálló jellegű” rablások;
- b) pénzüzetek, benzinkutak, dohányboltok sérelmére elkövetett rablások;
- c) taxisok sérelmére elkövetett rablások;
- d) magánlakásokban elkövetett rablások.

3. Testi sértés nyomozása (164. § (1))

Aki más testi épségét vagy egészségét sérti, testi sértést követ el.

A nyomozóhatóság a testi sértésről a sértett feljelentése, tanúk bejelentése, tetten éréssel hivatalból vagy kórházak, orvosok jelzése alapján szerezhethet tudomást.

Ismeretlen tettes ellen indult nyomozás során a tettes felkutatásához szükséges nyomozási cselekmények:

- a) sértett kihallgatása, grafikai rajz készítése;
- b) minősített testi sértések esetén helyszíni szemle;
- c) adatgyűjtés, tanúkutatás, tanúk kihallgatása;
- d) igazságügyi orvosszakértő kirendelése.

Testi sértés tényállásának releváns tényállási elemei, a bizonyítás érdekében végrehajtandó nyomozási cselekmények a következők:

- a) *a bűncselekmény tárgya: a testi épség, egészség* (konkrét személy pszichikai, fizikai állapota);
- b) *elkövetési magatartás: testi épség, vagy egészség sértése* (Minden olyan magatartás, amelynek következtében a sértett testi épsége, vagy egészsége sérül. A testi épség sérelme a testen látható nyomokban nyilvánul meg, míg az egészségsértés általában külsőleg nem látható sérülések okozását jelenti.);
- c) *eredmény: sérülés, betegség.* Az eredménynek az elkövetési magatartással okozati összefüggésben kell állnia, vagyis az elkövető magatartása következtében áll elő a sértett testi sérülése vagy egészségkárosodása.

Az eredményt és az elkövetési magatartást, valamint azok okozati kapcsolatát a sértett, a tanúk vallomásaival, ellentmondások esetén szembesítésekkel, helyszíni szemle adataival, igazságügyi orvosszakértői véleménnyel, eszközhasználat esetén az eszköz felkutatásával és lefoglalásával lehet bizonyítani.

A bűncselekmény alanya: bárki lehet.

Bűnösség: a könnyű testi sértés csak szándékosan követhető el, míg a súlyos testi sértés gondatlan alakzata is bűncselekmény. Egyes minősített esetek – életveszélyt okozó testi sértés, halált okozó testi sértés – pedig csak ún. vegyes bűnösséggel követhetőek el, vagyis az

elkövető szándéka csak a testi sértés alapesetére terjedhet ki, míg a minősítő eredményre – életveszélyes állapot, halál – csak a gondatlansága. Ha a szándék ezekre a minősített esetekre kiterjed, nem testi sértést, hanem emberölés kísérlete vagy emberölés állapítható meg.

Az elkövető bűnösségét, vagyis, hogy mire terjedt ki szándéka, a sértett, a tanúk vallomásaival, igazságügyi orvosszakértői véleménnyel, tárgyi bizonyítási eszközökkel, helyszíni szemle adataival, illetve a gyanúsított vallomásaival lehet bizonyítani.

Minősített esetek:

- a) aljas indokból vagy célból;
- b) védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen személy sérelmére;
- c) bűncselekmény elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére;
- d) maradandó fogyatékoság vagy súlyos egészségromlás okozása;
- e) életveszély okozása;
- f) halál okozása.

Eljárási, hatásköri szabályok

A bűncselekmény eredményétől függően megkülönböztetünk könnyű testi sértést (8 napon belül gyógyuló), illetve súlyos testi sértést (8 napon túl gyógyuló).

A könnyű testi sértés magánindítványra üldözendő, amelyben az eljárás a bíróság hatásköre, a vádat a sértett képviseli (magánvád).

Ismeretlen tettes ellen könnyű testi sértés miatt induló eljárás esetén a nyomozó hatóság csak a terhelt személyét állapítja meg.

Megyei (budapesti) rendőr-főkapitányság hatáskörébe tartozik az életveszélyt és a halált okozó testi sértések nyomozása.

4. Lopás nyomozása

A Btk. szerint, aki idegen dolgot mástól azért vesz el, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa, lopást követ el.

Kriminalisztikai értelemben az alábbiak szerint csoportosíthatóak a lopások:

- a) alkalmi lopás;
- b) zsebtolvajlással elkövetett lopás;
- c) besurranásos lopás;
- d) trükkös lopás;
- e) táska, csomaglopás;
- f) terménylopások;
- g) strandlopások;

- h) öltözői lopások;
- i) betöréses lopások;
- j) gépkocsik feltörésével elkövetett lopások.

Ismeretlen tettes ellen indult nyomozás során a tettes kilétének megállapításához szükséges nyomozati cselekmények:

- a) sértett kihallgatása, tanúkutatás, adatgyűjtés, tanúk kihallgatása;
- b) ha a lopási cselekmény során nyomok, anyagmaradványok keletkeztek helyszíni szemle, (különösen igaz ez a betöréses és gépkocsi feltöréssel elkövetett lopásokra). Nem kizárt azonban, hogy más módszerrel elkövetett (pl.: besurranásos vagy trükkös) lopásnál nyomok, anyagmaradványok keletkeztek a bűncselekmény elkövetésével összefüggésben, ilyen esetben is ajánlott helyszíni szemlét tartani;
- c) grafikai rajz készítése (ha az elkövetőt látták), sajtóközlemény;
- d) orgazda hálózat felderítése, ellenőrzése;
- e) körözés kiadása;
- f) nyom- vagy ujjnyomszakértő kirendelése;
- g) zsebtolvajlások felderítése és bizonyítása elsősorban tettenéréssel lehet hatékony, ezért zsebtolvajlás szempontból frekvenciált helyeken a nyomozóknak rendszeresen jelen kell lenni, az ott megjelenő zsebtolvajok tevékenységét leplezett figyellel kell figyelemmel kísérni, és a bűncselekmény elkövetése esetén a tolvajokat tetten érni.

Lopás tényállásának releváns tényállási elemei, a bizonyítás érdekében végrehajtandó nyomozási cselekmények:

Elkövetési tárgy: értékkel rendelkező, idegen, ingó dolog. Idegen dolog, ami nem az elkövető tulajdona, valaki másnak a tulajdonában áll.

Dolog: elsősorban minden birtokba vehető tárgy, amely megfogható, illetve élő állat, amely értékkel bír. Megjegyzendő, hogy a kialakult gyakorlat szerint lopás elkövetési tárgya lehetnek még: villamos-, vagy gazdaságilag hasznosítható más energia, vagyoni jogot megtestesítő okirat is.

Lopási cselekmény vizsgálata során az eltulajdonított dolgot, amennyiben lehetséges – mint tárgyi bizonyítási eszközt –, le kell foglalni. Tisztázandó az eltulajdonított dolog értéke, melyre vonatkozóan a sértettet kihallgatása során nyilatkoztatni kell. Amennyiben a gyanúsított vitatja a lopási kárt, igazságügyi szakértő bevonása szükséges.

Tisztázandó továbbá a dolog tulajdonjoga tanúvallomások vagy okiratok beszerzésével.

Elkövetési magatartás: elvétel, az elkövető a más tulajdonában álló dolgot hatalmába vonja. A külvilágban ez a dolog elmozdításával már megvalósul. Hangsúlyozandó, hogy a lopás egyes megjelenési formáinál (pl.: betöréses- és zsebtolvajlás) lopás kísérlete állapítható meg annak terhére, aki a dolog elvétele céljából behatol egy ingatlanba, vagy más zsebébe nyúl, anélkül,

hogy a dolgot elmozdítaná. Ilyen esetben hangsúlyozottan kell bizonyítani az eltulajdonítási szándékot, célzatot.

Az elkövető magatartását – elmozdította a dolgot, vagy lopási célzattal zsebe nyúlt, más ingatlanába behatolt – a sértett, a tanúk vallomásával, helyszíni szemle adataival (amennyiben szemlét igényel a lopás) bizonyíthatjuk.

A lopás alanya: bárki lehet

Bűnösség: A lopás szándékos, célzatos bűncselekmény. A lopás elkövetője a dolgot szándékosan azért veszi el mástól, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa, tehát nem állapítható meg bűncselekmény annak terhére, aki a más tulajdonát képező dolgot tévedésből, nem szándékosan viszi el, vagy nem eltulajdonítási célzattal viszi el. (Ez utóbbi esetre példa lehet, ha elszámolási vita során zálogbiztosítékként viszi el az adós valamely ingóságát egy hitelező.)

5. Sikkasztás nyomozása

Aki a rábízott dolgot jogtalanul eltulajdonítja, vagy azzal sajátjaként rendelkezik sikkasztást követ el.

Sikkasztás tényállásának releváns tényállási elemei, a bizonyítás érdekében végrehajtandó nyomozási cselekmények:

Elkövetési tárgy: értékkel bíró idegen ingó dolog, amelyet az elkövetőre rábíztak.

A dolog rábízása rendszerint valamilyen polgári jogi jogügyletet jelent. Pl.: lízing-, szállítási-, bérleti szerződés alapján, vagy megőrzés, kezelés, gondozás céljából jogosan kerül a dolog az elkövető birtokába, amely nem az ő tulajdona.

Sikkasztás nyomozása során tisztázandó, milyen jogügylet révén került az elkövető a dolog birtokába. Ennek érdekében a tulajdonost ki kell hallgatni, ha írott szerződés alapján került sor a rábízásra a szerződést be kell szerezni. A nyomozás során a dolgot fel kell kutatni, le kell foglalni, illetve a dolog felkutatása érdekében körözést kell elrendelni.

Elkövetési magatartások:

- a) jogtalan eltulajdonítás;
- b) sajátjaként rendelkezés.

Jogtalan eltulajdonítás: az elkövető a rábízott dolog tulajdonviszonyában végleges változást hoz létre. Pl.: a rábízott dolog tulajdonjogát másnak jogtalanul átengedi (a rábízott dolgot a tulajdonos engedélye nélkül eladja, elajándékozza).

Nem állapítható meg bűncselekmény annak terhére, aki valamely jogviszony (pl. bérleti, lízing stb.) alapján a birtokában lévő tárgyat a tulajdonos felszólítása ellenére sem adja át, azt tovább használja, mivel a dolog tulajdonviszonyában nem hoz létre változást. Sikkasztás nyomozása esetén ezért feltétlenül tisztázandó, hogy az inkriminált dolog hol található, azzal mit tett az elkövető. Amennyiben írásbeli felszólítások ellenére nem adja vissza, tovább használja, birtokolja, de a tulajdoni viszonyokban nem hoz létre változást, nem állapítható meg a sikkasztás gyanúja.

Sajátjaként rendelkezés: a gyakorlatban a dolog használati, birtoklási jogának időlegesen másnak való átengedése, vagy a dolog zálogba adása, vagy más módon való megterhelése. Kiemelendő, hogy a gyakorlatban nem állapítható meg a sajátjaként rendelkezéssel elkövetett sikkasztás annak terhére, aki csak rövid ideig egy-egy napra engedi át a dolog használatát (pl. lízingelt gépkocsit). A bírói gyakorlat a sikkasztás megállapításához a dolog hosszabb időre való használatba vagy birtokba adását kívánja meg.

A sikkasztás alanya: az a személy lehet, akire a dolgot rábízták.

A sikkasztás elkövetői: akikre foglalkozásuknál, munkakörükénél fogva árut, anyagot, pénzt bíznak, és az így rájuk bízott dologra követik el a bűncselekményt, illetve elkövetők lehetnek, akik valamilyen jogügylet – bérleti jogviszony, lízingszerződés stb. – révén kerülnek a dolog birtokába.

Bűnösség: szándékos

Illetékességi szabályok

Sikkasztás gyanúja miatt elrendelt nyomozások során az illetékességet az alábbiak határozzák meg:

A sikkasztás elkövetési helye az a hely, ahol az elkövető a rábízott dolgot jogtalanul eltulajdonította, vagy azzal sajátjaként rendelkezett. Gyakorlatban ez azt jelenti, hogy az a hely az elkövetés helye, ahol az elkövető a birtokában lévő, más tulajdonát képező dolgot jogtalanul eladta, vagy valamilyen vagyoni joggal jogtalanul megterhelte pl.: zálogba adta.

Illetékességi viták során felmerülő gyakori hiba, hogy a nyomozóhatóságok az illetékességet a rábízás helyével azonosítják, ahol az elkövető még jogszerűen jutott a dolog birtokába. A rábízás helye illetékességi szempontból irreleváns.

6. Csalás nyomozása

A csalás tényállása: Aki jogtalan haszonszerzés érdekében mászt tévedésbe ejt vagy tévedésben tart és ezzel kárt okoz, csalást követ el.

Releváns tényállási elemek, végrehajtandó nyomozási cselekmények:

A bűncselekmény tárgya: a vagyoni jogok

A bűncselekmény sértettje, akinek vagyoni jogait a bűncselekmény károsítja. A sértett nem feltétlenül azonos azzal a személlyel, akit az elkövető megtéveszt. (A gyakorlatban előfordul ugyanis, hogy az elkövető által megtévesztett személy magatartása folytán károsodik más természetes személy vagy jogi személy vagyona.)

Elkövetési magatartások:

A csalás kétmozzanatú cselekmény.

Az első mozzanatban az elkövető tévedésbe ejt vagy tévedésben tart más személyt (ezekről bővebben lásd alább). A cselekmény második mozzanatában az elkövető által megtévesztett személy vagyoni jogot (saját vagy más vagyonát) károsító cselekményt végez.

Tévedésbe ejtés: valótlan tény valódiként való feltüntetése, vagy való tény elferdítése.

Tévedésben tartás: a sértett vagy más személy téves tudata nem az elkövető magatartása következtében alakul ki, azonban az elkövető ezt felismerve szándékosan nem oszlatja el téves tudatát.

A megtévesztő magatartás ténye: a sértett, megtévesztett személy kihallgatásával tisztázandó. A kihallgatás többek között arra irányuljon, hogy pontosan mit ígért az elkövető, illetve tévedésben tartás esetén felismerhette-e az elkövető a kialakult téves tudatot.

Csalások egyik előfordulási formája a szerződéses jogviszony keretein belül való elkövetés. Az elkövető vagyoni jogi szerződést köt a sértettel, és csalást követ el azzal, hogy szerződésben vállalt kötelezettségét később szándékosan nem teljesíti. Ilyen típusú ügyekben vizsgálendő, hogy már a szerződés megkötésekor nem állt szándékában a vállalt kötelezettségek teljesítése, célja a jogtalan haszonszerzés volt.

A nyomozás során a szerződést és annak mellékleteit be kell szerezni.

Vizsgálendő az elkövető szerződéskötéskor fennálló szándéka. A csalárd szerződéskötési szándékot támaszthatja alá, ha az elkövető vagyoni kötelezettséget vállal szerződésben, azonban már szerződéskötéskor sem állt rendelkezésére az a vagyommennyiség (pénz) amit később a másik félnek szolgáltatnia kell. Ilyen típusú ügyekben a nyomozás során be kell szerezni az elkövető bankszámlakivonatát, üzleti forgalmára vonatkozó könyvelését.

Ilyen vagyoni jogi szerződés keretében elkövetett csalási ügyek, amelyek esetében magas hozamot ígérő brókercégek pénzügyi befektetésre csábítanak, majd sem a hozamot, sem a pénzt nem fizetik ki, így nagyszámú sértettet csapnak be.

Meg kell említeni az utazási irodák körében által megvalósított csalásokat. Ezen ügyek jellemzője: utazási irodák kötnek úgy utazási szerződéseket, hogy azok megkötésekor már fizetésképtelen az iroda, a személyek utaztatására már nem áll rendelkezésre megfelelő anyagi fedezet, ennek ellenére szerződést kötnek ügyfelekkel, befizetéseiket elfogadják, azonban utaztatási kötelezettségeinek nem tesznek eleget.

A csalás eredménye: kár, amely vagyonban bekövetkező értékcsökkenés. A kárnak és az elkövető csalárd magatartásának egymással közvetlen okozati összefüggésben kell állnia.

A nyomozás során vizsgálni kell, hogy az elkövető magatartása és a keletkezett kár közötti okozati összefüggést.

Alany: a csalás alanya bárki lehet.

Tipikusan ismeretlen tettes ellen induló csalási ügyek (sorozatjellegű csalások):

- a) adománygyűjtésre hivatkozva csalnak ki pénzt;
- b) valamilyen szerelési munkát ajánlva (pl.: redőnyös) háznak, majd előlegkérésre hivatkozva csalnak ki pénzt;
- c) interneten feladott hirdetésben eladásra kínálnak valamit, és a vételár átutalását kérik egy megadott számlaszámra, majd az így eladott dolgot nem adják át a sértettnek.

A tettes felderítése érdekében a sértettet ki kell hallgatni, grafikai rajzot kell készíteni, a médián keresztül a lakosság figyelmét célszerű felhívni. A hirdetés útján megvalósított csalások esetén megadott számlaszám használója megkeresés útján tisztázandó.

Bűnösség: A csalás szándékos, célzatos cselekmény. Az elkövető csalárd magatartásának célja a jogtalan haszonszerzés. Amennyiben a nyomozás adatai alapján nem állapítható meg a jogtalan haszonszerzés célzata, csupán az elkövető megtévesztő magatartása, a cselekmény nem minősül csalásnak.

Illetékességi szabályok csalás esetén:

Csalás gyanúja miatt elrendelt nyomozás során fő szabályként az a nyomozó hatóság illetékes, ahol az elkövetési magatartást – tévedésbe ejtés vagy tévedésben tartás – kifejtették.

Tévedésbe ejtésnél ez azt jelenti, hogy illetékességi szempontból vizsgálendő, hol alakult ki a sértett téves tudattartalma, amelynek következtében vagyoni jogot sértő magatartást tanúsított. Szerződéses jogviszony keretein belül elkövetett csalás elkövetési helye nem minden esetben az a hely ahol a felek a szerződést aláírták. Abban az esetben, ha a szerződést megelőzően a felek között egyeztetésekre került sor a szerződés egyes elemeiben, és valamilyen konkrét adat igazolja azt, hogy a sértett végleges szerződéskötési szándéka még a szerződéskötés előtt kialakult, akkor az a hely a tévedésbe ejtés – elkövetés – helye, ahol a szerződéskötésre irányuló végleges szándéka kialakult.

Ha a csalást hamis magánokirat felhasználásával halmazatban követik el, akkor az elkövetés helye az a hely, ahol a hamis magánokiratot – mint a csalás eszközcseleményét – felhasználták, átadták, benyújtották

Internetes hirdetésekkel elkövetett csalások elkövetési helye az a hely, ahol a sértett a megtévesztő hirdetés olvasásakor tartózkodott. Kivéve, ha az internetes hirdetés után a kínált árut a sértett személyesen is megtekinti, mivel ez esetben itt alakul ki – téves tudatban – a végleges vételi szándéka. (Pl.: tipikusan gépkocsit és ingatlant megtekintés után vásárolnak.) Tévedésben tartás esetén az hely, ahol az elkövető tudomást szerzett arról, hogy a sértett téves tudatban van, amelyet szándékosan nem oszlatott el.

IX. A rendőrség megelőzési feladatai

A fejezet a prevencióval kapcsolatos alapvető ismereteket tartalmazza. Megismerkedhet a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia prioritásaival és beavatkozási területeivel. Képet kap a balesetmegelőzési bizottságok munkájáról, amelyet könnyen elsajátíthat és könnyen alkalmazhat. Néhány hasznos ötletet adunk a pályázatok elkészítéséhez, megelőzést szolgáló rendezvények megszervezéséhez. A tanultak alapján tegyen meg Ön is mindent a bűncselekmények megelőzése érdekében!

1. A bűnmegelőzés

A bűnözés Magyarországon a rendszerváltozás óta robbanásszerűen növekedett. Az ismertté vált bűncselekmények többsége a lakosság vagyoni- és személyi biztonságát közvetlenül sérti, az életminőséget kedvezőtlenül befolyásolja. E folyamatot nem követte a társadalom és az állampolgárok önvédelmi mechanizmusainak kifejlesztése. A nyugat-európai államokban a bűnmegelőzési stratégiával és az ehhez igazodó cselekvési programokkal jó eredményeket érnek el a közbiztonság javításában. A bűnmegelőzés 1995 óta működő – többször módosított – hazai rendszerét az Európai Unió tagállamaira vonatkozó követelményeknek és az ENSZ, valamint az Európa Tanács ajánlásainak megfelelően úgy kell átalakítani, hogy az integrálódjon a magyar társadalom védelmi mechanizmusába.

1.1. A bűnmegelőzés fogalma

Az Európai Unió Tanácsa 2001. május 28-án hozott döntése értelmében a bűnmegelőzés minden olyan intézkedés és beavatkozás, amelynek célja vagy eredménye a bűnözés mennyiségi csökkentése, az állampolgárok biztonságérzetének minőségi javítása, történjék az a bűnalkalmak csökkentésével, a bűnözést előidéző okok hatásának mérséklésével, vagy a sértetté válás megelőzésével.

1.2. A bűnmegelőzési feladatok

Az Európai Unió Bizottsága szerint a bűnmegelőzési programok alapvetően három területre, illetve célra koncentrálnak:

- a) a bűnalkalmak redukálására;
- b) a bűnözés növekedését elősegítő társadalmi és gazdasági tényezők hatásának csökkentésére;
- c) az áldozatok tájékoztatására és védelmére, az áldozattá válás megelőzésére.

1.3. A bűnmegelőzésben résztvevő erők

A nemzeti bűnmegelőzésben minden olyan személy és szervezet közreműködésére szükség van, amely hatással van a bűnalkalmak számának, a bűnokok hatásának, az áldozattá válás

kockázatának csökkentésére. Így különösen számítani kell a helyi képviselők, a bűnüldöző és a büntető igazságszolgáltatás hatóságainak, a szociális intézmények, az oktatási rendszer, a széles értelemben vett egyesületek, az ipari-, bank- és a magánszektor, a tudományos kutatók, valamint a közvélemény és a média szereplőinek közreműködésére.

1.3.1. A helyi önkormányzatok

A helyi és a megyei önkormányzatok bűnmegelőzéssel kapcsolatos felelősségét a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló törvény (2011. évi CLXXXIX. tv. 13. § (1) bekezdés) határozza meg. Helyi közügynek, helyben biztosítható közfeladatok köré sorolja be a település közbiztonságában való közreműködést. E feladat végrehajtása érdekében szervezetet hozhat létre, amelynek a szakmai felügyeletét – írásbeli együttműködési megállapodás alapján – a területileg illetékes rendőr-főkapitányság látja el.

A feladatok biztosítása érdekében együttműködést köthet a rendőrséggel és a polgárőr egyesületekkel is.

Az önkormányzatok bűnmegelőzési feladatainak főbb területei:

- a) *a települési szociálpolitika*: Ne hagyjanak lepusztulni városrészeket. Lépjenek fel a családon belüli erőszak ellen. Az egészségügyi és szociális intézmények tegyenek meg mindent a kábítószer- és alkoholfüggők kezelésére. Létesítsenek gyermek- és szociális intézményeket. Segítsék a családok lakáshoz jutását. Biztosítsák a sport- és kulturális lehetőségeket;
- b) *a kisebbségi politika*: A települési önkormányzatok összetétele tükrözze a lakosság sokszínű összetételét. Adjon helyt a kisebbségek kultúrájának, népművészetének. Világosan és egyértelműen lépjen fel minden, a kisebbséget sértő megnyilvánulás ellen;
- c) *az ifjúságpolitika*: Az oktatási intézmények tartsanak lépést a kornak megfelelő nevelési eszközök és módszerek alkalmazásával. Biztosítani kell a fiatalok iskolázottságának magas színvonalát. Be kell vonni a fiatalokat a település gondjainak megoldásába;
- d) *a lakosság közreműködése*: Az önkormányzat folyamatosan tájékoztassa a lakosságot, és biztosítsa számára a megfelelő fórumot, ahol elmondhatja véleményét és javaslatait. Dolgozzanak ki együtt helyi bűnmegelőzési programot, és közösen munkálkodjanak végrehajtásában;
- e) *az együttműködés*: Az önkormányzatok bűnmegelőzési feladataik során működjenek együtt a rendőrséggel, a polgárőrséggel, a helyi állami és társadalmi szervezetekkel, intézményekkel, a civil szervezetekkel, a magánszektorral és külföldi partnereikkel is.

1.3.2. A rendőrség

A rendőrség bűnmegelőzéssel foglalkozó szervei 1989–90-ben alakultak. Az Országos Rendőr-főkapitányságon belül, illetve a megyei rendőr-főkapitányságokon a bűnmegelőzési osztályok, a városi rendőrkapitányságokon alosztályok, csoportok vagy előadók végeznek bűnmegelőzési munkát, illetőleg a rendőrség teljes személyi állománya a törvényben meghatározott feladatainak teljesítésével járulhat hozzá a hatékonyabb bűnmegelőzéshez.

1.3.3. A polgárőr egyesületek, szövetségek

A polgárőrök érdekvédelmi szerve az Országos Polgárőr Szövetség. Hivatalosan jóváhagyott alapszabály szerint működik, amely a polgárőr mozgalom alapvető célját a bűncselekmények megelőzésében jelöli meg. A polgárőr szervezetek elsősorban az önkormányzatok, a rendőrség kezdeményezésére, vagy lakossági önszerveződések útján jönnek létre. Az egyesületként működő szervezetek tagjai a helyi igényeknek megfelelően, területükön gyalogos vagy gépkocsis járőr szolgálatot látnak el, s önállóan vagy a rendőrséggel közösen közbiztonsági akciókban vesznek részt. Alapvető feladatuk még a Szomszédok Egymásért Mozgalom szervezése is.

1.3.4. A személy- és vagyonvédelemmel foglalkozó gazdasági társaságok

A bűnmegelőzés területén fontos feladatokat töltenek be a személy és vagyonvédelemmel foglalkozó gazdasági társaságok. A gazdasági élet minden területén jelentős értékek védelmével bízzák meg őket, szolgáltatásaikat szigorúan piaci alapon, és a számukra előírt jogszabályok szellemében végzik. Őrző-védő munkájukkal jelentősen megnövelik a védett vagyon biztonságát, és az elkövetés kockázatát, csökkentve ezzel a vagyon elleni bűncselekmények számát.

1.3.5. A bűnmegelőzési és közbiztonsági bizottságok, az alapítványok, a civil szervezetek és a lakosság önszerveződései

A bűnözés megelőzésében egyre nagyobb teret nyernek a lakosság által szervezett bizottságok, alapítványok, egyesületek és az általuk kezdeményezett programok. A hatóságok legfőbb feladata, hogy bevonják a lakosságot saját biztonsága védelmébe, és teret adjanak kezdeményezésüknek. Ma már nem várható el, hogy a rendőrség és az igazságszolgáltatás szervezetei egyedül oldják meg ezeket a problémákat. A bűnözés elleni helyi küzdelembe be kell vonni rajtuk kívül a politikusokat, a magánszektort, az oktatási, egészségügyi, szociális intézményeket, az ifjúsági és sportszervezeteket, a lakásszövetkezeteket, és mindenkit, aki tenni tud érte. A bűnmegelőzésben résztvevők célja pedig nem lehet más, mint a partneri együttműködésre épülő bűnmegelőzési rendszer megteremtése és működtetése.

2. A Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia

A bűnözés megelőzése és visszaszorítása, a közbiztonság javítása a társadalom közös érdeke és feladata, az Országgyűlés a 115/2003. (X. 28.) OGY határozatot hozta, amely a Társadalmi Bűnmegelőzés Nemzeti Stratégiájáról szól. Az Országgyűlés 86/2013. (X.17.) OGY határozata hatályon kívül helyezte a Társadalmi Bűnmegelőzés Nemzeti Stratégiáját.

A Kormány 1087/2011. (IV.12.) Korm. határozata létrehozta a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanácsot, amelynek a feladata a Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia megalkotása, amit 1744/2013. (X.17.) Korm. határozattal el is fogadott.

2.1. A stratégia átfogó céljai

Rendszerszintű bűnmegelőzés

A bűnmegelőzési tevékenység oly módon kerüljön fejlesztésre, hogy az ne többletfeladatként jelentkezzen, hanem a jelenlegi folyamatok optimalizálásával, átalakításával.

Koordinált bűnmegelőzési munka

A bűnmegelőzéssel kapcsolatos szabályozási elképzelések, stratégiák, jogszabályok, irányítási tervek és elvárások, valamint a más tárcák által tervezett és végrehajtani kívánt pályázati kiírások, forráselosztások összehangolása szükséges, amely a Nemzeti Bűnmegelőzési Tanács feladata.

A bűnmegelőzés hasznosságának tudatosítása

A bűnmegelőzés társadalmi hasznosságát, erőforrás-hozadékait, költségcsökkentő hatását mérni kell. El kell érni, hogy a bűnmegelőzési szemlélet az élet szerves részévé váljon.

Hatékony beavatkozások

A stratégia céljait megvalósító egyes intézkedések végrehajtásakor, illetve jövőbeni tervezésekor a hatékonyságot, az eredményorientált beavatkozást és a fenntarthatóságot kell szem előtt tartani. A bűnmegelőzési programok költséghatékonyságát mérő kutatásokat támogatni kell, az eredményeiket pedig nyilvánossá kell tenni.

Szabálysértések megelőzése

A bűnmegelőzési intézkedések megvalósítása során – az állampolgárok biztonságérzetét szem előtt tartva – a szabálysértések megelőzésére is figyelni kell, hiszen az állampolgárok számára ezek elkövetése is „bűn”.

A pályázati források koncentrált felhasználása

A pályázati gyakorlat során a folyamatos, rendszerszemléletű és építkező fejlesztéseket, kísérleti programokat, projekteket szabad csak támogatni, ezek a támogatások nem lehetnek azonosak a támogatott szervezetek alapvető szakmai feladatainak „projektesítésével”. A rendelkezésre álló forrásokat koncentráltan és tervezhető módon szükséges felhasználni.

Együttműködők azonosítása

A bűnözés társadalmi jelenség, amely nem kezelhető egyoldalú intézkedésekkel, ezért a rá adott válasznak is komplexnek kell lennie, amelybe be kell vonni az összes lehetséges érintettet.

Eredményes kommunikáció

El kell érni, hogy a média a bűnözéskezelés pozitív eredményeit mutassa be, és ismertesse a hatékony megelőzési technikákat.

2.2. A stratégia prioritásai és beavatkozási területei

„A közbiztonság fokozása, az állampolgárok szubjektív biztonságérzetének javítása, a bűnözést eredményező folyamatok kontrollálása, valamint a bűnözés mennyiségi csökkentése csak átfogó célkitűzések meghatározásával valósítható meg. Az átfogó célkitűzéseket specifikus célkitűzések elérésével lehet konkretizálni. A stratégia átfogó célkitűzéseit a prioritások, specifikus célkitűzéseit a beavatkozási területek jelentik. A prioritások és az azokon belül található beavatkozási területek adják azt a keretrendszert, amelyben a konkrét feladatként jelentkező intézkedések definiálhatók.”⁴⁷ (pl.: a településbiztonság mint prioritás szerepel a stratégiában, ennek egyik beavatkozási területe a vagyoni védelem és az idetartozó intézkedés, hogy csökkenteni kell a lopás deliktumok számát.)

A stratégia prioritásai:

- a) településbiztonság;
- b) gyermek- és ifjúságvédelem;
- c) bűncselekmények áldozatainak segítése, az áldozattá válás megelőzése;
- d) bűnismétlés megelőzése.

3. A rendőrség bűnmegelőzési tevékenysége

A rendőrség bűnmegelőzési tevékenységéről szóló 20/2010. (OT 10.) ORFK utasítás határozza meg a rendőrségi bűnmegelőzés feladatait, amely 2010. április 4-én lépett hatályba. A rendőrségnek kezdeményezni kell – a feladata hatékonyabb ellátása érdekében – az állami és önkormányzati szervek, társadalmi szervezetek, gazdasági társaságok és az állampolgárok, valamint azok közösségei bevonását a bűnmegelőzési tevékenységbe.

Minden rendőri tevékenység során érvényesülnie kell a preventív szemléletnek, érvényre juttatva az egyes bűncselekményekre reagáló megközelítés mellett a bűncselekmények megelőzését célzó intézkedéseket.

3.1. Általános bűnmegelőzési feladatok

A rendőrkapitányságok és területi bűnmegelőzési egységek folyamatosan értékelik a lakosságot leginkább érintő bűncselekmények, szabálysértések alakulását, különös tekintettel valamely bűncselekmény elkövetési gyakoriságának ugrásszerű növekedésére vagy sorozatos elkövetésére.

A központi és területi bűnmegelőzési egységek működtetik a közbiztonsági tanácsadással összefüggő, Elektronikus Lakossági Bűnmegelőzési Információs Rendszert.

A bűnügyi szolgálati ág feladata az ismételt áldozattá válás megelőzése érdekében a sértett tájékoztatása a bűncselekmény megelőzési lehetőségeiről, más intézkedésre jogosult szerv, szervezet értesítése (szignalizáció).

⁴⁷ A Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégiáról szóló 1744/2013. (X.17.) Korm. határozat

Ha a bűnügyi szolgálat tagja nyomozása során olyan információk birtokába jut, amelyek alapján bűncselekmény elkövetése várható, megteszi a szükséges intézkedéseket a bűncselekmény bekövetkezésének megakadályozására, az okozott kár vagy sérülés mérséklésére.

A járőrútvonalakat úgy kell kialakítani, hogy figyelembe veszik a bűnügyi tapasztalatokat és a bűnmegelőzési érdekeket. A körzeti megbízottak a fogadó óráik keretében részt vesznek a közbiztonsági tanácsadással összefüggő feladatok ellátásában.

3.2. Áldozatvédelem, áldozatsegítés

Az ENSZ Közgyűlésének 1985. november 29. napján kelt 20/34. sz. határozata – amely a Nyilatkozat a bűncselekmény és a hatalommal való visszaélés áldozatainak nyújtandó igazságtétel alapvető elveiről címet viseli – az áldozat fogalmát az 1. pontban határozza meg. Az áldozat azokat a személyeket jelenti, akik – egyénileg vagy közösen – sérelmet szenvedtek, beleértve a testi vagy szellemi sérülést, érzelmi szenvedést, gazdasági veszteséget vagy alapvető jogaik lényeges csorbítását olyan cselekmények vagy mulasztások által, amelyek sértik a tagállamokban érvényes büntetőtörvényeket, beleértve a hatalommal való bűnös visszaélést tilalmazó törvényeket.

Az áldozat fogalma nem csak a konkrét sérelmet szenvedett egyénre terjeszthető ki, hanem sokkal szélesebb körben is értelmezhető.

3.2.1. A közvetítői tevékenység (mediáció)

Célja:

A közvetítői eljárás a bűncselekmény elkövetésével kiváltott konfliktust kezelő eljárás, amelynek célja, hogy a bíróságtól, illetőleg ügyészségtől független, harmadik személy (közvetítő) bevonásával – a sértett és az elkövető közötti konfliktus rendezésének megoldását tartalmazó, a bűncselekmény következményeinek jóvátételét és a terhelt jövőbeni jogkövető magatartását elősegítő – írásbeli megállapodás jöjjön létre.

Milyen ügyekben van lehetőség a közvetítői eljárásra:

- a) személy elleni,
- b) vagy közlekedési,
- c) vagy vagyon elleni bűncselekmények miatt indult büntető eljárásban, ha a cselekmény 5 évi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő.

A közvetítői eljárás lehetséges jogkövetkezményei:

- a) A legfeljebb 3 évi szabadságvesztéssel büntetendő személy elleni, közlekedési vagy vagyon elleni bűncselekmény esetén, ha az elkövető a sértett kárát a közvetítői eljárás során megtérítette vagy egyéb módon jóvátette, büntethetősége megszűnik.
- b) Az ennél súlyosabb, de az 5 évi szabadságvesztést meg nem haladó büntetési tételhatár esetén a büntetés korlátlanul enyhíthető.

3.2.2. Jogi segítségnyújtás

Szolgáltatások:

- a) szakszerű jogi tanácsadás, tájékoztatás;
 - b) beadványszerkesztés, okiratkészítés;
 - c) eljárásjogi képviselő, pártfogó ügyvéd biztosítása polgári peres, nem peres és büntetőeljárásban (a sértett, a magánvádló, a pótmagánvádló és a magánfél részére);
- (A szolgáltatások egy része a törvényben meghatározott rászorultsági feltételek teljesülése esetén vehető igénybe.)

3.2.3. Áldozatsegítés

A törvény alapján igénybe vehető szolgáltatások (az Európai Unió állampolgáira is vonatkozik):

Tájékoztatás

Minden, a szolgálathoz forduló személy ingyenes tájékoztatást kap /a jogszabály nem csak a sértettet tekinti áldozatnak/.

Érdekérvényesítés elősegítése:

- személyre szabott tájékoztatás az áldozat alapvető büntetőeljárásbeli jogairól;
- az őt megillető egészségügyi, szociális, egészségbiztosítási ellátásokról;
- segítség ezek eléréséhez;
- a kérelem benyújtásának ideje nincs határidőhöz kötve.

Azonnali pénzügyi segély

Lakhatással, ruházkodással, étellemezzel, utazással kapcsolatos, továbbá gyógyászati, kegyeleti jellegű kiadások fedezése, ha erre az áldozat a bűncselekmény következtében nem képes.

Bármilyen bűncselekmény áldozatának, méltányossági döntés alapján. A kérelem benyújtásának ideje a bűncselekmény elkövetéstől számított 5 nap.

Jogi segítségnyújtás

A bűncselekménnyel okozott kár, illetve a bűncselekménnyel összefüggésben keletkezett jog, vagy érdeksérelem elhárításához szakjogászai tanácsadás, vagy beadvány szerkesztése szükséges.

Bármilyen bűncselekmény esetén, a rászoruló áldozatnak. A kérelem benyújtásának ideje nincs határidőhöz kötve.

Állami kárenyhítés

Jogosultak köre

A szándékos, személy elleni bűncselekmény azon közvetlen fizikai sértettjei, akiknek testi épsége, egészsége a bűncselekmény következtében súlyosan károsodott, továbbá ezek egy

háztartásban élő hozzátartozói, eltartottjai, valamint bárki, aki a szándékos bűncselekmény következtében elhunyt sértett eltemettetéséről gondoskodott.

Kizárási okok

A törvény meghatároz kizárási okokat, amelyeket az áldozat felróható magatartása alapoz meg. Ennek megfelelően a törvény megállapít olyan cselekményeket vagy mulasztásokat, amelyek esetén még a rászoruló áldozat sem kaphat kárenyhítést. Így nem jogosult az áldozat kárenyhítésre akkor, ha

- a) kára már megtörtént, vagy olyan biztosítási igényét, amelyből kárának részbeni vagy teljes megtérülése várható, nem érvényesítette;
- b) ha felróható magatartásával előidézte a bűncselekményt vagy közrehatott a károkozásban;
- c) ha akár a büntetőeljárásban, akár a kárenyhítési eljárásban az eljáró hatóságokkal nem működik együtt;
- d) ha a kárenyhítésre okot adó bűncselekménnyel összefüggésben a törvényben meghatározott bűncselekményt követett el.

A kérelem benyújtásának határideje

Állami kárenyhítésért a bűncselekmény elkövetése utáni 3 hónapon belül lehet folyamodni (a törvényben felsorolt kivételes esetekben ez az idő hosszabb is lehet).

3.3. Család-, gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok

A jogalkotás területén a központi szerv véleményezi a gyermekvédelmet érintő jogszabálytervezeteket.

A területi és helyi bűnmegelőzési egységek:

- a) felméri a gyermekeket veszélyeztető tényezőket intézkednek a csökkentésükre;
- b) a normaszegő prekriminális magatartások csökkentése érdekében rendszeresen ellenőrzik az önkormányzatok gyermekvédelmi szerveinek bevonásával a csoportképző helyeket;
- c) azonnali beavatkozást nem igénylő esetekben a veszélyeztetettség észlelését követően a megállapított tényekről a legrövidebb időn belül értesítik az illetékes gyermekjóléti szolgálatot;
- d) részt vesznek a jelzőrendszer tagjai által kezdeményezett esetmegbeszéléseken.

A gyermek- és fiatalkori bűnözés, valamint az áldozattá válás megelőzése érdekében célirányosan hasznosítják az oktatási, közművelődési, sportintézmények, létesítmények, a társadalmi szervezetek, valamint a tömegkommunikációs (írott és elektronikus sajtó) rendszerek által nyújtott propaganda-lehetőségeket.

3.3.1. D.A.D.A, ELLEN-SZER program

Az Országos Rendőrfőkapitány 64/2007. (OT 34.) ORFK utasítása szabályozza a rendőrség ifjúságvédelmi iskolai programjainak (D. A. D. A. és ELLEN-SZER) egységes végrehajtását.

A rendőrség pénzügyi helyzetének függvényében évente biztosítja a program oktatásában részt vevő rendőrök alkalmassági vizsgálatát, alap- és továbbképzését, a program végrehajtásának egységes gyakorlatát, megújulását, módszertani segédeszközök elkészítését és beszerzését.

Az előadások során tudatosítani kell a gyermekekben, hogy problémáikkal nincsenek egyedül, fő támaszuk a család, az iskola (a tanárok) és a rendőrség (a D.A.D.A. oktató). Ez a három intézmény kölcsönösen segíti, illetve erősíti egymást. A D.A.D.A. oktatók tevékenységük során együttműködnek a pedagógusokkal, tájékoztatják a szülőket a Programról, annak alakulásáról, és kérésre szülői értekezleteken válaszolnak a felmerült kérdésekre. A D.A.D.A. Program oktatása a rendőrség ifjúságvédelmi tevékenységének része.

A Programok oktatását olyan hivatásos, illetve nyugállományú rendőr végezheti, aki a feladatot önként vállalja, a speciális pszichológiai alkalmassági vizsgálaton megfelelt, valamint az alapképzésen sikeres elméleti és gyakorlati vizsgát tett.

A középiskolások biztonságra nevelését célzó ELLEN-SZER program országos bevezetése a 2005. évben történt meg.

Az ELLEN-SZER program oktatója csak olyan rendőr lehet, aki felsőfokú végzettséggel rendelkezik és a D. A. D. A. Program oktatásában már tapasztalatot szerzett.

3.3.2. Iskola rendőr, óvoda rendőr, iskolai bűnmegelőzési tanácsadó, drogprenvenációs tiszt

2008. évben az Országos Rendőr-főkapitányság meghirdette „Az iskola rendőre” programot, amelynek fő célkitűzése a gyermekek védelmére irányuló bűn- és baleset-megelőzési tevékenység volt. A célok között szerepelt még, hogy a rendőrség közelebb kerüljön az ifjúsághoz és ez által pozitív rendőrkép alakuljon ki az érintettekben.

Az iskola rendőre olyan hivatásos szolgálatot ellátó, lehetőleg egyenruhás rendőr, akinek valamilyen kötődése van az adott tanintézményhez.

További feladatai:

- a) tanévkezdés előtt kapcsolatfelvétel az adott oktatási intézménnyel;
- b) tanév kezdete előtt az iskola és közvetlen környezetének közbiztonsági-, közlekedésbiztonsági-, bűnügyi helyzetének felmérése, elemzése, javaslattevés a biztonság fokozása érdekében;
- c) tanévkezdéshez kapcsolódóan – főként szeptemberben – demonstratív rendőri jelenlét biztosítása, főként baleset-megelőzési szempontból;

- d) felkérésre osztályfőnöki órák tartása bűn- és baleset-megelőzési témákban;
- e) előre meghirdetett időpontban fogadóóra tartása tanintézményben;
- f) iskolai rendezvényeken való részvétel.

Óvoda rendőr első sorban nagycsoportos óvodás korú gyermekeknek szóló prevenciók tevékenység, amely a gyermekek életkori sajátosságait figyelembe véve mesékre, történetekre, szerepjátszásra épül. Bevezető foglalkozás egyenruhás rendőr közreműködésével, a témák feldolgozását megkönnyítő, szemléletesebbé tevő kesztyűbábok megszemélyesítésével, bemutatásával történik. A foglalkozások további részét az óvodapedagógus tartja meg, hiszen ő az aki folyamatosan együtt van a csoporttal és ezáltal tudnak a napi eseményekre reagálni.

A bűnmegelőzési tanácsadói hálózat kiépítésére és működtetésére az Országos Rendőrfőkapitány Úr 2013. július 03-án kiadta a 29000/15352-8/2013. Ált. számú intézkedési tervet.

A terv célja: A tizennégy év feletti diákokat tanító oktatási intézményekben, a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátása, valamint az állampolgári ismeretek körébe tartozó témafeldolgozás rendőrségi prevenciók eszközökkel történő támogatása.

Iskolai bűnmegelőzési tanácsadó az a hivatásos vagy szenior állományú tiszt lehet, akinek rendészeti vagy bűnügyi tapasztalata van (elsősorban a fiatalokat érintő bűnügyekben), és megfelel a 64/2007. (OT 34.) ORFK utasítás 7. b) pontjában előírt speciális pszichológiai alkalmassági vizsgálaton. Előny az ifjúsági szakmához köthető egyéb felsőfokú végzettség.

A bűnmegelőzési tanácsadó elsősorban bűnmegelőzési, ifjúságvédelmi feladatokat lát el. Feladatai nem lehetnek az általános és középiskolák rendjének fenntartásában történő közreműködés rendőrségi végrehajtásáról szóló 23/2012. (XII. 21.) ORFK utasításban rögzített tevékenységek, avagy nem feladata a közrendet, közbiztonságot veszélyeztető cselekmények megelőzése, megszakítása, a szükséges rendőri intézkedések megtétele. A bűnmegelőzési tanácsadó objektumőrzési és rendezvénybiztosítási feladatokat sem láthat el.

Munkáját a hozzá tartozó iskolák vezetésével és a tankerülettel egyeztetett éves munkaterv alapján, az iskolák vezetőivel történő szoros együttműködésben látja el. A végrehajtott feladatokról az állományilletékes parancsnok, az adott rendőrkapitány felé számol el.

2014. július 09-én az Országos Rendőrfőkapitány Úr 29000/27882-9/2014. Ált. számon programtervet adott ki „A szülők és a családok a Rendőrség kiemelt partnerei a kábítószerbűnözés megelőzésében” elnevezéssel.

Az új program célja, hogy minden 12-18 éves gyermeket nevelő szülő lehetőséget kapjon arra, hogy évente legalább egy alkalommal közvetlen, személyes és interaktív tájékoztatásban részesüljön a kábítószer fogyasztás büntető igazságszolgáltatást érintő kockázataival.

A programban résztvevő rendőr feladata

Tájékoztató előadásokon, interaktív fórumokon, telefonos beszélgetésben és elektronikus levélben tájékoztassa a 12-18 éves gyermeket nevelő szülőket, családokat a kábítószer bűnözéssel kapcsolatos kockázatokról.

Az illetékességi területén található alap- és középfokú oktatási intézményben szorgalmi évenként legalább egy alkalommal összevont tájékoztató előadást (szülői értekezletet) tartson a szülőknél a kábítószer bűnözéssel kapcsolatos kockázatokról.

Az illetékességi területéhez tartozó civil szervezet, egyház, gyermekjóléti és családsegítő szolgálat, közmunkaprogramra felkészítő önkormányzat stb., kérésére is tarthat előadást, azoknak a szülőknél az elérése érdekében, akik az iskolai rendszeren belül nehezen motiválhatók.

Havonta egy alkalommal legalább egy órás időtartamban fogadóórát tartson. Ettől pozitív irányban az állományilletékes parancsnok döntése értelmében el lehet térni.

Kéthetente egy alkalommal – mindig azonos időpontban – egy órás időtartamban telefonos ügyelet tart azoknak a szülőknél a részére, akik személyes problémájukat telefonon szeretnék megbeszélni.

A külön erre a célra létrehozott elektronikus postafiókjába érkezett, Programmal kapcsolatos levelekre lehetőleg azonnal, de legfeljebb 8 napon belül válaszoljon.

A programmal kapcsolatosan nyilatkozzon a sajtó részére, amennyiben erre engedélyt kap.

3.3.3. Családon belüli erőszak megelőzése

A családon belüli erőszak kérdése az egész társadalmat érintő probléma. Statisztikai adatok szerint az erőszakos bűncselekmények jóval több mint fele az otthon biztonságos falai között történik, ahol az áldozat az elkövetővel együtt élő társ, családtag, s legtöbbször a védtelen, nevelésre, gondozásra bízott gyermek.

Az elmúlt években a társadalmi érdeklődés középpontjába kerültek azok a személy elleni bűncselekmények, amelyek az egymással szoros fizikai, érzelmi, anyagi, jogi kapcsolatban, egyfajta „együttélési kényszerben” élő személyek között, a magánszférában valósulnak meg. Ezt felismerve, és a fokozott társadalmi elvárásnak eleget téve a rendőrség intézkedést adott ki a családon belüli erőszak kezelésére. Az Országos Rendőrfőkapitány 32/2007. (OT.26.) számú utasításának a célja, hogy a rendelkezésre álló eszközök következetesebb alkalmazásával a rendőri állomány hatékonyabban intézkedjen az ilyen jellegű bűncselekmények megelőzése, felderítése és az áldozatok védelme érdekében. Célja ezen belül kiemelten a gyermekek védelméről és a gyámigazgatásról szóló törvény rendőrséget érintő jogszabály helyeinek a napi rendőri gyakorlat szintjén történő egységes alkalmazása és a jelzőrendszer működtetése.

A családon belüli erőszak szociológiai kategória, így pontos meghatározását nem lehet megadni, de családon belül erőszaknak kell tekinteni az egy háztartásban élő személyek, illetőleg a hozzátartozók, a volt házastársak, élettársak, továbbá a gyermekvédelmi intézményben nevelkedő kiskorúak között megvalósuló vagy sérelmükre elkövetett bűncselekmények eseteit. (Kiemelve: emberölés, testi sértés, gondozás elmulasztása, személyi szabadság megsértése, rágalmozás, becsületsértés, kiskorú veszélyeztetése, a nemi erkölcs elleni bűncselekmények, garázdaság, visszaélés kábítószerrel stb.)

A családon belüli erőszak áldozatának kell tekinteni a fenti jogsértések sértettjeit és mindazon személyeket, akik az elkövetett bűncselekménnyel összefüggésben testi, érzelmi vagy erkölcsi sérelmet szenvedtek el.

Az országos rendőrfőkapitány utasítása tartalmazza:

- a) a családon belüli erőszak kezelésével kapcsolatos közbiztonsági (a bejelentés esetén történő kötelező megjelenés, az intézkedések megtétele, a helyszínen történő adatgyűjtés, tanúkutatás, kényszerintézkedések fogantatása, értesítési kötelezettség és a beszámolás rendjét);
- b) bűnügyi intézkedések (a helyszíni intézkedések megtétele, a bizonyítás eszközeinek beszerzése);
- c) az áldozattal történő kíméletes bánásmód;
- d) a jelzőrendszer működtetése, indokolt esetben a kárenyhítés lehetőségeinek alkalmazása;
- e) a megelőzést célzó programok széles körben történő terjesztése;
- f) az érintett állami és civil szervezetekkel történő együttműködés és tájékoztatás rendje;
- g) kommunikációs (az állampolgárok hiteles tájékoztatása, a sértettek személyiségi jogainak érvényesülése) és a gyermekvédelmi törvényből adódó egyéb rendőri feladatokat.

A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvény lehetővé tette a családon belüli erőszakot elkövető kiemelését és eltávolítását a lakóhelyéről. Az ideiglenes megelőző távoltartást a rendőrség megelőző, óvó intézkedésként alkalmazza, amelynek a végrehajtása a rendészeti állomány feladata, így ez a közrendvédelmi tevékenységnél kerül megtárgyalásra.

3.4. Kábítószer megelőzés

A Nemzeti Drogstratégia szerint a rendőrség törvényben leírt alapfeladatai közé tartozik a bűnmegelőzés, ami bűnalkalmak csökkentése, valamint a bűnelkövetővé válás megakadályozása érdekében kifejtett tájékoztatásra, felvilágosításra irányuló céltudatos tevékenységet jelent. Ebbe illeszkedik bele a drogpreevenció.

A rendőrség a kereslet csökkentés érdekében az alábbi tevékenységeket folytatja:

- a) felméri a kábítószer használatból eredő veszélyeztető tényezőket, a közösségi megelőzés szereplőinek bevonásával intézkedik, illetve intézkedéseket kezdeményez azok csökkentésére;
- b) működteti az országos, a területi, illetve a helyi rendőrségi drog-prevenációs programokat;
- c) napi szinten együttműködik a szakterület szereplőivel, elsősorban a Kábítószerügyi Egyeztető Fórumokban, valamint a közösségi beavatkozások egyéb színterein.

3.5. Megelőző vagyoni- és gazdaságvédelem

A területi bűnmegelőzési egységek megvizsgálják a vagyoni elleni bűncselekmények és szabálysértések jellemzőit, szükség esetén a helyi sajtóságoknak megfelelően módszereket dolgoznak ki a megelőzésre, és a médián keresztül felhívják a lakosság figyelmét az új típusú vagy sorozatjellegű bűncselekmények megelőzési lehetőségeire.

A központi és a területi bűnmegelőzési egységek kapcsolatot tartanak a biztosító társaságokkal és vagyoni védelmi cégekkel a rendszeres információcsere kialakítása és közös vagyoni védelmi programok végrehajtása érdekében.

A rendőrkapitányságok:

- a) elemzik a helyi vagyoni elleni bűncselekményeket, szükség esetén a helyi sajtóságoknak megfelelően módszereket dolgoznak ki a megelőzésre;
- b) tájékoztatják a lakosságot a vagyoni elleni bűncselekmények alakulásáról, és felhívják a figyelmet az új típusú bűnelkövetési módszerekre, az azokkal szembeni védekezés lehetőségeire;
- c) biztosítják a vagyoni védelmi tájékoztatók elérhetőségét a rendőrkapitányságon;
- d) igény szerint részt vesznek lakossági fórumokon;
- e) felméri az illetékességi területükön a vagyoni elleni bűncselekmények (betöréses lopás, rablás) szempontjából fokozottan veszélyeztetett objektumokat, azok üzemeltetőivel közösen megvizsgálják a kockázat csökkentésének lehetőségét.

A gazdaságvédelmi szakterület feladatai:

- a) a gazdálkodás rendjének fokozottabb védelme érdekében elemzik és értékelik a gazdasági tevékenységgel összefüggő bűncselekményeket, különös tekintettel az elkövetés módszerére és a bűncselekmény elkövetését lehetővé tévő vagy azt elősegítő okokra, körülményekre;
- b) a nyomozások során nyert információk alapján javaslatot tesznek a gazdálkodással összefüggő bűncselekmények elkövetését elősegítő vagy azt lehetővé tévő okok megszüntetésére;
- c) új típusú elkövetési módszer megjelenése esetén értesítik a veszélyeztetett gazdálkodó szervezeteket, azok érdekképviseleti szervezeteit, az intézkedésére jogosult állami szervet;

- d) amennyiben a gazdaságvédelmi szerv nyomozása során olyan információ birtokába jut, amely alapján a már elkövetett vagy később elkövetendő bűncselekmény által okozott kárt mérsékelni lehet, akkor erről értesíti az intézkedésre jogosult állami, önkormányzati szervet, ezen értesítést az érintett gazdasági társaságok irányába is ki kell terjeszteni.

3.6. A bűnügyi szakterület bűnmegelőzési tevékenysége

A bűnügyi szakterület bűnmegelőzési tevékenységének lehetőségét két szakaszra bonthatjuk.

3.6.1. A bűnügyi helyszínelés és a forrónyomos tevékenység

A felderítési tevékenység a legtöbb esetben a bűnügyi helyszíneken a szemlebizottság kiérkezése előtt a helyszínbiztosítással kezdődik. Ennek során a statikus biztosításnál az intézkedő rendőrnek minimális a lehetősége a bűnmegelőzési tevékenységre, de a sértettel történő egyeztetés során már kitérhet arra, hogy a jövőben hogyan kerülhetőek el az adott bűncselekmények. A dinamikus szakaszban az ún. elsődleges adatgyűjtés során már szélesebb a lehetőség, hiszen a környezetben végzett tanúkatatás alkalmával tájékoztatni lehet az ott tartózkodókat az elkövetett bűncselekményről, egyben a megelőzés lehetőségéről.

A helyszíni szemlebizottság a tevékenysége során szintén élhet a lehetőséggel, általában a sértett, vagy közvetlen hozzátartozója jelen van. Az adatgyűjtésben részt vevő „forrónyomos állomány” már egy kiterjedtebb körben és területen végzi el az adatgyűjtést, tanúkatatást. Ennek során a megkérdezett, vagy kihallgatott személyeket is tájékoztatjuk, tudjanak az adott bűncselekményt megkönnyítő hiányosságokról, pl. megfelelő nyílászárók, zárszerkezet, riasztóberendezés hiánya, vagy ún. trükkös lopás esetén az elkövetés módszere.

3.6.2. A nyomozás során végezhető tevékenység

Az eljárások során amennyiben szükséges, ún. visszatérő adatgyűjtést is végeznek, ami a fentiekhez hasonló lehetőséget biztosít. Ennek során meglévő bűnmegelőzési tájékoztató lapokat, kiadványokat is terjeszthetnek, amiken pontosan meghatározásra kerülnek az áldozattá válás elkerülési lehetőségei.

Az ügyekben végzett sértetti és más tanúkihallgatások alkalmával is lehetőség van a figyelemfelhívásra, egyrészt szóbeli tájékoztatással, másrészt a fent említett kiadványokkal. Mivel itt több idő áll rendelkezésére az eljáró nyomozónak a tevékenysége elvégzésére várhatóan eredményesebb lesz a megelőző munkája.

3.6.3. A megszerzett tapasztalatok a bűnmegelőzési munka beépítésébe

A nyílt nyomozások és a titkos adat- és információszerző tevékenység során is több olyan adat juthat az eljáró nyomozó birtokába, amit a későbbiek során eredményesebben lehet felhasználni a megelőzés területén. Ezekben az ügyekben új elkövetési módszerek elkövetői szokások juthatnak tudomására. Ezek megfelelő rendezettséggel beépíthetők a munkafolyamatba, példaként emelem ki egy új elkövetési módszer jelentkezése esetén, mint az ún. „alufóliás zárfeésülés”, a Média tájékoztatásában és a készülő kiadványokban már

feltűntethető az, hogy milyen típusú zárszerkezeteket célszerű beszereltetni a nyílászárókba, melyekre még nem találtak ki megfelelő módszert.

Gyakorlatban megjelenő másik példát ún. időségek sérelmére elkövetett trükkös lopások területéről hozom, ahol az elkövetők gyakran változtatják a „legendájukat”. Az első eseteknél nyugdíjfolyósító ügyintézőnek adták ki magukat és azzal kecsegtették a sértetteket, hogy nyugdíjemelés várható, ezért kell bejutniuk a lakásokba és a nyugdíjszelvények ellenőrzésre kerülnek. Rendkívül gyorsan reagáltak a rezsicsökkentés hírére, ettől kezdve már közüzemi dolgozóként jelentkeztek azzal, hogy várhatóan nagyobb összegű visszatérítésre kerül sor, és ehhez le kell ellenőrizniük a fogyasztó-mérők állását.

Az információk alapján a bűnmegelőzési szakember az adott szolgáltatókról mintaigazolványokat tud beszerezni, amit közzé lehet tenni és egyben fel lehet hívni a lakosság figyelmét arra, hogy a megjelenő szakemberek az igazolvány felmutatására kötelezettek, de a helyszínen kézbe történő visszatérítést nem alkalmazzák.

A titkos információ és adatszerző tevékenység során is kerülhetnek megállapításra új elkövetési módszerek, további megelőzési felhasználására vonatkozóan megfelelő körültekintéssel kell eljárni, mivel ezek az anyagok minősítettek, és esetlegesen felmerülhet a dekonspiráció veszélye is.

A megelőzési tevékenység rendőri szemmel is rendkívül fontos, hiszen egy bűncselekmény megelőzése, megakadályozása jelentős költség- és ráfordított energia megtakarítással jár, egyben fokozza a lakosság szubjektív biztonságérzetét. Ez a tevékenység az adott szolgálati ágak szoros együttműködésével lesz csak eredményes.

3.7. Bűnmegelőzési pályázatok

A bűnmegelőzési munka nagy részét a propaganda tevékenység teszi ki. Informálni kell a lakosságot az őket veszélyeztető bűncselekményekről és fel kell hívni a figyelmüket a védekezés módjaira. A leghatékonyabban a médián, illetve szórólapokon keresztül lehet ezt a feladatot megvalósítani, amely jelentős anyagi forrásokat igényel. A rendőrség bűnmegelőzési szervei külön költségvetéssel nem rendelkeznek, a főkapitányságok a lehetőségeik függvényében támogatják a kiadásokat, de ez nem minden esetben elegendő, ezért más forrásokat kell igénybe venni. Két lehetőség mutatkozik a pénzeszközök biztosítására, az egyik különböző gazdasági társaságok, cégek, alapítványok egyedi támogatása, a másik bűnmegelőzési témakörben kiírt pályázatok. Leggyakrabban a Belügyminisztérium ír ki ilyen jellegű pályázatokat, de találkozhatunk nemzetközi pályázatokkal is.

3.7.1. Pályázat készítés alapjai

Első lépésként meg kell tudni, hogy létezik-e bűnmegelőzési témában kiírt pályázat, ezt a legkönnyebben a különböző pályázatfigyelő internetes portálokon tudjuk nyomon követni, mint pl.: a www.pafi.hu, illetve a www.bm.gov.hu-n.

Amennyiben van olyan pályázat, ami megfelel az elérni kívánt célnak, akkor le kell tölteni a pályázat kiírást a hozzá kapcsolódó adatlappal és mellékletekkel együtt. Pontosan tanulmányozzuk át a pályázati felhívását és a kitöltési útmutatót. Meg kell győződni arról, hogy szervezetünk jogosult-e pályázatot beadni.

A pályázat előkészítése során célszerű a feladatokat szétosztani pl. valaki elkezdi a szükséges igazolások beszerzését, más az együttműködési megállapodások megkötése érdekében felveszi a kapcsolatot a partnerekkel.

A pályázatok megírásánál igen nagy hangsúlyt kell fektetni a formai követelményekre. Mindig az adott úrlapon és annyi eredeti és másolati példányban kell beadni, amennyi a felhívásban szerepel. A leggyakoribb elutasítási ok a formai követelmények be nem tartása. A pályázati nyomtatvány valamennyi pontja legyen kitöltve.

A projekt célja legyen pontosan meghatározva, jól körülhatárolható célcsoporttal és mérhető eredménnyel (pl.: az általános iskolás alsós korosztálynak kívánunk 1000 db foglalkoztató füzetet elkészíteni).

Megíráskor törekedni kell a rövid, tömör megfogalmazásra, az elkészült pályázat tartalmilag jól tagolt, könnyen áttekinthető legyen. A tartalmi rész kifejtésekor igyekezni kell meggyőzni a bírálókat, hogy a projektet érdemes és kell támogatni. Lehetőség szerint utalni kell arra is, hogy mód és lehetőség van a fenntarthatóságra.

Az eredeti és a másolati példányok jól különüljenek el egymástól. A pályázati adatlapot az arra illetékes vezetők írják alá. Minden mellékletet az előírt formában csatolni kell, a leggyakrabban papír és elektronikus alapon (pl.: CD) mellékelni kell.

3.7.2. Pályázatok végrehajtása, beszámolók elkészítése

A pozitív döntést követően kerül sor a támogatási szerződés megkötésére, ahol a kiíró pontosan összegezve meghatározza azokat az elemeket, amelyeket támogat. A végrehajtáskor ezt mindig figyelembe kell venni, ettől eltérni csak a támogató engedélye alapján lehet.

Minden a pályázat megvalósulása érdekében elköltött pénzösszeget eredeti számlával kell igazolni. A számlákat záradékolni kell, ami azt jelenti, hogy általában a számlára rá kell vezetni, hogy kinek a támogatásával milyen célra lett felhasználva. Célszerű a számlákat az egyes projekt elemekhez külön gyűjteni.

A megvalósulás folyamatát minden esetben dokumentálni kell pl.: ha a pályázatunkban munkamegbeszélés is szerepel, akkor jelenléti ívet és jegyzőkönyvet is kell készíteni, esetleg fényképfelvételt is.

A beszámolót szintén az erre rendszeresített nyomtatványon kell elkészíteni, mellékelni kell hozzá a szakmai és pénzügyi beszámolót, valamint a felhasználást bizonyító záradékolt számlákat, esetleg fénykép, vagy videó dokumentációt is csatolhatunk hozzá.

A beszámoló megírásakor a pályázati anyag szerkezetéhez célszerű igazodni ezzel is segítve annak elfogadását.

4. Baleset-megelőzés

A baleset-megelőzés a közúti közlekedés biztonságát szolgáló preventív, nevelő, felvilágosító és propaganda tevékenység, amely Magyarországon szervezett keretek között közel négy évtizede működik. Az Országos Közlekedésbiztonsági Tanácsot (OKBT) a gépjárműállomány fejlődése és baleseti kockázatok növekedése miatt még a 2024/1972. minisztertanácsi határozattal hozták létre, amely jelentős sikereket ért el a baleset-megelőzés területén. A rendszerváltás időszakában a jogszabályi változások hatására az OKBT működtetése már nehézségbe ütközött, ezért tevékenysége 1992-ben befejeződött.⁴⁸ A közúti közlekedésről szóló alaptörvény, az 1988. évi I. törvény, már megalkotásától a közlekedéssel összefüggő állami feladatként határozta meg a közúti közlekedés biztonságát szolgáló nevelő, felvilágosító és propaganda tevékenységet, amelynek végrehajtását a 2002/1992. (HT.2.) Korm. határozat a rendőrség közlekedési szolgálatának hatáskörébe utalta, a közlekedési felügyelet közreműködésével.⁴⁹ A kormányhatározat előírásaival összhangban jött létre az ORFK-Országos Baleset-megelőzési Bizottság (ORFK-OBB) is, amely az OKBT által megkezdett baleset-megelőzési tevékenységet továbbfejlesztette, új alapokra fektette, jól működő országos hálózatot hozott létre, és a társadalmi kapcsolatok körét is kiszélesítette.⁵⁰ 2007-ben a közúti közlekedés biztonsága érdekében szigorodott a jogszabályi háttér (pl.: bevezetésre került az objektív felelősség intézménye, zéró tolerancia az ittas vezetés körében stb.), illetőleg a közúti közlekedésbiztonság javításával kapcsolatos állami feladatokról kormányzati döntés, a 2261/2007. (XII.29.) Korm. határozat, is született.

A magyar közlekedésbiztonsági programot, a „Magyar Közlekedéspolitika 2003-2015” címmel az Országgyűlés 1994-ben fogadta el.⁵⁰ A program célkitűzése az, hogy „... a 2001. évi személyes balesetszám 2010-re 30%-kal, a balesetben elhunytak száma legalább 30%-kal csökkenjen. 2015-re pedig ugyanezen értékek – a „Fehér Könyv”-ben 2010-ig előírt mértékben – 50%-kal csökkenjenek.”⁵¹ A bázisévhez viszonyítva 2010-ben a személyes sérüléssel járó balesetek -12 %-kal, míg a balesetben elhunytak száma 40 %-kal csökkent (2014-es adatok -14%, illetve -49%)⁵² A korábbi európai közlekedésbiztonsági cselekvési program előírta 2010-ig a halálos balesetek áldozatainak számának 50%-os csökkentését, amely teljes mértékben nem valósult meg. Az új Fehér Könyv⁵³, – amely a 2011-2020-as időszakra

⁴⁸ Forrás: <http://www.baleset-megelozes.eu/cikk.php?id=671>.

⁴⁹ <http://www.baleset-megelozes.eu/cikk.php?id=164>

⁵⁰ Forrás: Az ORFK-OBB Ügyrendje

⁵¹ Forrás: www.baleset-megelozes.eu/cikk.php?id=858

⁵² Forrás: Közlekedésbiztonság – A Nemzeti Közlekedési Hatóság Szakmai Lapja 2015/2 szám 67. o.

⁵³ COM(2011) 144

szól, azonban 2050-ig határoz meg célokat – a közúti sérülések számát 2020-ig a felére, a baleseti halálozást pedig 2050-re szinte nullára kívánná csökkenteni.

4.1. Baleset-megelőzési Bizottságok

Az 1992. november 24-én létrejött ORFK-OBB a közlekedés biztonságának javításával összefüggő rendőrségi feladatok végrehajtására létrehozott olyan – a közlekedésbiztonsági kérdésekben tanácsadó, javaslattevő és véleményező – önálló jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, amely koordinálja a rendőrség baleset-megelőzéssel összefüggő feladatait, és közlekedésbiztonsági kommunikációs tevékenységet.⁵⁴ Az OBB irányítását, illetve koordinálását az ORFK Közlekedésrendészeti Főosztály végzi. Az OBB elnöke az ORFK vezetője, társelnöke a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium közlekedésért felelős helyettes államtitkára.

Az ORFK-OBB feladatai sokrétűek, a baleset-megelőzés szinte valamennyi területére kiterjednek. A tevékenység egyik legjelentősebb eleme a közlekedők széles rétege felé irányuló tájékoztató és felvilágosító jellegű munka. Az ORFK-OBB országos szintű közlekedésbiztonsági kampányokat folytat, amelyek a legveszélyesebb közlekedési magatartások ellen irányulnak, de a védtelen közlekedők biztonságát is kiemelten kezeli. Lényeges szerepet tölt be a közlekedésre nevelésben, szervezi a felmenő rendszerű országos gyermek- és ifjúsági (pl.: Kerékpáros Iskola Kupa), a közlekedés más rétegét érintő vetélkedőket (pl.: Közlekedik a család), valamint a rendőr-szakmai (pl.: baleset-helyszínelők) versenyeket. Szervezi továbbá a konferenciákat és egyéb rendezvényeket, részt vesz közlekedésbiztonsági projektekből, felméréseket, kutatásokat, és egyéb tudományos munkát támogat, jogszabály-módosítási javaslatokat fogalmaz meg.

Területi szinten minden megyében, illetve a fővárosban megyei (fővárosi) baleset-megelőzési bizottság működik, amelyek elnökei a megyei rendőrfőkapitányok. A rendőrfőkapitányságokon szintén baleset-megelőzési bizottságok működhetnek. A bizottságok feladata az OBB fentebb említett céljainak, feladatainak területi, helyi szintre történő leképezése.

A baleset-megelőzés komplex társadalmi feladat, amely számos szervezet bevonását indokolja.

Mára már részt vesznek benne:

- a) a rendőrségen kívüli más állami (pl.: Nemzeti Közlekedési Hatóság, a kormányhivatalok közlekedési felügyelőségei), vagy önkormányzati szervek;
- b) társadalmi, civil szervezetek (pl.: polgárőrség, Magyar Autóklub);
- c) közhasznú szervezetek (pl.: Közlekedéstudományi Intézet, Magyar Közút Zrt.), az üzleti szféra (pl.: Hungaroring Zrt., autósiskolák, biztosító társaságok, közlekedési társaságok);
- d) valamint a média (írott és elektronikus).

⁵⁴ Forrás: Az ORFK-OBB Ügyrendje

4.2. „Az iskola rendőre” program

Az „Az iskola rendőre” program 2008. szeptember 1-től indult útjára, amelynek alapvető célja a gyermekek, iskolások védelmét elősegítő bűn- és baleset-megelőzési tevékenység kifejtése, a rendőr-gyerek (szülő, tanár) kapcsolat megerősítésével, bizalmi viszony kialakítása a gyermekbalesetek számának visszaszorítása és az iskolások sérelmére elkövetett bűncselekmények megelőzése érdekében. A programban megközelítőleg 2900 oktatási intézményben mintegy 2200 rendőr vesz részt.

Kiemeltebb feladatai:

- a) az iskolarendőrök még a tanév megkezdése előtt felveszik a kapcsolatot az illetékes oktatási intézmények vezetőivel. Megkeresik azon alap- és középfokú oktatási intézményt, akik még nem csatlakoztak a programhoz, felkérlik őket az együttműködésre, továbbá a sérült, vagy fogyatékkal élő gyerekekkel foglalkozó intézményeket is bevonják a programba;
- b) a helyi rendőri szervek az iskolarendőr közreműködésével még a tanév megkezdése előtt valamennyi frekventált helyen lévő oktatási intézmény közvetlen környezetének közlekedésbiztonsági helyzetét áttekintik, és az érintett hatóságokkal közösen – bevonva az iskola képviselőjét is – forgalomszervezési és forgalom-technikai bejárásokat tartanak;
- c) az iskolarendőr a hozzá tartozó oktatási intézményben elhelyezi a tanévi plakátot, állapotát folyamatosan ellenőrzi, rongálódás, illetve eltávolítás esetén azt haladéktalanul pótolja;
- d) az iskolarendőr folyamatos kapcsolatot tart a tanintézmény vezetőségével, a diákokkal, meghívás esetén jelen van a jelentősebb iskolai rendezvényeken (pl. tanévnitó, tanévzáró, fogadó óra, szülői értekezlet). Részt vesz a baleset-megelőzési bizottságok által szervezett kampányokban, segítséget nyújt a szóróanyagok, kiadványok terjesztésében, a KRESZ oktatás koordinálásában, a bűnmegelőzési tanácsadók munkájában. Amennyiben az iskolában D.A.D.A. oktatás folyik, az iskolarendőr a „D.A.D.A. rendőr” munkáját is segíti;
- e) A tanévkezdéshez kapcsolódóan – elsősorban szeptember hónapban – demonstratív rendőri jelenlét biztosítása baleset megelőzési szempontból.

5. A polgárőrség

A polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályairól szóló 2011. évi CLXV. törvény teremt meg az állami garanciát a közbiztonság megszilárdításában fontos szerepet betöltő önkéntes szervezet működésének és megalkotta a polgárőrség tevékenységének kereteit és szabályait.

5.1. A polgárőr egyesület feladatai

A polgárőr egyesület alapfeladatként a helyi közrend és közbiztonság védelme, valamint a bűnmegelőzésben való közreműködés érdekében közterületi járőrszolgálatot,

figyelőszolgálatot, a közúti baleset helyszínén, valamint bölcsőde, óvoda, általános és középiskola közvetlen közelében jelzőőri tevékenységet lát el.

Az alaptevékenységen túlmenően a következő kiegészítő feladatokban működhet közre:

- a) a katasztrófákra történő felkészülés, a katasztrófák elleni védekezés és a helyreállítás, újjáépítés feladataiban, valamint a polgári védelmi szervezetek tevékenységében, továbbá a környezet veszélyeztetésének, károsításának megelőzésében és elhárításában, következményeinek felszámolásában;
- b) a baleset-megelőzési, az áldozatvédelmi, a közlekedésbiztonsági, állat-, környezet- és természetvédelmi tevékenység támogatásában, a lakosság és az önkormányzatok közötti kapcsolat erősítésében;
- c) az otthonában élő fogyatékos személy védelmében, a polgárok és javaik védelmében, az állami és önkormányzati vagyon megóvásában;
- d) a közterületen közbiztonsági, bűnmegelőzési, valamint bűnüldözési célból elhelyezett képfelvevő által rögzített felvételek megfigyelésében;
- e) a rendezvények helyszínének biztosításában;
- f) a Rendőrségről szóló törvény alapján a rendőrkapitány, a megyék (főváros) tekintetében a rendőrfőkapitány és a polgárőr szervezet működési területén illetékes helyi önkormányzat által létrehozott bűnmegelőzési és közbiztonsági, valamint baleset-megelőzési bizottság munkájában;
- g) az önálló, valamint közös feladat- vagy szolgálatellátás útján az együttműködő szervek szakmai tevékenységének segítésében;
- h) a polgárőr egyesület feladataival összefüggő oktatási, kulturális, ismeretterjesztő tevékenységben, valamint
- i) a körözött tárgyak, személyek és holttestek azonosításában és felkutatásában.

5.2. A polgárőr egyesület működésének feltételei

A polgárőr egyesület az alapfeladatokat akkor kezdheti meg, valamint végezheti, ha a működési területén illetékes megyei (fővárosi) rendőr-főkapitánysággal írásbeli együttműködési megállapodást kötött, valamint az Országos Polgárőr Szövetség tagja.

A katasztrófák elleni védekezéssel összefüggő kiegészítő feladat ellátását akkor kezdheti meg, valamint végezheti, ha rendelkezik a hivatásos katasztrófavédelmi szerv illetékes területi szervének előzetes írásbeli egyetértésével.

5.3. A polgárőri szolgálatellátás szabályai

A polgárőr alapesetben kizárólag egyesülete működési területén láthatja el tevékenységét, kivéve, ha:

- a) a területileg illetékes polgárőr egyesülettel közösen látja el tevékenységét;
- b) arra a polgárőr egyesület a törvényben meghatározott szervekkel együttműködési megállapodást kötött;

- c) a polgárőr egyesületet, vagy a területi szövetséget a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányság felkéri a megye (főváros) közigazgatási területén való tevékenység ellátására;
- d) a polgárőr egyesület az érintett önkormányzattal írásban erre irányuló együttműködési megállapodást kötött.

Ruházatra, felszerelésre vonatkozó szabályok

A polgárőr a polgárőri szolgálat ellátása során hatósági jogkörrel nem rendelkezik, a Rendőrségről szóló törvényben meghatározott kényszerítő eszközöket – az a törvényben meghatározottak kivételével – nem alkalmazhat, valamint köteles az eljárása által érintett személyek emberi méltóságát és alapvető jogait tiszteletben tartani.

A polgárőr a polgárőri szolgálat ellátása során országosan egységes formaruhát visel, amin jól láthatóan fel kell tüntetni a „polgárőrség”, valamint a polgárőr egyesület székhelyének megjelölését.

A polgárőr hatósági jellegre utaló, megtévesztésre alkalmas egyéb jelzést vagy címet, rendfokozati jelzést nem használhat.

A polgárőri szolgálat ellátása során a polgárőr köteles magánál tartani polgárőr igazolványát.

Ha a polgárőr közterületen lát el polgárőri szolgálatot, annak tartama alatt polgárőri igazolványát köteles a formaruhán jól látható helyen, az egyedi azonosítót tartalmazó oldalával kifelé fordítva, kitűzve viselni.

A polgárőr egyesület polgárőri szolgálat ellátása érdekében a jogszabályban meghatározottak szerint jogosult az egységes digitális rádió-távközlő rendszer használatára.

A polgárőr a polgárőri szolgálat ellátása során a rendőrségnél rendszeresített hatóanyag tartalmú és töltőanyag tömegű vegyi eszközöket tarthat magánál, amelyet kizárólag jogos védelmi helyzetben használhat. A használata esetén kerülni kell a sérülés okozását.

5.4. Közbiztonsági tevékenység jogosulatlan végzése

A szabálysértésekről, szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 171. §-a szerint: „aki közterületen vagy nyilvános helyen olyan, a közbiztonság, közrend fenntartására irányuló tevékenységet végez, amelyre jogszabály nem jogosítja fel, vagy ilyen tevékenység látszatát kelti, szabálysértést követ el.”

6. Közösségi szolgálat

A Nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény alapján a közösségi szolgálat: szociális, környezetvédelmi, a tanuló helyi közösségének javát szolgáló, szervezett keretek között folytatott, anyagi érdektől független, egyéni vagy csoportos tevékenység és annak pedagógiai feldolgozása.

A középiskola elvégzését közvetlenül követő érettségi vizsgaidőszakban az érettségi vizsgák megkezdésének feltétele ötven óra közösségi szolgálat elvégzésének igazolása, amely teljesíthető az egyes rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerveknél bűn- és balesetmegelőzési területen is.

Bűnmegelőzési területen:

- a) a közterületi bűnmegelőzési feladatokban;
- b) idegenforgalmi szezonban tájékoztató feladatokban (pl.: turist police), szórólapterjesztésben, tolmácsolásban;
- c) bűnmegelőzési rendezvények, előadások megszervezésében, lebonyolításában.

Baleset-megelőzési területen az általános és középiskolai baleset-megelőzési versenyek, rendezvények, megszervezésében, lebonyolításában nyújthatnak segítséget.

A közösségi szolgálat lebonyolításához együttműködési megállapodást kell kötnie az illetékes rendőri szervnek és tanintézménynek, amelyben célszerű rögzíteni:

- a) a közösségi szolgálat tartalmát;
- b) a közösségi szolgálat keretében ellátandó feladatok körét;
- c) a szolgálat ellátás helyét;
- d) az oktatási intézmény és a fogadószerv vállalásait;
- e) a kapcsolattartás módját;
- f) a megállapodás módosítására és a megszüntetésére vonatkozó szabályozást.

A tizennyolcadik életévét be nem töltött önkéntes közérdekű önkéntes tevékenységet 20 óra és 6 óra között nem végezhet.

A tizenhatodik életévét be nem töltött önkéntes által a közérdekű önkéntes tevékenységre fordítható idő nem haladhatja meg:

- a) tanítási szünet ideje alatt a napi három órát és a heti tizenkét órát;
- b) tanítási időben a heti hat órát;
- c) tanítási napon a napi két órát;
- d) tanítási napon kívül a napi három órát.